160416

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI

ELAZIĞ MASALLARINDA İSLAM ÖNCESİ VE İSLAM SONRASI DİNİ MOTİFLERİN TESPİT VE TAHLİLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Davut KILIÇ

HAZIRLAYAN
Mehmet Halim GÜNEŞ

ELAZIĞ –2005

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI

ELAZIĞ MASALLARINDA İSLAM ÖNCESİ VE İSLAM SONRASI DİNİ MOTİFLERİN TESPİT VE TAHLİLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez ..27../01../2005 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/ oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

JÜRİ BAŞKANI
Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK

Üye
Yrd. Doç. Dr. Davut KILIÇ
(DANIŞMAN)

Üye
Yrd. Doç. Dr. Sami KILIÇ

Yukarıdaki jüri üyelerinin imzaları tasdik olunur
ENSTİTÜ MÜDÜRÜ
Doç. Dr. Ahmet AKSIN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ELAZIĞ MASALLARINDA İSLAM ÖNCESİ VE İSLAM SONRASI DİNİ MOTİFLERİN TESPİT VE TAHLİLİ

Mehmet Halim GÜNEŞ

Fırat Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı
Dinler Tarihi Bilim Dalı

2004, Sayfa:IX+342

Türkler, İslam dinini kendi bünyelerine uygun gördüklerinden kendi istekleriyle bu dine bağlanıp yaşamışlardır. Zamanla Anadolu'ya gelip yerleşen Türkler, beraberlerinde İslam'a uygun örf ve adetlerini de aynen taşımışlardır. Bunlardan İslam'a aykırı olanları terk etmiş, bir kısmını da İslamileştirip yaşatmışlardır.

Günümüz Elazığ ve yöresinde anlatılan masallarda Türk inancına ait İslam öncesi ve sonrası izleri ve bunlara ait pek çok motif vardır. Bu motiflerden bazılarını şekli değişse de özünü koruyarak günümüze kadar gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, motif, dini inanç, Elazığ.

SUMMARY

Master Thesis

DETERMINATION AND ANALYSIS OF RELIGIOUS MOTIVES BEFORE AND AFTER ISLAM IN FABLES OF ELAZIG

Mehmet Halim GÜNEŞ

Fırat University
Graduate School of Social Sciences
Department of Philosophy and Religion Sciences
Discipline of History of Religions

2004, Page: IX+342

As the Turkishs approved structure of themselves teh Islamıc religion, they have believed this religion and lived. With time, the Turkishs that had come and settlerd in the Anatolia, have also brought exactly consuetudes and habits suitable for Islam. They leaved the cantrary ones to Islam and alived by making Islamic.

In the fables told in Elazıg and the places near it, there are tracks belong ta Turkish reilgion before and after Islam and there are a lot of motives belong to these. Althovgh the some of them changed, the rest of them maintained to our today by keeping their essence.

Keywords : Fable, motif, religious belief, Elazığ.

İÇİNDEKİLER

ÖZET I
ABSTARCT II
İÇİNDEKİLER III
ÖNSÖZ VII
KISALTMALAR VIII
GİRİŞ 1

I. BÖLÜM

ELAZIĞ MASALLARINDA İSLAM ÖNCESİ DİNİ MOTİFLERİN TESPİT VE TAHLİLİ

1.1. Tanrı 5
1.2. Tanrıdan Çocuk İsteme 6
1.3. Kamlık (Şamanlık) 8
1.3.1. Kehanet ve Fal Bakma 8
1.3.2.Sihir ve Büyü 8
1.3.3.Şekil Değiştirme 9
1.3.4. Hayvanlara Binip Uçması 9
1.3.5. Yeraltı ve Yerüstü Kötülükleriyle Mücadele 10
1.4. Tabiat Kuvvetleri 12
1.4.1. Güneş ve Ay 12
1.4.2. Yıldızlar 14
1.4.3. Yer 15
1.4.4. Su 16
1.4.5. Dağ ve Tepe 19
1.4.6. Orman ve Ağaç 21
1.4.7. Ateş-Ocak-Işık 23
1.4.8. Taş, Kaya ve Mağara 25
1.4.9. Kuyular ve Yeraltı Dünyası 27
1.4.10. Gök Gürültüsü ve Şimşek 27
1.5. Sayılar 28
1.5.1. Üç (3) Sayısı 28
1.5.2. Yedi (7) sayısı 31
1.5.3. Dokuz (9) sayısı 32

1.5.4. Kırk (40) Sayısı 33
1.6. Umay 35
1.7. Demirci ve Demir 37
1.8. Alkarısı (Albastı) 38
1.9. Kılıç Üzerine Yemin 39
1.10. Baş Ve Göz Üzerine Yemin 40
1.11. Atalar Kültüne Saygı 40
1.12. Rüya ve Düş 41
1.13. Peri Kızıyla Evlenme 42
1.14. Gelin 43
1.14.1.Düğün Öncesi ve Sonrası Hamama Götürme 43
1.14.2. Geline Saçı Saçma 43
1.14.3. Kına Yakma 43
1.14.4. Kırkı Çıkmak ve Kimseyle Konuşmama 43
1.15. Çocuğa Ad Koyma 45
1.16. Mezar Başında Bekleme ve Ateş Yakma 46
1.17. Dev-Canavar-Ejderha 47
1.18. Ak-Kara 49
1.19. Hayvan Motifleri 50
1.19.1. At 50
1.19.1.1. Sudan ve Yerden Çıkan At 51
1.19.1.2. Konuşan ve Uyaran At 51
1.19.1.3. Yardımcı ve Özel Vasıflı Olan Atlar 51
1.19.1.4. Sahibine İtaatkar At 52
1.19.1.5. Kötüleri Cezalandıran At 53
1.19.1.6. Uçan At 53
1.19.1.7. Özel Renkli Atlar 53
1.19.2. Kurt 55
1.19.3. Yılan 57
1.19.4. Geyik 59
1.19.5. Köpek 61
1.19.6. Keçi 63
1.19.7. Karga 64

1.19.8. Koyun 64
1.19.9. İnek – Öküz (Boğa) 66
1.19.10. Omay Kuşu (Huma Kuşu) 68

II. BÖLÜM

ELAZIĞ MASALLARINDA İSLAM SONRASI DİNİ MOTİFLERİN TESPİT VE TAHLİLİ

2.1. Allah İnancı 71
2.1.1. Allah'ın Varlığı ve Birliği 71
2.1.2. Allah'a Güven ve O'na Sığınma 72
2.1.3 Allah Rızık ve Evlat Verendir 73
2.1.4. Allah'ın İzni ve Dilemesi 74
2.1.5. Allah Rızası İçin 75
2.1.6. Allah'ın Yardımı ve Allah'a Şükür 75
2.2. Dua 76
2.3. Kader İnancı 77
2.4. Peygamber İnancı 79
2.5. Hûri-Melek İnancı 80
2.6. Kur'an-ı Kerim 81
2.7. Ahiret-Cennet-Cehennem 82
2.8. İbadetler 83
2.8.1.Abdest-Namaz 83
2.8.2. Hac-Kabe 85
2.8.3. Sadaka 86
2.9. Dini Kişilikler ve Şahıslar 86
2.9.1. Hoca-Müezzin 86
2.9.2. Hızır, Şeyh ve Derviş 88
2.10. Tesettür 90
2.11. Selamlaşma 91
2.12. Evlilik (Kız İsteme-Nikah) 93
2.13. Şeytan 95
2.14. Süt Akrabalığı 96
2.15. Kutsal Zamanlar 96
2.16. Haremlik-Selamlık 98

2.17. Mahrem ve Namahrem 99
2.18. Cariye ve Köle Azat Etme 100
2.19. Dini Kavramlar 101
2.19.1. Vasiyet ve Miras 101
2.19.2. Nasihat 102
2.19.3. Helalleşme 103
2.19.4. Sabır 104
2.19.5. Şehitlik ve Fetih 105
2.19.6. Tövbe 106
2.19.7. Helal-Sevap-Günah-Haram Kavramları 106
2.19.8. Nur 107
2.19.9. Kafir ve Gavur 108
2.20. Cenaze ile İlgili Motifler 108
2.21. Sünnet Olma 109
2.22. Hınzır (Domuz) 110
2.33. Mevlid Okuma (Mevlüt) 110
2.24. Güvercin Donuna Girme 111
2.25. Taş Kesilme ve Taş Yağması 112
2.26. Sayılar 112
2.26.1. Üç Sayısı (3) 113
2.26.2. Yedi Sayısı (7) 113
2.26.3. Kırk Sayısı (40) 114
2.27. Tabiat Varlıkları 114
2.27.1. Dağ 114
2.27.2. Mağara 115
2.27.3. Ağaç 115
2.27.4. Gül 116
2.27.5. Su ve Su Kaynakları 117
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 119
BİBLİYOGRAFYA 122
EKLER 129
ELAZIĞ MASALLARI 130-341
ÖZGEÇMİŞ 342

ÖN SÖZ

İnsan hayatı ve yaşayışı üzerinde tarih boyunca dini inançlar ve bunlara dayalı uygulamalar etkili olmuştur. Dini inançların insan hayatı ve yaşayışı üzerindeki tesirini yazılı edebiyat ürünlerinin yanında, sözlü edebi ürünlerde de görmekteyiz. Bunların önemli bir türü de masallardır. Elazığ ve yöresinde önemli bir yere sahip olan masallarda İslam öncesi dinlere ait izleri görmenin yanında İslam dinine ait izleri de yeterince görebilmekteyiz. Yaptığımız bu çalışmayla amacımız Elazığ Masallarındaki Eski Türk İnanç İzleriyle, İslam İnancına ait izleri tespit edip ortaya çıkarmak ve bunların tahlilini yapmaktır.

Çalışmamızda, Eski Türk İnanç ve Kültürüne ait kaynak eserlerin yanında, İslam inancına ait kaynak eserlerden de faydalandık. Çalışmamıza esas aldığımız kaynakların tespitinde ve temininde, elde edilen verilerin kullanılmasında objektiflik esasına bağlı kalarak deskriptif ve fenomolojik metodlardan faydalanılmıştır.

Yaptığımız bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. I. Bölümde Elazığ masallarındaki İslam öncesi dini motiflerin tespit ve tahliline, II. Bölümde ise aynı masallardaki İslam sonrası dini motiflerin tespit ve tahliline yer verilmiştir. Ekler kısmında ise, Umay Günay'ın "Elazığ Masalları" adlı eserinden ve Fırat Üniversitesi, Edebiyat Bölümü öğrencilerine ait iki Lisans tezinden konumuz ile ilgili alınan masalların metinlerine yer verilmiştir. Motif tespiti yapılan masal cümlelerindeki yöresel ağza ait kelimelerden bazıları anlamı bilinsin diye İstanbul Türkçesiyle yazılmıştır.

Çalışmamda bilgi ve deneyimlerinden faydalandığım saygıdeğer Hocam Yrd. Doç. Dr. Davut KILIÇ Bey'e teşekkürlerimi sunarım.

ELAZIĞ – 2004 Mehmet Halim GÜNEŞ

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
A.S.	: Aleyhisselam
C.	: Cilt
c.c.	: Cella Celaluhu
Hz.	: Hazreti
s.	: Sayfa
S.A.V.	: Sallallahu aleyhi vessellem
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı

GİRİŞ

Milletlerin geçmişini zengin ve öz haliyle günümüze taşıyan önemli belgelerden biri de nesilden nesile anlatıla gelen masallardır. Bu masallar eğlenceli vakitler geçirmenin yanında içerisinde geleneksel kültür öğelerini çeşitli dinî inanç ve motifleri de barındırmasıyla toplumun geçmiş yüzünü bugüne taşıyan ve yansıtan aynalar olmuştur. Masallar, geçmiş ile günümüz arasındaki kültürel ve dini bağların ortaya konması ve bunların uğradığı değişimin anlaşılması açısından da önemli bir dayanaktır. Bu açıdan bakıldığında masallar, Dinler Tarihi Bilimi açısından önemli bir malzemedir. Çünkü masallar, dil, kültür, din, ırk farkı gözetmeksizin bütün toplumlarda ortak olarak paylaşılan bir anlatım türüdür. Tarihin bilinmeyen dönemlerinde gerçekleşmiş olan bu paylaşım masalın toplumlar arasındaki müşterek unsurların tespitinde önemli bir rol üstlendiğini de ortaya koyar.[1] Dinler tarihinin ilgilendiği ve kaynak kabul ettiği, dini, milli, sosyo-kültürel birçok öğeler mevcuttur. Dinler tarihi çeşitli dinlerin ibadet ve ayinlerini, kutsal yer, zaman, eşya ve şahsiyetlerini inceler. Bunun yanında sosyal dini kurumları, dinin, devlet, millet, aileye karşı tutumunu, din alanında meydana gelen sosyolojik olayları dinin insan ruhundaki ve davranışlarındaki etkilerini inceleyip bunlardan faydalanır.[2]

Türk masallarını ilk defa ciltler halinde neşreden Macar Türkoloğu İgnas Kunoş bu konuda şöyle demektedir: "Masal dediğimiz şey, her milletin ayine-î devrânı'dır. Bu ayîneye bakacak olursak hem eskilerin ibadetlerini hem de kadim vakitlerimizin ahlakını da görmüş oluruz."[3] Ülkemizde masalların önemine, ilk defa temas eden Ziya Gökalp, **Küçük Mecmua'**daki yazısında masallar hakkında; "Halk Masalları bir milletin en zengin hazinelerinden biridir. Milletin eski seciyesi, eski mefkûresi masallarda mahfûzdur. Avrupa'nın bütün milletleri milli seciyelerini, eski mefkûrelerini anlayabilmek için, memleketlerinde naklolunulan umumî halk masallarını zaptetmişlerdir. Bu masalların kahramanlarını herkes tanır."[4]

Naki Tezel ise masallar konusunda; "Bu masallar çocuklar okusun, zevk alsın, çocuk muhayyilesini inkişaf ettirsin diye toplanmış, yazılmış ve neşredilmiş değildir. Halk masalları birer folklor maddeleri gibi birer maşeri mahsûl olmak itibariyle toplanmışlardır. Asıl kıymeti bu noktada toplanan masallar, birer işlenmemiş cevher

---

1 A. Fuat Bilkan, **Masal Estetiği,** Timaş Yayınları, İstanbul 2002, s. 14.

2 Osman Cilacı, **Dinler ve İnançlar Terminolojisi,** Damla Yayınevi, İstanbul 2001, s. 98; Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, **Dinler Tarihi,** Ocak Yayınları, Ankara 1993, s. 10 vd.

3 Saim Sakaoğlu, **Gümüşhane Masalları,** Sevinç Matbaası, Ankara 1973, s.4

4 S. Sakaoğlu, a.g.e., s. 18.

olup bunlardan terbiyeciler, tarih ve içtimaiyatçılar kendi bakımlarından istifade edebilir" demektedir.[5]

Yaptığımız bu çalışmayla, Elazığ ve yöresinde anlatılan masalları, Dinler Tarihi açısından ortaya koyup incelemeye, bu masallarda İslam öncesi Türk dini ile İslam dinine ait motifleri tespit edip ve bu motiflerin Elazığ halk kültürü ve edebiyatı üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışacağız. Elazığ masallarındaki İslam öncesi ve İslam sonrası dini motifleri ve bunların Elazığ masallarındaki varlığını daha iyi kavrayabilmek için öncelikle Elazığ'ın, dini ve tarihi geçmişine kısaca değinmemiz faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Elazığ, eski adıyla Harput, geçmişi M.Ö. 2000'li yıllara dayanan tarihi bir şehirdir. Yörenin bilinen en eski sakinleri Hurriler'dir. M.Ö. 2000 yıllarında Harput'ta hüküm süren Hurriler'in kurmuş olduğu Mittani Devleti, M.Ö. XIV. Asırda Hititler tarafından yıkılmıştır. M.Ö. 1200 yıllarında ise Hititlerin yıkılışı ile Harput, Müşkilerin eline geçer. M.Ö. IX. Asırda Harput, Doğu Anadolu'da kurulan ve merkezi Van olan Urartuların hakimiyeti altında kalmıştır. M.S. I. asırdan III. asra kadar aralıklı zamanlarda Romalıların siyasi hakimiyeti altında kalmış ve bu durum VII. asrın ortalarına kadar devam etmiştir. Arapların bu yöreye yerleşmeleri 642-650 yıllarında başlayarak X.asrın ortalarına kadar sürer. Bu süre içinde Harput, Arap-Bizans siyasi ve askeri rekabetlerinin devamlı çarpıştığı önemli yerlerden birisi olmuştur. 934 yılında el değiştirerek tekrar Bizans hakimiyetine geçmiş ve bu II. Bizans yönetimini Anadolu'nun Türkler tarafından fethine kadar devam etmiştir.[6]

Türkler, İslamiyetten evvel ve sonra doğudan kafileler halinde gelerek, Irak, Mezopotamya, Doğu ve Güney Anadolu'ya yerleşmeğe başlamışlardır. Zamanla ve bilhassa Selçukluların devlet kurduğunu gören uzak, yakın her Türk boyu ayrı ayrı memleketlerden ve ayrı ayrı yollardan akınlarına devam etmişlerdir. Bu akınlar M.Ö. İkibinli yılların sonlarından itibaren Hurriler, Etiler ve Urartular devrinden başlamıştır.[7]

Anadolu'nun Doğu ve Orta Yaylaları, Türklerin Orta Asya'daki yaylalarına ve hayat şartlarına çok uygun olduğundan bu göçü cazip hale getirmiş ve kolaylaştırmıştır. Onu için Doğu Anadolu, Orta Anadolu'dan ve Orta Anadolu da Batı

---

5 S. Sakaoğlu, a.g.e., s.18.

6 Rıfat Araz, **Harputta Eski İnançları ve Halk Hekimliği,** Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1995, s. 12,13.

7 İshak Sunguroğlu, **Harput Yollarında,** C.1, İstanbul 1958, s. 97.

ve Güney Anadolu kıyılarından önce Türkleşmiştir. Selçuklu devletinden önce Anadolu'ya gelmiş Türklerin, istilalar sonucunda dilleri ve dinleri birçok değişikliğe uğramıştır. Selçuklular bölgeye geldiğinde bunlar Hristiyan-Bizans etkisi altında idiler. Sonra İslam dininin etkisiyle bu kütleler bir araya gelip bir idare altında toplanmışlardır.[8]

1018 yılında öncü akınlar şeklinde, Çağrı Bey komutasında, Anadolu'ya giren Türkler, 1042'de Van'a kadar gelirler. 1040'da Dandanakan savaşı ile bağımsız devlet kuran Selcuklular, 1043'de Tuğrul Bey komutasında Kazvin'e gelmişlerdir. Aynı yıllarda Selçuklulara bağlanmak istemeyen Oğuz Türkmenleri, kitleler halinde Doğu Anadolu'ya akmaya başlayarak, Van ve Erzurum yörelerine akınlar yapmış bir kısım da Silva, Mardin ve Cizre'ye yerleşmişlerdir.[9]

1071 Malazgirt Savaşı'nda sonra Bizans yönetimde oluşan boşluktan yararlanan Ermeniler, Harput çevresinden Çukurova'yı kadar olan bölgede bir müddet hüküm sürerler ancak fazla tutunamazlar.[10]

Türkler 1071'de Anadolu'ya kesin olarak yerleştikten sonra Alparslan'ın komutanlarından Çubuk Bey, 1078 yılında Harput'u Bizans hakimiyetinden kurtarır. Harput'ta, Çubukoğullarının ilk Türk devrimi Artukoğulları'nın hakimiyeti takip eder. 1124'de Belek Gazi'nin ölümü ile Artukoğullarında taht kavgası başlamış, Selçuklu Sultanlarından Alâaddin Keykubat, 1234'de Harput'u alarak, Artukoğullarının hakimiyetine son vermiştir.[11]

Selçuklu döneminde Harput, devletin doğu sınırı üzerinde bulunan önemli bir serhat şehri olmuş ve Subaşı tarafından idare ediliyordu. Sonra İlhanlıların hakimiyetinde kalan Harput, XIV. Asırda Dulkadiroğullarının eline geçer. Harput'un uzun sürmeyen bu devrini, Akkoyunluların idaresi takip eder. Bir aralık Şah İsmail'in de eline geçen Harput nihayet 1515 yılında Osmanlı topraklarına katılır.[12]

Kanuni döneminde 1552'de Üç İran seferi için Ordular Harput'ta toplanır. IV. Murat, Revan ve Bağdat seferlerinde üç defa Harput'tan geçer, 1834 yılında yaşanan huzursuzluklar sonucu Harput'un kent merkezi, hemen aşağıda bulunan "Mezre" denilen ovaya taşınır ve "Mamurat-ül Aziz" adını alır. 1915'de Van Ermeni Ayaklanmasının sonucunda bu yıllarda pek çok Ermeni bu bölgeden uzaklaştırılır.

---

8 İ.Sunguroğlu, a.g.e., s.97.
9 Ertuğrul Danık, **Ortaçağ'da Harput,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, s. 9.
10 E. Danık, a.g.e., s.9.
11 R. Araz, a.g.e., s. 13, 14.
12 R. Araz, a.g.e., s.14.

1867'ye kadar eyalet olan Harput aynı yıl içinde "Sancak" durumuna düşer ve Diyarbakır'a bağlanır. 1871'de Diyarbakır'dan ayrılarak bağımsız şehir olursa da 1878'de vilayet durumuna getirilir. Cumhuriyet sonrası ise merkez sancak Elaziz'den bozma Elazığ adını alır.[13]

Tarih içinde muhtelif devletlerin eline geçen Harput, askeri ve siyasi öneminin yanında ekonomik önemi ile de doğuyu batıya bağlayan İpek ve Baharat yolunun kavşak noktası olmuş ve bu özelliği nedeniyle nüfus yapısında çok faklılıklar göstermiştir. Bu nüfus farklılıkları Harput kültürünü de bir yönden zenginleşmesine sebep olmuştur. Uzun süre doğu ve batı kültürünü kesişme noktasında kalan Harput, Türklerin buraya yerleşmesiyle de Türk ve İslam Medeniyetinin merkezi durumuna gelmiştir. Nüfus yapısının esasını teşkil eden Türk unsurunun yanında Rum, Siyasi, Latin ve Ermeni gibi yabancı azınlıklara tanınan bu serbestlik bu etnik grupların kendi kültür yapılarına uygun bir hayat tarzı sürmelerine imkan tanımıştır. Bu arada kültür değişmelerine rağmen kendi geleneklerini, göreneklerini ve inançlarını günümüz kadar korumuştur.[14]

Türkler, İslamiyeti din olarak seçmesiyle beraber eski kültür ve inançlardan izleri korumuş ve bu izleri gerek orijinal haliyle veya İslami motiflerle kaynaştırarak canlı tutmuş ve yaşatmışlardır.[15] Bu bölgenin, Türklerin Atayurdunun hemen yanıbaşında olması, buraya yerleşen boyların kendi kültürlerini tümden terk etmemeleri, yöredeki inançlar ve bunlara bağlı pratiklerin Orta Asya Türk inançları ile paralellik gösterdiği kolaylıkla farkedilebilmektedir.

---

13 E. Danık, a.g.e., s. 15.
14 R. Araz, a.g.e., s. 14,17,20.
15 R. Araz, a.g.e., s. 21.

I. BÖLÜM
ELAZIĞ MASALLARINDA İSLAM ÖNCESİ DİNİ MOTİFLERİN TESPİT VE TAHLİLİ

1.1. Tanrı

"Ayı kulağını vali ediyorlar. Açlar tok oluyor, çıplaklar taze oluyor." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Padişahım, selâmımı neden almadın? Tanrı selâmı alınmaz mı? Ne tanrı selâmını alayım, ben de koca bir padişahım, hiç evladım yok." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Evin yapıla, sözünde durursan Tanrı sana evlat verir, sözünde durmazsan vermez." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Şehzadeye de deki, benimle konuşmayacak, Tanrı kelamı etmeyecek..." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Kocası diyor ki: Kadın, Tanrı misafiridir, bir şey getir de yesin." (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Açlar doyuruldu, çıplaklar giydirildi. Kırk gün kırk gece düğünleri oldu. Kırk davul kırk zurnayla Padişah, Tufil'ı getirdi, bu eve iç güveysi koydu" (Bkz. Ekler, 46.92. Masallar)

Türk lehçelerinde "Gök Tanrı", "Tengri", "Tangara", "Tıngır" şeklinde ifade edilmiştir. Eski Türk inancındaki "Gök Tanrı" tektir, ezeli ve ebedidir. Her şeyin yaratıcısı ve öldürücüsüdür. İnsanların ne kadar yaşayacağını tayin eden O dur. Hakanları tahta çıkaran ve Türkleri felaketten koruyup zafere ulaştıranın Tanrı olduğuna inanılmaktadır.[16] Türkler hiçbir zaman Tanrı'yı insanî sıfatlarla sıfatlandırmamışlardır. İçinde hareketli bir hayat geçirdikleri tabiatı Tanrı'nın bir yaratığı kabul etmiş ve kutsal saymışlardır.

Gök Tanrı deyimindeki Gök, Tanrı kelimesi için sıfattır ve yüce, ulu anlamını verir. İslamı kabul ettikten sonra Türkler, gök kelimesini sema, Tanrı kelimesini Allah lafzını karşılamak üzere de kullanılmıştır. Diğer taraftan hem Allah hem de Tanrı kelimeleri beraber kullanılmış ve bu kelimeler hiçbir zaman, karşı karşıya getirilmemiş ve daima yan yana kullanılmıştır.[17]

Tanrı, kağanlarını terkeden halkı, başka inançlara kapılanları, kötü kağanları cezalandırır. Kişi oğlunu yaratan Tengri, üstünden tutup göğe kaldırdığı kişileri yine

---

[16] Abdurrahman Güzel, **Bazı Müesseselerimiz ve Şahsiyetler Etrafında Milli Kültür-Milli Birlik,** Kemalist Atılım Birliği Yayınları, Ankara 1991, s.104, 105.

[17] G.Tümer-A. Küçük, a.g.e., s. 80, 81.

insanlara kağan tayın etme özelliğine sahiptir. Yani kağan seçilen kişi Tanrının kendisine verdiği buyruk çerçevesinde halka hükmetmektedir.[18] Kağan seçildikten sonra töreyi yürütmek, açları doyurmak, çıplakları giydirmek az milleti çok etmek mecburiyetindedir. Bu açıdan kağan, Eski Türklerde bir resul görevi içinde karşımıza çıkar.[19]

Tanrı, Türk halkının hayati ile ilgilenen bir ulu varlıktır. Türk'ün ve umumiyetle insanların hayatına Tanrı vasıtasız müdahale eder. Emreden, iradesine uymayanı cezalandıran Tanrı, bağışladığı kut ve kısmeti layık olmayandan geri alır.[20]

Müslüman Türklerde, Tanrı ile Allah kelimeleri birbirlerinin yerine kullanıldığından ve sıfatları birbirine çok benzediğinden dolayı masallardaki motiflerde Tanrı inancını sadece "Tanrı"kelimesinin geçtiği yerleri motif olarak almış bulunmaktayız. Bu motiflerde Tanrı'nın misafiri ve selamı denilirken Tanrı'nın çiğnenemez değerine dikkat çekilmesinin yanında, evlat vermesi, kağanları seçmesi gibi tanrısal sıfatları da açıkça görülmektedir.

1.2. Tanrıdan Çocuk İsteme

"Bir varmış bir yokmuş, bir kadın varmış. Bu kadının da hiç çocuğu olmazmış. Bu kadın da niye çocuğum olmuyor diye üzülürmüş. Bir gün komşuya gitmiş, konuşurlarken oradaki kadınlar demişler ki: Eve git, bir üsküreye (kab) bulgur doldur, üzerine de altı soğan koy. Bir fukara gelince ver, çocuğun olur." (Bkz. Ekler, 5. Masal)

"Tarihin birinde bir Ahmet ağa varmış. Bu Ahmet ağanın çocuğu yokmuş. Ahmet ağa daima Allah yalvarıyor. "Yarabbim bana bir çocuk ver." Ailesi kocasına Ahmet ağa hayırlıysa versin, hayırsızsa vermesin." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Vakti zamanında, bir karı bir koca varmış, hiç çocukları olmamış, "Yarabbim! ne olur bize bir evlât ver, hele nasıldır evlat tadı, nasıl büyütülür insan, nasıl eder." (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"Padişah diyor ki: "Ailem, bizim bu kadar malımız, mülkümüz var, her şeye hükümdarız, ama bizim bu halımız ne olacak? "Ne yapalım efendi, Cenab-ı Allah'ın işi. vermiyor ne yapalım?" (Bkz. Ekler, 47. Masal)

---

[18] Hüseyin Bal, **Alevi-Bektaşi Köylerinde Toplumsal Kurumlar,** Ant Yayınları, İstanbul 1997, s.44.

[19] Yaşar Kalafat, **Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri,** Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1990, s. 18.

[20] İbrahim Kafesoğlu, **Türk Milli Kültürü,** Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1984, s. 296; Bahaeddin Ögel, **Türk Kültürünün Gelişme Çağları-II,** Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, s. 43, 44.

"Bir padişah varmış. Bu Padişahın üç oğlu varmış, ama padişah bir kızının olmasını çok istermiş. Bir gün Padişah: Yarabbi! keşke bir kızım olsaydı da hayırsız olsaydı." (Bkz. Ekler, 64. Masal)

Türk destanlarında çocuk sahibi olmak, hem erkek hem de kadın için toplumda bir yer edinmek açısından önem taşımaktadır. Çocuk sahibi olmayan, dolayısıyla toplumun devamlılığını sağlayamayan insanın, Tanrı tarafından cezalandırıldığına inanılır. Türk kültüründe kız çocuğu ikinci sınıf kabul edilmez. Ancak Tanrıdan çocuk istenirken özellikle erkek çocuk istenmesi toplumdaki ihtiyaçtan kaynaklanır.[21] Türklerde erkek çocuk önem derecesi olarak yüksektir. Yeni evlenen çiftlerin ilk çocuklarının erkek olması için bir takım uygulamalar yapılırdı. Hazarlarda ilk çocuk erkek olsun diye gelinin kucağına erkek çocuk oturtulurdu.[22]

Evlatsızlık motiflerinin en güzel örneklerine "Kitab-ı Dede Korkut" boylarını gösterebiliriz. Burada Dirse Hanın oğlu ve kızı olmadığından kara otakta oturduğu anlaşılmaktadır. Bu konuyu hanımına sitem eder şekilde anlatmakta hanımı da onun sinirli halini güzel sözlerle yatıştırmaya çalışmaktadır.[23]

Yine Dede Korkut Hikayelerinde çocuk sahibi olmak için fakirlere sadaka vermek, açları doyurmak, ağzı kutlu kişilerden dua almak gerektiği belirtilmektedir.[24] Manas destanında Yakup Han kısırlığından şikayetçi olduğu eşinin ulu kişilerin mezarlarını ziyaret etmediğinden, elma ağaçları altında dolaşmadığından ve kutlu pınarların yanından geçmediğinden bahsetmektedir.[25]

Konu ile ilgili olarak, çocuksuzluğun toplumda hoş karşılanmadığı ve bunun büyük üzüntüye sebep olduğu, Tanrıdan çocuk istenirken kız ve erkek ayrımı yapılmadığı ancak bunlardan olmayanı isteme, çocuk olması için fakirlere azda olsa sadaka vermek motifini görmekteyiz. Çocuk istenirken genellikle hayırlı olması temenni edilir ve herşeyin Tanrının veya Allah'ın iradesinde olduğuna kuvvetli bir inanç sergilenir.

---

21 Mustafa Cemiloğlu, **Bursa Dağ Köylerinde Türkmen Kültürü,** Bursa 2002, s. 280, 281; H. Bal, a.g.e., s.41.

22 Ali Rıza Yalkın, **Cenupta Türkmen Oymakları,** Ankara 2000, s. 27.

23 Güllü Yoloğlu, **Türklerin Aile Merasimleri,** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999, s. 79 vd.

24 Adnan Binyazar, **Dede Korkut,** İstanbul 1991, s. 37.

25 Ünver Günay-Harun Güngör, **Türk Din Tarihi,** Laçin Yayınları, İstanbul 1998, s. 12.

1.3. Kamlık (Şamanlık)

Kamlıkla ilgili tespit ettiğimiz kehanet ve fal bakma, sihir ve büyü, şekil değiştirme hayvanlara binip uçma, yeraltı ve yerüstü kötülükleriyle mücadele ile ilgili motiflerin değerlendirilmesi konu bütünlüğü açısından toplu olarak konu sonunda yapılmıştır.

1.3.1. Kehanet ve Fal Bakma

"Bu çocuk doğar, bu padişah remil atar, bakar (fal); bu çocuğu evlendiği gece kurt yiyecek." (Bkz. Ekler, 1. Masal)

"Bir padişah varmış. Bu padişahın bir tek kızı varmış. Bu padişah, benim kızımın alın yazısı nasıl diye baktırır." (Bkz. Ekler, 4. Masal)

"Bunlar birbirlerine dertlerini anlatmışlar bu arkadaşlarından biri remilciymiş (Kahin). Remil atıp bakmış bu çocuğun emmi kızı sağ mı ölü mü diye." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Hele lala bir remil attır. Benim kızımın kaderine." (Bkz. Ekler, 72. Masal)

"Dev gelir, Devin bir tane remili var. Remil atar atmaz gelir bezirgencıların önünü keser." (Bkz. Ekler, 78. Masal)

1.3.2.Sihir ve Büyü

"Gülükan cariyelere: "Bu insan oğlunun sesi de nereden geliyor? Karın ağrısı taş kesil." "...altın topu gibi bir çocuk atıyla beraber taş kesilmiş." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Gülükan çekmeceyi almış, yazmış, çizmiş, atla beraber çocuk sıçramış, eskisi gibi olmuş." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Ben öyle der demez bana bir çubuk vurdu. dedi ki: "Seni köpek ettim." Ben bir köpek oldum." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Kırk gün bana okudu üfledi, bir çubuk vurdu, eski halime girdim. Okuya okuya geldim, karımı görür görmez bir çubuk vurdum, kedi yaptım." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Ejderha meseleyi öğrenince bir dünya güzeli kız olur. Meğer ejderha da Çini Maçın Padişahının kardeşiymiş, onu da okuyup ejderha etmişler." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Bacı bu nedir? Ona basmayasın ben kuş olur uçarım. Nasıl bu mavi boncuğu bastı kuş oldum uçtum." (Bkz. Ekler, 75. Masal)

"İşte o gece biri ters okur, bir düz okur, Büyü seyil yaparlar." (Bkz. Ekler, 76. Masal)

"Hele gidin sehilciye (sihirci). Bu işe ne diyor? demiş." (Bkz. Ekler, 95. Masal)

1.3.3.Şekil Değiştirme

"Oğlan peri kızıyla orada vedalaşmış, eve dönmüş. Arsız kız birden sıçramış bakmış oğlan aslanlar gibi yanında yatıyor. Hemen kalkıp kapıyı açmış gitmiş kaynanasının ellerini öpmüş. "Gelin oğlunuz insan oldu." demiş." (Bkz. Ekler. 7. Masal)

"Yılan konuşuyor: "Korkma, ben de senin gibi bir insanım, bu yılan dersini çıkartırsam insan olurum, yalnız sırrımı kimseye söylemeyeceksin." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Yılan derisini çıkartıp atınca, güneş gibi bir delikanlı oluyor." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Kız kocasının sırını söyleyince kocası bir güvercin olup uçuyor." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Bir sürü güvercin geldi, oradaki havuza girip yıkandılar, insan oldular." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Kız içeriye giriyor ki bir sıçan, ayağıyla vuruyor, nasıl vuruyorsa o sıçan bir güvercin oluyor, pencereden uçup gidiyor, Anası içeri giriyor." (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"Nene karı gidince çuvaldız yere düşüyor, güzel bir kız oluyor, düzeniyor, bezeniyor." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Bu üç bacının da düğünleri oluyor, o kara köpek de sır sahibi imiş, kah insan oluyor, kah köpek oluyor." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Kurbağa üstündeki postu atıyor ki ne ata dünya güzeli yanında halt etmiş." (Bkz. Ekler, 83. Masal)

"40 gurt bir anda 40 genç olmuş." (Bkz. Ekler, 88. Masal)

"40 gapıyı açıp bahi ki bilerziğinin üstüne tüyünü bırakmış bir deliganlı odada durimiş." (Bkz. Ekler, 90. Masal)

1.3.4. Hayvanlara Binip Uçması

"Zümrütü Anka Kuşu masal kahramanın sırtında taşıyarak Ateşkâr Oğlanın yanına götürür." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Cuma günü buraya iki tane koç gelir. Beyazın üzerine atlarsan yeryüzüne çıkarsın. Siyahın üstüne binersen yedi kat yerin dibine girersin." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Ayı Kulağı beyaza bineyim derken siyaha biniyor. Yedi kat yerin dibine iniyor." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Padişahın oğlu günden güne sararıyor. Padişah ne kadar hocaya gösteriyorsa da bir çare bulamıyor." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Allahın Belası kızı atının terkisine bindiriyor, atına da diyor. "Bak iki hasretliği birbirine kavuşturacağız ona göre beni on beş günde devlerin yanına kavuştur. At kanatlanıyor, devler de..." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Allah tarafından ceylan ata biniyor; at uçuyor beri yazıda bir ağaç görüyor." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"Zümrütü Anka Kuşunun üzerine yüklüyor. Neyse kuş bunu dünya yüzüne indiriyor." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Çocuk, kırk batman et, kır batman su getirir. Anka kuşunun kanatlarına bağlar. Öylelikle yedi denizin ortasında yedi adalara geliyorlar." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

1.3.5. Yeraltı ve Yerüstü Kötülükleriyle Mücadele

"Kahramanın yeraltına inip kötü devleri öldürmesi ve kızları kurtarması" (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Küçük oğlan kuyunun içine iniyor. Çocuk bir nara atıyor, ejderha uyanıyor. Ejderha gürzünü alıyor, oğlana fırlatıyor, oğlan yana kaçıp kılıcını sallayıp ejderin kafasını uçuruyor." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Baba, Allah'tan bir adam geldi, ejderhayı öldürdü, bak su nasıl akıyor." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

Altaylı Türk boylarında "Kam", Tonguzlarda "Şaman" Oğuzlarda "Ozan", Kırgız Türklerinde ise "Baksı" adi verilen ve belli eğitim yollarıyla veyahut soya bağlı olarak geldiğine inanılan özel yetenek ve kudrete sahip kişiler vardır. Rakkaslık, musikişinaslık, hekimlik, şairlik ve sihirbazlık gibi özellikler bunlardan bazılarıdır. Kamlar, göğün ve yerin katlarında bulunan çeşitli ruhlarla temas kurma ve bu ruhlara çeşitli nedenlerle kurban adayıp hediyeler sunma, ölülerin ruhlarını yere gönderme, kötü

ruhlardan ve varlıklardan gelebilecek her türlü hastalık ve felaketin önüne geçme, hastaları iyileştirme gibi ictimaî görevleri ifa ederler.[26]

Şamanlar; ilahlar, iyi ve kötü ruhlar, ata ve akraba ruhları ile insanlar arasında aracı durumdadırlar. Bunlar olmadan insanlar kendi başlarına bu irtibatları kuramaz. Dolayısıyla iyilikleri teminde, kötülük ve hastalıkları önleme ve tedavide aciz kalırlar. Şamanlar trans halleriyle ruhları hükmü altına alarak ölülerle, şeytanlarla, cin ve perilerle irtibat kurarlar. Hastalanan kimselere (ruhları çalınan) kimselere şifa vermesi, ölülerin isteklerini yerine getirerek zararlarını önlemesi, insanların dert ve istekleri nedeniyle gökteki ve yer altındaki Tanrıların yanına gidip aracılık yapması gibi işleri yaparlardı.[27]

Moğol rivayetlerine göre Cengiz Han'ın şamanı Tebtegri, gelecekten haber verir, Boz ata binerek göklere çıkardı. Bazı Şamanistlere göre, en kuvvetli şamanlar kadın Şamanlardır. Eski devirlerde şamanlığın kadınlara mahsus bir sanat olduğunu gösteren izler vardır. Yakutlarda erkek şamanlar özel cübbeleri bulunmadığı zaman kadın entarisi giyerek ayin yaparlardı. Özel şaman cübbelerinin göğsünde kadın memelerini temsil eden yuvarlak madeni nesneler bulunurdu. Umumiyetle Şamanlar uzun saçlı idiler. Şamanist geleneğe bağlı uluslarda geleceği bildiren rüyaları da en çok kadınlar görürler ve kahramanların geleceğini yine kadınlar ve hemşireleri haber verirdi. Bu açıdan falcılık Şamanların başlıca özelliklerindendir. Şamanlar bazı ayinlerinde yer altına indikleri ve orada gezindiklerini temsili olarak gösterirlerdi. Şamanların kıyafetlerinden sonra en önemli araçları davul veya dümbelektir.[28]

Kamlar, ak ve kara kamlar olarak iki gruba ayrılırlar. Ak kamlar, Ülgen'in hakim olduğu aydınlık alem, gök ve iyi ruhlara kamlık ederken, kara kamlar, Erlik ve ona bağlı kötü ruhların dünyası olan yeraltı alemi için tören yapar, kurban sunardı. Bu kamlar genellikle kötülükleri önleyici olarak başvurulan kişilerdir.[29] Ak kamlar, gökten insanlığa demiri de getiren kişilerdir. Bundan dolayı demircilere şamanlar da denmiştir.[30] Kamların önemli özelliklerinden biri de her türlü hayvan şekline girmeleridir.[31] Muhtelif Türk zümrelerindeki kamların hayatta iken kuş misali uçtukları

---

26 M. Fuad Köprülü, **Türk Edebiyat Tarihi,** İstanbul 1981, s. 67.

27 İ. Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, s. 287, 288; Yeni Türk Ansiklopedisi C. 10, "Şaman" Ötüken Yayınları, İstanbul 1985, s. 3809.

28 Abdülkadir İnan, **Şamanizm,** Ankara 2000, s. 87, 151; G. Tümer-A. Küçük, a.g.e., s. 84.

29 **Yeni Türk Ansiklopedisi,** C.10, "Şaman", İstanbul, 1985, s. 3811.

30 Bahaeddin Ögel, **Türk Kültür Tarihine Giriş,** C. 6, Ankara 1991, s. 382.

31 Ahmet Taceman, **İslam Öncesi Edebiyat Zemininde Türk Kimliği,** Niğde Üniversitesi Yayınları, Niğde 2001, s. 387.

veya değişik hayvan suretlerine büründükleri tespit edilmiştir. Yaratılış Efsanesinde Tanrı Tengere Kan ve yarattığı kişi, uçsuz bucaksız su üzerinde iki siyah kaz gibi uçtukları anlatılmaktadır.[32]

Kamlar at, kaz ve karabatak gibi hayvanlarla yer altı ve gökyüzüne sembolik seyahatlar yaparlardı. Kötü ruh yada kara iyeleri çeşitli hayvan donlarına girerek korkutur ve onları uzaklaştırırlardı. Her kamın bir yardımcı ana ruhu vardı. Onlar vasıtasıyla işitir, duyar ve görürlerdi. Bunlar at, öküz, kartal ve kurt gibi hayvanlar da olabilirdi.[33] Konumuz ile ilgili olarak, kamlık ile ilgili şu motiflere rastlamaktayız: Bir kişinin geleceği ile ilgili kehanette bulunma, Bir iş için fal bakma ve haber verme, hastalara okuma, çeşitli hayvan donlarına girme, sihir ve büyüyü kullanma, Ata binip uçma, Yeraltına inip kötü varlıklarla mücadele ve kuşların sırtında yeryüzüne geri dönme, insanlara zarar veren varlıkları öldürüp veya o bölgeden uzaklaştırıp topluma iyilik yapma gibi önemli görevler üstlenmişlerdir.

1.4. Tabiat Kuvvetleri

Türkler, dini tarihleri içerisinde, çok eski dönemlerden itibaren, tabiatta bir takım güçlerin bulunduğuna inanıyor ve onları kutsal kabul ediyorlardı.[34] Ancak bu inançların hangi şartlar ve etkiler vasıtasıyla ve ne zaman oluştuğunu kesin olarak bilemiyoruz. Bu inançları tabiatta mevcut dağ, ağaç, su, kaya, ateş vb. varlıkların birer ruhunun olduğunu tasavvur etmekteydi. Hatta bu ruhlar iyilik verenler ve kötülük getirenler şeklinde ikiye de ayrılmıştır. Ayrıca, bizzat Gök Tanrı'yı Göğün Ruhu şeklinde anlayan bir inanç da mevcuttur. Güneş, ay, yıldız, gök gürültüsü, şimşek birer kutsal ve semavi ruh şeklinde düşünülmekteydi.[35]

1.4.1. Güneş ve Ay

"Nasıl kılıcının ucunu takıyor, postiği yırtıp bakıyor ki ayın ondördü gibi" (Bkz. Ekler, 14. Masal)

"O kalenin başına çıkmış, oradan içeriye girmiş bakmış orada ayın ondördü gibi bir kız yatıyor." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

---

32 M.F. Köprülü, a.g.e., s. 45; Mehmet Eröz, **Türkiye'de Alevilik-Bektaşilik**, Türk Kültürü Araştırmaları, Erdini Basımevi, İstanbul 1997, s. 402.

33 Yaşar Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski ...., s. 55 vd.

34 A. Güzel, a.g.e., s. 105.

35 Ü. Günay, H. Güngör, a.g.e., s. 49; Erol Güngör, **Tarihte Türkler**, Ötüken Yayınları, İstanbul 1992, s.62.

Sabahleyin bir erkek koç kes, güneş doğar doğmaz penceresinin önüne at." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Kapıyı açıyorlar içeri giriyor, kıza bakıyor ki kız ayın ondördü gibi yetişkin." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Yılan derisini başından çıkarıp atınca, güneş gibi delikanlı oluyor." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Sabah oluyor, seher vakti, şafak daha yeni atıyor, babası toru alıp gidiyor." (Bkz. Ekler, 42. Masal)

"Diz kapağından yukarı açıyor. Oğlan bakıyor bir edüğünde bir ay, bir edüğünde de bir yıldız, kaçıp eve geliyor." (Bkz. Ekler, 42. Masal)

"Nasıl bilmem, ay oğul, o dünya güzelidir." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Ne kadar zamandır buradayız? Hiç gün doğduğunu ay doğduğunu görmedik." (Bkz. Ekler, 44. Masal)

"Şafak olmadan evvel düzenir, bezenirsin, Güneş doğmadan atına biner o pencerenin dibinde..." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Baktım ki ay sol çinime kondu, Güneş sağ omzuma kondu. Kralın kızı: 'Sol omzuna konan ay bendim' diyor. Sultan hanım da 'sağ omzuna konan da bendim' diyor." (Bkz. Ekler, 62. Masal)

Türk inanç sisteminde güneş ve ay koruyuculuk vasfı itibariyle kutsal kabul edilmektedir. Hunlardan itibaren Türklerde, Güneş, "Kün" diye adlandırılmış ve bu zamanımıza gün olarak yansımıştır. Ay ise güneşin çekildiği anda, yeryüzüne güneşten aldığı ışıkları yeryüzüne indirmesinden dolayı kutsanmıştır. Çin kaynaklarında, Hun kağanlarının güneşe hürmetlerinden dolayı otağlarının doğuya, güneşin doğduğu yöne açıldığını kaydetmişlerdir.[36] Türkler güneşin ve kağanın koruyuculuk vasıflarının onlara Tanrı tarafından verildiğine inandığından, Kağanı da güneş gibi Türk hayatında kötülüklerle mücadele eden, bereketi sağlayın huzuru temin eden olarak kabul etmişlerdir. Bu inanç güneş ve ayın Türk kağanlarında isim olarak kullanılmasına neden olmuştur. Oğuz'un oğlu Gün Han ve Ay Han gibi.

Türk Mitolojisinde güneş gibi ay'a da Tanrısal bir nitelik verildiği, ayın kutsal sayıldığı görülür. Yaratılış ile ilgili efsanelerde gök cisimleri içinde en merhametlisi ve

---

[36] Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 29; B. Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları II, s. 166.

hayatın menbaı olan güneş de ilahe (Gün ine)'dir. Hayatımızda güneşe göre ehemmiyeti çok olmayan, soğuk yüzlü ay da ilah (Ay ata)'dır.[37]

Türk Mitolojisinde ay erkek, güneş ise dişi olarak geçmektedir.[38] Yine Türk kültüründe Ay sevgilinin ve güzelin yüzü olarak kabul edilip dolunayın olduğu gece doğan kızların Ay gibi parlak, Ay gibi güzel olacağı inancı mevcuttur.[39]

Güneş ışınlarının yeryüzüne değmeden önce kalkmak ve işe başlamak inancı önemlidir. Çünkü Güneş ışıkları Tanrının yeryüzüne inen ışığı olarak kabul edilir. Bu inanç Hunlardan itibaren mevcuttur.[40]

Konu ile ilgili olarak, Ayın ondördüne benzetilen kadın, güneş gibi parlak erkek, Gün doğmadan işe başlamak, Çocuğuna "Ay oğul" şeklinde hitap etmek ve Ay ile yıldızın aynı mekanda oluşu (Türk Bayrağı), Ay ve Güneşin kadını temsil etmesi gibi motifleri görmekteyiz.

1.4.2. Yıldızlar

"Gitti baktı bir çift uşak karşı karşıya oturuyorlar, yıldız gibi de yanıyorlar." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Düğüne gelenler, vezir vüzare hanımlar buna bayılıyorlar. Bu sarayda yıldız ..." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Bu adam da yıldızlardan korkarmış." (Bkz. Ekler, 33. Masal)

"Karı karı, ya yıldızlar beni yerse." (Bkz. Ekler, 33. Masal)

Yıldızlar, Ay ve Güneş gibi iyilik ışığı taşıyan varlıklar olduğundan aynen onlar gibi kutsal kabul edilirdi. Mevsimlerin nasıl olacağı havanın sıcak mı, soğuk mu olacağını yıldızların hareketine bakılarak önceden kestirilirdi. Bir işe başlamadan önce ayın ve yıldızların durumu dikkate alınırdı.[41]

Alanında zirve olan kişileri tanımlarken, fiziki güzelliği tarif ederken, "Yıldız" veya "Yıldız gibi" tabirlerinin kullanılması yıldız inancının değişik yansımaları olarak kabul edilebilir.

Konu ile ilgili masal cümlelerinde ise özelliği olan, diğer insanlardan farklı kişileri tanımlarken kullanılan "yıldız" motifini, yine yıldızların kişinin geleceğini

---

37 Atilla Özkırımlı, "Ay", **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi,** C.1, Cem Yayınları, İstanbul 1982, s. 158.
38 Bahaeddin Ögel, **Türk Mitolojisi II,** Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1971, s. 170.
39 İ.Zeki Eyüboğlu, **Anadolu İnançları,** Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1998, s. 60.
40 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 30.
41 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 32.

belirlemede etkin kabul edilmesinden dolayı, dışarıya çıkmasının kötü olduğuna inanan ve bunun hayırsız olacağına inanmış adam motifini görmekteyiz.

1.4.3. Yer

"Yola düşmüşler, giderlerken atlı bir adam görmüşler. Adam bunlara sormuş: oğlum nereye gidiyorsunuz?" (Bkz. Ekler, 5. Masal)

"Büyük bacı bunu görünce koşuyor: Vay geldiğin yollara kurban olayım" (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Ben seni gökte ararken yerde buldum." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

"Az gitti çok gitti, epeyce bir yol gitti. Bir yolun üzerinde ihtiyar adama rastladı... Ey oğlum, gitme, oraya gidenler gelmiyor. Yok ben gideceğim, bu üç yıl nereye gidiyor?" (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Nereye gideceğini de bilmez. Yolun üzerinde bir ihtiyar adam görür. İhtiyar sorar: Oğlum nereye gidiyorsun?" (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Ordu bozan yanıma geldi, eğildi bu yer hakkı için, bir de doğruldu bu gök hakkı için.." (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Kadın bir gün ekmek yapıp yağlıyor, kapının eşiğine koyuyor." (Bkz. Ekler, 33. Masal)

"Bu ormanın içinden bir aylık bir yol gideceksin, önüne bir dağ çıkacak, o dağdaki ince yoldan bir ay gideceksin..." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Kız bunu görünce: 'Vay senin geldiğin yollara kurban, sen nerelerdesin ben bir aydır senin yolunu gözlüyorum.'" (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Bura benim, şura senin derken gelip, üç yola dahil oluyor. Hangi yoldan gideceğim diye oğlan atın üzerinde daldırıp gidiyor" (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Salon her zaman padişahın yanında otururmuş o gün meclisin alt başına, kapının ağzına oturmuş. Lalalarına sormuş: Lalacığım, sen neden orada oturuyorsun..." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Kızım sana da kurban, geldiğin yollara da kurban" (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Bir bahçeye gelmiş ki sanki yalancı cennet." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

Eski Türk inancında yerin bir takım gizlî güçleri üzerinde bulundurduğuna inanılır ve bundan dolayı da kutsal sayılırdı.[42] Ancak bu kutsallık tüm yeryüzü için geçerli değildi. Koruyucu iyesi var kabul edilen iduk yir ve sub'lar vardır. Göktürk

---

[42] B. Ögel, Türk Mitolojisi -II, s. 283; B. Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları II, s. 164, 165.

kitabelerinde bu durum açıkça anlatılmaktadır. Bu, iduk yerler ve sub yabancıların eline geçmesin ve Türklerde kalsın diye Türk Tanrısı buralara Kağan tayin ettiği yine bu kitabelerde belirtilmiştir. İduk Ötüken Yış da, bütün ili ve halkı koruyan iyenin bulunduğu ve kağanın oturması gereken yer olarak kutsaldır.[43] Türk inanç ve tasavvuruna göre, yeri kontrolleri altında tutan bu iyeler, genellikle sarp yollarda, dağ bellerinde ve dağ geçitlerinde yaşarlardı.[44]

"Boz atlı yol iyesi" olarak adlandırılan, yolda sıkıntıya ve dara düşenlerin yardımına koşan bir varlık olarak kabul edilen bu iye zamanla İslami motife bürünerek Hızır nebi veya Hızır-İlyas/Hıdırellez inancı ile karşımıza çıkmakta ve büyük benzerlikler arz etmektedir.[45]

Eski Türk inancında işlevî itibariyle kişiyi her türlü hastalıktan, evi ise gelmesi muhtemel belalardan ve zararlardan koruyan ve eşik denilen bir sınır çizgisi mevcuttur. Bu bölümün temiz tutulması, kirletilmemesi, ayak basılmaması ve dolayısıyla oturulmaması gerektiğine inanılırdı. Buranın kirletilmemesi sayesinde şer güçler bu bölgede toplanmaz ve eşik iyesi de böylelikle rahat ederdi.[46]

Konu ile ilgili olarak, 'Geldiğin yollara kurban' inancı ile yol iyesi, 'Yer hakkı için' ile yer iyesi Eşik iyesi, Yolda yardım görevi üstlenen ihtiyar motifi ile "Boz atlı yol iyesi", "Cennet" gibi yerler ve bir yere ulaşmak için özel yol ve yerler inancını burada görmekteyiz.

1.4.4. Su

"İkisi de gidiyorlar, gayri gurbet ele, Bu oğlan bir gölün başına gidiyor, kurbağalar ötüyor, bu bir kurbağa tutuyor, torbaya koyuyor..." (Bkz. Ekler, 12. Masal)

"Neyse bir günün birinde hazırlanıyorlar, gelinleri, kızları, padişahın karısı hamama gidecekler." (Bkz. Ekler, 14. Masal)

"O at nalının bir tekini suya atarsın." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Siz gidin önce bahçedeki havuzda yıkanın, gelin içeride oturun, sonra biz gider yıkanırız, sonra nikah keseriz." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Orada da bir çeşme varmış. Kız gidip o çeşmenin başında oturuyor." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

---

43 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 38.
44 Abdülkadır İnan, **Eski Türk Dini Tarihi,** Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1976, s. 66 vd.
45 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 41.
46 Abdülkadır İnan, **Makaleler ve İncelemeler,** Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1987, s. 64.

"Bir sitil su doldurdu aldı geldi, bu suyu serpti kime serptiyse bütün taş kesilmişler canlandı." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Öyleyse su tutuluğunun küçüğünü önümüze, büyüğüne de arkaya at. Büyüğüne arkaya atıyor, bir deniz oluyor, küçüğünü önüne atıyor, hendek, mendek, küçük sular oluyor. Dev Hınzırı suya vuruyor, orada boğuluyor." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Bu bana baktı bir içim suyun hakkı var." (Bkz. Ekler, 39. Masal)

"Çocuğu yıkamak için bir tas su döküyor bakıyor su altın oluyor..." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"Teyze ne olur bir damla su ver bana" ... "Bir gözünü çıkar vereyim." "Gelin mecburi elini gözüne sokuyor, gözünü çıkarıyor, teyzesi su veriyor." (Bkz. Ekler, 42. Masal)

Memleketine yaklaşınca bu narların içinde ne var diye bir tanesini keser, içinden ay parçası gibi bir kız çıkar: "Yiğidim su" der. Oğlan suyu kavuşturamayınca orada ölür." (Bkz. Ekler, 47Masal)

"Kendi memleketine yakın bir çeşme, çeşmenin yanında da bir pınar ağacı varmış. O çeşmenin yanında oturur." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Bir çayırlık çimenlik yerde bir çeşmenin başında bir ağacın altında yatar. Orayı da bir padişahın üç oğlu zapt etmiş. Kimse bu oğlanların korkusunda oraya gelemezmiş." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"Alıp gidiyor, harp ediyor, kazanıyor. Sevinerek geliyorlar, dinlenmek için bir deniz kenarında oturuyorlar. Denizden bir deniz adamı çıkıyor, Keloğlanı alıp denize giriyor." (Bkz. Ekler, 63. Masal)

"Bu otuz dokuz odayı açıyor, bakıyor... birinde bir çeşmeden altın akıyor, birinde gümüş akıtan bir çeşme." (Bkz. Ekler, 64. Masal)

"Oğul burada su yok, Bir tane çeşmemiz var o da bir ejderhanın elinde." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Sizi bir çeşmenin başına götüreceğim. Orada senin atın duruyor." (Bkz. Ekler, 88. Masal)

Eski Türk inançlarında yer gibi su da kutsaldır.[47] Ancak bu kutsallık kavramının içine akar ve akıntılı olan bütün sular, ırmaklar, dereler ve pınarlar dahildir. Göktürk

---

[47] H. Bal, a.g.e, s. 257.

kitabelerinde "yır-sub" sahipsiz kalmasın diye Türk Tanrısı tarafından kağanların görevlendirildikleri ve bu koruma yerin tüm suları için olduğu anlaşılmaktadır.[48]

Su, bereket sağlamaktaki rolü iyi bilindiğinden kendisine hayatın kaynağı olarak inanılmasına sebep olmuştur. Bu özelliğiyle yeryüzü ve toprak gibi anadır. Ayrıca yağmur şeklinde gökten geldiğinden kutsallığı daha da artmaktadır. Ancak Türklerin ve Moğolların bu konuda asıl önemsedikleri özellik suyun sağlık timsali olmasıdır.[49]

Türkler, hayvancılıkla uğraşan bir topluluk olduğundan su önemli bir unsurdur. Suyun olmadığı yerde açlık ve kıtlık olur yani su, hayattır, sözü gerçektir. Türkler, her suyun bir iyesi olduğuna inanırdı. Bu iye suyu koruyup, gözetir ve genellikle su civarlarında yaşar. Bu inanç Yakutlarda da mevcuttur. Yöremizde bu inancın benzeri Harput'daki Buzluk mağarasındaki su için de mevcuttur.[50]

Tüm pınarların dere, ırmak, göl ve denizlerin iyi ruhlarının olduğuna inanılmakta, özellikle pınar başlarında yüksek sesle konuşmak, küfür etmek çevreyi ve suyu kirletmek yasaktır. Burada av yapılmaz, ağaç kesilmez pınar başlarında mola verenler sudan biraz uzağa otururlardı.[51] Su başlarına gidilmesi ise Türklerin eski inanç sistemlerinin hatıralarından olup "Su Kültü" ile ilgilidir.[52] Suyun temiz tutulup kirletilmemesi, suya tükürülüp abdest bozulmaması inancı oldukça önemlidir.[53]

Su serpmek, özel sularda yıkanmak veya içmek insanlardan kötü ruhların uzaklaşmasını sağlar inancı Altaylılarda, havaya su serpilmesi, yine Uygurlarda, altın ve gümüş kaplar içine koydukları suyu birbirlerine doğru serpmesi şeklinde görülmektedir.[54] Yöremizde yapılan bir büyünün bozulması için Harput'ta, eski Tabakhanede yıkanılması veya muskaların su ile imha edilmesi suyun sihir ve tılsımı bozma özelliğinin değişik yansımalarıdır.[55] Karakeçi Türkmenlerinde doğum esnasında zorluk çeken kadınlara "okunmuş su" içirilir. Böylece doğumun daha kolay olacağına inanılır. Çocuklar suya çiş ettirilmezler, ortalıkta cin-peri dolaşır inancı vardır. Bir yerde cin olduğu ve çocuklara zarar verdiğine kanaat getirilirse, oraya suyla yapılmış şerbet

---

48 B. Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları-II, s. 306; C. Anadol, N. Abbaslı, F. Abbasova, **Türk Kültür ve Medeniyeti**, Bilge Karınca Yayınları, İstanbul 2002, s. 257.

49 J.Paul Roux, **Türklerin ve Moğolların Eski Dini**, İşaret Yayınları, İstanbul 1994, s. 114.

50 R. Araz, a.g.e., s. 56.

51 Alimcan İnayet, "Türklerin Cin Kültürü Üzerindeki Etkileri", **Türkler Ansiklopedisi**, C.4, Ankara 2002, s.48

52 Y. Kalafat, Türk Halk İnançları –I, s. 11.

53 A. Taceman, a.g.e., s. 350.

54 R. Araz, a.g.e., s. 57, 58.

55 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 45, 46.

dökülürdü.[56] Su başlarına gitmek ve oralarda eğlenmek, nikah öncesi evliliğin mutlu geçmesi için hamama gitmek ve yıkanmak, sihir ve kötülükten korunmada suyu kullanma, suyun hayat ve yaşam olduğuna, suyu koruyan iyelere ve sudan çıkan adama, Altın ve gümüş akıtan çeşme motifleri belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır.

1.4.5. Dağ ve Tepe

"Kadın: Götür beni bir dağın başına bırak" (Bkz. Ekler, 9. Masal)

"Vitido viti do, anam diyor ki: filanca dağdaki ağaçtan yedi tane çubuk..." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Bu kız oradan kaçıp bir dağın başına geliyor." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

"Kara kızı indiriyorlar, bakıyor her taraf karanlık, yalnız bir dağın başında bir ateş yanıyor" (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Bezirgana dedi ki: Bezirganbaşı haddim olmayarak sana söylüyorum, sen bu çayın başından yüksel tepeye çık. Kara bulut var." (Bkz. Ekler, 27. Masal)

"Çocuklar kendilerini bildikten sonra bir dağın başına bir ev yapıp taşınıyorlar." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Oğlum bu yandan gideceksin. Zülfü Mavi bu dağın arkasındadır." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Büyük kalıbı arkaya atıyor, atınca arkaları dağ ve taş oluyor." (Bkz. Ekler. 31. Masal)

"Bir dağın başına gidiyorlar, orası da Padişahın sarayının karısıymış." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Padişahı Kaf dağının arkasına atıyorlar." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Birincisi, benim konağım buradan kalkıp şu dağın üzerine konacak." (Bkz. Ekler, 49. Masal)

"Çilingir dediği bir kılıç yapar. Bu kılıcını alır dağa çıkar." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"Bu gidiyor, dağın arkasına çıktığın da bakıyor ki etrafı çiftli güzel yeşillik içinde beyaz bir konak var." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Gidiyor gidiyor bir dağda bir ateş görüyor." (Bkz. Ekler. 58. Masal)

---

[56] Y. Kalafat, "Türkmen Dünyasında Karşılaştırmalı Halk İnancı Çerçevesinde Karakeçili Türkmenleri" **Türk Kültüründe Karakeçililer Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri,** Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 3 Haziran 1999 Şanlıurfa, s. 35.

"Az gitmişler, çok gitmişler, karanlık olmuş. Bir dağa gelmişler, bakmışlar büyük büyük taşlar, çıra gibi yanıyor. Meğer orası cevahir dağıymış." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Yol şu iki dağın arasından geçer, bismillahirrahmanirrahim dersin, o iki dağın arasından geçtinse kurtuldun demektir." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Oradan ejderhanın kan izlerini takip ederek bir dağın başına gidiyorlar." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Yalnız sana nasihatım var, kimse gidip o memlekete dahil olamıyor. Çünkü o memleketin önünde bir dağ var daima açılır, örtülür. O dağın arasından yol geçer başka yol yoktur." (Bkz. Ekler, 69. Masal)

Dikeyliğin güçlü simgesi olan dağ, ormanları ile, karla kaplı oluşu, ulaşılmazlığı ve gizemliği, tepeleri göklere varan ve dolayısıyla onu tutan duruşu ile, evrenin merkezinde bulunmasıyla, Türk inancında önemli roller oynamıştır. Şayet ovaların bulunduğu bölgelerde basit bir tepe olsa dahi büyük anlamlar taşıyan bu yükseltiler Tanrı'ya yakın mekanlar olduğundan, dualar oradan daha iyi işitilir, ölüler de, sonsuz ikametgahlarından, özellikle onu bulamadıkları zaman, daha az uzaklaşmış olurlar.[57] Kutsal bir dağa sahip olmayan bir Türk kavminin bulunması mümkün değildir.[58]

Göktürklerin yaradılış efsanesinde, yapılan bir savaşta sağ kalan bir erkek çocuğun dişi kurt tarafından kurtarılıp Turfan'ın kuzeyinde bir dağa götürüp orada bir mağarada büyütülmüş ve ondan çocukları olduğu belirtilmektedir.[59] Burada dağların sığınak ve kurtarıcılık özelliği öne çıkmaktadır.

Türkler, söz konusu yerde çoğalıp yeryüzüne çıkmak istediklerinde yukarıda bahsi geçen mağara önüne gelip demir dağı eritmişler. Ateş yakmışlar, odun yığmışlar. Bu yüzden, Türkler arasında ata mağarasına, dağa, ateşe, demire ve ağaca karşı duyulan saygının kökünde kurtarıcı rolünün olması söylenebilir.[60]

Türklere ait yaratılış efsanelerinde taş ve kaya, kişiyi kurtaran, koruyan, barındıran, kuvvet ve kudrete sahip varlıklar olarak sunulurken[61] Göç destanında "Kutlu Dağın" parçalanışından sonra, ülkede felaketlerin başladığı ve Uygurların dağıldığı anlatılmaktadır.[62]

---

57 H. Bal, a.g.e., s. 68.
58 J.P. Roux, a.g.e., s. 124, 125.
59 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 33.
60 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 34.
61 Hikmet Tanyu, **Türklerde Taşla İlgili İnançlar,** Ankara 1987, s. 39.
62 Baheddin Ögel, **Türk Mitolojisi I**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1971, s. 77.

Yine, Türk kayıkçıların Teletik gölünün etrafından uzanan Bolcar dağını kayık ile geçerken su serpip yavaş sesle bir dua okuduklarını ve bunun Altın Tag atasından uğur niyaz ettiklerini ve bununla fırtınaya karşı bir engelleme olarak anlattıktan kaynaklarda belirtilmiştir.[63]

Kaf dağı olarak adı geçen Türklerin ve diğer birçok milletlerin mitolojisinde yer tutan, hülya aleminde büyütülen adı olup kendisi olmayan, dünyaya destek verip, göklere mavi rengi veren bu dağ da kutsal kabul edilmektedir.[64]

Konu ile ilgili olarak, dağa sığınma ve kurtarıcı olarak ondan yardım alma, dağdaki nesnelerden şifa elde etme, dağ-ateş, dağ-maden, açılan (parçalanan) dağ, dağın yanından geçerken dua okuma, gibi Eski Türk inanç motifleri belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır.

1.4.6. Orman ve Ağaç

"Sözünü bitirir bitirmez hemen dağa gidiyor. Çınar ağaçlarını dallı budaklı tutup getiriyor." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Kız da güzelmiş: Eğil kavağım eğil, diyor kavak ağlıyor kız üzerine çıkıyor. Kız: Eğil kavağım eğil, diyor. Kavak eğiliyor, kız iniyor." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Büyük üsküreyi arkaya atıyor, meşelik ağaçlık oluyor. Hınzırın ayağı meşeliğin arasında kırılıyor dev geri dönüyor." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Allah'ın Belası atına atlayıp yola çıkıyor, bir ormanın içine düşüyor, orada davar otaran bir çoban." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Kendi memleketine yakın bir çeşme, çeşmenin yanında da bir pınar ağacı varmış." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Sen bu çınar ağacının başına çık, orada beni bekle." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"O çınar ağacının yanında bir nar ağacı var, onu kes, benim kapıma eşik, çocuğuma da beşik yap." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Üç arkadaş yola revan oldular gittiler bir ormanda geceledîler." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Bu akıllı kız gidi servi ağacının dibine..." (Bkz. Ekler, 75. Masal)

"Oğlan geliyor ki ne gele. Sel gelmiş, eniştelerle büyük kızları götürmüş, küçük kız ağacın üzerinde." (Bkz. Ekler, 83. Masal)

---

[63] Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 35.

[64] Murat Uraz, **Türk Mitolojisi**, Mitologya Yayınları, İstanbul 1992, s. 178.

Eski Türk hayatında ağaç ve orman insan hayatı üzerinde tesiri kabul edilen kutsal varlıklardır. Onları veya onların iyelerini memnun etmek gerekir[65]. Eğer böyle olursa bolluk ve bereket olacağına ve huzurun geleceği inancı görülmektedir. Bu inanç Göktürk kitabelerinde belirtilmiştir. Eğer Ötüken Yış'dan uzaklaşıldığı zaman başlarına her türlü belaların gelip ve geleceğine, burada yaşarlarsa huzurlu bir hayat sürüp sıkıntıya maruz kalmayacaklarına işaret edilmektedir.[66] Bu inanç bazı ağaç türlerine özel bir saygı ve kutsaliyet kazandırmıştır. Özellikle büyük ve yaşlı ağaçlar, mezarlık ve türbe ağaçları kesilmez, kurusa dahi odun olarak kullanılmaz ve yakılmaz bunun felaket getireceğine inanılır.[67]

Kısır kadınlar, yaşlı ve özelliği olan ağaçları ziyaret ettiklerinde çocukları olacağı inancı mevcuttur. Bu inanç Eski Türklerde özellikle Elma ağacı için mevcut olan bir inançtır.[68]

Yine kitabelerde Göktürklere tehlike anında Ötüken ormanlarına sığınmaları hatırlatılarak, ormanın ve ağacın koruyuculuk özelliğine dikkat çekilmektedir. Uygurların Türeyiş Efsanesinde iki ağaç arasına inen ışık ile bu ağaçların gövdesi şişmiş ve bunlardan iki çocuk doğmuştur. Yine efsaneye göre Oğuz Han'ın ikinci karısı ve oğlu Kıpçak ağaçtan doğmuştur.[69] Dolayısıyla ağaç Türklerde bir ana vasfı kazanmıştır. Ormanlara ve ağaçlara gösterilen bu saygı özellikle Kayın ağacı ve çam ağaçlarında ön plandadır. Ancak bu kutsaliyet yöreye göre değişik türlere de gösterilmektedir.[70]

Konu ile ilgili olarak, orman ve ağaç motiflerine rastlanmaktadır. Bu motiflerde orman ve ağacın kendisine sığınanları koruması ve tehlike anında tehlikeyi bertaraf etmesi öne çıkmaktadır. Geceyi ormanda geçirmek, Devden kurtulurken atılan bir cismin meşelik ormanına dönüşmesi gibi. Yine kızların arazide kaldıklarında ağaca çıkıp ağaca sığınması Türeyiş destanındaki ağaçların bir ana sıfatıyla algılanmasına benzetilebilir. Yani ağacın çocuğuna sahip çıkması olarak kabul edilebilir. Bunun dışında kayın ve çam gibi eski kutsal ağaçların yerini yöresel ağaçlar özellikle çınar, servi, ardıç ve melhem ağaçlarının aldığını görmekteyiz.

---

65 A. Taceman, a.g.e., s.373 vd.
66 B. Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları II, s. 118.
67 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 47.
68 Ekrem Sarıkçıoğlu, **Din Fenomenolojisi,** Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta 2002, s.36.
69 E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 36.
70 U. Günay-H. Güngör, a.g.e., s. 54, 55.

1.4.7. Ateş-Ocak-Işık

"Evde lamba asarlar ki, kurt gelip çocuğu yemesin." (Bkz. Ekler, 1. Masal)

"Şimdi sıra babalarının mezarını beklemeğe gelmiş. Büyük kardeş bir mum alıp babasının mezarını beklemeğe gitmiş. Bir tilki gelmiş, çırasını söndürmüş gitmiş." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Bir şahin kuşu gelmiş çırayı söndürmüş. Bu bakmış, uzakta bir çıra ışıltısı görmüş. Gidip oradan ateş getirip." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Padişahın kızı çıraları, söndürmeden akşamları yatıyor." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Sakallıyı zembile koyuyor. Yukarı çekiyor, alt taraftan bağlayıp kaçıyor. Biraz ateş alıyor." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Kazanı yerinden çıkarıyorlar, ocak yapıyorlar" (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Bu dev karısı da kazandakileri yiyor, ateşi söndürüyor." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Cadı karı kazanı ocağın üstüne koyuyor... Su kaynıyor, su dökülüyor, ocağı yıkıyor, ateş sönüyor." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Pisik (kedi) aşağıya iniyor, suyu döküyor, ateşi söndürüyor." (Bkz. Ekler. 24. Masal)

".... Gideyim oradan bir ateş alayım? diye oraya gidiyor. Ne olur biraz ateş verir misiniz?" (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Valla dev gelir bizi öldürür, ama makasla ucundan biraz kesip verelim." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Benim oraya insanoğlu basmamıştır, sen nasıl gelir de, ateş götürürsün..." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"...Nene karı ocağa odun koyuyor." (Bkz. Ekler, 39. Masal)

"Haydi oğlum, şu ocak yaptığın taşları topla, seninle binip gidelim." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Aman oğlum, evi süpürürken siyah üzüm bulursan sakın yeme, Ateşin söner bir daha da yakamazsın." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

"... dayım gelmeden çıkıp ateş bulayım, diyor. Gidiyor gidiyor, bir dağda bir ateş görüyor." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

"... vaadimi yerine getireceğim, Gidip ocağı çamurlayıp kazanı temizliyor..." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Bir tellal bağırtırız, bu akşam saat üçten sonra herkesin ışığı sönecek, hiç kimsenin evinde ışık görünmeyecek." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

Eski Türklerde ateş ve Ocak önemli unsurlardandır. Türklerin Ergenekondan çıkmak için demir dağı ateş yakarak eritmesi ve oradan yeryüzüne dağılmalarında ateş önemli ögedir.[71] Türkler, ateşin herşeyi temizlediğine, kötü ruhları kovduğuna inanırlardı. Ailede ocak kutsaldı. Bu kutsallık atalara saygı ile alakalıdır.[72] Altay Türklerinde görülen bir efsanede ateş, Tanrı Ülgen tarafından insanlara armağan edilmiştir. Bu bakımdan da ateş kutsaldır.

Ateş, kutsal nesnelerden olduğundan, ona karşı tükürmek, sövmek, su dökerek söndürmek uğursuzluk sayılmıştır. İlbeyli Türkmenlerinde ateşe işeyen çocuk azarlanır hatta dövülürdü. Ocağa ayakkabı ile basanlar azarlanırdı.[73] Sabahleyin evinden başkasına ateş vermek ocağın sönmesine neden olacağına inanılırdı. Bu, "Ocağı sönmek" deyimiyle anlatılmıştır. Ocak taşı da kutsal sayıldığından bu taş evlere yerleştirilirken dualar okunurdu.[74]

Yakutlarda ateş sönerse yakın akrabadan ve komşulardan alınırdı. Yabancıdan alınmaz ve yabancıya da ateş verilmezdi. Çünkü üç tür ateşin varlığına inanılırdı. Bunlardan birincisi uğurlu, ikincisi ne iyi, ne kötü, üçüncüsü ise gayet uğursuzdur. Alınacak ateşin bu türlerden hangisine ait olduğu meçhul bulunduğundan yabancılardan ateş almak tehlikeli sayılmıştır.[75]

Şamanların yaptığı törende kanlı, kansız kurban sunumunda daima ateş bulunmaktaydı. Kurbanlık hayvanın bir parçası önce ateş ruhuna sunulmaktadır. Şaman davulunu ateşte kurutur, ateşe bakıp dua ederdi. Yakutlar ise ant törenlerini ateş ve ocağın karşısında yapar ve ateş büyük baba olarak seslenirlerdi.[76]

Beltir Türkleri, ölen kişinin mezarı başında toplanıp sağ yanına büyük bir ateş yakarlardı. Yine Anadolu'da bazı yerlerde, ölen kişinin odasında veya ölü suyunun kaynadığı yerde akşamla birlikte mum yakılır. Bu hareketle ruhun sıkıntısından kurtulduğuna inanılırdı.

---

71 B. Ögel, Türk Mitolojisi -I, s. 59 vd.
72 G. Tümer-A. Küçük, a.g.e., s. 81.
73 Abdülhaluk Çay, **Türk Ergenekon Bayramı Nevruz,** Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1985, s. 196.
74 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 51.
75 Ziya Gökalp, **Türk Töresi,** Akın Yayınları, İstanbul 1972, s. 38.
76 H. Tanyu, "Türklerde Ateş ile İlgili İnançlar", **I. Uluslar Arası Türk Folklor Kongresi Bildirileri,** C. 4, Ankara 1975, s. 290, 291.

Konumuz ile ilgili olarak, ateşin kurdu kaçırmasıyla ateşin kötülükten koruması, mezar başında mum yakmak. Ateşin söndürülmemesine ve canlı tutulması, aksi halde iyi bir durumun olmayacağı, dışarıdan ateş almak veya çalmak, yabancıya ateş vermemek, dağ ve ateş birlikteliği ile Ergenekondan çıkış anı, ve ocağın temiz tutulması gibi inanç motifleri öne çıkmaktadır.

1.4.8. Taş, Kaya ve Mağara

"İğci babanın arkasına düşüyor, bura senin bura benim derken bir tenha yere geliyorlar, orada bir mağaranın içine giriyorlar." (Bkz. Ekler, 17. Masal)

"Büyük kabı arkaya atıyor, atınca arkaları dağ taş oluyor." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Valla benim, derdim, şu dağın arkasında mağara da bir kız var, onu rüyamda gördüm, kıza aşık oldum." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Kız da şu dağda yatıyor, bir kayanın dibinde saklanıyor, o mağaraya giriyor." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Yılan sürüne sürüne gene o muratın kenarına gidiyor, o taşın altından güzel bir at çıkartıyor." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Bir taşın deliğinden içeri sokuyorlar." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Verelim, oğlum ama bu sır taşıdır. Kullanamazsan seni öldürür." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Bir eğer alıyor bir ata biniyor, gidiyor arıyor tarıyor, bakıyor ki bir kaya var, bu kayanın dibinden bir tuluk çıktı." (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"Olmaz olmaz ille bir şey iste, sabır taşı isterim." (Bkz. Ekler, 53. Masal)

"Kapının arkasında bir taka var, o takadaki taşı kaldırırsın..." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Gece rüyamda bir arap gördüm. Bana filan yerde filan taşın altında bir tüy var onu al...." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"Bir dağa gelmişler, bakmışlar, büyük büyük taşlar, çıra gibi yanıyor." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

Eski Türk inancında taş ve kaya ile ilgili inanç ve pratiklerin temelinde varlıkları koruma, kurtarma, direnç verme, sırları paylaşma, dilekleri kabul etme ve gerçekleştirme, uğur, bolluk ve bereketi sağlama gibi bir takım güçlere sahip olma özelliği yatmaktadır. Türklerin yaratılış efsanelerinde taş ve kaya kişiyi kurtaran,

koruyan, barındıran, kuvvet ve kudrete sahip kutlu bir varlıktır.[77] Göç destanında "Kutlu Dağ"ın parçalanışından sonra ülkede felaketin baş gösterdiği ve Uygurların dağıldığı görülmektedir.[78] Kırgızların ise geceleri lamba yerine ışıklı taşlar kullandıkları[79] haber verilmiştir.

Türklerde taşla ilgili inançların başında Yada Taşı gelir. Bu gizemli taşı elde bulunduran kişilerin olağanüstü güçlere kavuştuğuna, bu taş vasıtasıyla yağmur, dolu hatta yaz gününde kar yağdırabildiğine dair inançlar vardır.[80] Yöremizde eskiden beri "sabır taşı" denen bir taşa insanların sırrını anlatıp o şekilde sabır ve direnç kazandıklarına inanılmaktaymış.[81]

Türk destanlarını ören motifler arasında "mağara" önemli bir yer tutar. Kutlu mağaralar, hayvanlı mağaralar bunlara örnektir. Yine "Mağaradan çıkma" önemli Türk motiflerindendir. Destanlarda mağara genellikle sığınma ve saklanma yeri olarak da karşımıza çıkar.[82]

Büyük Hun Devletinde Çin kaynaklarından öğrendiğimiz "Kutsal Mağara" inancı mevcuttur. Bu kutsal mağaraya yalnız, Şamanlar veya kişiler değil bütün devlet teşkilatı saygı gösteriyor ve yılın belirli aylarında bu mağara ziyaret edilerek büyük bir tören yapılıyordu.[83] Benzer inanç Göktürklerde de "Ata Mağarası" şeklinde görülmektedir. Yılın belirli zamanlarında devlet büyükleri, kabilenin soyluları ile birlikte mağaraya gidip, kurbanlar sunarlar ve saygı duruşunda bulunurlardı. Yine Türeyiş efsanesinde dişi kurt çocuğu alıp bir mağaradan içeriye götürmüş ve orada türemişlerdir.[84]

Konu ile ilgili olarak, altında güzel şeyler barındıran özel taşların yanında, sabırtaşı ve sırtaşı denilen değişik taş motifleri de görülmektedir. Ayrıca taşlar kendisine sığınılan ve koruyan özellikleriyle de mevcuttur. Lamba gibi yanan taş motifi "Cevahir taşı" şeklinde görülmektedir.

Mağaralar ise sığınma, barınma ve saklanma yeri olarak ön plana çıkmaktadır.

---

77 H. Tanyu, **Türklerde Taşla İlgili İnançlar,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987, s. 39.

78 B. Ögel, Türk Mitolojisi -I..., s. 77.

79 R. Araz, a.g.e., s. 48.

80 J.P. Roux, a.g.e., s. 78.

81 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 46.

82 Hasan Köksal, **Battalnamelerde Tip ve Motif Yapısı,** Ankara 1984, s. 145, 146.

83 B. Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları II, s. 157, 158.

84 Orhan Türkdoğan, **Türk Tarihinin Sosyolojisi,** Turan Yayıncılık, İstanbul 1996, s. 231, 232.

1.4.9. Kuyular ve Yer altı Dünyası

"Ayı Kulağını sarkıtıyorlar, ... aşağı indiriyorlar. Ayı Kulağı kuyunun dibinde biraz oturuyor. Aklı başına gelince, kuyunun lağımından bir odaya gidiyor. Oda da devle kocası yatıyorlarmış." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Hemen hemen baş ettikleri sırada kuyunun ağzından bir arap çıktı. Arabın bir dudağı yerde bir dudağı gökte, bu çocuğu aldı içeri." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Sarı dev, kızı nereye götürebilir, memleketi neresidir? Buraya altı senelik yolda onun bir yeraltı köyü var, oraya götürmüştür." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"... oradan ejderhanın kan izlerini takip ederek bir dağın başına gidiyorlar, ejderha orada bir kuyunun içine girmiş." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Ahmet iniyor, iniyor. İniyor ki o adam arkadaşlarını asmış. Oraya Bir kurbağa orda, bir dünya güzeli orda..." (Bkz. Ekler, 83. Masal)

Şaman inancına göre, yeraltı âlemi kötü ruhlar ve kuvvetlerle doludur. Onların başkanı, yanî karanlık dünyanın padişahı Erlik Handır. Bu inanca göre Erlik Han'a hizmet eden bu kötü ruhlar değişik şekillere girerek yerüstü aleme, ışıklı dünyaya çıkar, felaket, pislik ve kötülükler yapar sonra ise yerine geri dönerlerdi. Onları geri döndüren yol ise kuyulardır. Yeraltı dünyasına şamanlar gidip gelebilir.[85]

A. İnan yeraltı dünyasını Erlik'in dünyası olarak tanımlamaktadır. Kendilerine istedikleri kurban sunulmazsa insanlara, hayvanlara ve obaya musallat olup kötülük yaptığını, öldürdükleri insanların canlarını yakalayarak yeraltındaki karanlık dünyasına götürüp, kendisine uşak yaptığını belirtmektedir.[86]

Konu ile ilgili olarak, kuyular, yerüstü ile yer altı dünyasını birbirine bağlayan, geçiş mekanları olarak görülmektedir. Yeraltında görülen devlerin ise Erlik Han ve onun yardımcıları olan kötü ruhlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.4.10. Gök Gürültüsü ve Şimşek

"Neyse kız bunu saklıyor. Ateşkâr oğlan gök gürler gibi gürleyerekten geliyor." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Evinde ne kadar silah varsa hepsini alıp ağacın altına gidiyor, bekliyor. Gece yarısından sonra bir duman, gök gürültüsü bir yağmur, bir şimşek, bütün her tarafı kasıp kavuruyor." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

---

[85] G. Yoloğlu , a.g.e., s. 136.
[86] Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 24.

Eski Türkler, güneş, ay ve diğer gök cisimlerinde olduğu gibi gök gürültüsü, şimşek ve yıldırımda da bir takım gizli kuvvetlerin mevcut olduğuna inanmış ve bunları da bir ruh olarak kabullenmişlerdir.[87]

Şaman inancına göre yıldırım ve şimşek hep Ülgen'in kudreti ve iradesine bağlı hadiselerdir. Böylelikle yeryüzüne yağmuru ve doluyu gönderir. Ayrıca yıldırım tanrısı olarak kabul edilen diğer bir tanrı yerdeki kötü ruhları takip eder, kötü ruhların saklandıkları ağaçlara ateşini gönderir, yıldırım düşer. Yıldırım düşen ağaçtan bir dal alınırsa oraya kötü ruh giremezdi.[88]

Burada gök gürültüsü, şimşek ve yağmur motifine rastlanıldığı gibi Şimşek ve ağaç ikilisi de mevcuttur.

1.5. Sayılar

1.5.1. Üç (3) Sayısı

"Gelin üçgün orada aç susuz, per perişan kalır." (Bkz. Ekler, 4. Masal)

"Bir annenin üç tane kızı varmış." (Bkz. Ekler, 7. Masal)

"Kız yiyip içip orada oturuyormuş. Bir gün, iki gün, üç gün böyle geçiyor." (Bkz. Ekler, 7. Masal)

"Hiç dışarıya çıkmayın, ben bahçeye üç tane gül diktim." (Bkz. Ekler, 13. Masal)

"Üçüncü gece müezzin sandığını açarak.." (Bkz. Ekler, 13. Masal)

"Bana üç aylık ekmek yapın ki ben askerimi alayım." (Bkz. Ekler, 14. Masal)

"Neyse, üç ay geziyorlar..." (Bkz. Ekler, 14. Masal)

"Bir babanın üç oğlu, üç tane de kızı varmış." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Bir de her biriniz üçer gün benim mezarımı bekleyin." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Neyse bir gün, iki gün öyle, üçüncü gün bizim bu kütükte bir iş var diye düşünüyor." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Bir evde, üç tane kız varmış." (Bkz. Ekler, 17. Masal)

"... Saçlarını okşarken başından üç tane tüy çek" (Bkz. Ekler, 17. Masal)

"Adana'ya gittim bir sene geçti, bir gün çalıştım üç gün boş kaldım." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Bu keloğlan yılda dokuz on ay kadar davar otarıyor, üç ay kışta kaval çalıyor." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

---

87 R. Araz, a.g.e., s. 40.

88 A. İnan, Makaleler ve İncelemeler, s. 30.

"Kuşu üçüncü defa koyuveriyorlar." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

"Öldürüp üç avuç kanını içeyim. Bize o kadar iş yaptı." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Ayı Kulağı, gidiyor düşmanın altından girip üstünden çıkıyor. Hepsini kırıyor, üç tek suvari bırakıyor" (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Ayı Kulağı bayılmıyor, burnundan üç damla su damlıyor." (Bkz. Ekler. 22. Masal)

"Üç tane anahtar görüyor. Anahtarları oradan alıyor" (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Yok ben gideceğim, bu üç yıl nereye gidiyor." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Üç altın gitti, üç söz aldı." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Üç gün, üç gece davullar çalındı, düğünler yapıldı" (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"O gün de Allah tarafından üç tane keklik vurur." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Her biriniz üçer lokma yiyin" (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Oğul, üç tane hınzırım var..." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"İkinci üçüncü kılıç da artık ölüyor, sesi çıkmıyor." (Bkz. Ekler, 34. Masal)

"Ben altı senelik yolu üç ayda alırım." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"... O tavşanın karnındaki kutudaki üç tane boz böcektir." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Oynuyorlar, üç keresinde de hepsini ütüyor." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Bu çocuk, üç sene hizmetkârlık ettikten sonra..." (Bkz. Ekler, 39. Masal)

"Para yok, yalnız sana üç nasihat vereyim." (Bkz. Ekler. 39. Masal)

"Eline üç taş al, o taşları Murat'ın kenarındaki..." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Baba, bana üç kat erkek elbisesi ...:" (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Bakar ki üç tane kız çıktı. Üç tane peri kızı..." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"Balıkçı, bu üç balığında fiyatlarını söyle..." (Bkz. Ekler, 42. Masal)

"İşte muradını derse, sen üç tane kara dirhem hokkasını iste." (Bkz. Ekler. 43. Masal)

"Elazığ'a iki saatlik yolda üç tane hırsız bekliyor." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Benim üç şartım var." (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"Allah'tan umarım sen üç nara aşık olasın." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Gidip üç yola dahil oluyor." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Padişah üç adam yolluyor." (Bkz. Ekler, 48. Masal)

49. Masal: "Oğlum sana üç gün mühlet." (Bkz. Ekler, 49. Masal)

"Yarabbi ben üç senedir böyle uğraşıyorum, Anacağımızla evimde bir balık yiyemedik." (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"Sabaha iki üç saat kala oğlan giyiniyor." (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"Her yeni gez ferahla ama şu üç kapıyı açma" (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Oğlum, üç tane çekmecem var." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

"Üç tane hoca kağıt yazıp içine atıyorlar." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

"Üç tane kız delinin yanına gitmemişler." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

"Üç bacı oturmuş, saçlarının telinden çekip." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Üç tane katır yollamış." (Bkz. Ekler, 62. Masal)

"Bakmış bir yazının düzünde üç adam birbirlerine vuruyorlar." (Bkz. Ekler, 63. Masal)

"Kız üç tane hakıt alıyor." (Bkz. Ekler, 63. Masal)

"Üçüncü gürzü atınca atın yediğini çekti." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

"Bu çocuğu sırtlamış, üç aylık yolu, üç adamda almış." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Bu gece için iki üç deste mum al." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Kuran-ı Kerim'i alırsın üç kere öpersin." (Bkz. Ekler, 76. Masal)

"Bu üç gün, üç gece rüya görüyor." (Bkz. Ekler, 80. Masal)

"Üç tane arkadaş varmış." (Bkz. Ekler, 83. Masal)

"Saraya git. Orada üç sandalye göreceksin." (Bkz. Ekler, 87. Masal)

"Üç şartım var." (Bkz. Ekler, 87. Masal)

Üç, en kutsal sayıdır. Hristiyan büyüklerinden Augistin'e göre bu sayı pek çok sırlar içinde ön sırayı alır. Dinlerin çoğunda üçlü gruplar vardır.[89] Bilindiği gibi bu sayılar dini, felsefi ve tasavvufi metinlerde de önem taşımaktadır. Yüzyıllar boyunca farklı din, kültür ve milletlerin benimsediği bu sembolik değerler zamanla dini, felsefi ve kültürel vasıflarını yitirerek şuur altında yaşamaya devam etmişlerdir. Üç sayısı da bunlardandır.[90]

Türklerde, ölenin ardından definden sonra unutulmadığını ve öbür dünyada rahat etmesi için arandığını ve anıldığını göstermek için, ölümünün üçünde, yedisinde, dokuzunda, kırkında ve ölümünün yıl dönümlerinde merasim yapılır ve ziyafet verilirdi.[91]

Yine düğün törenleri üç gün, üç gece sürer, yiyip içilir, eğlenir, farklı yarışmalar, oyunlar düzenlenrdi.[92]

---

89 E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 84.
90 A.F. Bilkan, a.g.e., s. 57.
91 A. İnan, **Eski Türk Dini Tarihi**, Ankara 1976, s. 61.
92 G. Yoloğlu, a.g.e., s. 18.

Şaman inanışına göre, kainat üç kısımdan meydana gelmektedir. Gök, yeryüzü, yeraltı. Şamanların bahar ayında yaptıkları törenler de üç gün sürerdi.[93]

Sonuç olarak üç sayısı, Eski Türk mitoloji ve destanlarında, çeşitli dini uygulamalarda farklı amaçlara yönelik olarak mevcuttur. Masal cümlelerinde ise üç sayısının farklı alanlardaki yeri görülmektedir.

1.5.2. Yedi (7) sayısı

"Padişahım, ben o köpeği yavruyken almıştım. Yedi sene ben onu besledim, büyüttüm." (Bkz. Ekler, 10. Masal)

"Filanca dağdaki ağaçtan yedi tane çubuk kessinler." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Öyle bir şahlan onu yere vur ki yedi parça olsun." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Yedi gün, yedi gece bunlara düğün çalınıyor." (Bkz. Ekler, 21. Masal)

"Ayı kulağı beyaza bineyim derken siyaha biniyor, yedi kat yerin dibine iniyor." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Yedi kazan kuruldu, yedi bıçak bilendi." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Falan mağarada senin yedi kardeşin var." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Vakti zamanında yedi kardeş varmış." (Bkz. Ekler, 28. Masal)

"Kadını alıp yedi yolun caddesinde kazdıkları mezara koydular." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Çobanlar değnek saklamaca oynuyorlar. Bu da gidiyor bununla yedi oluyorlar." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Birde bakıyor ki oğlan kavalını çalıyor, yedi sürüde katmış sürüye geliyor." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Bu oğlan çıkıyor bakıyor ki yedi bölük saçı var." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Siz bana bir haftalık arpa verin" (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Benim babamdan yedi batmanlık bir gürz kalmıştı." (Bkz. Ekler, 33. Masal)

"Bunların iki tane de oğulları oluyor. Biri beş biri de yedi yaşına geliyor." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Hanım da yedi gecenin altında hiç kimse görmemiş." (Bkz. Ekler, 42. Masal)

"Arif Yusuf'a yedi yaşında gönüllü olmuş." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Kim devlerin yedi kulağını keserse ona kızımı vereceğim." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

---

[93] Cemal Anadol, **Türkler**, İstanbul 1977, s. 107 vd.

"Meyhaneciye git, yedi senelik şarapla rakı versin." (Bkz. Ekler, 60. Masal)

"Karımı yedi caddenin ortasına koyun." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Tabakların içinde yedi türlü yemek hazırlatmış." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Öylelikle yedi denizin ortasında yedi adalara geliyorlar." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Padişahım yedi gün içinde buradayız." (Bkz. Ekler, 71. Masal)

"Kardeş yedi sülaleme tövbe." (Bkz. Ekler, 71. Masal)

"Her tarafını geziyor. Yedi yol üzerine geliyor." (Bkz. Ekler, 74. Masal)

"O çevrede yedi başlı bir dev türemiş." (Bkz. Ekler, 78. Masal)

"Neyse bir haftalık söz veriyor." (Bkz. Ekler, 82. Masal)

"Yedi sene o neneyle beraber oturuyorlar." (Bkz. Ekler, 85. Masal)

"Saray yedi kat yapılmış." (Bkz. Ekler, 89. Masal)

Yedi sayısına "yaradılışın sayısı"da denilmektedir. Bu sayı Türk destanlarında önemli bir fonksiyona sahiptir. Yedi başlı dev, yedi siyah çadır, yedi dallı ağaç, yedi derya, yerdi iklim gibi. Çocukların ad verme törenleri genellikle yedi yaşlarında yapılır. Çocuk yedi günde yürür. İlaç için yedi dağ çiçeği toplanır, yedi gün uyunur.[94]

Nogay Türklerinin inançlarına göre yedi kat gök ve yedi kat yerin altı mevcuttur. Yine ölünün yedinci gününde anma yapılır ve aş dağıtılır. Kesilen çocuk göbeği bağı çocuk yedi yaşına gelinceye kadar saklanır ve ona verilir. Kırım Tatar Türklerinde yağmurun yağması kuraklığın geçmesi için yedi taş toplanır suya veya kuyuya atılır.[95]

Türk mitolojileri ve destanlarında yedi ile ilgili şu hususlara da rastlanır. "Yedi ata, yedi bölge, yedi elçi, yedi gün, çocuk yedi günde yürür, yedi göbek soy, yedi gök kısrak, yedi inek, yedi azgın köpek, yedi kurt, yedi yıl..."[96]

Konumuz ile ilgili olarak, yedi sene, yedi kat yer, yedi kardeş, yedi yaş, yedi kulaklı dev, yedi sülale, yedi başlı dev, gibi motiflerin yanında yedi sayısının değişik ve farklı uygulamalarını da görmekteyiz.

1.5.3. Dokuz (9) sayısı

"Bu keloğlan yılda dokuz, on ay kadar davar otarıyor." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

"Dokuz ay tamam olunca da hamurdan bir bebek yapmış." (Bkz. Ekler, 92. Masal)

---

94 A.F. Bilkan, a.g.e., s. 57.

95 Y. Kalafat, **Kırım-Kuzey Kafkasya Sosyal Antropoloji Araştırmaları**, Ank. 1999, s. 62 vd.

96 B. Ögel, Türk Mitolojisi –I, s. 643.

Türk mitolojisinde sıkça rastlanan önemli sayılardan biri de dokuzdur "Dokuz ağaç, dokuz dallı ağaç, dokuz boy, dokuz Oğuz, dokuz felek, dokuz dev gibi"[97] Ayrıca dokuz ile ilgili "dokuz kız, dokuz kolonlı at, dokuz kat kumaş, dokuz ok, dokuz ülke, gibi motiflerde mitolojik sayılardandır.[98]

Altay efsanelerinde yerin yaratılışında, Altay Şamanistlerinin dua ve ilahilerinde, Şamanların tören ve kıyafetlerinde dokuz sayısı ile ilgili birçok motif görülmektedir.[99]

Konumuz ile ilgili olarak, dokuz ile ilgili motiflere pek rastlanmamıştır. Ancak "dokuz ay" ile dokuzun zaman özelliğini görmekteyiz.

1.5.4. Kırk (40) Sayısı

"Bu oğlan çıra yanan yere gitmiş. Orası da kırk başlı devlerin mekânıymış. Orada kırk kulplu bir kazanda yemek pişiriyorlarmış." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Siz bana kırk tane sikke getirin." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"İşte sana kırk odamın anahtarı" (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Kırk günlük yiyeceğim, içeceğim onun içinde bulunacak." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Kız kırk günde Yemen padişahının has bahçesine çıkıyor." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Al sana kırk tane anahtar..." (Bkz. Ekler, 17. Masal)

"... üç tane tüy çek, o zaman kırk gün uykuya dalar." (Bkz. Ekler, 17. Masal)

"Hem kırk altın hem de padişahın kızını verecekler." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Bunlar yollarına revan olurlar, kırk deveyi yıkarlar." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Ana, ana kırk gözlü evin var." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

"Hepsi bir boyda, bir soyda, bir güzellikte kırk tane besleme istedi." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Biz kırk bir kişiyiz, kırk tanesi gider, keklik tavşan getirirler." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Orada kırk kazın kanatlarını kırıp havuza atıyorlar. (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Kırk tane sandık yaptırıp, kardeşlerini sandıkların içine koyuyorlar." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

---

97 A.F. Bilkan, a.g.e., s. 57.

98 B. Ögel, Türk Mitolojisi I, s. 619.

99 Tuncer Gülensoy, "Türklerde Dokuz Sayısı" **I. Uluslararası Türk Folklor Bildirileri,** C. 4, Ankara 1976, s. 112 vd.

"Bana kırk vapur yemek ona göre de hizmetçi ver." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Malatya'ya git, kırk tane katır, ona göre çuval." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Padişah kırk gün, kırk gece düğün yapıyor." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Kırk kazan kuruluyor, kırk bıçak bileniyor." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Bir kır atı kırk gün, kırk gece aç koyuyorlar." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Padişah kırk hizmetkarını tembihliyor." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Her biriniz kırk kupa şerbet ezin..." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Bu gece kırk hizmetkâr kırk tane çuval yükleyip getirsin." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Bir düzlükte kırk tane devle beş kişinin harp ettiklerini görüyor." (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Babam kırk sene bunlarla harp etti." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Bana kırk kile buğday verin." (Bkz. Ekler, 36. Masal)

"O köylülerin kırkı birden kendilerini suya atmışlar." (Bkz. Ekler, 36. Masal)

"Padişah süldesidir, kırk gün uyur, kır gün sonra kalkar." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Kapıdan içeri girer ki padişah kırk yorganın altında yatıyor." (Bkz. Ekler, 46. Masal)

"... kırk türlü yemek çıkacak..." (Bkz. Ekler, 46. Masal)

"Kırk davul, kırk zurnayla padişah Tufil'ı getirdi." (Bkz. Ekler, 46. Masal)

"Yanına kırk tane de cariye alıyor." (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"Sultan hanım sen kırk gün cenaze bekleyeceksin." (Bkz. Ekler, 53. Masal)

"Senin daha kırkın çıkmadı, sen nasıl gidersin." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Mehmet Onbaşı, bir vuruşta uçurur kırk başı." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"O yandan benim kırk tane daha oğlum var." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Ben kırk gün yas tutacağım." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Yalnız sen bana kırk deve gövdesi et, kırk deve tuluğu su getir." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Bana kırk batman su, kırk batman da et getirirsin." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"İçeride kırk tane eşkıya." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Kırk gün bana okudu üfledi." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Deve kanın bedeli kırh kese altın verir" (Bkz. Ekler, 74. Masal)

"Kırk tene kapıcısı var. Padişahın kızı kırh perdenin ardından çıher." (Bkz. Ekler, 77. Masal)

"Baba bana kırh at, kırh tene silah, kırh tane asker" (Bkz. Ekler, 78. Masal)

"Kızı ordan sırtlarlar. Getirirler sandığın içine koyarlar Eee! Kırh tane bezirgancı." (Bkz. Ekler, 78. Masal)

"O sırada oradan 40 Haramiler geçmiş." (Bkz. Ekler, 86. Masal)

"40 gurban kesmessem inmem demiş." (Bkz. Ekler, 86. Masal)

"Hemen 40 yaylı araba bulmuşlar." (Bkz. Ekler, 88. Masal)

"40 tahteravan göndermiş, 40 tane kurt tahteravanla saraya girmiş." (Bkz. Ekler, 88. Masal)

"Ben şimdi 40 tene deynek hazırlayacam." (Bkz. Ekler, 92. Masal)

Türk destanlarında kırk sayısı önemli fonksiyona sahip sayılardandır. "Kırk bin kişilik ordu, kırk köşeli ev, kırk boynuzlu boğa, kırk elçi, kırk gece ve kırk gündüz, Oğuz Kağan kırk günlükken yürür, Dede Korkut destanında Boğaç Han'ın yarası kırk günde iyileşir, şenliklerde kırk yerde otağ kurulur, kırk gece ve kırk gündüz toy tutulurdu."[100]

Hazarlarda kadın kırkı çıkıncaya kadar et yemez, evden dışarı çıkmaz. kırk gün yalnız bırakılmazdı. O eve et girmez, kirli su evin üst tarafından geçirilmez, Ölüye yas kırk gün tutulur. Kırkıncı gününden sonra traş olunur. Başkurtlarda eve gelen gelin kırk gün evinin eşiğinden dışarı çıkmazdı.[101] Ölen kişinin kırkıncı gününde merasim yapılıp ziyafet verilmesi Eski Türk inançlarındandır.[102]

Masal cümlelerinde "Kırk kız, kırk gece, kırk gün düğün, kırkı çıkmak, kırk gün yas tutma, kırk elçi, kırk odalı ev, gibi kırk ile ilgili motifleri yanında, ayrıca kırk sayısının değişik varyantları da kullanılmıştır.

1.6. Umay

"Bu şehrîn Padişahı öldü, şimdi devlet kuşu uçurulacak kimin başına konarsa o padişah olacak" (Bkz. Ekler, 19. Masal)

"Kuşu bir kere daha koyuverdiler, kuş dolaşıp gene kızın başına konuyor. Gene kabul etmiyorlar, kuşu üçüncü defa koyuveriyorlar, kuş gene bu kızın başına konuyor. Artık millet alkışlıyor. Tamam padişahımız budur."

"Kardeş, kardeş can kardeş.
Göbeği fincan kardeş

---

100 A.F. Bilkan, a.g.e., s. 57.
101 Y. Kalafat, Türk Halk İnançları I, s. 9, 116, 315.
102 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 113.

Alabalık yutuptur
Şah Muhammet Kucağında uyuptur" (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Padişah hemen torculara emir veriyor, torcular gelip kadınla çocuğu çıkartıyorlar." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Bunun bir köpeği varmış, köpek hergün gelip bağırıp çağırıp aşağıya bir ekmek attı. Şah İsmail o ekmeği bulup yedi." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Keçi Allah tarafından günde üç defa çocukları emziriyordu." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Yukarı çıkıyor, bakıyor karısı atlasların içinde karyolada yatıyor, çocuk yanında belenmiş yatıyor. Kadınlar hizmet ediyor. Karı, bu nedir? Şimdi doğurdum, üç kız çıktı, kızımıza dua ettiler döktüğüm su altın oluyor." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"Oğul, sen neredeydin, geldin bir devlet başıma kondu, diyor." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"... bakıyor mahallenin çocukları bir yılan yavrusu öldürüyorlar. Bu yirmi kuruşu veriyor, yılan yavrusunu alıp eve getiriyor. Bir sepetin altına koyuyor." (Bkz. Ekler, 59. Masal)

"Bakıyor bir kedi yavrusunu öldürüyorlar. Yirmi kuruşu verip onu da alıp gidiyor. Bakıyor orada bir köpek yavrusunu öldürüyorlar. Yirmi kuruşu verip onu alıyor." (Bkz. Ekler, 59. Masal)

"Öbürü torunu atmış, bir sandık dolanmış, sandığın kapağını kaldırmış iki tane yavru. O adam bu çocukları bağrına basmış, götürmüş ailesine." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Akşam olunca kuşların anaları geliyor. Oğlanı öldürmek için bir kaya alıyor, yavrular kuş diliyle, ana, ana onu öldürme, bizi o kurtardı. Yanında yatan yılana bak." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Bu çocuk dünyaya gelir... bi mağaradan aşağı atarlar. O köyde bir çoban, bi dul karı varmış. O karının da tek bir davarı varmış. Bu koyuna her gün davardan ayrılır. Gider o çocuğu emzirir." (Bkz. Ekler, 72. Masal)

Eski Türk inancında çocukları koruyan ve kadınlarla ilgili olan "Umay" adlı ilahe vardır. Bir kiremit kitabesinde "Kan-Tegri Umay Katun" adı geçmektedir. Orhun kitabelerinde de "Türk Tanrısı" tabirine de rastlanmaktadır.[103]

---

[103] C. Anadol, N. Abbaslı, F.Abbasova, a.g.e., s. 257.

Abdulkadir İnan'a göre, "Umay" eski Türklerde erkek Tanrılar yanında Kadın Tanrıça'dır. Orhun kitabelerinde ismi geçen merhametli Umay bugüne kadar Şamanist Türklerde çocukları ve hayvan yavrularını koruyucu olarak takdis olunur.[104]

Göktürk çağı Bengü Taş yazıtlarında adı geçen bu koruyucu iye çocukların koruyucusu olarak bilinir. Umay, bu koruyuculuk vasfını, doğum anında, doğumdan sonra, çocuklar ergenlik çağına gelince ve er adını alıncaya kadar korur ve devam ettirir.[105]

Umay iyesi koruyuculuk özelliğini sadece insan yavrusuna yönelik olarak kullanmaz. O aynı zamanda bütün canlıların yavrularını büyüyünceye kadar korur ve kollardı.[106]

Altay Türkleri ve Hakas Türklerinin inançlarına göre; Umay Ana sarı saçlı, beyaz elbiseli, kır kızın en güzeli, altın saçlısı, en tazesi, saçı yüzüne dökük ipek giyen güzel bir kız olarak tasavvur edilirdi.[107]

Avarlarda, Umay bir kuş biçiminde tasavvur edilir ve kimin başına gölgesi düşerse, onun kağan olacağına inanılırdı.

Konumuz ile ilgili olarak, Umay bazen talih kuşu, bazen bir Alabalık, bazen bir köpek, bazen bir insan, bazen bir keçi, bazen de peri kızları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Motiflerde Umay anlayışı şekilsel bakımdan farklılıklar arz etse de öz olarak Umay özelliklerini taşımaktadır.

1.7. Demirci ve Demir

"Allahın Belası'ndan herkes korkuyor, Padişah bütün demircilere emir veriyor. Demirciler nal parçası, çit demiri toplayıp buna bir çelik çubuk yaptırıyor." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Külleri dökerken içinden bir çuvaldız yere düşüyor, çuvaldızı çitine takıyor, işim bitince hanıma veririm diye." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Kır atlı terkisindeki sekiz tane demir çiviyi çıkardı." (Bkz. Ekler, 66. Masal)

Eski Türklerde, demircilik kutlu bir zanaatı. "Kut", "Mana" kelimesi ile aynı anlamdadır. Mana sahibi olan bir adam yahut bir şey keramet ve kutsallık sahibi olurdu. Bu Kut sayesinde, dokuz atası demirci olan bir kişi kam yani şaman olurdu. Türklerin

---

104 O. Türkdoğan, a.g.e., s.199; İ. Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, s. 289.
105 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski...., s.21.
106 A. İnan, **Tarihte ve Bugün Şamanizm**, Ankara 2000, s. 26; H. Bal, a.g.e., s. 61.
107 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski...., s.64.

Ergenekon'dan kurtarılmasında demircinin olması demircinin kutlu olduğunu ve Şamanlık gücüne sahip olduğunu gösterir.[108]

Eski Türklerde, demirin insanları hastalık ve kötülüklerden koruduğuna inanılırdı. Alkarısı denilen ve yeni doğum yapmış kadınlara musallat olduğuna inanılan bu kötü iyenin sadece demircilerden, kamlardan veya demirden korktuğu inancı mevcuttur. Türklerin önemli destanlarından olan Ergenekon'dan çıkmak için demir dağı ateş yakıp eriterek yeryüzüne çıkan Türkler; bu hatırayı günümüze kadar yaşatmış, demir parçaları ocakta kızdırılıp örs üzerinde dövülmektedir. Bu hareketler ile tekrar yeryüzüne kavuşturulan ateşe şükranlarını sunmaktadırlar. Hakanın ve Kamın temsilcisi olarak kabul edilen demirci koruyuculuk vasfından dolayı ıduk kabul edilir ve saygı gösterilirdi.[109]

Demircilik ile ilgili bir takım merasimler Eski Türklerde önemli bir yer tutardı. Her yıl belli bir günde demir merasimi için, bir demir parçası ak kor haline gelinceye kadar ısıtılır. Sonra altın örsün üzerinde altın çekiç ile dövülürdü. Şölenler ve toylar bu işlemden sonra başlardı. Demir dövme merasimleri hudutlarda yapılırdı. Ülkeye girmek isteyen yabancı bir elçi bu merasimi yapmadan ülkeye giremezdi.[110]

Konumuz ile ilgili olarak, demirci, çöplükte kalması belki de uygun görülmeyen demirden yapılmış çuvaldız ve yine demirden yapılmış değişik nesnelere ait motifleri görmekteyiz.

1.8. Alkarısı (Albastı)

"Bir de içeriden emmi kızı çıktı, bir dudağı yerde bir dudağı gökte saçlar didilmiş aynı alkarısı, içeride oturuyor." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Arası çok geçmemiş Cenabı Allah bir kız evladı vermiş. Hayırsız kızın doğduğu gece tavlada bir at patlamış." (Bkz. Ekler, 64. Masal)

İslamiyetten önce Türkler arasında yaygın inanca göre doğum yapan kadınları öldürdüğüne inanılan bir cin olan, [111] Alkarısı çeşitli Türk zümrelerinde Alkarısı, Albıs, Almış, Alruh gibi muhtelif adlarla anılan kara iyelerdendir. Yeni doğmuş çocuklara ve lohusa kadınlara musallat olan, fiziği ürkütücü ve değişkenlik gösterdiği inancı mevcuttur. Bu varlıktan ancak kamların vasıtasıyla kurtulmak mümkündür.

---

[108] O. Türkdoğan, a.g.e., s. 147.
[109] Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski...., s. 26, 50; Bilge Seyidoğlu, **Erzurum Efsaneleri**, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 1985, s. 91.
[110] O. Türkdoğan, a.g.e., s. 148.
[111] O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 25; A. Tacamen, a.g.e., s.413.

Alkarısı doğumun olmadığı zamanlarda da kişi oğluna zarar verirdi. Ahırlara besmelesiz olarak bağlanan veya yemi, suyu besmelesiz olarak verilen atlara ve ineklere de musallat olur.[112]

Masal cümlelerinde kötü ve çirkin birini tarif ederken Alkarısına benzetilmesi, çocuğun doğduğu onda çocuğa karşılık olarak ata musallat olan Alkarısı motifini görmekteyiz.

1.9. Kılıç Üzerine Yemin

"Nikah kıydılar, hepsine yatak serildi yattılar. Şah İsmail kılıcı çekti yatağın ortasına koydu." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Ey misafir neden böyle yaptın?" (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Ben sözümü aşikar söylerim. Benim bir gideceğim yer var, eğer gider gelirsem karımdır." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Bu, padişah kızını alıyor fakat kılıcını ortaya koyuyor, yatıyor. Bu padişah oğlu rüyasında bir peri kızına aşık olmuş." (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"Bir hoca olur biri şahit Allah'ın emriyle bunların nikahını hemen kıyarlar. Hemşirelerini bunun yanına koyarlar. Bu oğlan kızın yanına gitmez. Kılıcını kapının arkasına koyar yatar." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

Demircilik, Türklerde kutsal bir iş ve meşgale idi. Demir kutsal bir nesne olduğundan and içilirken yine özü demir olan kılıçla olurdu[113]. Kırgız, Yabaka, Kıpçak gibi daha başka boyların halkı, aralarında bir şey üzerine and içtikleri ve sözleştikleri zaman demire saygı göstermek için kılıcı kınlarından çıkarır ve üzerine şöyle yemin ederlerdi: (Bu kök kirsun, kızıl çıksun) Bunun manası şu demektir. (Eğer sözünde durmazsan, bu gök renkli kılıç senin kanına bulanarak kızıl çıksın ve senden öcünü alsın.)[114]

Dede Korkut kitabında, Oğuz yiğidin gerdek gecesi, kılıcını çıkarıp kız ile arasına koymasında "sözümde durmazsam demirden kılıç benden öcünü alsın" anlamının çıktığı belirtilmekte ve iki sevgili arasına uzatılan kılıç, aşılmaz bir sınır olarak kabul edilmektedir.[115]

---

[112] R. Araz, a.g.e., s. 31, 35.

[113] Cahit Öztelli, "Anadolu'da Şamanlığın İzleri" **I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri,** Başbakanlık Basımevi Yayınları, Ankara 1974, s. 413.

[114] B. Ögel, Türk Mitolojisi I, s. 67.

[115] Ahmet Turan, **Türk Kültürü Araştırmaları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu,** Ankara 1991, s. 7,8.

1.10. Baş Ve Göz Üzerine Yemin

"Neyse kızlar, iplik bükerlerken ne etmişlerse, hepsi yemin etmeğe başlamışlar: Kardeşimin başı için, Babamın başı için..." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Gel Allah'ını seversen, sevdiğinin başı için gel, anahtar deliğinden bak, git." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Pekî başım, gözüm üstüne evladım." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Üç defa sevdiğinin başını seversen bize dokunma, dersek bize dokunmaz." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

Eski Türklerde "can, baş ve göz" gibi değerli varlıklar adına and içildiği tespit olunmuştur. VIII. Asırda Uygurlarla Çinliler arasında yapılan bir andlaşma merasiminde, Çin komutanının: " .... hangisi bu sözleşmeyi bozarsa canı çıksın, soyu sopu yok olsun" andına karşılık, Uygur Başbuğlarının "senin andında and ediyoruz" şekliyle karşılık verdikleri görülmektedir.[116] XIV. Asırda Türklerin, "sencer'in başı için" "sencer'in gözü için"şekliyle and içtikleri tespit edilmiştir. Yine Eski Türklerde sevilen kişilerden birinin de başına yemin edilir. Bunlar arasında öncelikle çocuğu, babası, büyük kardeşi bulunur. Baş üzerine yemin konusu Dede Korkut Hikayelerinde de geçmektedir. Benzer inançlar Yakut Türklerinde de mevcuttur.[117]

Konumuz ile ilgili masal cümlelerinde, babanın, kardeşinin, sevdiğinin başına yemin motifi görülürken, göze yemin de mevcuttur.

1.11. Atalar Kültüne Saygı

"Ana, ben sana hürmeten arkadan geliyorum, nasıl önüne düşeyim, sen yürü ben seni arkadan takip ediyorum." (Bkz. Ekler, 6. Masal)

"Hemen kalkıp kapıyı açmış, gitmiş kaynanasının kaynatasının ellerini öpmüş." (Bkz. Ekler, 7. Masal)

"Ana, elini ayağını öpeyim, sen beni bırak." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

"Ben babama elimi vuramam, benim atamdır. Sen babamın elinden satırı al, babamı öldür." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Amca sen benden büyüksün, ben nasıl senin önünden giderim." (Bkz. Ekler, 37. Masal)

---

[116] A. İnan, Makaleler ve İncelemeler, s. 317, 318.
[117] A. İnan, Makaleler ve İncelemeler, s. 319 vd.

"Bunun aklına babasının tavsiyesi gelir. Oranın en yaşlısını buluyor. Diyor ki: Baba böyle böyle, ben sana geldim. Tecrübeli adamsın." (Bkz. Ekler, 54. Masal)

"Derviş'e: Yok sen çık amca, ben büyüklere hürmet yaparım." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

"Çocuk bunların ellerini öpmüş, atına binip gitmiş." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"İhtiyar dedenin eline öpüyor, himmetin benimle olsun diye yola çıkıyor." (Bkz. Ekler, 69. Masal)

"Doğruca babasının huzuruna çıkmış. El elek öptükten sonra herşeyi babasına anlatmış." (Bkz. Ekler, 87. Masal)

Eski Türklerde ataya büyük değer verilir, hürmet gösterilir. Sözleri dinlenir, tecrübelerinden faydalanılırdı. Atalara gösterilen saygının diğer bir nedeni de onların yuvayı kurup soyu devam ettirmeleridir.[118] Bugün Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde sıkça görülen evliya inancının kaynağı doğrudan Türklerdeki Atalar Kültü inancı ile ilgilidir.[119]

Konumuz ile ilgili olarak, ana, baba, amca gibi büyüklere saygı, yaşlılara hürmet ve tecrübelerinden faydalanma, büyüklerin önlerinden değil, arkasından yürüme, önceliği onlara tanıma ve ellerini öpme gibi değişik motifleri görmekteyiz.

1.12. Rüya ve Düş

"Bir gün padişahın kızı rüyasında Yemen Padişahının oğlunu görüyor ve ona meyl ediyor. Bu kızcağız günden güne sararıyor." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Bu arada da padişahın oğlu, gece rüyasında uzak bir mağarada bir kız görüyor. Padişahın oğlu günden güne sararıyor." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Gece rüyamda bir arap gördüm. Bana filan yerde filan taşın altında bir tüy var..." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"Bir rüya gördüm, söyle dedi, ben de söylemedim. Onun için dövdü." (Bkz. Ekler, 62. Masal)

"Bir rüya gördüm? Kızların ikisi birden: Hayır ola. Baktım ki ay sol omzuma kondu, Güneş sağ omzuma kondu." (Bkz. Ekler, 62. Masal)

"Derdim, Bir rüyadır. Rüya gördüm bir padişahın kızını gördüm. Ağladığında inci dökülüyor, güldüğünde güller açıyor." (Bkz. Ekler, 81. Masal)

---

[118] R. Araz, a.g.e., s. 76.
[119] A. Çay, Türk Ergenokon..., s. 191.

Türk destanlarında yer alan motiflerden biri de düş veya rüya motifleridir. Türk Destanlarında ilk düş oğuz Kağan'ın veziri Uluğ Türk tarafından görülür. Düşünde bir altın yay ve üç gümüş ok görür. Yine bu destanlarda görülen düşlerde, genelde ülkenin genişleyip büyümesi ve korunması mevzuu vardır. Bunun yanında ayrıca ülke üzerine gelecek günleri niteleyen düşlerde, mevcuttur. Osmanlı devletinin kurucusu Osman Beyin rüyası gibi... Bir başka destanda düşde gördüğü kıza aşık olan Boğü Kağan'ın düşü gibi, düşünde aşık olma motifleri de mevcuttur.[120]

Konumuz ile ilgili olarak, rüyada aşık olma, yol gösterme, güneş ve ayın omuza konması gibi motiflerin yanında görülen rüyayı hayra yorumlamak ve yorumlatmak isteği de mevcuttur.

1.13. Peri Kızıyla Evlenme

"Bu delikanlı bir ıssız yerde bir eve girmiş.Orası da perî kızlarının eviymiş. Oğlanı karşılamışlar, içeri alıp oturmuşlar. Kız bunların konuşmalarını dinlemiş, peri kızının bu oğlandan hamile olduğun öğrenmiş." (Bkz. Ekler, 7. Masal)

"Sana bunu öğreten oğlumdur. Haydi oğlum, ben de seni insanoğluna verdim. Bunlar peri imişler." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Bir karyolada Arif Yusuf'la bir sultan hanım yatıyor, bakmaya kıymıyorsun. Meğer bu kız perî padişahının kızıymış." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

Masal motifleri ve masal kahramanları, bütün bir insanlık tarihinde her kültür ve coğrafyada rastlanmaktadır. Özellikle Anadolu masallarındaki bazı motiflerin Türk destanlarında da görülmesi, insanlık özleminin yüzyıllar boyu aynı duygu ve düşünce yapısını muhafaza ettiğini göstermektedir. "Periler ve Peri Kızıyla Evlilik" motifi bazı Türk destanlarında rastlanılan durumlarındandır. Dede Korkut'da "Tepegözün sarı çobanla peri kızından doğan" olduğu belirtilmektedir.[121]

Türk perilerinin ayrı devletleri, ayrı kralları vardır. İnsan biçiminden başka güvercin biçimine de girerler. Kalplerinde dünya aşkı uyanıncaya kadar peri olarak kalırlar. Dünyadaki kişiler, perîlerin kralı ya da kraliçelerine tutkundurlar, bazen bunlar da peri kılığına girip aşkın büyüsünden sonra eski hallerine dönerler.[122]

---

[120] B. Ögel, Türk Mitolojisi I, s. 85 vd.
[121] A.F. Bilkan, a.g.e., s. 53; A. Tacemen, a.g.e., s.402, 403.
[122] Naki Tezel, **Türk Masalları,** Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, s. VII.

1.14. Gelin

1.14.1.Düğün Öncesi ve Sonrası Hamama Götürmek

"Neyse bir günün birinde hazırlanıyorlar, gelenleri, kızları, padişahın karısı hamama gidecekler." (Bkz. Ekler, 14. Masal)

"Hemen banyoyu yaktırıyorlar, kız yıkanıyor, oğlan yıkanıyor. Bunlara elbiseler dikiliyor, düğünler tutuluyor." (Bkz. Ekler, 51. Masal)

"Dördüncü günü hamama giderler, düğünler tutulmuş, davullar çalınıyor. Hamamdan çıkınca, bütün hazırladıklarını dünya güzeline giydiriyorlar." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Ama bir kürek altın istemişler ki kızı hamama götüreler. Neyse namaz kılınmış, gelinin yüzünü açmış.." (Bkz. Ekler, 86. Masal)

"Emine garı hamamda bir gözel yıhanmış. Yıhandıktan sonra gelinliğini giyinmiş. Şeker ve lokum dağıtılmış." (Bkz. Ekler, 86. Masal)

1.14.2. Geline Saçı Saçmak

"Damat, gelinin üzerine para serpiyor. Gelin geliyor." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

1.14.3. Kına Yakmak

"Yan çıkın yan akın, Gülizar hanım bu şerbeti içsinde kınayı içeri alsın." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Analuğ bunu istemer, sevmer, Babası bir direk yaptırır, direği hoş süsler, kınalı hoş. İçinde de anahtaru yapturer. Kızı içinde kitler. Kızı verer denizden aşağu." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Padişahın oğlu da deli olmuş hergün bir insan yemiş. Parayla fakirlerin kızlarını alıp bu deli yesin diye onun yanına atıyorlarmış. Üç tane kız delinin yanına gitmemişler, orada bir iskele varmış, onun üzerine çıkıp oturmuşlar. Kızların biri "Yarın bayram, haydi bir tanemiz gidelim, kına tef getirelim, keyf edelim, diyor." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

1.14.4. Kırkı Çıkmak ve Kimseyle Konuşmamak

"Dev: niye karı, bana gelinlik mi ediyorsun da konuşmuyorsun? diyor." (Bkz. Ekler, 28. Masal)

"Senin daha kırkın çıkmadı, sen nasıl gidersin." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Bunlar evlenmişler. Bu kız 40 gün hiç dışarı çıkmamış." (Bkz. Ekler, 90. Masal)

Eski Türklerde düğünden önce veya sonra gelin yanında refakatçilerle birlikte hamama götürülür ve yıkanır. Böyle durumlarda hamam gelinin şerefine tamamen kapatılırdı.[123] Bu durum su kültü ile alakalıdır. Gelinin kötü ruhlardan uzaklaşması ve mutlu bir evlilik sürmesi için özel sularda yıkanması gerekmektedir.[124]

Gelin eve getirilirken kapının önünde başına çeşitli nesneler atılırdı. Buna "saçı" denir.[125] Serpilen bu nesneler arasında çeşitli tahıl ürünleri ve demir para gibi madeni nesneler de bulunurdu. Gelin başına saçı, Türk hayatında bir takım ruhlara sunulan kansız kurban inancının izlerini taşımasının yanında bolluk, hayırlı rızık, aileyi her çeşit kötülüklerden koruma ve evin koruyucu ruhları tarafından kabul edilme gibi anlamları da temsil etmektedir.[126]

Ayrıca geline kına yakmak veya başında mum yakmak Eski Türk inancındaki renk ve ateş, kültü ile alakalı motiflerdir. Kına yakmak, Türk inançlarında seçilmiş, adak edilmiş olanı gösterir. İnanca göre, o işareti taşıyan canlı ve cansız varlıkların mukaddesliğine inanılır ve onlara dokunulmazdı.[127]

Düğünde gerdeğe kadar damat gelinin yüzünü görmezdi. Ancak gerdekte verilen hediyeden sonra gelin yüzü açılırdı. Gerdek gecesi gelin ve güveyi tatlı yiyecekler yer ve tatlı içecekler içerdi. Böylece evliliğin tatlı bir şekilde devam edeceğine inanılırdı. Gelinler yeni eve geldikten sonra bazı şeyler tabu sayılır buna "gelinlik etme" denirdi. Gelin, kocasının ve onun soyuna mensup erkeklerin adını söylemez, muayyen bir zamana kadar kayınbaba ve kayınbiraderleriyle konuşmazdı. Kırk gün geçmedikten sonrada evin dışına çıkamazdı.[128] Kırklı yalnız kalırsa Albasması olur, kırk basarmış derlerdi. Çocuğa da kırklı olduğu zaman şeytan değiştirirmiş derlerdi. Kırkı çıkasıya kadar loğusa ile çocuğu yalnız bırakılmazdı.[129]

---

123 Y. Kalafat, Türk Halk İnançları I, s. 236; A. Güzel, a.g.e., s. 112.

124 Nermin Erdentuğ, "Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi Evlenme Gelenekleri ve Törenlerinin Etnolojik İncelenmesi" **I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri,** Başbakanlık Basımevi, Ankara 1974, s. 379 vd.

125 N. Erdentuğ, a.g.m., s. 376.

126 Sadi Yaver Ataman, **Eski Türk Düğünleri,** Ankara 1992, s. 33; Abdulkadir İnan, Makaleler ve İncelemeler, s. 167.

127 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 91.

128 A. İnan, Makaleler ve İncelemeler, s. 167.

129 Gülsen Balıkçı, "Uşak'ın Bazı Yörelerinde Doğum Adetleri", **II. Türk Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyum Bildirileri,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 16-18 Aralık 1998, s. 238 vd.

Konu ile ilgili masal cümlelerinde gelin hamamı, gelin başına saçı, kına yakmak, yüz görümlüğü hediyesi ve gelinlik etme adetinden kaynaklanan, konuşmama ve kırkı çıkmadan evden dışarı çıkarmama gibi motifleri görmekteyiz.

1.15. Çocuğa Ad Koyma

"Bir zaman sonra bunların bir oğulları olur. Kız der ki: Eğer gücenmezsen bu oğlumun ismini ben koyayım. Kız çocuğunun adını "Neydim" koyar. İkinci çocuğu olur. Onun adını "Noldum" koyar. Üçüncü çocuğuna da "Nolacağım" adını koyar." (Bkz. Ekler, 4. Masal)

"Bu elmalardan birini soy, sultan hanımla beraber yiyin. Çocuğunuza ben gelinceye kadarda da ad koşmayacaksın." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Bunlar epeye büyüdükten sonra oğlanın adı yoktu, dervip gelip koyacak diye çocuğu isimsiz gezdirdiler." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Biz bu çocuğu ne kadar daha adsız gezdireceğiz? Artık bir ad koyalım. Neyse hısımlarını akrabalarını topladılar, yemekler yapıldı, çaylar kaynadı. Ad koymak için çocuğu ortaya getirdiler. Baktılar derviş içeri girdi." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Oğlum senin adın Şah İsmail arkan sıra gelen sana kavuşmasın, önün sıra giden kurtulmasın. Padişah dervişe hediye vermek için aradıysa da derviş kayboldu." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Bütün komşular bu çocuğa bir isim koymak için toplanıyorlar. Ne koyalım? Biri de diyor ki: Ne koyalım, Allahın Belası" (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Getirmiş hamur yoğurmuş, bebek yapmış. Oğlan çocuğu. Her tarafını yapmış kirpikleri unutmuş. Çıkarmış boynundan iki tene altun gömlemiş demiş adı da altun kirpikli olsun." (Bkz. Ekler, 79. Masal)

"Sana bir elma verecem. Ahşam üstü soyun, kabuğunu ata verin, almayı da karı koca yeyin. Karı doğurer bi kız, Şıh demiş ben gelmeyinceye dek ismini komuyacahsız. Bu kız büyer, oler gelinlik kız adı yoh. Padişah köylüyü topler adını koyacah. Baher şıh girdi içeri." (Bkz. Ekler, 85. Masal)

"Vahtı saatı tamam olunca sultan altın topu gibi bir erkek çağası doğurmuş. Padişaha müjde verilmiş. Şenlikler yapılmış, kurbanlar kesilmiş, fakir fukaraya dağıtılmış. Çocuk mektep çağına gelmiş ama başlamış üzülmeye. Çünkü arkadaşları ona "Adsız Bey" deyilermiş. Bunun üzerine padişah memleketin ileri gelenlerini toplamış

tam ad verileceği zaman ihtiyar derviş saraya girmiş. Derviş çağaya Bey Böğrek adını vermiş." (Bkz. Ekler, 87. Masal)

Türklerde çocuğun korunması, iyi bir insan olması ve sosyal hayatta başarılı bir vatandaş olması için doğuma müteakip alınan tedbirlerden birisi de ad vermektir. Doğan çocuğa hemen ad verilmez, ta ki bazı kahramanlıklar gösterip veya olağanüstü bir iş başarana kadar. Aksi halde babasının utanacağı ifade edilir.[130]

Doğan çocuğa uğurlu ve yakışan bir ad bulup koyma ya boyun başına ya da Şamanına düşen görevdir. Türklerin İslâmiyeti kabulünden sonra şamanın yerini derviş aldığı görülür. Ana ve babanın verdiği ad geçici bir süre içindir.[131]

Eski Türk Efsanelerinde ise kahramanların adları ya Dede Korkut gibi büyük ozanlar yahut Ak Sakallı, Gök Sakallı, Hızır gibi kutsal kimseler tarafından verilirdi. Çocuğun adını veren Ak Sakallı ihtiyar da aniden çıkar ve ismi verdikten sonra yine aniden kaybolurdu, Ad verme esnasında toy ve törenler düzenlenirdi.[132]

Konumuz ile ilgili masal cümlelerinde, ad koyma törenleri şeklini kaybetmeden gözükmektedir. Ad koymanın önemsenmesi, yaşlı birinin veya derviş denilen kişinin aniden çıkıp çocuğa ad koyması ve aniden ortadan kaybolması, Ad koyulurken yakınlarının ve komşularının toplanması, verilen adın bir özelliğinin ve anlamının olması, merasim anında ziyafet verilip şenliklerin düzenlenmesi, çocuğun belirli bir süre zarfında adsız kalması tespit edilen motiflerdendir.

1.16. Mezar Başında Bekleme ve Ateş Yakma

"Birde her biriniz üçer gün benim mezarımı bekleyin." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Üçüncü günde küçük kardeş, babasının mezarını beklemeğe gitmiş. Mumunu yakmış oturmuş. Bir şahin kuşu gelmiş çırayı söndürmüş. Bu bakmış uzakta bir çıra ışıltısı görmüş. Gidip oradan ateş getirip babamın mezarını beklerim." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Sultan hanım, sultan hanım, sen kır gün cenaze bekleyeceksin." (Bkz. Ekler, 53. Masal)

Mezar başında beklemek ve ateş yakmak Eski Türklerde atalar ruhu inancı ve ateşin kutsal sayılmasının farklı yansımalarıdır. Azerbaycan Türklerinde mezar başında

---

130 Muharrem Ergin, **Dede Korkut Kitabı,** İstanbul 2001, s. 59; H. Bal, a.g.e., s. 41.
131 O. Şaik Gökyay, **Dede Korkut Hikayeleri,** İstanbul 1976, s. 6.
132 B. Ögel, Türk Mitolojisi -I, s. 316.

yedi gün süreyle ateş yakılarak nöbet tutulduğu tespit edilmiştir. Mezar başında ateş yakma inanç ve pratiklerine Uygur, Altay ve Yenisay Türk zümrelerinde rastlanır.[133]

Eski Türklerde mezar başında ateş yakmak aynı zamanda kurban adamak sayılmaktadır.

Beltir Türkleri, ise ölen kişinin mezarının başında toplanarak sağ tarafında büyük bir ateş yakarlardı. Bu ateşin, ölen kişinin ruhu göğe çıkarken ana yol göstereceğine ve yolunu aydınlatacağına inanılırdı.[134]

Konumuz ile ilgili olarak, mezar başında bekleme ve orada ateşin değişik şekli olan mum yakma gibi motifleri görmekteyiz.

1.17. Dev-Canavar-Ejderha

"Dev başını çıkartıp beş kardeşi birden yutmuş." (Bkz. Ekler, 5. Masal)

"Dev kafasını çıkartınca Yarımca bıçağı ile devin başını kesmiş." (Bkz. Ekler, 5. Masal)

"Ey insanoğlu, buraya kanatsız kuş gelemezdi, sen nasıl geldin? Şimdi devler gelir, seni de parçalar beni de. O kızlar padişahın kızlarıymış. Devler onları çalıp getirmişler." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Kız elini uzatıyor. Kapının deliğinden, parmağını o dev emiyor, gidiyor. İki üç gün emince kanı gidiyor, ayakta duramıyor." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Dev bunu görünce sabredemiyor. Bu oğlan muhakkak ki bir şey etti. Onun için sağ geliyor, gidip onu yutayım." (Bkz. Ekler, 28. Masal)

"Dev sürüleri alıp g ötürüyor, düldül dile geliyor: Bunun sonu yoktur, ahiri bu seni yiyecek:" (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Bir düzlükte kırk tane devle beş kişinin harp ettiklerini görüyor. Bu keloğlan devler laflarını bitirmeden bir gürültü bir alametle eşeği devlerin arasına salıveriyor. Devler fellik fellik kaçıyorlar." (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Bu saklanıyor, okla yay elindeymiş, nişan alıyor, ayağına değiyor. Dev: Bu kimdir? Yakalasam da bir yudumda yutsam." (Bkz. Ekler, 49. Masal)

"Allah'tan ejderha karşısına çıkıyor. Ejderha nasıl bir hu diyorsa elindeki elbiseler ejderhanın boğazına gidiyor ve tıkıyor. Ejderha orada ölüyor." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

---

[133] R. Araz, a.g.e., s. 125.

[134] Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski...., s. 52; A. İnan, Tarihte ve Bugün Şamanizm, s. 185.

"Bir yolun üstünde bir topal dev görmüş, topal dev bu çocuğu parçalamak için yaklaşmış." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Bakıyor karşıdan yedi başlı ejderha geliyor, enfes alıp verirken ağzından ateşler püskürtüyor. Okunu fırlatıp ejderhanın başından vuruyor." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Bu çocuk orada atına binip ejderhanın olduğu yere gidiyor. Ejderha çadıra sarılmış bekliyor." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Kızım yedi başlı dev türemiş. Bu milletin kökünü getirmiş. Ondan sonra millet benden davacıdır." (Bkz. Ekler, 78. Masal)

Eski Türk inancında insanlara ve onların yaşadıkları bölgeye, sağlıklarına ve mallarına zarar veren kötü varlıkların varlığına inanılırdı. Bunlar genellikle Erlik'in mahiyetinde olup, kötü varlıklar zümresinden kabul edilirdi. Bunlardan biri de Körmös denilen insanlara hastalık veren, onların ruhlarını alarak yeraltına götürün "ötkerler", "yaman üzültler" ve "aynalar" ile müşterek yaşayan varlıklardır.[135]

Şaman inancına göre yer altı alemi, kötü ruhlar ve kuvvetlerle doludur. Onların başkanı Erlik'tir. İnanca göre Erlik Han'a hizmet eden kötü ruhlar farklı şekillere girerek yerüstüne, ışıklı dünyaya çıkar, felaket, pislik ve kötülükler yapar sonra ise geri dönerler.[136] İnsanlara kötülük yapan ve değişik şekillerde kabul edilen bu varlıklar Türk destanlarında ve mitolojilerinde dev, ejderha veya canavar olarak adlandırılmaktadır.

Hazarlar çölde ve dağlık yerlerde geceleyin devlerin bulunduğuna inanır ve bunlardan korunmak için gece ateş yakar ve çeşitli nesnelerle gürültü çıkartırlardı. Böylece devlerin kendilerine yaklaşmayacaklarına inanırlardı.[137]

Oğuzhan destanında, Oğuzhan'ın bir canavar ile mücadele edip onu öldürmesi ve obasını o canavardan kurtardığı anlatılır. Altay mitolojisinde ise, kahramanın yedi başlı dev ile vuruşup onu öldürdüğü anlatılmaktadır.[138]

Konu ile ilgili olarak, yeraltında yaşayıp yeryüzüne çıkan, insanlara zarar verip, onları yeraltına kaçıran dev ve ejderha motiflerinin yanında yedi başlı dev ve yedi başlı canavar motiflerine de rastlanmaktadır. Yine bu devlerle mücadele edip halkını onlardan kurtaran kahraman kişi motifi de mevcut motiflerdendir.

---

135 R. Araz, a.g.e., s. 36.
136 G. Yoloğlu, a.g.e., s. 136.
137 Y. Kalafat, Türk Halk İnançları I, s. 53; Harun Güngör, Mustafa Argunşah, **Gagavuz Türkleri**, Ankara 1991, s. 41.
138 B. Ögel, Türk Mitolojisi I, s. 211, 313.

1.18. Ak-Kara

"Oğul, kara sakız yok mu azıcık? Kara sakız getir, bacanın ağzında eritelim, o gelip kuyruğunu aşağıya sarkıtınca kuyruğu kopar." (Bkz. Ekler, 6. Masal)

"Yanına bir kara tavuk bağla, eğer o tavuk zayıflarsa, bu kızın da zayıflar, eğer o tavuk toplanırsa senin kızın da toplanır." (Bkz. Ekler, 14. Masal)

"Eğer seni kuyunun dibinde bırakırlarsa, Cuma günü buraya iki tane koç gelir. Beyazın üzerine atlarsan yer yüzüne çıkarsın, siyahın üstüne binersen yedi kat yerin dibine girersin." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Oy nene karı, sen nasıl öyle derdin, ben nasıl yüzümü kara edeyim, bun nasıl iştir." (Bkz. Ekler, 39. Masal)

"Annesi de beraber dükkana gittiler. Dükkanın üzerinde kara perdeler çekilmiş." (Bkz. Ekler, 51. Masal)

"Akşam, olunca araba geldi, atlar siyah, araba siyah gözüne bağlayacağı çevre siyah." (Bkz. Ekler, 51. Masal)

"İçeri girdiler ki o saray gitmiş başka saray gelmiş. Karalar bağlanmış, bütün halayıklar, hizmetçiler o hocalar hep siyahlar giymişler, bir mahsurluk, hiç kimsenin yüzü gülmüyor." (Bkz. Ekler, 51. Masal)

"Allah'a şükür bacılarıma karşı yüzüm kara çıkmadı." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Kâinat toplanıyor, büyük kız ciritini atıyor bir vezire vuruyor, ortancı kız atıyor bir paşaya vuruyor, küçük de atıyor bir kara köpeğe vuruyor." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Kara köpek beyaz bir elbise giyiyor, beyaz bir ata biniyor. Üçüncü gün oluyor, Kara köpek siyah bir elbise giyiyor ve bir siyah ata biniyor." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Aman oğlum evi süpürürken siyah üzüm bulursan sakın yeme, Ateşin söner bir daha da yakamazsın." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

"Ne istiyorsun? Bir beyaz atla bir de beyaz elbise:" (Bkz. Ekler, 65. Masal)

Binlerce yıllık Türk Tarihi boyunca Türk Kültür yapısında renkler belirli manalar kazanmıştır. Renklerin yalnız bir manası olmayıp, bazen ifade yerlerine göre birçok farklı anlamlar içerdiği bilinmektedir.

Türkler bazı dönemlerde renkleri yön olarak da kullanmıştır. Bunlardan kara: kuzey, kızıl: güney, gök: doğu, ak: batı. Bu isimler Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz, Akhun, Karahunlar gibi.

Türklerde ak renk, beyazlığı göstermekle beraber, temizlik. Arılık, büyüklük ve yaşlılığı da ifade etmiştir. Hunlarda ak renk, adalet ve güçlülüğün sembolü olmuştur.

Devlet büyükleri, komutanlar savaşlarda ak elbise giyerdi. Ak renk eskiden beri iyiliği, kara renk ise kötülüğü sembolize etmiştir. Türklerde yas elbisesi kara olduğu halde, şehit bayrağı aktır.

Evin ve Otağın aklığı Dede Korkut'da ululuk, kutluluk ve yüceliğin alametidir.[139] Tabiat varlıkları dağ, bulut, taş, yıldırımlar da ak renkle adlandırılmıştır. Ak bulutlar iyi günün, kara bulutlar kötü günün habercisi olarak algılanmıştır.[140]

Kara renk genellikle uğursuzluk ve yas alametidir. Dede Korkut'ta "ak çıkarıp, kara giyme" yas alametidir. Kara sözü Türklerde aynı zamanda kuzeyin de sembolü olmuştur. (Karayel: Kuzey rüzgarı demektir. Karayel soğuktur, kara kış zorludur.)

Kara aynı zamanda büyüklük manasında da kullanılmıştır. "Kara Orman, karayış: Büyük orman manasında kullanılmıştır. Kara renk aynı zamanda uğursuzluk olarak da kabul edilmiştir. "Kara kedi, kara haber, kara gün" gibi.[141]

Türklerde Koruk "Tabu" demektir. "Mana" ile "Totem""in doğurdukları bir hassa da bazı eşyanın Koruk olmasıdır. Bir şey koruk olduğu zaman ona, "Tekin değil çarpar" deriz. Eski Türklerde, "Ak" unvanı alan şeyler tekin idi. Yalnız "Kara" unvanı taşıyan tekin değildi. Teması halinde insanları ve hayvanları çarpardı. Böyle şeylere tabu manasına gelen "Koruk" derlerdi.[142]

Masal cümlelerinde kara renk uğursuzluk, zorluk, felaket, günah işleme, yas tutma anlamlarıyla mevcutken, Ak renk ise doğal özelliğiyle mevcuttur. Beyaz at Türklerde değerli at cinslerindendir. Beyaz elbise ise saflık ve temizlik manasındadır.

1.19. Hayvan Motifleri

1.19.1. At

Konu ile ilgili tespit ettiğimiz sudan ve yerden çıkan at, Konuşan ve uyaran at, Yardımcı ve özel vasıflı olan atlar, sahibine itaatkar at, Kötüleri cezalandıran at, Uçan at ve Özel renkli atlar ile ilgili motifleri değerlendirilmesi konu bütünlüğü açısından toplu olarak konu sonunda yapılmıştır.

---

[139] B. Ögel, **Türk Kültür Tarihine Giriş**, C.6, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991, s. 385.
[140] Sadık Tural-Elmas Kılıç, **Nevruz ve Renkler**, Ankara 1996, s. 49 vd.
[141] S. Tural-E. Kılıç, a.g.e., s. 57, 58.
[142] Ziya Gökalp, **Türk Medeniyet Tarihi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1976, s. 87.

1.19.1.1. Sudan ve Yerden Çıkan At

"Bizim dolapta bir çift at nalı vardır. O at nalının bir tekini suya atarsın...." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"O nalın tekini de suya attın mı benim atımın kardeşi sudan çıkar" (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Bu sefer suya öteki nalı atıyorlar, sudan Ateşkar oğlanın atının kardeşi çıkıyor." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"O sudan çıkan at, aygır öyle bir nara atıyor, bacısına diyor ki:" (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"At dile geliyor. Diyor ki: Bir deniz var. Anam denizin içinde" (Bkz. Ekler, 82. Masal)

"Kızı getir, sahan meşhur yer atımı verem. demiş"(Bkz. Ekler, 88. Masal)

1.19.1.2. Konuşan ve Uyaran At

"Ateşkar oğlanın atı tavlada öyle bir nara basıyor diyor ki:...." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"O sudan çıkan at, aygır, öyle bir nara atıyor, bacısına diyor ki:" (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"... at dile geliyor: "Beni artık sal, benden üç kıl al, ne zaman darda kalırsan, o üç kılı birbirine sür. Ben hemen gelirim." (Bkz. Ekler, 64. Masal)

"Neyse birkaç gün kalıyor. At dile geliyor. Diyor ki: Bir deniz var. Anam denizin içinde" (Bkz. Ekler, 82. Masal)

"N'oldu sahan güzel atım? At dile gelmiş, olanları anlatmış. Bunları at haber veriyor." (Bkz. Ekler, 87. Masal)

1.19.1.3. Yardımcı ve Özel Vasıflı Olan Atlar

"Bunlar bir heybe altın alıyorlar, iki atın eğerini bağlıyorlar, ikisi gizlice ata biniyorlar, kayboluyorlar" (Bkz. Ekler, 14. Masal)

"Bu oğlan atının terkisine kızı alıyor, başlıyorlar." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"İğci sabahları atına biniyor ava gidiyor." (Bkz. Ekler, 17. Masal)

"Her biri bir ata biniyor bir istikamet tutturup gidiyorlar. Bir şehre geliyorlar" (Bkz. Ekler, 17. Masal)

"Şah İsmail atına bindi, az gitti çok gitti, insan başından yapılmış, bir binaya geldi." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Şah İsmail Kamber tayın kolanlarını çekti, Araptan iki adım ileri atladı." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Gülizar'ı kucakladı, atının arkasına koydu, aldılar gittiler" (Bkz. Ekler. 25. Masal)

"Neyse buna bir atla bir silah verdiler. Kendi atı olmadığı için Arabı tutamadı" (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Baktı orada bir geçit var, atını vurdu geçti." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"... bir de yavuz atını verir." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Ağa, o devin bir atı var, asıl senin harcın" (Bkz. Ekler, 28. Masal)

"Eşyalarını topluyorlar. Birer de at buluyorlar. Sabahleyin atlarına atlayıp yola revan oluyorlar." (Bkz. Ekler, 54. Masal)

"... at dile geliyor: Beni artık sal, benden üç kıl al, ne zaman darda kalırsan, o üç kılı birbirine sür. Ben hemen gelirim." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"Oğul babanın odasının altında bir at var, eğer o atı çalar götürebilirsen at seni bildiği yer götürebilir" (Bkz. Ekler, 82. Masal)

1.19.1.4. Sahibine İtaatkar At

"Bu oğlanın atı doğru şahin kuşunun kalesine gidiyor. Kalenin önünde kişniyor. Bacısı kardeşinin atını tanıyor, atı içeri alıyor." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Şah İsmail Kamber tayın kolanlarını çekti, Araptan iki adım ileri atladı." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Cins at sahibine haber veriyor. Dev yabancı hırsız var ki at kişniyor diye geliyor" (Bkz. Ekler, 28. Masal)

"At sahibine küsüyor" (Bkz. Ekler, 28. Masal)

"Allah'ın Belası kızı atının terkisine bindiriyor, atına da diyor: Bak iki hasretliği birbirine kavuşturacağız ona göre beni on beş günde devlerin yanına kavuştur." "At Kanatlanıyor...." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Kız geliyor, iki ayağı ile ata vuruyor: Kalk ben sahibinim" (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"Kız onlar gelmeden önce atın kulağına diyor ki: Ben yanına gelmeden yerinden kalkmayasın." (Bkz. Ekler, 48. Masal)

1.19.1.5. Kötüleri Cezalandıran At

"O at da kardeşinin sözünü kırmıyor, şahlanıyor, Ateşkâr oğlanı yer çarpıyor." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Bir kıratı kırk gün kırk gece aç koyuyorlar bu gurbet kızını kuyruğuna bağlıyorlar. Kır at bunu götürüyor, dağdan taşa çarpıyor, bir kulağını geri getiriyor" (Bkz. Ekler, 23. Masal)

1.19.1.6. Uçan At

"Allah tarafından ceylan ata biniyor, at uçuyor...." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"... öyle bir üzengi vurmuş ki at şahlanmış saray bedenini uçar gibi aşmış" (Bkz. Ekler, 87. Masal)

1.19.1.7. Özel Renkli Atlar

"... sonra bu kız bir al ata biner, al elbiseler giyer. O has bahçeyi darmadağınık eder." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Yolda giderken, bir avcıya rastladık, kır ata binmişti, ablanı aldı götürdü." (Bkz. Ekler, 17. Masal)

".... akşam olunca araba geldi. Atları siyah..." (Bkz. Ekler, 49. Masal)

".... bir siyan ata biniyor..." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Bir beyaz atla bir de beyaz elbise..." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

Eski hayat tarzında, atların taşıdığı değer ve günlük hayattaki fonksiyonları, onları Türkler için kutsal bir değer haline getirmiştir. Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu atın Türklerin inancındaki değerini şöyle belirtmektedir: "Atların taşıdıkları üstün nitelikler dolayısıyla güç anlarda, hem konuşan, hem de binicisine öğütler veren ve böylece Tanrısal ve büyü gücüne sahip, insan zekası üstünde bir çok fikri meziyetleri de kendilerinde toplayan bir kuvvet ve kudret örneğidirler."[143]

Sibirya Şamani Türk ve Moğol halk edebiyatında ta sürüsü genellikle tanrısal bir kökenden gelir. Buryat Epos'unda ise kahramanın atı tıpkı Yakutlarda olduğu gibi ya doğrudan gökten iner ya da tanrısal yazgının ürünüdür. Ordos Mogollarına göre Cengiz Han'ın atı da gökten inmiştir. Türkler kendilerini denizden (gölden), veya dağdan gelen

---

[143] A.F. Bilkan, a.g.e., s. 90.

ilahi aygırlardan türemiş, süratte emsalsiz atlar bahşedilmekle Tanrı tarafından diğer milletlerden üstün kılındıklarına inanmaktadırlar.[144] Türklerde Alp denilen kişiler, ancak tanrısal bir güce sahip, savaşta kazanılacak başarıya katkıda bulunabilecek seçkin, adı şan kazanmış atlara bindirilirlerdi. Orhun yazıtlarında da bu atların varlığı doğrulanmakta ve Kültigin'in atları buna örnek gösterilmektedir.[145]

Eski Türk el yazmalarında Semavi Kağan "Göktürk" açık bir şekilde hayvan işaretleriyle gösterilmiştir. At ayrıca gök ve yıldız tanrıları olarak da ortaya çıkar.[146]

Göktürk devrî Aytun Yış petrogliflerinde kanatlı veya boynuzlu, bazen maskeli at tasvirlerine rastlanması atın efsanevi bir hale sokulması bakımından önemlidir.[147]

Hun Türkleri İlkbaharda (Lung-Cıng) adı verilen yerde topluca bayram yapıp bu bayramda hem inançla ilgili adetler yerine getirilmekle hem de müsabakalar yapılmaktaydı. Dini adet evrenin yaratıcı "Gök Tanrı" ve kutsal sayılan yer için at kurban edilmekteydi.[148] Aynı at kurbanına Göktürklerin "Ecdat Mağarası" ziyaretinde yapılan törenlerde de rastlanmaktadır.[149]

Eski Türklerde ölüm halinde yas törenleri yapılır, kırlarda ise ölünün bulunduğu çadırın etrafında süratli atlarla dolaşılır, saçlar kesilir, saç-baş dağıtılır, yüz kulak bıçakla çizilerek kan akıtılır, ölenin atları kuyrukları kesilerek kurban edilirdi.[150] Bu şekilde atın ölüyü göğe çıkaracağına inanılırdı.[151]

Bazı Türk boylarında ak donlu at, göğe kurban edildiği gibi tabiat ruhları için de at kurban edildiği bilinmektedir. Göktürk atalar tapınağındaki kurban çukurunda at, koyun ve kuş kemiklerine rastlanmaktadır.[152]

Türklerde ahiret ve ruhun ebediliği inancı vardır. Ölen kişinin cesedi kurban edilen atın külleri ile birlikte gömülür. Ölen kişinin bu ata binerek Cennete gideceğine inanılırdı.[153] Yine ölü ile birlikte atı yahut atının başı ile ayak kemikleri, silahları, sevdiği eşya da gömülürdü. Bu da öbür alemde hayatın devam edeceğine inanılmasını

---

144 O. Şaik Gökyay, "At Üzerine" **I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri,** Başbakanlık Basımevi, Ankara 1974, s. 75.

145 Atilla Özkırımlı, "At" **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi,** C.1, Cem Yay. İstanbul 1982, s. 144,145.

146 E. Esin, "Türk Sanatında At" **Türkler Ansiklopedisi,** C.4, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 132.

147 Tuncer Gülensoy, **Orhun'dan Anadolu'ya Türk Damgaları,** Türk Dünyası Araştırma Vakfı İstanbul 1989, s. 43, 44.

148 B. Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları II, s. 143, 144.

149 Saim Koca, "Eski Türklerde Bayram ve Festivaller", **Türkler Ansiklopedisi,** C.4, s. 51 vd.; İ. Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, s. 289.

150 İ. Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, s. 290.

151 B. Ögel, Türk Kültürünün Gelişme...., 156, 157; O.Ş. Gökyay, a.g.m., s.74.

152 T. Gülensoy, a.g.e., s.43, 44; E. Güngör, Tarihte Türkler, Ötüken Yayınları, İstanbul 1992, s. 61,62.

153 Mustafa Erdem, "Kırgızlarda Dini ve Sosyal Hayat", **Türkler Ansiklopedisi,** C.3, s. 174.

gösterir. Atın ölü ile gömülmesi de atın önemli bir hayvan olduğuna işarettir.[154] En makbul kurban olan at iskeletlerine Bozkır Türk kavimlerine ait mezarlarda da rastlanmaktadır. Bundan dolayı Asya Hun İmparatorlarına ait Kurganlarda ve Orta Avrupa'da Hun ve Avar Çağı mezarlarında bol miktarda at iskeletleri bulunmuştur.[155]

Eski Türklerde, at ile ilgili değişik inançlar mevcuttur. Bunlardan at nalı bir nevî koruyucu rolünü oynamaktadır. İnanca göre at nalı her türlü kazaları, belaları ve afetleri def eder. Kötü gözlerden, bakışlardan korur. At nalı genellikle ev kapılarının üzerine asılır.[156] Koruyuculuğuna inanılan bir diğer nesne ise at kafasıdır. Evlerin dış duvarına, bağ, bahçe ve ekili araziye sırık ucuna takılarak dikilir. Kuru at kafası, ürünleri her türlü hastalığa, sele, tabi afetlere ve göz değmesine, nazara karşı koruyucudur. Göktürkler, kestikleri at ve koyun kurbanlıkların kafalarını sırıklara takarak diktikleri, kaynaklardan anlaşılmaktadır. Yakut Türkleri ise at kafası üzerine yemin ederlerdi.[157]

Türk destanlarında "Beyaz" (Boz), "Ak" yada "Kır" at motifleri önemli unsurlardandır. Kırat, makbul sayılan atlardandır. Altay Türklerinin düzenlediği bazı törenlerde "At kılı" unsuruna rastlanmaktadır. Sudan çıkan at motifi Türk destan ve mitolojilerinde görülen at ile ilgi diğer inanç motiflerindendir.[158]

Atın, tanrısal bir yazgının ürünü olarak gökten inmesi, tanrıya ve tabiat ruhlarına kurban olarak sunulması, ölen kişiyle beraber mezara gömülmesiyle ona öteki alemde yardımcı olması, At kafasının ve at nalının her türlü kötülükten ve nazardan koruması gibi inançlar ata dinsel bir mahiyet kazandırmıştır. Masallarda günlük hayatın önemli bir parçası olan at, sahibine yardımcı olması, tehlikeyi sezip sahibini koruyan özelliklerin yanında, sudan ve yerden çıkıp gökte uçan at motifleri mevcuttur. Ayrıca kutsal renkli ve kıymetli at türleriyle, at nalı ve at kılı gibi farklı inançları da görmekteyiz.

1.19.2. Kurt

"Götür beni bir dağın başına bırak, kurt yesin, ne yerse yesin benim ahıma yazık." (Bkz. Ekler, 9. Masal)

---

154 O. Türkdoğan, a.g.e., s. 128, 129.
155 İ. Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, s. 294.
156 Hayri Başbuğ, **Aşiretlerimizde At Kültürü,** Türk Dünyası Araştırma Vakfı, İstanbul 1986, s. 38; Y. Kalafat, Kırım-Kuzey Kafkasya..., s. 84.
157 H. Başbuğ, a.g.e., , s.39, 40; A. Özkırımlı, a.g.e., s.45; Ö.Ş. Gökyay, a.g.m., s.74.
158 H. Başbuğ, a.g.e., s. 59, 63, 65.

"... köpek geldi, kulağını verdi dinledi. Sonra gitti bir iki havladı o yandan bir kurt geldi. Köpek geldi en beğendiğim toklumu seçti götürdü kurdun önüne koydu. Beraber yediler" (Bkz. Ekler, 10. Masal)

" ... Kurt, Memet'e yol gösterdi, o memlekete gidiler." (Bkz. Ekler, 88. Masal)

Türklerde ata kabul edilen hayvan sayısı tektir; O da kurttur. Kurt efsanesinin Türklerde bir umumilik göstermesinin, kurdun bir totem olmasından ziyade, bozkırların korkulu bir hayvanı olarak ona karşı duyulan korku ile karışık bir saygı hissinden ileri geldiği söylenebilir. Ayrıca Kurt Efsanesinin, Türk kitleleri için toplayıcı vasfa sahip oluşu önemli özelliğindendir.

Türklerde Kurt'un gerçek adı "Böri"dir. Türkler bunun yerine küçük bir haşere olan "Kurt"u kullanmışlardır. Bu da adı anılmayan hayvana "dini" bir mahiyet izafe etmektedir. Türklerde Kurt pek saygı değer bir mahluk sayılmış ise de kendine tapılmamıştır.[159]

Bozkurt, Türk milletinin totemidir. Bozkurt'un totemliği Türk zümrelerinde başka başka anlaşılmıştır. Göktürklerde dişi kurt, Uygurlarda erkek kurt, Oğuzlarda ise erkek bozkurt, büyük seferlerde önderlik eden milli bir kılavuzdur.[160]

Kurt, Türkmenlerde bir oymağın ismidir. Kurt eski devirlerden beri, Türkler arasında kutsal ve uğurlu sayılan hayvanlardandır. En eski Türk efsanelerinin de Kurt'la başladığını görmekteyiz ve en önemli de sembolüdür. Bu konuda Ord. Prof. A. Zeki Velidi Togan "Türkler kuvvetli ve mutaarrız hayvanı milli totem bildikleri gibi komşuları da onları yırtıcı hayvandan töremiş ve mutaarrız karakterli insanlar olarak tanımışlardır." demektedir.[161]

Altay Hun Çağı kurganlarında bulunmuş figürlerden, Hun Çağında Orta Asya halklarının en önemli tös hayvanlarından birincisinin kurt olduğu anlaşılmaktadır. Kurt o çağlarda Hun ve Türk halklarının kutsal bir tılsım ve arması haline gelmiştir. Kurt, eski Türklerde totem veya dini semboller ile astronomik sembol olarak da kullanılmıştır. Şamanlarının davul ve elbiselerinde boya ile çizilmiş olarak görülen yeleli ve yelesiz kurt figürleri görülmektedir.[162]

---

159 İ. Kafesoğlu, "Eski Türk Dini" Türkler Ansiklopedisi, C.4, s. 291.

160 A. Z.Velidi Togan, "Bozkurt Efsanesi" **Türkler Ansiklopedisi**, C.3, s.544 vd.

161 Hilmi Göktürk, **Anadolu'nun Dağında Ovasında Türk Mührü**, C.1, Atatürk Ünv. Basımevi, Erzurum 1974, s. 176; J.P. Roux, a.g.e., s. 157, 158.

162 T. Gülensoy, a.g.e., s. 35, 36.

Kurt'un kudsiyetine ve rehberliğine ait malumatlar Oğuz Destanında yer almıştır. Dede Korkut Oğuznamesinin bir yerinde şöyle bir ibare de göze çarpar: "Kurd (yüzü) görmek mübarektir." Kurt anne, baba, sütanne rolünde olduğu gibi kurtarıcı, yol gösterici, kahramanlara yardımcı şefkatli, cesaretli, iyiliksever yaratık olarak da tanınmıştır.[163]

Kurt, Türk boyları arasında değişik adlarla tanınmıştır. Börü, Börte, Börcü, Assena, Sina, Yaşkar vs... Bunlardan en çok "Kurt, Börû" sözlerine Ak, Kara, Boz, Kızıl ve Gök eklenerek türlü adlar yapıldığı da görülür.[164]

Göktürklerin milli totemi kurt idi ve buna ilaveten kurttan çoğaldıkları hususunda bir rivayette mevcuttur. Bayraklarının ucuna da "Altın bir kurt başı" koymak, bu eski inançtan ileri gelmekteydi.[165] Başkurt Türklerinin de, kurt başlı bayraklar kullandıklarını görmekteyiz. Binaenaleyh, Türk boyları arasında kurt, totem olmuş, armalarda, paralarda ve bayraklarda yerini almıştır.[166] Ongun olarak kabul edilen kurt adına adaklar sunulur, törenler düzenlenir ve şölenler tertip edilirdi.[167]

Türk halk inançları arasında, çocukların cesur olması için burun kanadı veya kulak memesi delinerek oradan "kurt kılı" geçirilmesi, çocukların korkularını atmaları için de kurt postunun ağzından geçirilmesi gibi uygulamalar mevcuttur. Ayrıca kırklanacak çocuğun "Kırk suyu"na veya nazarlıklara da kurt dişi konulurdu.[168] Bunun yanında Kurt derisinin loğusayı koruduğuna kurt dişinin cesaret verdiğine, kurt kafasının da uğur getirdiğine inanılırdı.[169]

Konumuz ile ilgili olarak özgürlüğüne düşkün, başkasına hükmeden . insanlara zor anlarında yol gösteren rehber Kurt motiflerini görmekteyiz.

1.19.3. Yılan

"Oyy kardeş, ben sizin cefanızı çektim, siz de bana böyle mi ödediniz? Gidesin evlerin üst tarafına, ayağına yılan kemiği batsın, benim elim değmedikçe o yılan kemiği çıkmasın" (Bkz. Ekler, 24. Masal)

---

163 H. Göktürk, a.g.e., s. 177; Cahit Öztelli, "Eski İnançların Bugünkü İzleri", **I. Uluslararası Türk Folklor Bildirileri,** C.4, Ankara 1978, s. 241.
164 H. Göktürk, a.g.e., s. 177.
165 B.Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları II, s. 144.
166 H. Göktürk, a.g.e., s.177; C. Anadol, N. Abbaslı, F. Abbasova, a.g.e., s. 256.
167 İ. Z. Eyüpoğlu, **Anadolu İnançları,** Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1998, s. 87.
168 Y. Kalafat, Türk Halk İnançları-I, s. 15.
169 C. Öztelli, a.g.m., s. 242, 243.

"Suyun içinden bir yılan kızın karnındakine diyor ki: Gurr, gel hele soğuk sulara, çayıra çimene. Öteki, Gurr gel ciğerlere böbreklere." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Bu çiftçi gelip bakıyor ki, yılanlar konuşuyorlar, merhametli bir adammış, mendilini eline sarıyor, yılanı boğazından tutup kızın ağzından çıkarıp atıyor." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Bunlar gene bir gün böyle konuşurlarken bacadan bir yılan düşüyor. Bunlar yılandan korkup kaçmağa başlıyorlar, Yılan dile geliyor: Kaçmayın siz Allah'tan evlat istediniz işte Cenabı Allah da beni size gönderdi." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Neyse bunlar yılanı evlât ediyorlar, bir zaman geçiyor, yılan bir gün babasına diyor ki: Git bana padişahın kızını iste" (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Korkma ben de senin gibi bir insanım, bu yılan derisini çıkartırsam insan olurum, yalnız sırrımı kimseye söylemeyeceksin" (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Yılan derisini başından çıkartıp atınca, güneş gibi bir delikanlı oluyor" (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Bu yirmi kuruşu veriyor, yılan yavrusunu alıp eve getiriyor, bir sepetin altına koyuyor." (Bkz. Ekler, 59. Masal)

"Yılan dile geliyor: Sen beni kurtardın. Ben Şah Meranın oğluyum, gel beni babama götür, babam sana dünyalığını verir" (Bkz. Ekler, 59. Masal)

"Oğlan düşüyor yola giderken yılan da onun arkası sıra gediyor." (Bkz. Ekler, 59. Masal)

"... Kalkıp bakıyor kavağın üzerinde Zümrütü Anka kuşunun yuvası var, bir yılan ağaca sarılmış yavruları yiyecek. Hemen oturduğu yerden yayını çekiyor, bir ok atıp yılanı düşürüyor" (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Küçük kardeşle karısı orada kalır. O yılan der ki: Ey benî insan, benden hiç kırkma gidip Çin Maçinin hikayesini öğrenip gelirsen, seni de karını da bırakırım" (Bkz. Ekler, 68. Masal)

Yılan, Kuman Türklerinde bir boyun ismidir ve bu Türk boyu adını bu hayvandan almıştır. Bu hayvanın ismi Türk ağızlarında ilan ve yılan olarak telafüz edilir. Yılan'a eski Türkler "uğurlu" gözüyle bakmışlardır ve Volga havalisinde yaşayan Bulgar Türkleri Yılana hürmet ederlerdi.[170]

"Eski Türklerde yıl adlarından birisi "yılan yılı" idi. Her evin koruyucu bir yılanının olduğu inancı vardı. "Ev İyesi" adını verdikleri bu iyenin kendilerini dış

[170] H. Göktürk, a.g.e., s. 154.

tehlikelere karşı koruduğu, bu varlığın tesir gücünün ise ev veya çadırının hudutları dahilinde olduğu inancı tespit edilmiştir."[171]

"Tatar Türklerindeki bir efsaneye göre kırsal kesimde yaşayan bir Tatar dağa oduna gider. Topladıkları odunların arasına bir yılan girer. Tatar, odunları yılanı farkına varmadan sırtlar, köye gelirken bir Karagüç'e rastlar. Karagüç ile yılan dalaşacak olurlar. Tatar baltasını alır ve yılanı öldürtmez. Bunun üzerine yılan Tatara 'Varam ailem, Atama, Anama seni tanış kılayım, sakın korkma sana mükafat vereyim' der. Tatarla Yılan'ın arasında bir dostluk başlar. "Yılan Tatar'ın dostudur" diye bir söz vardır."[172]

Yöremizde "ev meleği" adı verilen bir çeşit yılanın her evde bulunduğuna dair inançlar vardır. Eve bolluk, uğur ve bereket getireceğine inanılan bu varlığın, hane halkı tarafından görülmesi halinde incitilip, öldürülmemesi ve korkutulmaması tavsiye edilen aksi takdirde eve uğursuzluğun getirilmesine sebep olacağı inancı vardır."[173] Yine bir kişinin karşısında bir şeyler yiyerken karşıdaki kişi bakar ve ona yenilen şeyden bir parça verilmezse "yılanı seni götürür" sözü söylenir ve yenilen şey diğer kişi ile paylaşılır. Bu inançla özellikle çocuklarda herkesin bir yılanı olduğu inancı ortaya koyar.

Konu ile ilgili olarak, "Ev iyesi" olarak kabul edilen ve evde yaşayan yılan motifine, yılana yapılan iyiliğin yine iyilikle karşılık bulacağına dair inançları görmekteyiz.

1.19.4. Geyik

"Biraz daha gidiyorlar, geyik izi olan sudan oğlan içiyor. Bir geyik oluyor." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Üç gün böyle hızarcılar kesiyorlar, geyik gelip kalıyor, ağaç eskisinden daha kalın oluyor." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Geyik havuza, gitmek için eniştesinden müsaade alıyor" (Bkz. Ekler, 23. Masal)

Geyik, Türkler tarafından kutsal bilinen ve mitolojide yeri çok büyük olan hayvanlardan birisidir. Türk efsanelerinde yeri olan daha ziyade dişi geyiktir. Bunlarda

---

171 R. Araz, a.g.e., s. 62; A. Tacemen, a.g.e., s. 391,392.
172 Y. Kalafat, Kırım – Kuzey Kafkasya..., s. 60.
173 R. Araz, a.g.e., s. 61; Y. Kalafat, a.g.m., s.35.

Tanrı ile ilgili olan birer ilahe dişi Tanrı ve daha doğrusu birer dişi ruh durumunda idiler.[174]

Geyik figürü yalnız başına Orta Asya Türk çevrelerinde karşımıza çıkmakta ve aynı zamanda hükümdar ailesinin gök ibadetlerini yaptıkları dağda bulunduğu kabul edilmektedir. Erken Altay mezarlarında çıkan kalıntılar arasında bir bayrak direğine dikilmiş geyik maskeleri, geyiğin Ongun olduğun göstermektedir.[175]

Hunların menşeine dair efsanelerde geyiğe büyük yer verildiği arkeolojik malzemelerde rastlanan geyîk figürleriyle de sabit olmuştur. Cengiz Han'ın ilk atasının da Gök-Kurt ile Kızıl (veya ak) geyik olduğu ve ayrıca armasının da geyik olduğu rivayet edilmektedir.

Orhun kitabelerinde, Bilge Kağan abidesinin batı cephesinde "dağda yabani geyik gürlerse, öylece mateme gark oluyorum" diyerek geyiğin hassasiyetine ve zarılığına işaret edilmiştir.[176]

Kamlara refaket eden hayvan, maral veya geyik olarak kabul edilir. Yakutlarda Kamı göklere uçuran bir nevi gök binitleridir.[177]

Türklerin, Avrupa kollarında (Hun, Bulgar, sonra Macar) geyik üstün kudretle donatılmış olarak rehberlik vazifesini yapar.[178] Geyik yol gösterici ve kurtarıcı olarak Moğol ve Tatarlarda da görülür. (Ergenokon)'a girişte bir dişi geyik yol gösterici olmuştur.

Eski Türk inancında totem olarak kabul edilen geyik[179] ile ilgili birçok inanç mevcuttur. Geyik ahı yamandır, avlayan onmaz, avlanmış geyiğin girdiği ev kalmaz. Yerinde ot bitmez. Bedduası avcının soyuna da tesir eder. Mukaddestir. Ruhların üzerinde dolaştığı ilahi bir varlıktır. Kurt gibi birden bire çıkar, insanlara doğru yolu gösterir ve birden kaybolur. Tanrının elçisidir. Gökte dolaşan yarı ilahi yaratıktır, ceddir, kavimlerin atası, anasıdır.[180]

Hun Türklerinin devamı olan Tu-GeYerde ve kamların dualarında geyiğin kutsallığı görülür. Turgiş Hakan'ın mukaddes dağındaki geyikler de aynı inançla avlanmıyordu. Yine Yakutlarda geyiğin koruyuculuk ve kurtarıcılık fonksiyonlarına

---

174 T. Gülensoy, a.g.e., s. 21.
175 T. Gülensoy, a.g.e., s. 22.
176 **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi,** C.3, "Geyik", Dergah yay. İstanbul 1985, s.334, 335.
177 **Yeni Türk Ansiklopedisi,** "Şaman", C.10, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1985, s. 380.
178 İ. Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, s. 316.
179 M. Uraz, a.g.e., s. 131.
180 **Türk Dili Edebiyatı Ansiklopedisi,** "Geyik", Dergah Yayınları, İstanbul, s. 334.

sahip uğurlu bir varlık olduğu, muhtelif Türk zümrelerinin mitolojilerinde de kutsallaştırılan geyik motiflerine sıkça rastlanır.[181]

Geyik boynuzu, nazardan korunmak için kullanılan nesnelerdendir. Evlerde kapının üst eşiğine geyik boynuzu çakılır. Zarar vermek için gelen cinlerin eşikten geçip içeriye girerken bu boynuza takılıp imha olacaklarına içerideki insanlara zarar veremeyeceklerine inanılır.[182]

Türk kabilelerine verilen hayvan isimleri arasında Buğu ve Karaca kelimeleri de bulunmaktadır. Buğu, Maral, Guva adlarını taşıyan geyik güzelliğini, inceliği, fedakarlığı, merhameti ile sevimli bir yaratık olarak görülür.

Konu ile ilgili olarak geyiğin kurtarıcılık özelliğini ve insanın geyik donuna girmesi gibi motifleri görmekteyiz.

1.19.5. Köpek

"Bir gün padişahla lalası seyyah olarak gezerken bir çobanın köpeğini ağaca astığını görürler" (Bkz. Ekler, 10. Masal)

"Çoban senin kastın neydi bu köpeğe, neden onu ağaca astın?" "Geçin gidin yolunuza ancak o köpeğin cezası benden sorulur" (Bkz. Ekler, 10. Masal)

"Padişahım ben o köpeği yavruyken almıştır. Yedi sene ben onu besledim, büyüttüm. Bir tek davarımı kaybetmedi. Ben yatardım bu köpek davarımı otarırdı." (Bkz. Ekler, 10. Masal)

"Bir gün keçeyi başıma çektim uyuklamağa başladım, yalandan uyuyormuş gibi yaptık, Köpek geldi. Kulağını verip beni dinledi. Sonra gitti bir iki havladı, o yandan bir kurt geldi köpek geldi en beğendiğim toklumu, seçti götürdü kurdun önüne koydu, beraber yediler. Bu işi bu köpek yaptığı için ben de onu ağaca astım" (Bkz. Ekler, 10. Masal)

"Bunun bir köpeği varmış, köpek her gün gelip bağırıp çağırıp aşağıya bir ekmek attı. Şah İsmail o ekmeği bulup yedi." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Hiç biri yemez, şu köpeğe dök, köpek yerse ben de yerim. Köpeğin önüne döküyorlar, o köpek dakikada ölüyor" (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Kainat toplanıyor, büyük kız ciridini atıyor bir paşaya vuruyor, küçük de atıyor bir kara köpeğe vuruyor. (Bkz. Ekler, 57. Masal)

---

[181] R. Araz, a.g.e., s. 199 vd.
[182] Y. Kalafat, Türk Halk İnançları-I, s. 70.

"O kara köpek de sır sahibi imiş, kah insan oluyor, kah insan oluyor, kah köpek oluyor her kıyafete giriyormuş." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Kara köpek beyaz bir elbise giyiyor, beyaz bir ata biniyor, eline de bir beyaz gümüş kamçı alıyor cirit oynuyor." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Kara köpek bu sefer kırmızı kamçı alıyor, kırmızı elbise giyip kırmızı ata biniyor, cirit oynuyor. Herkes hayret ediyor." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Üçüncü gün oluyor, kara köpek siyah bir elbise giyiyor, siyah ata biniyor, bir siyah kamçı da eline alıyor giriyor meydana gene cirit oynuyor" (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Kara köpek öyle diyor, gidiyor kayboluyor bu kız ağlıyor" (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Yirmi kuruşu da onlara veriyor, yavruyu (köpeği) alıp eve getiriyor." (Bkz. Ekler, 59. Masal)

"Köpek: Ben gider yüzüğünü getiririm" (Bkz. Ekler, 59. Masal)

"Köpek kediyi sırtına alıyor, sıçan da kedinin kulağına giriyor, bunlar konağın kenarına çıkıyorlar" (Bkz. Ekler, 59. Masal)

"Yahu etme, eyleme senin nefsin kötüdür, giderken havlarsın, yüzük ağzından düşer" (Bkz. Ekler, 59. Masal)

Eski Türk takviminde kullanılan 12 Hayvandan biri de "köpek" tir. Jean-Paul Roux, Türklerin ve Moğolların Eski Dini adlı eserinde Türklerde bir ecdat köpekten kaynaklanan çok sayıda kök öykünün mevcut bulunduğunu hatırlatarak şunları anlatmaktadır: "Uygurlarla ilgili bir tibet metni kısır bir dişi kurdun eşi olan iki köpeğin, erkek ve dişi köpekler doğuran Türk kadınlarını kaçırdıklarını anlatmaktadır. Tunguzlarda ise, bir adam ile dişi köpeğin oluşturduğu bir ecdat çiften söz edilmektedir. Hemen hemen bütün Kırgız efsaneleri "Kırk kız" şeklinde kabileye ait halk arasında revaçta bulunan, bir sözlük üzerine kurulmuştur. Bu efsenalerin en hakikilerinden biri, Radlov tarafından şu şekilde aktarılmıştır. "Bir zamanlar bir han vardı ve bu hanın bir kızı vardı ki yanında kırk kız daha yaşamaktaydı: Bir gün bir gezintiden döndüklerinde, genç kızlar kamplarını yakılıp yıkılmış halde buldular. Ne erkeklerden ve ne de hayvan sürülerinden eser vardı. Nihayet kırmızı renkte bir köpek buldular. Bir yıl sonra topluluk iki misli artmıştı. Bütün bu efsaneler her ne kadar kurdunkinin bir değişkesi

olsa da anlam belirsizliğine rağmen Altay toplumlarındaki önemi dolayısıyla köpeğin kendine has bir efsanesi olduğuna inanmamıza imkan vermektedir"[183]

Şamanlar Barak denilen tüyleri çok ve uzun, çok koşan ve avı iyi saklayan köpeğe binerek göklere çıkardı. Oğuz destanında (İt Barak) diye eski bir kabile adı geçer ki Oğuz bunları yenmişti. Bunların totemleri de yine kuştan türeyen bir köpekti.

Yine Kırgız efsanelerinde (sırtlan) adındaki köpek kendi cinsinin hükümdarı olan azgın hayvandır. Başka bir Kırgız efsanesinde de görülen (Kumayık) adındaki köpek de çok yırtıcı idi. Elinden hiçbir yabani hayvan kurtulamazdı.

İnsanlarda ve hayvanlarda bulunan (Süne) adındaki Ruh da kimselerde görünmezdi. Ancak Şamanlarla bazı manevi kudreti olan yüksek insanlara. bazen de köpeklerde görünürdü.

Büyük Tanrı, Ülgen cansız olarak yarattığı ilk insanları kötülük tanrısı, kardeşi Erlik'in şerrinden korumak için bir köpeği bekçi koymuştur. Erlik bu köpeği kandırmış, cansız insanların yanına girebilmişti.[184]

Köpek, hayvancılıkla uğraşan Türklerde, sadakati, sürüyü ve evî koruması açısından önemli bir özelliğe sahip olduğundan doğal yaşamda ihtiyaç duyulan bir hayvan olmuştur. Ancak, yüzünü belirli bir eve doğru çevirip uzun uzun, acı acı uluması bir ölüm haberciliği olarak anlaşılması[185] gibi inançlar da mevcuttur.

Konu ile ilgili olarak, köpeğin bekçiliği, yapılan iyiliğe karşılığı ve minnetkârlığı, renginin kara olmasına rağmen iç dünyasının ak oluşu, zor durumlarda insana yardımcı olması gibi özellikleri ve kurtarıcılık özelliği öne çıkmaktadır.

1.19.6. Keçi

"Keçi gitti kadın gitti, baktı keçi bir çalının dibinde durdu. Çocuklar memelerini emdiler, keçi çıktı geldi. Kadın keçiye bakıyor hiç sütü yok" (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Keçi Allah tarafından günde üç defa çocukları emziriyordu." (Bkz. Ekler. 29. Masal)

Şamanlar göğe çıkmak için bindikleri ata (Pura) dedikleri gibi, üç boynuzlu keçilere de bu ad verilirdi. Bunlar süt gölünden çıkarlar. Göktürklerin büyük tanrısının dört renk ile dört boyu temsil eden dört oğlundan; Yeşil Han'a ilkbaharın başında bir koyun yavrusu kurban edilirdi. Yeşil Han'ın idaresindeki boyun ongunu keçi idi. Yine

---

183 J.P. Roux, a.g.e., s. 162.
184 M. Uraz, a.g.e., s. 152.
185 E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 44.

Kırgızlarda (Çiçan Ata) adında keçileri koruyan bir evliya vardı. Altaylılara göre Tufan olacağını ilk olarak demir boynuzlu, gök yeleli bir keçi haber vermiştir.[186]

Burada keçinin fiziksel faydasının yanında manevi yönden kurtarıcılık özelliği ön plana çıkmaktadır.

1.19.7. Karga

"Et koparmaya bir alaca karga geliyor. Keloğlan alaca kargayı yakalıyor" (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Keloğlan kargayı gösteriyor: Sen göreceksin, ben bununla neler kazanacağım" (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Keloğlan üç aylık yol gidiyor... Orada karga değil kuş namına bir şey yokmuş, köye iniyor" (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Bunlar ayran ekmeğe oturunca, keloğlan koltuğunu altındaki kargayı sıkıyor, karga bağırıyor. Adam soruyor: O nedir hemşehrim; o hacı bilendir" (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Valla ben düşman sahibiyim. Bu evde benim karımı bekler." (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Bizde bir hacı bilen var, şeker helvasının, kazın yerini gösterdi, Bereket versin ki bizi söylemedi." (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Tufandan sonra Uta-Napiştim suların çekilip çekilmediğini anlamak için önce bir güvercin, sonra bir kırlangıç, daha sonra da bir karga salıvermiştir. (Bkz. Ekler, 32. Masal)

Ayrıca Turna ve güvercinden başka karga da haberci ve postacı olarak tanınırdı. Buğu Tekin'in habercileri de üç kargaydı."[187]

Masal cümlelerinde karganın habercilik özelliğini görmekteyiz.

1.19.8. Koyun

"Kalktım baktım. En birinci toklum (koyun) yoktu." (Bkz. Ekler, 10. Masal)

"Köpek geldi en beğendiğim toklumu seçti, götürdü." (Bkz. Ekler, 10. Masal)

"Girmiş ki deliğin altı bir mağaraymış, içi hep koyunla dolu, bir de dev içeride hem koyunları sağıyor hem de süt içiyor" (Bkz. Ekler, 31. Masal)

---

[186] M. Uraz, a.g.e., s. 151.
[187] M. Uraz, a.g.e., s. 156.

"Bu keloğlan da akıllı, değneğini kara koyunun yününün altına sokuyor." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Oradan da iki yüz tane koyunu güderek bir çoban geçiyormuş" (Bkz. Ekler, 36. Masal)

"Çoban boğulmuş. Bunlar çarşıya gelmişler keloğlan çarşıda koyun satıyor." (Bkz. Ekler, 36. Masal)

"Keloğlan, biz seni suya attık, sen bu davaları nereden aldır." (Bkz. Ekler, 36. Masal)

"Beni biraz daha orta yere atsaydınız, daha çok çıkarırdım. Bunları sudan çıkardım" (Bkz. Ekler, 36. Masal)

"Ben bir kuzu keseyim, kanlı gömleğini babama götüreyim, kestim diyeyim" (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Hemen bir kuzu kesiyor, bir kefene sarıyor ağaya gidiyor" (Bkz. Ekler, 39. Masal)

"Bir ihtiyar kadında da kuzu otarıyormuş." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

Bozkır Türk ekonomisinin esasını, yüksek ovalar ve yaylalar olan bozkır coğrafyasının iklim şartları icabı çobanlık ve hayvan besleyicilik teşkil ediyordu. Yetiştirilen hayvanlardan Türk sosyal ve kültürel hayatında büyük ehemmiyetini at'dan sonra koyun alıyordu.[188]

On iki Hayvanlı Türk takvimindeki hayvanlardan biri olan koyun totem olarak kabul edilen hayvanlardandır.

Türklerde tabiat ruhları için at ve koyun kurban edilirdi.[189] Türklerde kurbanların en önemlisi at olup, ikinci sırayı koyun almaktadır. Bilhassa koyun cinsi olarak seçilen en değerli hayvan dağ koyunu Ovisamman'dır. Türklerde at göğe, koyun ve koç yere kurban olarak sunulurdu.[190]

Türk boylarında koyun ve koç kurban niyetine toprağa gömülürdü. Bu toprağa sunulan kurban idi. Göktürklerin atalar tapınağındaki kurban çukurunda at, koyun ve

---

188 İ. Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, s. 304.

189 E. Güngör, **Tarihte Türkler**, Ötüken Yayınları, İstanbul 1992, s.304; A. Çay, Türk Milli Kültüründe..., s. 51.

190 A.Çay, Türk Milli Kültüründe..., s.54.

kuş kemikleri bulunmuştur.[191] Hun Türkleri, Haziran ayında mukaddes ırmak yöresinde, Tengri, iyeler ve arvaklara, ayinle at ve koyun kurban ettikleri bilinmektedir.[192]

Koyun motifinin kurban geleneğinin bir devamı olduğu şeklinde iddialar da yaygındır. Kurban geleneği ile ilgili en eski bilgiyi Kuzey Çin'de devlet kuran Türk asıllı Chou Hanedanı zamanında görüyoruz. Hükümdarlar sadakat timsalî olarak atalarına koyun kurban ederlerdi. Ayrıca kurban olarak sunulan koyunların başları yüksek mevkilere dikilirdi.[193]

Hunlarda tespit edilen geleneklerden biri de kötü büyülerden korunmak için koyun kemiklerinin yol üzerine gömülmesidir.[194]

Şaman dualarında da ak koyunun tercih edilmesi gözlenebilmektedir. Kuzuların bereketli ve sağlıklı olması için "Iduk" denilen hayvanın serbest bırakılması ile sunulan kurban çeşidinde sarı veya ak koyun tercih edilirdi.[195]

Teke-Ongun ve Kozur-bas Evliya gibi İslam öncesi ulular, İslami devirde koyun-Baba, Koyuncu Baba, Akkoyun Baba gibi adlarla devam etmiştir. Kam ve Şamanların giyim kuşamlarında, dualarında koç, koyun motifi oldukça önemli yer tutmaktadır. Şaman külahlarının tepe kısmı beyaz koyun yününden örülmüş kalın koytonlarla doldurularak zikzak şeklinde dikilirdi. Koyun/Koç'un evliye derecesine yükseltilmesi halen Anadolu'da yaşamaktadır. Bazı yerlerde koyunbaba adını taşıyan yatırlar vardır.[196]

1.19.9. İnek – Öküz (Boğa)

"Sabah oluyor, bir ihtiyar kadın ineğini getirip orada otarıyor." (Bkz. Ekler, 9. Masal)

"Kocakarı ona sorunca: Beşik dananın hatırası için benim haberim yok." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Sen neden beşik danaya yemin ediyorsun?" (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Bir gün otarmaya götürdüğü inek dile geliyor, diyor ki: O ekmeği getir ben yiyeyim. Sen gel benim kulağıma gir, orada güzel yemekler var, onları ye" (Bkz. Ekler, 24. Masal)

---

191 T. Gülensoy, a.g.e., s. 43, 44.
192 Y. Kalafat, Doğu Anadolu'da Eski..., s. 11.
193 A.Çay, Türk Milli Kültüründe..., s.183.
194 A.Çay, Türk Milli Kültüründe..., s.62.
195 A.Çay, Türk Milli Kültüründe..., s.55.
196 A.Çay, Türk Milli Kültüründe..., s.52, 53.

"İneğin kulağına girip güzel yemekler yiyor." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Kız pamuğu ineğe veriyor, inek pamuğu yutuyor. Kulağından incecik makara ipliği gibi çıkartıyor, kız da sarıyor." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Analık inekten şüpheleniyor. Kocasına diyor ki: bu ineği keselim" (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Kadın sonunda kocasını kandırıyor. İneği kesmeğe karar veriyorlar." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Beni kestikleri zaman, ben etimi onlara haram edeceğim. Onlar yiyemeyecekler, onlara acı acı gelecek sana da şeker gibi gelecek, sen ye." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Adana'ya gideceğim çalışayım birkaç kuruş kazanayım da getireyim. Bir tek öküz alalım, onunla bir çift öküz alalım, barınalım" (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Bu kocası çift sürmeğe gidiyor, sabanını öküzlerini yazıda bırakıp geliyor." (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Kadın öküzleri aramaya gidiyor, bakıyor kurtlar öküzleri yemiş." (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Nasıl yer, ben öküzleri yiyen kurdu bulurum" (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Keloğlan içeri giriyor. Öküzün yemliğine saklanıyor." (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Bir çift öküzüm, bir eşeğim, birde ineğim var hangisini istersen vereyim" (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"Öküzünü alırsam aç kalırsın, ineğini alırsam ayran da bulamazsın" (Bkz. Ekler, 32. Masal)

Boynuzlugillerle ilgili kült, genelde Türklerde ve özellikle (hem müslümanlar hem Çinliler) tarafından belirtildiği gibi Kırgızlarda kuşkusuz çok eskiden beri mevcuttur. Bu kültür Kırgızlarda, "boğanın kendi ataları olduğu ve de "atalarının bir mağarada bir inekle yaşamış olduğu şeklindeki kök efsaneden geldiği anlaşılmaktadır. Ancak Kırgızlar hakkında anlatılan rivayetlerin çeşitli olması ve bir ineğin mağara ile ilişkilendirilmesi, efsanenin asıl şeklinin bozulduğuna işarettir.[197]

Jean-Paul Roux Kök efsanede "öküz" yerine "boğa" kelimesini kullanmakta ısrar ederek, öküzün igdiş edilen hayvanı hatırlattığını ve bu kök efsane için yeterli olmadığını savunmaktadır. İneğin dışlanmasını konusunda ise biraz temkinli davranarak bu otçul hayvanın daima kurban rolünü oynamaktadır.[198]

---

[197] J.P. Roux, a.g.e., s. 151.
[198] J.P. Roux, a.g.e., s. 151.

"Balkar Türk halk inanışlarına göre, yer (dünya) öküzün iki boynuzunun üzerinde idi. Aşırı yağmur yağar ve gök çok gürlerse öküz etkilenir. Çabalar ve boynuzlarındaki dünyaya bu etkilenme yansır ve zelzele olur. Nogay inancında ise Dünya oluşmadan evvel her taraf su ile dolu idi. Sadece su vardı. Suda bir balık, balığın üzerinde bir öküz ve öküzün boynuzunda da dünya vardır."[199]

Boğa, Göktürklerin ongunu kabul edilmiştir. Oğuz destanında Oğuz'un ayakları, kuvvetin timsalı olan boğaya benzetilmiştir. (Ak Boğa) Türk efsanelerinde geçmektedir. Boğaya saygı gösteren Kırgızların birde (Kaan Bora) efsanesi vardır.[200]

1.19.10. Omay Kuşu (Huma Kuşu)

"Bu şehrin Padişahı öldü, şimdi devlet kuşu uçurulacak kimin başına konarsa o padişah olacak." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

"Kuş dolaşıp gene kızın başına konuyor. Gene kabul etmiyorlar, kuşu üçüncü defa koyuveriyorlar, kuş gene bu kızın başına konuyor. Artık millet alkışlıyor." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

Avar Türklerinde Umay'ın kuş şeklinde tasavvur edildiği, bu kuşun gölgesi kimin başına düşerse o kişinin kağan olacağı inancı tespit edilmiştir.[201] Benzer bir inanç Yakut Türklerinde de vardır.[202]

Eski Türk inancında kağanlık bir kişiye Tanrı tarafından "kut" verilerek olunurdu. Dolayısıyla kağanlık kutsal bir makam olarak kabul edilirdi. Huma kuşunun bir kişiyi kağan olarak belirlemesinde herkesin itirazsız kabul ettiği bir işaret olması, bu kuşun "kut" olması veya değişik bir versiyonu olması olarak düşünülebilir.

Geleneksel Türk dininde ruh tasavvuru konusunda Zoomorfizm yaygın bir özellik olarak dikkat çekmektedir. Geleneksel Türk dininde hayvanlara verilen önem, zamanında yıldızlarla ilgili tasavvurlara bağlı olarak hayvanlarla temsil edilmek suretiyle Oniki hayvanlı Türk Takvimini oluşturmuştur. Bu da Türklerde atalar kültü inancına götürmektedir. Araştırmacılar özellikle Gumilev, Türklerde atalar kültünün en büyük delili olarak Bozkurt'a duyulan saygıyı göstermekte hatta bütün Türk

---

199 Y. Kalafat, Kırım-Kuzey Kafkasya..., s. 197 vd.
200 İ.Z. Eyuboğlu, a.g.e., s. 140.
201 R. Araz, a.g.e., s. 30.
202 A. İnan, Tarihte ve Bugün Şamanizm, s. 37.

hükümdarlarının kendilerini Bozkurt soyuna bağlamak istemelerini en büyük delil olarak göstermektedir.[203]

Çok eski devirlerden beri Bozkırda her türlü hayvanla karşılaşmış Türk toplulukları şüphesiz ki hayvanlar üzerinde oldukça derin bilgilere sahip olmuşlardır. Dolayısıyla hayvan motifleri Türklerde oldukça çeşitlidir. Bunlar içinde en önemlileri "Bozkurt, geyit, at, çeşitli kuşlar ve koç/koyun" motifleridir. Bozkurt motifine Hun. Tabgaç, Göktürk ve Uygur destanlarında geyik motifine Batı Hunları menşe efsanelerinde, İskitler'de rastlanmaktadır. Konar-göçer bir hayatın parçası olarak koyun de önemli bir motif olarak mevcuttur.[204]

Eski Oguzlar'da "totem" karşılığı olan "Ongun" kelimesi de "mübarek" manasına gelen "Onuk, Oynuk" kelimesinden gelmiştir. Bazı hayvanlar hizmetlerine mukâfaten serbest bırakılırdı. Bunlara "İzuk" derlerdi ve bu hayvanlara asla dokunulmazdı.[205]

Hayvan motiflerinin çeşitli şekillerde çadır orta direği üstüne, tuğ ve sancak sofalarının uçlarına ve atların alınlarına onları kötülüklerden korumak gayesiyle takıldıkları bilinmektedir. Bu gelenek Anadolu'da devam etmekte olup, evlerin ön cephesine geyîk boynuzu ve at kafası takılmaktadır. Türk topluluklarını maddi ve manevi yönden etkileyen Bozkır hayat tarzına ait hayvanlar ve hayvan motifleri Türk folklorunda dil ve edebiyatında, din ve inançlarında da Türklere has orijinal bir motif olmuştur.[206]

Türk kavimlerinin en eski zamandan beri, en çok kullandıkları takvim sistemi Oniki hayvanlı takvim sistemidir. Bu takvimin her yılı muayyen bir hayvana nisbet edilir ve her yıl mensub olduğu hayvanın adını alır. Her yıl o yıla ad veren hayvana göre bolluk, kuraklık, savaş veya barış olacağına inanılırdı. Bu takvimdeki sıralama şöyledir:

Sıçgan (sıçan), Ud (sığır), Bars (pars), Tavışgan (tavşan), Lu (ejder), yılan, Yand (at), Koy (k oyun), Biçin (maymun), Taguk (Tavuk), it ve tonguz (domuz)'dur.[207]

Bu takvimdeki hayvanların menşe-i konusunda yani totemik veya sihri bir özellik arzedip etmedikleri bilinmemesine rağmen, siyam'da aynı hayvan yılının insanları arasında evlenmenin yasak olduğu bilinmektedir. Hatta aynı hayvana mensup olanlar, birbirinin defin merasiminde bulunamazlar. Kazaklarda bir adete göre, bir insan

---

203 H. Güngör, "Eski Türklerde Din ve Düşünce" **Türkler Ansiklopedisi,** C.3, s. 284.
204 A. Çay, Türk Milli Kültüründe...., s. 13.
205 Z. Gökalp, Türk Medeniyet Tarihi, s. 87.
206 A. Çay, Türk Milli Kültüründe..., s. 14.
207 O. Turan, **Oniki Hayvanlı Türk Takvimi,** Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Yayınları, İstanbul 1941, s. 25; A. Çay, Türk Ergenekon Bayramı..., s. 30 vd.

doğduğu yılın mensub olduğu hayvanı öldüremez ve boğazlayamazdı. Totem kabul edilen hayvanın kutsiyetinden dolayı ona zarar verip, etini yemeyi men eder, yalnız kutsiyeti dolayısıyla dini ayinlerde merasimle kurban edilmek suretiyle eti yenilebilirdi.

Bu bakımdan da Oğuzların Ongun'ları totemik vasıflar arzetmektedir. Câmii'ât Tevarih'in anlattığına göre Oğuz boylarından her birinin bir Ongun'u (totem) vardır. Ona mensup olan boy, onu mukaddes tanır ve ona tecavüz etmez, incitmez, etini yemezdi. Her boy kendi Ongun'unu bilir, toy zamanında eti yenirdi. Totem'in resimleri ve ona izafe edilen vasıfları ihtiva eden eşya mukaddesti. Göktürk bayraklarında Kurt başı, Akkoyunluların ak bayraklarında koyun şekli bulunması bu kutlulukla ilgilidir.

Dolayısıyla Oniki hayvan Türklerin oniki boy teşkilatına mensup oldukları bir devrin totemik bir hatırası mahiyetini almıştır.[208]

---

[208] O. Turan, a.g.e., s.81 vd.

II. BÖLÜM
ELAZIĞ MASALLARINDAKİ İSLAM SONRASI DİNİ MOTİFLERİN TESPİT VE TAHLİLİ

2.1. Allah İnancı

2.1.1. Allah'ın Varlığı ve Birliği

"Varmış, yokmuş, Allah'tan gayrı kimse yokmuş." (Bkz. Ekler, 11. Masal)

"Bir varmış, bir yokmuş, Allah'tan gayri kimse yokmuş." (Bkz. Ekler, 42. Masal)

"Kelimeyi şehated getiriyor." (Bkz. Ekler, 52. Masal)

"Bir Allahım bir demiş." (Bkz. Ekler, 60. Masal)

"Lâ ilâhe illallah, Muhammedun resulullah" (Bkz. Ekler, 70. Masal)

İslam dinin temeli Allah'ın varlığına ve birliğine dayanır. İslami terminolojide bu inanç "Vahdaniyet" kavramıyla izah edilmektedir. Allah'ın birliği konusu Kuran'ın üzerinde en çok durduğu ve önem verdiği konuların başında gelir. Nitekim "Tevhid Akidesi" denilen ve bir kişinin müslüman olması için kabul edip söylemesi gereken şu sözlerdir: "Lâ ilâhe illallah, Muhammedun resulullah". Ayrıca Allah'dan başka ilah olmadığına şahitlik edip, Hz. Muhammed (S.A.V.)'in onun peygamberi olduğunu ifade eden "Kelime-i Şehâdet" kavramı vardır. Allah'ın birliğine delil şu ayetleri örnek gösterebiliriz: "De ki O Allah birdir ...:" İhlas süresi 1-4 ayetler, Kafirun süresi 1-6. ayetler, Fatır süresi 3. ayet, Mü'minun 91. ayet, Enbiya 22. ayetler gibi.[1]

Masallarda geçen ve "Allah'tan gayrı kimse yokmuş" olarak tarif edilen zamanda Allah'ın kıdem sıfatı mevcuttur. Bu sıfat, Allah'ın öncesinin ve başlangıcının yokluğunu anlatır. Geçmişe ne kadar gidilirse gidilsin, O'nun var olmadığı hiç bir zaman düşünülmemektedir. Kur'an bu durumu Hadid Süresi 3. ayet de "O ilk ve sondur" beyanıyla açıklar.[2] Masal ifadesindeki "var olan bir", Allah'ı, "yok olan bir" ise herhangi bir varlığın olmayışı şeklinde izah edilebilir.

Konu ile ilgili olarak Allah'ın birliği sıfatı ve bu sıfatın değişik ifade tarzı olan "Kelime-i Tevhid" ve "Kelime-i Şehâdet" ifadelerinin yanı sıra Allah'ın kıdem sıfatına da görmekteyiz. .

---

1 Cengiz Yağcı, **"Allah (c.c.)"**, Şamil İslam Ansiklopedisi C.1, İstanbul 2000, s. 167.

2 A. Fuat Bilkan, **Masal Estetiği,** Timaş Yayınları, İstanbul 2001, s. 61.

2.1.2. Allah'a Güven ve O'na Sığınma

"Hiç, ben bir garibim, yolumu şaşırdım; bu dağa geldim. Burada kaldım. Allah'tan başka kimse yoktur." (Bkz. Ekler, 9. Masal)

"Hoca, Allah'a ısmarladık deyip gidiyor." (Bkz. Ekler, 13. Masal)

"Bu çocuk "Bismillah" deyip kazanı indirmiş." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Hele bakalım Allah kerim." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

"Bak çulumuz yok, kabımız yok, eşyamız yok. Bununla öteberi alalım, ne yapalım evladım Allah büyüktür." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Yorgun düşüyor. Allah kerimdir deyip yatıyor." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Bugün gideceğim haydi Allahısmarladık." (Bkz. Ekler, 39. Masal)

"Ya Allah" deyip dağın arasından şimşek geçiyor." (Bkz. Ekler, 69. Masal)

"Bismillah" deyiler nasıl kamçıyı vuruyorlarsa yarıp geçerler denizi." (Bkz. Ekler, 77. Masal)

"Sabah ola hayrola, Allah büyüktür." (Bkz. Ekler, 78. Masal)

"Kızım hele bugün de dişini sık, yarına Allah kerimdir." (Bkz. Ekler, 92. Masal)

İslam inancında müslümanların önemli vasıflarından biri de Allah ile her zaman iç içe olması ve onunla irtibatını koparmamasıdır. Aciz olan insan dünyada karşılaştığı veya karşılaşabileceği her türlü felaketten ve tehlikeden ancak Allah'a sığınması ve O'na güvenip O'nun adına hareket etmesiyle kurtulabilir.

Herhangi bir işe başlarken müslümanların kullandığı besmele "Bismillahi rahmanirrahim" veya "Allah" kavramı, Allah'a sığınmayı ve O'nun adına güvenip yapılacak işlerde iyi neticeler almayı ifade eder. Peygamberimiz (S.A.V.) herhangi bir kötülükten, kötü varlıklardan veya şeytandan korunmak için Nas ve felak sürelerini okumamızı tavsiye etmektedir.[3]

Gelecek hakkında kötümser olmayıp, geçim derdine düşmeden çalışıp elindekiyle yetinmek ve geleceği Allah'ın taktirine bırakıp O'ndan gelecek herşeye razı olmak tevekkül olarak kabul edilir. Bu özellik müslümanlarda bulunması gereken önemli özelliklerden biridir.[4] "Allah kerimdir" ve "Allah büyüktür" sözleri Allah'a tümden teslim olup O'na güvenmeyi anlatır.

Konu ile ilgili olarak Allah'a güven ve O'na sığınma, Allah'ın takdirine razı olma, Besmele ve Allah lafzıyla bir işe başlama gibi inanç motiflerini görmekteyiz.

---

[3] Giovanni Scognamillo, Arif Arslan, **Doğu Batı Kaynaklarına Göre Şeytan,** Karizma Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2000, s. 291.

[4] Nevzat Yüksel, **Konularına Göre Kur'an-ı Kerim Fihristi,** Madve Yayınları, İstanbul, 1993, s. 84.

2.1.3 Allah Rızık ve Evlat Verendir

"Benim kızımdır, Allah verdi, hiç kapıya çıkartmadım." (Bkz. Ekler, 9. Masal)

"Vakti zamanında iki kardeş varmış, birine Allahu Tealâ daima kız evlat, diğerine de oğlan verirmiş." (Bkz. Ekler, 12. Masal)

"Bir ihtiyar baba, bir ihtiyar ana bir de oğulları varmış. Cenabı Allah vermeyince zorla değil ya fakirlermiş." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Bir sene geçti, bir gün çalıştım, üç gün boş kaldım, Cenabı Allah vermedi." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"E, adam ne yapalım Allah'ın vergisi. Mademki senin zürriyetindir. Biz de bekarız." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Cenabı-ı Allah, Padişah kızına da bir oğlan evlat vermiş." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Cenab-ı Allah, bir yağmur bir dolu verdi" (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Cenabı Allah verirse ben doğururum. Ben söyledim ama o Allah'ın elinde." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Çocuk, Cenabı Allah verdi diye kendine bir altın sandal yaptırıyor." (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"Allah vermese padişah nerenin köpeği." (Bkz. Ekler, 83. Masal)

"Çok geçmeden Allah'ın izniyle sultan gebe kalmış." (Bkz. Ekler, 87. Masal)

Allah (c.c.), yarattığı tüm mahlukların rızkını ayırım yapmadan vermektedir. İnsanlar ile diğer canlıların rızıklarını elde etme yolları aynı değildir. İnsanlar ancak çalıştıkları zaman rızıklarını kazanır ve ancak çalıştıkları kadarını alırlar. Ancak mülkün sahibi olan Allah, rızık konusunda mutlak yetkili olduğundan bazen bu rızkı kısar bazen de hadsiz çoğaltabilir. Sebe süresi 36. ayette "Ey Resulüm onlara deki: Rabbim dilediğine rızkı genişletir, dilediğine kısar. Fakat insanların çoğu bilmezler" diye açıkça buyrulmaktadır.[5]

Allah (c.c.) neslin devamı için insanlara bazen kız ve bazen erkek evlatlar verir. Böylece nesil devam eder. Ancak insanlara verilen evlatların cinsiyetini Allah belirlemektedir. Bu durum Şura 49-50, Necm 45 ve 46. ayetlerde "Allah dilediğine kız, dileğine erkek evlat verir, dilediğini de kısır bırakır." şeklinde belirtilmektedir.[6]

---

[5] Hikmet taşkın, a.g.e., s. 63.
[6] N. Yüksel, a.g.e., s. 201.

Konu ile ilgili olarak çocukların Allah vergisi olduğu, kimine kız, kimine de erkek çocuk verdiği görülmektedir. Yine rızkın Allah'tan olduğu, azlığını ve çokluğunu yine onun belirleyeceği, bu rızkın bazen yağmur ve dolu şeklinde olacağı, Allah vermeden kimsenin bir şey elde edemeyeceği gibi inanç motiflerini görmekteyiz.

2.1.4. Allah'ın İzni ve Dilemesi

"Allahtan devrisi gün Cuma günüymüş. Allahtan iki tane koç geldi." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Padişah hazretleri, Allah izin verirse, benim diyarı gurbetten babam gelecek." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Git deki, Allah'ın emriyle öldü." (Bkz. Ekler, 39. Masal)

"İnşallah, beni de yollar." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Allah tarafından ceylan ata biniyor." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"Bir bahar bakar çocuk mışıl mışıl yatıyor. Allah tarafından canlanmış." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Allah izin verdiği için babamız padişah olmuş." (Bkz. Ekler, 89. Masal)

"O hamur, Allah tarafından altın topu gibi bir erkek çocuk olmuş." (Bkz. Ekler, 92. Masal)

Kainatı ve Onun içindeki tüm varlıkları yaratan Allah, herşeyin mutlak hakimidir. Gökteki ve yerdeki ve onun arasındaki tüm varlar onun izniyle, dilemesiyle mevcudatını devam ettirmektedir. Dolayısıyla hayatımızın hiçbir anı ve hiçbir maddesi tesadüf denilen başıboşlukla ilintili değildir. Yüce Allah birşeyi yapacağımızda "Bunu yarın yapacağım" demeyip ancak "Allah dilerse yapacağım" dememizi istemekte ve mutlaka "inşallah" sözünü kullanmamızı istemektedir.[7]

Allah için bir şeyi yaratmada ve bir şeyin olmasını istemede hiçbir zorluk ve sıkıntı sözkonusu değildir. Onun için yorgunluk, güç ve zaman gibi insani kavramlar düşünülemez. Kuranın ifadesiyle Allah birşeyin olmasını istediğinde sadece ona "Ol" der ve O şeyde "hemen oluverir"[8] şeklinde Yasin Süresi 82. ayette açıkça belirtilmektedir.

---

7 Süleyman Ateş, **Kuran-ı Kerim ve Yüce Meali,** Yeni Ufuklar Neşriyat İstanbul, s.564.

8 N. Yüksel, a.g.e., s. 52.

Konu ile ilgili olarak, "Allahın izniyle", "İnşallah", "Allahın emriyle", "Allahın dilemesiyle", Allah tarafından gibi inanç motifleri yöre masallarında belirgin bir şekilde kendini göstermektedir.

2.1.5. Allah Rızası İçin

"Bir atlı kapıya geldi, hizmetçiye: "Allah rızası için, Allah aşkına, bu hayvan da ben de acımızdan öldük. Beni içeriye alın." (Bkz. Ekler, 9. Masal)

"Sen, Allah rızası için benim kollarımı kestikten sonra, Allah yine onları bana büyütür. Kadın Allah'a çağırıyor. Allah emir veriyor, bir kolu altın oluyor, bir kolu da gümüş oluyor." (Bkz. Ekler, 9. Masal)

"Ben sana demedim mi oğlum, Allah işini rastgetirir diye. Bak otuz kuruşu verdin. Cenabı Hak sana neler neler verdi." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Teyze ne olur bir damla su ver bana Allah için." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"Bu kadın da fakir, sevaptır diye Allah rızası için bu kıza bakıyor." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"Allah rızası için iki rekat da fazla kılarsın." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

Allah rızası; yapılan bir şeyin yapılış amacında Allah'ın hoşnutluğunu ve sevgisini kazanmaktır. Yani bir iyiliği, bir yardımı hiçbir çıkar amacı gütmeden, karşılığını sadece Allah'tan beklemektir. İslam dininde ibadetlerin ve amellerin özü, Allah rızasına dayanmak zorundadır. Allah rızası niyeti mevcut değilse kılınan namaz dahi olsa insan için büyük bir felakettir. Maun Süresinde Allah "Vay o namaz kılanların haline" diye farklı niyetler için kılınan namazı boş kabul edip böyle namazı kılan kişi içinde acı bir azap vaad etmektedir.[9]

Allah rızası için yapılan hiçbir işin boşa gitmeyeceği aksine fazlasıyla karşılık verileceği Kuran'da Allah'ın vaadıdır.

Konu ile ilgili olarak, Allah rızası kavramı, Allah için yapılan bir fedakarlığın neticesinde fazlasıyla karşılık alınacağı, yapılan ibadetin de Allah için yapılması motiflerini görmekteyiz.

2.1.6. Allah'ın Yardımı ve Allah'a Şükür

"Hazırlan seni göndereyim. Çok şükür elimde mi yok? malım mı yok? Param mı yok?" (Bkz. Ekler, 38. Masal)

---

[9] S. Ateş, Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali, s. 602.

"Yarabbi sana şükür, bu nasıl kudumlu çocuk." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"İşte böyle Cenabı Allah kurtardı." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Allah belki senin yüzüne bakar da kurtulursun." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

Allah, yarattığı kullar için asla zorluk istememiştir. Onlara kaldıramayacağı sorumluluklar yüklememiştir. Ancak insanoğlu günlük hayatta bazen zor durumda kalıp baş edemeyeceği durumlara düşüp ümitsizliğe kapılabilir. Allah dilerse o kuluna hiç ummadığı şekilde madden ve manen yardımlarda bulunur. Bunu tarihin birçok zamanlarında veya kendi hayatımızda da görebilmekteyiz. Allah'ın bize yaptığı bir yardıma en güzel karşılık O'na layıkıyla kul olup, şükretmektir. Şükretmek bazen mal, bazen beden ve bazen de dil ile yapılabilir. Kuran'da bu durum "Elhamdulillah" kavramı ile belirtilmektedir. Yani "Hamd ve şükür yalnız Allah'adır." denilmektedir.

Konu ile ilgili olarak, şükür ifadesi olarak "Çok şükür" kavramının yanında, Allah'ın kurtarıcılığı ve zor durumlarda yardım etmesi gibi sıfatlarına ait motifleri görmekteyiz.

2.2. Dua

"... Allah ömrümüze bereket, canınıza sıhhat versin." (Bkz. Ekler, 2. Masal)

"Kadın Allah'a çağırıyor. "Yarabbim Allah rızası için kollarım kesildi. Eğer ben senin iyi kulunsam, sen benim bu kollarımı iyi edersin." (Bkz. Ekler, 9. Masal)

"Padişahım Allah sana ömür versin." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Seni senden değil, Allahtan isterim." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Oğlum senin evin, dinin yıkılmaya..." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Kız bakıyor çaresi yok. Ayı Kulağına ism-i Âzâm duasını öğretiyor. Eğer başın sıkışırsa bu duayı okur kendini kuyunun ağzında bulursun." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Haydi Allah senden razı olsun. Allah yolunu açık etsin." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Anakarı geldim Allah senden razı olsun." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Allah merhamet versin." (Bkz. Ekler, 39. Masal)

"Yarabbim, bana bir çocuk ver." "Ailesi kocasına: Ahmet ağa hayırlıysa versin, hayırsızsa vermesin." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Şimdi doğurdun, üç kız çıktı, kızımıza dua ettiler, döktüğüm su altın oluyor." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"Hay Allah senin belânı vermiye." (Bkz. Ekler, 42. Masal)

"Yarabbim ne olur bize bir evlat ver..." (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"Allah senden razı olsun." (Bkz. Ekler, 49. Masal)

"İnşaallah, beni de yollar diyor." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Yarabbim, keşke bir kızım olsaydı da hayırsız olsaydı." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Cenabı Allah'a dua edelim. bu adama ruh versin." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Git, Allah sana ömürler versin." (Bkz. Ekler, 84. Masal)

Kavram yönünden dua; kulun bütün benliği ile Allah'a yönelerek bir şeyin olması veya olmamasını, yaratıcıyı medh ve senâ ederek, ihtiyacını ifade eden bir dille, istekte bulunması şeklinde ifade edilmektedir. Dua ile insan, doğrudan doğruya Allah'a başvurmakta ve O'nunla konuşmaktadır. Dua, kulluğun en önemli göstergesidir. Çünkü Allah'ın yüceliğini, herşeye kadir olduğunu, bütün kainatın Rabbi olduğunu, gerçek dostun ve yardımcının Allah olduğunu içine sindiren bir kişi, her isteğini Allah'a iletir. Furkan süresi 77. ayette "De ki: Duanız olmasa, Rabbim size ne kıymet verirdi?" buyrulmakta ve duanın önemine dikkat çekilmektedir. Peygamberimizin hadislerinde ve Kuran'da diğer peygamberlere ait farklı dua çeşitlerine rastlanmakta ve bize dua etme örnekleri sunulmaktadır.[10]

Bir kişinin duayı sadece kendisi için özel yapabileceği gibi, diğer müslümanlar ve insanlar için de yapması, duanın adabındandır. Dua hem dünyalık hem de ahirete yönelik de olabilir. Ancak Allah'tan bir şey isterken mutlaka onun hayırlısını istemek İslami bir prensiptir. Çünkü neyin hayrımıza olacağını ancak karşılığını veren Allah bilir.

Konumuz ile ilgili olarak, kendisine ve karşısındaki kişiye dua etme, İsm-i Âzam duasına, herşeyin hayırlısını isteme, gibi çeşitli dua motiflerini görmekteyiz.

2.3. Kader İnancı

"Cenab-ı Allah'ın yazısı değişmedi." (Bkz. Ekler, 1. Masal)

"Cenabı Allah onu çok fakir birisine yazmış dediler." (Bkz. Ekler, 4. Masal)

"Hele dur bakalım Cenabı Allah ne yazdı." (Bkz. Ekler, 7. Masal)

"Yavrum yapma rızkımız dar ne yapalım Cenab-ı Allah bizi öyle yaratmış." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Yediler içtiler, Cenabı Hak muratlarına kavuşturdu." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Kes, kaderim böylemiş, yalnız bana mühlet ver." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

---

[10] Ali Mevlüt Kaya, **Büyük Dua Kitabı 1,** İstanbul 1999, s. 17, 26, 27.

"Ben ne yapayım kaderim böylemiş, vermiyeydiniz siz verdiniz." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Padişahım beni asıyorsun, kanım sana helal olsun, sevginin sonu budur. Kaderim böylemiş ne yapalım." (Bkz. Ekler, 46. Masal)

"Bacıları kendi kendine, Benim bildiğim enişte adam değil ama dur bakalım yazım kaderim böylemiş." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"Benim sırrımı kimseye söyleme, sana bir şey derlerse sen benim kaderim öyle ben kaderime razıyım dersin." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Yok, Cenabı Allah alnıma ne yazdıysa onu göreceğim." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Mukadderat padişahım, mukadderata boyun eğmek lazım." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

"Pirfan nedir yazesin. Kader yazerim kader." (Bkz. Ekler, 72. Masal)

"Ne yapayım, demek ki kaderi ilahim böyleymiş." (Bkz. Ekler, 88. Masal)

İmanın şartlarından biri de kadere imandır. Kader ileride olacak şeylerin Yüce Allah tarafından önceden bilinip tesbit edilmesidir. Bilinen ve tesbit edilen şeylerin zamanı ve yeri geldiğinde Allah tarafından yaratılması da kazadır. Kaza ve kadere inanmak ise iyi ve kötü, hayır ve şerrin hepsinin Allah tarafından ezelde takdir edilip zamanı gelince bu takdire uygun oluşmasını kabullenmektir.

Bir kişinin kendine ait iradesi yani seçme hürriyeti vardır. Ancak bu seçim sınırsız bir alan çerçevesinde değildir. Ama irademizi aşan durumlar cinsiyet, renk, boy, anne ve baba vb. durumlar sorumluluğumuz dışındadır. İmtihan şartlarını hazırlayan Allah, seçen insan şeklinde algılandığında kader insan iradesinin mevcut olmadığı ve insanın sorumsuz kabul edildiği bir durum değildir. Allah, insanın neyi seçeceğini ezelden bildiğinden, bu bilgisine göre, Levh-i Mahfuz'da olacakları yazmıştır.

Halk arasında "alın yazısı" olarak tabir edilen ve "Ne yapayım alın yazım böylemiş" deyip iradesini doğru kullanmadan kendinden sorumluluğu sıyıran kader inancı, İslamla bağdaşmaz. İnsana düşen yapması gerekeni yapmak, çalışmak, gayret etmek ve tedbirleri alıp sonucun Allah tarafından verilmesini beklemektir.[11]

Konumuz ile ilgili olarak, Kader inancı, "Allahın yazısı", "Alın yazısı", "Mukadderat", "Kaderim", "Kaderi ilahi" gibi tabirlerle ortaya çıkmaktadır. Ayrıca masal cümlelerinde kökten teslimiyetçi yani insan iradesinin olmadığı bir kader anlayışı inancı da sezinlenmektedir. Bunun yanında gücünün yetmediği durumlarda

---

[11] Günay Tümer-Abdurrahman Küçük, **Dinler Tarihi,** Ocak Yayınları, Ankara 1993, s. 314.

"mukadderat" deyip Allah'a teslim olmak gibi saf İslam inancı da görülen motiflerdendir.

2.4. Peygamber İnancı

"Muhammeden selavat...." (Bkz. Ekler, 2. Masal)

"Hasan, Hüseyin, oğlum neredesiniz." (Bkz. Ekler, 7. Masal)

"... Peygamberin kavliyle bacınızı bana verin." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Ne insim ne de cins, adem oğlu ademim" (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Şah Muhammet de kucağındaymış." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Kimse onun gibi güzel oğlan görmemiş, bunu gören kadınlar bayılıyorlar." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"... Peygamberin kavliyle biz hemşiremizi sana vereceğiz." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"Biraz oturup dinlendikten sonra kalkıyor selavat getirip okunu yayını alıyor." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"... Muhammedun resulullah..." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Adın ne senin" "Gasım" demiş:" (Bkz. Ekler, 89. Masal)

"Gız: Benim adım Ümmü Gülsüm" demiş." (Bkz. Ekler, 94. Masal)

Farsça kökenli bir kelime olan Peygamber "Allah'tan haber getiren, Elçi" anlamlarına gelir. Arapça'da bu kelimenin yerine "Resul" ve "Nebi" kelimeleri kullanılır. Allah-u Taâla yarattığı insanlara emir ve yasaklarını bildirmek için Hz. Adem'den son Peygamber Hz. Muhammed (S.A.V.)'e kadar binlerce peygamber göndermiş ve bu peygamberlere inanmayı imanın şartlarından saymıştır. Kelime-i Şehadetin ikinci cümlesinde "Muhammedun resulullah" ifadesinin yer alması bu inancı göstermektedir.

İslam dininde sevgi ve saygı duyulan yüce bir konumu olan peygamberlere ve dolayısıyla Peygamberimiz (S.A.V.)'e sevgi ve saygı ifadesi olarak ismi anıldığında ona selam gönderilir. Dinimizde "Selavât" denilen bu sözleri söyleyen kişiye Peygamberimizin ahirette şefaatçı olacağı hadislerinde bildirilmektedir.[12] Müslümanlar Peygamberlerine olan sevgilerini günlük hayatta çeşitli vesilelerle yaşatmaktadırlar. Kız istemeye giderken evliliği Allah'ın bir emri, Peygamberin bir kavli (sözü) ile yaptıklarını ifade ederler. Yine çocuklarına peygamberimizin kendi adını, kızlarının ve

---

[12] Osman Cilacı, **Dinler ve İnançlar Terminolojisi,** Damla Yayınevi, İstanbul 2001, s. 313.

torunlarının adlarını vermektedirler (Muhammed, Kasım, Ümmü Gülsüm, Hasan Hüseyin gibi...)[13]

Peygamberler, diğer insanlar gibi yaratılışı özellikleri olarak bazı özel sıfatlara sahiptirler. Bunlardan biri de Hz. Yusuf peygamberdir. Hz. Yusuf cemali ile görenleri hayran bırakacak bir güzellikte yaratılmıştır. Nitekim Kuran'da Yusuf kıssasında onu gören kadınların hayranlıkları karşısında ellerini kestikleri halde bıçak acısını hissetmedikleri belirtilmektedir.[14]

Konu ile ilgili olarak, Peygamber inancına ait değişik motifleri tespit etmekteyiz. Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)'in Allah'ın elçisi olduğu, ona selavât getirilmesi, Onun sünnetine binaen kız istenip evlilik yapılması, kendi adının, çocuklarına ve torunlarına ait adların çocuklara ad olarak verilmesi gibi motifleri öne çıkmıştır.

2.5. Hûri-Melek İnancı

"Doğum yapıyor, onun da bir kızı oluyor. Üç huri kızı çıkıyor, diyor ki:" (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"Bir de benim kızımın üzerine katiyen kimseye bakmayacaksın, huri melek gelse bakmayacaksın." (Bkz. Ekler, 51. Masal)

"Ben Azrailim, aç kapıyı, senin canını alacağım." (Bkz. Ekler, 52. Masal)

"Vezir, muskayı cebine koyuncaya kadar gökten asker geliyor, öyle asker geliyor ki..." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

Hûri; müslümanların, cennette kendilerine hizmet edeceklerine inandıkları güzel ve çekici hizmetçi kızlardır. Kur'an'da, "... biz onları iri gözlû hurilerle evlendiririz." (Duhan, 54) buyruluyor. Melek ise hemen bütün dinlerde varlığına inanılan, Allah ile insanlar arasında aracılık yapan, canlılardan farklı olarak nurdan yaratılmış olan, gayb alemine ait manevi varlıktır. Meleklere iman, İslamın şartlarındandır.[15]

Melekler, Allah tarafından kendilerine verilen görevi yerine getirirler. Dört büyük meleklerden olan Azrail (AS) insanların canını almakla görevlidir (Secde 11). Ayrıca melekler, Allah'ın emriyle zor durumda kalan müslümanlara yardımcı olmak için görevlendirilebilirler. Bu durum Kur'an'da, Bedir harbinde vukuu bulduğu

---

[13] Muhammed Ali Sabuni, **Peygamberlik ve Peygamberler** (Çeviri: Suat Cebeci-Bilal Delice), Kültür Basın Yayın Birliği, İstanbul, s. 291.

[14] M. A. Sabuni, a.g.e., s. 333.

[15] O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 164, 237.

belirtilmektedir.[16] "O zaman sen müminlere, Rabbinizin size indirilmiş üçbin meleği ile yardım etmesi size yetmez mi? diyordun..." (Âl-i İmran, 124-126).

Konumuz ile ilgili olarak, Melek ve Huri inancına rastlanmaktadır. Burada melek ve hurilerin insanlara yardımcı olması, hurilerin güzelliği, Azrail (AS)'ın can almakla görevli olması gibi motifleri görmekteyiz.

2.6. Kur'an-ı Kerim

"Ana bu kere de bu Kuran-ı Kerim'i götüreceksin" (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"O sana Kur'an-ı Kerimi verecek. Kuran-ı Kerim'i alırsın üç kere öpersin başın üstüne korsun." (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"Hiç mi burada müslüman yok. Kuran okuyan yok. Geleler bir baş Kuran okuyorlar hanımımız odur ölüyor." (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"Hanımımız odur can veri. Kuran siz gideceh." (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"Malatya tarafına gitmiş bakmış, bir adam ata binmiş, Kuran-ı Kerim elinde atın üzerinde okuya okuya geziyormuş." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Bir Kuran-ı Kerim ve mum alıyor, gidip ağacın dibine oturuyor." (Bkz. Ekler, 64. Masal)

"Demir kapıdan içeri giriyor bakıyor ki başında sarık bir hoca, önünde bir Kuran-ı Kerim oturmuş okuyor." (Bkz. Ekler, 69. Masal)

Son ilahi din İslam'ın kutsal kitabı olan Kur'an. "Okumak, toplamak ve bir araya getirmek" manalarına gelir Hz. Muhammed (S.A.V.)'e arapça indirilmiş olan kutsal kitabımız, tevatür yoluyla günümüze kadar nakledilip, mushaflarda yazılıdır. Fatiha süresi ile başlayıp Nas Süresî ile sona ermektedir. İslam'ın kutsal kitabının özel adı olan "Kur'an" kelimesi, Cenab-ı Hak tarafından altmış sekiz kadar ayette kullanılmıştır. Peygamberimiz zamanında yazdırılıp ezberletilen Kuran ayetleri, Hz. Ebu Bekir zamanında toplatılıp nüsha haline getirilmiş ve sonradan da çoğaltılıp değişik İslam coğrafyasına dağıtılmıştır.

Söz ve muhtevası ile mucize olan Kur'an insanlara dünyevi ve uhrevi tüm konularda yol gösterici özelliğine sahiptir. Fert ve toplum yararı için gerekli özlü prensipler getirmiş, fert ve topluma zarar verebilecek şeyleri yasaklamıştır. Kuran'ın

---

[16] Ahmet Ağırakça, **"Bedir Gazvesi"** Şamil İslam Ansiklopedisi, C.1, İstanbul 2000, s. 288.

okunması, dinlenmesi, açıklanması. üzerinde düşünülmesi saygı ve sevgi gösterilip içindeki prensiplerinin uygulanması birer ibadettir.[17]

Konu ile ilgili olarak, Kuran inancı masallarda çokça rastlanmaktadır. Ayrıca, ölen kişiye ölüm anında Kur'an okuması. yeni taşınan eve Kur'an hediye edilmesi, Kur'an'ı alıp üç defa öpüp baş üstüne konulması gibi dini motifleri görmekteyiz.

2.7. Ahiret-Cennet-Cehennem

"Ateşi de söndürüp cehennem olup gidiyor." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Cehennem ol, sen de yat." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"O yalancı cennet gibi bahçeye gider bakarsın." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Bir bahçeye gelmiş ki sanki yalancı cennet." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Bak gitti atın anasını da getirdi. Bir de bizi ahirete götürsün." (Bkz. Ekler. 82. Masal)

Ahiret, kıyametin kopmasından sonra biten dünya hayatından sonra varlıkların tekrar dirilip hesap verdiği. günahsızların cennete, inkarcıların da cehenneme girip sonsuza kadar uzanan ikinci zaman ve hayattır. Müslümanların ahirete imanları Kuran'a ve hadisi şeriflere dayanmaktadır. Kuran, Allah'a imandan hemen sonra Ahiret Günü'ne imanı zikrettiğinden ahiret inancı, müslümanların sosyal hayatında önemli bir yer tutar.[18]

Derin kuyu, ahirette kâfir ve günahkar kimselerin azap çekecekleri ceza yeri anlamına gelen cehennem, inanan ve güzel amel işleyen kimselere vaad edilen cennet gibi Allah'ın bir vâdidir. Cehennem'in en açık vasfı ateş olduğu için bazen cehennem yerine ateş manasına gelen "Nâr" kullanılır. Cehennem aşağılık bir yer olarak kabul edilir. Cennet ise ağaçlı, bahçe, yeşillikleri bol bostan, sık dal ve yaprakları ile yeri gölgelendiren hurmanlık ve bağlık manalarına gelir. Bu dünyada yapılan hayırlı amellerin ahiretteki karşılığı olan cennet Kuran-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde çeşitli şekillerde tasvir edilmiştir. Cennet, bilhassa Kuran'da ağaçları altından ırmaklar akan mekan şeklinde anlatılmaktadır.[19]

---

[17] Hamdi Döndüren-Naci Yengin, **"Kur'an-ı Kerim"** Şamil İslam Ansiklopedisi. C.5. İstanbul 2001. s. 11-16.

[18] Osman Cilaci, **Günümüz Dünya Dinleri.** Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları. 2. Baskı Ankara 1998. s. 103.

[19] M.Sait Şimşek-Durak Pusmaz, "Cehennem, Cennet", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.1, İstanbul 2000, s. 363, 385.

Konu ile ilgili masal cümlelerinde kavram olarak Ahiret, "cennet ve cehennem" motiflerine rastlanmaktadır. "Cehennem" kelimesi hakaret manasında kullanılmışken, "Cennet" ise gerçek cennete benzetilme yönüyle ele alınmıştır.

2.8. İbadetler

2.8.1.Abdest-Namaz

"Kızlar gene dışarı çıkmıyorlar, akşam namazına doğru kızların cariyelerine boncuk satan adam diyor ki." (Bkz. Ekler, 13. Masal)

"Bir besleme valide sultanın abdest suyunu verdikten sonra gidip küçük hanıma bakar." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Abdest aldı, iki rekat namaz kıldı." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Padişahın kızı da hünerliymiş, bu yünden seccade yaptı." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Şafak atmadan kalkıyor, bir abdest alıyor, sabah namazını kılmaya başlıyor. Hasan namazını kılar." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Orada bir bezirgan oturmuş, vakitte akşam namazına yakın." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Mecbur oluyor, akşam namazı davarla beraber içeri giriyor." (Bkz. Ekler, 28. Masal)

"Her sabah abdest alır gelir." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Kendisi içeriye geliyor hemen abdest alıyor." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Akşam namazı geçiyor, karanlık oluyor." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Kavağın üzerinde yatıyor, gün doğuyor, sabah namazı oluyor." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Yalnız bana mühlet ver, iki rekat namaz kılayım." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Bir halvet yerde oturuyorlar, yemek yiyorlar.. su içiyorlar abdest alıyorlar, namaz kılan kılıyor kılmayan dinleniyor." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"Adam sabah namazı hiç kimse görmeden balığa çıkıyor:" (Bkz. Ekler, 42. Masal)

"Kız da çocuk namazını şaşırtmasın diye saçından beş tel koparıp seccadeye koyuyor." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Yukarı çıkartıyorlar, hizmet izzet ikram, namaz niyaz yapıyorlar." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Kız bir secdeye yatıyor..." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Cuma namazına gideceğim, abdest alacağım, su hazırla" (Bkz. Ekler, 48. Masal)

"Bir salkım üzüm de sabah namazının üzerine benim önümde bulunacak." (Bkz. Ekler, 49. Masal)

"Bu çocuk, akşam namazı eve gider." (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"Bakuyorlar akşam namazı zamanında bir vapur geldi." (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"Arif Yusuf camiye gitmeden evvel abdest suyu veriyor." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Biz seninle iki rekat namaz kılacağız, Allah rızası için." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

"İbriğini ver de bir abdest alıp namaz kılayım." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Ben bir gün sabah namazını kıldım gittim ki." (Bkz. Ekler, 69. Masal)

"Arkadaşlar gelin, abdest alalım, iki rekat namaz kılalım." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Yatsı olur karı gelir." (Bkz. Ekler, 73. Masal)

"Gidersin abdestin alırsın, namazını kılarsın." (Bkz. Ekler, 76. Masal)

"Sabah namazında bir yaşlı adam pencerenin önünden geçiyor." (Bkz. Ekler, 79. Masal)

Abdest; farsça "el suyu" demektir. İslam dininde, namaz kılmanın ön ve zorunlu şartı olarak vücudun belirli yerlerini yıkamak gerekir. Maide Süresi 6. ayette geçen abdest ibadeti elleri dirsekleriyle birlikte yıkamak, yüzü yıkamak, ayakları topuklarla birlikte yıkamak ve başın dörtte birini meshetmekten ibarettir. Abdest, temiz suyla yapılır.[20]

Namaz, müslümanların yaptıkları bazı hareketleri de kapsayan bir ibadettir. Tekbir ile başlayıp selâm ile son bulan, belli fiil ve sözleri içine alan namaz, Allah'a karşı tesbih, tazim ve şükrün ifadesidir. Kuran-ı Kerim'in doksandan fazla ayetinde zikredilen namazın, birçok hadiste de farziyetine dair rivayetler mevcuttur.

Namaz ibadetinin geçerli olması için bazı şartların ve rükünlerin bulunması gerekir. Bu rûkunlar on iki olarak belirtilmiştir. Bunlardan altı tanesi namazdan önce altı tanesi de namazın içinde yapılır. Namazdan önce yapılması gerekenler: 1) Hadesten temizlenme, 2) Necasetten temizlenme, 3) Avret yerini örtmek, 4) Kıbleye yönelmek, 5) Vakit, 6) Niyet. Namaz başlangıcı ile geçerli olan şartlarda şunlardır: 1)Tekbir almak, 2) Kıyam, 3) Kıraat, 4) Rükû, 5)Secde, 6) Son toruşla "Et-Tahiyyât" okuyacak kadar bir süre oturmak.

Farz olan günde beş vakit namaz dışında Allah rızası için kılınan nafile namazlarda mevcuttur.[21] Ayrıca Cuma namazı farz olan diğer bir namazdır.

---

[20] Mehmed Zihni Efendi, **Nimet-i İslam,** İslam Mecmuası Yayınları, İstanbul 1986, s. 45 vd.

[21] H. Döndüren, "Namaz", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.6, İstanbul 2000, s.138 vd.

Namaz ibadetinin şartlarından biri olan ve namaz kılınan mekanın ve yerin temiz olması şartı müslümanları namaz için özel sergilere yöneltmiştir. Seccade bunlardan biridir. Temiz bütün maddelerden yapılan seccade genellikle yün, kumaş, aba, yazmalı bez, halı ve hasırdan da yapılan namaz için özel bir yaygıdır.[22] Seccade halk kültüründe özelliği olan ve hürmet gösterilen bir eşyadır. Namazdan sonra mutlaka ortadan kaldırılıp özel yerlere konur.

Konu ile ilgili olarak. namaz için abdest almak, sabah ve akşam namazları, namazın bozulması ve seccade motiflerini görmekteyiz.

2.8.2. Hac-Kabe

"Bir gün adam: Kadın ben hacca gidiyorum." (Bkz. Ekler, 9. Masal)

"Benim babam hacca gitti, ben evde yalnızım." (Bkz. Ekler, 27. Masal)

"Bir zaman gitmiş, bey hacca gidecek olmuş." (Bkz. Ekler. 53. Masal)

"Bakıyor orada bir adam hazırlanmış hacca gidecek." Hacı geliyor soruyor." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Padişahım, senin bacın, Kabe eşiğinde ve dünya eşiğinde benim kardeşim." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

"Baba bana kırk tene at, kırk tene silah, Ben hacca gidecem." (Bkz. Ekler. 78. Masal)

Kabe; Mekke'de, Harem-i Şerif'in hemen ortasında. Müslümanların namaz kılarken yöneldikleri kare biçiminde dört direk üstüne kurulmuş binadır. Yeryüzünde inşa edilmiş ilk mabettir. Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail tarafından inşa edilmiştir. Kabe, Hac ve Umre için ziyaret edilmesinde büyük sevap vardır. Hac'ın farzlarından biri de Onu tavaf etmektir. İslam'dan önce cahiliye döneminde içi putlarla dolu olan Kabe Mekke'nin fethinden sonra Peygamberimiz (S.A.V.) tarafından içerisi putlardan temizlenmiştir.[23]

Hac, İslam'ın temel ibadetlerindendir. Yılın belli günlerinde Arafat'ta belirli vakitte bir süre durmaktan, daha sonra Kabe'yi usulune göre ziyaret etmekten ibaret olan ve İslam'ın şartlarından birisini teşkil eden bir ibadettir. Kuran-ı Kerim'in 22. Süresinin adı da "Hac" dır. Hac ibadeti maksadıyla ziyaret edilecek olan yerler Kabe, Arafat ve çevresidir.

---

[22] O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 319

[23] O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 189.

Hac ibadeti aynı zamanda mali bir yönü olduğundan her müslümana farz değildir. Hac ibadetinin farziyetinin şartları arasında, müslüman olmak, Ergin ve akıllı olmak, Hür olmak, vakit, madden ve bedenen uygun olmak yol şartlarının müsait olması da vardır. Haccı yerine getiren kişilere "Hacı" lakabı verilir.[24]

Konu ile ilgili olarak, Hac, Kabe ve hacı ifâ eden kişi olan "Hacı" motiflerini görmekteyiz.

2.8.3. Sadaka

"Eve git, bir üsküreye (kab) bulgur doldur, üzerine de altı, soğan koy, yalnız bir tekini yarıya böl de koy. Bir fukara gelince ver." (Bkz. Ekler, 5. Masal)

"Padişah yukarıdan görmüş: şu fakire bir şey verin." (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"Allah rızası için bana bir sadaka ver. Bu, mercimeğin yarısını o ihtiyara vermiş." (Bkz. Ekler, 48. Masal)

"Fukara diye biri avcuna bir lira koyuyor." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Bu cevahirleri bir fukaraya vermiş. Allah'ın gönlüne hoş gitmiş." (Bkz. Ekler, 89. Masal)

Sadaka; Allah rızasını kazanmak için gönüllü yapılan her çeşit maddi ve manevi yardımdır. Sadaka yükümlünün durumuna göre farz, vacib veya nafile hükmünde olur. Sadakanın farz olan kısmı zekattan ibaret olup; kimlere verileceği Kuran'da Tevbe süresi 60. ayette belirlenmiştir. Vacip olan sadaka ise fitre denilen nisab'a malik olan kimselerin verdiği yardımdır. Nafile ise zekat ve fitre dışında Allah için yapılan zamanı ve miktarı kişiye bağlı olarak değişen ve muhtaç olan kimselere verilen tüm yardımlardır. Bu yardım maddi olacağı gibi manevi de olabilir.[25]

Konu ile ilgili olarak, muhtaç olana, fakire mal ve yiyecek ile sadaka verme, verilen sadakada miktarın çok az veya çok fazla olabileceği inancı görülmektedir.

2.9. Dini Kişilikler ve Şahıslar

2.9.1. Hoca-Müezzin

"Çoban gider hocayı getirir." (Bkz. Ekler, 4. Masal)

"Hoca bir uzak memlekete gidecekmiş." (Bkz. Ekler, 13. Masal)

---

[24] H. Döndüren, "Hac", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.3, İstanbul 2000, s. 68-72; Ömer Nasuhi Bilmen, **Büyük İslam İlmihali,** İstanbul, s. 371, 372.

[25] H. Döndüren, "Sadaka" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.7, İstanbul 2000, s. 93-94; O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 311.

"Adam, komşusundan müezzine diyor ki." (Bkz. Ekler, 13. Masal)

"Yine o ince zayıf, kalıyor. Hocalara baktırıyorlar." (Bkz. Ekler, 14. Masal)

"Siz burada oturun, ben gidip hoca getireyim." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Çocuklar oturuyorlar, oturuyorlar, ezan vakti oluyor." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Tuttular Allahın emriyle hocayı çağırdılar." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Ağa, sen o devi görsen tüylerin ürperir. Nasıl, "Bir minare kadar." (Bkz. Ekler, 28. Masal)

"Padişah ne kadar hocaya gösteriyorsa da bir çare bulamıyor." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Karısıyla kızını Allahın ilmî ağzındadır, merhametlidir diye mahallelerindeki müezzine emanet etmiş." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Bu müezzin minareye çıkmış." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Kocan camiden gelince ona deki..." (Bkz. Ekler, 48. Masal)

"Çocuğa evde hoca tutuyorlar, din dersi ayrı..." (Bkz. Ekler, 51. Masal)

"Üç oğlu olmuş. Bu oğlanlara gereken ihtimamı göstermiş, tahsilleri için hocalar tutmuş." (Bkz. Ekler, 54. Masal)

"Arif Yusuf camiye gitmeden evvel abdest suyu veriyor." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Üç tane hoca kağıt yazıp içine atıyorlar." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

"Köyün muhtarını hocasını çağırın." (Bkz. Ekler, 63. Masal)

"Cenabı Allah benim ruhumu burada kabzedecek, sen benim babam olarak hocam olarak beni yıkayıp bu suyun başına göm." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

"Bakıyor ki başında sarık bir hoca önünde." (Bkz. Ekler, 69. Masal)

"Bunlar yine hocada okuyorlar." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Hoca çağrılmış, Allahın emriyle bunların nikahları kıyılmış." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

Farsça bir kelime olan "Hoca" cami ile irtibatlı kullanıldığında "imam" kelimesiyle eşanlamlı bir mana kazanır. Dolayısıyla imam, önde bulunan zat, kendisine uyulan kimse, önder manalarına gelir. Bunun yanında en güncel manasıyla namazda kendisine uyulan, cemaate namaz kıldıran kişi demektir. Kur'an-ı Kerim'de sekiz yerde geçen bu kelime farklı anlamlarda kullanılmıştır.

İmamın yaptığı göreve de imamet denir. İmamlık faziletli bir görevdir. Gelişigüzel herkes bu görevi yerine getiremez. İmamlığın birtakım şartları mevcuttur: Müslüman olmak, erkek olmak, akıllı olmak, ergin olmak, özürlü olmamak, Kur'an

ezberinin iyi olması gibi.[26] Hoca denilen kişiler bulunduğu toplumda itibar gördüğünden toplumun sosyal hayatında da ön plana çıkmaktadır. Bunlar, zamanında nikah kıymak, hastalara şifa için Kur'an okumak, çocukların dini eğitimlerini üstlenmek gibi durumlarla da meşgul olmaktadırlar.

Müezzin; namaz vaktini bildirmek için minarede veya yüksekçe bir yerde ezan okuyan kimsedir. İslam tarihinde ilk müezzin Bilal Habeşi olduğu için müezzinlerin piri sayılır. Müezzinlik için bazı kriterlere sahip olmanın yanında güzel sesli veya düzgün sesli olmak gerekir.[27] Müezzin, camide imamın birinci vekilidir. İmam olmadığında namazı ve cemaatı idare edebilir bir birikime sahip olan müezzin, ahlaki bakımdan da toplumda saygın kişiler arasında olma zorunluluğu vardır.

Cami; toplayıcı, toplayan, kaplayan, müslümanların ibadet gayesiyle toplandıkları yer, ma'bed anlamlarını taşır. Cami terimi "cemaatleri bir araya getiren mescid" anlamındaki "El-mescidül-cami"den kısaltılarak sonradan kullanılmaya başlanmıştır. Kur'an'da hadislerde ve ilk tarihi kaynaklarda "Cami" yerine "Mescid" kelimesi geçmektedir. İslam dininde temiz olan her mekan cami hükmünde olmasına rağmen cami denilen yapıların yerini tutması ve onun işlevini yerine getirmesi mümkün değildir.[28]

Konu ile ilgili olarak, Hoca ile ilgili şu motiflere rastlanmaktadır: Namaz kıldıran dini eğitim veren, nikah kıyan, ölüleri yıkayıp defneden ve psikolojik problemleri olan kişilerin hocaya okutulup, muska yazdırılması. Yine aynı cümlelerde müezzin motifini de görmekteyiz. Ancak.masallarda çizilen müezzin karakteri gerçeklerle bağdaşmayıp bir çirkinlik ve iftira olarak anlaşılmaktadır. Ayrıca ezan, minare ve cami mevcut diğer dini motiflerdendir.

2.9.2. Hızır, Şeyh ve Derviş

"Padişah ta derviş kıyafetinde devriyeye çıkmış." (Bkz. Ekler, 4. Masal)

"Biraz daha gittikten sonra bir şeyhe rastlıyor, onun da elbiselerini alıp gidiyor." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Cenabı Hak beni sana yardımcı yolladı. İşte ben de sana bu iyiliği yaptım." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

---

[26] Abdullah Yücel, "İmam" **Şamil İslam Ansiklopedisi**, C. 4, İstanbul 2000, s. 89, 90; O. Cilacı Dinler ve İnançlar..., s. 178.

[27] O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 256.

[28] Nebi Bozkurt, "Cami" **Şamil İslam Ansiklopedisi**, c. 1, İstanbul, 2000, s. 353, 354.

"O arada düşünmeğe daldı. Yukarıdan bir derviş geldi." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Bir yolun üzerinde ihtiyar bir adama rastladı. İhtiyar onun gideceği yoldan uyararak Ey oğlum oraya gitme, oraya gidenler gelmiyor." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Allah kerimdir deyip yatıyor. Rüyasında Hızır Aleyhisselam'ı görüyor. Hızır diyor ki: Oğlum sen çok doğru ve sadık bir insansın." (Bkz. Ekler, 35. Masal)

"Hangi yoldan gideceğim diye atın üzerinde daldırıp gidiyor, bakıyor Hızır Aleyhisselam karşısında, ama çocuk ihtiyarın kim olduğunu tanımıyor. O mübarek sözünü bitirir kaybolur. Çocuk Hızırın dediklerini yaparak bahçeye girer." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Allah rızası için bana bir sadaka ver." Kız gitmiş bir yemeklik mercimek bulmuş yarısını o ihtiyara vermiş ihtiyar mercimeği alınca "inşallah sultan hanım olursun, memleketin beyine hanım olursun." (Bkz. Ekler, 48. Masal)

"Kız ne yapsam diye düşünürken o mercimeği verdiği adam gelip kapıyı çalmış. Kıza akıl verip gitmiş." (Bkz. Ekler, 48. Masal)

"Padişahım falan yerde, büyük bir alimin çok güzel bir kızı varmış:" (Bkz. Ekler, 49. Masal)

"Bu oğlan tenha bir yazıda bir ağacın altında oturup ağlıyor, oraya bir pir ihtiyar geliyor diyor ki: Padişah oğlu niye öyle melulsun" Oğlan hikâyesini anlatır. İhtiyar ona: Oğlum sana bir insanlık yapayım sana bir at bir kılıç vereyim sen git..." (Bkz. Ekler, 69. Masal)

"Ahmet tek kalıyor, çarşıya gidiyor, ağlıyor, sızlıyor. Bir yaşlı adam geliyor. "Oğlum ne" bu yaşlı adam buna para veriyor, yiyecek veriyor diyor: Oğlum falan yolu takip et gel." (Bkz. Ekler, 83. Masal)

"İçeri girdiklerinde odada pir-i fani bir ihtiyar görmüşler. Selam vererek oturiler, hal hatır sormuşlar o zaman ihtiyar derviş: "Nasılsın sultanım" demiş Padişah ihtiyara: Benim sultan olduğumu nasıl bildiysen derdimi de bilirsin" demiş. İhtiyarda onun derdinin çaresini anlatmış ve bir elma vermiş." (Bkz. Ekler, 87. Masal)

"Ab-ı hayat suyunu bilen var mı? demiş içlerinden biri: "Ben bilirim" demiş. Gidip ab-ı hayat suyunu getirmiş." (Bkz. Ekler, 89. Masal)

"Gasım'a : Gönül kimi sevdi, güzel odur. Demiş ortadan kaybolmuş. Aslında bu adam Hz. Hızır mış. Ama Gasım bunu bilmemiş." (Bkz. Ekler, 89. Masal)

Hz. Hızır, Hz. Musa döneminde yaşamış ve peygamber olması kuvvetle muhtemel, hikmet ve ilim sahibi bir kişidir. Kuran'da, Hızır (as)'ın ismi açıkça geçmez.

Ancak Kehf süresinin 60-82. ayetlerinde yer alan Hz. Musa ile ilgili kıssadan "Katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve kendisine ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kul..." diye sözü edilen kişinin Hızır (a.s.) olduğu kanaati vardır. Bu durum Peygamberimiz (S.A.V.)'den gelen sahih hadislerle de bu şahsın Hz. Hızır olduğu açıkça belirtilmiştir.[29]

Ancak Türk-İslam halk inancına göre Hz.Hızır'ın değişik vasıfları bulunmaktadır. Bunlar arasında darda kalanların yardımına koşmak, insanlara yaptıkları iyilikten dolayı, bereket bahşetmek, aniden çıkıp sorunları çözmek ve birdenbire gözden kaybolmak gibi. Hz. Hızır'ın temsili görünümü beyaz ata binmiş, ak saçlı ve ak sakallı bir ihtiyardır. Oturduğu yer hemen yeşermektedir.[30]

Derviş ve Şeyh terimleri tasavvufta kullanılan lakaplardır. Derviş şey ve pirin denetiminde olan ve ona göre hayatını sürdüren mürid demektir. Şeyh ise, tarikat lideri ve muridleri bulunan kimse demektir.[31]

Konumuz ile ilgili olarak, şeyh, derviş ve hızır motiflerini görmekteyiz. Hızır motiflerinde ise yol gösteren, derde derman bulan, insanlara iç güzelliği öğreten, yardımsever insanlara yardımcı olan, aniden ortadan kaybolan, çocuğu olmayana çocuk müjdeleyen kimse olarak görülmektedir. Ayrıca ölümsüzlük suyu olarak inanılan Ab-ı hayat suyu motifi de mevcuttur.

2.10. Tesettür

"Eve geliyorlar, oğlan: "Ana, hele başını ört, gelin hasta, doktor getirdim." (Bkz. Ekler, 11. Masal)

"Şah İsmaili çarşafladı ayakkabı çorap giydirdi." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Hemen orada kadını hirtığını (boğazını) sıkıyor, onun esvabını giyiyor, yazmasını başına örtüyor." (Bkz. Ekler, 28. Masal)

"Ben yeminliyim, yüzümü açmam diyor." Yüzünü açmıyor. (Bkz. Ekler, 41. Masal)

"Hanım da yedi peçenin altında hiç kimse görmemiş." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

---

[29] Hamdi Döndüren-Ahmet Önkal, "Hz. Hızır", **Şamil İslam Ansiklopedisi**, C.3, İstanbul 2000, s. 277 vd.

[30] Hasan Köksal, **Batalnamelerde Tıp ve Motif Yapısı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1984, s. 175, 176; Bilge Seyidoğlu, **Erzurum Efsaneler**, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 1985, s. 127, 132.

[31] O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 94, 340.

"Nenekarı kızı çağırıyor, kız başına bir örtü örtüp geliyor." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Yollarda da bu nasıl bir padişahmış diye kadınlar peçelerini kaldırıp padişaha bakıyorlar." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

Tesettür; örtünmek, gizlenmek, bir şeyin içinde veya arkasında gizlenmek demektir. Fıkıh da ise erkek veya kadının şer'an örtülmesi gereken yerleri örtmesi demektir. İslamda "avret yeri" denilen bu yerlerden başka kadınlarda örtülmesi gereken bir yer de başdır. Kadınların başörtüsü kullanmaları dini bir zorunluk olduğu Kur'anda Nur süresinde (24-31. ayetler) "Baş örtülerini yakalarının üstüne taksınlar..." şeklinde tarif edilmektedir. İslam dininde kadınlar için evden dışarı çıkarken bir dış örtü kullanılması da mevcuttur. Kadınların gözükmesi mecburi olan el, yüz ve ayaklar avret yeri sayılmamaktadır.[32] Bunun dışında yüze örtülen peçe ve diğer yüz örtüleri kullanıldıkları toplumun İslami yorumundan kaynaklanmakta ve kişisel bir tercihtir.

Konu ile ilgili olarak, yabancı bir kişinin yanında başını örtmek motifinin yanında farklı tesettür kıyafeti olarak çarşaf ve yüz örtüsü olarak da peçe motiflerini görmekteyiz.

2.11. Selamlaşma

"Biraz daha gittikten sonra bir arkadaşa rast geldi. "Selamun aleykûm", "Aleykum selâm." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Yanına aslan gibi bir delikanlı gelir. "Selamûn aleykûm arkadaş." "Aleykûm selâm" (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Devletin sana selamı var, seni istiyor." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Yukarıdan bir derviş geldi dedi: Padişahım, selâmün aleyküm. Padişah, selamını almadı. Padişahım selâmımı neden almadın? Tanrı selamı alınmaz mı?" (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"En iyisi gidip orta yerde durayım, selam vereyim selamımı hangi taraf alırsa o tarafa gideyim. Kralın tarafı selamını almadı." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Orada bir bezirgan oturmuş, vakitte akşam namazına yakın." "Selamün aleyküm", "Aleyküm selâm" (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Git benden selâm söyle." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

---

[32] H. Döndüren, "Tessettür", **Şamil İslam Ansiklopedisi**, C. 8, İstanbul 2000, s. 65 vd.

"Bir arap çıkıyor. Arap Aleyküm selâm diyorsa da padişahın oğlu hiç memnun kalmıyor." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Falan yerde bir delik var, oraya git içine çağır deki, Ahmet, Mehmet sana selam söyledi." (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"Selamün Aleyküm Dağdeviren. Aleyküm selam Avcı Mehmet'in oğlu." (Bkz. Ekler, 49. Masal)

"Padişahım, Arif Yusuf selâm söyledi." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Kara köpek içeri girdi: Selamün aleyküm. Aleyküm selam" (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Peki geleyim, selamün aleyküm. Aleyküm selam nerelisin?" (Bkz. Ekler, 60. Masal)

"Selamünaleykûm ihtiyar baba", "Aleyküm selam evladım." (Bkz. Ekler, 60. Masal)

"Selamün aleyküm baba", "Aleyküm selam benim oğlum." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"İhtiyar içeriye giriyor", "selamün aleyküm", "Aleyküm selam ihtiyar." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

"Az gider, çoh gider, padişahın sarayına gider. "Selamün aleyküm", "Aleyküm selam tilkim nettin." (Bkz. Ekler, 71. Masal)

"Selamün aleyküm ya padişah:" "Aleyküm selam" (Bkz. Ekler, 82. Masal)

Arapça'da selam; "barış, huzur, emniyet" anlamlarına gelir. Müslümanların birbiriyle karşılaştıkları zaman karşılıklı olarak sağlık ve esenlik dileklerini sunmaları, yani birinin "Selamün aleyküm" (selam sizin üzerinize olsun, Allah her türlü kazadan ve beladan korusun) demesi; diğerinin ise: "ve aleykümü's-selam ve rahmetullahi ve berakatühü" (Allah'ın selamı, rahmet ve berekate i sizin de üzerine olsun) şeklinde cevap vermesi anlamına gelir.

İslamiyete göre selamı vermek sünnet ama selamı almak ise farzdır. Hz. Peygamberimiz (S.A.V.)'in selam ile ilgili müslümanlara bazı talimatları vardır: Küçüğün büyüğe, binekli olanların yayaya, yürüyenin oturanlara, arkadan gelenin öndekilere, az olanların çok olanlara, önce selam vermesi gerekir. Selamın yaygınlaştırılması yine peygamberimizin bize bir emridir.[33]

---

[33] Mustafa Öcal, "Selam", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.7, İstanbul 2000, s. 159.

Konu ile ilgili olarak, selam alıp, selam verme motifinin yanında, selam almamanın ayıplanması, selam alan tarafa yardım edilip dost olunması, uzaktaki birine selam yollama, küçüğün büyüğe selam vermesi ve tanıdık olmayan kimselere selam verilmesi motiflerini görmekteyiz.

2.12. Evlilik (Kız İsteme-Nikah)

"Çoban gider hocayı getirir. Allah'ın emriyle nikahlarını kıydırır." (Bkz. Ekler, 4. Masal)

"Allah'ın emriyle, Peygamberin kavliyle büyük bacınızı bana verin." Ben veririm, git bacımıza biraz çeyiz getir de verilim." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Oğlum, Allah'ın emriyle ben bu kızımı sana verdim." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Allah'ın emriyle bunların nikahlarını kıyıyorlar." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Bu çocuk Allah'ın emriyle padişahın damadı oldu." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Oğlanların büyüğü de "Bu kızlara birer nikah kıyalım." Siz burada oturun, ben gidip hoca getireyim." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Yeniden düğün tutuyorlar, yeniden nikah kesiyorlar." (Bkz. Ekler, 20. Masal)

"Yeni baştan toy düğün yapıyorlar, nikah kıyıyorlar." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Allah'ın emriyle bu kızı alıyor." (Bkz. Ekler, 24. Masal)

"Nikah kıydılar, hepsine yatak serildi yattılar." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Tuttular Allahın emriyle hocayı çağırdılar, orada bunların nikahını kıydırdılar." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Şehzade orada emmi kızını boşuyor. Köleye nikah ediyor." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Allah'ın emriyle kızımı sana verdim." (Bkz. Ekler, 37. Masal)

"Allah'ın emriyle gelsin beni annemden istesin, ben kendisini alırım." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"O babayiğit babasına: Ben bu kızı alacağın bunu bana nikah edin, diyor." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Padişah yeni baştan düğün yapıyor, yeni baştan nikah kıyıyor." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Allah'ın emriyle küçük sultan hanımı bizim oğlana vereceksin." (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"O kızla padişahın nikahları kıyılıyor." (Bkz. Ekler, 47. Masal)

"Allah'ın emriyle seni memleketin beyine isteriz." (Bkz. Ekler, 48. Masal)

"Yok, Allahın emriyle Peygamberin kavliyle, padişahın kızını oğluma istiyorum", "Kızı da Allah'ın emriyle veriyorlar." (Bkz. Ekler, 50. Masal)

"Bunlar ahbablarını, eşlerini dostlarını çağırdılar, nikah merasimleri oldu." (Bkz. Ekler, 51. Masal)

"Allahın emriyle peygamberin kavliyle biz hemşiremizi sana vereceğiz, sen bize damat olasın. Biri hoca olur biri şahit, Allahın emriyle bunların nikahını hemen kıyarlar." (Bkz. Ekler, 56. Masal)

"Padişah Allahın emriyle kızın bu çocuğa veriyor." (Bkz. Ekler, 60. Masal)

"Köyün muhtarıyla hocası gelince bunların nikahlarını kıydırıyor." (Bkz. Ekler, 60. Masal)

"Gülükan bu çocuğu o kadar çok sevmiş ki, orada nikahlanıp karı koca olmuşlar." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Peki, Allahın emriyle, peygamberin kavliyle ben sizi evereceğim. Allahın emriyle hocayı çağırır, bunların nikahlarını kıydırır." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Padişahım ben Allah'ın emriyle, peygamberin kavliyle gelmişim senin kızını kardeşime isteyecem." (Bkz. Ekler, 71. Masal)

"Burda padişah, Allah'ın nikahıyla kıyıyor, kutlu ediyor, burda muratlarına eriyorlar." (Bkz. Ekler, 83. Masal)

"Ama çaresiz kadın gitmiş. Allah'ın emriyle gızını istemiş." (Bkz. Ekler, 86. Masal)

"Ben Allah'ın emriyle senin kızını istim." (Bkz. Ekler, 93. Masal)

İnsanların yaratılışı özelliğinde yeme, içme gibi cinsellikte bir ihtiyaç olarak mevcuttur. Ancak bu cinsel ihtiyacın giderilmesi yaratıcı olan Allah (c.c.) tarafından belli kurallara bağlanmıştır. Bu kuralda kadın-erkek arasındaki anlaşma bunun şartlarıdır. Nikah denilen bu anlaşma hem Kuran'da (Nisa –3) hem de peygamberimiz (S.A.V.)'in hadislerinde "Nikah benim sünnetimdir. Sünnetimi işlemeyen benden değildir" emredilmiştir. Nikahsız ilişki ise en büyük günahlardan kabul edilmiştir.[34]

Kültürümüzde kız istenmesi mevcut olduğundan, kız istemeye giden kişi söze "Allah'ın emri, peygamberin kavli" kavramıyla başlar. Bu evliliğin Allah'ın emri peygamberimizin ise bir tavsiyesi olduğunu hatırlatır. İki taraf evliliğe razı olunduktan sonra nikah denilen ve iki tarafın evliliğe mani herhangi bir durumlarının olmaması ve

---

[34] M. Z. Efendi, a.g.e., s. 750.

iki tarafın evet demesiyle nikah akdi yapılır. Nikah kıyılırken bu nikahda iki tane şahit'in bulunması zaruridir. Şahitsiz nikah geçerli değildir.[35]

Evlilik öncesi kadının erkekten bir güvence olarak isteyip, erkeğin rızası ile verebileceği mal ve eşyaya mehir denir. Mehir kadın ile erkek arasındaki anlaşmaya bağlı olarak varlığı veya miktarı değişebilir.[36]

Konu ile ilgili olarak, evliliğin Allah'ın emri ve peygamberimizin bir tavsiyesi ve sözü olduğunun yanında, nikah kıyma, nikah şahitliği ve kıza mehir verilmesi gibi motifleri görmekteyiz.

2.13. Şeytan

"Yalnız kırkıncı odayı açmayacaksın. Orada ateşten bir adam var. Onu ben oraya hapsettim. Sana çok yalvarır, acırda onu kurtarırsan kızımı kaçırır seni de yakar." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Bir kere şeytan oğlanın zihnine giriyor." (Bkz. Ekler, 37. Masal)

İslam inancına göre Şeytan ateşten yaratılmış ve cin grubundan bir varlıktır. Özel isim olarak Kuran'da "iblis" olarak geçen şeytan, "Adem'e secde edin" emrine uymayıp kendini ondan üstün görüp Allah'a karşı isyan edince, Allah tarafından lanetlenip Cennetten kovulmuştur.

Şeytan, yaptığı isyandan vazgeçmeyip Allah'a ve O'nun yarattığı Adem'e ve çocuklarına düşman olduğunu ilan etmiştir. Şeytanın insana düşman olduğu, onu kandırmak ve yanlış işler yaptırmak için yemin ettiği ve kendisiyle beraber Cehenneme pek çok insanı da götüreceği bilinen bir hususdur ki insanı kandırmak için neler yapabileceği, onları nerelerden yakalayıp vurabileceği de Kur'an'da bildirilmiştir.[37]

Şeytanın insanları yanlışa ve kötülüğe sevk etmesinde kullandığı bir yöntem zihinlerine kötü vesveseler verip onların aklını ve fikrini çeldirip günah işletmesidir. Nitekim Nâs süresinde şeytandan "Vesvese verici" olarak bahsedilir ve onun şerinden Allah'a sığınmamız öğütlenir. Yine aynı sürede insanın şeytanlaşanından da bahsedilmektedir.[38]

Hz. İbrahim'in, oğlu İsmail'i, Allah'a adaması ve sonucunda kurban etmek için götürmesi esnasında şeytanın İsmail'i babasına itiraz edip isyan etmesine teşvik etmesi

---

35 M. Z. Efendi, a.g.e., s. 758.
36 M. Z. Efendi, a.g.e., s. 791, 792.
37 G. Scognamillo-A. Arslan, a.g.e., s. 69, 70.
38 H. Taşkın, a.g.e., s. 313.

ve İsmail'in şeytanın bu fikrine karşı çıkıp onu taşlamasından dolayı şeytan, racîm (taşlanmış) olarak ta nitelenir. Bu olay, sembolik olarak hac mevsiminde hacıların Mina'da sembolik bir taşa, şeytan niyetiyle taş atıp ona değdirmeye çalışmasıyla yaşatılır.[39]

Konumuz ile ilgili masal cümlelerinde, ateşten yaratılmış ve kötülük eden bir varlık motifi, insan şeytanı, lanetlenmiş varlık, insanların zihnine giren şeytan motiflerini görmekteyiz.

2.14. Süt Akrabalığı

"Ağlamaktan perişan oluyor, kimsenin tesellisini kabul etmiyor. Evde bir süt annesi varmış, diyor ki." (Bkz. Ekler, 46. Masal)

"Bekliyorlar, bakıyorlar yok, üçüncü gün sütannelerine Al şu inciyi götür." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Atını bağlar bağlamaz memelerine sarıl, herbirinden birer yudum em. Çocuk, topal devin dediği yoldan gitmiş, dediklerini yapmış, dev anası demiş ki: Eyvah, insanoğlu bana evlat oldu." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Biz babamızın vasiyeti üzerinde duralım. Süt amcamıza gidelim." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

İslam dininde, soy ve evlilik yoluyla akrabalığın dışında süt emme yoluyla da akrabalık mevcuttur. Nisa 23'de "... sizi emziren süt anneleriniz... size haram kılındı" buyrularak bu akrabalığın hükmü net olarak belirtilmiştir. Dinimize göre bir çocuk süt emdiği kadının çocuklarına nikah kıyamaz. Bunun yanında süt cihetinden amca, hala, dayı ve teyzelerde süt emen kişiye haramdır. Yani, soy itibariyle haram olan, süt itibariyle de haram olur.[40]

Konu ile ilgili olarak, süt anne ve süt yoluyla akrabalık ve süt amca motiflerini görmekteyiz.

2.15. Kutsal Zamanlar

"Bu bacısı ağabeyisinin haberi olduğunu bilmiyor. Cuma günü halası diyor ki: Hamama gidelim." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

---

[39] Osman Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 341.

[40] Vehbe Zuhayli, **İslam Fıkhı Ansiklopedisi, C. 10**, Feza Yayıncılık, İstanbul 1994, s. 40,41; M.Z. Efendi, a.g.e., s. 926, 927.

"Götürüp hemşiresinin mutfağına koyuyorlar. Ramazan günü yemekler hazırlanıyor, mutfağa diziliyor." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Bakıyor şamdanların yeri değişmiş, mutfağa gidiyor, sahurluk yemekler hep bozulmuş." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

Âğabeyi Cuma günü buraya ava kuşa geliyor." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Cuma gecesi padişahın kızıyla kim gerdeğe girerse." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Cuma günü buraya iki tane koç gelir. Beyazın üzerine atlarsan yeryüzüne çıkarsın." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Onun yedi kardeşi var. Her bayram gelirler. Bayram da yakın." (Bkz. Ekler, 25. Masal)

"Tam bunu muradın kenarına götürüp suya atacakları sıra da Cuma günüymüş, sela verilmiş." (Bkz. Ekler, 36. Masal)

"Sabah oluyor, seher vakti, şafak daha yeni atıyor." (Bkz. Ekler, 42. Masal)

"Bir ikindi vakti bir şehre varıyor." (Bkz. Ekler, 42. Masal)

"Bayram olmuş kızların biri: Yarın bayram" (Bkz. Ekler, 58. Masal)

"Cuma günü seninle filan yere gidelim, eylenelim." (Bkz. Ekler, 60. Masal)

"Cuma günü padişahın maiyetiyle şehirden çıktığı Gülükâna ayan olmuş." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Öbür Cumaya da cirit oyunu varmış." (Bkz. Ekler, 63. Masal)

"Yatsı oler karı geler." (Bkz. Ekler, 73. Masal)

"Padişahın oğlu her Cuma günü bu garıların gapısının önünden geçermiş." (Bkz. Ekler, 86. Masal)

Cuma, Arapça'da "toplantı" anlamına gelir. Bu günde öğlen namazı vaktinde öğlen namazı yerine bir hutbeden sonra cemaatle ve açıktan kılınan iki rekat farz namazı vardır. Kur'an Cuma süresinde, Cuma için namaza çağrılanların tüm işlerini bırakıp ibadete koşmalarını, namaz bittikten sonra da işlerine kaldıkları yerden devam etmelerini emretmektedir. Bugünün müslümanlar için bayram havasında olmasını isteyen peygamberimiz (S.A.V.) temiz elbiseler giyip güzel kokular sürünmesi tavsiye etmekte, kötü kokulu yiyecekler yemeyi de yasaklamaktadır. Cuma gününden dolayı da

Cuma gecesi de kutsal sayılmaktadır.[41] İslam toplumunda hayırlı ve önemli işler genelde Cuma gününde yapılmaya çalışılır.

İslam inancında kutsal zamanlardan biri de Ramazan ayı denilen ve farz orucun tutulduğu vakittir. Bu ayda farz orucun olmasının yanında, Kur'an'ın bu ayda indirilmesi, İslami davetin bu ayda başlaması, kadir gecesinin bu ayda bulunması gibi nedenlerden kutsaldır. Sahur vakti orucun başlangıç vaktidir. Bu vakitte müslümanların kalkıp oruç için birşeyler yemeleri ve içmeleri peygamberimiz (S.A.V.) tarafından özellikle tavsiye edilmektedir.[42]

Müslümanların önemli günlerinden olan bayramlar iki tanedir. Bu iki bayram tüm İslam toplumlarında kutlanır. Bir Kurban diğeri de Ramazan bayramıdır. Ramazan Bayramı, orucun bitiminde, Kurban Bayramı da Zilhicce ayının onuncu gününde olur. Bu bayramların neşe ve sevinç günleri olduğunu bizzat Hz. Peygamber ifade buyurmuşlardır. Bu günler için çok özel hazırlıklar yapılır.[43]

Konu ile ilgili olarak, Cuma günü ve gecesi motiflerinin yanında önemli işlerin bu günde yapıldığını görmekteyiz. Ayrıca Cuma namazı motifi de mevcuttur. İslamın kutsal kabul ettiği Ramazan ayı ve sahur vakti motiflerinin yanında Bayram motifini görmekteyiz.

2.16. Haremlik-Selamlık

"Bandolarla Ayı Kulağını karşılıyorlar. Kızı harem tarafına, Ayı Kulağına da selamlık tarafına götürüyorlar." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Kız bohçasını toplayıp Malatya'ya kaçıyor. Mehmet Ağanın harem tarafına gidiyor." (Bkz. Ekler, 37. Masal)

".... Çalgılar çalıyorlar. Selamlık tarafında kırk odayı geziyorlar, sonra harem tarafına geliyorlar." (Bkz. Ekler, 51. Masal)

"Kızım, bizim kitabımızda değil harem odasına harem eşiğine basılmaz. Selamlığınız varsa gelelim, yoksa biz gelmeyiz." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Harem tarafına bildirir, der: Kızım ele bir elbise biçtir ki damat giyacah." (Bkz. Ekler, 71. Masal)

---

41 O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 81; İ. Zeki Eyuboğlu, **Anadolu İnançları,** Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1998, s. 74; M. Beşir Eryarsoy, "Cuma Namazı" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.2, İstanbul 2000, s. 22, 23.

42 Mustafa Türkeri, "Sahur", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.VII, s. 107. vd.

43 Talat Sakallı, "Bayram" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.I, İstanbul 2000, s. 280.

İslam dini farklı cinsler arasındaki ilişkilere belli bir disiplin getirerek sınırlar koyması ve iki cinsin aralarında mahremiyet bulunanların dışında, karışık yaşamasının caiz bulunmayışı, mimari mekan anlayışına da yansımış ve meskenlerde erkekle kadınların yaşama mekanlarını ayırmıştır. Büyük binalarda, saraylarda erkeklere mahsus daireye veya bölüme "selamlık", kadınlara ait bölüme ise "haremlik" adı verilmiştir. Sadece erkek yolcu ve ziyaretçilerin istifadesine göre ayrılmış binalara da yine selamlık denilmektedir.[44]

Konu ile ilgili olarak, kadınların haremlik denilen mekanda, erkeklerin ise selamlık denilen mekanlarda ağırlandıkları, erkeklerin harem bölümüne gitmesinin hoş karşılanmadıkları gibi motifleri görmekteyiz.

2.17. Mahrem ve Namahrem

"Bacım, sen Allahın emriyle beni almaz mısın, ama dünya ahiret kardeşim ol gene yanımda dur." (Bkz. Ekler, 4. Masal)

"Artık sen benden vazgeç, sen benim kardeşimsin bende senin bacın." (Bkz. Ekler, 7. Masal)

"Dünyada namahrem bu kadının yüzünü görmemişti." (Bkz. Ekler, 9. Masal)

"Aman emmim kızı, sen benim anam bacımsın." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Kardeşim gelene kadar ben seni içeri almam." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Ne ediyorsan et, sen şu kızı bana kandır." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Ben nasıl kandırayım, onlar ehli perde dışarı çıkmazlar." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Sen benim dünya, ahiret kardeşimsin. Ben böyle sabırlı kız görmedim." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Keloğlan kıza: Sen benim dünya ahiret hemşiremsin." (Bkz. Ekler, 64. Masal)

"Padişahım, senin bacın dünya ahiret benim bacımdır." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

Mahrem; saygıya ve gizlenmeye değer şey veya kedileriyle evlenilmesi haram olan yakın hısım manasına gelir. İslam fıkhına ait bir terimdir. İslam dinine göre mahremlik geçici ve sürekli kalıcı olmak üzere ikiye ayrılır. Sürekli olup hiçbir şekilde ortadan kalkmayan mahremlik; yakın soy akrabalar ile evliliğe bağlı sıhri hısımlar ve süt akrabalıklarıdır. Din ayrılığı, iddetli olma ve evli bulunma gibi engeller ise geçici ve nısbi olup, bu vasıflar ortadan kalkınca engel kalkar. Erkeğe mahrem sayılan kimseler Nisa 23. ayette, kadına mahrem sayılanlar ise Nur süresinde belirtilmiştir.

---

[44] Mahmut Rıfat Kademoğlu, "Selamlık" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.7, İstanbul 2000, s. 160.

Namahrem ise mahrem'in tam tersine bir kişinin nikahlaması haram olmayan kimselerdir. Yani evlenmekte herhangi bir sakıncası bulunmayan kimseler bir kişiye namahrem sayılır.[45]

Konu ile ilgili olarak, mahremliği ifade eden "Dünya ahiret kardeşim", "sen benim kardeşimsin", "Dünya ahiret benim bacım veya hemşiremsin", "sen benim anam bacımsın" sözlerle mahremlik motiflerine namahrem kelimesi ve "ehli perde" ile de namahremlik motiflerini görmekteyiz.

2.18. Cariye ve Köle Azat Etme

"Doğru Acem ülkesine gidiyorlar. Orada o cariyeyi gelin ediyor." (Bkz. Ekler, 14. Masal)

"Kız da çarşıya gidiyor, bir cariye satın alıp geliyor. Cariyeye: Ben seni bu gece bir yere yollayacağım, yarın da azat edeceğim." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Carilyeyi azat eder. Kendisi içeriye geliyor." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Şehzade orada emmi kızını boşuyor köleye nikah ediyor." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

İslam inancına göre insanda asıl olan hürriyettir. Ancak miladi 6. yüzyılda yeryüzünde kölelik gerçeği var olduğundan İslam köleliği birden bire kaldırmayıp köleliğin ve cariyeliğin statüsünü hak ve sorumluluklarını düzenlemiş ve toplumu bunlara alıştırarak gönülden köle azat etmeyi her fırsatta teşvik etmiştir. İslam dini insanları köleleştirmeyi büyük günahtan saydığı gibi, köle azat etmeyi de büyük sevap olarak kabul etmiştir. Köle azat etmek hem Kuran'da (nisa 92, maide 89, mücadele 3) hem de peygamberimizin hadislerinde önemle vurgulanmıştır. Peygamberimiz (S.A.V.) köle azat etmeye önderlik edip ömrü boyunca 63 köleyi hürriyetine kavuşturmuştur.[46]

Konu ile ilgili olarak, cariye azat etme onları özgür biriyle everip azat etme gibi motifleri görmekteyiz.

---

[45] M. Z. Efendi, **a.g.e.**, s. 766-778; Komisyon, "Mahrem" **Şamil İslam Ansiklopedisi**, C.5, İstanbul 2000, s. 83, 84.

[46] H. Döndüren, "Azat Etmek", **Şamil İslam Ansiklopedisi**, C.1, İstanbul 2000, zs. 246, 247; N. Yüksel, a.g.e., s. 215.

2.19. Dini Kavramlar

2.19.1.Vasiyet ve Miras

"Küçük kardeş, babasının vasiyetine uyarak kız kardeşlerini ilk isteyenlere verir ve babasının mezarını üç gün bekler." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Kız, ölen nişanlısının isteğine uyarak, Malatya'daki Mehmet Ağaya nişanlısının intikamını aldırtır." (Bkz. Ekler, 37. Masal)

"Kız, inek kesildikten sonra kemiklerini bir beyaz patiskaya sarar ve yemliğin altına koyar." (Bkz. Ekler, 44. Masal)

"Çocuklar, babaları öldükten sonra onlara bıraktıkları çekmeceleri açar ve içindeki kağıtları okurlar." (Bkz. Ekler, 58. Masal)

"Masal kahramanı, kır atlının isteğine uyarak onu öldürür ve gömer." (Bkz. Ekler, 66. Masal)

"Vezir, kız öldükten sonra onu isteği üzerine nişanlısının yanına gömer." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

"Çocuklar, babaları ölünce onun isteğine uyarak üst amcalarının yanına giderler." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Oğlum, artık ömrüm yaklaştı, sizin malınızı ben bölüştüreyim ki sonra döğüş yapmayasınız." (Bkz. Ekler, 69. Masal)

Vasiyet eskiden beri devam edegelen bir uygulamadır. Ancak bu uygulama bazı dönemlerde zulûm ve haksızlık ile birlikte yapıla gelmiştir. Ancak İslam geldiğinde ise vasiyet hak ve adalet esasları doğrultusunda tashih etti. İslam'ın ilk dönemlerinde mirasın tamamı "anne, baba ve yakın akrabalara vasiyet edilmesi dini bir zorunlulukken (Bakara, 180) daha sonra Nisa süresindeki miras ayetiyle vasiyet konusunda iki kayıt getirilmiştir. Birincisi herkesin payının belirli olup ölçünün belirtilmesi, ikincisi de üçte bir sınırlamasının getirilmesi.

İslam'da vasiyet, miras meselesinden başka geride kalan kimselere herhangi bir konuda hayırlı ve faydalı işler yapmaları şeklinde de mevcuttur. Bu şekilde vasiyette bulunan kimsenin vasiyetinin yerine getirilmesi de mecburiyet neticesinde önemlidir.[47]

---

[47] V. Zuhayli, a.g.e., C. 10, s. 133, 134; Hüseyin Kayapınar, "Vasiyet" **Şamil İslam Ansiklopedisi**, C.8, İstanbul 2000, s. 197, 198.

Konumuz ile ilgili olarak, ölecek kişinin vasiyette bulunması, geride kalanın ise vasiyete uygun davranıp onu yerine getirmesi motiflerinin yanında ölmeden önce miras taksimi motifini de görmekteyiz.

2.19.2. Nasihat

"Kadın ben hacca gidiyorum, seni namahrem görmesin yanına bir kız al. Ben gelene kadar kızla otur:" (Bkz. Ekler, 9. Masal)

"Haydi kardeşim, git karına sahip ol." (Bkz. Ekler, 11. Masal)

"Kızlarına nasihat etmiş demiş ki: Hiç dışarıya çıkmayın." (Bkz. Ekler, 13. Masal)

"İşte sana kırk odanın anahtarı. Yalnız kırkıncı odayı açmayacaksın, orada ateşten bir adam var. Onu ben oraya hapsettim, onu kurtarırsan kızımı kaçırır seni de yakar." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Peki evlâdım, işin gücün rast gitsin. Oğlum Adana'ya gidince kim ekmeğinin çoğunu verirse onunla arkadaş olursun. Benim sözüm sana budur." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Peki oğlum git ama yine nasihatımı tutu." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Dönerken yine o adama rastladı, yine atını verdi adam dedi ki: Görünen suya gir, görünmeyen suya girme." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Üzerine düşmeyen lafa karışma sabırlı ol." (Bkz. Ekler, 27. Masal)

"Yalnız sana üç nasihat vereyim, onları tutarsan bu paradan hayırlıdır. Oğlum birinci nasihatım, suyu çok olan bir çaya gelirsen kendini suya bırakma, ikinci nasihatım, oğlum bir eve girersen birbirleriyle döğüşsünler, ne yaparlarsa yapsınlar sen hiç işlerine karışma, üçüncü nasihatım da oğlum bir gün evlenirsen karını düğünlere yollama." (Bkz. Ekler, 39. Masal)

"Gız: Ey delikanlı yanlış sandelyeye oturdur. Benimle yenişemezsin. Gençliğine yazıh olur, vazgeç bu sevdadan demiş." (Bkz. Ekler, 88. Masal)

Nasihat, İslam'ın pratik hayata aktarılması, ahlakî prensiplerin yaşanması, insani erdemliliklerin görgü kurallarının öğretilmesi amacıyla bilmeyenlere öğretmesi ve hatırlatmada bulunması amacıyla yapılan öğütlerdir. Bu nasihatlarda hiçbir menfaat ve art niyet gözetilmez. Cenab-ı Allah, Zariyat 55. ayette "Hatırlat, umulur ki bu hatırlatman müminlere yarar sağlar." buyurarak nasihatın ve öğütün bir müslümanlık görevi olduğu hatırlatılır. Peygamberimiz (S.A.V.)'de "Din nasihattır" buyurmuştur.

İrşad etmekle aynı duruma sahip olan nasihat "iyiliği emretme ve kötülükten nehyetme" prensibi çerçevesinde müslümanlara farz kılınmıştır.[48]

Nasihat ve öğüt konusunda Kuran'da bizim için örnek cümleler mevcuttur. Lokman süresinde, Lokman (AS)'ın kendi oğluna yaptığı öğütler bütün müslümanlar için örnek teşkil etmektedir.[49]

Konu ile ilgili olarak, kişinin menfaatine yönelik, yapıcı ve uyarıcı nasihat ve öğüt cümlelerine ait motifleri görmekteyiz.

2.19.3. Helalleşme

"Bacım, hakkınızı bana helal edin. Kardeş, Allah helal hoş etsin." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Bunlar analığıyla helalleşiyorlarmış." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Neyse, bunlar devlerle helalleşip yola çıkıyorlar." (Bkz. Ekler, 36. Masal)

"O adamcağız kıza yaptığı hakaretten pişman olmuş. Helallaşmışlar." (Bkz. Ekler, 48. Masal)

"Anne, sütünü helal et, benim döneceğim yoktur." (Bkz. Ekler, 49. Masal)

"Bunlar karar v eriyorlar, helallaşıyorlar." (Bkz. Ekler, 54. Masal)

"Helallaşıyorlar, vedalaşıyor, adam hacca gidiyor." (Bkz. Ekler, 57. Masal)

"Bu bir kalbur altını al, hakkını bize helal et." "Oğlum, ben hakkımı zaten size helal ettim." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Babacığım hakkınızı helal edin." (Bkz. Ekler, 70. Masal)

"Ben ona karşı çok zulümkarlık ettim. Bana hakkını helal et." (Bkz. Ekler, 72. Masal)

İnsanların birbirleri üzerindeki haklarını karşılıklı olarak helâl etmeleri, o hakkı bir diğerine bağışlamaları, haktan vazgeçmiş olduklarını bildirmelerine helalleşmek denir. Helalleşmeden sonra kulun hakkı ortadan kalmakla birlikte helalliği istenen fiil helal hale gelmiş olmaz. Peygamberimiz (S.A.V.) "Helalleşme ile, zalim, mazlumdan üzerindeki hakkı bağışlamasını dilemiş olur..." Helalleşme yoluyla gidilecek, çözümlenebilecek kul hakkı öylesine önemlidir ki, Peygamberimiz (S.A.V.) "Kim bir din kardeşinin nefsine yahud malına tecavüzden doğan bir hak bulunursa, dinar ve dirhem bulunmayan kıyamet günü gelmezden evvel bu gün dünyada mazlumdan o

---

[48] Ahmet Arpa, "Nasihat" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.6, İstanbul 2000, s. 177, 178.
[49] N. Yüksel, a.g.e., s. 295.

hakkı helal etmesini istesin..." Peygamberimiz (S.A.V.) vefatından iki gün önce yaptığı bir hutbe de insanlardan helallık istemiş, kimin kendinden alacağı varsa gelip onu almasını, eğer bir fenalığı dokunmuşsa sırtını gösterip gelip aynısını yapmasını ifade buyurmuştur.[50] Bir hadisinde peygamberimiz (S.A.V.): "Ey insanlar, kimin yanında (başkasına ait) bir hak varsa onu versin, "bu bir dünya mahcubiyetidir!" demesin, zira dünya mahcubiyeti ahiret mahcubiyetinden daha kolaydır."[51]

Konu ile ilgili olarak, yapılan herhangi bir haksızlıktan dolayı veya bilmeyerek de olsa üzerinde kul hakkı kalmasın diye vedalaşma anındaki helalleşme, hacca giderken helalleşme ve anne hakkı gibi motifleri görmekteyiz.

2.19.4. Sabır

"Hançerini çekti, bunların bağrına saplayacakken aklına bir söz geldi, Sabrın sonu selamettir." (Bkz. Ekler, 26. Masal)

"Babasının ettiği tavsiye aklına geliyor. ne kadar zorda kalırsan kal sabret." (Bkz. Ekler, 54. Masal)

"Süt anne geliyor, dünya başına zindan oluyor. Bu nasıl yer öyle padişah kızı nasıl böyle yerde oturur diye ağlamağa başlıyor. Kız: Ağlama, süt anne, kaderim." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Biz sabretmedik böyle oldu diye." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

Sabır; acıya katlanma, sıkıntı ve meşakkatlere karşı soğukkanlılıkla mukavemet etme, aklın ve dinin gösterdiği yolda sebat etmektir. İslam ahlakının önemli unsurlarındandır. Hem Kuran'da hemde hadislerde tavsiye edilen önemli bir haslettir. Yüce Allah (c.c) bakara süresi 153, 155. ayetlerinde "Şüphesiz Allah Teâlâ sabredenlerle beraberdir." buyurarak sabra dikkat çekmiştir. Sabır konusunda bizim için en iyi örnekler olmuş peygamberler ve özellikle de Eyyüp (A.S.)'ın ve Yakup (AS)'ın sabırlı halleri Kuran'da da bahsedilmiştir.

Dinimiz sabırlı olmayı ve sabrı tavsiye etmeyi emredip, sabırlı olmayanları ziyanda kabul etmiştir.

Hayatı boyunca büyük acılara ve hakaretlere maruz kalan peygamberimiz (S.A.V.) "Sabır acıdır. Fakat meyvesi tatlıdır", "Sabreden başarıya ulaşır", "Sabır ve

---

[50] Ali Himmet Berki-Osman Keskioğlu, **Hazreti Muhammed ve Hayatı**, 15. Baskı, Ankara 1995, s. 431.

[51] Ahmed Ziyâüddin Gümüşhanevi, **Râmûz-ul Hadis Tercümesi**, İstanbul, s. 232.

tahammül gösteren kimseyi Cenab-ı Hâkkı sabırlı kılar. Sabırdan daha hayırlı ve geniş bir nimet hiçbir kimseye verilmemiştir."[52]

Konu ile ilgili olarak, sabırlı olmak, sabırlı olduğundan iyi neticeler almak, sabretmediği için mutsuzluğa uğramak ve sabrı tavsiye etmek gibi motifleri görmekteyiz.

2.19.5. Şehitlik ve Fetih

"Oğlum, neler gelmedi ki başımıza, benim oğlum seferberlikte harbe gitti, şehit oldu." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Üçüncüsü de Ecinli taifesinin askeri vardır. Nereyi fethetmek istiyorsan, anında fethedersin." (Bkz. Ekler, 43. Masal)

"Öyle asker geliyor ki düşman hududunu mududunu geçiyor. Kaybettikleri memleketleri geri alıyorlar, düşmanın elindeki memleketleri de alıyorlar. On beş günde fethedip geri alıyorlar." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

Fetih; zülmun, haksızlığın ve adaletsizliğin olduğu bir yeri adaleti, hakkı götürmek için sadece, Allah için o yeri ele geçirmek ve zaptetmektir. İslamın fetih inancında belli kurallar ve hassasiyetler vardır. Fetih için gidilen bölgeyi yakmak, yıkmak, harap etmek gibi tavırlarla gitmek, çevreyi tahrip edip, mazlumları ve sivil halkı öldürmek amacı gütmek şiddetle yasaklanmıştır. İslamiyetin cihad ibadetiyle bilinen fetih hareketi en büyük ibadetlerdendir.

Fetih için, cihad için çalışıp bu uğurda ölen kişi dinimizce şehit olarak kabul edilmektedir. Şehitler makam olarak Allah katında peygamberlerle, resullerle bir arada olacağı makamlara yükseltilir. Yüce Allah (cc) Al-i İmran 169-170. ayetlerde: "Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar rableri katında dipdiridirler. Allah lütfundan onlara verdikleriyle sevinç içindedirler, rızıklanırlar..." buyurarak onlara müjdesini vermektedir. Şehitlik, Peygamberimiz (S.A.V.)'in de arzu edip istediği bir derece olduğu hadislerinde geçmektedir.[53]

---

[52] Komisyon, "Sabır" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.7, İstanbul 2000, s. 87, 88; H. Taşkın, **a.g.e.,** s. 615, 616; Said Havva, **Er Rasul Hazreti Muhammed (SAV),** (Türkçesi Harun Ünal), İstanbul 1987, s. 159 vd.

[53] V. Zuhayli, a.g.e., s. 178, 179; O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 339; Ekrem Sarıkçıoğlu, **Din Fenomenolojisi,** Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta 2002, s. 174.

2.19.6. Tövbe

"Herkes marifetin yaptı, ben de yaptım, o altın sizin olsun, daha tövbe edin, hırsızlık yapmayın." (Bkz. Ekler, 2. Masal)

"O kadın hacı bilenin korkusundan tövbe istiğfar ediyor. Kocasına gece gündüz hizmet ediyor." (Bkz. Ekler, 32. Masal)

"O adamcağız kıza yaptığı hakaretten pişman olmuş. Helalleşmişler, bir daha da o yaban tezeğini başına kakmamış." (Bkz. Ekler, 48. Masal)

"Hacı bakıyor ki hakikaten de kızmış, suçuna pişman oluyor." (Bkz. Ekler. 57. Masal)

Tövbe, günah veya suç sayılan bir hareketi bir daha yapmamak için verilen karardır. Kuran'ın 9. Süresi de Tevbe'dir.

Allah, insanları uyarmak için bazı kurallar koymuştur. Bunları yerine getiren Allah'ın hoşnutluğunu kazanırken, yerine getirmeyenler, bu kuralı çiğnediğinden hata yapmış ve günah işlemiş ve Allah'ın gazabını kazanmış olur. Bunun farkına varan kişi bu ilişkiyi bir daha bozmayacak şekilde yeniden düzeltmeye çalışır. Hatalarının affı için bağışlanmak ister ve dua eder.[54]

Ebu Eyyüp, Hz. Peygamber'den şöyle bir rivayette bulunuyor: "Yüce Allah kulun tövbesini, ölüm anında boğazında hırıltı başlamadıkça kabul eder." Öyleyse tövbeyi geciktirmek doğru değildir. "Allah'a göre şu kimselerin tövbesi makbuldur ki, cahillikle bir kötülük yapıp hemen ardından dönerler...." (Nisa 17) ayetinde belirtildiği gibi günahların hemen ardından tövbe etmek insanların lehine bir durumdur.[55]

Konu ile ilgili olarak, yapılan hata ve günahtan dolayı tövbe etmek, bir kişiye yapılan hakaretten dolayı tövbe etmek, suçuna pişman olmak gibi tövbe motiflerini görmekteyiz.

2.19.7. Helal-Sevap-Günah-Haram Kavramları

"Kaynatam söyledi ama bu bana ne yapabilir, sevaptır şunu koyuvereyim." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Yavrum senin günahına girdim." (Bkz. Ekler, 19. Masal)

"Çok söylemek günahmış." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Cuma günü selâ vakti bunu suya atmak günah olur." (Bkz. Ekler, 36. Masal)

---

[54] Mehmet Katar, **Hıristiyanlık, Yahudilik ve İslam'da Tövbe,** Töre Yayınları, Ankara 1997, s. 188.
[55] Cihat Tunç, "Tövbe", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.8, İstanbul 2000, s. 95.

"Beni kessende büyük oğlumu kessen de ben namusumu pay-ı mal etmem." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Beni kestikleri zaman, ben etimi onlara haram edeceğim." (Bkz. Ekler, 44. Masal)

"Buralar size ana sütü gibi helal olsun." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

"Cellatlar burada dursun katlim helaldir size." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

"Valla ana ben giderim dağlara ben buldum buldum, bulamadımsa bu memleket daha bana haram olsun." (Bkz. Ekler, 85. Masal)

Sevap; İslam dininde iyi ve faydalı bir tavır ve davranış için Allah tarafından verilen mükafat demektir.

Helal ise İslam dininde yasaklanmamış, kullanılmasında, yenilmesinde sakınca bulunmayan durumdur.

Haram, İslam dininde yapılması, kullanılması, yenilmesi ve içilmesi Allah tarafından kesinlikle yasak olan, helalin zıddı. İnkar edeni dinden çıkaran söz ve davranışlar.

Günah ise Allah'ın kesinlikle yasakladığı ve hoş karşılamadığı karşılığında cezalandırmayı gerektiren davranış ve fillerdir. Allah ve peygamberin emirlerini yapmamak.[56]

2.19.8. Nur

"Bakıyorlar şakirt nur topu gibi." (Bkz. Ekler, 38. Masal)

"Vaadini yerine getirirsen sen ailemsin, gözümün nurusun." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

İslam'da da ışık sembolü tercih edilen anlatım vasıtalarındandır. Ayrıca Kur'an surelerinden birinin adı da Nur'dur. Bu sürede "Allah yerin ve göğün ışığıdır" buyrulur. Ahzab süresinde ise peygamber insanları karanlıktan aydınlığa yönlendiren lambaya benzetilir. Onun vazifesi insanları kötülüğün ve yanlış inancın karanlığından kurtarıp ışığa yönlendirmektir. Kuran'ın indiği gece olan Kadir gecesinde yeryüzünün nur ile dolduğu aynı surede anlatılır. Dolayısıyla nur ilahi yönü olan bir mefhumdur.[57]

---

[56] O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 141, 150, 155, 325.

[57] E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 35; O. Cilacı, Dinler ve İnançlar.., s. 270.

2.19.9. Kafir ve Gavur

"Çoban Padişahın önüne o yaptırdığı yüzüğü koydu dedi ki: "Padişahım, bu senin", "Ben gavur muyum?" (Bkz. Ekler, 10. Masal)

"Vay kafir, vay, biz avdayken bir kız ağzında yanımızdan geçti." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Ben sizinle kardeşlik edemem. Yemek de size, aş da size, ben gidip o kafiri bulacağım." (Bkz. Ekler, 22. Masal)

"Birde gavur padişahı bir kral varmış." (Bkz. Ekler, 52. Masal)

"Senin kızın, Benim, bu kafir hınzır beni götürdü." (Bkz. Ekler, 60. Masal)

"Padişahın konağından yemek gelecek o kafirler yemeklere agu katacaklar." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

İslam inancında kafir; "gerçeği örtmek ve inkar etmek" anlamında. Allah'ı ve birliğini Peygamberimizin bildirdiklerini gizlemeye çalışan kişiler için kullanılan bir terimdir. Kuran-ı Kerim, kafir kelimesini (Neml 4., Lokman 12.) ayetlerde "nankörlük" olarak nitelemiştir. Gavur, kelimesi Allah'ın birliğine inanmayan dinsiz, müslüman olmayan kişiler için halk arasında kullanılan bir tabirdir. Kafirden daha genel anlamda kullanılır.[58]

Konu ile ilgili olarak, gavur müslüman olmayan, İslam dışı anlamında kullanılmışken, kafir kelimesi ise zararlı ve kötü kişileri kastetmek için kullanılmıştır.

2.20. Cenaze ile İlgili Motifler

"Orada iki kişinin bir cenazeyi dövdüklerini gördü sordu: Yahu Allah'a bağışlayın, bunun ne suçu vardı ki? Zaten Cenabı Allah onun ruhunu almış ne istiyorsunuz.? gömün artık." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"O koton gebermiş, geldim ki bir tabutluk odun keseyim." (Bkz. Ekler, 28. Masal)

"Ertesi gün o kadının mezarına gittiler. Zülfü Mavi bu çocuklara o kadının kim olduğunu teyzelerinin neler yaptıklarını anlattı." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Benim yanıma bir adam kat, nişanlımın mezarını ziyaret edip geleyim." (Bkz. Ekler, 37. Masal)

"Hemen bir kuzuyu kesiyor, bir kefene sarıyor ağaya gidiyor." (Bkz. Ekler, 39. Masal)

---

[58] O. Cilacı, Dinler ve İnançlar..., s. 134, 191.

"Kemiklerimi de bir beyaz patiskaya sar, benim yemliğimin altına koy." (Bkz. Ekler, 44. Masal)

"Daha sabah açılmamıştı, şehre yaklaştık, kabristanın kenarından geçecekken o kır atlı kabristana girdi." (Bkz. Ekler, 67. Masal)

"Orada bir çeşme iki tane de mezar vardı." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

"Neyse bi kulübe yapiler. Tabutu da camdan yapıler." (Bkz. Ekler, 81. Masal)

Cenaze, gömülmemiş ve gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü veya ölüyü gömmek için yapılan tören ve işlemlerdir. İslam, bu tören ve işlemler ile ilgili olarak bazı emir ve nehiyler getirmiştir. Bunlar Peygamberimiz (S.A.V.)'in uygulamaları ile günümüze kadar gelmiştir. İslam'da ölen kimse en kısa zamanda yıkanıp kefen adı verilen beyaz ve temiz bezlere sarıldıktan sonra cenaze namazı kılınarak toprağa gömülür. Ölü, mezara götürülürken tabut denilen tahtadan yapılmış dört kollu sanduka ile taşınır.

Mezarlık veya kabristan da denilen, ölülerin toprağa gömülmesi için ayrılmış özel mekan, İslam dininin değer verip koruduğu mekanlardandır. Buraların temiz tutulup, yeşillendirilmesi ölünün hatırasına ve ruhuna bir saygıdır. Mezarlıkları ve kabristanları İslami usullere aykırı olmayan şekilde ziyaret edip, orada dua etmek ve ölen kişilerin ruhlarına Kuran okumak gerekir.[59]

2.21. Sünnet Olma

"Bu arsız kız da senin ailen olsun. Çocuğu da sünnet ettir." (Bkz. Ekler, 7. Masal)

Kuran'da "sünnet olmak" ile ilgili bir ayet bulunmamakla birlikte sünnet: İslam aleminde yaygın bir gelenektir. Genelde dinsellik açısından Hz. İbrahim'in Allah ile yaptığı anlaşmaya bağlanmak olarak yorumlanırken, diğer yönden sağlık ve temizlik tedbiri olarak teşvik edilir.[60] Rivayete göre sünnet, Hz. Peygamberimiz (S.A.V.) bir hadisinde şöyle anlatılmıştır: "Dört şey var ki, bunlar peygamberlerin sünnetlerindendir. Sünnet olmak, güzel koku sürünmek, misvak kullanmak ve evlenmek." Sünnetin hangi yaşlarda yapılacağına dair ortak bir görüş yoktur. Ama çocukları 7-13 yaşları arasında veya büluğa ermeden sünnet ettirmek gerekir.[61]

---

[59] Muhiddin Bağçeri-Mefail Hızlı, "Kabir" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.4, İstanbul 2000, s.215 vd.

[60] E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 122; **Sahih-i Buharî Tercümesi ve Şerhi,** Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, C.9, 4. Baskı, İstanbul, s. 112.

[61] Nebi Bozkurt, "Sünnet", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.7, İstanbul 2000, s. 253, 254.

2.22. Hınzır (Domuz)

"O hınzır şimdi avdan gelir. Seni parçalar." (Bkz. Ekler, 15. Masal)

"Oğul, üç tane hınurım var, hınzırlara üzüm ver, düldüle de kemik ver orada otur." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Küçük hınzıra biniyor. Oğlan diyor ki: Valla hemen hemen kavuşmakta beni yakalarsa, hiç sağ koymaz, hemen yutar." (Bkz. Ekler, 31. Masal)

"Analarının yedi caddenin ortasında domuz derisine sarılı yattığını, herkesin yüzüne tükürdüğünü biliyorlarmış." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

Arapça'da "Hınzır" olarak geçen domuz, İslam dininin etini açıkça Kuran'da haram olarak belirttiği hayvandır. Kuran'da beş ayette domuzdan söz edilmekte ve bu ayetlerde genellikle domuz etinin haramlılığından bahsedilirken Maide süresi 60. ayette ise domuzun çirkin haline işaret vardır: "Allah kime lanet eder ve gazabına uğratırsa ve kimlerden de maymunlar, domuzlar ve tağuta kullar yaparsa, işte bunlar, makamları en kötü, yolları da en sapık olanlardır."

Domuz beslenme tarzı, görünüşü ve etinden insanlara geçen unsurlar nedeniyle tiksindirici bir hayvandır.[62]

Konumuz ile ilgili olarak, hınzır kelimesinin bir kimseye hakaret etme ve onu aşağılama manasında kullanıldığını görmekteyiz. Ayrıca kötü insanların domuz derisine sarılıp cezalandırılması da o kişinin domuz ile eşdeğer seviyede kabul edilmesinin bir anlatımıdır.

2.23. Mevlid Okuma (Mevlüt)

"Babaları ölür, mevlid okuturlar." (Bkz. Ekler, 68. Masal)

Peygamberimiz (S.A.V.)'in doğumuna, bununla ilgili yapılan merasime, yazılan eserlere ve peygamberimizin doğduğu eve de "mevlid" denir.

Peygamberimizin (S.A.V.)'in doğumunu ve hayatını medh ve senâ eden "Mevlid" adını taşıyan çok eser kaleme alınmıştır. Daha sonra bu eserler makamlı şekilde okunmaya başlanmıştır. Türkler arasında en meşhur olan mevlid eseri Süleyman Çelebi'nin Türkçe yazdığı eseridir.

İlk zamanlar, sırf Peygamberimiz (S.A.V.)'in doğduğu gece camilerde okunan mevlid, sonraları para karşılığında rastgele zamanlarda, kandil gecelerinde, ölülerin ardından vb. özel günlerde okunmaya başlanmıştır. Dinde olmadığı halde halk arasında

---

[62] H. Döndüren, "Domuz Eti", **Şamil İslam Ansiklopedisi**, C.2, İstanbul 2000, s. 131, 132.

büyük bir ibadet olarak kabul edilmekte, ölülerin ruhu için okunan mevlidler onların günahlarını bağışlatacağına inanılmaktadır.[63]

2.24. Güvercin Donuna Girme

"Kız kocasının sırrını söyleyince kocası bir güvercin olup uçuyor." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Bir sürü güvercin geldi, oradaki havuza girip yıkandılar, insan oldular." (Bkz. Ekler, 40. Masal)

"Kız içeriye giriyor ki bir sıçan, ayağıyla vuruyor, nasıl vuruyorsa o sıçan bir güvercin oluyor, pencereden uçup gidiyor. hani oğlum?" (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"Oğlunu görmedin mi? Tekmeyle vurdum, bir güvercin oldu pencereden uçtu gitti." (Bkz. Ekler, 45. Masal)

"Küçük kardeş, güvercin olan dervişi vurup eve getiriyor." (Bkz. Ekler. 58. Masal)

"Oğlan eve dönünce peri kızları güvercin olur uçarlarmış." (Bkz. Ekler. 61. Masal)

Kaynağını İslamiyetten olan ancak yabancı dinlerin ve düşünüşlerin de tesiri altında gelişme gösteren tasavvuf sisteminde Eski Türk inanışlarının da tesirini görmemiz mümkündür. Nitekim Velayetname'de, Hoca Ahmed Yesevi'nin "turna" donuna girerek Horasan erenlerini Semerkand sınırında karşıladığı anlatılır. Saltuknâme'de Hacı Bektaş-ı Veli "güvercin", Toğan Ata ise "doğan" suretinde görünmektedir. Bektaşî menkıbelerinde, Hacı bektaş-ı Veli'nin "şahin" ve "güvercin", Hacim Sultan'ın ise yine "güvercin" donuna büründüklerini görüyoruz.[64]

Masallarda rastlanılan, güvercin, şahin ve doğan gibi hayvanların kılığına girme, mekân aşma (tayy-ı mekân) gibi durumlar İslami tasavvuf anlayışında genellikle velilere atfedilen keramet anlayışıyla özdeşleşmektedir.[65]

---

[63] Ömer Tellioğlu, "Mevlid", **Şamil İslam Ansiklopedisi**, C.5, İstanbul 2000, s. 228, 229; O. Cilacı Dinler ve İnançlar..., s. 242, 243.

[64] Rıfat Araz, **Harputta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği**, Ankara 1995, s. 73; E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 200.

[65] A. F. Bilkan, a.g.e., s. 54.

2.25. Taş Kesilme ve Taş Yağması

"Bahçenin dört köşesinde hep taş kesilmiş insanlar vardır. Korkma Duvarın arkasında durur, Zülfü Mavî, beni seni yaratan diye bağırırsın, o ses verene kadar taş kesilirsin, ama korkma." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Dedi ama oğlan da taş kesildi." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Aman oğlum, başımıza taş yağar." (Bkz. Ekler, 30. Masal)

"Aman oğul, taş yağar başımıza ölsem gitmem." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Oğlum senin cadın kuvveti, gidersin orada taş kesilirsin." (Bkz. Ekler, 61. Masal)

Müslümanlar arasında kutsal yerlere ve zamanlara riayet etmeyenlerin, saygı göstermeyenlerin işlerin de uğursuzluk olacağına veya başlarına bir felaket geleceği bu felaketin sakatlanma, kör olma, ağız eğriliği, lal olma ve özellikle de taş kesilme ve başına taş yağma şeklinde olacağına dair inançlar vardır. Anadolu'da taşlaşma ile ilgili mahalli inançları yansıtan efsaneler anlatılır. Tanrının cezalandırması olarak kabul edilen taşlara, taşlaşmalara dokunulmaz, onlara kötü nazarla bakılmaz, hatta ibret levhası halinde beliren bu varlıklara merhamet edilir. Özellikle hayvanını otlatırken, torbasından çıkardığı yufka ile taharetlenen ve çocuğunu bu şekilde taharetleyen kadının taşa dönüşmesi hikayeleri Anadolu'nun değişik yerlerinde anlatılır. Kimse uzaktan insan şeklinde görünen bu taşları ziyaret etmez.

Taş bazen Allah'ın bir öfkesi ve taşkın milletli insanları cezalandırma aracı olabilir. Fil süresinde Ebrehe ve Ordusu taş yağmuru ile yok edilmiştir. Yine İslam hukukunda recm cezasının taş ile yapılması, Mina'da Şeytana temsili olarak taş atılması, taş ile cezalandırma motifleridir.[66]

Konu ile ilgili olarak, taş kesme, taş ile cezalandırılma korkusu ile ilgili motifleri görmekteyiz.

2.26. Sayılar

İslam inancında 3, 7 ve 40 sayısı özel öneme sahip sayılardandır. Bu sayılar bazı özelliklerinden dolayı, kutsal kabul edilmektedir. Bu sayılar İslam öncesi Türk inancında da kutsal kabul edilen sayılar olduğunu I. bölümde belirtmiştik. Dolayısıyla bu bölümde sayılar ile ilgili cümleleri tekrar yazmayıp bu sayıların geçtiği masalların sıra numaralarını vereceğiz.

---

[66] E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 11, 18.

2.26.1. Üç Sayısı (3)

Bu sayının geçtiği masal numaraları:

"Bkz. Ekler, 7, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 49, 50, 52, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 76, 79, 82, 83, 87, 88 ve 89. masallar."

Üç sayısı, İslam dininde sembolik değere sahip sayılardandır. Üçlülük İslam'ın mutlak birlik inancında da kendine yol bulabilmiştir. Şia'nın inanç açıklamasında, Allah Muhammed ve Ali üçlülüğünde, Ali'nin Allah'ın velisi olarak ilave edilmesiyle bir üçlülük oluşturulmuştur. Tasavvufta hayat yolunun üç kısma ayrılması (şeriat, tarikat, hakikat), Keffaret orucunun üç gün tutulması, yeminlerin veya önemli sözlerin üç kez tekrarlanması, rükü ve secdede tâzimin üç defa tekrarı üç sayısının değişik motiflerindendir.[67] Yine üç aylar müslümanlarca kutsal kabul edilen Arap aylarıdır.

Konu ile ilgili numaralara verilen masal cümlelerinde üç sayısı ile ilgili değişik motifler mevcuttur.

2.26.2. Yedi Sayısı (7)

Bu sayının geçtiği masal numaraları;

"Bkz. Ekler,10, 15, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 42, 58, 61, 71, 74, 82, 85, 88 ve 89. masallar"

Yedi sayısına "Yaradılışın sayısı" da denilmektedir. Kur'an-ı Kerim'e göre Allah göğü ve yeri yedi tabaka halinde yaratmıştır. Ayrıca Kur'an'da yedi rakamıyla ilgili birçok ifade de yer almıştır. "Yedi Sema, yedi deniz, yedi başak, yedi çift, yedi zayıf inek, yedi semiz inek:"[68]

Hac'da, Kabe'nin etrafında yedi kez dönmek Safa ve Merve tepeleri arasında yedi kez koşmak, Fatiha'nın yedi ayet olmasından dolayı "seb'ul mesâni" olarak adlandırılması, yedi uyurlar (ashab-ı kehf), Mina'da şeytan taşlarken yedi taş atmak, İslam inancıdaki yedi sayısı ile ilgili önemli motiflerdendir.[69]

Konu ile ilgili numarası verilen masal cümlelerinde yedi sayısı ile ilgili değişik motifler mevcuttur.

---

67 Annemarie Schimmel, **Sayıların Gizemi** (Çev. Mustafa Kübüşoğlu), İstanbul 1998, s. 69 vd.
68 Ömür Ceylan, **Tasavvufi Şiir Şerhleri,** Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000, s. 291.
69 A.F. Bilkan, a.g.e., s. 59.

2.26.3. Kırk Sayısı (40)

Bu sayının geçtiği masal numaraları:

"Bkz. Ekler,14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 30, 32, 35, 36, 41, 43, 46, 47, 49, 50, 51, 53, 55, 56, 59, 61, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 74, 76, 77, 78, 79, 81, 86, 87, 88, 90, 91, 92 ve 94. masallar."

Kırk sayısı da tıpkı "üç" ve "yedi" sayıları gibi sembolik değere sahiptir. Kırk sayısı olgunluk sayısı olarak kabul edilir. Nitekim Peygamberimiz (S.A.V.)'e risalet kırk yaşında gelmiştir. İslam dininde arınma dönemi kırk gündür. Doğumdan sonra kadınların temizlenme dönemi kırk gündür. Manevi inzivaya çekilme kırk gündür. Hz Süleyman ve Davud (AS)'ın 40 yıl hükümdarlık yaptığı söylenir. Mısır'dan çıkış ile mabed yapımı arasında 40 yıllık tam 12 kuşak geçtiği söylenir. Hz. Musa ile Yahudilerin çölde kalma süreleri kırk yıl olarak geçmektedir.[70]

Yine Peygamberimizin (S.A.V.) kırk hadisini bir araya getirme geleneği, zekatta malın kırkta birinin verilmesi, Mehdinin yeryüzünde kırk yıl kalacağı inancı mevcuttur.[71]

Konu ile ilgili numaraları verilen masal cümlelerinde kırk sayısı ile ilgili değişik motifler mevcuttur.

2.27. Tabiat Varlıkları

2.27.1. Dağ

Dağ ile ilgili masal cümleleri I. Bölümde ele alındığından burada cümleler tekrar yazılmayıp ilgili masal cümlelerinin geçtiği masalların sıra numarası verilecektir.

"Bkz. Ekler, 9, 22, 24, 29, 31, 35, 36, 38, 43, 49, 56, 57, 58, 59, 61, 65, 69, 73, 84 ve 85. masallar."

İslam, Halk dinlerinin dağ kütlerini kabul etmez. Kur'an'a göre dağlar yeri sağlamlaştırmak için yaratılmışlar (Neml 88), kıyamet gününde ise hallaç pamuğu gibi dağıtılacaklardır (Hakkâ 8). Dağlar, Allah'ın tecelligâhları değil, normal yaratıklardır. Tanrı huzurunda diğer yaratıklar gibi secde ederler (Hac 18). Ancak tarihi rollerinden bazı dağlar müslümanlar tarafından kutsal kabul edilip ibadetlerinin birer parçası haline gelmişlerdir. Hac ibadetinde Arafat (Rahmet), dağında bir süre beklemek farzdır. Yine

---

[70] E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 92.
[71] A. F. Bilkan, a.g.e., s. 59.

peygamberimize ilk vahiy Nur dağında indirilmiştir. Burada kısa sureli de olsa, üzerinde bulunabilmek, namaz kılabilmek gurur kaynağıdır.[72]

Bazı mistiklerde olduğu gibi, İslam mutasavvuflarının hatta Hz. Musa'nın, Hz. İsa'nın ve Hz. Peygamberin en sevdikleri ibadet yerleri arasında dağlar bulunmaktadır. Hz. Musa, Sina'da, Hz. Peygamber, Nur dağında vahiy almışlardır.

Konu ile ilgili numaralar verilen masal cümlelerinde dağların inzivaya çekilme yerleri, kişinin insanlardan uzaklaşıp toplumdan soyutlandığı yerler olarak da karşımıza çıkmaktadır.

2.27.2. Mağara

Konu ile ilgili masal cümleleri I. bölümde ele alındığından bu cümleler tekrar yazılmayıp sadece bu cümlelerin geçtiği masalların sıra numarası verilecektir.

"Bkz. Ekler, 17, 31, 35, 38 ve 72. masallar"

İslam inancında dini fonksiyonu açısından kutsal doğal mekanlardan biri de mağaralardır. Mağaralar bazen İslam inancını almada, bazen İslam inancını yaymada, bazen de zulümden kurtulmada bir merkez ve sığınak görevi üstlenmişlerdir. Bu durum Hz. Adem'den, Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)'e kadar devam etmiştir. Peygamberimiz ilk vahyini aldığı Hira Mağarası, hacıların zevkle ziyaret ettikleri mekanlardandır. Kuran'da Ashab-ı Kehf olarak geçen dindar insanların sığındıkları yer yine bir mağaradır. Yine Peygamber Efendimizin Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında sığındığı yer Sevr adlı bir mağaraydı. Mağaraların dinsel fonksiyonu bir çok tasavvufcuyu bu mekanlara yönlendirmiş, orada halvete özendirmiştir. Tekkelerdeki çilehaneler de mağara benzeri, yeraltı karanlık mekanlardır.[73]

Konu ile ilgili numaraları verilen masal cümlelerinde mağara motifinin yanında, mağaraların sığınak olarak kullanılması motiflerini görmekteyiz.

2.27.3. Ağaç

Konu ile ilgili cümleler I. Bölümde verildiğinden burada daha önceki cümlelerin geçtiği masalların sıra numarası verilecektir.

"Bkz. Ekler, 31, 35, 47, 56, 80, 75 ve 83. masallar."

---

[72] E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 19, 20.
[73] E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 68.

Kutsallığın göründüğü canlı varlıklardan biri de ağaçtır. Ağaç, sembol olarak Kur'an'da (İbrahim 24) kullanılır. "İyi bir söz iyi bir ağaç gibidir" buyrularak iyi ve faydalı örneği olarak kullanılır. Cennet tasvirlerinde kullanılan nesnelerden biri de ağaçlardır. Bu ağaçlardan biri de dalları aşağıda, kökü yukarıda olduğuna inanılan Tuba Ağacı'dır. Sûfilerin şecereleri de Peygambere uzanan ağaç dalları ile sembolize edilir. Mezarlıklara dikilen en sevimli bitki ağaçtır. Mezarda yetişen ağacın, ölülerin cezasını hafifleteceğine, sevabını arttıracağına inanılır.[74]

Peygamberimizin (S.A.V.) fiili çevrecilik anlayışındaki önemli unsurlardan biri de yeşillendirme ve dolayısıyla ağaç dikmek ve onu korumaktır. Bu konuda Peygamber Efendimizin birçok hadisi vardır. Bunlardan bazıları:[75]

"Yedi şey vardır ki, kişi kabirde bile olsa, onlardan hasıl olan sevap devamlı surette kendisine ulaşır. Öğretilen ilim, halkın istifadesi için akıtılan su, dikilen ağaç, inşa edilen mescid, okunmak üzere bağışlanan Kur'an ve iyi terbiye edilmiş evlad."

"Bir kimse bir ağaç dikse, o ağaç meyve verdikçe sevabı ona yazılır."

"Elinizde bir ağaç fidanı varsa, kıyamet kopmaya başlasa bile eğer onu dikecek kadar vaktiniz varsa, mutlaka dikin."

2.27.4. Gül

"Hiç dışarıya çıkmayın, ben bahçeye üç tane gül diktim, her bir kıza bir gül, bu güllerden ben kimin dışarıya çıktığın anlarım." (Bkz. Ekler, 13. Masal)

"Sabahtan bu çocuk kalkıyor has bahçeden bir deste gül topluyor." (Bkz. Ekler, 16. Masal)

"Al bu deste gülü, seni senden istemem, seni Allah'tan isterim." (Bkz. Ekler, 21. Masal)

"Gülleri analarının göğsünün üzerine koydular." (Bkz. Ekler, 29. Masal)

"Bir gün de kız gülüyor, nenekarı bakıyor kış günü güller açılıyor." (Bkz. Ekler, 41. Masal)

İslam Mutasavvuflarınca Gül; Tanrısal güzelliğin gizliliğin, başak demeti ise, verimliliğin sembolleridir. Peygamber gülü öpmüş. Allah'ın ihtişamının nişanesi olarak

---

74 E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 36 vd.

75 Mehmet Bayraktar, **İslam ve Ekoloji,** Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1997, s. 58, 59.

gözüne sürmüştür. Hatta efsaneye göre Gül, miraç esnasında terleyen peygamberin, yere düşen damlalarından meydana gelmiştir.[76]

Birçok tarıkatda pir kabul edilen Hz. Ali, ölüm döşeğinde ruhunu teslim ederken, başucunda bekleyen Selman-ı Pâk'a seslenip kendisine bir buket gül getirmesini rica eder. Bunun üzerine o, Hz. Ali'ye kırmızı bir gül destesi sunar ve Hz. Ali, elinde gül destesiyle ruhunu teslim eder.[77]

2.27.5. Su ve Su Kaynakları

"Bu besleme valide sultanını abdest suyunu verdikten sonra gidiyor." (Bkz. Ekler, 18. Masal)

"Padişahın atları kavağın yanındaki havuzdan su içmeğe geliyorlar. Ürküyorlar su içmiyorlar." (Bkz. Ekler, 23. Masal)

"Demiyorsun ki bu emeğimi yedi, bu bana baktı bir içim suyun hakkı var, bir günde bunun evini basayım." (Bkz. Ekler, 39. Masal)

"Epeyce yol aldıktan sonra mecburi bir su kenarında konaklıyorlar." (Bkz. Ekler, 54. Masal)

"Bir çayırlık çimenlik yerde, bir çeşmenin başında, bir ağacın altında yatar." (Bkz. Ekler, 55. Masal)

"Bir çeşmenin başında atlar yem yesin biz de kahvaltı edelim diye otururlar." (Bkz. Ekler, 60. Masal)

"Çeşmenin yanına gidiyor. Bakıyor herkes kabını almış bekliyor." (Bkz. Ekler, 65. Masal)

"Küçük oğlan bir çeşmenin başında oturi." (Bkz. Ekler, 88. Masal)

"Gidip ab-ı hayat suyunu getirmiş. Gözlerini bu suyla yıkamışlar ve takmışlar." (Bkz. Ekler, 88. Masal)

Su kaynakları ve nehirler, hayat ve verimlilik bahşettikleri için kutsal sayılırlar. Kuran-ı Kerim'de "... Bizim diri ve canlı olan herşeyi sudan yaratıp meydana getirdiğimizi görüp anlamıyorlar mı..." (Enbiya 30) ifadesiyle tüm canlıların kaynağının su olduğuna, suyun tabiatın vazgeçilmez bir varlığı olduğuna işaret edilir. İslam'a göre, dini temizlik, su (abdest) ile yapılır. Bu nedenle su gözeleri ve kaynaklar ve özellikle de mabet ve ziyaret yerlerindeki sulara farklı gözle bakılır. Kabe'deki zemzem suyu en

---

[76] E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 40.
[77] M. Bayraktar, a.g.e., s. 97, 98.

kutsal su olarak kabul edilir. Anadolu'daki halk inançlarında çeşitli göl ve akarsular ile ilgili değişik efsaneler mevcuttur. Su yağmur olarak da hürmet görür. Yağmurun diğer bir adı da rahmettir.[78]

Konu ile ilgili olarak, abdest suyu, su hakkı, su kaynakları ve onlardan ve onlardan istifade ve Ab-ı hayat gibi su motiflerini görmekteyiz.

[78] E. Sarıkçıoğlu, a.g.e., s. 21 vd.; H. Döndüren, "Su, Sular" **Şamil İslam Ansiklopedisi**, C.7, İstanbul 2000, s. 232.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Eski Türk inancı ile İslam inancı birbirinden farklı yönlerinin olmasının yanında birçok benzer yönlerinin de olduğu bilinen bir gerçektir. Benzer yönlerinin fazlalığı ve İslami kuralların insana uygunluğu Türklerin İslamiyet'i topluca seçmelerinde büyük rol oynamıştır. Bu benzerlik Tek Tanrı, ahiret, cennet, cehennem, melek, şeytan, ruh ve ruhun ölmezliği, kurban ve haşir gibi konuların yanında bireysel ve toplumsal ahlak anlayışında da mevcuttur.

Çalışmamızda Eski Türk inancı ile İslam inancına ait bir çok motif türünü değerlendirmiş bulunmaktayız. Mevcut olan bu motif türlerini üç gurupta toplayabiliriz: Eski Türk İnancı ile İslam İnancında benzer ve ortak olan motifler, İslamiyet'ten önce olup İslam diniyle birlikte sonradan ortadan kalkan motifler ve İslam'ın etkisiyle sonradan oluşan motiflerdir. Bu motifleri örnekleriyle açıklamaya çalışalım:

1-Eski Türk inancı ile İslam inancında, benzer ve ortak motifler:

Eski Türk inancında Hakanlar, Tanrının yeryüzündeki fonksiyonel temsilcisi olarak kabul edilirdi. Bu inanç İslam dininde insanın, Allah'ın yeryüzündeki halifesi olması ve halifelik makamının kutsal kabul edilmesiyle benzerlik göstermektedir.

Eski Türk inancında hayvanlar önemli bir yere sahiptir. Bu önem 12 Hayvanlı Türk Takvimi ile varlığını göstermiştir. Bu önem hayvandan istifade etmenin yanında Kurt gibi sembol bir hayvan olmasından da kaynaklanmaktadır. İslam inancında derin bir hayvan sevgisinin varlığını Kuran'da ve Peygamberimizin hadislerinde rahatlıkla görmekteyiz. Ancak bu sevgi benzerliği her iki dönemde de bir totem anlayışına dönüşmemiştir. (Nur süresi 41. ayet). Kuran'da birçok sûre hayvan adlarıyla isimlendirilmiştir (Nahl ve Bakara Süreleri).

Türklerde özel gün ve zaman anlayışı ve bu günlerde kurban kesilip şenlikler düzenlenmesi, İslam inancındaki bayram anlayışıyla benzerlik göstermektedir.

Türklerde ıduk sayılan ve günümüz sit alanı anlayışına benzeyen dağların, ormanların ve özel yerlerin varlığı bu yerlerin koruma altına alınması, İslamiyet'teki Mescid-i Haram denilen ve belli yasakların olduğu Kabe ve civarı ile dini yapıların çevresine karşı var olan koruma ve oralara zarar vermekten çekinme anlayışı ile benzer özellikler göstermektedir.

Gök ve gökteki cisimler; güneş, ay ve yıldızlar Türklerde önemli bir saygıya sahipken, İslam dininde bunlara duyulan saygı bir farkla onları yaratan Allah'a dayanmaktadır.

Türklerde ağaçlara, yeşil alanlara ve suya özel bir önem verilir. Çevre bir bütün olarak algılanıp ağaçlar, su kaynakları ve bunların çevresi büyük bir titizlikle korunmuştur. Buraların kirletilmesi manevi cezası büyük olan davranışlar olarak algılanmıştır. Çevreye ve içindeki varlıklara dikkat çeken İslam dini, ekolojik dengeyi korumak adına ağaçlara ve bunların dikilip korunmasına ibadet mantığıyla bakmaktadır. Suyun ve su kaynaklarının temiz tutulması, dini bir emirdir. İnsanın yaratılış maddelerinden biri olarak kabul edilen su, manevi açıdan rahmet olarak adlandırılmıştır.

Eski Türk inancında, dağ ve mağara anlayışına İslam inancında da rastlamaktayız. Türklerde, dağların inzivaya çekilme, yalnız kalma ve yaratıcıya daha yakın olma hissini kazandıran mekanlar olması, mağaraların ise Türk destanlarında sığınma ve tehlikeden korunma yerleri olması inancına benzer İslam inancında da Peygamberimizin, Hz. İbrahim'in ve Ashab-ı Kehf'in can güvenliği nedeniyle mağaralara sığınması mevcuttur. Yine Peygamberimizin ilk vahyini inzivaya çekildiği Nur dağındaki Hira mağarasından alması, Hz. Musa'nın vahiy için Tur dağına gitmesi gibi dağların Allah'a yakın olma hissi inancını çağrıştırmaktadır.

Eski Türk inancında, insanlara kötülük yapan ve yeraltı dünyasında yaşayan Erlik ile ilgili inançlar, İslam dinindeki Şeytan inancıyla büyük benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda kara rengin kötülüğü, ak rengin ise iyiliği temsil etmesi konusunda ortak inançlar vardır. Yine Eski Türk inancındaki ışık ile ilgili inanç, İslam inancındaki Nur anlayışıyla benzeşmektedir.

Kına veya kınalı varlıklar Eski Türk inancında kutsal kabul edilmektedir. Bu inancın bir benzeri olarak İslam dininde kına, Peygamberimizin bir sünneti olarak karşımıza çıkmaktadır. Nazar ve Nazara karşı çare arayışı inancı temelde birbirine benzeşmekte ancak İslam dini, nazardan korunma konusunda maddi cisimlerden faydalanmaktan ziyade Tanrıya yönelme ve ona sığınmayı tavsiye etmektedir.

Eski Türklerde demirin kutsaliyeti, İslam'da bir sûre (Hadid Sûresi) adı olarak karşımıza çıkarken, Demirciye saygı ise Peygamber mesleği olarak İslam inancında yer bulmuş ve Davut Peygamber, demircilerin piri olarak kabul edilmiştir.

Her iki inanç sisteminde çocuk sadece yaratıcıdan istenir ve çocuğa büyük bir önem verilir, kız-erkek çocuk ayrımı asla kabul edilmez.

Türk destan ve mitolojilerinde geçen rüya motifleri Kuran'daki Hz. Yusuf Kıssası ile mukayese edilebilir. Üç, yedi ve kırk sayılarına yüklenen kutsallık her iki inanç sisteminde de karşımıza çıkarken İslam inancındaki Hızır motifi ile Eski Türk inancındaki "Ak Sakallı Yol İyesi" motifi birebir örtüşmektedir.

2. İslam Öncesi var olup İslamiyetten sonra ortadan kalkan motifler:

Eski Türk inancında kendine yer bulan domuz, İslamiyetle beraber tam tersi bir inançla pis olarak kabul edilmiş haram olduğu Kuran'da açıkça belirtilmiştir. Bunan yanında Eski Türklerdeki ateş kültürü inancının mecusiliği anımsatmasından dolayı İslam dininde yer bulmamıştır. Şamanların özellikleri arasında yer alan sihir, büyü, fal ve kehanet gibi fiiller İslam inancında açıkça yasaklanmıştır.

3. İslamiyet'in etkisiyle sonradan oluşan motifler konusunda ise şunlar mevcuttur:

İslam dininde, evlilik ve kan bağının dışında diğer bir akrabalık yolu, süt emme ile oluşan süt akrabalığıdır. Bu konuda İslam dini oldukça hassasiyet göstermektedir. Toplumsal hayatımızda karşılaştığımız haremlik-selamlık meselesi İslam dinini mahrem ve namahrem anlayışından kaynaklanmıştır. Bunların dışında sünnet olma, mevlid okuma ve tasavvufta "don değiştirme" şeklinde adlandırılan şekil değiştirme veya keramet olayları İslamiyet'in etkisiyle oluşmuş diğer İslami motiflerdir.

Ölen kişinin özellikle 3.7.ve 40. günlerinde yasinler okunması ile ortaya çıkan "Kırk yasin" anlayışı, kız istemeye giderken "Allah'ın emri peygamberin kavliyle" ifadesiyle söze başlanması İslam dinini etkisiyle ortaya çıkan motif şekillerindedir.

Birlerce yıllık geçmişse sahip inançlara ait motiflerin daha uzun süre varlığını koruyup, devam edeceğini, dini ve sosyal hayatımızın oluşmasında topluma köprü vazifesi yaptığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

BİBLİYOGRAFYA

AĞIRAKÇA, Ahmet; "Bedir Gazvesi" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.1, İstanbul 2000, ss. 286-289.

AKMATELİYEV, Abdildacan; **Kırgız Folkloru ve Tarihi Kaynaklar,** Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2001.

ANADOL, Cemal- Nazif ABBASLI - Fazile ABBASOVA; **Türk Kültür ve Medeniyeti,** Bilge Karınca Yay., İstanbul 2002.

ANADOL, Cemal; **Türkler,** Milli Kültür Yayınları, İstanbul 1997.

ARAZ. Rıfat; **Harput'ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği,** Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1995.

ARPA, Ahmet; "Nasihat", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.6, İstanbul 2000. ss.177-179.

ATAMAN, Sadi Yaver; **Eski Türk Düğünleri,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992.

ATEŞ, Süleyman, **Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali,** Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul.

BAĞÇECİ, Muhiddin-Hızlı Mefail "Kabir" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C. 4, İstanbul 2000, ss. 215-221.

BAL, Hüseyin; **Alevi-Bektaşi Köylerinde Toplumsal Kurumlar,** Ant Yayınları, İstanbul 1997.

BALIKÇI, Gülsen; "Uşak'ın Bazı Yörelerinde Doğum Adetleri", **II. Türk Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyum Bildirileri,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 16-18 Aralık 1988, ss.221-248.

BAŞBUĞ, Hayri; **Aşiretlerimizde At Kültürü,** Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1986.

BAYRAKTAR, Mehmet; **İslam ve Ekoloji,** Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1997.

BERKİ, Ali Himmet-Osman Keskioğlu; **Hazreti Muhammed ve Hayatı.** Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1995.

BİLKAN, Ali Fuat; **Masal Estetiği,** Timaş Yayınları, İstanbul 2001.

BİLMEN, Ömer Nasuhi; **Büyük İslam İlmihali,** Bilmen Yayınevi, İstanbul.

BİNYAZAR, Adnan; **Dede Korkut,** Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1991.

BOZKURT, Nebî; "Cami" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C. 1, İstanbul 2000, ss.352-355.

_____; "Sünnet" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C. 7, İstanbul 2000, s.253-255.

CEMİLOĞLU, Mustafa; **Bursa Dağ Köylerinde Türkmen Kültürü,** Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa 2002.

CEYLAN, Ömür; **Tasavvufî Şiir Şerhleri,** Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000.

CİLACI, Osman; **Dinler ve İnançlar Terminolojisi,** Damla Yayınları, İstanbul 2001.

_____; **Günümüz Dünya Dinleri,** Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Baskı, Ankara 1998.

ÇAKIKIRAN, Suna; **Harput Masalları,** (Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü), Lisans Tezi, Elazığ 1992.

ÇAY, Abdulhaluk; **Türk Ergenekon Bayramı Nevruz,** Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1985.

_____; **Türk Milli Kültüründe Hayvan Motifleri-I,** Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1990.

DANIK, Ertuğrul; **Orta Çağda Harput,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.

DÖNDÜREN, Hamdi; "Azat Etmek", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C. 1, İstanbul 2000. ss. 246-247.

_____; "Domuz Eti", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C. 2, İstanbul 2000. ss.131-132.

_____; "Hac", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C. 3, İstanbul 2000. ss. 68-83.

_____; "Namaz", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.6, İstanbul 2000. ss.138-170.

_____; "Sadaka", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.7, İstanbul 2000. ss.93-95.

_____; "Su, Sular", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.7, İstanbul 2000. ss.232-234.

_____; "Tesettür", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.8, İstanbul 2000. ss.65-68.

DÖNDÜREN, Hamdi-ÖNAL, Ahmet; "Hz. Hızır" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.3, İstanbul 2000, ss.257-258.

DÖNDÜREN, Hamdi-YENGİN, Naci; "Kur'an-ı Kerim" **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C. 5, İstanbul 2000, ss.11-16.

ERDEM, Mustafa; "Kırgızlarda Dini ve Sosyal Hayat", **Türkler Ansiklopedisi,** C.3, Ankara 2002, ss.167-175.

ERDENTUĞ, Nermin; "Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi Evlenme Görenekleri ve Törenlerinin Etnolojik İncelemesi", **I. Uluslararası Türk Folklor**

Semineri Bildirileri, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1974, ss.373-382.

ERGİN, Muharrem; **Dede Korkut Kitabı,** Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2001.

ERÖZ, Mehmet; **Türkiye'de Alevilik-Bektaşilik,** Türk Kültürü Araştırmaları, Erdini Basımevi, İstanbul 1977.

ERYARSOY, M. Beşir; "Cuma Namazı" , **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.2, İstanbul 2000, ss.22-32.

ESİN, Emel; "Türk Sanatında At" **Türkler Ansiklopedisi,** C.4, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, ss.125-142.

EYUBOĞLU, İsmet Zeki; **Anadolu İnançları,** Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1998.

GÖKALP, Ziya; **Türk Medeniyet Tarihi,** Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1976.

_____; **Türk Töresi,** Akın Yayınları, İstanbul 1972.

GÖKTÜRK, Hilmî; **Anadolu'nun Dağında, Ovasında Türk Mührü,** C.1, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum 1974.

GÖKYAY, O. Şaik; **Dedem Korkudun Kitabı,** Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1973.

_____; "At Üzerine", **I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri",** Başbakanlık Basımevi, Ankara 1974, ss.74-78.

_____; **Dede Korkut Hikayeleri,** İstanbul 1976.

GÜLENSOY, Tuncer; "Türklerde Dokuz Sayısı" **I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri,** C.4, Ankara 1976, ss.111-122.

_____; **Orhun'dan Anadolu'ya Türk Damgaları,** Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1989.

GÜMÜŞHANEVİ, Ahmet Ziyâûddin; **Râmûz-ul Ehâdis Tercümesi,** Pamuk Yayınları, İstanbul,

GÜNAY, Umay; **Elazığ Masalları (İnceleme),** Erzurum 1975.

GÜNAY, Ünver-GÜNGÖR, Harun; **Türk Din Tarihi,** Laçin Yayınları, İstanbul 1998.

GÜNGÖR, Erol; **Tarihte Türkler,** Ötüken Yay., İstanbul 1992.

GÜNGÖR, Harun; "Eski Türklerde Din ve Düşünce", **Türkler Ansiklopedisi,** C.3, Ankara 2002, ss.261-280.

GÜNGÖR, Harun-ARGUNŞAH, Mustafa; **Gagavuz Türkleri,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991.

GÜZEL, Abdurrahman; **Bazı Müesseselerimiz ve Şahsiyetleri Etrafında Milli Kültür-Milli Birlik,** Kemalist Atılım Birliği Yayınları, Ankara 1991.

HAVVA, Said, **Er-rasûl Hazreti Muhammed (SAV)** (Türkçesi: Harun Ünal) Petek Yayınları, İstanbul 1987.

İNAN, Abdulkadir; **Eski Türk Dini Tarihi,** Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1976.

_____;**Tarihte ve Bugün Şamanizm,** Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara 1986.

_____;**Makaleler ve İncelemeler,** Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara 1987.

İNAYET, Alimcan; "Türklerin Çin Kültürü Üzerindeki Etkileri", **Türkler Ansiklopedisi,** C.4, Ankara 2002, ss.45-52.

KADEMOĞLU, Mahmut Rıfat; "Selamlık" , **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.7. İstanbul 2000, ss.160.

KAFESOĞLU, İbrahim; **Türk Milli Kültürü,** Boğaziçi Yayınları. İstanbul 1984.

_____; "Eski Türk Dini", **Türkler Ansiklopedisi,** C.3, Ankara 2002, ss.290-302.

KALAFAT, Yaşar; **Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarını İzleri,** Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları. Ankara 1990.

_____; "Türkmen Dünyasında Karşılaştırmalı Halk İnancı Çerçevesinde Karakeçili Türkmenleri", Türk Kültüründe Karakeçililer Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri", **Atatürk Kültür Merkezi Yayınları,** Şanlıurfa 1999, ss.34-42.

_____; **Kırım-Kuzey Kafkasya Sosyal Antropoloji Araştırmaları,** A.S.A.M. Yayınları, Ankara 1999.

_____; **Türk Halk İnançları I,** Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara 2002.

KAPLAN, Mehmet; **Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar,** 3 Tip Tahlilileri, Dergah Yayınları, İstanbul 1985.

KAYA, Ali Mevlüt; **Büyük Dua Kitabı 1,** dergah Ofset. İstanbul 1999.

KAYAPINAR, Hüseyin; "Vasiyet" , **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.8. İstanbul 2000. ss.197-200.

KOCA, Salim; "Eski Türklerde Bayram ve Festivaller", **Türkler Ansiklopedisi,** C.3, Ankara 2002, ss.51-56.

KOMİSYON, "Mahrem" , **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.5. İstanbul 2000. ss. 82-84.

KOMİSYON, **21. Yüzyılın Eşiğinde Örf ve Adetlerimiz,** Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, 2.Baskı, Aralık 1994.

KÖKSAL, Hasan; **Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1984.

KÖPRÜLÜ, M.Fuad; **Edebiyat Araştırmaları,** Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1966.

Mehmet Zihni Efendi; **Nimet-i İslam,** İslam Mecmuası Yayınları, İstanbul 1986.

Milli Kültür Dergisi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Başbakanlık Basımevi, Sayı:44, Ankara 1984.

OCAK, A. Yaşar; **İslam-Türk İnançlarında Hızır Yahut Hızır-İlyas Kültürü,** Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1950.

ÖGEL, Bahaeddin; **Türk Kültürünün Gelişme Çağları –II,** Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971.

_____; **Türk Mitolojisi I-II,** Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1971.

_____; **Türk Kültür Tarihine Giriş,** C.6, Ankara 1991.

ÖZKIRIMLI, Atilla; "At", **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi,** C.1, Cem Yayınları, İstanbul 1982, ss.144-146.

_____; "Ay", **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi,** C.1, Cem Yayınları, İstanbul 1982, ss.158.

ÖZTELLİ, Cahit; "Anadolu'da Şamanlığın İzleri", **I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri,** Başbakanlık Basımevi, Ankara 1974, ss.410-413.

_____; "Eski İnançların Bugünkü İzleri", **I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri,** C.4, Ankara 1976, ss.241-247.

ÖZTÜRK, Ali; **Çağlar İçinde Türk Destanları,** Emek Matbaacılık, Erzurum 1980.

ROUX Jean-Paul; **Türklerin ve Moğolların Eski Dini** (Türkçesi: Aykut Kazancıgil), İşaret Yayınları, İstanbul 1994.

SABUNİ, Muhammed Ali; **Peygamberlik ve Peygamberler** (Çeviri: Suat Cebeci, Bilal Delice) Kültür Basın Yayın Birliği, İstanbul.

SAHİH-İ BUHARİ; **Tercemesi ve Şerhi,** Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları, C.9, 4. Baskı, İstanbul.

SAKALLI, Talat; "Bayram" , **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.1, İstanbul 2000, ss.280-281.

SAKAOĞLU, Saim; **Gümüşhane Masalları,** Sevinç Matbaası, Ankara 1973.

SARAY, Mehmet; **Türklerde Dini ve Kültürel Hoşgörü Atatürk ve Laiklik,** Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2002.

SARIKÇIOĞLU, Ekrem; **Din Fenomenolojisi,** Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta 2002.

SCHİMMEL, Annemarie; **Sayıların Gizemi** (Çev: Mustafa Kübüşoğlu), İstanbul 1998.

SCOGNAMILLO, Gıovannı- Arif ARSLAN; **Doğu Batı Kaynaklarına Göre Şeytan,** 2. Baskı, Karizma Yayınları, İstanbul 2000.

SEYİDOĞLU, Bilge; **Erzurum Efsaneleri,** Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 1985.

SUNGUROĞLU, İshak; **Harput Yollarında,** C.1, İstanbul 1958.

ŞİMŞEK, M. Sait-PUSMAZ, Durak; "Cehennem, Cennet", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.1, İstanbul 2000, ss. 363-365, 385-388.

TACEMEN, Ahmet; **İslam Öncesi Edebiyat Zemininde Türk Kimliği,** Niğde Üniversitesi Yayınları, Niğde 2001.

TANYU, Hikmet; "Türklerde Ateşle İlgili İnançlar", **I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri,** C.4, Ankara 1976, ss.283-303.

_____; **Türklerde Taşla İlgili İnançlar,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987.

TAŞKIN, Hikmet; **Konularına Göre Kuran-ı Kerim Meali,** Madve Yayınları, İstanbul 1994.

TELLİOĞLU, Ömer; "Mevlid" , **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.5, İstanbul 2000, ss.228-229.

TEZEL, Naki; **Türk Masalları,** Milli Eğitim Basımevî, İstanbul 2002.

TOGAN, A. Zeki Velidi; "Bozkurt Efsanesi", **Türkler Ansiklopedisi,** C.3, Ankara 2002, ss.544-546.

TURAL, Sadık- Elmas KILIÇ; **Nevruz ve Renkler,** Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1996.

TURAN, Osman; **Oniki Hayvanlı Türk Takvimi,** Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Yayınları, İstanbul 1941.

TURAN, Ahmet; **Türk Kültürü Araştırmaları Doğu ve Güneydoğu Anadolu,** Milli Folklor Yayınları, Ankara 1971.

TÜMER, Günay- Abdurrahman KÜÇÜK; **Dinler Tarihi,** Ocak Yayınları, Ankara 1993.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.3, "Geyik" Dergah Yay. İstanbul, ss. 333-338.

TÜRKDOĞAN, Orhan; **Türk Tarihinin Sosyolojisi,** Turan Yay., İstanbul 1996.

TÜRKERİ, Mustafa; "Sahur", **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.7, İstanbul 2000, ss. 107-109.

URAZ, Murat; **Türk Mitolojisi,** Mitologya Yayınları, İstanbul 1992.

YAĞCI, Cengiz; "Allah (c.c.) , **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.1, İstanbul 2000, ss.162-174.

YALÇIN, Hanife; **Elazığ İlinden Derlenen Masallar ve Maniler,** (Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü), Lisans Tezi, Elazığ 2000.

YALKIN, Ali Rıza; Cenupta Türkmen Oymakları, Ankara 2000.

Yeni Türk Ansiklopedisi, C.10, "Şaman" Ötüken Neşriyat, İstanbul 1985, ss.3808-3811.

YILDIZ, Naciye; **Manas Destanı (W. RADLOFF) ve Kırgız Kültürü ile İlgili Tespit ve Tahliller,** Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999.

YOLOĞLU, Güllü; **Türklerin Aile Merasimleri,** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

YÜCEL, Abdullah; "İmam" , **Şamil İslam Ansiklopedisi,** C.4, İstanbul 2000, ss.89-90.

YÜKSEL, Nevzat; **Konularına Göre Kur'an-ı Kerim Fıhristi,** Bayrak Yayınları, İstanbul 1993.

ZUHAYLİ, Vehbe; **İslam Fıkhı Ansiklopedisi,** Feza Yayıncılık, İstanbul 1994.

EKLER

ELAZIĞ MASALLARI

Çalışmaya esas aldığımız masalların toplamı 95 tanedir. İlk 70 masal Umay Günay'ın **Elazığ Masalları (İnceleme)** adlı eserinden masal numara sırasına riayet edilerek alınmıştır.

70'inci masaldan 95'inci masala kadar olanlar ise Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne ait lisans tezlerinden alınmıştır. 70'inci masaldan 85'inci masal da dahil Hanife YALÇIN'nin **Elazığ İli'nden Derlenen Masallar ve Maniler** adlı bitirme tezinden, 85'inci masaldan 95'inci masala kadar olanlar ise Suna ÇAKIKIRAN'ın **Harput Masalları** adlı bitirme tezinden alınmıştır.

Anlatan: Zeynep Gül.

1
ELMA KURDU

Varmış yokmuş, bir padişah varmış. Vakti zamanında padişahlar devriye gezerlermiş. Bu padişah da lalasıyla beraber bir zenginin evine misafir olur. Ev sahibinin de çok telâşı varmış; içeri gider gelir, bir taraftan da bunlara hizmet eder. Padişah sorar:

"Oğlum, nedir senin telaşın? Bu kadar çok gidip geliyorsun".

"Hocam, benim işim var."

"Nasıl işin?".

"Böyle böyle... Kölen doğum yapıyor. Gidip ona hizmet, ediyorum".

"Pekâlâ evlâdım, çok iyi".

Bu çocuk doğar. Bu padişah remil atar, bakar; bu çocuğu evlendiği gece kurt yiyecek. Bu padişah ta derki:

"Biz seninle kardeş olalım. Sen bu oğlanı hemen everme, everdiğin zamanda bana haber ver."

"Peki kardeş." .

Bunlar kardeş olurlar. Padişah kalkar gider. Bu çocuk da gel zaman git zaman büyür. Askerliğini yapar. Sürü sahibi tabiî; et yer, süt içer, yoğurt yer, kaymak yer tezce büyür. Çocuk askerden dönünce annesi der ki:

"Bu çocuğumuzu artık everelim."

"Everelim."

Kaz isterler. Hazırlanırlar. Padişah a da haber verirler. Bu padişah, iki alay asker alır gelir. Evin etrafını askerler çevirir. Eve lâmba asarlar ki, kurt gelip çocuğu yemesin. Bu çocuk gerdeğe girer. Cebinden bir elma çıkarır, keser, yer,, ortasını yere atar. Yere atar atmaz içinden bir kurt çıkar, hemen büyür, bu çocuğu yer. Askerler bütün gece dışarıda beklerler. Sabah olunca kapıyı acar bakarlar; öküz kadar bir kurt çocuğu yemiş, orada bekliyor. Ellerini dizlerine çarparlar:

"Biz bu kadar masraf ettik, bu kadar emek çektik; elmanın içindeki kurt büyüdü, çocuğu yedi".

Cenabı Allah'ın yazısı değişmedi.

Yedi içti, muradına geçti. .

Anlatan: Emine Öksüz

2
HIRSIZ PADİŞAH

Ne varmış ne yokmuş, vakti zamanında bir Padişah varmış. O padişaha camesini tebdil etmiş, gezmeğe çıkmış. Bir gecenin birinde gezerken iki berduş adama rast gelmiş.

"Beni de arkadaş etmez misiniz? "

"Evet ederiz. .

Haniya padişahtır kendisini belli etmiyor, bir az geziyorlar, berduşlar:

"Bizim birer marifetimiz var, senin ne marifetin var?"

"Nedir marifetiniz?"

"Eğer bir köpek ürerse ben ne dediğini anlarım."

"Bir eve hırsızlığa gittiğimizde define para neredeyse ben bilirim, senin marifetin ne?"

"Ben de bir göz kırpınca dar ağacından adam indirirler."

Neyse bunlar nereye gidelim, hangi eve gidelim diye konuşurlarken Padişah kendini bildirmiyor ya, diyor ki:

"Padişahın evine hırsızlığa gidelim."

Gidiyorlar, köpek üremeğe başlıyor, Padişah soruyor:

"E, bu ne dedi?"

"Padişah bu gece hırsızlığa çıkmış dedi."

"Canım bu yalan söylüyor ne hırsızlığı, padişahın ihtiyacı mı var?"

Bunlar padişahın sarayının önüne gidiyorlar, etrafında dolanınca, öbür marifetli: "Hazine işte bu istikamettedir" deyince orayı deliyorlar, altını bir çuvala dolduruyorlar, sabah bölüşmek üzere herkes evine gidiyor. Sabah oluyor, erkenden tellallar çağırıyor:

"Padişahın evi açılmış, herkes bir araya toplanacak. Padişah da bir yüksek yere çıkacak, hırsızları tanıyacak."

Herkes toplanıyor, Padişah ta yüksek bir yere çıkıyor, diyor ki:

"Şunu tutun."

Onu tutuyorlar, Padişah, arkadaşları ya, tanıyor bunları:

"Öbürünü de tutun, bunlar çaldılar, parayı, darağacını kurun, bunları asacaksınız."

Dar ağacını kuruyorlar, bunları ipin .önüne götürüyorlar, Padişah bir kırpıyor:

"İndirin."

İndiriyorlar, Padişah diyor ki :

"Herkes marifetini yaptı, ben de yaptım, o altın sizin olsun, daha tövbe din hırsızlık yapmayın".

Muhammeden selavât, Allah ömrünüze bereket, canınıza sıhhat versin.

Anlatan: Emine Öksüz.

3
KELOĞLAN SARMISAKİ BEYOĞLU

Ne varmış ne yokmuş... Vakti zamanında bir Keloğlan varmış. Çobanlık edermiş, o yana bu yana gezermiş, davar otarırmış, ona buna hizmetkârlık edermiş. Bir günün birinde bir yazının dibinde, bir tilki gelmiş:

"Ne olur beni arkadaş et ki, ben seni zengin edeyim."

"Nasıl zengin edeceksin?"

"Ne edeceksin? Sen beri arkadaş et."

Arkadaş ediyor, bunlar beraber epeyce geziyorlar teziyorlar, bir gün tilki:

"Filân padişahın kızını sana isteyeceğim."

"Nasıl isteyeceksin?"

"Sen dur, ben ona neler edeceğim."

Gidiyor, padişahın küllüğünde geziyor geziyor, bir altın buluyor, gidip diyor ki:

"Hele urubunuzu verin, benim ağam altınını ölçecek."

Urubu eline alıyor getiriyor, yarığına altını sokuyor, götürüyor:

"Adam alın başınıza çalın, urubu onca minnet ediyordunuz, bir dakikada ölçtüm, geldim."

Halbuki bir altını padişahın küllüğünde bulmuş, yarığına sokmuş. Padişah kendi kendine düşünüyor: "Bu ne kadar zengin, ben bir padişahım benim hazinemde şu kadar para yok."

Tilki devresi gün gidiyor, padişahın kızını istiyor:

"Padişahım, Allahın emriyle senin kızını benim ağama ver."

"Bu, bu kadar zengin, urubla altım var, ben kızımı buna vereyim."

Neyse söz veriyor, kavi ü karar ediyorlar, zaman geliyor düğün tutulacak, bu ikisi yola çıkıyorlar, öyle bir hırçık üzerindeki parça parça, yan yola geliyorlar, tilki diyor ki:

"Sen burada soyun, elbiselerini suya at. Ben koşayım gideyim, padişaha diyeyim ki, ağamın hem askeri hem de güveyinin elbisesi neyi suya gitti."

Keloğlan geride kalsın, hemen tilki koşup gidiyor, dizlerine vuruyor alâmet ediyor:

"Ne yapıyorsunuz, ne ediyorsunuz? İmdat, askeri de suya gitti Sarmusâki Beyoğlunun elbiseleri de suya gitti, gelinin elbiseleri de gitti, ne kadar eşya emaret varsa hepsi gitti."

"Hiç üzülmeyin, hiç merak etmeyin, her şeyini yerine ben öderim, neyi gitmişse ben veririm, ben kızımı öyle mahcup göndermem."

Bu yandan giderken otlayan bir sürü deveye rastlıyorlar, tilki soruyor:

"Bu develer kimindir?"

"Falan devindir."

"Niye falan devindir diyorsunuz? Padişahın askeri yakında gelecek, aman deyin ki bunlar Sarmısaki Beyoğlunun devesidir."

Biraz dana gidiyorlar, bir sürü koyuna rastlıyorlar, sürüler otluyor:

"Bu kimindir?"

"Falanındır."

"Yok öyle dememelisiniz, aman gidi boynunuzu vururlar, elinizden alırlar Sarmısaki Beyoğlu'nun koyun sürüleridir."

Padişah hemen tutuyor eşyalar bezetiyör, ordusunu hazırlatıyor, kıymetli şeylerle karşı gönderiyor. Güveyiye bir kat elbise gönderiyor, giydiriyorlar. Görmemiş Keloğlan, boyuna bakıyor." tilki:

"Bakma, bu niye bakıyor derler."

Durur mu, bu gene elbisesine bakıyor, daha hiç giymemiş ömründe. Bu kere soruyorlar:

"Niye böyle hep elbisesine bakıyor?"

"Biraz merak ediyor, bu elbise eski elbiseme benzemiyor diye onun üzüntüsünü Çekiyor,

"Üzülmesin daha iyi kumaştan daha iyi elbiseler alırım, benim hazinem altın para dolu, neyini merak ediyor?."

Neyse, bunu alıp götürüyorlar. Gelini hazırlıyorlar, askerleriyle adamlarıyla ata bindiriyorlar, padişah yolcu ediyor. Gidiyorlar, önü sıra kılavuz geliyor soruyor:

"Bu kimin devesidir kardeş?"

"Bu Sarmısaki Beyoğlunun devesidir."

"Maşallah, ne kadar zengin? Hemen hemen bizim padişahın devesi kadar."

Halbuki tilki tembih etmiş, koyun sürülerinin oraya geliyorlar, asker gene soruyor:

"Bunlar kimin sürüleridir böyle?"

"Sarmısaki Beyoğlunun sürüleridir."

"Maşallah, hemen hemen padişahımızınki kadar."

Öyle öyle geliyorlar, tilki diyor ki:

"Sen dur, yavaş yavaş gel, orduyu biraz eyle, bu çeşme sarayda oturun biraz istirahat edin, benim işim var."

Orada bir devin konağı ışıldıyor, koşup gidiyor.

"Dev baba, şimdi geriye bak, padişah ordusunu göndermiş, seni arıyorlar, öldürecekler, tez kaç."

Hemen dev başını alıyor kaçıyor, bunlar geliyorlar gelini indiriyorlar, orada kalıyorlar,

Yedi içti muradına geçti.

Antalan: Zeynep Gül

4

NEYDİM NE OLDUM NE OLACAĞIM

Varmış yokmuş bir padişah varmış. Bu padişahın bir tek kızı varmış. Bu padişah, benim bu kızımın yazısı nasıl diye baktırır. Cenabı Allah onu çok fakir, birisine yazmış, derler. O padişah gazap ediyor: "Ya Rabbülâlemin, ben bir padişah olayım. da_ benim evlâdım bir fakire düşsün." diyor.

Neyse bir zaman geçer, zengin bir adam bu kızı ister. Kızı verirler, gelini yola çıkarırlar, yarı yolda bir fırtına tutar, bir alâmet çıkar, ne düğüncü gelini görür, ne de gelin düğüncüyü görür. Cenabı Allah gelinin tahtıravanını götürür, bir denizin kıyısında bırakır. Gelin üç gün orada aç susuz, per perişan kalır Bir çoban, oraya davarını götürür, gelini görür. Sorar:

"Bacım, sen nerelisin, neyin nesisin, sen buraya neden geldin?"

"Kardeşim hiç sorma, ben bir padişah kızıyım. Böyle böyle oldu."

Akşama kadar beraber davar otarırlar, ekmek yerler. Akşam olunca çobanın evine gelirler. Çoban der ki:

"Bacım, sen Allahın emriyle beni almazsın, ama dünya ahiret kardeşim ol, gene yanımda dur. Yalnız Allahın emriyle beni almaz mısın?"

"Alırım, neden almıyayım kardeş."

Çoban gider hocayı getirir, Allahın emriyle nikâhlarını kıydırır, bu kızı a-lır. Bir zaman sonra bunların bir oğullan olur. Kız der ki:

"Eğer gücenmezsen bu oğlumun ismini ben koyayım."

"Neden güceneyim, nasıl biliyorsan öyle yap."

Kız çocuğunun adını "Neydim" koyar. Bir zaman sonra bir çocukları daha olur. Kız:

"Gücenmezsen bunun ismini de ben koyayım."

"Sen bilirsin, ben sana gücenmem."

Kız ikinci çocuğunun adını da "Noldum." koyar, zaman sonra bir çocukları daha olur. Kız:

"Bunun ismini de ben koyayım."

"Sen bilirsin, bana hiç sorma."

Kız üçüncü çocuğunun ismini de "Nolacağım." koyar. Hayli vakit geçer, çoban büyük oğluyla beraber davar otarmaya gider. Padişah ta derviş kıyafetinde devriye çıkmış. Oraya dahil olur. O çobana der ki:

"Oğlum, bu gece sen beni misafir etmez misin?"

"Dervişim, benim yerim yok, bir tek göz odam var, çocuklarım var, sen sığmazsın."

"Peki oğlum, benim ekmeğim aşım hep yanımda, yalnız bu akşam sizde yatayım."

Oğlum, bu dervişi götür, evde misafir etsinler."

Çocuk dervişi eve götürür. Ne kız babasını tanır ne de babası kızını tanır. Kız çocuklarına seslenir:

"Neydim, sen bu işi böyle yap."

"Noldum, yavrum, sen de bu işi böyle yapma."

"Nolacağım, sen bunu neden böyle yapmadın?"

Padişah, bu eksik etek bu çocuklara neden böyle isimler koymuş diye düşünür. Sorar:

"Evlâdım, sen neden bu çocuklara böyle isimler koydun?"

"Hocam, hiç sorma."

"Yok söyle, neden böyle koydun?"

"Ben bir padişah kızıyım. Babam remil baktırmış ben çok fakire yazılmışım Beni bir zengin yere verdi. Beni götürürlerken yolda bir fırtına çıktı, ben denizin kıyısına geldim. Bu çoban beni buldu. Allanın emriyle de aldı. Onun için de bu çocuklara böyle isimler koydum."

"Sen benim evlâdımsın, ben seni tanıyamadım."

O zaman sarmaşırlar, ağlaşırlar. Akşam çoban davarını getirdiğinde Padişah der ki:

"Evlâdım, herkesin davarını kendine ver, değneğini at. Ben sizi memlekete götüreceğim."

Anlatan: Saime Karaca.

5
YARIMCA

Bir varmış bir yokmuş,bir kadın varmış. Bu kadınında hiç çocuğu olmazmış. Bu kadında niye çocuğum olmuyor diye üzülürmüş. Bir gün komşuya gitmiş, konuşurlarken, bu demiş ki:

"Benim çocuğum olmuyor, ne edeyim?" Oradaki kadınlar da bunu boşa almışlar, demişler ki: "Eve git, bir üsküreye bulgur doldur, üzerine de altı soğan koy, yalnız bir tekini yarıya böl de koy. Bir fukara gelince ver, çocuğun olur."

Kadın da bunlara inanmış, dediklerini yapmış. Bu kadının sahiden çocuğu olmuş. Altı çocuğu olmuş; besi tamam, bir teki yarımmış. Bunlar fakirlermiş. Bu oğlanlar demişler ki:

"Biz toplanalım, gidelim, devin kızını, malını alalım, zengin olalım." . Yola düşmüşler, giderlerken atlı bir adam görmüşler. Adam bunlara sormuş; "Oğlum, nereye gidiyorsunuz?' "Devi vurup, zengin olmaya gidiyoruz."

"Ben böyle böyle edene kadar atımın kuyruğundan bir kıl çekerseniz zengin olursunuz, yoksa olamazsınız."

Adam böyle böyle etmiş, bunlar çabalamışlar, çabalamışlar, bir şey edememişler. Adam: "Sizin elinizden bir şey gelmez." demiş. Bunlar Yarımcayı evde bırakmışlar, beş kardeş gidiyorlarmış.. Bunlar epeyce daha gitmişler. Bir adam bir kavak ağacına bir iğne sokmuş, gölgesinde oturuyormuş. Bunlara demiş ki: "Ben böyle böyle edene kadar siz bu kavaktan iğneyi çekerseniz zengin olursunuz, yoksa olamasınız."

Adam böyle böyle edene kadar bunlar ellerini bile uzatamamışlar. Adara: "Siz zengin olamazsınız." demiş. Biraz daha gitmişler, bir kadın culfa dokuyormuş, bunlara sormuş:

"Yiğitler, nereye gidiyorsunuz." "Devi vurup zengin olmaya gidiyoruz."

"Ben böyle böyle edene kadar siz tezgâhın direzini koparırsanız zengin olursunuz, yoksa olamazsınız."

Bunlar gene hiç bir şey yapamamışlar, kadın: "Siz zengin olamazsınız, boşu boşuna gitmeyin." demiş. Bunlar gitmişler gitmişler, devin bahçesine dahil olmuşlar. Devin kızı demiş ki:

"Baba, seni vuran geliyor,"
"Kızım, nereye geliyor?"
"Bahçeye geliyorlar."
"Hele bak ne ediyorlar?"
"Yavaş yavaş geziyorlar."
"Onların tatlı canı benim ağzımda. Kızım nereye geldiler?"
"Baba telekliğe geldiler."
"Kızım, nasıl üzüm yiyorlar."
"Hep hep yiyorlar."
"Onların tatlı canı benim ağzımda. Kızım, nereye geldiler.?"
"Kapının karşısına geldiler"
"Nasıl hareket ediyorlar?"
"Hiç durmuş da bakıyorlar."

Dev başını çıkarıp beş kardeşi birden yutmuş. Anaları beklemiş beklemiş, gelecekler de zengin olacaklar diye. Bunlar gelmeyince bu Yarımca demiş ki:

"Onların elinden bir şey gelmez, ben gideyim de kardeşlerimi bulayım, hem de para bulup geleyim."

Kalkmış, yola düşmüş, biraz gittikten sonra kardeşlerinin rastladığı adama rastlamış. Adam böyle böyle edene kadar atın kuyruğunu kökünden söküp çıkartmış. Adam demiş ki:

"Oğlum, atımın kuyruğunu geri ver."
"Bununla anam bana kalbur yapacak, ben de bulgur eleyeceğim."

Epeyce daha gitmiş, kavaktaki iğneyi görmüş. Adam daha böyle böyle etmeden Yarımca kavağı kökleyip yürümüş. Biraz daha gitmiş culfa dokuyan kadını görmüş. Kadın sormuş:

"Oğlum, nereye gidiyorsun?"
"Devi vurup zengin olmaya gidiyorum."
"Benim tezgâhımdan bir tel iplik çekebilirsen devi öldürürsün."

Tezgâhı bir çekmiş, direzi olduğu gibi omzuna almış. Kadın yalvarmış y_a. .karmış, demiş ki:

"Oğlum, getir ver."
"Yok, ben bunu anneme götürürüm, bana tuman dokur giyinirim."

Yoluna devam etmiş, devin bahçesine dahil olmuş . Kız demiş ki:

"Baba, seni vuran geldi."
"Kızım, nereye geldi,"
"Bahçeye geldi."
"Ne ediyor?"
"Bilmem çapkın gibi dolaşıyor."
"Kızım, nereye geldi"
"Telekliğe geldi."
"Nasıl üzüm yiyor?"
"Seteyi, meteyi, çalıyı çırpıyı ağzına çekiyor."
"Benim tatlı Canım onun ağzına gidecek. Kızım nereye geldi?"
"Kapının karşısına."

Dev kafasını çıkartınca, Yarımca bıçağı ile devin başını kesmiş. Devin karnını yarıp beş kardeşini dışarı çıkartmış. Hepsi kalkıp devin kızına sormuşlar.

"Kız, babanın hazinesi nerede?"
"Babamın hazinesini ben söyleyemem."
"Senin boynunu keseriz."

"Benim bu kolumu kesin kan nereye sıçrarsa hazine oradadır." Kızın kolunu kesmişler, kanı bir küllük yere sıçramış. Orayı esmişler hazineyi bulmuşlar. Altını, emareti bulmuşlar, devin kızı demiş ki:

"Babamın eşyası da bu kuyudadır."

Kardeşleri: "Biz inemeyiz." demişler, Yarımca, beline ipi bağlamış, aşağı inmiş. Yükte hafif pahada ağır ne varsa hepsini yukarı yollamış. Yarımcanın, canına ayan olmuş, kardeşlerim beni bu kuyuda bırakırlar. Kendisi bir kırık çininin içine girmiş, kapağını da kapamış. İple bağlayıp, yukarıya kardeşlerine seslenmiş.

"Bunu çok yavaş çekin içi yağ dolu."

Kardeşleri çiniyi yukarıya çekmişler. Yarımcayı da kuyu da bıraktık zannederek yola çıkmışlar. Yolda Yarımcanın su dökmesi gelmiş, orada yapmış, kardeşinin sırtı ıslanmış." Bu yağ da erimiş, hep üstüme başıma aktı." demiş. Bunlar eve gelmişler, anneleri sormuş:

"Hani Yarımca?"

"Aman ana hunca zengin olduk, sen Yarımcayı soruyorsun. Orada bıraktık geldik."

"Ah oğlum, ciğerinize nasıl kıydınız, yazıktır."

Orada Yarımca kafasını çininin içinden çıkarmış, demiş ki:

"Ben buradayım, yağım da kardeşimin sırtına çıktı."

Babalan da zengin olmuş, orada bir keyif bir âlem, yiyor içiyor, muradına geçiyor

Anlatan: Emine Öksüz

6
ANAKARIYLA TİLKİ

Vakti zamanında, ne varmış ne yokmuş. Bir ihtiyar kadın varmış bir tek kızı varmış, kızını gelin etmiş. Kızını görmeğe gidiyormuş, eskiden eski insanların nesi varmış, iki tane keçisi varmış, bunlardan yağ toplamış, bir ufak çiniye koymuş, bir şerikle ağzını kapatmış, çininin kulplarına kuvvetli bir ip bağlamış, eline almış beli de eğrice yola çıkmış, bir yazının düzünde bir tilkiye rast gelmiş:

"Anakarı nereye gidiyorsun?"

"Oğul, kızımı gelin ettim, görmeğe gidiyorum"

"Geride hiç çocuğun yok mu?"

"Yok."

"Beni evlât et, ne olur?"

"Edeyim, oğul, sen bana zaten lâzımsın, damın deliğinde yalnızım."

"Anakarı, ver çiniyi ben alayım."

"Oğul, sen yorulursun, sen çocuksun, yazıktır sana."

Neyse gidiyorlar, kadın çiniyi de tilkinin eline veriyor, kadın iki elini arkasına bağlıyor, tilki de arkası sıra geliyor, anakarı diyor ki:

"Oğul, gel önüm sıra git, geride kalma."

"Ana ben sana hürmeten, arkadan geliyorum, nasıl önüne düşeyim, sen yürü ben seni takip ediyorum."

Tilki bir taraftan da eliyle yağ çıkartıyor, yiyor, çıkartıyor, yiyor. Bunlar gidiyorlar, yağ da kurtuluyor, tilki bir az toprak alıp çininin dibine kovuyor, kulpunu veriyor nenenin eline:

"Anakarı sen bunu al, gir bacımın evine ben de geliyorum."

Neyse çiniyi alıp anakarı içeriye giriyor, kız çininin içine bakıyor ki toprak:

"Ana, bu toprağı niye getirdin?"'

"Uy, oğul ne toprağıdır?"

"Ey, ana gel bak, sen bana toprak getirmişsin?"

"Oğul, oğul, o tilki güyya bana evlât oldu, evlâdında hayırlısı, yağı yemiş yalamış yerine toprak doldurmuş, Nasıl edelim de buna bir tuzak kuralım?"

Tilki bacadan işitiyor:

"İyi ettim anakarı, yağını yedim yaladım, yerine toprak koydum."

"Oy, sen patlıyasın, ben nasıl edeyim de sana tuzak kurayım."

"Kız diyor ki:

"Ana karışma, bu senin başına çok iş getirecek."

"Oğul, kara sakız yok mu azıcık? Kara sakız getir, bacanın ağzında eritelim, o gelip kuyruğunu aşağıya sarkıtınca kuyruğu kopar."

Neyse bacaya kara sakız yapıştırıyorlar, ateşi aşağıdan yakınca, eriyor, yumuşuyor, yatsı oluyor, tilki geliyor kuyruğunu aşağı sallıyor:

"Ana, yedin mi yağı? Toprağı ben koydum yedin mi?"

O sırada kuyruğu yapışıyor, çekiyor, kırjılıyor, kuyruğu kopuyor. Bağırınca biliyorlar ki, kuyruğu koptu, gidip bakıyorlar, hakikaten kuyruğu kökten kopmuş. Devresi gece tilki geliyor:

"Anakarı, ne olur kuyruğumu ver, bir daha önümü bu tarafa döndürmeyeyim, bir garip yere gideyim."

"Git yağımı getir."

Tilki keçiye gidiyor:

"Keçi, ne olur süt ver, sütü çalıyım yoğurt edeyim, yoğurdu yayayım ayran edeyim, ayrandan yağ çıkarayım, yağı götürüp anakarıya vereyim, anakarı da kuyruğumu versin, önümü bu tarafa bir daha döndürmeyeyim."

"Git bana yaprak getir."

Tilki bu kere dut'a gidiyor:

"Dut, dut yaprak ver keçiye götüreyim, keçi süt versin, yoğurt edeyim, yoğurdu ayran, ayranı yağ edeyim,-anakarıya götüreyim, kuyruğumu versin, önümü bu tarafa bir daha döndürmeyeyim."

"Git bana su getir, köküme bağla."

Çeşmeye gidiyor:

"Çeşme, bana su ver, götürüp duta bağlayayım, dut yaprak versin, keçiye götüreyim, keçi süt versin, sütü versin, sütü yoğurt çalayım, yoğurdu ayran yayayım yağ çıkartayım, yağı anakarıya vereyim o da kuyruğumu versin, bir daha ö-nümü buraya döndürmeyeyim."

"Git kızları getir de benim üzerimde oynasınlar."

"Kızlar, gelin çeşmenin başında oynayın, çeşme su versin, suyu dut'a götüreyim, dut yaprak versin keçiye götüreyim, keçi de bana süt versin götürüp yoğurt çalayım, ayran yayayım, yağ çıkarayım, anakarıya vereyim, benim kuyruğumu versin-ki ben de bir daha buralara gelmeyeyim."

"Git bize yumurta getir."

"Tavuklar, yumurta verin kızlara götüreyim, kızlar gelip çeşme de oynasınlar, çeşme su versin, suyu dut'a vereyim,, dut yaprak versin keçiye götüreyim, keçi süt versin yoğurt çalayım yoğurdu ayran edeyim, yağını çıkartayım, anakarıya vereyim, anakarı da kuyruğumu versin, ben bir daha buralara gelmeyeyim."

"Git bize darı getir."

Gidip bakıyor bir çiftçi darı ekiyor, yalan söylüyor:

"Çiftçi, çiftçi, eşeğini kurt yiyor."

Çiftçi mastayı alıyor, koşup gidiyor. Tilki de torbayla darıyı tavuklara kaçırıp getiriyor,.tavuklar yumurtluyorlar, yumurtaları kızlara götürüyor.kızlar çeşmede oynuyorlar, dut'a suyu götürüyor, dut yaprak veriyor, yapraklan keçiye götürüyor, keçi süt veriyor, götürüp yoğurt çalıyor, ayran yayıyor, ayranın yağını çıkartıyor, yağı anakarıya veriyor, anakarı da kuyruğunu veriyor. Tilki bir daha önünü bu tarafa döndürmüyor, artık yiyor içiyor muradına geçiyor.

Anlatan: Saime Karaca

7

ARSIZ KIZ

Bir annenin üç tane kızı varmış, Bu kızlardan biri bir gün çarşıya gitmiş et almış, eve gelirken bir konağın önünde bir it görmüş. Bu it kızfn elinden eti kapıp kaçmış, konağa girmiş. Kız da arkası sıra gitmiş, demiş ki:

"Teyze, sizin it benim etimi kaçırdı, verin ben götüreyim."

"Kızım, sen bu gece burada kalırsan veririz, yoksa vermeyiz."

Kız korkusundan evine gidememiş, orada kalmış. Bu kızı bezemişler, tel duvak takmışlar, gelin gibi odaya koşmuşlar, o i tide yanına koymuşlar. Bu kız sabaha kadar oturmuş, sonradan uykuya dalmış, it de orada yatmış. Sabahleyin bakmış oğulları insan değil gene köpek, bu kızın eline etini vermişler, yollamışlar.

Kız evine gelince annesi bağırmış çağırmış:

"Neredeydin, ne oldu? Biz korktuk, seni bu kadar aradık."

"Böyle, böyle."

Bu seferde ortancıl kız çarşıya gitmiş, et almış dönerken o ite rastlamış, it eti ağızlamış, kaçmış. Kız da arkası sıra gene aynı konağa girmiş. Demiş ki:

"Teyze, sizin it bizim eti kaçırdı, verin ben alıp gideyim."

"Kızım, bu gece burada kal, yarın verelim al da git evine."

Bu kızı da bezemişler düzemişler. itin yanına koymuşlar. Bu kız da biraz o-turmuş, sonra uykusu gelmiş, uyumuş Sabahleyin bunun eline de etini vermiş yollamışlar. Kız eve gelince en küçük bacıları da demiş ki:

"İllah ben de gideceğim. Ben de bakayım o nasıl itmiş, kızları gelin edip bekletiyorlar."

O da gitmiş, geçerken it elinden eti ağızlamış. Bu kız da itin arkasından konağa girmiş, demiş ki:

"Teyze, etimi verin, sizin köpek kaçırdı."

"Kızım, bir gece bizde kal, öyle verelim."

"Kalayım." '

Bu kızı da bezemişler, düzmüşler, itin yanına koymuşlar. Hani küçükler biraz şeytan olurlar ya, bu da içeride kendi kendine çarpışmaya başlamış, kendi kendin$_e$ oynayıp gürültü yapmış. Evdekiler de kapıdan dinlemişler: "İyi oğlumuz insanmış." demişler. Sabah olunca gelmişler kapıyı tıklatmışlar, kız:

"Yavaş, kardeşiniz ayıkır. Yemeğini getirin, ibrik leğen verin elini yüzünü yıkasın,"

Kız kapının aralığından getirilenleri almış, elini yüzünü yıkamış, kendi kendine konuşuyormuş, de orada yatıyormuş, hiç sesi çıkmıyormuş. Yemek gelince kız iki kaşıkla iki taraftan yemeği yemiş, Kaplan kapıya koymuş. Kız yiyip içip orada oturuyormuş. Bir gün, iki gün, üç gün böyle geçiyor. Bir gece kız ayıkmış, bakmış köpek yanında yok. Tüyü de orada duruyormuş. Devresi gün akşam, parmağını kesip, içine tuz basmış, uyumuş gibi yapıp yatmış. Biraz beklemiş, bakmış it kaltı, düşünden çıktı, pencereden indi, gitti. Bu kız da kalkmış hemen arkası sıra gitmiş. Bu delikanlı bir ıssız yerde bir evden girmiş. Orası da peri kızlarının eviymiş. Oğlanı karşılamışlar, içeri alıp oturtmuşlar. Kız bunların konuşmalarını dinlemiş, peri kızının bu oğlandan hamile olduğunu öğrenmiş, geri dön muş, gelmiş yatağına girmiş. Oğlanda biraz sonra gelmiş, gene tüy üne girmiş, oturmuş. Bu kız orada bunları dinlerken Peri kızı demiş ki:

"Benim gönlüm portakal istiyor, yarın bana getir."

"Bir arsız kıza çattım, ona portakal gelirse, sana da getiririm."

Bu kız sabah olunca hizmetçilere demiş ki:

"Bana portakal getirin."

Evdekiler de gelinimiz aş eriyor, torunumuz olacak diye sevinmişler. Bu kıza bir sandık portakal getirmişler. Bu kız gene akşama kadar, kendi kendine gülmüş, söylemiş, oynamış. Yemiş içmiş oturmuş. Gece olunca kendini uykuya vurmuş ama bir taftan da iti dinliyormuş. Yarı gece olunca it kalkmış, portakalı mendile koymuş, tüyünü çıkartıp dışarı çıkmış, Kız da arkası sıra gitmiş. Oğlan gene aynı eve girmiş. Peri kızıyla oturmuşlar, sevişmişler, konuşmuşlar. Gene oğlan gelmeden önce kız eve dönmüş. Bu kız bu oğlanı her gün takip etmiş. Artık peri kızının doğrucak günü gelmiş. Oğlanın bir gittiğinde peri kızı demiş ki:

"Ben yarın akşam doğum yapacağım, bana bir ebe kadın bul da getir."

"Nereden bulayım, arsız kız beni koymuyor ki, insan kılığına gireyim de bir tarafa gideyim. Hep onu bekliyorum."

Peri kızına her şey ayan, kız sabırlı, gelip bunları dinlediğini biliyor; ama oğlana bildirmiyor. Arsız gene kapıdan işitmiş, oğlandan önce eve gelmiş, yatağına girmiş. Ertesi gün, arsız kız bir kara don giymiş boynuna da bir teşbih takmış, gene oğlanın peşi sıra gitmiş. Oğlan gitmiş, peri kızına demi} ki:

"Ne edeyim, ben sana ebe kadın bulamadım, koydum geldim."

Kız dışardan bağırmaya başlamış:

"Hasan, Hüseyin, oğlum neredesiniz? Yolu şaşırdım, falan padişahın gelini doğuracaktı, oraya gidiyordum, burada karanlıkta kaldım."

Peri kızı demiş ki:

"Çık, çık kapının önünde bir ebe kadın var, al da gel onu buraya."

Oğlan hemen kapının önüne çıkmış, demiş ki:

"Gel gel teyze, burada bir doğum var, "onu yaptır da öyle gidersin."

Kızı içeriye almışlar, peri kızının bir oğlu olmuş, çocuğun doğduğu dakika Peri kızı demiş ki:

"Nenekarı, al bunu böylece sana hediye edeğim. Benim yüreğim yoktur ben çocuk büyütemem. Böyle göbeği üzerinde al da git."

Bu kız çocuğu alıp eve koşmuş, kapıyı tıklatmış demiş ki:

"Tez gelin bir torununuz oldu, alın. Hiç burada koymayın, oğlunuz çok titiz, burada çocuk istemez, siz besleyin."

Bunlar çocuğu almışlar, sevinmişler güvenmişler, göbeğini kesmişler, oğlan peri kızına sormuş:

"Çocuğu ne yaptın?"

"Ebe kadına verdim, aldı gitti."

Bu oğlan gene gidip geliyormuş, arsız kız da ardı sıra. Peri kızının da canına yetmiş bir kız nasıl bu kadar sabredebiliyor diye. Bir gün -oğlana demiş ki:

"Artık sen benden vazgeç, sen benim kardeşimsin ben de senin bacın. Sana izin verdim, babanın evine git, insan ol. Bu arsız kız da senin ailen olsun. Çocuğu da sünnet ettir. Ye iç muradına geç. Böyle gelip gitmeyle bir şey çıkmıyor. Arsız kıza da çok acıyorum, onun da nefsi var."

"Öyle mi?"

"Öyle, artık tüyünü giyinme, git arsız kızın yanına yat seni yanında görsün."

Oğlan peri kızıyla orada vedalaşmış, eve dönmüş, arsız kızın yanına yatmış. Arsız kız birden sıçramış, bakmış, oğlan aslanlar gibi yanında yatıyor. Hemen kalkıp kapıyı açmış, gitmiş kaynanasının kaynatasının ellerini öpmüş." Gelin oğlunuz insan oldu." demiş.

Oğlanın sünnetini kesmişler, bunların nikâhlarını kıymışlar birbirlerine vermişler. Yemiş içmiş muratlarına geçmişler.

Anlatan: Pakize Sezgin

8
BANA BENZER

Varmış yokmuş, bir karı koca varmış. Çok fakirlermiş, karısı: "Adam git para kazan" diyor. Adam da gidiyor gidiyor, yolun üzerinde bir güğüm buluyor. Güğümün içi de altın doluymuş. Adam bakıyor o yandan bir atlı geliyor: "Gel atlı, bu altın sana münasip, güğüm de, bana" diyor. Atlı attan iniyor, altını terkiye boşaltıyor, güğümü de o fakir adam alıp evine getiriyor. Karısı seviniyor, güveniyor, adam diyor ki:

"Bunun içi altın doluydu, altın atlıya münasip diye bir atlı geçiyor du, ona verdim, bunu da bize getirdim."

"Atlı nereye gitti?"

"Otele gitti."

Kadın komşulara gidiyor, giyecek entari, ayakkabı buluyor, bir de içki alıyor, bir de ustura alıyor, çocuklarıyla beraber otele gidiyor, Soruyor:

"Atlı ne tarafta?"

"Hanımefendi, bu odada".

Atlının odasına giriyor, içkiyi ortaya koyuyor, Atlı soruyor:

"İsmin ne?"

"Bana benzer."

"Ya çocuğun adı?"

"Benden beter."

"Ya öbürünün?"

"Nerede oynıyayım."

Bu adamcağızı, sarhoş ediyor, adam yatıyor. Bu kadın kalkıyor, adamın saçını, kirpiğini, bıyığını tıraş ediyor, altını da alıp çocuklarıyla beraber evine geliyor. Bu adam sabah uyanıyor, bakıyor kimse yok, oteldekilere soruyor:

"Bana benzer nerede?"

"Kardeşim, sana benzer burada yok."

"Benden beter, nerede?"

"Senden beter yok."

"Nerede oynıyayım?"

"Otel geniş nerede istersen oyna."

Yiyor içiyor muradına geçiyor.

Anlatan: Zeliha Demir

9

BİR KOLU GÜMÜŞ BİR KOLU ALTIN KADIN

Vardı, yoktu bir adam vardı. Bir kadın aldı, bu kadın çok temiz bir kadındı. Dünyada namahrem bu kadının yüzünü görmemişti. Bir gün bu adam: "Kadın, ben hacca gidiyorum, seni namahrem görmesin, yanına bir kız al. Ben gelene kadar kızla otur." dedi. Bu adam hacca gitti. Gecenin birinde yağmur yağıyor, kar yağıyor, çok tipi, var. Bir atlı kapıya geldi, hizmetçiye: "Allah rızası için, Allah aşkına, bu hayvan da ben de acımızdan öldük. Beni içeriye alın." dedi. Hizmetçi gitti, hanıma haber verdi:

"Kapıya böyle böyle bir adam gelmiş, Allah rızası için beni içeriye alın, diyor."

"Getir, misafir odasına koy, yemek ver. Atına da arpa ver."

Hizmetçi atlıyı içeri aldı, yemek verdi, yatak yaptı. Atlı sabah giderken, yemek kaplarının içine iki tane almaş bıraktı. Hizmetçi geldi, hanımına haber verdi:

"Yemeğini yemiş, iki tane taş koymuş."

"Yatağı tekrar içeri alma, namahrem yattı, orada kalsın, taşlara elini vurma, orada kalsın, Adam hicca gitti, darda kalırsak elimizde bulunsun."

Neyse bu adam hacdan döndü, baktı orada iki tane kap, bir yatak. Karısına sordu:

"Kadın bu nedir?"

"Gecenin birinde çok yağmur yağıyordu, kar tipi oldu. Birisi geldi, Allah rızası için dedi, ben de içeri aldım. Ben kendim görmedim, hizmetçi gördü, Sabahleyin adam gitti, onları oraya koymuş."

"Ben sana seni namahrem görmiyecek dedim, madem ki sen bu kadar müslümansın, Allah rızası için ben de senin kollarını keserim."

Kadının kollarının ikisini de kesiyor. Kadın: "Götür beni bir dağın başına bırak. Dünyada Allanın kulu beni görmesin. Kurt yesin, ne yerse yesin, benim ahıma yazık. Ben bunca emek çektim, sen de bana böyle ettin. Sen Allah rızası için benim kollarımı kestikten sonra, Allah gene onları bana büyütür." diyor. Adam kadını götürüp bir ormana bırakmış. Kadın Allaha çağırıyor: "Yarabbim, Allah rızası için kollarım kesildi, eğer ben senin iyi kulunsam, sen benim bu kollarımı iyi edersin. Ben eksik eteğim bana-yazık olur." diye yalvarıyor. Allah emir veriyor, bir kolu altın oluyor, bir kolu da gümüş oluyor. Kadın da çok güzelmiş. Sabah oluyor, bir ihtiyar kadın ineğini getirip orada otanyor, bakıyor, orada güzel bir kadın, soruyor:

"Anam, nerelisin?"

"Hiç ben bir garibim, yolumu şaşırdım bu dağa geldim. Burada kaldım, Allahtan başka kimsem yoktur."

"Benim çocuğum, yok, gel seni evlât edineyim, evime götüreyim." Bunlar ihtiyar kadının evine gelirler. Bir gün padişahın oğlu bunların kapısının önünden geçerken bunu pencerenin önünde gördü, gönlü buna düştü. Eve gitti, dedi ki:

"Anne, bana kocakarının kızını istiyeceksin."

"Oğlum, kocakarının kızı yoktur, onun evinde hiç evlâdı yoktu."

"Vardır, siz onu isteyin, ben onun tartısı kadar altın veririm."

"Hiç kızı yoktur, ama hele bir bakayım."

"Kalk git bak nenegile. Kız var mı dır, yok mudur."

Geliyor bakıyor, kızı var, neneye soruyor:

"Nene, bunu nereden buldun?"

"Benim kızmadır, Allah verdi, hiç kapıya çıkartmadım."

Geliyorlar bu kadını istiyorlar, taksiler geliyor, bu gelini götürüyorlar, düğün ediyorlar, muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Hüseyin Sever

10

ÇOBAN

Vakti zamanında bir çoban varmış. Bir gün padişahla lalası seyyah olarak gezerken bu çobanın köpeiğini ağaca astığını görürler. Çobana sorarlar:

"Çoban, senin kastin neydi bu köpeğe, neden onu ağaca astın?"

"Geçin gidin, yolunuza, ancak o köpeğin cezası benden sorulur."

Çoban, soranın Padişah olduğunu bilmiyor, padişah tekrar soruyor

"Bunun ne suçu vardıki sen bunu ağaca astın?"

"Yoluna devam et, yolcu, o ancak benden sorulur."

Üçüncü defa da Padişah sorunca çoban der ki:

"Yoluna devam et, o ancak benden sorulur, sözü çok fazla uzatma."

"Sen hangi köyün çobanısın?"

"İsmin ne?"

"İsmim Hasan Karadağ."

Padişah not defterine not ediyor, Padişah makamına gelip oturuyor, Karakol müdürüne emir veriyor:

"Derhal Niad'ın çobanı Hasanı makamıma getirin."

Jandarmalar gider köyün muhtarına sorarlar: Çoban Hasanı önlerine katar Padişahın huzuruna getirirler. Padişah der ki:

"Getirin bir sandalye otursun."

Bir sandalye getirirler, Hasan oturur. Padişah bu sefer derki:

"Hasanla bana birer kahve yapın."

Kahveyi yapar getirirler, Padişah Hasana sorar:

"Hasan sen beni tanıdın mı? "

"Hayır efendim, ben seni nereden tanıyayım."

"Ben Padişahım."

"Evet, Padişah olduğunu anladım."

"Peki, filân yerde filân tarihte, ben lalamla geldim, Sen o köpeği ağaca astın, biz de gördük. Ben sana köpeği neden astın diye sordum, sen bana anlatmadın. Bugün bu köpeğin meselesini sen bana anlatacaksın."

"Sen, bana bir ay müsaade verirsin Padişahım. Sen seyahate çıkarsın, vezirine der sin ki, bu adam benim yerime vekillik edecek. Yapmak yıkmak her şey bunun elinde. Bir ay tamam olunca gelirsin ben sana köpeğin cevabını veririm."

"Peki Hasan'ım."

Padişah, Hasanın dediklerini kabul etti, çıktı seyahate gitti, Çoban Padişahın makamına oturdu. Neyse yirmi beşinci gün oldu, elini masaya koydu şöyle düşündü. İkinci vezir, üçüncü vezir geldiler, sordular:

"Padişahım, ne düşünüyorsun? Bize söyle biz hal edelim." "Vezirler, benim babamın bir-yüzüğü vardı. Bana yadigârdı, ben onu kaybettim."

"Sen sağ olasın Padişahım, sen emret, biz kuyumculara yaptıralım."

"Yok, yapamazlar."

"Nasıl olur, biz yaptırırız."

"Yüzüğün üzerinde bir haç vardı."

"Biz yaptırırız onu."

Üçüncü vezirle ikinci vezir kuyumculara koştular, bir yüzük yaptırdılar, üzerine de bir haç kazdırdılar. Getirdiler, çobana verdiler. Çoban yüzüğü evirdi çevirdi baktı, dedi ki:

"Çok güzel olmuş, ama şimdi yadigâr olarak ikiniz de bu yüzüğün altını imzalayın."

"Hay hay."

Vezirler imzaladı, yüzük çobanda kaldı. Vakit tamamlandı Padişah döndü Dedi ki:

"Söyle bakalım Çobanım."

"Padişahım, .ben o köpeği yavruyken almıştım. Yedi sene ben onu besledim büyüttüm. Bir tek davarımı kaybetmedi. Ben yatardım bu köpek davarımı otarırdı. Günün birinde 'keçeyi çektim başıma yattım. Kalktım baktım, en birinci toklum yok. Bu yana baktım yok o yana baktım yok. Bu

on, on beş gün böyle devam etti. Bir gün keçeyi başıma çektim uyuklamağa başladım, yalandan uyuyormuş gibi yaptım. Köpek geldi, kulağını verip beni dinledi. Sonra gitti bir iki havladı, o yandan bir kurt geldi. Köpek geldi en beğendiğim toklumu seçti, götürdü kurdun önüne koydu, beraber yediler. Bu işi bu köpek yaptığı için ben de onu ağaca astım."

Çoban Padişahın önüne o yaptırdığı yüzüğü koydu, dedi ki:

"Padişahım, bu senin."

"Ben gavur muyum?"

"Estafurlah Padişah hazretleri. Senin ikinci vezirinle üçüncü vezirin devletine hıyanetlik yapıyorlar. Para alıyorlar. Bugün yarın Rus basacak, ne edersen et onların başını kaybet. Ben gidiyorum, Birinci vezirin insan evlâdıdır. "

Padişah, çobanın dediklerinin doğru olduğunu öğreniyor. Bunların kellelerini kestiriyor. Çoban yer içer muradına geçer.

Anlatan: Pakize Sezgin

11
GELİN KAYNANA

Vermiş, yokmuş Allah'tan gayri kimse yokmuş. Bir ana oğul varmış. Kadın oğlunu evermiş. gelin gelmiş. Gelin her gün kalkar kaynanasına yemek yaparmış.-Kaynanası: "Haydi, gelin börttün, git, yat." dermiş. Gelin gidiyor, aç susuz yatıyor, Bir gün öyle, yirmi gün öyle, bu gelin sararıp soluyor. Kocasının samimi bir arkadaşı varmış, ona gidip diyor ki:

"Evlendim, karım çok güzel, çok iyi, ne gülüyor ki, güleyim, ne ağlıyor ki ağlıyayım."

"Âşıktır."

"Yok âşık olamaz."

"Öyleyse açtır."

"Ne yapayım?"

"Eve her şey yolarsın, anana der sin ki yemek yapın misafirim var. Sen akşamdan sonra gider dersin ki, ana bu misafir gelmez getir bu yemeği yiyelim. Aileni de beraber al yiyin, hele bak gülüyor mu gülmüyor mu?"

Oğlan arkadaşının söylediği gibi eve her şey yolluyor, anasına: "Misafirim var yemek yapın." diyor. Anası geline: "Kalk oğul, kocanin misafiri var, yemek yapalım." diyor. Yemekleri yapıyorlar, ediyorlar, kaynana gelini," sen doydun zaten" diye yatmağa gönderiyor. Gelin gidiyor, aç susuz yatağa girip yatıyor. Akşam oluyor, kocası gelip diyor ki:

"Ana, misafir artık gelmez, karımı geldi geleli ben hiç görmedim, o da gelsin yesin."

"Yok oğul, o yedi içti, yattı. Bir daha yerse affedersin altına yapar."-"Yapsın, o da yesin yapsın."

Neyse gelin geliyor, yiyorlar, içiyorlar, gelin gidip yatıyor. O adama o arkadaş: "Bir horoz al, tüyünü yol, odaya sal, eğer ailen gülerse aşıktır, yok açtır." diyor. Bu da bir horoz alıyor, tüylerini yoluyor, yatacak zaman götürüp odaya salıyor. Karısı hiç gülmüyor, Böylece kadının aç olduğunu anlıyorlar. Gelin yatmakta olsun kocası kahveye gidiyor. Kaynana gelinin odasına geliyor, gelinin tumanını ıslatıp gidiyor. Kocası gelir oda pislik kokuyor karısını hiç yüzlemiyor, makatta yatıyor, sabap oluyor, gidip o arkadaşına diyor ki:

"Arkadaş, bana ne garazın vardı? Altını ıslatmış."

"Hayır, o yapmadı."

"Ya kim yaptı?"

"Senin anan yaptı, ben doktor olur gelir bakarım."

Eve geliyorlar, oğlan: "Ana, hele başını ört, o gelin hasta doktor getirdim, baksın." diyor. Kadın başını örtüyor, yüzünü bürüklüyor, doktor, gelinin yaptığı pislikten istiyor. Kaynana gidip gelinin haberi olmadan biraz alıp getiriyor. O gelen doktor kaynanaya diyor ki:

"Bu pisliği kimse yapamaz, bunun dirhemini ben bir liraya alırım."

"Al sana bir tane daha, o kim ki bin liralık boku sıça, o boku ben sıçtım."

"Haydi kardeşim, git karına sahip ol."

Yedi-içti muradına geçti.

Anlatan: Emine Öksüz

12
İKİ KARDEŞ

Ne varmış ne yokmuş... Vakti zamanında iki-kardeş varmış. Birine Allahü taalâ daima kız evlât, diğerine de oğlan verirmiş. Daima oğlu olan kardeş, kızların babasını "köpeklerin babası" diye çağırırmış, oğlunun olmayışı başına kakınç olmuş. Bir gün küçük kız babasına diyor ki:

"Baba onun oğlu olmuş da ne etmiş? Gel sen beni garip memlekete gönder, o da oğlunu göndersin, hele hangimiz para kazanacak, hangimiz babamıza yardım edecek?"

"Peki."

Kardeşler karar veriyorlar, o oğlunu gönderiyor, bu da kızını gönderiyor. İkisi de gidiyorlar, gayrı gurbet ele. Bu oğlan bir gölün başına gidiyor. Kurbağalar ötüyor, bu bir kurbağa tutuyor torbaya koyuyor, bir tane daha tutuyor, öyle öyle eğleniyor, ne yapsın. Bir ay, iki ay onlarla eğleniyor, kurbağaları tutup çuvala dolduruyor.

Bu kız kendisini erkek kıyafetine koyuyor, başını traş ediyor, bir padişahın yanına hizmetkâr oluyor. Her ne iş desen ehli, aslan gibi her işi yerine getiren bir oğlan, kız olduğunu bilmiyorlar. Padişahın bir oğlu var, çok seviyor bunu, soruyor:

"Adın ne?"

"Ali." O yana Ali, bu yana Ali, neyse bir.gün geliyor, anasına diyor ki:

"Ana, vallah Ali kız, billah Ali kız, parmağında yüzük yeri, kolunda bilezik yeri, ana vallaha Ali kız, billaha Ali kız."

"E... oğlum nasıl edelim biz bunu, gidin havuzda çimin."

Gidiyorlar, hemen çarçabuk kızla beraber girip çimiyorlar, kız hiç bildirmiyor kendisini, hemen çıkıyor. Neyse zaman gelip geçiyor, padişahın oğlu anasına bir daha diyor ki:

"Vallahi, ana, parmağında yüzük yeri, kolunda bilezik yeri, Ali kız."

"Yok oğlum, kız değil."

Bu kız böyle marifetli oluyor,-bu oğlana çok yardım ediyor. Bir gün, kız: "Benim vaktim tamam oldu, babam beni bekler, beni yolcu et gideyim." diyor. Padişahın da hoşuna gidiyor, buna bir heybe altın, bir torba yiyecek, elbise veriyor, bindiriyor ata bir de seğmen veriyor yanısıra. Kız çıkıp gidiyor babasıgile, seğmen götürüp teslim ediyor. Gidiyor ki emmisioğlu da gelmiş, bir çuval kurbağa, yılan, pis pis böcekleri doldurmuş getirmiş, demiş ki: "Gittim, ben de bunu kazandım." Seviniyolar, karşı geliyorlar: "Oğlumuz gurbetten geldi, bize ne hediyeler getirdi" diye, ağzını açıyorlar.hepsi kaçıyorlar: "Bunu kovalayın, bu nereden gelmiş, evimizi böyle etti."

Bu da gidiyor, bir heybe altın götürüyor, babası zengin oluyor. O padişahın oğlu da kızın arkasından geliyor. Yiyor içiyor, muratlarına geçiyorlar

Anlatan: Emine Öksüz

13
MÜEZZİN

Ne varmış ne yokmuş, bir hocanın üç tane kızı varmış. Hoca bir uzak memlekete gidecekmiş, kızlarına nasihat etmiş, demiş ki:

"Hiç dışarıya çıkmayın, ben bahçeye üç tane gül diktim, her bir kıza bir gül, bu güllerden ben kimin dışarıya çıktığını anlarım."

Adam, komşusundan müezzine diyor ki:

"Evin ihtiyacını gör, bir diyeceğin olursa evin cariyesine söyle, ben gelinceye kadar kızlarım dışarı çıkmasınlar."

Hoca, Allaha ısmarladık, diyip gidiyor. Bir ay bu kızlar hiç dışarı çıkmıyorlar. bir aydan sonra müezzin bunları dışarı çıkartmak için bir şeytanlık düşünüyor, çerçilik etmeğe başlıyor, inci boncuk satıyor, kızların beslemesi gidip kızlara haber veriyor:

"Hanımlarım, hanımlarım, gelin hele öyle bir çerçi gelmiş inci boncuk hepsi var."

"Aman sen de inci boncuk nedir, sen ne kadar yelinceksin el sana bir kaç kuruş git kendine inci boncuk al."

Besleme gidip inci boncuk alıyor, müezzin bakıyor ki bu kızlar hiç dışarı çıkmıyorlar merak ediyor, Gidip içinden hem kilitlenen hem de açılan bir sandık yaptırıyor. Ertesi gün gene

boncukları boynuna takıyor, gezdirip satıyor, kızlar gene dışarı çıkmıyorlar, akşam namazına doğru kızların cariyelerine boncuk satan adam diyor, ki:

"Ben inci boncuk satıyorum, kalacak yerim yok ne olur beni içeriye alın."

Cariye hanımlarına soruyor: "Ben bunu içeriye alayım mı?"

"Sakın kimseyi almayasın."

Cariye gidip çerçiye diyor:

"Kızlar seni içeri almıyorlar."

"Ne olur, beni bu sandıkla içeri alsınlar, yok beni almıyorlarsa sadece sandığımı içeri alsınlar."

Cariye kızlara haber veriyor, kızlar: "Zararı yok sandığını koysun." diyorlar. Müezzin sandığa giriyor, yoldan geçen bir adama sandığı içeri taşıtıyor. Gece oluyor müezzin sandığa içeriden açıyor, büyük kızın odasına giriyor, kız hiç bağırıp çağırmıyor, böylece büyük kızı yoldan çıkarıyor. Ertesi gece ortancıl kızı yoldan çıkartıyor, sıra küçük kıza geliyor: "Üçüncü gece müezzin sandığını açarak küçük kızın odasına girer, kız: "Hoş geldin sefa geldin, fakat gel hele bak balkondan aşağıya bir bak kimse seni görmesin." diyor. Müezzin balkondan aşağıya bakarken kız müezzini balkondan aşağıya iteliyor, aşağıya atıyor, müezzin aşağıya düşünce her tarafı kırılıyor. Bir zaman sargılı gezdikten sonra iyi oluyor, gene küçük kızın peşine düşüyor, kızın bacılarına diyor ki:

"Küçük bacınızı da alın hamama gelin, siz kaçın onu hamama kilitleyin."

Bacıları küçük kıza: "Haydi hazırlan seninle hamama gideceğiz." diyorlar, küçük kız direniyor sa da kandırıp hamama götürüyorlar. Hamamın kapısına gelince bu küçük kızı içeri itip, kapıyı üzerinden kilitleyip, kaçıyorlar. Kız hamamda kilitli abnca müezzin kıza diyor ki:

"Senin bana yaptıklarını çok oldu, haydi gel."

"Peki, yalnız gel seni önce bir güzel yıkayayım."

Müezzinin başını bir güzel sabunluyor, hamam tası ile kafasına vurup kırdıktan sonra onu orada sabunlu sabunlu bırakıp kaçıyor. Kız eve zor kavuşarak bacılarına kızıyor ve diyor ki:

"Sizleri babama şikayet edeceğim, beni nasıl bu kötü işe sürürseniz."

Müezzin uzun bir zamanda temizlenip evine geliyor, kafasını sardırıyor. iyi olana kadar evden dışarı çıkmıyor. Tekrar o büyük bacıları küçük bacılarına ihanet ediyorlar, müezzini getirip evlerine koyuyorlar, müezzin kıza diyor ki:

"Senin bana yaptığın çok oluyor, elimden nasıl kurtulacaksın bakalım."

"Bacıların bana düşmandır, babama söylerler, sen bir iki şişe içki al has bahçeye gidelim, bacılarım görmesinler."

"Öyle ise pek iyi."

Bir kaç şişe içki alıp babasının has bahçesine gidiyorlar. Kız içkileri göğsünden aşağıya döküyor, müezzine durmadan içirtiyor, müezzin yere devriliyor. Kız suyu bahçeye bağlıyor, loğla bahçeyi loğluyor, müezzinin üzerinden gidip geliyor, müezzin çamurdan tanınmıyor, kız eve kaçıyor. Müezzin yirmi dört saatte ayıkıyor. Öledirile evine gidiyor. Küçük kız ablalarıyla müezzin onu öldürecekler diye korkuyor gözüne uyku girmiyor. O sırada babası o uzak memleketten geliyor, daha kızlarının yüzünü görmeden evvel bahçesine gidip bakıyor ki büyük kızla ortancıl kızın gülleri kurumuş, küçük kızın ki ise büyümüş budak vermiş. Orada anlar ki iki kızı eğri yola gitmişler, küçük kızı şanlı şerefli yaşamış.

İki büyük kızını ve müezzini öldürtüyor, küçük kızına malını mülkünü bağışlıyor, yiyip cip muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Emine Öksüz

14
TÜYLÜ

Ne varmış ne yokmuş,... Vakti zamanında, bir padişahın bir kızı varmış, bir padişahın da bir oğlu varmış. Biri bir memlekette biri de bir memlekette, kızın adı Tüylü'ymüş. Bunlar rüyalarında birbirlerine aşık oluyorlar. Şimdi Tüylü zayıflıyor, zayıflıyor, padişah kızı, cariyeler önü sıra çalışıyorlar, istediğini yerine getiriyorlar gene o ince zayıf, kalıyor. Hocalara baktırıyorlar, Padişah soruyor: "Nedir bu benim kızımın derdi, acaba neden böyle zayıf?" "Yanına bir kara tavuk bağla, eğer o tavuk zayıflarsa, bu kızın da zayıflar, eğer o tavuktoplanırsa senin kızın da toplanır."

Bu kere kara tavuğu tutuyorlar, kızın yanına koyuyorlar, padişah her gün için bekçiler koymuş kızını dinlettiriyor, ne diyor, derdi ne imiş, diye. Bir de bakıyorlar ki kız dışarıdan geldi, tavuğa baktı, dedi ki:

"Soyka tavuk, ben Acem şahının oğluna vurulmuşum, böyle zayıfım, merak ediyorum, senin derdin ne?"

Padişah bunu işitiyor, diyor ki:

"İlân ettirin, ben yarın kızımı öldürteceğini."

Büyük cariye kıza haber veriyor:

"Sultan hanım, baban böyle böyle işitmiş, ilân ettirdi, seni asacak, bunun çaresini nasıl düşünürsün?"

"Öyleyse iki at eğerle, bir heybe altın al, çıkıp gidelim, kimse bizi görmesin,"

Bunlar bir heybe altın alıyorlar, iki atın eğerini bağlıyorlar, ikisi gizlice ata biniyorlar, kayboluyorlar. Doğru Acem ülkesine gidiyorlar. Orada o cariyeyi gelin ediyor, kendi padişahın evine, fakat bir postik yapmış hepsi tüy, başına çekiyor çirkin bir kız oluyor, padişahın evine giriyor, diyor:

"Hanım , beni besleme tutmaz mısın?"

"İş yapabilir misin?"

"Yaparım inşallah."

"Hele işini beğeneyim, tutarım."

Padişah kızı, temizlikten anlıyor, mutfağa giriyor, o yana bu yana işleri görüyor. Sultan hanım beğeniyor, yanına alıyor. Tüylü artık yemekleri pişiriyor, işlerini görüyor, temizliğini, her şeyini beceriyor.

Neyse bir günün birinde hazırlanıyorlar, gelinleri kızları, padişahın karısı hamama gidecekler, diyorlar ki:

"Tüylü, sen de gelir misin hamama?"

"Hanım, hanım, ben kim hamam kim? Ben bir fukara adamım."

"Adam, bu kız ne bilir hamam nedir?"

Onlar gidiyorlar, bu da işini görüyor, mutfağı siliyor süpürüyor, kabını kaşığını tamam ediyor. Her işi bittikten sonra bir kat elbise çıkartıyor, giyinip gidiyor. Şık böyle, giriyor hamamın içine: "O yana, o yana ben falan yörük beğinin kızıyım, ben yıkanayım gideyim işim var, siz sonra yavaş yavaş yıkanında gelin." Herkes hayran kalıyor, o kadar güzel ki, böyle bayılıyorlar. Neyse, geliyorlar eve, Tüylü ev halkından evvel geliyor gene postiğine giriyor. Hanım soruyor:

""Tüylü ne ettin işini?"

"Vallah, hanım bir az topladım."

"Yere giresin, yere giresin gelmedin sen bugün hamama, hele bir kız geldi, görevdin bayılırdın."

"Hanım, hanım, ben kim hamam kim?"

Devresi günü bir-daha gidiyorlar, hanım soruyor:

"Tüylü sen de gelir misin?"

"Hanım canım kurban, ben kim hamam kim, ben bir fakir adamım."

Neyse, "Adam bu ne anlar?" diyorlar, çıkıp gidiyorlar. Gene Tüylü işini görüyor, temizliğini yapıyor, bir elbise giyiyor, gidiyor. "O yana o yana, önümden geçin, siz yavaş yavaş yıkanın gelin, benim işim var, ben falan yörük beğinin kızıyım." diyerek hamama giriyor, padişahın ailesi de: "Nasıl etsek de bu kızı bizim oğlana istesek?" diye düşünmeğe başlıyor.

Padişahın bir tek oğlu var, çok da gözde, annesi: "Oğlum, gel hamamın kapısında dur, Allah vere o Yörük beğin kızı bugünde gele göresin, görsen bayılırsın." diyor. Gene hazırlığı görüyorlar:

"Tüylü, sen de bugün bizimle gel."

"Hanım, canım kurban, ben kim hamam kim, ben bir fukara adamım."

Bunlar giyinip gidiyorlar, Tüylü de işini görüyor, mutfağını siliyor süpürüyor, elbisesini değiştiriyor, Böyle şıkır şıkır hamama gidiyor, oğlan kapıdan görüyor bayılıyor, "Bu ay mıdır gün müdür?" diyor.

Neyse, bunlar yıkanıyorlar, geliyorlar ki oğlan aşık olmuş: "Ben o Yörük biyinin kızını arayacağım bulacağım, imkanı yok. Bana üç aylık ekmek yapın ki ben askerimi alayım gidip her tarafı gezeyim."

Hazırlığını görüyorlar, ekmeğini, yemiğini yapıyorlar hayvanlara (sözüm yabana, affedersiniz.) bindiriyorlar. Askerini alıyor, Tüylü de bir ekmek yapıyor arasına bir kağıt yazıyor: "Tüylü benim, Yörük beğinin kızı benim." Ekmeği o oğlana veriyor:

"Allahı seversen, ekmek kurtulursa, yemek kurtulursa çok acıkırsan aha benim bu ekmeğimi ye."

Oğlan yeminden çok ahrmış: "Peki " diyor.

Neyse, üç ay geziyorlar, teziyorlar hiç kimseyi bulamıyorlar. Ha şu çadorda, ha şu evde, ha şu yerde derken zaman geçiyor, bir iki çadır kalıyor, oğlan: "Nasıl da yoruldum, nasılda acıktım, ekmemiğirniz kurtuldu." derken, hatırına geliyor ki, Tüylünün verdiği ekmek var. Hemen açıyor yiye, bakıyor arasında bin-kâğıt çıktı: "Ben Yörük beğinin kızı değilim, ben falan padişahın kızıyım, böyle yanınızdayım, ben Tüylüyüm." yazıyor. Padişahın oğlu:

"Haydi eve."

"Her yeri aradık, şu iki çadır kaldı, oraya da bakalım hele."

"Yok haydi eve."

Gidiyorlar, oğlan hemen Tüylünün yanına giriyor:

"Tüylü, o postikten çık."

"Hı, hı...ben bir postiğim, ondan nasıl çıkayım?"

"Tüylü, güzellikle çık bu postikten

"Ben çıkamam ben bir postiğim."

Nasıl kılıcının ucunu takıyor, postiği yırtıp bakıyor ki ayın ondurdu gibi bir kız, orada bir düğün ediyorlar, kırk gün kırk gece davul çalıyor, kızı da alıyor, yiyor içiyor muradına geçiyor.

Anlatan: Asi Akış

15
ATEŞKÂR OĞLAN

Bir babanın üç oğlu, üç tane de kızı varmış. Babaları bunlara vasiyet etmiş, demiş ki:

"Ben öldükten sonra -bacılarınızı kim isterse ona verin. Bir de her biriniz üçer gün benim mezarımı bekleyin."

"Peki."

Babaları ölmüş, kapı doğulmuş, gidip açmışlar, bir tilki gelmiş, demiş ki:

"Allah'ın emriyle Peygamberin kavliyle büyük bacınızı bana verin."

Büyük kardeş:

"Babamız isteyene verin diye vasiyet etti ama biz kala kala tilkilere mi kaldık. Biz bacımızı insanlara veririz, tilkilere vermeyiz."

Ortancıl da aynı büyük gibi söylemiş. Küçük:

"Ben babamın vasiyetini tutarım, git filân elbiseleri getir, alda götür."

Tilki de tilkilerin padişahıymış. Derya kenarında da kadınlar çamaşır yıkıyorlarmış. Ziynetlerini çıkarmışlar bir bohçaya koymuşlar. Tilki oraya gitmiş, bohçayı kuyruğuna takıp getirmiş. Kızı alıp götürmüş.

Devresi gün gene kapı dövülmüş. Bunlar kapıyı açıp bakmışlar bir atmaca kuşu gelmiş:

"Allanın emriyle Peygamberin kavliyle ortancıl bacınızı bana verin." Büyükle ortancıl gene vermeyiz demişler. Küçük: "Ben veririm, git bacımıza biraz çeyiz getir de verelim." O da gitmiş bir şeyler uydurmuş, getirmiş. Ortancıl bacılaını götürmüş. Devresi gün gene kapı dövülmüş, bu seferde bir şahın kuşu gelmiş, demiş ki: "Allahın emriyle, Peygamberin kavliyle küçük bacınızı bana verin." Büyükle ortancıl gene "vermeyiz" demişler. Küçük: "Ben vereceğim." demiş. O da küçük bacılarını alıp götürmüş. Şimdi sıra babalarının mezarını beklemeğe gelmiş. Büyük kardeş bir mum alıp babasının mezarını beklemeğe gitmiş. Bir tilki gelmiş, çırasını söndürmüş gitmiş Bu da kalkmış evine dönmüş. Devresi gün de ortancıl gitmiş, mumunu yakmış oturmuş. Bir atmaca kuşu gelmiş onun da çırasını söndürüp gitmiş. O da hemen evine dönmüş.

Üçüncü günde küçük kardeş babasının mezarını beklemeğe gitmiş. Mumunu yakmış oturmuş. Bir şahın kuşu gelmiş çırayı söndürüp gitmiş. Bu bakmış uzakta bir çıra ışıltısı görmüş. Gidip oradan ateş getirip babamın mezarını beklerim diye yola çıkmış. Az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş, bir çuvaldızlık yol gitmiş. Orada bir ihtiyar adam yolun orta yerine oturmuş, bir

beyaz ip sarıyor-muş, yanında bir de siyah ip varmış. Bu sormuş: "Amca, bu beyaz ipi neden sarıyorsun?"

"Evlâdım, geceler uzun, hastalar var. Bu beyaz ipi sarıyorum ki geceler kısa olsun, hastalar şifa bulsun."

"Ya bu siyah ip ne olacak?"

"Bu siyah ipi ne kadar uzağa atarsan geceler o kadar uzar."

"Amca, ben şu uzak yere çıramı yakmaya gideceğim. Gel şunu atalım gece uzasın."

"Aman yavrum, hasta var, şu var, yazıktır."

Bu bakmış ki ihtiyarı razı edemiyor, ihtiyarı yere yatırıp göğsünün üzerine bir taş koymuş. Var kuvvetiyle de o siyah ipi atmış, gece uzamış. Bu oğlan, o çıra yanan yere gitmiş. Orası da kırk başlı devlerin mekânıymış. Orada kırk kulplu bir kazanda yemek pişiriyorlarmış. kazanın başında da kimse yokmuş. Devler hep yatmışlar. Bu devler insan eti yerlermiş onun için de kazanda insan eti pişiriyorlarmış. Bu çocuk "bismillah" deyip kazanı indirmiş, bir kaşık kanlı yemek yemiş, gene kazanı yerine koymuş. Devler bunu görmüşler. "Biz kırk tane dev, o kazam zorla kaldırıyoruz. Bu bir tek adam bu kazanı nasıl kaldırdı? Bu çok yaman bir adam, bizi de öldürür. Biz buna bir şey yapamayız, bununla kardeş olalım. " demişler. Bu çocuğa sormuşlar:

"İns misin cins misin, buradan neden geçiyorsun?"

"Ne insim ne de cins, adem oğlu ademim. Çıramı yakmağa geldim, bir kaşık da yemeğinizden yedim."

"Bize kardeş olmaz mısın ? " "Olurum."

"Madem ki sen bize kardeş oldun, burada çok yüksek bir kale var, bu kalede çok güzel bir hanım kız var. Bu kızı bize indirmez misin?

"Hay, hay indiririm, siz bana kırk tane sikke getirin. Çaka çaka çıkayım, siz arkamsıra gelin. Çünkü kalede ayakçak yoktur."

Bunlar gitmişler, bu oğlan sikkeyi çakıp çıkıyormuş, o devler de arkasında geliyormuş. Fakat bu çocuk sikkeyi döne döne çakıyormuş, kalenin dönemee-cine gelene bir kılıç vurup başını kopartıyormuş. Öyle öyle kırkımda temizlemiş. O kalenin başına çıkmış, oradan içeriye girmiş bakmış orada ayın ondurdu gibi bir kız yatıyor. Kızın başı kıllında altın şamdan yanıyormuş. ayağı kıllında da gümüş şamdan yanıyormuş. Şamdanların yerini değiştirmiş, eğilip kızı öpmüş. Kız uyanmış, sormuş:

"İns raisin cins misin?"

"Ne insim ne cinsim, ademoğlu ademim. Devlerin içinden buraya geldim." "Baba, yetiş gel. buraya cevahir gibi bir insan geldi." Babası gelmiş, sormuş: "Oğlum, evlâdım, nereden geldin?" "Böyle böyle."

"Oğlum, Allahın emriyle ben bu kızımı sana verdim. İşte sana kırk odamın anahtarı. Bu odaların her birinde bir mücevher var. Yalnız kırkıncı odayı açmayacaksın. orada ateşten bir adam var. Onu ben oraya hapsettim. Sana çok yalvarır, acırda onu kurtarırsan kızımı kaçırır seni de yakar."

Bu oğlan söylenenleri dinliyor, kızla beraber bütün odaları gezmişler. Sonunda merakını yenememiş Ateşkâr oğlanın odasını açmış. Ateşkâr oğlan yalvarmağa başlamış:

"Aman insan oğlu, beni buradan kurtar, ben-sana böyle iyilik yapayım, şöyle iyilik yapayım."

Oğlan da babayiğit, kendine güveniyor. Diyor ki:

"Kaynatam söyledi ama bu bana ne yapabilir, sevaptır şunu koyvereyim, çekip gitsin."

Zinciri çekip kırıyor, zincir kırılır kırılmaz ortalığa bir ateş yayılıyor, kızı kucakladığı gibi gidiyor. Oğlan ağlar sızlar, kaynatası da diyor ki:

"Yavrum ben sana, ne dedim, sen sözümü tutmadın, çocuğumu kaçırttın. Ne olacak seninle halimiz?"

"Baba üzülme, ben onu bulurum inşallah "

Kaleden inip bir ata atlıyor, yola revan oluyor. Gidiyor gidiyor, bir yerde bir güzel kale görüyor.

"Altun kemerli hanım bey
Gümüş nalınlı hanım bey
Bu kalenin yolu

Nereden gider hey."

Diye bir türkü söylüyor. O kalede de meğer büyük bacısı oturuyormuş. Büyük bacısı bunu görünce koşuyor: "Vay geldiğin yollara kurban olayım." dile pencereden saçım uzatıyor, kardeşini yukarı çekiyor. Enişten gelince seni öldürür diye kardeşini dolaba saklıyor. Tilki padişahı avdan geliyor, diyor ki:

"Buradan insan kokusu geliyor, eğer büyük kardeşinse parça parça edeceğim, ortancılsa yakacağım, küçük kardeşinse öpüp başıma koyacağım."

"Maden öyle dedin, küçük kardeşim ziyaretine gelmiş, çıkartayım."

Tilki kuyruğuyla çocuğun yüzünü sıvıyor, diyor ki:

"Hoş geldin, safa geldin?"

"Ah enişte derdime çare."

"Ne yapayım?"

"Ateşkâr oğlan nişanlımı aldı kaçtı."

"Eyvah, biz avdaydık, taze gelinle önümüzden kaçtı, gitti. Bizi ateşlerin içinde bıraktı, az daha bizi-yakacaktı, Oğul onu bulmanın kızı elinden almanın imkânı yoktur."

Orada bir kaç gün kalıpyola revan oluyor. Epeyce gittikten sonra bir kaleye daha rastlıyor:

"Altın kaleli hanım hey
Gümüş nalınlı hanım hey
Bu kalenin yolu nereden gider?"

Türküsünü söylüyor. Pencereden ortancıl bacısı bakıyor, kardeşi gelmiş. Geldiğin yollara kurban diye saçını uzatıp kardeşini yukarı çekiyor. "Seni şimdi saküyayım, enişten size zıttır, seni öldürür." diyor. Çocuğu dolaba saklıyor. Atmaca padişahı geliyor, diyor ki:

"Buradan insan kokusu geliyor, eğer büyük kardeşinse yutup bütün çıkaracağım, ortancıl ise parça parça edeceğim. Küçüğü ise alıp başıma koyacağım."

"Küçüğü geldi."

Atmaca küçüğü öpüyor, küçük kardeş:

"Ah enişte, derdime çare."

"Nedir?"

"Ateşkâr oğlan nişanlımı aldı kaçtı. Ne yapacağımı şaşırdım." ,

"Vay kâfir, vay, biz avdayken bir kız ağzında yanımızdan geçti. Az daha bizi yakacaktı. Oğlum biz ondan bir şey kurtaramayız, onun çaresi yoktur, bulamazsın."

Oğlan oradan atına biniyor, yoluna devam ediyor, Gidiyor oradan da bir kaleye rastlıyor. Diyor ki:

"Altın kaleli hanım
Gümüş nalınlı hanım
Bu kalenin yolu nereden gider?"

Küçük bacısı kardeşinin sesini duyunca saçını uzatıp kardeşini yukarı çekiyor. Hoş beşten sonra diyor ki:

"Kardeşim, gel seni saklıyayım, şimdi şahin kuşu gelirse seni parçalar."

Kardeşini dolaba saklıyor. Şahin kuşu geliyor, diyor ki:

"Burudan insan kokusu geliyor, eğer büyük kardeşinse parçalarım, ortancılı da öyle yaparım, küçükse öper başıma koyarım."

"Küçüğü geldi, dolaptan çıkartayım."

Şahin kuşu da oğlanı öpüp başına koyuyor. Oğlan diyor ki:

"Enişte derdime çare."

"Nedir?"

"Ateşkâr oğlan nişanlımı aldı kaçtı."

"Hiç korkma ben onu bulurum."

"Nasıl bulacaksın?"

Şahin kuşu, tilki bacanağına tel çekti, tilki atmacaya tel çekti. Atmaca şahine tel çekti. Teller vızır vızır işliyor. Hepsi şahin padişahın sarayına toplanıyorlar. Diyorlar ki:

"Kaynımızın derdine çare bulacağız, nişanlısını Ateşkâr oğlan kaçırmış, hepimiz de gördük, dağdan önümüzden geçti. Bunun memleketini kim bilir?"

Biri diyor ki:

"Bilse bilse filân taşın doruğunda yaşayan kerkenez kuşu var, o bilir. Onlar çok yaşar, bilse bilse o bilir. "

Gidip kerkenezi buluyorlar, bakıyorlar kerkenez yatıyor, ihtiyar olmuş, üç yüz yaşına gelmiş. Ona soruyorlar:

"Ateşkâr oğlanın yeri neresidir?"

"Annem beni uçurduğu zaman Ateşkâr oğlanın memleketinin üzerinden geçmiştik. Annem, oğlum, Ateşkâr oğlanın memleketi burasıdır, demişti. Eğer hatırımda kaldıysa, beni götürün size göstereyim."

"Peki."

Bin batman et, bin batman da suyu Zümrütü Anka kuşunun üzerine yüklüyorlar, kerkezide onun sırtına bindiriyorlar. Kerkenez "ga" dedikçe et, gı dedikçe su verilecek. Oğlan da yerde atıyla gidiyor, onlara bakıyor. Kerkenez, Ateşkâr oğlanın memleketi burasıdır diye gösterip, geri dönüyor. Yuvasına gelip yatıyor. Bu gidip bakıyor, orada bir kale.

"Altın kaleli hanım,

Gümüş nalınlı hanım,

Bu kalenin yolu nereden gider?"

Kız pencereden bakıyor ki ne baksın, nişanlısının kendisi, aman zaman derken saçını uzatıp yukarı çekiyor. Diyor ki:

"O hınzır şimdi avdan gelir, seni parçalar, ateştir o bunun çaresine bakalım."

"Sen bunun sırrını anla, bunun canı nereden çıkar, biz bunu öldürelim, başka çare yok."

Neyse kız bunu saklıyor. Ateşkâr oğlan gök gürler gibi gürleyerekten geliyor. Diyor ki:

"Burada insan kokusu var, kim geldi?"

"Keşke bir insan olsaydı burada, sen ava kuşu gidiyorsun, eleniyorsun. Benim bu kalede canım sıkılıyor. Keşke bir insan olsaydı da ben eyleneydim. Barı sen sırrını söyle, senin ölümün nerden, hiç olmazsa aklıma geldikçe ağlarım. Ben seni eskidenberi çok severim."

Ateşkâr oğlan da kurnaz, tamamını söylemiyor, diyor ki: "Benim sırrım kapıdadır, kapıya ateşi saldırımı ben neredeysem orada ateş alır ölürüm."

Ateşkâr oğlan gidince kız kapıyı ateşliyor, "ağam yandı, kapım yandı, ağam yandı, kapım yandı," diye ağlıyor. Ateşkâr oğlan geri geliyor, diyor ki: "Boşuna ağlıyorsun, o değildi." "Ya neydi?"

"Kapının arkasındaki süpürgeyi ateşlersen ben yanarım. Benim sırrım odur?."

Kız hemen süpürgeyi yakıyor, "Ağam yandı, süpürgem yandı" diye bağırmaya başlıyor. Ateşkâr oğlan diyor ki:

"Karı, karı sen bana ağlıyorsun, bari tamını söyleyiyem, ama sakın bunu yapmıyasın. Bizim dolapta bir çift at nalı vardır. O at nalının bir tekini suya atarsın, bir balık çıkar, o balığın karnını yararsın, bir kutu çıkar. O kutudan da bir çift ufak serçe kuşu çıkar. O kuşun boynunu çektin mi benim de boynum neredeysem çekilir atılır. O nalın tekini de suya attın mı benim atımın kardeşi sudan çıkar."

Ateşkâr oğlan ava gidince bu oğlan kalkıp hemen dolaptan nalın birini alıyor, suya atıyor. Sudan balık çıkınca karnını yarıyor, kutu çıkıyor. Kutuyu açıyor, içinden bir çift serçe çıkıyor. Serçelerin boynuna elini atıyor, çekecekken yazığı geliyor, ben bunların boyunlarını nasıl çekeceğim diye düşünürken, serçelerin ikisi birden elinden kaçıyor. Ateşkâr oğlanın boynu çekip uzuyor, çekilip uzuyor, ölmüyor.

Bu oğlan atının terkisine kızı alıyor, kaçıyorlar. Ateşkâr oğlanın atı tavlada öyle bir nara basıyor, diyor ki: "Durma gel, kızın nişanlısı geldi, kızı aldı kaçtı." Ateşkâr oğlan hemen geliyor, atına biniyor, atının otunu da yanına alıyor, Ha babam, ha babam, bunlara kavuşuyor. Çok yaman bir at, Ateşkâr oğlan attan atlıyor, bir kılıç atıyor, oğlanı kesiyor. Kızı da kesecekken kız diyor ki:

"Beni niye kesiyorsun? Beni zorla kaçırdı, ben onunla kaçarmıyım, Ben seni seviyorum."

Ateşkâr oğlan bu oğlanı lokma lokma doğruyor, atının terkesine dolduruyor, ata da bir kamçı vuruyor. Kızla beraber kendi kalesine dönüyorlar. Bu oğlan atı doğru şahin kuşunun kalesine gidiyor. Kalenin önünde kişniyor. Bacısı kardeşinin atını tanıyor, atı içeri alıyor. Bakıyor, atın terkisinde kardeşi lokma lokma olmuş. Şahin kuşu avdan geliyor, tilkiye tel çekiyor, tilki atmaca kuşuna bir tel çekiyor, atmaca şahine, teller vızır vızır işliyor. Merkeze yığılıyorlar, diyorlar ki:

"Ateşkâr oğlan, bizim kaynımızı öldürmüş. Şimdi biz bunu canlandırmanın çaresine bakalım. Bunu kim diriltir?" Orada bir kuş diyor ki: "Bu işi kuşlar yapar." "Peki, toplansın kuşlar."

Kuşları topluyorlar, eti de oraya yığıyorlar, diyorlar ki:

"Bakın bu insan oğludur. Bunun her etini yerine koyun, kuş kısmı ete meraklıdır. Hanginiz bundan bir parça yerse, etinizden keser, bunun yanına koyarım." Kuşlar bu oğlanı diziyorlar, oraya bir ufak kuş geliyor, bir dala konuyor, diyor ki:

"Viti do, viti do, anam diyor ki; filânca dağdaki ağaçtan yedi tane çubuk kessinler, filânca dağdaki yeşil ottan getirip burnuna tütünsünler, o çubuklarla her yanına birer tane vursunlar. Hapşınr on beş yaşında bir delikanlı olur, kalkar."

Kuşun dediklerini de yapıyorlar, çocuk canlanıyor, yalnız sağ gözünü sol gözün yerine, sol gözünü sağ gözün yerine koydukları için çocuk biraz çakar oluyor, Çocuk canlanır canlanmaz doğru kaleye gidiyor. Kız nişanlısını içeriye alıyor. Bu sefer suya öteki nalı atıyorlar, sudan Ateşkâr oğlanın atının kardeşi çıkıyor. Oğlan kendi atına biniyor, kızı da o ata bindiriyor. Kaç kaçmaz mısın, kaç kaçmaz mısın, kaçıyorlar. Ateşkâr oğlanın atı da gene tavlada bağırıyor: "Oğlan dirilmiş geldi, kızı aldı kaçtılar, çabuk yetiş." Ateşkâr oğlan atına biniyor, bunların arkasına düşüyor, bunlara kavuşuyor, o sudan çıkan at aygır öyle bir nara atıyor, bacısına diyor ki:

"Ey saçı buçuk, o melunu neden arkanı sıra getiriyorsun, öyle bir şahlan onu yere vur ki yedi parça olsun."

O at da kardeşinin sözünü kırmıyor, şahlanıyor, Ateşkâr oğlanı yere çarpıyor. Bu oğlan atından sıçrıyor, Ateşkâr oğlanı kesiyor. Kızı da atına alıp doğru babasının kalesine gidiyor, kızı teslim ediyor. Yiyor içiyor muradına geçiyor.

Anlatan: Hüseyin Sever

16
HİNT PADİŞAHININ KIZI

Varmış, yokmuş, Allahtan gayri kimse yokmuş. Bir padişahın bir kızıyla bir oğlu varmış. Padişahın oğlu evleniyor, hemşiresini de yanına alıyor. Bu oğlan her gün av kuş etmeğe gidiyor. Hemşiresiyle ailesi berabar oturuyorlar. Bir gün padişahın kızı rüyasında Yemen Padişahının oğlunu görüyor ve ona meyi ediyor. Bu kız Hint'de oğlan Yemende. Bu kızcağız günden güne sararıyor. Ağabeyi ailesine soruyor:

"Aileceğiz, bu benim hemşirem günden güne sararıyor, bunun derdi nedir ?" "Aman sende kocacağızım, nişanlısı vardır."

"Aman karıcağızım, benim hemişirem dışarı yüzü görmüyor, nereden nişanlısı olacak."

"Sabahleyin bir erkek koç kes, güneş doğar doğmaz penceresinin önüne at sen de kapıdan dinle."

Hizmetçilere haber verir, bir davar kestirir, güneş doğar doğmaz hemşiresinin penceresinin önüne atar, kargalar da o etin önünde döğüşürler. Ağabeysi de kapıdan hemşiresini dinler. Kız kafasını pencereden uzatır, der ki:

"Vay hayvanlar, Yemen Padişanının oğluyla Hint Padişahının kızı gibi meyilli mi oldunuz, böyle benziniz sararmış, o etin üzerinde döğüşüyörsünüz."

Yemen nere Hint nere, oğlan bir şey diyemiyor. Neyse bir gün, beş gün, on gün böyle bir ay geçiyor. Bu bacısı ağabeyisinin haberi olduğunu bilmiyor. Cuma günü halası diyor ki:

"Hamama gidelim."

"Hala, sen git, Ben keyifsizim, rahatsızım, bugün evde kalayım.

"Halası hamama gidiyor, bu da giyinip marangoza gidiyor. Diyor ki:

"Marangoz, bana bir kütük yap, içeriden açılıp içeriden kilitlensin. Kırk günlük yiyeceğim, içeceğim onun içinde bulunacak. Ne vereceğim.?"

"Şu kadar."

Bu kız evine gelir, Marangoz çalışır, yapar yapıştırır, kütüğü hazırlar kırk günlük yiyeceği içeceği kütüğün içine koyar. Kız gider, marangozun parasını verir. Kütüğü alır, bir hammal çağırır:

"Hammal, bu kütüğü sırtla, denize gidelim."

Denizin kenarına gidince kız hammala epeyce bir para verir, der ki:

"Bir ben, bir Allah bir de sen bu meseleyi biliyorsun. Bu meseleyi kimseye söyleme. Ben kütüğün içine girince, kütüğü denize at."

Kızcağız kütüğün içine giriyor, kütüğü içeriden kilitliyor, hammal kütüğü sırtlayıp denize atıyor. Kız gitmekte olsun, ağabeyi avdan eve döner, bacısı yok. Kız kırk günde Yemen Padişahının has bahçesine önüne çıkıyor. Cenabı Allah suyu vuru vura oraya çıkartıyor. Orada da Yemen Padişahının hemşiresi gelin, Yemen Padişahının oğlu, hemşiresine av kuş etmeğe gelmiş. Bahçenin önüne çıkıyorlar, denizde bir karartı görüyorlar. Oğlan seğmenlerine diyor ki:

"Koşun malsa size, cansa bana."

Koşup getiriyorlar, oğlan bakıyor bir güzel kütük. Diyor ki:

"Bunu hemşiremin mutfağına koyayım, kapkacağını buna dizsin, benden yadigar olsun."

"Götürüp hemşiresinin mutfağına koyuyorlar. Ramazan günü yemekler hazırlanıyor, mutfağa diziliyor. Herkes yattıktan sonra bu kızcağız, kütüğün kapısını açıp dışarı çıkıyor. Yemeklerden yiyor, ellerini yıkayıp havluya kuruluyor. Yemen Padişahının oğlunun odasına gidiyor, altın şamdanı başı kıllından alıp ayak ucuna, gümüş şamdanı ayak ucundan alıp başı kıltına koyuyor. Oğlanın yüzünden bir öpüş alıp kütüğe giriyor. Çocuğun yüzüne bir ateş yayılıyor, ayıkıyor. Bakıyor şamdanların yeri değişmiş, mutfağa gidiyor, sahurluk yemekler hep bozulmuş. Cariyeyi çağırıyor, diyor ki:

"Yahu sizde hiç akıl yok mu? Kapıları açık bırakmışsınız, yemekler bozulmuş."

Cariyeler, kapıları açık bırakmamıştık, ne oldu diye düşünüyorlar. Neyse bir gün böyle iki gün öyle, üçüncü gün bizim bu kütükte bir iş var diye düşünüyor. Tutuyor, çifte parmağını yarıyor, tuz basıyor ve yatıyor. Parmağı sancır uykusu gelmez. Bakar mutfakta kütük çıt açıldı, bir kız-çıktı içinden, yemeklerin hepsinden birer kaşık yedi, karnını doyurdu. Elini yıkadı, havluya kuruladı. Oğlanın odasına geldi, şamdanların yerini değiştirdi, oğlanın yüzünden bir öpüş aldı. Tam giderken evin hanımı kızın elinden yakaladı. Kıza sordu:

"Sen ins misin, cins misin?"

"Ben ins oğlu insim."

"Bu ne haldir?"

"Ben Hint Padişahının kızıyım, ürüyamda Yemen Padişahının oğluna gönüllü oldum. Ağabeyimden korttum, bu kütüğü yaptırdım, denize atlayıp buraya geldim. Burası neresidir bilmiyorum?"

"Burası aradığın yerdir; söylediğin de benim ağabeyimdir."

Ağabeyi cuma günü buraya ava kuşa geliyor, ama emmisi kızıyla nişanlıymış. Buna hırçıklar giydiriyorlar. Ağabeysi gelince diyor ki:

"Çat iyeler, o yeni gelen cariyeyi çağırın, gelsin ağabeyimin ayakkabılarını çeksin."

Kıza da tembihliyor, birini çek birini çekme. Kız da çizmesinin birini çekiyor, birini çekmiyor. Ağabey diyor ki:

"Bu nasıl insandır, birini çekiyor birini çekmiyor-"

"Ağabey, kusura bakma yeni geldi, ancak alışır."

Ben has bahçeye iniyorum, benim kahvemi oraya gönderin."

Bunlar kahveyi hazırlarlar, bu kız götürür verir ama fincanı geri almaz. Padişahın oğlu kızar söylenir, sonra bu kız bir al ata biner, al elbiselerini giyer. O has bahçeyi darmadağınık eder. Bu oğlan, bu kızı görünce düşer bayılır. Bu oğlan, kardeşine meseleyi sorar. Bu nedir diye. O da anlatır. Sorar: "Ağabey, bu kızı almaz mısın?'"

Şerbetleri kupalara doldururlar, şerbetler içilir, Allah'ın emriyle bunların nikâhlarını kıyıyorlar. Bunlar bir gece bir arada kalıyorlar. Bu çocuğun memleketinde düğünü tutulmuş, davullar zurnalar çalınıyor, Sabahtan bu çocuk kalkıyor has bahçeden bir teste gül topluyor, kızın yanına bırakıyor, çıkıp düğününe gidiyor. Bu kız uyanıyor bakıyor yanında bir deste gül, kocası yok. Bu kız da yola çıkıyor, yolda bir çoban görüyor, ondan bir işkembe alıp başına giyiyor. Biraz daha gittikten sonra bir şeyhe rastlıyor, onun da elbiselerini alıp giyiyor, Oğlana yetişir. Oğlan bunu görünce sorar:

"Şeyhim, ne gördün?"

"Yar yatar gördüm,
Gül kucağı gördüm;
Yârini uykuda koymuş,
Kendi göçer gördüm."

Bunlar geliyorlar, davullar zurnalarla bunları karşılıyorlar, Şeyh bu oğlana bu işten vazgeç derse de oğlan, artık imkan yoktur, der. Damat, gelinin üzerine para serpiyor, Gelin geliyor, gerdeğe giriyorlar, oğlan şeyhi bir perde gerip arkasına yatırıyor. Perdenin arkasından gene soruyor:

"Şeyhim, ne gördün?"

"Yar yatar gördüm,
Gül kucağı gördüm, ,
Yârini uykuda koymuş,
Kendini göçer gördüm."

Soyunur, nişanlısının koynuna girer. Şeyhe bir daha sorar. Kız hemen başından partini çıkartır, saçlarını boynuna dolar. Oğlan bir daha seslenir:

"Şeyhim ne gördün?"

Bakar ses gelmiyor, kalkar bakar, kız saçlarını boynuna dolamış, kendini boğuyor. Hemen saçların boynundan çözer, der ki:

"Aman emmim kızı, sen benim anam bacımsın, haydi sen doğrudan doğruya babanın evine git, Bu benim ailemdir. Hali keyfiyet böyle böyle."

Emmi kızı babasının evine gider, Yeniden toy düğün tutulur. Gökten iki elma düşer, biri cemaata, biri hikâye söyliyene. Yer içer muratlarına geçerler.

Anlatan: Kasım Yaman

17

İĞCİ BABA

Bir varmış bir yokmuş, bir İğci baba varmış, iğ satarmış. Bir evde üç tane kız varmış. İğci babanın gönlü bu kızlara düşmüş, iğ satmak maksadıyla bu kızların kapısını çalmış:

"İğ alımısınız ?"

"Alırız."

Kızlar, iğlere bakmışlar, o yana çevirmişler, bu yana çevirmişler, vakit geçirmek için iğlere bakıyorlarmış, en sonunda almamağa karar vermişler:

"Biz bu iğleri beğenmedik bunların daha iyisi yok mu?"

"Var, ama burada değil, isterseniz biriniz benimle gelin, evden beğenir getirirsiniz."

Büyük bacıları diyor ki:

"Benim de canım sıkılıyor, ben gideyim bir az vakit geçsin."

İğci babanın arkasına düşüyor, bura senin bura benim derken, bir tenha yere geliyorlar, orada bir mağaranın içine giriyorlar, kız soruyor:

"Hani İğci baba senin iğlerin nerede?"

"Kızım sen otur, şimdi iğlerimi getireceğim."

İğci gidiyor, sakalı takma olduğu için çıkarıp geliyor, kız bakıyor iğci baba bir delikanlı olmuş. İğci kıza diyor ki:

"Ya sen beni alacaksın, ya da ben seni keseceğim."

"Ben buraya iğ almaya geldim sen beni kesesin diye gelmedim.."

"Şu insan etlerini pişireceksin beraber yiyeceğiz, yoksa seni keserin."

"Ben insan eti yemem."

"Parmağımı kessem yer misin?"

"Yerim." diyor, ama parmağını keseceğine inanmıyor. İğci parmağını kesip buna veriyor, bu parmağını yer gibi yapıyor, sofranın altına atıyor.

İğci baba soruyor:

"Parmağımı yedin mi?"

"Yedim."

"Eğer yemediysen seni keserim."

"Kes."

"Parmağım, parmağım neredesin?"

"Sofranın altındayım."

Kızı orada kesiyor, duvara asıyor. İkinci gün gene gidiyor, kızların evin önünde bağırıyor:

"İğ satarım, iğ satarım, iğ alan."

Kızlar çıkıp soruyorlar:

"Bacımızı iğ beğenmeye götürdün, bacımıza ne ettin."

"Yolda giderken bacınızı bir şehzade gördü, gönlü düştü, aldı götürdü."

Ortanca kız diyor ki:

"Öyleyse ben de seninle geleceğim."

"Haydi gidelim."

Bu da düşüyor iğcinin peşine, şura benim şura senin derken gelip gene aynı mağaraya giriyorlar. İçeri girince kız hep insan leşlerini görüyor, ablası da orada asılı. Bağırıyor çağırıyor, bir şey yapamıyor. İğci baba:

"Kalk ablanın şu yan tarafından biraz et kes beraber yiyelim."

Korku belâsı ne yapsın ablasının bir tarafından kesip pişiriyor:

"Ben insan eti yemem, sen ye."

"Parmağımı kessem yer misin?"

"Yerim."

"Bak yemezsen seni de ablan gibi keser yerim."

"Sen kes, senin parmağını yerim."

Parmağını kesip kıza veriyor, kız parmağı alıyor, ağzını bir sağa oynatıyor bir sola oynatıyor, parmağı çöp tenekesine atıyor. İğci baba soruyor:

"Yedin mi parmağımı?"

"Yedim."

"Parmağım, neredesin?"

"Çöp tenekesinin içindeyim."

Hemen orada onu da kesiyor. Üçüncü gün gene kızların evine gidiyor, küçük kız kapının önünde bekliyor, soruyor:

"Ne ettin bacımı?"

"Yolda giderken, bir avcıya rastladık, kır ata binmişti, ablanı aldı götürdü."

Bu küçük kız biraz kurnaz, bunda bir iş var diye düşünüyor:

"Beni de götürür müsün?"

"Haydi gidelim."

Küçük kız kedisini de yanına alıyor, iğciyle beraber aynı mağaraya gidiyorlar. Kız mağarada insan leşlerinin arasında kendi kardeşlerini tanıyor. İçinden, dur sen, eğer ben bacılarımın intikamını atamazsam yazıklar olsun bana, diyor, iğci baba bu kızada bacılarını söylediği gibi:

"Haydi, kalk biraz et pişir." diyor. Kız hemen kalkıp pişiriyor. İğci baba:

"Sen de ye."

"Ben insan eti yemem."

"Parmağımı kessem yer misin?"

"Yerim."

Parmağını kesip kıza veriyor. Kız da parmağı sofranın altındaki kedisine veriyor. Kedi parmağı yiyor. İğci baba soruyor: "Parmağım neredesin?" "Sıcak bir karındayım."

"Tamam artık sen buradan dışarı çıkamazsın." insan eti yedirdiği kimseleri, o mağaradan dışarı çıkartmazmış. İğci sabahlan atına biniyor ava gidiyor. Bu kıza keklik eti, tavşan, kuzu getiriyor. Kız yiyor içiyor orada yaşıyor. Bir gün kız diyor ki:

"Sen ava gidiyorsun, benim evde canım sıkılıyor."

"Al sana kırk tane anahtar, otuzdokuz odayı gez, yalnız kırkıncıya girme."

"Peki açmam."

Her gün bir kapıyı açıyor, kimisi bahçelik bağlık, kimisi havuz başları, güller gülistanlar, bülbüller ötüyor. Odaların otuz dokuzunu geziyor, kırkıncıya geliyor, kapıda düşünüyor: "Açsam mı açmasam mı?" diye, derken usanıyor, kapıyı açıyor. Bu odada aslan gibi bir delikanlı saçlarından asılmış. Kız soruyor:

"Sen in misin cin misin?"

"Ne inim, ne de cin, ben de senin gibi bir insan evlâdıyım, bunun eline düştüm ben buraya getirdi, saçlarımdan astı, şimdi burada hapisim."

"Bunun elinden nasıl kurtulacağız?"

"Onun kolayı var, sen onu dizine yatır, saçlarını okşarken başından üç tane tüy çek, o zaman kırk gün uykuya dalar, biz de buradan kaçarız."

Kız hemen oradan çıkıp kapıyı kilitliyor. Akşam olunca iğci keklik getiriyor, pişirip yiyorlar, Kız: "Sen çok yorulmuşsun, gel istirahat et." diyor.

İğci başını kızın dizine koyuyor, kız yalandan saçlarını okşarken, üç tane tüy çekiyor, iğci burada uykuya dalıyor. Kız hemen kalkıyor gidip kırkıncı odayı açıp o genci kurtarıyor. Bunlar atlara binip başka bir memlekete kaçıyorlar, orada evleniyorlar. Aradan zaman geçiyor, kırk gün dolduktan sonra İğci baba uyanıyor, bakıyor ne kız var ne de oğlan. Bir dilenci kıyafetine giriyor, şehir şehir dolaşıyor, en sonunda bunları buluyor. Bir akşam üzeri gidip bunların kapısını-çalıyor:

"Kızım, ben fakirim, arkadaşlarımla hacca gidiyordum ben geri kaldım ne olur bir gece beni misafir et."

Kız da bunu içeri alıyor, akşam olunca kocası geliyor, iğci babayı görür görmez tanıyor, karısı korkmasın diye sesini çıkartmıyor. Yemek yiyorlar, iğciye de ayrı bir yatak seriyorlar. Bu oğlan uyumadan bekliyor, gece yarısından sonra uykusu geliyor uyumamak için, tutup parmağını kesiyor, biraz tuz koyuyor. Sabaha yakın nasıl oluyorsa birden bire uykuya dalıyor, iğci baba kalkıyor oğlanın başına bir şişe koyuyor, mahalleye de ölüm toprağı serpiyor. Bir sopa alıp kı/a yak-aşıyor sağa döndürüyor vuruyor, sola döndürüp vuruyor, kız öyle oluyor ki nefesi kesiliyor, neredeyse düştü düşecek, kulağına bir ses geliyor:

"Kocanın başının ucunda duran şişeyi kır."

Kız oradan oraya koşarken ayağı çarpıyor, şişeyi kırıyor, o zaman kocası kalkıyor, güçlü kuvvetli hemen iğci babanın elini ayağını bağlıyor, bacanın içine koyuyor, üzerine bir teneke gaz yağı döküyor, alttan ateşe veriyor. O yanıyor masal da bitiyor.

Anlatan: Hüseyin Sever

18
İHTİYAR ADAMIN OĞLU

Vakti zamanında, bir ihtiyar baba, ihtiyar ana bir de oğullan varmış. Cenabı Allah-vermeyince zorla değil ya fakirlermiş, bir gün çopuk der ki:

"Babacığım, ben Adana'ya gideceğim, çalışayım birkaç kuruş kazanayımda getireyim. Bir tek öküz alalım, onunla bir çift öküz alalım, barınalım."

"Peki evlâdım, işin gücün rast gitsin. Oğlum Adana'ya gidince kim ekmeğinin çoğunu verirse onunla arkadaş olursun. Benim sözüm sana budur."

Çocuk bir ekmiği beline bağladı, yola çıktı, bura senin şura benim derken bir çeşmenin başına geldi, ekmeğini çıkardı, yedi. Biraz daha gittikten sonra bir arkadaşa rast geldi:

"Selâmün aleyküm."

"Aleyküm selâm."

"Nereye gidiyorsun?"

"Adanaya."

"Ben de seninle beraber geleyim."

Bununla arkadaş olurlar, beraberce epeyce giderler, bir çeşmenin başına gelirler, o arkadaşı çıkardı ekmeğini böldü, çoğunu kendi aldı, azını bu çocuğa verdi. İhtiyarın oğlu: "Ben babamın sözünü tutayım, bununla arkadaşlık yapmıyayım." dedi. Bir köye geldiler, ihtiyarın oğlu dedi ki:

"Arkadaş, ben köyün üst başına gideyim, sen alt başına biraz ekmek alalım, yolumuza devam edelim."

"Hay hay."

İhtiyarın oğlu hemen köyün üst başından yola vurur, Adana'ya gider. Orada epeyce zaman gelir geçer. Gezer tezer, rızk birdir, iki olmaz. Bu bir sene kalır eline bir şey geçmez. Babasının verdiği otuz kuruşla memleketine dönmek üzere yola çıkar. Geliyor geliyor, Sütçü köyü gibi bir köye geliyor. Orada iki kişinin bir cenazeyi dövdüklerini gördü, sordu:

"Yahu Allaha bağışlayın, bunun ne suçu vardı ki vuruyorsunuz? Bu zaten ölmüş."

O başı kıllında duran muhtarmış, demiş ki: "Haydi baba sen yoluna git, senin neyine gerek." "Zaten Cenabı Allah onun ruhunu almış, ne istiyorsunuz?" "Bunun bize otuz kuruş borcu vardı, bunun için bu cezayı yiyecek." "Baba, alın size otuz kuruş, Allahın rızası için buna vurmayın, gömün artık."

O ihtiyarın oğlu, otuz kuruşu verdi, o cenazeyi onların elinden kurtardı. Yoluna revan oldu, memleketine gitti. Köylüler ihtiyarın oğluna gelip hoş geldin diyorlar. Onlar gittikten sonra ihtiyar, oğluna sorar:

"Ey oğlum, yediğin içtiğin senin olsun, başına ne geldi, ne gördün, ne ettin?"

"Babacağızım, Adana'ya gittim bir sene geçti, bir gün çalıştım, üç gün boş kaldım. Cenabı Allah vermedi."

"Canın sağ olsun."

"Babacağızım, sen bana otuz kuruş harçlık vermiştir. Adana'dan dönerken bir köyde bir cenazeyi dövüyorlardı, neden dövdüklerini sordum, ölünün, onlara otuz kuruş borcu varmış, ondan dövüyorlarmış, Ben de otuz kuruşumu verip o ölüyü kurtardım."

"Aferin oğlum, çok iyi etmişsin. Bu iyliği yaptığına göre Allah işini rast getirir."

Çocuk bir ay daha köyünde kalır, bir gün der ki:

Babacağızım, ben İstanbul'a gideceğim."

"Yavrum, yapma, rızkımız dar, ne yapalım Cenabı Allah bizi öyle yaratmış."

"Yok gideceğim."

"Peki oğlum git ama gene nasihatim i tut."

"Hay hay babacığım."

Bu çocuk yola çıkar, biraz gittikten sonra dinlenmek için bir su. kenarına oturur, yanına aslan gibi bir delikanlı gelir:

"Selâmün aleyküm arkadaş."

"Aleyküm selâm."

"Nereye gidiyorsun?"

"İstanbul'a gidiyorum."

"Ben de İstanbul'a gidiyorum."

"Ben acıktım, sen de acıkmışsındır, bir ekmeğim var, bu suyun başında beraber yiyelim, öyle yolumuza devam edelim."

"Hay hay."

O delikanlı belinden ekmeğini çıkardı, böldü büyük parçasını bu çocuğa verdi. Bu çocuk babasının nasihatini hatırladı, bu delikanlı ile arkadaş oldu. Ekmeği yediler, yola revan oldular. Ha burası ha şurası derken İstanbul'a dahil oldular. O delikanlı ihtiyarın oğluna diyor ki:

"Hiç merak etme, Cenabı Allah ne verirse, ben çalışırım kardeş gibi yeriz."

Delikanlı çalışır, ihtiyarın oğlu oturur, bir zaman böyle barınırlar. Günün birinde o delikanlı der ki :

"Sen boş geziyorsun arkadaş, dinle, tellâl ne derse öğren, akşam ben gelince bana anlat."

"Peki kardeş."

Bir perşembe günü tellâl bağırdı:

"Cuma gecesi Padişahın kızıyla kim gerdeğe girerse, hem kırk altın hem de Padişahın kızını verecekler. Saat dört beş sıralarında nikâhları kıyılacak."

Bu çocuk dinliyor, akşam o delikanlı gelince ona anlatıyor, bunlar ikisi beraber kalktılar tarif edilen yere gittiler. İhtiyarın oğlu içeri girdi Allahın emriyle padişahın kızıyla nikâhı kıyıldı. Bunu götürdüler Padişah m kızının yanma koydular. Meğer o kızla evlenen sağ çıkmazmış. Çocukken su içmiş karnına yılan girmiş. Bu kız kimle evlenerse yılan ağzından çıkıp kocasını zehirleyip gene geri içeri giriyormuş. Bu ihtiyarın oğlu, kızla beraber yattıktan sonra, yılan dışarı çıktı, tam oğlanı zehirleyeceği sırada o delikanlı gaipten geldi, yılanın başını kesti pencereden aşağıya attı, yarısını de cebine koydu. Sabahtan cenazeyi kaldırmak için hazırlık başlıyor. Bir besleme valide sultanın abdest suyunu verdikten sonra gidip küçük hanıma bakar, anahtar deliğinden gözler, bunlar konuşuyorlar, damat da ölmemiş, hemen koşar valide sultana der ki:

"Valide sultan, Padişah hazretleri, beyle kızınız konuşuyorlar."

"Ne demek o? Yalan söylüyorsun."

Gelip bakıyorlar, doğru. Bu çocuk Allah'ın emriyle Padişahın damadı oldu. Bu çocukla o delikanlı gene her zaman ki gibi buluşurlar. Aradan bir sene geçer, delikanlı buna der ki:

"Gidersin ah çekersin, o kız sana sorar, neden ah çektin diye, o zaman sen de dersin ki, benim bir ihtiyar anamla babam var, kaç senedir ben onlaı ı görmedim. Ben onlara gideceğim, istersen sen de beraber gel. Gelmezsen ben yalnız giderim, atalarımı anamı göreyim."

Bu çocuk karısına delikanlının söylediklerini anlatır. Kız da sabah gider a-nasına babasına sorar, onlar da derler ki:

"Hay hay evlâdım, öyle bir şey varsa gidin."

Padişah, bunların yanına bir blük asker, bilmem ne kadar deva hazırlatıyor, cevahir hakıt yüklüyor. Bunlar o delikanlı da beraber yola çıkarlar. Bu arkadaşı der ki:

"Kardeş, bunlara emir ver, geri dönsünler. Her birine birer ay izin ver, bir aydan sonra gitsinler Padişaha, sağ salim teslim ettik desinler."

Askerleri salıverirler, hepsi sevine sevine memleketlerine giderler. Bunlar yollarına revan olurlar, kırk deveyi yıkarlar, çadırlarına kurarlar. Bu delikanlı dedi ki:

"Kardeş, hepsi kırk deve değil mi?"

"Evet kardeş, kırk devedir."

"Yirmisi senin yirmisi benim."

"Hay hay kardeş, başımla gözüm üstüne."

"Sen benim işime karışmıyacaksın, karışırsan fena olur."

"Hay hay kardeş."

Bunları böldükten sonra delikanlı Padişahın kızını duta bağlıyor, diyor ki:

"Kardeş, kadını da böleceğiz."

"Ama kardeş olur mu?"

"Ben sana benim işime karışma demedim mi?"

Oğlan ses etmez, delikanlı kılıcını aldı, gerildi gerildi, kılıcı çekti kıza vurdu. Kızın ağzından yılan yavrusu düştü. Kızı ağaçtan söktü. Kızın karnı tertemiz oldu. Develeri yüklediler. Padişahın kızını bindirdiler. Delikanlı dedi ki:

"Bacım, hakkınızı bana helâl edin, biz kardeşimle burada ayrılacağız, siz memleketinize gideceksiniz."

Develer çekildi, yola çıkarken delikanlı ihtiyarın oğlunun kolundan tuttu

dedi ki: - •

"Kardeş, sen bana hakkını helâl ettin mi?"

"Kardeş, Allah helâli hoş etsin. Sen bana bu kadar iyilik ettin, beni çalıştırmadın, sen bana baktın."

"Kardeş sen bana gene de helâl ettin mi?"

"Ettim."

"Kardeş sen ben kimin bilyor musun? Beni sana Cenab-ı Allah gönderdi.

"Ne bileceğim.?"

"Kardeş, sen beni o zalimlerin elinden kurtardın. Beni otuz kuruş için doğuyorlardı. Sen otuz kuruşu verdin benim cenazemi o zalimlerin elinden aldın. Cenabı Hak beni sana yardımcı yolladı. İşte ben de sana bu iyiliği yaptım."

Yer yarıldı, içinde kayboldu. İhtiyarın oğlu develerini aldı, köyüne geldi... Köylü çıktı bunları karşıladı. Hemen kölüler, develeri yıktılar, malları içeri taşıdılar. Akşam oldu köylünün her birine birer hediye dağıtıldı. Herkes gittikten sonra babası sordu:

"Oğlum, bu ne işti, bu ne gidişti?"

"Baba, hali keyfiyet böyle böyle."

"Ben sana demedim mi oğlum. Allah işini rast getirir diye. Bak otuz kuruşu verdin Cenabı Allah sana neler neler verdi."

Yediler içtiler, Cenabı Hak muratlarına kavuşturdu..

Anlatan: Ahmet Çetin

19
KIZ PADİŞAH

Varmış, yokmuş, bir kadının bir kel oğlu varmış. Bu Keloğlan yılda dokuz on ay kadar davar otarıyor, üç ay kışda kaval çalıyor, oturuyor, bir iş yapmıyor. Bir gün anası diyor ki:

"Oğlum, böyle oturmak olur mu?"

Bu hemen anasını yakalayıp bacanın içine koyuyor, bir parça çalı çırpı getirip

diyor ki:

"Bak, seni ateşe verip yakacağım. Benim işime karışma. Aç kalıyor musun.

susuz kalıyor musun? Yok. Daha senin istediğin ne?"

Bu Keloğlan davarını gütmede olsun, orada da bir evde, bir kadının güzel bir kızı varmış. Bu kızı o zamana kadar kimse görmemiş. Bir gün bu kız silkelemek için sofra bezini dışarı çıkartmış, oradaki ahçılardan biri de bunu görmüş. Kızın babası da çok sinirliymiş. Bu ahçı kızın ağzından sanki kız buna gönüllüyüm gibi bir mektup yazmış. Kızın babası mektubu görünce kızı pencereden aşağıya atmış. Keloğlan oradan geçiyormuş, kızın pencereden düştüğünü görünce kızı tut muş. Bu .kıza bakıp diyor ki:

"Yahu sen çok güzelsin ama benim kafam kel." "Kel mel artık ben seni alacağım."

"Yok ben seni almam, ben seni almam da sen benim üzerimde durmazsın Ben fakirim sen zenginsin."

"Yok, zenginlik fakirlik yok."

"Yok, ben seni almam, ben kavalımı çalar, davarımı otarırım. Babanın evine git, ben sana karışmam."

Bu kız geri babasının evine gidiyor. Bu ahçı bu hıyanetliği yaptığı için babası artık bu kıza yüz vermiyor. Kız da evinden ayrılmağa karar veriyor. Yola çıkıyor, epeyce bir yol gittikten sonra bir beri yazıda kırk göz bir evin önünde bitlerini ayıklayan bir ihtiyar kadın görüyor. Kız diyor ki:

"Ana, ben senin elini ayağını öpeyim. Ben bir eksik eteğim, bir iftira yüzünden buralara düştüm, benim namusumu muhafaza et."

"Kızım, ben seni alırım, sana hizmet ederim. Yalnız benim bir kel oğlum var, davar otarıyor. O gelirse ben onun elinden de yaparım?"

"Ana, ana kırk gözlü evin var, beni bir göze bırak, o gelip beni nerede bulacak."

"Peki kızım."

Kadın bu kızı bir göze koyuyor, anahtarını da ayrı yere koyuyor. Akşam Keloğlan kaval çala çala geliyor, diyor ki:

"Ana, ışkım dombaldı, şu anahtarları ver, odaları gezeyim."

Anası otuz dokuz tane anahtar veriyor. Keloğlan alıp gidiyor. Odaları gezdikten sonra geri dönüp anasına biriyi sopa çekiyor. Diyor ki:

"Ben davar olardım, dinlendim, döşürdüm, bu evi yaptırdım, canım istediği zaman gezeyim diye. Sen bana neden anahtarı vermedin?"

Anası kalkıp kızın odasının kapısını açıyor. Keloğlan bu kızı görünce yarım saat göğsü çarpıyor. Diyor ki:

"Ben seni gökte ararken yerde buldum. Sen buraya nereden geldin?"

"Valla ben de senin âdını duydum, sana aşık oldum, geldim seni buldum."

"Benden iste, artık, iste dünyayı birbirine katayım."

"Yok, dünyayı birbirine katmana lüzum yok. Sen şehirden bana güzel bir elbise getir, ondan sonra düğünümüzü yapalım."

Sabahleyin Keloğlan kalkıp şehre gelinlik getirmeğe gidiyor. Kız da kalkıp Keloğlanın anasına yalvarıyor:

"Ana, elini ayağım öpeyim, sen beni bırak ben kaçacağım. Zaten benim talihim yoktur. Benim iki bacım vardı, ikisi de Padişah oğullarıyla evlendiler. Ben kızım, başıma bu belâlar geldi. Bana izin ver, ben kaçacağım."

"Valla kızım, doğru söylüyorsun ama ben Keloğlana ne söyliyeyim.?"

"Ana sen ne kadar vurursa vursun ana şefkati vardır seni öldürmez."

"Var git, kızım, ben ne yapayım."

Bu kızın oradan kaçıp bir dağın başına geliyor. Oradan bakıyor bir derenin içinde kırk tane dev görüyor. Devler de bunu görüyorlar, diyorlar ki:

"Otuz dokuzumuzun karısı vardı, birimizin yoktu, o da kendi ayağı ile geldi."

"Ben de sizin için geldim, zaten, yalnız önce şu taşın üzerinde çıkıp size bir nutuk atayım."

"Peki"

Bu taşın üzerine çıkıp diyor ki:

"Siz birer devsiniz, icabında birer vilâyeti yakabilirsiniz. Fakat sizde erkek denilecek bir şey yoktur çünkü karılarınıza erkek elbisesi giydiriyorsunuz. Ben karşıdan gelirken hepinizi erkek zannettim."

Devlerin başları diyor ki:

"Doğru söylüyor, hiç kadınlara erkek elbisesi giydirilir mi?"

"Şehre gidin, karılarınıza güzel elbiseler yaptırın, bana da bir gelinlik elbisesi getirin, benim düğünümü tutun."

Hemen bu bay dev: "İstikamet vilâyet." diyor. Bunlar hep birden kalkıp şehrin yolunu tutuyorlar. Bu kız, bu kadınlara diyor ki:

"Hepiniz kör olasınız, siz bu yırtıcı canavarlardan ne anlıyorsunuz?" Birisi:

"Beni bahçede otururken kaçırdılar." Birisi:

"Beni suya giderken kaçırdılar." Birisi:

"Beni kül dökerken kaçırdılar." Kız:

"Siz benimle gelir misiniz?" "Geliriz."

Her biri bir ata biniyor, bir istikamet tuturup gidiyorlar. Bir şehre geliyorlar. Bütün millet bir yere toplanmış bunlar soruyorlar: "Bu topluluk nedir?"

"Bu şehrin Padişahı öldü, şimdi devlet kuşu uçurulacak kimin başına konarsa o padişah olacak."

Bunlar hepsi erkek elbiseleri göymişler, bir kenara çekiliyorlar, kız bu devlerin karılarının ortasına oturuyor. Kuşu koyuveriyorlar, kuş dolanıp geliyor, bu kızın başına konuyor. Çingeneden Padişah olmaz diye saymıyorlar. Kuşu bir kere daha koyuveriyorlar. Kuş dolaşıp gene kızın başına konuyor. Gene kabul etmiyorlar, kuşu üçüncü defa koyuveriyorlar, kuş gene bu kızın başına konuyor. Artık millet alkışlıyor:

"Tamam padişahımız budur."

"Padişahınız bensem biz çok uzak yoldan geldik, yorgunuz. Bize bir hamam gösterin, bir banyo yapalım."

Bunlar hamama gidiyorlar, kız, yanındaki kadınlara diyor ki:

"Bakın, ben kızım, siz kadınsınız, fakat bunlar bizi erkek biliyorlar, çünkü erkek elbisesi giyiyoruz. Sakın sırrımızı ortaya koymayın. Hele bakalım Allah kerim."

Padişaha, padişah elbisesi geliyor, ötekilere de ayrı ayrı elbiseler geliyor. Bunlar giyinip saraya geliyorlar, Kız makamına oturuyor, selâhiyeti alıyor. O kadınların kimisi vezir, kimisi nöbetçi yapıyor. Bir hafta sonra kız kendi fotoğrafını çekip çeşmenin başına koyuyor. Diyor ki:

"Bu fotoğrafa bakıp küfür edeni, ah edeni, ağlayanı tutup benim yanıma getirin."

Ahçı, kırk dev, Keloğlan yola çıkıp bu kızı arıyorlar. Önce o çeşmeye ahçı geliyor, su içiyor, kızın resmini görünce küfrediyor, diyor ki:

"Ben sana bu kadar iftira ettim, seni ben alayım diye, sen beni bıraktın kaçtın."

Hemen bunu yakalayıp Padişaha getiriyorlar, Padişah:

"Bunu zindana atın."

Ahçıdan sonra kızın babası geliyor, su içiyor, kızın fotoğrafına bakıp ağlıyor:

"Yavrum senin günahına girdim. Hiç değilse ölmeden bir kere dünya gözüyle görseydim bana yeterdi."

Onu da kızın yanına götürüyorlar, kız babasını tanıyor: "Bunu iyi bir yere koyun, itibar edin." diyor.

Arkadan Keloğlan geliyor, kızın resmine bakıp yarım saat kaval çalıyor. Ondan sonra göğsüne çarpmağa başlıyor: "Senin için anamdan da oldum, bir şey elde edemedim, Davarda otaramadım." diyor. Bunu da Padişaha yanma götürüyorlar. Padişah: "Buna da hizmet edin." diyor.

Keloğlanın arkasından kırk tane dev geliyor. Su içen küfrediyor, su içen küfrediyor. Bunların kırkını birden götürüp bir yere koyuyorlar.

Padişah, bütün milleti topluyor, bunları teker teker muhakeme ediyor Önce ahçıyı çağırıp soruyor:

"Sen o fotoğrafa neden küfrettin?"

"Hiç efendim, tanırdım da onun için küfrettim."

"İşin mahiyetini söyle."

"Valla işin mahiyeti böyle böyle."

Padişah ahaliye diyor ki:

"Peki, namuslu bir ailenin yuvasını dağıtanın cezası nedir?"

"İdamdır."

Ahçıyı orada ipe çekiyorlar. Babasını huzura çağırıyor:

"Sen neden ağladın?"

"Benim evlâdım di, çok narin beslerdim, bir mektup yüzünden ben onu pencereden attım. İki senedir arıyorum, bulamıyorum, Ne de olsa ciğer."

"Peki, sen gel böyle yanımda otur."

Kırk devi çağırıyor:

"Siz niye küfrettiniz?"

"Bizim karılarımızı kaçırdı." .

"Bu bir kadındır, siz kırk tane devsiniz, nasıl karılarınızı kaçırdı ?"

"Bizi kandırdı götürdü."

Bunların kırkını da ipe çekiyorlar. Keloğlanı çağırıyor:

"Keloğlan senin derdin ne?"

"Vala durun hele, oturayım bir saat kaval çalayım size sonra cevap Veririm."

Bu oturuyor bir saat kaval çalıyor, diyor ki:

"Padişahım, sen ne söylüyorsun?"

"Seni ipe çekeceğim."

"İpe değil, istersen kurşuna diz. Ben o fotoğrafa baktım, güzelliği halâ beni yakıyor. Ben onun elinden anamı da vura vura öldürdüm. Daha ben küfretmiyeyim de kim küfretsin?"

"Sen o kızı tanır mısın?"

"Valla Padişahım, senden korkmasam gözleri aynı sana benziyordu derdim."

O sırada Padişah başından şapkasını çıkartıyor, saçları omzuna kadar iniyor, Diyor ki:

"Ey ahali, bakın ben altı aydır kız olarak sizi idare ettim, ben size erkek göründüm ama ben kızım. Ben Keloğlanı alacağım, benim düğünümü tutun."

Keloğlanla evleniyorlar. Yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Pakize Demirel

20
KURNAZ BESLEME

Bir padişahın bir kızı vardı, bir gün babasından hepsi bir boyda bir soyda, bir güzellikte kırk tane besleme istedi. Padişah çıktı gitti, dolaştı fırlaştı, otuz dokuz tane buldu, bir tane bulamadı. Neyse biraz daha dolaştı, bir ihtiyar kadının kızı varmış, onu da aldı kızına götürdü.

Padişahın kızı çıraları, söndürmeden akşamlan yatıyor, baş ucuna bir bardak şerbet ezip koyuyorlar. Akşamdan biraz uykusunu alıyor, kalkıp şerbeti içiyor, çıraları söndürüp tekrar yatıyor. Bu her gün böyle oluyor. Bir gün kara kız diyor ki:

"Bu nedir böyle? Bu her gece kalkıp şerbet içiyor, bu gece şerbeti ben içeceğim."

Gece kalkıyor, şerbeti içiyor, lâmbaları da söndürüp yatıyor. Padişahın kızı bir de ayıkıp kalkıyor ki ne ışık var, ne de yanan bir şey. Diyor ki:

"Ben sizi kırk tane besleme besliyorum, siz benim lâmbalarımı söndürüyorsunuz."

Hemen kara kız yerinden doğruluyor, diyor ki:

"Sultan hanım, lâmbalar kendi kendilerine sönmüştür. Ben şimdi gider ateş getiririm."

"Nereden gideceksin?"

"Beni bu pencereden aşağı indirin, ben gider kapıyı açarım."

Kara kızı indiriyorlar, bakıyor her taraf karanlık, yalnız bir dağın başında bir ateş yanıyor. Ateşin olduğu yere gidiyor, orada iki kazan kaynıyor, bir ihtiyar sakallı da kazanların başında oturuyor. Bu da gidip sakallının yanına oturuyor, diyor ki:

"Sakalına kurban, ben senin için geldim buraya."

"Sizin ev nerede?"

"Bizim ev burada."

"Biz kırk bir kişiyiz, kırk tanesi gider keklik tavşan getirirler, ben de temizler paklar pişiririm, Onlar da gelir yerler."

"Haydi bana evinizi gezdir, kardeşlerin gelince ben gelinlik ederim, sizin eve alışayım."

Sakallı bu kıza inanıyor, evi geziyorlar, kız soruyor:

"Tavanda asılı olan nedir?"

"Zembil, ona ekmeğimizi koyuyoruz."

"İndir, ben alışayım kardeşlerin gelince onlara ekmek indiririm."

Sakallı zembili indiriyor, kız diyor ki:

"Beni içine koy, yukarı çek, bakayım nasıl oluyor."

Kızı koyuyor zembilin içine yukarı çıkardıp indiriyor. Kız:

"Bu sefer de sen bin içine, bakalım ben alıştım mı?"

Sakallıyı zembile koyuyor, yukarı çekiyor, alt taraftan bağlayıp kaçıyor. Biraz ateş alıyor, tavşanları keklikleri kazandan çıkartıyor, alıp gidiyor, Padişahın kızının penceresinin altından sesleniyor:

"Beni yukarı çekin."

Bunu yukarı çekiyorlar, lâmbaları yakınca Padişahın kızı soruyor:

"Kız bu keklikleri tavşanları nereden getirdin?"

"Hanım, falan yerde bir Padişahın evi var, Oraya gittim, güzel güzel kızları vardı. bana neden hanımını da getirmedin, dediler. Bunları da size yolladılar."

Neyse, gel gelelim o sakallı adama, kardeşleri avdan dönüyorlar, bakıyorlar sakallı ortada yok. Sakallıyı arıyorlar, bakıyorlar sesi zembilden geliyor. Soruyorlar:

"Sakallı seni kim koydu oraya?"

"Bilmiyorum, bir kız geldi buraya, o koydu gitti."

Bunlar sakallıyı aşağıya indiriyorlar. O geceyi öyle geçiriyorlar. Devresi gece oluyor. Kara kız gene padişahın kızının şerbetini içiyor, çıralarını söndürüyor, yatıyor. Padişahın kızı ayıkıyor. gene çırası sönmüş.

"Neden gene benim çıralarım sönmüş,"

"Şimdi gider ben getiririm."

Gene bu kızı aşağıya indiriyorlar, eline bir çıkın alıp o sakallının yanına gidiyor. Bakıyor gene sakallı ocağın önünde ötmüyor, hemen kucağına giriyor diyor ki:

"Sakalına kurban olayım, anamın gözü kör ola, anahtarı bana vermişti, anamın sesini duyunca korkumdan seni zembilde bıraktım gittim. Akşam anamın yüzünden sizin evi bir güzel gezemedim, haydi kalk gidelim. Sizin evi bir güzel öğreneyim."

Evi geziyorlar, kız yerde kuyu gibi bir şey görüyor, soruyor:

"Sakallı dede, bu nedir?"

"O kuyudur, biz tavuk yemeklerimizi oraya koyarız, bozulmasın diye."

"Ben bir bakayım."

Kız eğilir bakar, döner sakallıya: "Bir de sen bak." der. Sakallı bakmak için eğilince, sakallıyı kuyunun içine itip kapağı da kapatıyor. Gene oradaki yemekleri topluyor. biraz ateş alıp dönüyor. Padişahın kızına diyor ki:

"Hanım, bugün iki' gündün ben gidiyorum, o kızlar bana o kadar yalvarıyorlar neden hanımını getirmiyorsun diye. Bu gece hep beraber gidelim, biraz oturur geliriz. Babanın haberi olmaz."

Öbürleri de gene eve geliyorlar, bakıyorlar ne yemek var ne de sakallı. Arıyorlar kuyuda buluyorlar. Diyorlar ki:

"Bu her kimse bu gece de gelecek, bu gece biz de bir yere gitmiyelim kırkımız da bekliydim. Bakalım kimdir bu sakallıyı aldatan."

Bunların kırkı da dizilip oturuyorlar, sakallı da eşikte oturuyor. Bu besleme de kızları hep çarşaflatıyor, bezeliyor katıyor arkasına alıp getiriyor. Kapıyı açıyor ki ne aça hepsi orada oturuyorlar. Padişahın kızı:

"îki gözün kör ola, sen beni nasıl getirdin sattın bu erkeklere?"

"Hanım, hiç korkma, ben seni kız getirdim kız götüreceğim.".

Kızların her birini adamların birinin yanına koyuyor, kendi de sakallının yanına oturuyor. Diyor ki:

"Bakın iki akşamdır tavşanınızı kekliğinizi götürdüm yedim ama her birinize de bir kız getirdim."

Oğlanların büyüğü de:

"Bu kızlara birer nikâh kıyalım."

"Evin yapıla nikâh kesmekte ne var. Siz gidin önce bahçedeki havuzda yıkanın, gelin içeride oturun. Sonra biz gider yıkanırız, sonra nikâh keseriz."

Adamlar gidip güzel yıkanıp geliyorlar. Kız oğlanlara diyor ki:

"Siz burada oturun, ben gidip hoca getireyim."

Adamların üzerinden kapıyı kilitliyor. Kızları topluyor kapıya çıkıyorlar, orada kırk kazın kanatlarını kırıp havuza atıyor. Bunlar eve dönüyorlar. Kanatları kırık kazlar havuzda çırpındıkça adamlar da kızlar yüzüyor zannediyorlar. Epeyce vakit geçiyor, bunlar şüpheleniyorlar, kapıya çıkıp bakıyorlar, hiç biri kalmamış. Bunlar yola çıkıp bu kızı arıyorlar, nihayet Padişahın evinde görüyorlar. Padişaha gidip diyorlar ki:

"Padişahım, Allah sana ömür versin kızının küçük beslemesini bana ver, istemeğe geldim."

"Besleme benim değil, kızımındır. Kızımdan isteyin."

Bunlar gidip Padişahın kızından istiyorlar, kız da bunları tanıyor, diyor ki:

"Ben bilmem, kendisi bilir. Kendisi isterse veririm."

Bu besleme:

"Hanım beni ver, ben alırım."

Bu büyük oğlan kızı istemeğe gelirken kırk tane sandık yaptırıp, kardeşlerini sandıkların içine koyuyor. Sandıkları da Padişahın bahçesine yerleştiriyor. Gece o kız dışarı çıkınca kardeşleri onu öldürsünler, hınçlarını alsınlar diye tasarlıyorlar.

Besleme bakıyor bahçedeki sandıklar hep o adamındır. Herkes yattıktan sonra bu kalkıyor, bir kazan su kaynatıyor, her sandığa bir sitil su döküp yakıyor. O gece geçiyor büyük oğlan kardeşlerim bu kızı öldürmüşlerdir diye sabahtan sandıkları yükleyip yola çıkıyor. Yolda sesleniyor:

"Kardeşler ne ettiniz?"

Hiç birinden ses çıkmıyor. Hangi sandığı açsa baksa ölmüş. Besleme su döküp hepsini yakmış. Kendi kendine diyor ki:

"Ben gidip bunu alayım, öldürüp üç avuç kanını içeyim. Bize o kadar iş yaptı, bir de benim kırk kardeşimi öldürdü."

Bu geri döner gelir, kızı tekrar ister. Padişahın kızı da buna soruyor:

"Kız alacak mısın?"

"Ben alırım."

Neyse elbise melbise hazırlarlar, besleme hanımına der ki:

"Beni siz verdiniz, bana bir tulukla bir batman da pekmez verin."

Bir tulukla bir batman pekmezi de veriyorlar, bunu gelin ediyorlar.

Adamın evine gidiyorlar, bu kız tuluğu iyice şişiriyor, pekmezi ezip şerbet yapıyor, tuluğun içine dolduruyor. Başına da bir, kepçe bağlıyor, basma da bir yazma, bağlıyor. Kendisi de arkasına saklanıyor. Adam bunu duvara yaslıyor, kendisi de karşısına geçiyor, diyor ki:

"Kız, sen sakallıyı iki gece zembile koydun."

Kız kepçeyi sallıyor, oğlan da başını sallıyor, zannediyor.

"Kırk tane kardeşimi öldüren sen değil meydin?"

O kepçeyi sallıyor.

"Kırk tane kızı getiren sen değil miydin?"

Bu gene kepçeyi sallıyor. Oğlan hemen kalkıyor, bıçakla vuruyor pekmezler akıyor, adam avuçlayıp kızın kanı diye içiyor, sonra diyor ki:

"Kanı böyle tatlıymış, kendi nasıl tatlıydı kim bilir, kendimi de öldüreyim de kurtulayım bari."

Kız tuluğun arkasından çıkıp diyor ki:

"Giden bir batman pekmezle bir tuluk olsun. Ben seninim sen de benim. Kendini neden öldüreceksin?"

Yerden düğün tutuyorlar, yeniden nikâh kesiyorlar, yedi içti muradına geçti.

Anlatan: Halise Öğrenmiş

21
TERACE KIZI

Bir varmış bir yokmuş, bir kızla bir anası bir de babası varmış. Bunlar çok fakirlermiş. Kız bir gün babasına demiş ki:

"Baba, biz fakiriz, bu fakirlikle halimiz ne olacak? Hele sen git padişaha söyle sana bir iş versin."

"Peki, gideyim."

Adam padişahın sarayının önüne gitmiş, hizmetçiler içeri bırakmamışlar gidip padişaha haber vermişler:

"Padişahım, fakirce bir adam geldi, yukarı gelmek istiyor, biz bırakmıyoruz."

"Bırakın oğlum gelsin."

Fakir adam yukarı çıkmış, padişaha demiş ki:

"Biz çok fakiriz, bana bir iş ver."

"İş yok, yalnız benim bir bahçem var, ağaçların altını aç, bahçeyi sula içinde iki gözlü bir de ev var, orada da otur, fakirsin madem."

Neyse bu eve geliyor, kızma anlatıyor:

"Kızım, Padişaha gittim, söyledim Bir bahçem var, ağaçlara bak, bahçeyi sula, orada iki göz bir evim var, orada otur, 'sana dört yüz lira da aylık, başka iş yok, dedi."

"Peki, baba biz üç kişiyiz dört yüz lira neyimize yetmez, gidelim."

Göçüp geliyorlar. Bir de bakıyorlar o bahçe harabe, ağaçlar kurumuş, ev eski yıkık. Bu kız iki üç günde bir ağaçları suluyor, çiçekler ekiyor. O evi saray gibi yapıyor, suluyor temizliyor. Ağaçlar büyüyor, çiçekler açıyor. Bir gün Padişahın oğlu gelip bahçeye bakıyor, o yıkılan bahçe yıkılan ev, kuruyan ağaçlar hep yemyeşil bülbüller ötüyor içinde. Bir de kız var, gül topluyor deste deste. Bir güzel, bir güzel, dünya güzeli. Bu padişahın oğlunun buna gönlü düşüyor. Kendi kendine: "Gidip evde benim gönlüm buna düştü desem, sen bir Padişah oğlusun, nasıl gönlün hizmetçinin kızına düştü diyecekler." diyor. Kız da içinden buna tutuluyor, ama o bir padişah oğlu, beni alır mı diye düşünüyor. Oğlan eve geliyor, bunu merak ediyor, kendi kendine düşünüyor. Annesi soruyor: "Oğlum ne düşünüyorsun?" "Söylemem."

"Yok, oğlum, söylemelisin. Sen benim evlâdımsın, her derdini bilmek isterim."

"Ne söyliyeyim anne, bizim bahçedeki hizmetçinin kızına gönlüm düştü, Biliyorum, babam istemez. Ben bir padişah oğlu, o bir hizmetçi kızı."

"İmkânı yok olmaz oğlum,benim bacımın da bir kızı var, o da onun gibi güzel, itersen sana onu getireyim."

"Peki, getir ama ona benzemiyorsa geri gönderirin."

"Yok oğlum, güzelliği herşeyi onun gibi."

"Peki anne git, getir."

Annesi gidiyor, bacısının kızını istiyor, buna nişanlıyorlar. Bu oğlan da her gün bahçeye gidiyor, kıza diyor ki: "Terace kızı ne alemdesin?"

"Ne alemde olayım Terace kızı verir sana bir deste gül, seni senden istemez, seni Allah'tan ister."

"Kız söyleme böyle sözler, ben bir Padişah oğlu sen bir hizmetçi kızı niye bunu böyle söylüyorsun?"

"Ben sana bir şey söylemiyorum, ben seni Allahtan istiyorum." Bu oğlan her gün gider bahçeye, her gün sorar: "Terace kızı ne alemdesin?" Kız da bir deste gül toplar, oğlana verir, der ki : "Ben bu deste gülü sana veririm, seni senden değil, Allahtan isterim." "Kız, ben nişanlıyım bugün yarın düğünüm tutulacak, daha beni niye Allahtan istiyorsun ben seni alır mıyım-"

"Olsun, ben gelin gelinceye kadar seni Allahtan isterim." Bu oğlanın düğünü tutuluncaya kadar bir deste gül topluyor, oğlana veriyor, böyle diyor. Oğlanın düğünü tutuluyor, gelini getiriyorlar, o kız da orada iş görüyor, oğlanın annesi buna: "Kız, haydi gel, bu gelinin altını yüzüğünü tak, elbiselerini giy, oğlum bugün odada seni görsün, gene sabahtan evine gidersin. Şimdi o gelini gösterirsek çirkindir diye onu geri yollar. Bu gece oğlum seni görsün, sabahtan sen evine gidersin." diyor. Kız da razı oluyor, Oğlan gece bahçeye gidiyor:

"Terace kızı, ne alemdesin?"

"Ne alemde olayım ne varsa sende var, senin düğünün uluyor. Al bu deste gülü seni senden istemem, seni Allahtan isterim."

"Kız benim düğünüm oluyor, artık bunları bırak." "Olsun, düğünün olsun."

Akşam olunca gelinin elbiselerini buna giydiriyorlar, altınlarını buna takıyorlar. Gelin diye odaya bırakıyorlar. Oğlan geliyor bakıyor, sevdiği kızdan daha güzel, tabi şimdi bezekli daha güzel olmuş, Oğlan ne ederse etsin bu kız konuşmuyor, Sonra kız diyor ki:

"Üç tane şartım var, onları yaparsan seninle konuşurum, yapmazsan konuşmam."

"Söyle şartlardan kolay ne var."

"Şu sarayı, bahçeyi, hizmetçinin oturduğu evin tapusunu altın bir bileziğe yazdıracaksın, üstüne de babanın mühürünü basacaksın, o zaman seninle konuşurum."

Gidiyor, kızın dediklerini yapıyor. Bileziği de kızın koluna takıyor. Neyse sabah oluyor, kız! evine yolluyorlar, gene öteki gelini hazırlıyorlar. Kız evine geliyor, oğlan da hizmetçi kız ne yapıyor diye geliyor:

"Terace kızı ne alemdesin?"

"Ne alemde olayım, sen anlat, sen evlendin, karın sana ez.yet etti m,?

'Karı ne ki adame eziyet etsin."

"Ben akşam bir şey düşündüm. Korkarım ki karın seni kandırdı bu sarayı, bahçeyi bu evi hep onun üstüne yaptın. Biz de fakiriz, bizi kovarsa nereye gideriz."

"Kız git, karı kaç paralık adam ki beni kandırsın."

"Valla ben çok korkuyorum, karın güzel mı?"

"Senden güzel, ben önce seni unutamam demiştim ama, o senden daha güzel, sana da çok benziyor."

Kız kolunu açıyor, mühürlü bileziği oğlan g örüyor, kızın kolunu tutuyor:

"Bunları nereden buldun? Bunlar benim babamın altını, tapusu, mührü."

"Senin annenin yaptıkları için ben de böyle yaptım. Senin annenin bacısının kızı çirkin, sizin odada oturuyor, korkularından sana göstermediler. Annen onun elbiselerini bana giydirdi gece senin yanına beni koydular. Sabah da beni kovdu. Ben sonumun böyle olduğunu bildiğim için bu tapuları senden aldım."

Oğlan o zaman hemen annesine gidiyor: "Anne, bunlar fakirdirler diye namusları da mı fakirdir? Sana önce dedim bu kızı alalım diye kabul etmedin. Şimdi neden gizli gizli getiriyorsun?" diyor. Teyzesinin kızını geri gönderiyor. Yedi gün yedi gece bunlara düğün çalınıyor. Yiyor içiyor muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Şükrü Karapınar

22
AYI KULAĞI

Vakti zamanında bir karı koca varmış. Kocanın sanatı odunculukmuş, bunların hiç zürriyeti yokmuş. Bu adam her gün gider odun kırar getirir, un bulgur, kavurma alırmış, velhasıl idarelerini böyle yaparlarmış. Bir gün diyor ki:

"Ben, odun kırmaya her gün Elâzığ tarafına gidiyorum, bugün de Malatya tarafına gideyim."

O tarafa gidip bakıyor, o kadar çok odun var ki yılan yarmaz. Odun kıra-kıra gidiyor, bir odanın eni kadar düz bir yerde, bir taşın üzerinde bir ayı görüyor. Ayı buna bağırıyor:

"Gelip benimle oturup kalkarsan sana bir şey etmeyeceğim, yoksa seni parçalayacağım."—

Bu adam, yüzünü karalıyor, ayı savuşup gidiyor. Bu adam da odunu kırıyor, evine lâzım olanları alıp geliyor. Karısına da benim başıma bu felâketler geldi diye bir şey söylemiyor. Bir zaman daha Malatya tarafına gitmiyor. Bir zaman sonra o ayı her zaman orada duracak değil ya, diye düşünerek gene Malatya tarafına gidiyor. Gene odun kırarak gidiyor, aynı yerde ayı oturuyor, yanında da bir çocuk, çocuğun her tarafı insan yalnız kulakları ayı kulağı, Bu ayı, adamı çağırıyor, diyor ki: "Filân vakitte sen benimle görüşmüştün, bu da senin zürriyetin. Götürürsen götür, götüremezsen ben de seni parçalarım."

"Madem ki benim zürriyetimdir, ben de götürürüm."

"Çocuğun elinden tutuyor, odununu arkalıyor, eve geliyorlar, karısına diyor ki."

"Benim yüzüm senden kara, mesele böyle iken böyle oldu."

"E adam, ne yapalım. Allanın vergisi, madem ki senin zürriyetindir biz de bakarız."

Bu çocuğa bakıp büyütüyorlar, bu çocuk sokakta aşık oynuyor, çocuklar bunu ütecek olurlarsa her birine birer yumruk vuruyor, çocuklar bayılıyorlar, ayı kuvveti. Komşular hep davacı oluyorlar. Bir gün oduncu odunu fazla kırıyor, bir kile buğday alıyor, öğütüp eve getiriyor, diyor ki:

"Kadın ekmek yap, Ayı Kulağı ile filân dağa döner, ben orada odun kıracağım."

Hani ne kadar olmasa eski kadın, kafası bozuk, bir kileyi birden ekmek yapıyor, hayvanlara seriyor, vakit gelince sesleniyor:

"Ayı Kulağı, baban acıkmıştır, gel ekmeğini götür."

"Ana, bu oyunu da oynayayım, gelip götüreyim."

Çocuklara vuruyor, çocuklar bayılıyor, oyunu bitiyor. Geliyor, soruyor:

"Ana; ekmek nerede?"

"Oğlum, odada al da götür."

"İki üç tane alda götür demiyor, Ayı Kulağı da hasavanın dört ucunu bir araya getirip sırtına atıyor, yola çıkıyor. Anası içerde iş görüyor, hiç ayıkmıyor,

Ayı Kulağı ha bura ha şura derken bir yokuşa dahil oluyor, yokuşu çıkıyor, diyor ki:

"Ben sabah beri bir şey yemedim, acımdan öldüm."

Hasavanın ucunu bırakıyor, ha bunu da ha şunu da derken bakıyor bir tane ekmek kalmamış. Bir kile ekmeği yedi baş etti. Adam da başka bir yoldan eve geliyor, karısına soruyor:

"Sen benim ekmeğimi neden göndermedin ?"

"Ben yaptım, Ayı Kulağı sana getirdi."

Bunlar konuşurlarken Ayı Kulağı geliyor, soruyor:

"Nedir?"

"Ekmeği ne yaptın?"

"Baba, sesini çıkartma, ben filân yokuşu çıkarken, acıkmışım, ha şunu da ha bunu da derken baktım ekmek bitmiş. "

"Oğlum, senin evin, dinin yıkılmaya, bir kile ekmeği nasıl yedin?"

Adam kendi kendine bunu devlete vermeye karar veriyor, bunu ancak devlet besliyebilir diye düşünüyor. Postallarını poçiğini çekip Malatya'ya gidiyor. Paşaya çıkıyor, Paşa soruyor:

"Neye geldin oğlum?"

"Paşa hazretleri, benim böyle bir zarüriyetim var, ben bunun hakkından gelemiyorum, bunu besleyemiyorum. Ancak siz bunun hakkından gelir beslersiniz."

"Peki, ben şimdi iki tane süvari gönderir, onu aldırtırım."

"Aman onu iyilikle getirsinler, süvarileri vurur öldürür, güçlü kuvvetlidir. Onu güzellikle getirsinler."

Adam geri dönüyor iki tane de süvari beraber geliyor, adam Ayı Kulağını süvarilere gösteriyor. Süvariler:

"Ayı Kulağı."

"Nedir?"

"Devletin sana selâmı var, seni istiyor.'"

"Çekilin, benim paşayla devletle işim yok."

"Yok, sana selâmı var."

"Siz gidin, ben gelirim."

"Gelmemezlik etmiyesin."

"Yahu siz gidin, söz sözdür. Gelmeyecek olsam şimdi sizi vurur öldürürdüm."

Süvariler geri dönüyorlar. Neden sonra Ayı Kulağının aklına geliyor ki beni paşa istemişti diye. Postallarını poçiğini çekiyor, Malatya'ya Paşanın yanma gidiyor. Malatya'da soruyor:

"Paşa nerede, devlet nerede?"

"İşte filân yer."

Oraya gidiyor, kapıda nöbetçi buna "yasak" deyince bu nöbeçiye bir yumruk atıyor, nöbetçi orada bayılıyor. Kapıdan içeriye giriyor, Paşa sesleniyor:

"Hey nöbetçi, gelen kimdir?"

"Paşam, sen beni istetmiştin, ben de geldim."

"Senin adın ne?"

"Ayi Kulağı."

Paşa bunun kim olduğunu anlıyor, nöbetçiyi ayıltıp diyor ki:

"Buna bir yer hazırlayın. Ahçıya da söyleyin, buna ne kadar isterse o kadar yemek versin."

"Peki."

Bunu bir odaya götürüyorlar, ahçı soruyor:

"Ayı kulağı ne kadar yemek yersin?"

"Siz bilirsiniz, ne kadar verirseniz o kadar yerim."

"Günde bir kazan yeter mi?".

"Yeter."

Ayı kulağı günde bir kazan yemek yiyor, yatıyor. Bir gün bunun yemeği gecikiyor, Gidip ahçıyı tutup diyor ki:

"Neden benim yemeğim gecikti, ben acımdan öldüm."

"Ayı kulağı, kusura bakma, oduncu, odunu geç getirdi, ona sebeb senin yemeğin gecikti."

"Yahu, Paşa bana süs için mi günde bir kazan yemek veriyor, söyleyin gidip odun getireyim."

Sözünü bitirir bitirmez hemen dağa gidiyor. Çınar ağaçlarını dallı budaklı tutup getiriyor. Kimisinin evi yıkılıyor, kimisinin dükkânı yıkılıyor. Ayı Kulağı, ağaçları getirip mutfağa basıyor. diyor ki:

"Ahçı, istediğin kadar yak."

Halk, Paşaya gelip davacı oluyorlar:

"Senin böyle böyle bir adamın var, oduna gitti, odun getirirken ne evimiz ne dükkânımız kaldı, hepsi yıkıldı.'

Paşa, ahçıyı çağırıp soruyor:

"Ayı kulağının yemeğini neden geciktirdin de onu oduna gönderdin?"

"Paşam, oduncu odunları geç getirdi, onun için yemek geç pişti. Ayı kulağı da bunu öğrenince kendi-kendine odun getirmeğe gitti, gelirken evleri dükkânları yıkmış, benim haberim yok."

"Peki, bundan geriye ona iki kazan yemek yevmiye."

Ayı kulağı günde iki kazan yemeği yiyor, yatıyor. Bir gün çarşıya dolaşmağa çıkıyor. bakıyor herkes bir işle uğraşıyor. Kimisi arşınla ölçüyor, kimisi et tartıyor, kimisi üzüm tartıyor. kimisi ekmek satıyor, herkes bundan korkuyor, kimin dükkânını tarlayacak, kimin dükkânını basacak diye Kimseye de bir zararı olmuyor. Çarşıdan çıkıp gidiyor. Bir pegin köşesinde ağlıyan bir kocakarı görüyor. Soruyor:

"Nene karı neden ağlıyorsun?"

"Git işine, işin yok mu? Benim derdime bak, senin keyfine bak?"

"Nene karı neden ağlıyosun?"

"Oğlum, işine git, beni söyletme, ben dertliyim."

"Nenekarı, senin derdin ne? Belki ben derman olurum."

"Sen benim derdime ne derman olacaksın?"

"Nenekarı, söyle."

"Benim bir oğlum var, padişah seferberlik açmış, düşmanla harb edecekmiş. Benim oğlumu da askere aldılar. İşte ben bir tek oğluma ağlıyorum."

"Nenekarı, sen hiç ağlama. Ben şimdi gider senin oğlunu koyuveririm."

Sözünü bitirir bitirmez paşanın huzuruna gidiyor. Paşa soruyor:

"Niye geldin Ayı kulağı?"

"Paşam, ben yevmiye iki kazan yemek yiyorum, senin ecnebi ile harbin varmış, Neden bana söylemiyorsun? Ben herkesin yerine askerlik yaparım, fedakârlığımı size göstereceğim. Askere aldıklarınızın hepsini koyverin."

"Ayı Kulağı olur mu?"

"Yok, olacak. Sen bu işi yapacaksın."

Bütün askerleri koyveriyorlar. Ayı kulağı nenekarıya bakmağa gidiyor. Bakıyor o pegde oğluyla sarılmış oturuyorlar. Diyor ki:

"Nenekarı, ben sana demedim mi ben senin derdine derman olurum diye. Senin hayrına bütün askerleri koyverdiler. Haydi oğlunu al da git."

Ayı kulağı, tekrar Paşanın huzuruna çıkıyor, diyor ki:

"Ben bu işin altından kalkacağım, bana kırk vapur yemek ona göre de hizmetçi ver, yalnız hizmetçiler sözümden çıkmayacaklar."

Ayı kulağının istedikleri hazırlanıyor, Ayı kulağı Padişahın elini öpüp yola çıkıyor. Epeyce gittikten sonra bir karaya varıyorlar. Ayı kulağı oturup kırk vapur yemeği yiyor. Hizmetçilere de diyor ki: -

"Ayı Kulağı, kırk vapur, yemeği yiyecek ama ne marifetler işleyecek."

Siz temsili düşman Murnikte bizimkiler de Murnikteler. Düzlükte birbirlerini görüyorlar. Ayı Kulağı, gidiyor düşmanın altından girip üstünden çıkıyor. Hepsini kırıyor, üç tek süvari bırakıyor. Bunlardan birinin burnunu, birinin kulağını, birinin de dilini kesiyor. Diyor ki:

"Gidin, benden kralınıza selâm söyleyin, bu Padişahın Ayı Kulağının sabahlığı idi, çabuk öğlenliğini göndersin."

Kral da pencereden bakıyor, haber bekliyor, bu süvarilerden biri gidip diyor ki:

"Neden vay vay ediyorsunuz? Aslan gibi bir adam içimize girdi, altımızdan girdi, üstümüzden çıktı. Birimizin burnunu, birimizin kulağını, birimizin de dilini kesti. Benden kralınıza selâm söyleyin, bu Ayı Kulağının sabahlığı idi, çabuk öğlenliğini göndersin, dedi."

Kral dalıp düşünüyor, Türkiye'ye benim sizinle harbim yoktur diye haber gönderiyor. Sulh oluyor.

Ayı kulağı, bakıyor gelen giden yok, mesele tamam. Kırk vapurun yanına geliyor, hizmetkârlara diyor ki:

"Bu kırk vapuru denize açın, Paşaya gidin, benden çok selâm söyleyin, ellerinden öperim, Ayı Kulağı dağdan geldi, dağa gidiyor, deyin."

Bunlar paşaya gidiyorlar. Ayı kulağının sözünü naklediyorlar, paşa ellerini dizine vuruyor ama ne fayda gitti gider.

Gel gelelim Ayı kulağına, Ayı kulağı bir yol tutturup epeyce gidiyor. Bir kayalığa geliyor, orada anadan üryan, ağzı yüzü belirsiz, kayaları hamur gibi yoğuran bir adam görüyor, Adam kayalara yumrukla vurup hamur ediyor. Ayı kulağı:

"Selâmün aleyküm."

"Aleyküm selâm."

Yahu, sen ne kadar aslan gibi babayiğitsin. Koskocaman kayaları hamur gibi yoğuruyorsun."

"Her ne kadar yiğit olsan da Ayı kulağı kadar olamam. O koskocaman orduları feth etti."

"Ayı kulağını görsen tanır mısın?"

"Ben nereden tanıyayım."

"Ben Ayı Kulağıyım. Bana kardeş olmaz mısın?"

"Senin gibi bir yiğide nasıl kardeş olmam."

El ele tutup gidiyorlar. Bir ormanlığa giriyorlar. Ormanın içinde anadan üryan, ağzı gözü belirsiz bir adam, meşe ağaçlarını çekiyor, iğ gibi eğirip ince iplik gibi yapıyor. Ayı Kulağı:

"Selâmün aleyküm."

"Aleyküm selâm."

"Yahu, sen ne kadar aslan gibi babayitsin. Koskocaman kayaları hamur gibi yoğuruyorsun."

"Her ne kadar yiğit olsam da Ayı kulağı kadar olamam. O koskocaman orduları feth etti."

"Ayı kulağını görsen tanır mısın?" . "Ben nereden tanıyayım."

"Ben Ayı Kulağıyım. Bana kardeş olmaz mısın?"

"Senin gibi bir yiğide nasıl kardeş olmam."

El ele tutup gidiyorlar. Bir ormanlığa giriyorlar. Ormanın içinde anadan üryan, ağzı gözü belirsiz bir adam, meşe ağaçlarını çekiyor, iğ gibi eğirip ince iplik gibi yapıyor. Ayı kulağı :

"Selâmün aleyküm.

"Aleyküm selâm."

"Yahu, sen aslan gibi bir babayiğitsin. Koskocaman ağaçları çekip iğ eğiri-yorsun."

"Ben yiğit miyim, Padişahın bir Ayı kulağı var, koskocaman orduları feth etti. Ne kadar yiğit olsam Padişahın Ayı kulağı kadar yiğit olamam." Sen, Ayı kulağını tamı mısın?"

"Nereden tanıyacağım."

Ayı kulağı, şapkasını çıkarınca, kulaklar lapkadanak iniyor. Diyor ki:

"Ayı kulağı benim. Sen bize kardeş olmaz mısın?"

"Olurum."

Ayı kulağı, Taş Yoğuran, İğ Eğiren elele tutup gidiyorlar. Ova bir yere geliyorlar, orada yere gömülü kırk kulplu bir kazan görüyorlar. Ayı kulağı:

"Kardeşler, bizi ancak bu kazan doyurur. Biz bu kazanı yerinden çıkaralım, bir ocak kuralım. Av kuş ne rast gelirse toplayalım. Getirip pişirelim, yiyelim."

Kazanı yerinden çıkarıyorlar, ocak yapıyorlar. Gidiyorlar, keklik mi, efendime söyliyeyim, karga mi, tilki mi ne rast gelirse topluyorlar. Topladıklarını kazana atıyorlar. Ayı kulağı diyor ki:

"İğ Eğiren kardeş, sen bunu pişir. Biz gene gidip biraz daha toplayalım."

Bunlar av kuş etmeğe gidiyorlar. Kazandakilerin pişmesine yakın İğ Eğirenin yanına bir dev karısı geliyor, diyor ki:

"Oh, oğlum, nenekarı acıkmıştı, bir çömçe yemek vermez misin?"

"Veririm nenekarı."

İğ Eğiren çömçeyi kazana daldırıp deve veriyor. Dev bir yiyor, bir oğlana bakıyor, bir yiyor bir oğlana bakıyor. İğ Eğirene nasıl bir kepçe vuruyorsa oğlan orada düşüp bayılıyor. Bu dev karısı da kazandakileri yiyor, ateşi söndürüyor, kazanı da üzü kuyun deviriyor, savuşup gidiyor. İğ Eğiren geç geçten ayılıyor, bakıyor yemek yenmiş, ateş sönmüş. Ayı kulağına ne diyeceğim diye düşünüyor. O yana bu yana gidiyor, üç beş tane keklik, tilki karga ne bulursa getiriyor, su dolduruyor, atıyor kazana, kazan kaynamağa başlıyor. Ayı kulağı yukarıdan aşağı iniyor, soruyor:

"İğ Eğiren kardeş, yemek pişti mi?"

"Pişmediyse de pişmeye bir şey kalmadı."

Ayı kulağı gelip bakıyor, dupduru su, yemeği İğ Eğiren yedi zannediyor ama hiç yüzüne gelmiyor. Bunlar yemeklerini yiyorlar. Sabah olunca gene kazanı basa basa dolduruyorlar. Ayı Kulağı:

"Taş Yoğuran kardeş, bugün de nöbet senindir. Sen pişir, biz gidelim."

İğ Eğiren korkusundan başına geleni söylemiyor. Bunlar ava kuşa gidiyorlar. Pişeceğe yakın gene o dev karısı geliyor, bakıyor adam değişmiş. Diyor ki:

"Oğlum, nenekarıya bir çömçe yemek vermez misin?"

"Veririm neden vermiyeyim."

Kazana çömçeyi daldırıp deve veriyor. Dev bir yiyor, bir oğlana bakıyor, bir yiyor, bir oğlana bakıyor. Oğlana nasıl bir çömçek vuruyorsa, Taş deviren ora da bayılıyor. Yemeği yiyor, kazanı yüzü koyun çeviriyor, ateşi de söndürüp cehennem olup gidiyor. Bu da geç geçden ayıkiyor. Ayı Kulağı gelince ne cevap vereceğim diye düşünüyor. Kazanı su dolduruyor, içine öteberi bulup atıyor. Kaynayacağına yakın Ayı Kulağı baş aşağı dağdan iniyor. Soruyor:

"Ey Taş Yoğuran kardeş, yemek pişti mi?"

"Pişmediyse de bir şey kalmadı."

Ayı Kulağı gelip bakıyor, dupduru su. Ayı Kulağı bunların karnı hiç doymuyor diye düşünüyor. Hiç yüzlerine gelmiyor, iğ Eğiren kendi başına gelenin Taş Yoğuranın başına da geldiğini anlıyor. Sabah olunca Ayı Kulağı gene kazanı tıkabasa dolduruyor. Diyor ki:

"Kardeş, bugün ikiniz gidin, nöbet benim. Ben pişireceğim. Ayı Kulağı kazanı bekliyor, gene pişmesine yakın dev karısı geliyor. Diyor ki: "Oğlum, nenekarı acıkmış, bir çömçe yemek vermez misin?" "Nenekarı, sen o gövdene bak bir de çömçeye bak, sen o çömçeyle doyar mısın?"

Kolundan tutup kazanın başına oturtuyor, diyor ki: "Yediğin kadar ye, bir çömçe nedir ki."

Dev karısı bir yiyor, bir ayı kulağının yüzüne bakıyor. Fırsatı bulunca ayı Kulağına çömçeyi fırlatıyor. Ayı Kulağı bayılmıyor, burnundan üç damla su damlıyor. Başınıza bu felâket geldi de bana neden söylemediniz diye arkadaşlarına sövüp sayıyor. Bir ok atıyor, dev karısını kalçasından vuruyor. Kadın kanları aka aka savuşup gidiyor. Bu kardeşleri gelince, Ayı kulağı:

"Ben sizinle kardeşlik edemem. Yemek de size, aş da size, ben gidip o kâfiri bulacağım."

"Yok kardeş, biz senin öldüğün yerde ölürüz, kaldığın yerde kalırız, biz de gelelim."

"Yok istemem."

Ayı kulağı, o kanın izini tuta tuta gidiyor, bunlarda ardı sıra. Yemek orada kaldı. Gidiyor, bir değirmenin taşının deliğinden külhan gibi duman çıktığını görüyor. Dev orayı geçmemiş, orada kalmış. Diyor ki:

"Taş Yoğuran, kardeş senin marifetin vardı, şu taşı kaldır." Taş Yoğuran kardeş, uğraşıyor, uğraşıyor, taşı kaldıramıyor. Ayı Kulağı: "İğ Eğiren kardeş, sen şunu kaldır at."

O da kaldıramıyor, Ayı Kulağı taşı uttuğu gibi fırlatıyor. Bakıyor taşın altı bir kuyu, kuyudan külhan külü gibi duman çıkıyor. Ayı kulağı: "İğ Eğiren kardeş, senin marifetin vardı, haydi urgan yap." İğ, Eğiren gidip ağaçları getiriyor, eğirip urgan yapıyor. Ayı kulağı urganı İğ Eğirenin beline bağlıyor, aşağı sarkıtıyor, biraz indirdikten sonra bağırmaya başlıyor:

"Yandım, yandım, çekin yukarı."

Hemen onu yukarı çekiyorlar, bu sefer Taş Yoğuran kardeşin beline ipi bağlıyorlar, onu da kuyuya sarkıtıyorlar. O da yarı yola gelince bağırıyor. Onu da yukarı çekiyorlar. Ayı Kulağı urganı beline bağlıyor, diyor ki:

"Ben ne kadar yandım diye bağırırsam da beni yukarıya çekmeyin."

Ayı Kulağını sarkıtıyorlar, yarı yola gelince yandım diye bağırıyorsada yukarı çekmiyorlar, aşağıya indiriyorlar. Ayı kulağı kuyunun dibinde biraz oturuyor.

Aklı başına gelince, kuyunun lâğımından bir odaya gidiyor. Oda da devle kocası yatıyorlarmış, bu fırsatını buluyor ikisinin de boyunlarını vuruyor. Ayı kulağı bakıyor orada kavurmayla ekmek yığılı, oturup karnını doyuruyor. Biraz da yukarıya yolluyor, arkadaşlarına:

"Bunlarla karnınızı doyurun, ben gelinceye kadar da kuyunun başından ayrılmayın."

"Peki."

Kuyunun içinde biraz yürüyor, bir kazığa bağlanmış üç tane anahtar görüyor. Anahtarları oradan alıyor, biraz ileride bir oda görüyor, anahtarla açıyor, içeride gün parçası gibi bir kız oturmuş, saçını çekip nakış işliyor. Kız soruyor:

"Ey insan oğlu, buraya kanatsız kuş gelemezdi, sen nereden geldin buraya ? Şimdi devler gelirse seni de parçalar beni de."

"Onları öldürdüm."

"Öyleyse sen benim, ben de senin.'"

"Peki sen burada otur."

Biraz daha ileri gidiyor, bir odaya daha rast geliyor, onu da açıp giriyor, orada da ötekinden daha güzel bir kız oturmuş saçından tel çekip nakış işliyor. O da soruyor:

"Ey insan oğlu,buraya kanatsız kuş giremezdi, sen nereden geldin? Şimdi devler gelir, seni de beni de parçalar."

"Ben oları öldürdüm."

"Öyleyse sen benimsin ben de senin."

"Peki, otur yerinde."

Biraz daha gidiyor, bir oda daha görüyor, orayı da açıyor. Bakıyor ötekilerden daha güzel bir kız oturmuş, nakış işliyor. Soruyor:

"Ey insan oğlu, buraya kanatsız kuş gelemezdi, sen nasıl geldin'? Şimdi devler gelir, seni de parçalar, beni de."

"Ben onları öldürdüm."

"Öyleyse sen benimsin, ben de senin."

Peki otur."

Ayı kulağı gidip bakıyor, harman gibi bir yerde altın gümüş, halı, yatak, bakır kıyamet gibi. O kızlar da Padişah kızlarıymış. devler onları çalıp getirmişler. Ayı kulağı bir torba altın dolduruyor, kuyunun ağzına getirip sesleniyor:

"İğ Eğiren kardeş, yukarı çek. Malatya'ya git, kırk tane katır, ona göre çuval, urgan al, altı tane de at al da gel."

Ayı kulağı da kuyunun içinde kızları, malları, altınları hep kuyunun ağzına getiriyor. İğ Eğiren de katırları, torbaları, atları alıp geliyor.

Ayıkulağı, büyük kızın beline ipi bağlıyor, yukarıya sesleniyor:

"Ey Taş Yoğuran kardeş, bu senin kısmetin, çek yukarıya."

Çekiyorlar, ay parçası gibi bir kız Ayı Kulağı ortancıl kızın beline urganı bağlıyor, sesleniyor:

"İğ Eğiren kardeş, çek, bu da senin nasibin."

Onu da çekiyorlar, aşağıda küçük kızla Ayı Kulağı kalıyor. Ayı kulağı kıza divor ki:

"Haydi, şimdi urganı sana bağlıyayım, sen de çık."

"Bunlar insan oğludur, sana bir hıyanetlik ederler. Sen önce çık, yukarı çıkınca ipi sarkıtırsın aşağı, ben belime ipi bağlarım, çekersin yukarıya."

"Yok, sen evvel çıkacaksın."

Kız bakıyor çaresi yok, Ayı Kulağına ismi ezem duasını öğretiyor. Diyor ki:

"Eğer seni kuyunun dibinde bırakırlarsa, Cuma günü buraya iki tane koç gelir. Beyazın üzerine atlarsan yer yüzüne çıkarsın, siyahın üstüne binersen yedi kat yerin dibine girersin. Eğer başın sıkılırsa bu duayı oku, kendini kuyunun ağzında bulursun."

Kızın beline ipi bağlıyor, yukarı çekiyorlar. İpi tekrar sallıyorlar, Ayı Kulağı beline bağlıyor. Ayı kulağını kuyunun yarısına kadar çekiyorlar, sonra indirip kuyunun dibinde bırakıyorlar. Ayıkulağının aklı başından gidiyor, ne vakit Cuma olacak ondan da haberi yok. Allahtan devresi gün Cuma günüymüş. Allahtan iki tane koç indi, koçlar birbirleriyle döğüşüyorlar. Ayı kulağı beyaza bineyim derken siyaha biniyor, yedi kat yerin dibine iniyor. Hemen çarçabuk o duayı okuyor, kendini kuyunun ağzında buluyor. Bakıyor, arkadaşları da yükleri pay etmişler, yola çıkmışlar. Arkalarından yetişiyor, yükleri hep katırlardan aşağı indiriyor, hepsini yeniden kardeş payı yapıyor. Diyor ki:

"Ben vicdanıma yediremem, haydi yüklerinizi yükleyin, gözümün önünden çekilin gidin."

Bunlar yüklerini yükleyip gittikten sonra, Ayı kulağı da yüklerini yüklüyor, kızı da alıp yol çıkıyor. Elâzığa gelince, kendini besleyen o paşaya tel çekiyor. Ayı kulağı, filân gün, filân saatte Malatya'ya gelecek, diyor.

Paşa telgrafı alıyor,* artık bir şadımanlık bir keyf yapıyor. Bandolarla Ayı kulağını karşılıyorlar. Kızı harem tarafına, Ayı kulağını da selâmlık tarafına götürüyorlar, yüklerini de bir tarafa koyuyorlar. Ayikulağı geçenleri Paşaya anlatıyor. Paşa da diyor ki:

"Ben seni filân yere vali yapacağım. Benim başım dara geldiği vakit sen bana kavuşacaksın.

"Hay hay."

Yeni baştan toy düğün yapıyorlar, nikâh kıyıyorlar. Ayı kulağını vali ediyorlar. Açlar tok oluyor, çıplaklar taze oluyor. Yiyorlar içiyorlar muratlarına geçiyorlar. İş oldu tamam.

Anlatan: Pakize Sezgin

23
BACI BACI CAN BACI

Varmış, yokmuş bir kadın varmış. Bu kadının bir oğlu bir kızı bir de kocası varmış. Birgün bu kadın hastalanmış, ölmüş. Babalarıda gitmiş bu çocuklara bir üvey ana getirmiş. Bu analık çocukları istememiş, babalarına: "Ya bu çocuklar gider, ya da ben giderim." demiş. Adamcağız naçar kalmış, çocuklarına: "Gelin, oduna gidelim. Ben odun kırayım, siz arkama kaldırırsınız." demiş. Bunlar gidiyorlar, babaları gidiyor, bir su kabağını ağaca asıyor, çocuklara da ekmek indiriyor: "Siz burada yiyin, ben de odunu kırayım, arkama kaldırayım, eve gidelim." diyor.

Çocuklar oturuyorlar, oturuyorlar, ezan vakti oluyor, kız büyük oğlan küçük-müş, kalkıyorlar, bakıyorlar ki ne babaları var, ne kimse, kabak ağaçta takılı; Kabağı tak tak eden babacağım, bizi azıtan babacağım." diyorlar. Ağlıyorlar, kız ağaca çıkıyor, küçük oğlanı da alıyor dizine yatırıyor. Sabah oluyor, yola çıkıyorlar, gidiyorlar, gidiyorlar, oğlan diyor ki:

"Bacı, susadım."

"İçme, at izi var, at olursun."

Biraz gidiyorlar, kız keçi izi görüyor: "Kardeşim, keçi izi var, keçi olursun, o sudan içme." diyor. Biraz daha gidiyorlar, geyik izi olan sudan oğlan içiyor. Bir geyik oluyor. Kız da güzelmiş: "Eğil kavağım, eğil." diyor. Kavak eğiliyor, kız üzerine çıkıyor. Geyik kardeşi de otluyor, gelip o ağacın altında yatıyor. Padişahın atları kavağın yanındaki havuzdan su içmeğe geliyorlar. Ürküyorlar su içmiyorlar. Padişahın adamları, gidip padişaha haber veriyorlar:

"Padişahım, atlar ürküyor, su içmiyorlar."

"Neden içmezler."

Padişah gazaba geliyor, hırsla kalkıp geliyor, eğiliyor suya bakıyor, bir güzel kız, aya sen doğma, ben doğayım, güne doğma, ben doğayım, diyor. Başını kaldırıyor, kız ağaçta:

"Kız in."

"İnmem."

Padişah hızarcılara emir veriyor. Hızarcılar geliyorlar, ağacı kesiyorlar, kesiyorlar, biraz kalıyor: "Bunu da sabahleyin keseriz." diyorlar. Gece geyik geliyor, yalıyor, yalıyor, eskisinden daha kalın oluyor. Üç gün böyle hızarcılar kesiyorlar, geyik gelip yalıyor, ağaç eskisinden kalın

oluyor. Padişah çaresiz kalıyor, eskiden cadı kadınlar varmış, küpe binerlermiş, bir cadı karı buldurtuyor. Cadı kan, bir kırık taş bir kırık tas, bir de kırık kazan alıp kızın olduğu yere gidiyor. kazanı ocağın üstüne koyuyor, gözü görmez gibi yapıyor, suyu.koyuyor, su dökülüyor, ocağı yakıyor, ateş sönüyor, esvabı yıkıyor, yere atıyor. Kız yukarıdan bağırıyor:.

"Nene, nene öyle yıkama, böyle düz koy, şöyle yıka."

"Kurban, neredesin? Gözüm görmüyor, biraz gel de sen yıka."

Kız: "Eğil kavağım eğil." diyor. Kavak eğiliyor, kız iniyor, neneye çamaşır yıkamayı gösterirken, nene: "Kızım, burada bir küp var, bak ne güzel," diyor. Kız eğiliyor küpe bakarken, cadı kan kızı küpe bindiriyor, doğru padişahın odasına indiriyor. Padişah kırk gün kırk gece düğün yapıyor, bu kızı alıyor. Akşam oluyor, bu kız ağlıyor, Padişah soruyor:

"Neden ağlıyorsun?"

"Benim bir geyik kardeşim var."

"Nerede?"

"Akşam o ağacın dibine gelir."

Padişah eskerlerine emir veriyor. Gidip geyiği yakalayıp getiriyorlar. Geyik karyolanın ayakucunda yatıyor: "Bu bacım ayağı, bu eniştem ayağı." diyor. Padişah oğlu da bu kızı çok seviyor. Bir gün kirleniyorlar, hasbahceye gidiyorlar, çamaşır yıkıyorlar, bu kız kendisi yıkanacakken, bir gurbet kızı geliyor: "Hanım, sen burada ne arıyorsun?" diye soruyor. Bu kız da başından geçeni bu gurbet kızına naklediyor. Gurbet kızı:

"Hanım, beni de yıkamaz mısın?"

"Olur."

"Hanım, biraz senin esvabını giysem olmaz mı?"

"Olur."

"Hanım, ben de seni yıkıyayım."

"Olur."

Bu gurbet kızı padişahın hanımını yıkıyor, yıkıyor, bir tekme vuruyor suya atıyor. Kendisi oturup padişahı bekliyor, padişah geliyor, karısını eve götürecek, bunu görünce soruyor:

"Neden böyle karardın?"

"yolunu bekleye bekleye böyle oldum."

Padişahın yüreği yanıyor, neden bu böyle oldu, böyle değildi, diye. Akşam oluyor, geyik geliyor: "Bu eniştem ayağı, bu yad ayağı, bu eniştem ayağı, bu yad ayağı." diyor. Padişah bundan da şüphe ediyor, ama bir şey demiyor. Bu kadın bundan hırslanıyor, gidiyor, bir doktora bir avuç altın veriyor. Tandır ekmeği yapıyor, beline sarıyor, o yana dönüyor, beli ağrıyor, bu yana dönüyor, beli ağrıyor, çat çat ediyor. Doktor geliyor: "Bu hasta geyik eti yemezse iyi olmaz." diyor. Padişahın garibine gidiyor, soruyor:

"Hanım, sen kardeşini çok severdin, şimdi biz bunu nasıl keseceğiz."

"Can ceylandan tatlı, kesilsin."

Kırk kazan kuruluyor, kırk bıçak böleniyor, bu geyiği kessinler, padişahın hanımı yesin diye. Geyik havuza gitmek için enistesinden müsaade alıyor. Hav-vuza gidip diyor ki:

"Bacı bacı can bacı.
Kolları mercan bacı
Yedi kazan kuruldu
Yedi bıçak bilendi
Boğazıma dilendi."

Havuzdan kız da diyor ki:

"Kardeş kardeş, can kardeş,
Göbeği fincan kardeş
Yedi kazan kırılsın
Yedi bıçak kör olsun."

Dönüpi geliyor, kazanlar hazırlanıyor, bu geyik enistesine: "Bir daha gideyim." diyor. Padişah da bu geyiği takip ediyor, gizli gizli gidiyor, bakıyor bu geyik havuza sesleniyor:

"Bacı bacı, can bacı,
Kolları mercan bacı,
Yedi kazan kuruldu,

Yedi bıçak bilendi,
Boğazıma dilendi."
Havuzdan da bir ses geliyor, diyor ki:
"Kardeş, kardeş can kardeş,
Göbeği fincan kardeş,
Alabalık yutuptur
Şah Muhammet kucağımda uyuptur."
Padişah geyiği yakalıyor, soruyor :
"Ne var burada?"
"Gurbet kızı benim bacımı buraya atmış, bacım burada doğurmuş. Şah Muhammet de kucağındaymış."
Padişah hemen torculara emir veriyor,torcular gelip kadınla çocuğu çıkartıyorlar, çocuk padişah nesli, göbeğinde anahtarı, kadın da çıplak, padişah hemen paltosuna sarıyor, taksisine bindirip evine getiriyor. Gurbet kızına soruyor:
"Yalın kılıç mı, yoksa babanın evini mi?"
"Yalın kılıç bağrın işliye, bir kır at ver, binip babamın evine gideyim."
Bir kır atı kırk gün kırk gece aç koyuyorlar, bu gurbet kızını kuyruğuna bağlıyorlar. Kır at bunu götürüyor, dağdan taşa çarpıyor, bir kulağını geri getiriyor.
Bunlar da yeniden kırkgün kır gece düğün ediyorlar, yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Emine Öksüz

24
KÜL EŞEK

Ne varmış, ne yokmuş... Vakti zamanında bir köyde bir kocakarı varmış. Eskiden çıkrık eğirirler, iplik bükerlermiş, Bu kocakarı da kızları çağırmış:
"On tane kız gelsin bana iplik büksün."
Neyse, kazlar iplik bükerlerken ne etmişlerse, hepsi yemin etmeğe başlamışlar: "Kardeşimin başı için.", "Babamın başı için...", kızlardan biri hiç sesini çıkarmamış, kocakarı ona sorunca:
"Beşik dananın hatırası için benim haberim yok."
"Sen neden beşik danaya yemin ediyorsun? Senin yedi kardeşin var."
"Ana, ben görmemişim, benim haberim yok, öksüzüm. Yalnız evde oturuyorum, benim haberim yok nene."
"Oğul, falan mağarada senin yedi kardeşin var, ve daima av kuş edip yiyorlar. Onların da senden haberi yok."
"E... Nasıl edeyim de "gideyim."
"Gel sana külden bir eşek yapayım, daima 'çö, de, çüş deme, çüş dedin mi hemen dağılır."
Neyse, yapmış, binmiş gitmiş." Çö, çö, çö, derken unutmuş arada birde çüş demiş, eşek, dağılmış. Geri dönmüş, kocakarıya gelmiş:
"Oğul, ben sana demedim mi dağıtma?"
Koca karı bir tane daha yapmış, bu sefer unutmamış aklına koymuş, git mis doğru mağaranın kapısına. Gitmiş bakmış ki orada bir kedi içerde yemekleri yalıyor, her tarafı birbirine katıyor. Oturuyor bakıyor ki bir babayiğit bıyığını büktü geldi:
"Sen kimsin, anam, neden geldin buraya?"
"Ben senin bacınım, falan nene dedi ki, senin kardeşlerin var, ben de geldim. Benim babamın adı Hasan, anamın adı Fatma."
"Sen niye demiyorsun ki bizim bacımızsın, bizden sonra olmuş büyümüşsün, ah bacım, daha derdimiz ne ? Kalk işimizi gör, öbür kardeşlerimiz de şimdi gelir."
Neyse, akşam oluyor o altı kardeş de geliyor oluyor yedi-kardeş, Bu bacılarını seviyorlar, ne edeceklerini bilmiyorlar. O kedi kurtlanıyor: "Bu nasıl iştir? Akşamlan gelip beni seviyorlardı, şimdi bacılarına bakıyorlar."
Kardeşler, diyorlar ki:
"Bacı, sen gelmeden önce bu pişik bizim işimizi görüyordu, buna hiç darılma, ikiniz iyi geçinin, av etini getirelim yiyin için, oturun."

O zamanda kibrit yokmuş, onun için ateşi söndüremezlermiş. bu kız ateşe hedik koyuyor, Pişikle kız yukarı çıkıyorlar, güneşte oturuyorlar. Pişik aşağıya iniyor, suyu döküyor ateşi söndürüyor, sarı bir göz boncuğunu da ocağın bir tarafına koyuyor. Kız bacadan bakıyor, ateş yanıyor, pişik nerede diye aşağıya

iniyor, ne pişik var ne-de ateş, ateş sormuş: "Oy ne olacak kardeşlerim avdan gelecek acından ölecekler."

Neyse, bakıyor ki bir yerde bulgur haşlıyorlar, ateşler yanıyor: "Gideyim, uradan bir ateş alayım." diye oraya gidiyor. Bakıyor ki orada bir dev on iki tane de karısı var, dev kanlan bulgur haşlıyorlar:

"Ne olur biraz ateş verimlisiniz?"

"Valla dev gelir bizi öldürür, ama makasla ucundan biraz kesip verelim."

Ateşin ucundan makasla kesip veriyorlar, bu kız çaputun arasına koyuyor, üfüre, üfüre koşa, koşa, ayağı da taşa değiyor, kanıyor, geliyor ateşi yakıyor, yemeğini pişiriyor. Akşam oluyor, kardeşleri geliyor, yemeği yiyorlar, Neyse devresi gün oluyor, dev:

"İnsan oğlunun kokusu burada, doğru söyleyin, yoksa s'zi parçalarım."

"Dün birkız geldi, biraz ateş istedi, makasla kestik verdik."

"Nerede?"

Kızın parmağı kanamıştı, ya oradan izini götüre götüre mağaranın kapısına varıyor, kapı üstünden kilitli kız içeride iş görüyor, dev bağırıyor:

"Hu... Aç şu kapıyı seni yiyeceğim."

"Aman dev dayı beni niye yiceksin, ben sana ne ettim?"

"Benim oraya insanoğlu basmamıştır, sen nasıl gelir de, ateş götürürsün, ya parmağını verirsin emeyim yahut seni yerim."

Kız elini uzatıyor kapının deliğinden, parmağını o dev emiyor emiyor gidiyor. Devresi gün gene öyle, iki üç gün eminee kanı gidiyor, ayakta duramıyor bu kere kardeşleri soruyorlar:

"Bacım niye öyle sarardın soldun?"

"Ne edeyim, kardeş, derdimi söylesem size zararı dokunacak, söylemesem olmaz, bir dev var onkiki tane da kırışı var, gittim ateş getirdim, şimdi her gün dev geliyor, ya parmağını verirsin emeyim yahut seni ödürürüm diye parmağımı emiyor."

"Öyleyse biz onu kollıyalım vuralım."

Bunlar silahlarıyla bekliyorlar, dev kızın parmağını emmeğe gelince onu öldürüyorlar. Bu kardeşler devin karılarını alıyorlar, mal da kalıyor, zengin oluyorlar. Bu kadınlar bu kızı istemiyorlar, aralarında konuşuyorlar:

"Bu nedir, biz bunu ne edelim?"

"Biz buna bir hile edelim."

"Getirelim bir mumar, su ibriğine koyalım, biz su istedik mi tasla içelim, o isteyince ibrikle verelim ki mumar ağzına aksın."

Neyse kendileri su isteyince birbirlerine tasla veriyorlar, o zavallı isteyince ibrikle veriyorlar, kız diyor ki:

"Kıl gibi bir şey ağzıma aktı."

"Kıl gitti zaar, bir şey olmaz"

Bu zavallı yavrunun gittikçe karnı büyür, gittikçe sararıyor, bu kadınlar iftiraya başlıyorlar, ağabeylerine:

"Bakın bu sizin bacınız doğru değil, sizin bacınız böyle."

"Nasıl etsek bu bacımızı öldürsek mi? Bu emektardır, bizim çok zahmetimizi çekti, götürelim bir dağa bırakalım nereye giderse gitsin."

Büyük kardeş:

"Bacı, ben oduna gidiyorum sen de benimle gelir misin?"

"Peki kardeş, ne edeyim."

Bir tuluk, bir de balta alıyor, dağın başına gidiyorlar. Büyük kardeş bacısına: "Sen burada yat ben de ağaç keseyim." diyor. Tutuyor bir iki balta vuruyor, sonra tuluğu ağaca asıyor, rüzgar estikçe tak, tuk, tak tuk sesler çıkıyor, kız da kardeşi ağaç kesiyor zannediyor, Sabahleyin kalkıyor ki ne kardeş ne kimse var, orada dağın tepesinde kalmış." Oyy... kardeş, ben sizin cefanızı çektim, siz de bana böyle mi ödediniz? Gidesin evlerin üst tarafına, ayağına yılan kemiği batsın, benim

elim değemedikçe o yılan kemiği çıkmasın." diye beddua ediyor. Neyse bu kız karnı şişmiş, hasta, sapsarı, aç perişan, oradan bir köye doğru gidiyor. Köyün üst tarafında bir çiftçi çift sürüyor, orada da bir çeşme varmış. Kız gidip o çeşmenin başında oturuyor ağlıyor ağlıyor, uykusu geliyor, yatıyor. Suyun içinden bir yılan kızın karnındakine diyor ki:

Gurr, gel hele soğuk sulara, çayır çimene."

Öteki kızın ağzının içinden başını çıkarmış, diyor ki:

"Gurr, gel ciğerlere böbreklere."

Bu çiftçi gelip bakıyor ki, yılanlar konuşuyorlar, merhametli bir adammış, mendilini eline sarıyor, yılanı boğazından tutup kızın ağzından çıkarıp atıyor. Kızı da bu yana çekip soruyor:

"Sen kimsin anam?".

"Valla böyle böyle, ben ne bileyim."

"Ağzından yılan çıktı, Kimsen var mı?"

"Kimsem yok."

Allahın emriyle bu kızı alıyor. Bir günün birinde kız bakıyor ki büyük kardeşi ayağını sarmış, iki koltuk değneğine yaslanmış, geçiyor, çağırıyor:

"O nedir kardeş, senin ayağın niye sarılı? ,

"Bilmiyorum bacım, bilmiyorum, benim bir bacım vardı, götürdüm dağda bıraktım, dönerken bir çöğür ayağıma battı. Ne ettimse o çöğür çıkmadı. Ayağım böyle şişti kaldı. Doktorlara gidiyorum keselim diyorlar."

"Hele getir, getir bir kere bakayım."

"Bacım nece doktorlar, baktı, nece hekimler baktı, sen ne edeceksin?"

"Getir hele bakayım kardeş.'"

Kardeşi ayağını uzatınca nasıl elini vuruyorsa, yılanın kemiğini çıkartıyor hemen."

"Oh senin anana babana rahmet."

"Senin de anana babana rahmet, ben senin bacınım, beni götürdün o dağda bıraktın, sizin karılarınız bana hainlik etti, benim kocama da sor, yılanı ağzımdan o çıkarttı."

İşte orada tamam oluyor, onlar da yiyorlar içiyorlar muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Pakize Demirel

25
ŞAH İSMAİL

Vardı, yoktu Allahın kulu çoktu. Bir padişah vardı, hiç evlâdı yoktu. Bu padişah, bahçeye gezmeye çıktı, o orada düşünmeğe daldı. Yukarıdan bir derviş geldi, dedi:

"Padişahım, selâmün aleyküm."

Padişah selâmını almadı, bir daha söyledi almadı. Üçüncü kere söyledi Padişah duydu:

"Aleyküm selâm."

"Padişahım, selâmımı neden almadın? Tanrı selâmı alınmaz mı"

"Ne Tanrı selâmını alayım, ben de koca bir padişahım, hiç evlâdan yok."

"Evin yapıla, sözünde durursan Tanrı sana evlât verir, sözünde durmazsan vermez."

"Peki, ben sözümde duracağım."

Derviş, Padişaha iki tane elma verdi, dedi ki:

"Bu elmalardan birini soy, Sultan hanımla beraber yeyin. Birini de atma yedir. Yalnız ben gelinceye kadar çocuğuna ad koşmayacaksın."

"Peki."

Padişah Sultan hanımla beraber gece elmayı yedi, öbürünü de atına yedirdi. Bu Sultan hanım hamile kaldı, günü tamamlanınca bir erkek evlât doğurdu atın da bir erkek tayı oldu."

Bunlar epeyce büyüdükten sonra oğlanın adı yoktu, derviş gelip koyacak diye çocuğu isimsiz gezdirdiler. Bir gün Sultan hanım dedi ki:

"Biz bu çocuğu ne kadar daha adsız gezdireceğiz? Artık bir ad koyalım."

"Peki." ' f

Neyse hısımlarını akrabalarını topladılar, yemekler yapıldı, çaylar kaynadı. Ad koymak için çocuğu ortaya getirdiler, baktılar derviş içeri girdi, dedi:

"Padişahım, sen neden sözünde durmadın?"

"Valla ne edeyim, oğlan büyüdü, çocuğun adı koyulmadı diye o bu davacılık ediyor."

"Oğlanı dışarı götürün."

Oğlanı da tayı da dışarı götürdüler, derviş elini beline sürdü, dedi ki:

"Oğlum, senin adın -Şah İsmail, arkan sıra gelen sana kavuşmasın, önün sıra giden kurtulmasın."

Taya da bu türlü dedi. Padişah dervişe hediye vermek için aradıysa da derviş kayboldu. Bir zaman daha geçti. Bu oğlan her gün ava gitmeğe başladı. Bir gün bir dağa gitti, oraba dir ceylân gördü. Ceylânı çiseledi, ceylân gitti, oğlan gitti. Epeyce yol gittikten sonra ceylân bir çadırdan içeri girdi... Çadırdan bir kız çıktı, dedi ki:

"Ey yiğit, neden benim ceylânımı erseledin?"

"Ben onun senin ceylânın olduğunu nereden bileyim, ben dağda bir ceylân gördüm erseledim."

Neyse oğlan attan indi, kız geldi oğlanın atının geminden tuttu. Bunların ikisinin gönülleri birbirlerine düştü, îkisi birden epeyce beraber oturduktan sonra, kız dedi ki:

"Ey yiğidim, sen burada durma, benim yedi tane kardeşim var, gelirlerse hem seni öldürürler hem beni. Kalk, nereden geldiysen oraya git."

Şah ismail kalktı eve geldi. Devresi gün oldu, gene atına bindi doğru o çadıra gitti. Her gün oraya gitmeğe başladı. Bu oğlan merakından zayıfladı, annesi babası sordu: ^

"Neden böyle zayıflıyorsun oğlum."

Şah İsmail hiç bir şey söylemiyor. Babası ısrar ediyor:

"Derdin nedir? Söyle de derman olalın."

Oğlan söylemeyince, Padişah kırk hizmetkârını tembihliyor, oğlunun derdini bilsinler-diye. Hizmetkârlar oğlanın üzerine düşerler ama derdini öğrenemezler. Bu sefer Padişah der ki:

"Kırk güne kadar benim oğlumun derdine yetik oldunuz, oldunuz, yoksa sizin kellenizi keserim."

Bu oğlanlar, düşündüler taşındılar, yalvardılar yakardılar, ne ederlerse etsinler bu oğlana bir şey söyletemediler. Bu hizmetkârlar dediler ki:

"Bu böyle olmaz, her gün birimiz bu oğlanı davet edelim, her birimiz kırk kupa şerbet ezelim, her birimiz filân kızın aşkına diye içelim, helbet bir seferinde bu oğlan da söyler."

Her gün biri davet eder, kırk bardak şerbet ezerler, her biri bir kızın adını verir. Şah İsmail her seferinde Kamber tayın aşkına diye atının adını verir. Kırk günün tamamlanmasına bir gün kalınca, bunlar toplanıp Şehzadenin ayağına gittiler, dediler ki:

"Şahzadem, kırk gündür biz seri konuşturmaya çalışıyoruz, yarın gün tamam oluyor, baban bizi öldürtecek."

Bu da şerbeti aldı, dedi ki:

"Bu da Gülizarın aşkına."

Neyse bunlar koşar Padişaha haber verirler. Padişah da der ki:

"Oğlum, neden merak ediyorsun? Ben gider o kızı sana isterim. Niye o kadar zayıfladın, efkârlandın? Onun yedi tane kardeşi var. Her bayram bana gelirler, halı kilim getirirler. Bayram da yakın, bea sana kızı isterim."

Oğlan kızın yanına gene gidip geliyor, Kızın yanma gittiğinde kız deki ki:

"Şah İsmail, bayramın ikinci günü, babam, kardeşlerimden beni istediğinde eğer kardeşlerim beni sana verirlerse bil ki ben burada yokum, vermezlerseburadayım."

Bayram oldu, bu yedi kardeşler halı kilim yüklediler. Padişaha geldiler. Yemek yedikten sonra yataklar serildi bunlar yattılar. Şah İsmail babasıyla yedi kardeşler ne konuştular diye kapıyı dinledi. Herkes gittikten sonra Padişah kızı istedi, yedi kardeşler de:

"Sen koca bir padişahsın, sen bizim bacımızı isteyesin de biz vermiyelim, hiç olur mu?"

Şah İsmail, bu cevabı duyunca ağlıya ağlıya gitti yattı. Yedi kardeşler sabahleyin kalktılar, Padişahın evinden ayrıldılar. Gittiler çadırlarını söktüler, bacılarını da alıp oradan kaçtılar.

Bunlar gittikten sonra, Şah İsmail de yola çıktı, gitti baktı çadır da yok kız da yok. O yana gezdi bu yana geçdi, atının ayağına bir taş takıldı, taşın altından bir kâğıt buldu. Kâğıdı aldı baktı. Gülizar yazmış: "Şah İsmail, eğer beni istiyorsan kırk güne kadar gel, kırk güne kadar gelmezsen kardeşlerim beni emmim oğluna verecekler." Bu oğlan evine geldi, anasına babasına dedi ki:

"Ana baba ben gideceğim."

"Oğlum, gitme eyleme, işte sana kızı da istedik."

"Kızı alıp götürmüşler, kız yoktur."

Bu oğlan kalktı atına bindi, babası kırk hizmetkârı yanına kattı dedi ki:

"Oğlum, sen zaten gidiyorsun, bu hizme kârları da beraber al sana bir keder gelmesin."

Bu oğlan epeyce bir yol gittikten sonra hizmetkârlara dedi ki:

"Siz benimle gelmeyin, belki ben ölürüm, dönmem. Siz evinize dönün."

Oğlanlar döndükten sonra, kendi az gitti çok gitti, epeyce bir yol gitti. Bir yolun üzerinde ihtiyar bir adama rastladı, ihtiyar sordu:

"Oğlum, nereye gidiyorsun?"

"Ben Merdim'e gidiyorum."

"Ey oğlum, gitme, oraya gidenler gelmiyor."

"Yok ben gideceğim, bu üç yol nereye gidiyor?"

"Bu yoldan bir ayda gidilir, bu yoldan üç günde gidilir, bu yoldan bir günde gidilir ama geri dönülmez."

"Ben bu bir günlük yoldan gideceğim."

Şah İsmail bir günlük yoldan gitti, baktı bir bina, ne penceresi var ne kapısı. Düz bir bina, bir kılıç salladı, binayı yardı. Baktı, içinde bir kız oturuyor, kâh ağlıyor, kâh gülüyor. Kız sordu:

"Niçin sen bizim binamızı böyle yardın?"

"Kimse yaramaz, ama ben yardım, Sen neden bir ağlıyorsun bir gülüyorsun?

"Benim yedi tane kardeşim vardı, bir kiralın gönlü bana düştü, Kardeşlerim beni vermedi. Kıral da birini öldürdü, altı tane kardeşim kaldı. Şimdi kralla kavga ediyorlar. Onlar kardeşlerime zor ederlerse ağlıyorum, kardeşlerim onlara zor ederse gülüyorum."

"Kardeşlerinin olduğu yeri biliyor musun?"

"Evet bilirim."

"Yerini bana göster."

"Bak bir yerde tütün fazla çıkıyor, bir yerde de ince çıkıyor, çok çıkan yer kralın, az çıkan yer kardeşlerimindir."

"Ben oraya gidiyorum."

Oğlan oraya gitti, kendi kendine: "Şimdi çok tarafa gitsem kottu da oraya gitti derler, aç tarafa gitsem erkekliğine güvendi derler. En iyisi gidip orta yerde durayım, selâm vereyim. selâmımı hangi taraf alırsa o tarafa gideyim." dedi. Şah İsmail, gitti tam orta yerde atıyla durdu. selâm verdi. Kralın tarafı selâmını almadı, yedi kardeşler selâmını aldı. Şah İsmail indi gitti oğlanların yanına oturdu. Öyle asker geldi, öyle asker geldi haddi hesabı yok, oğlanlar döndüler dediler ki:

"Misafir kusura bakma, biz otururken çok asker geldi, gücümüz yetmez, biz bir fasıl kavga edelim, gene gelip oturalım."

"Yok, sız oturun, ben gideyim."

"Misafirin kavga etmesi olur mu?"

"Siz yorulmuşsunuz, durun ben bakarım."

Oğlan kalktı atını çekti, askeri kırdı geçirdi, bir tek asker sağ bıraktı, onunda burnunu kulağını kesti, dedi ki:

"Git krala selâm söyle, bana kahvaltıya tütün kalmadı, daha bana kahvaltılık ne ola?"

Akşam oldu, o kardeşler bunu evlerine misafir götürdüler. Evlerine gelince baktılar, duvarları çatlamış, küçük kardeşlerini bacılarına yolladılar. Küçük kardeşleri geldi bacısına sordu:

"Bacı, biz senin için kavga ediyoruz, eve adamım aldın, neden bu duvar böyle yarıldı."

"Ben bilmiyorum, bir yiğit geldi, bu duvarı parçaladı, ben de sizin yanınıza yolladım."

"Sen onu tanır mısın?"

"Evet."

"Gel bak."

"Büyük kardeşimin önü sıra giden yiğittir."

Neyse bunlar o gece Şah İsmail'i misafir ettiler. Toplandılar aralarında usul usul bir şeyler konuştular, Şah İsmail dedi ki:

"Kardeş, neden gizli konuşuyorsunuz. Beni öldürecekseniz de aşikâr söyleyin. Yiğidin sözü aşikârdır."

"Biz öyle şeyler söylemiyoruz, biz seni beğendik, bacımızı sana verelim, diyoruz."

"Valla siz verirseniz ben de alırım Nikâh kıydılar, hepsine yatak serildi yattılar. Şah İsmail kılıcı çekti yatağın ortasına koydu. Kız sabahleyin kardeşlerine dedi ki:

"Kardeş, siz beni buna verdiniz ama o beni beğenmedi."

Kardeşler, misafire sordular:

"Ey misafir neden böyle yaptın?"

"Ben sözümü aşikâr söylerim, benim bir gideceğim yer var, eğer gider gelirsem karmadır, gözümün ışığıdır, alır giderim. Eğer gider de gelemezsen bir gece için kardeşinizin kanına neden gireyim."

Şah İsmail atına bindi, aç gitti çok gitti, insan başından yapılmış, bir binaya geldi. Binaya baktı baktı, atım çayıra saldı, mendilini yüzüne örttü, yattı. Orası da bir arabın yerilmiş. Arap çağırdı çağırdı, Şah İsmail hiç oralı olmadı. Arap aşağı geldi, Şah İsmailin yüzünden mendilini sıyırdı. Şah İsmail birden ayıktı. A-rap:

"Kalk, neden atını benim çayırıma saldın?"

"Ben yolcuyum, çayıra atımı saldım, otlasın da gidelim diye."

"Kalk, benim şartım var. Bu binayı atlıyacağız, sen daha çok atlarsan sen beni öldüreceksin, ben daha çok atlarsam, ben seni öldüreceğim."

"Peki."

Şah İsmail, Kamber tayın kolanlarını çekti. Araptan iki adım ileri atladı. Attan indi, bıçağını çekti, dedi ki:

"Keseceğim, seni."

"Yok, kesme, bir şartım daha var. Seninle güreşelim, kim yenerse o yenileni keser."

Şah İsmail bunu nasıl kucakladıysa yere vurdu, dedi ki:

"Keseceğim seni."

"Yok yok kesme, bir şartım daha var. Şu kuyunun üstünden kim çok atlarsa öbürünü keser."

Gene ikisi birden atladılar, Şah İsmail, Arabi geçti. Dedi ki:

"Arap seni keserim."

Arap yüzünden perdeyi çekti, insan bakmaya kıyamaz öyle güzel bir kız çıktı. Dedi ki:

"Bak sen beni beğenmiyorsun ama ben şu kadar adam öldürdüm."

"Ben, seni alırım ama benim bir bakacağım var, ben gideceğim eğer gelirsem seni alırım, gelemezsem bil ki öldüm."

O gece de orada misafir oldu. Sabahleyin kalktılar, Arap:

"Şah İsmail, ben de seninle geleceğim."

"Gel."

İkisi beraber yola çıktılar, az gittiler çok gittiler, kızın köyüne kavuştular. Köyde bir keyif bir eylence, davullar zurnalar çalınıyor. Sordular :

"Bu ne keyiftir davullar zurnalar çalınıyor:?

"Yedi kardeşin bacısı Gülizar hanımı emmisi oğluna veriyorlar."

Köy de bir ihtiyar kadına rastladılar, Arap kadına dedi ki:

"Ana, ana ne olur bizi içeriye al.?"

"Benim yerim mi var, sizi içeriye alayım, misafir edeyim." Arap cebinden bir avuç altın çıkardı, kadına verdi. Kadın altını görünce bunları içeri aldı. Arap kalktı iki bardak şerbet ezdi, kızın mendilini de üzerine örttü, kadını da çarşaflattı bezetti, dedi ki:

"Git, de ki, yana çekilin, yana çekilin, ben bu şerbeti götüreceğim, Gülizar hanım bu şerbeti içince kınayı içeri alacak."

Kadın gitti, dedi:

"Yan çıkın, yan çıkın, Gülizar hanım bu şerbeti içsinde kınayı içeri alsın."

"Yere giresin, kapıyı kilitlemiş, kimseyi içeri almıyor, kaç taneyi öldürdü."

Kadın gitti, kapının eşiğinden dedi ki:

"Gel Allahını seversen, sevdiğinin başı için gel, anahtar deliğinden bak git."

Gülizar geldi anahtar deliğinden baktı şerbetin üzerine kendi mendili örtülmüş. Hemen kapıyı açtı, kadını içeri aldı, sordu:

"Ana, Şah İsmail nerede?"

"Bizde."

"Nasıl getireceksin buraya?"

"Ben gidip Şah İsmail'i çarşaflatayım, kızım diye getireyim.?"

Kadın kalktı gitti, Şah İsmail'i çarşafladı, ayakkabı çorap giydirdi, yüzüne peçe örttü. Gülizarın yanına getirdi. Neyse oturdular konuştular, Şah İsmail sordu:

"Gülizar, nasıl edelim?"

"Yarın ben bahçeye çıkarım, siz beni bahçeden alın."

"Peki."

Şah İsmail'i çarşafladılar, aldılar gittiler. Sabah oldu, Gülizar dedi ki:

"Erkekler içeri girsin, gelinler kızlar biz bahçeye çıkalım, bir dolaşalım gelelim, emmim oğlunu alayım."

Herkesin erkekleri içeri girdi, Kadınlar, kızlar, gelinler bahçeye güldüler oynadılar. Gülizar, kızlar: "Siz gülün oynayın, söyleyin, ben bahçeyi gezip geleyim," dedi. Şah İsmail'le Arap çeperin arkasında beklediler. Gülizar oraya gelince Arap atıldı Gülizarı kucakladı, atının arkasına koydu, aldılar gittiler. Kızlar haber verdiler Gülizar gitti diye. Bunlar da epeyce bir yol gittiler. Şah İsmail dedi ki:

"Şurada biraz oturup dinlenelim."

Şah İsmail, Gülizarın dizine başını koydu uyakladı. Gülizar gideli Şah İsmail hiç uyumamış. Arap arkasına baktı, öyle bir asker gelmiş, haddi hesabı yok. Kılıcı aldı eline, kırdı döktü. Gülizar kardeşleri için ağladı, bir tomur yaş Şah İsmailin yüzüne düştü. Şah İsmail uyandı baktı Gülizar ağlıyor. Sordu:

"Gülizar, neden ağlıyorsun? Pişman oldunsa seni geri götüreyim."

"Pişman olmadım, pişman olsam gelmezdim."

"Daha neden ağlıyorsun?"

"Arap, kardeşimi öldürdü."

Şah İsmail bir de arkasına baktı, ne baksın, leş leş üstüne. Araba dedi: "Niye Gülizarın kardeşini öldürdün?"

"Ben nereden tanıyayım onun kardeşini, deseydi ya kardeşimdir diye. Bilseydim onun kardeşidir, öldürmezdim."

Oradan çıkıp Arabm evine geldiler. Orada Arap epeyce bir eşya yükledi. Oradan da Gülperiye geldiler. Oradan da epeyce bir eşya yükleyip Şah İsmailin evine döndüler. Padişaha haber gitti, senin oğlun üç tane kızla geldi diye. Şah İsmailin de anası ölmüş. Arap Şah İsmaile dedi ki:

"Ben senin babanın konağına gitmem."

"Ya ne edeyim.?"

"Bizi köye bırak."

"Peki."

Şah İsmail köyde bir ev buldu, üç karısını,da oraya yerleştirdi. Şah İsmail her gün sabahtan akşama kadar babasının yanında oturuyor, akşamları evine geliyor. Padişah bir gün büyük beslemeyi çağırdı, dedi:

"Evlenmek istiyorum, bana bir kız bulun."

"Şah İsmail üç tane getirmiş birini sana versin."

"Verir mi?"

"Vermeyip de ne edecek."

Padişahın kalbine fesatlık girdi, kendi kendine: "Ben oğlumu öldüreyim, kızları alayım." dedi. Şah İsmaille babası tavla oyuyorlar, şah İsmail her zaman babasını ütüyor. Bir gün babası ağladı, Şah İsmail sordu:

"Baba, neden ağlıyorsun?"

"Her gün sen beni ütüyorsun, bir gün de ben seni üteyim de bir keyif çıkaraydım."

Şah İsmail yavan oynuyor, babası Şah İsmaili ütüyor. Dedi ki:

"Şah İsmail, seni bir bağlıyayım, bir keyif çıkartalım."

Bir ip getirip bağladılar. Babası seslendi:

"Cellatlar, kasaplar gelin."

Şah İsmail çat çat ipleri kırdı çıktı. Babası sordu:

"Sen kırma, biz evlenelim, peki seni ne eyler?"

"Beni zincir eyler?"

Zincir getirip bağlıyorlar, Şah İsmail onu da kırıp çıkıyor. Arap da Gülizara der ki:

"Şah İsmail bu kadar geç kalmazdı, bu gece çok gecikti. Gülperi bir bak ne ediyor?"

"Ne etsin babasıyla tavla oynuyor."

Şah İsmail zinciri de kırınca babası ağladı, dedi:

"Neden sen hep kırıyorsun, bir sefer kırma da bir keyif çıkaralım."

"Valla beni hiç bir şey eylemez. Bir yayın kirişiyle iki başparmağımı bağlarsanız bir onu kıramam."

Neyse bir kiriş getirip başparmaklarını birbirine bağladılar. Şah İsmail onu -kıramadı. Kasaplar satırlar ellerinde çıktılar, dediler ki:

"Vallahi Padişahım, bizim elimiz bunu öldürmeğe gitmez."

"Kaybedin de nasıl ederseniz edin."

"Nasıl kaybedelim."

"Gözlerini çıkarın, bir kuyuya atın."

Gözlerini çıkardılar, yerine mil koydular, götürüp bahçedeki kuyuya attılar.

Arap dedi ki:

"Gülperi, sen ne ediyorsun? Bu Şah İsmail bu zamana kadar durmazdı."

"Eyvah, Şah İsmail yoktur. Şah. İsmaili babası kaybetti."

Bunlar üç kız içerde ağladılar sızladılar, Arap dedi ki:

"Padişah bizi almak istiyor, ten sağ oldukça sizi Padişaha vermem."

Sabahleyin Padişah kızlara haber yolladı:

"Şah İsmail öldü, evi boşaltıp saraya gelsinler."

"Peki, bir gündüz gelmeyiz, bu gece kırk hizmetkâr kırk tane çuval yükleyip getirsin, yük taşıyalım., gelelim."

Akşam olunca Padişah kırk hizmetkârla kırk çuval yolladı. Arap aşağıya indi, kırk hizmetkârın kellesini kesti, çuvallara doldurdu, Arkaladı götürdü, Padişahın sarayının etrafına dizdi geldi. İçeriden kapıyı kilitledi, yattı.

Padişah sabaha kadar bekledi, kızlar gelecek diye. Sabah oldu gelen giden yok. Bir de indi ki konağının dört köşesinde çuvallarda hizmetkârların kelleleri dizilmiş. Padişah, Arap bir karı olsun benim kırk tane hizmetkârımın kellesini kessin. Benim harbim harbdir, Arabi öldüreceğim."

Her gün sabahtan gün batıncaya kadar harb ediyorlar, Arap Padişahın bütün askerlerini kırıyor.

Gel gelelim Şah İsmail kuyunun içinde, iki gözü yok. Bunun bir köpeği varmış, köpek her gün gelip bağırıp çağırıp aşağıya bir ekmek attı. Şah İsmail o ekmeği bulup yedi. Bir sabah oradan çingeneler geçerken su içmek için kuyuya bir sitil sarkıttılar, Şah İsmail sitilin kulpuna yapıştı. Çingeneler çekti, Şah İsmail dışarı çıktı. Çingeneler ekmek yerken buna da verdiler. Sonra kalkıp gittiler. Şah İsmail orada oturup düşünürken, iki kuş ona bakıp dediler ki:

"Bacı, biliyor musun burada yatan kimdir?" "Kimdir?" "Şah İsmail'dir."

"Şah İsmail neden burada yatıyor?"

"Babası, Şah İsmailin karılarını alabilmek için gözlerini çıkarıp kuyuya attı. Çingeneler de bilmeden çıkarttılar." "Nasıl iyi olacak?" .

"Bizim dilimizden bilirse, şuraya iki tane yaprak bırakalım, alsın gözüne sürsün gözü açalır. Gözü açılır ama mavi olur."

"Evin yapıla, açılsın da mavi olsun."

Neyse Şah İsmail, bunları dinledi, elini gezdirdi, bir yaprak buldu gözüne sürdü, gözü açıldı. Abdest aldı, iki rekat namaz kıldı. "Gidip bakayım, Arap ne etti? dedi. Gitti ki ne gide. Arap geleni öldürüyor. Şah İsmail gideli beri kimseyi yanına bırakmamış, yemini suyunu bacadan veriyorlar.

Şah İsmail gitti, Padişaha sordu:

"Bu nedir Padişahım?"

"Arapla kavga var."

"Ben de gideyim, kavga edeyim."

"Oğlum, sen de git kavga et."

"Bana bir atla bir de silâh ver."

Neyse buna bir atla bir silâh verdiler. Kendi atı olmadığı için Arabi tutamadı. Arap da kendi kendine: "Şah İsmaile benziyor ama gözleri mavi." dedi. Şah İsmail tekrar Padişaha gitti. Padişah dedi ki:

"Aferin oğlum, iyi savaştın."

"Padişahım, atım iyi değil, atım iyi olaydı ben o Arabi tutardım. Padişahım, içerde kişneyen atı bana ver."

"O benim oğlumundur, oğlum öldü, at bizi hiç yanına koymuyor."

"Ben gideyim, belki beni koyar."

Şah İsmail, atın yanına gitti, eğeri aldı atı tımar etti. Atını gözlerinden öptü. Oradaki kendi silâhını da aldı gitti. Akşamdan Arap da kızlara tembih ediyor:

"Gülizar, bugün bir yiğit geldi, boyu boşu, çehresi aynı Şah İsmaile benziyordu ama gözleri maviydi. O beni tutarsa siz zehirleri fincanlara koyun için. Sizi Padişah almasın."

Bunlar ağuyu fincanlarda ezdiler hazırladılar, pencereden Arabi gözlediler. Neyse Şah İsmail Arabi tutu, dedi ki: "Sen beni tanımadın mı?"

"Sen Şah İsmaile benziyorsun ama gözlerin mavi."

"Ben Şah İsmail'im."

"Aman Şah İsmail, beni koyver şimdi kızlar ölecek."

Şah İsmail Arabi orada bıraktı. Arap kızlara dedi ki:

"Gülizar, Gülperi, müjdemi verin, o adam Şah İsmail'imiş."

Sevindiler, ağıdan aşağı döktüler. Şah İsmail, Arabi Padişaha götürdü. Padişah dedi ki:

"Onu benim yanıma getirme, orada vur öldür."

"Padişahım, benim öldürmeden ne çıkar senin onca askerini kırdı, getireyim de sen öldür."

Padişah satırı eline aldı, Arabi öldürecek diye kollarını sıvadı, Şah İsmail, Araba dedi ki:

"Ben babama elimi vuramam, benim atamdır. Sen babamın elinden satırı al, babamı öldür."

Arap Padişahın elinden satın kaptığı gibi Padişahı öldürdü. Padişahı gömdüler, Şah İsmail karılarını evini saraya taşıdı, Padişah oldu. Yeniden toy düğün ettiler. Yedi içti muradına geçti.

Anlatan: Hüseyin Sever

26
DUL KADININ OĞLU

Bir dul kadının bir oğlu varmış. Dul kadının çocuğu ormana gidiyor, ne yapsın zavallı, biraz odun toplayıp getiriyor. Çarşıda satıyor. Anasına ekmek alıp götürüyor. Anacığı ihtiyar onunla barınıyor.

Bir zaman böyle geçtikten sonra çocuk on iki yaşına giriyor. Bir gün yoruluyor, gelip Padişahın sarayının önünde sırtındakileri indirip yere oturuyor. Padişahın yazığı geliyor. Çocuğu sarayına çağırıyor. Çocuk yukarı çıkıyor. Padişah diyor ki:

"Çocuğum, canına yazık değil mi? Niçin sırtında odun taşıyorsun? Dağda ormanda odun topluyorsun?"

"Ne yapalım Padişah hazretleri, fakirlik başımızda. Bir ihtiyar anam var, ormandan odun topluyorum, ekmek alıyorum, barınıyoruz."

"Peki yavrum, al sana bir altın, git kendine bir hayvan al, Odunları ormandan hayvanla getir sat."

Çocuk sevindi, altını aldı, odununu sırtladı gitti. Odununu gene çarşıda sattı, öteberi aldı, evine getti. Anacağızına dedi ki:

"Ana, al sana bir altın. Padişah, kendime bir eşek alayım diye verdi. Odunları üstüne yükle, dedi."

"Evlâdım, Padişah da sen de sağ olun. Bak çulumuz yok, kabımız yok, eşyamız yok. Bununla öte beri alalım, ne yapalım evlâdım, Allah büyüktür."

Anacağızı böyle deyince çocuk da anacığının hatırını kırmadı. Kalktı gene sabahta, "Ya Allah" dedi, ipini aldı, dağa ormana gitti. Odununu topladı,

dönüşte gene Padişahın sarayının önünde oturdu, dinlenmeğe başladı. Padişah bu çocuğu gördü, yazığı geldi, çağırdı, dedi ki:

"Evlâdım, ben sana dün bir altın verdim, gidip kendine bir eşek alasın diye, sırtına yazıktır."

"Padişah hazretleri, ne yapalım fakirlik, anacağızım, kabımız yoktur, çulumuz yoktur, yatağımız yoktur, onunla alalım eedi. Ben de anacağızımın hatırını kırmadım."

"Öyleyse şu altımda al, git kendine bir hayvan al, canına yazıktır."

Çocuk gene sevine sevine çarşıya gitti, odununu sattı, anacığına öteberi aldı götürdü. Dedi ki:

"Anacağızım, Padişahın yazığı geldi, bana bir altın daha verdi. Bu altınla bir eşek alalım."

"Çok güzel, çok münasip ama evimizin deliği yoktur, bu bir altınla bir göz ev yaptıralım, altına siper olalım evlâdım."

Gene evlâdı anasını kıramadı. Sabahtan kalktı, "Ya Allah" dedi, ipini aldı, ormana düştü. İşini bitirdi dönerken gene Padişahın yazığı geldi, buna bir altın daha verdi. Anası gene altınla buna hayvan aldırmadı. Padişah çocuğu tekrar huzuruna çağırttı, kızı da yanında, dedi ki:

"Sana hayvan alasın diye üç altın-verdim, neden yalan söyledin?"

"Yok Padişahım, ben yalan söylemem. Sana meseleyi anlattım, ihtiyar anacığım böyle böyle yaptı."

Padişahın kızı döndü dedi ki:

"Baba, evi yapan da kadın, yıkanda kadın."

Padişah hiddetlendi, "Sen benim evlâdım değilsin." diye kızı erseledi. Oğlan kaçtı kız da arkasından. Padişah kızım evlâtlıktan reddetti. Kız da çocuğun evine geldi. Tuttular Allahın emriyle hocayı çağırdılar, orada bunların nikâhını kıydırdılar. Padişahın kızın bu çocuğa verdiler. Padişahın kızı sordu:

"Anacığım, yanında para mara yok mu?"

"On beş kuruşum var."

"Bu onbeş kuruşla bir kilo yün aldır anacığım."

Ana, oğlunu yolladı bir kilo yün aldırdı. Padişahın kızıyla beraber yünü eğirdiler. Padişahın kızı da hünerliymiş, bu yünden seccade yaptı, dedi ki:

"Kocacığım, bunu şu köşe başındaki yahudiye götür, bir sarı altına sat, noksanına verme."

Çocuk, seccadeyi bir sarı altına sattı, dönerken baktı bir adam, bir altında bir söz satıyor. Götürdü bir altını verdi, sözü sordu, adam da dedi ki:

"Gönül kimi serverse güzel odur."

Altın da gitti, çocuk pişman. Anasının yanına gitti, Padişahın kızı sordu:

"Altın nerede?"

"Hali keyfiyet böyle."

İhtiyar kadın hiddetlendi çocuğa bir tokat vurdu. Neyse bir onbeş kuruş daha bulup bir seccade daha yaptılar. Çocuk, onu da bir altına sattı. Dönerken gene o adama rastladı, gene altını verdi, adam dedi ki:

"Görünen suya gir, görünmeyen suya girme."

O altın da gitti, üçüncü sefer gene ayni oldu, adam: "Alçak yerlerde derelerde tepelerde yatma, yüksek yerlerde yat."

Üç altın gitti, üç söz aldı. Kapandılar kaldılar. Bunların evinin altında büyük bir tarla vardı. Bir büyük bezirgan gelip oraya konakladı. İhtiyar kadın dedi ki:

"Yavrum haydi git, o bezirgana hizmet et. Birkaç kuruş verir barınırız. Bu padişahın kızını da getirdin, eksik etek başımıza belâ oldu. Hele dur bakalım

Cenabı Allah ne yazdı."

Çocuk koşa koşa gitti, bezirgan başı bu çocuğu çağırdı, dedi:

"Evlâdım, biz buranın garibiyiz, bizim hayvanlarımıza saman, ot getir."

"Hay hay başım üstüne.' '

Çocuk gitti, arpa, saman, yem getirdi, bunların hayvanlarını suladı. Bezirgan başına hizmet etti. Bezirgan malını devretti. Bu çocuğa yirmi mecidiye gümüş para verdi. Sonra baktı bu çocuğun gözü açıktır, dedi ki:

"Evlâdım, ben bu aldığım malları Hindistan'a götürüp devredeceğim, benimle

beraber gelmez misin?"

"Hele gideyim 'ihtiyar anama danışayım, git derse gelirim." Bu çocuk anasından müsade aldı, bezirgan başıyla beraber koydu gitti. Az gitti, çok gitti, dere tepe düz gitti, Bir de arkasına baktı ki bir çuvaldız yol gitmişler."

Bir beri yazıda bezirgan kervanı yıktı. Orada da bir kuyu varmış, Sicimleri bu çocuğun kollarına bağladılar kuyudan aşağı indirdiler. Kovaları doldurdu, hayvanları sulamağa başladılar. Hemen hemen baş ettikleri sırada kuyunun ağzından bir arap çıktı, arabın bir dudağı yerde bir dudağı gökte, bu çocuğu aldı içeri. Çocuk, baktı, orada bir dünya güzeliyle bir kurbağa duruyor, arap sordu: "Ey beni insan, bu dünya güzeli mi yoksa bu kurbağa mı güzel? Bu çocuk ne desem diye düşünürken aklına bir altın verip aldığı söz geldi, dedi ki:

"Gönül kimi severse güzel odur."

Öyle deyince arap çocuğun beline vurdu, iki tane nar çıkardı çocuğa verdi, kapıdan dışarı attı. O arabın da gönlü kurbağada imiş, gelenler dünya güzeli, güzel deyince başlarını uçuruyormuş. Çocuk narları koynunda saklıyor, bağırıyor:

"Ağa beni buradan çıkarın."

Hizmetkârlar gelip çocuğu dışarı çıkartıyorlar. O kuyuya inenin çıkmadığını biliyorlar ama gene de bu çocuğa bir şey sormuyorlar. Yola revan oldular. Giderler kimi yerde mal alırlar, kimi yerde malı devrederler. Aradan epeyce zaman geçer, üçüncü sene bezirganın memleketine gelirler. Çocuğun hesabına düşen parayı verirler. Çocuk nurları torbaya koyar, parayı da anacağınıza yollar.

Postacı anacağızına mektubunu götürür, ihtiyar kadın, padişah kızıyla postahaneye gider parayla narları alırlar. Akşam Padişah kızı narı açar ki içi hep cevahir elmas. Anası da ağlamaya başlar.

"Ananın cam nar mi istedi, diyarı gurbette üç senedir kaldın, canım çıka bir de nar yolladın.'

"Anacığım bunlar nar değil, seninle yarın sarrafa gidelim de bunların satalım."

Sabah oluyor, narın yarım parçasını götürüyorlar, sarraf bir sürü altın veriyor. Padişahın sarayından daha mükemmel bir saray yaptırıp içine gömüyorlar, orada bir zaman barınıyorlar. Cenabı Allah Padişah kızma da bir oğlan evlât vermiş, oğlan çocuğu mektebe gidiyor. Mektebe gidip gelirken Padişahın sarayının önünden gelip geçiyor. Dedesinin bu çocuğa kanı kaynıyor, çocuğu seviyor, daima para veriyor, Çocuk annesine gidip diyor ki: "Padişah beni seviyor, bana para veriyor."

Padişah kızı, kendisini evlâtlıktan reddeden babasını tanıyor ama ses çıkartmıyor. Padişah bir gün çocuğa der ki:

"Yavrum ben seni çok sevdim, ben seni davet edeceğim." "Padişah hazretleri, anneme danışayım sana öyle haber vereyim." Çocuk gider annesine der ki:

"Anacağızım, bugün Padişah beni çok sevdi, beni sarayına davet etti." "Sen de dersin ki, Padişah hazretleri, Allah izin verirse, benim diyarı gurbetten babam gelecek, o gelince önce biz seni davet ederiz, sonra sen bizi davet edersin,"

Çocuk gider Padişaha söyler, Padişah kabul eder, Çocuk on iki yaşına gelir, babası hala gurbettedir.

Gel gelelim bu hizmetkâr babaya, bir gün bezirganı düğüne davet ederler, bezirgan bunu çağırtır der ki:

"Yavrum evim, katırlarım sana emanet, ben düğüne gideceğim, bir haftaya kadar gelirim. Sen hizmet et."

"Hay hay, ağa, başımla gözümle başım üstüne."

Bu çocuk kendi malı gibi bakacak hayvanlara ama bir gecenin içinde kâfir şeytan bezirganın karısının huzuruna girer. Kadın da kalkar gider çocuğun yatağının başına, der ki: "Benimle yatacaksın."

"Yok, bugün beşinci senedir ben bu bezirganın ekmeğini yiyorum, ben öyle hiyanetlik bilmem."

Kadın her ne kadar yalvardıysa da bir çaresini bulamadı. Bu sefer kalkıp üstünü başını parçaladı, dama çıktı başladı bağırmağa:

"Komşular, Allah için şahit olun, bu hizmetkâr benim namusuma tecavüz etti."

Hasanın ağası geliyor, karısına soruyor:

"Ne var ne yok?"

"Haydi canım, sen de öyle bir hizmetkâr getirmişsin, ahlâksız bir adam. Komşuları çağır sor, Allah için onlar şahittir."

Bu bezirgan başı gitti, mahallenin fırıncısına dedi ki:

"Fırıncı başı, bu gece fırında ne kadar çok ateş yakarsan yak benim namıma, şafak atar atmaz ben bir adam göndereceğim, o adamı tutup fırına atacaksın. Yansın, ceremesi bana ait."

"Hay hay ağa."

Bezirgan tembihledi geldi, akşam oldu, Hasan dedi ki:

"Hasan."

"Buyur ağa, emret."

"Yavrum, sen bizim fırıncıyı tanıyor musun?"

"Evet ağa tanıyorum."

"Sabah namazı olur olmaz oraya kavuşacaksın, ben fırıncıya bir şey tembihledim, git onu al gel."

"Hay hay ağa, başım üstüne, gider istediğini alır gelirim."

Bu konuşmayı bezirganın karısı yukarıdan dinliyor. Hasancağız şafak atmadan kalkıyor, bir abdest alıyor, sabah namazını kılmaya başlıyor. Bezirganın karısı bu ne işidir diye merak ediyor, Cenabı Âllahın hikmeti, Hasan gitmeden bu kadın fırına gider, fırıncı da bunu tutar fırına atar. Hasan namazını kılar, Allaha dua eder, kalkar fırına gider, sorar:

"Fırıncı başı, benim ağam böyle böyle bir şey tembihlemişti, hazır mı?"

"Gider dersin ki, hazır olmuş." . .

Fırıncı bezirgan önden geleni at dedi diye bezirganın karısını fırına attı. Hasan eve geliyor, bezirgan soruyor:

"Hasan geldin mi?"

"Ağa geldim, fırına gittim, fırıncı tamam." dedi.

Bezirgan bu yanda oyanda karısını arıyor yok, komşulara soruyor yok, gidip fırıncıya soruyor, fırıncı: "Ben ne yapayım o önden geldi." diyor. Ağa da: "Demek ki benim karım suçluymuş, Hasana iftira attı." diye düşünüyor. Hasana gelip meseleyi soruyor, o da anlatıyor. Sonra Hasan der ki:

"Artık ben memleketime döneyim, benim anacığım da öldü mü kaldı mı bir bakayım."

"Hasancığım, ben senin ananı da çocuğunu da buraya getireyim, ne kadar malın varsa senin üstüne yapayım, sen de benim evlâdımsın, gel gitme. Senin bu sağlamlığını gördüm, ben seni bırakmam."

"Allah senden razı olsun ağa, beni bırak ben artık gideyim."

Ağa bakar Hasan durmuyor, tutar bir terki altın, bir gümüş hançer, bir filinta bir de yamçı verir, bir de yavuz atını verir. Der ki:

"Haydi Allah senden razı olsun, Allah yolunu açık etsin, sen doğru bir adamsın, güle güle."

Hasan memleketine doğru yola çıkar, bir çayın ağzına geldi, orada bir bezirgan oturmuş, vakitte akşam namazına yakın."

"Selâmün aleyküm."

"Aleyküm selâm."

Hasan baktı bir dağın başına bir karabulut çökmüş, bezirgana dedi ki:

"Bezirgan başı, haddim olmayarak sana söylüyorum, sen bu çayın başından yüksek tepeye çık. Kara bulut var, yağmur mu yağar, sel mi alır belli olmaz."

"Haydi sende, sen mi bana akıl vereceksin. Ben kırk senedir bezirgânlık yaparım. Sen de geldin bana ustalık mı satıyorsun."

"Ben sana bir şey demem, allahısmarladık:"

Hasan atını aldı tepeye çıktı, bir saat geçti geçmedi, Cenabı Allah bir yağmur, bir dolu verdi. Bir sel geldi bezirganı kervanıyla beraber aldı götürdü. Hasan tepede kaldı, nedir, bir altın vermiş bir söz almış, derelerde kalma, yüksek yerlerde kal". Sabah oldu Hasan murada geldi, orada da bir altına aldığı söz aklına geldi, "görünen suya bir görünmeyen suya girme". Baktı orada bir geçit var, atını vurdu geçti. Gecenin saat on ikisinde memleketine kavuştu. Anacağızının vatanına gitti baktı oraya bir saray çökütmüş. Dolandı fırlandı, geldi baktı, bizim ufak bir evimiz vardı, bu büyük saray bizim değildi diye. Bunun dolandığını bir bekçi gördü, sordu:

"Hey hemşerim, sen bir saattir buralarda ne dolanıyorsun?"

"Ben filân kadının çocuğuyum, bizim evimiz buradaydı, şimdi evimi bulamıyorum ki gideyim."

"Aslanım, senin evin bu saraydır."

Kapıyı döğer döğmez anacağızı uyanır, başını pencereye koyar, oğlunun sesini alır, sevine sevine iner aşağıya der ki:

"Oğlum, filân odaya git, ailen orada, ben hayvanı içeri çekeyim."

Hasan yukarı çıktı, odayı açtı baktı, karısı bir delikanlı ile sarılmış yatıyor, dedi ki:

"Beş sene bitti altı seneye dönüyor, ben bu kadar sıkıntı çektim, demek sen dost tutarak böyle saraylar yaptırdın."

Hançerini çekti, bunların bağrına saptayacakken aklına bir söz geldi, "sabrın sonu selâmettir". Karısı da birden sıçradı, dedi ki:

"Sen ne yapıyorsun, Bu senin evlâdındır."

Bunu duyar duymaz Hasanın elinden hançer düştü, birbirlerine sarıldılar ağlaştılar. Bir iki gün geçtikten sonra, çocuk gider Padişaha der ki:

"Padişah hazretleri, babam diyarı gurbetten geldi, bu gece biz sizi davet ediyoruz."

"Peki başım gözüm üstüne evlâdım."

Padişah gelir, kızı da babası neleri sever bilir ona göre sofra hazırlar. Kaz kapının arkasında durur konuşulanları dinler, Padişah der ki:

"Burada benim evimden biri var, saray aynı benim sarayım gibi, yemekler de benim sevdiğim gibi, kahve de öyle, siz nereden bileceksiniz ben ne yerim, kahvem nasıl yapılır."

Hemen kızcağız kapıyı açar gelir, babasının ayaklarına kapanır, dei ki: "Babacığım, ben senin evlâdınım, sen beni evlâtlıktan reddettin, ben sana evi yapanda kadındır, yıkan da kadındır, dedim diye. Bu benim koçanadır, bu da oğlum."

O zaman Padişah kızını seve seve bağrına bastı. Yeniden toy düğün yaptı.

Üç gün üç gece davullar çalındı, düğünler yapıldı. Gökten iki tane elma indi, biri masal söyleyene bir masal dinleyene. Yedi içti muradına geçti.

Anlatan: Ahmet Çetin

27
FAKİR ADAM

Yoksul bir kadının bir kocası varmış. Bu adam uzak bir memlekete gidiyor. Beş altı ay orada çalışıp para kazınıyor. Bu, kazandığı parayı belindeki kemere dolduruyormuş. Bir gün bu adamın kemeri doluyor. Adam bir harabe yere gidiyor, orada oturup paralarını sayıyor. Bu parasını sayarken karşıdan bir kadın bunu seyrediyor. Kemerinin hangi gözünde kaç tane altın kaç tane gümüş, kaç tane kâğıt, kaç tane demir parası olduğunu tesbit ediyor. Bu adam kemerini beline bağlayıp yola çıkacağı sırada bunu polislere yakalatıyor. Diyor ki:

"Bu benim kocamdır, evdeki parayı beline bağladı kaçıyor."

Polisler bunu yakalıyorlar, kadına soruyorlar:

"Para ne kadardı söyle."

"Kemerin sağ gözünde on tane altın, sol gözünde beş lira para."

Paraların eşkalini doğru söyleyince paraları kadına veriyorlar. Adamı da sokağa atıyorlar. Bu adam yolun kenarına oturup düşünmeğe başlıyor, fakir, kazandığı parayı da kadın aldı. Oradan bunun çalışma arkadaşı geçerken bunu görüyor, soruyor:

"Yahu senin derdin nedir? böyle ne düşünüyorsun?"

"Valla kardeş, mesele böyle böyle."

"Onun kolayı var."

"Nasıl?"

"Bunun çocuğu okula giderken sen çocuğu yakala, bırakma. Bu seni gene aynı polise şikayet eder, o zaman sen de polise bu ağzıyla benim kocası olduğumu ispatladı. Bu benim oğlumdur, ben de çocuğumu götürüyorum, dersin. O zaman kadın senin paranı verir."

Bu adam, arkadaşının dediklerini yapıyor. Kadın gidip adamı polise şikâyet ediyor. Komiser bu' adamı çağırıp soruyor:

"Neden sen bu kadının çocuğunu yakaladın?"

"Komiser bey, bundan iki gün evvel bu kadın buraya geldi, benim kendi kocası olduğumu ispat etti. Şu kadar paramı aldı. Bu benim oğlum, ben de oğlumu götürüyorum."

"Evet, haklısın götürürsün."

Bu sefer kadın diyor ki:

"Valla komiser bey, bu benim ne kocam ne de bir şeyim. Ben paranın hatırı için öyle demiştim. Bu benden kurnaz çıktı, alsın parasını."

Bu parasını alıyor, pehlül zaten dolanıp bakıyor, bir emanet hanı görüyor. Oraya gidip parasını yatırıyor. Beş on gün daha çalışıyor, memleketine gitmeğe karar veriyor. Emanetçiyle geliyor, parasını istiyor. Buna bir sopa çekiyorlar, parasını vermiyorlar. Gene oturup düşünmeğe başlıyor. O arkadaşı gelip soruyor:

"Yahu ne düşünüyorsun?"

"Mesele böyle böyle." Bu arkadaşı gidip karısını getiriyor. Karısına diyor ki:

Beşi birliklerini, bileziklerini bir sepete doldur, bu emanetçiye götür. Sen onları emanetçiye verirken ben gelir seni çağırırım. Sen de arkadaş, gelir paranı istersin."

"Bu kadın beşi birliklerini sepete doldurup, o emanetçiye gidiyor. Oradakiler soruyorlar:

"Ne var hanımefendi?"

"Benim babam hacca gitti, ben evde yalnızım. Bu mücevherlerimi buraya yatırmak istiyorum."

Bunlar mücevherleri almak için muamele yaparken, bu fakir adam geliyor, diyor ki:

"Beyefendi benim paramı verir misiniz?"

Hemen bunun parasını veriyorlar. Bu fakir adam parasını alınca kadının kocası geliyor:

"Hanım, sana müjde baban hacdan döndü." O zaman kadın emanetçiye diyor ki:

"Peki kardeş, ben yatırmayacağım, eve götüreceğim."

Bu fakire: "Sen burada durma artık, git." diyorlar. Bu yola çıkıyor. Biraz gittikten sonra yolun üzerinde bir adam görüyor. Bu fakir diyor ki:

"Selâmün aleyküm."

"Aleyküm selam."

"Sen burada, ne yapıyorsun?"

"Ben sabun satıyorum."

"Kaça satıyorsun?"

"Kilosunu bir altına veriyorum."

Bu on tane sabun alıyor? Biraz daha gittikten sonra bir adam daha görüyor:

"Ne yapıyorsun?"

"Ben bilgi satıyorum."

"Benim bilgim noksan, biraz da bilgi alayım."

"Yirmi altın vereceksin."

Yirmi altını veriyor, adam diyor ki:

"Üzerine düşmeyen lâfa karışma, sabırlı ol."

Bu adam yoluna devam ediyor, epeyce yol geliyor. Bir memlekete geliyor, bakıyor Padişahın ellerini kesmişler. Öğrenmek istiyor, sonra aklına geliyor, yirmi altın verip bir lâf satın aldım, üzerine düşmeyen lâfa karışma, Orada bir gün kalıyor, ikirici gün Padişahın oğlu gelip diyor ki:

"Hemşehrim, sen benden ne istersen iste."

"Ben senden ne istiyeyim. Ben çalışmadım ki senden hakkımı istiyeyim."

"Bak benim babam Padişahdı, gelen misafir fakir olsun zengin olsun ondan sigara almazsa patlardı, ben onun için ellerini kestim. Bu huyundan vazgeçsin diye. Sen bunu sormadın ben de seni memnun edeceğim."

Padişahın oğlu bir büyük ekmek yaptırıyor, içine halis-elmas altın dolduruyor, Diyor ki:

"Kardeşim, bunu al evine götür. Ekmek diye başkasına da verme,"

Bu yola çıkıp evine geliyor, kapıyı doğuyor. İçeriye bakıyor karısıyla beraber bir babayiğit yatıyor. Acaib geliyor hemen tabancasını çekiyor. Sonra aklına yirmi altın verip aldığı söz geliyor, sabrediyor. Neyse kapıyı bir daha doğuyor. Çocuk uyanıyor:

"Ana ana, biri kapıyı doğuyor, acaba kimdir, babam olmasın."

"Baban , fakir adam, kimbilir nerede öldü kaldı."

"Babamdır."

Adam kendi kendine diyor ki: "Bak yirmi altın verdim sabır aldım. Eğer almasaydım çocuğumu öldürecektim." Sesleniyor:

"Aç karı, benim, senin kocan."

Kapıyı açıyorlar, bunu içeri alıyorlar. Kadın ekmeği alıyor, bölüyor, içinden elmaslar dökülüyor. Durumları düzeliyor. Yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Emine öksüz

28
KOTAN

Ne varmış ne yokmuş, vakti zamanında yedi kardeş varmış. En küçükleri üveymiş. Büyük kardeşleri o küçüğü istemiyorlarmış. Bu yedi kardeş fakirmiş. Diyorlar ki:

"Gidelim, ırgatlık edelim, biz evde durup ne yapalım."

Bir orak alıyorlar ellerine ekin dermeğe gidiyorlar. Küçüğü küçüktür ekin deremiyor. Geziyorlar, hiç kimse bunları ırgat tutmuyor. Boş bir tarla görüyorlar: "Adam, bir buğday var burada, biz derelim, sahibi gelir bize bir az ekmek verir." diyorlar. Oraklarını alıyorlar, dermeğe başlıyorlar, bir dev bağırmağa başlıyor:

"O kimdir gelmiş benim buğdayımı deriyor? O nasıl yürektir gele, benim tarlama gire de benim buğdayımı dere."

"Dev dayı, biziz ırgatız, sana derelim diye geldik, sen bizim ekmeğimizi ver, biz de senin ekinini derelim."

"Peki, kim gider evden ekmek getirir?"

"Kotan."

Küçük oğlanın adı Kotanmış, dev karısına bir kâğıt yazıyor: "Bu oğlanın eti naziktir, hemen kes pişir." Kotan kâğıdı alıyor, babası varken her nasılsa az çok okuma-yazma öğrenmiş. Devin yazdığını okuyor, başka bir kâğıda, "Bu oğlan gelir gelmez hemen büyük tosunu kes, tirit et, sitillere koy gönder, ırgatlar yesin." yazıyor. Devin karısı da devmiş, tutup hemen tosunun boynuna biniyor, tosunu kesiyor, pişiriyor..Bir kazan pilâvla beraber hemen tirit ediyor. Sitillere dolduruyor. Bir çuval ekmekle bereber heybenin gözlerine koyuyor, Kotan katıran üzerine biniyor, yemekleri de yüklüyor, alıyor geliyor. Dev bunu görünce sabredemiyor: "Bu oğlan muhakkak bir şey etti ki sağ geliyor, gidip onu yutayım." diyerek, koşuyor, Kotan da kendini katırdan aşağı atıp koşuyor. kardeşleri de orağı atıp kaçıyorlar. Gidiyorlar, bir yerde buluşuyorlar. Kardeşler: "Kotan, bir ekmek yiyicektik, ona da sen sebeb oldun."

"Böyle, böyle yazmıştı, ben ne edeyim. Ben de tosunu kes böyle et yazdım."

Gidiyorlar gidiyorlar, bir köy ağasının yanında hizmetkâr oluyorlar. Hikâyeyi köy ağasına anlatıyorlar, diyorlar ki:

"Ağa, o devin bir atı var, asıl senin harcın."

"Kim getirecek?"

"Kotan."

Kardeşleri Kotanı istemiyorlar, ya, başlarından gitsin diye ağaya söylüyorlar. Ağa da Kotanı çağırıyor:

"Kotan."

"Efendim?"

"Gideceksin, şu devin atını bana getireceksin."

"Ben nasıl getireyim? Dev beni yer, zaten dev bana eskiden düşman, ben tosunu kestirdim."

"Yok gideceksin, gidersen git, gitmezsen boynun cellat."

Mecbur oluyor, akşam namazı davarla beraber içeri giriyor. Dev uyuklarken atın ayaklarına minder bağlıyor, atın eğerini vurmak istiyor, at kişniyor, Cins at sahibine haber veriyor. Dev yabancı hırsız var ki at kişniyor diye geliyor, hemen Kotan yere gömülüyor, kendini göstermiyor, dev o yana bakıyor, bu yana bakıyor, bulamıyor. Ata bir kürek sallıyor, beni rahatsız ettin diye. At sahibine küsüyor, ayaklarına minder bağladı ya kapıları açıyor, atın yularından tutup çekiyor, Atı alıp gidiyor. Sabahleyin dev bakıyor at yok: "Gördün mü, bu gene Kotan'ın işi?" diyor. Kotan atı götürüyor, ağanın gözüne giriyor Ağa: "Ne kadar cesur çocuktur, hepinizden küçüktür ama hepinizden cessurdur." diyor. Oğlanlar daha fazla kurtlanıyorlar, hainleniyorlar: "Biz nasıl edelim de bunu bir felâkete getirelim?" Biz kolayını dedik de ondan getirdi. Gelin çetinini diyelim." diye karar ve-riyorar. Yedisi birden ağaya diyorlar ki:

"Ağa, hele o devin bir saati var, asıl senin harcındır."

"Kim getirebilir, nasıl edelim?"

"Bizim Kotan."

Ağa Kotanı çağırıyor. Kotan gidiyor:

"Sen bu saati gidip getireceksin bana."

"Nasıl getireyim ben."

"Getirdin getirdin, getirmedin boynun cellât edilecek."

Neyse ağlıya sızlıya yola çıkıyor. Gidiyor devin çırpı koyduğu yere girip saklanıyor. Bakıyor devin karısı geldi bir az çırpı mırpı odun modun götürecek, ocak yakacak ki yemek pişire. Hemen orada kadını hırtığını sıkıyor, onun esvabını giyiyor, yazmasını başına örtüyor, gidiyor, çırpıyı ocağın başına indiriyor. Bu kere devin burnunu tutuyor, boynunu da eğiyor, saatini çıkarsın diye. Dev: "Niye kan, bana gelinlik mi ediyorsun da konuşmuyorsun?" diyor. Kotan da saatini cebinden çekiyor. Dev:"Senin olsun, ne kadar meraklısın saate." diyor. Kotan saati alıyor koynuna koyuyor, koşa koşa gidiyor. Dev arıyor tarıyor, karısı yok. Odunluğa gidip bakıyor, orada ölmüş, yüreği yanıyor: "Ahh, nasıl etsem, bu gene Kotan'ın işidir." diyor. Kardeşleri: "Gördün mü, gene sağlam geldi," diyorlar. Ağa da: "Kotan ne istersen benden iste, sen çok zeki, çok akıllı bir çocuksun." Kardeşleri deli oluyorlar, nasıl etsek de biz bunu bir kazaya gelirsek, ancak kendisini getirsin dersek işte o zaman dev bunu yer, diye düşünüyorlar, gidip ağaya diyorlar ki:

"Ağa, sen o devi görsen tüylerin ürperir."

"Nasıl?"

"Bir minare kadar."

"Nasıl onu göreyim?"

"Nasıl olacak, Kotan gider getirir."

Ağa Kotanı çağırıyor, Kotan geliyor: "Git oğlum, şu devi getir de göreyim."

"Nasıl getireyim? Saati getirmek kolaydı, at da öyle. Devi nasıl getireyim?"

"Yok, getireceksin, yoksa boynunu cellât ettireceğim."

Kotan gene ağlıya sızlıya yola çıkıyor. Dalıyor düşünüyor, nasıl edeyim, nasıl edeyim? diye. Bir balta alıyor eline, devin bahçesine giriyor. Kavaklığı varmış, tak tuk, tak tut kavakları kesmeğe başlıyor. Dev geliyor:

"O kimdir gelsin de benim kavaklarımı kessin? Şimdi onu yutacağım."

"Gel gel, dayı sana bir müjde vereceğim."

"Söyle, şimdi seni yutacağım."

"O kotan gebenniş, geldim ki bir tabutluk odun keseyim."

"Hangisi lazımsa kes, yüreğim söğüdü. Hepsini kes, hepsini."

"Dev dayı, diyorlar ki çok da büyükmüş, iri yarı imiş. Nasıl edelim acaba?

"Kimin boyunda var?"

"Herhalde senin boyunda var."

Tabutu yapıyor, çiviliyor, kapağı da hazır ediyor, yanına koyuyor:

"Dev dayı, hele sen bir gelsen şu tabuta uzansan, belki Kotana kısa gelir. Bir ölçüsünü alsam iyi olur."

Dev gelip tabutun içine uzanıyor, Kotan hemen kapağı kapatıp çiviliyor, sicimle bağlıyor. Arkasına alıp gidiyor. Yedi kardeş bakıyorlar devi de arkalamış getiriyor. O ağa devi Öldürüyor. Onun malına da sahip oluyor. Kotana da kızını veriyor. Yedi kardeş de bırakıp gidiyor. Yiyor içiyor muradına geçiyor.

Anlatan: Pakize Demirel

29
ZÜLFÜ MAVİ

Vardı yoktu, Allanın kulu çoktu. Bir padişahın üç tane kızı vardı, Bu kızlardan biri pencereden baktı, bir Padişahın da üç oğlu var, dedi ki:

"Padişahın büyük oğlu beni alsa, öyle bir halı dokurum ki bütün .cemaat üzerinde otursa bile bir tarafı boş kalırdı."

Padişahın büyük oğlu bu sözü duydu, geldi bu kızı istedi götürdü. Bir gün padişahın ortanca oğlu oradan geçerken ortanca kız dedi ki:

"Bu padişahın ortanca oğlu beni alsaydı, yumurtaların kabuğunda yemek pişirirdim, bütün âlem yerdi, gene bitmezdi."

O da bunu duydu, ortanca kızı istedi götürdü. Bu sefer küçük kız dedi ki:

"Padişahın küçük oğlu beni alsaydı ona sırma saçlı, inci dişli bir kızla, altın dişli sırma saçlı bir oğlan doğururdum."

Bu,oğlanda bunu duydu, bu kızı aldı. Bir zaman geçti, büyük oğlan, büyük kıza sordu:

"Sen böyle böyle demiştin, hani halı?"

"Ben onu sen beni alasın diye öyle söyledim."

Ortanca oğlan da, ortanca kıza sordu:

"Sen yumurta kabuğunda yemek pişiririm, bir âlem yer gene bitmez demiştin. Ne oldu"

"Ben, sen beni alasın diye dedim. Ben pişirsem babamın evinde pişirirdim. Senin evinde neden pişireyim."

Küçük oğlanda, küçük kıza sordu:

"Sen böyle böyle demiştin ne oldu?"

"Allah verirse ben doğrunun. Ben söyledim ama o Allahın elinde."

Küçük kız hamile kaldı, küçük oğlan da harbe gitti. Annesine babasına dedi ki:

"Karım ne doğurursa bana yazarsınız."

Bu kızın vakti saati doldu, nasıl tarif ettiyse ayni öyle bir çift uşak doğdu. Ayni kızın dediği gibi altın gibi yanıyorlar. Bu bacıları, bizim sözümüz olmadı da bacımızın sözü oldu diye kıskanıyorlar. Bir cadı kadın buldurdular. Cadı kadın bu çocukları eteğine sardı götürdü, bir uzak yazıda bir çalının dibine bıraktı geldi. Bir it eniği ile pişik eniği getirip kadının yanına koydu. Kocasına da senin karın bir it eniği ile bir pişik eniği doğurdu diye yazdılar. O da o yandan, yedi yolun caddesinde bir mezar eşin, içine koyun, yanmada bir top süpürge koyun, gelen giden naletlesin, diye yazdı. Kadını alıp yedi yolun caddesinde kazdıkları mezara koydular, yanına da bir top süpürge koydular, gelen geçen, bir insan bir it eniği ile bir pişik eniği doğurmuş diye naletledi."

Gel gelelim yazının dibindeki çocuklara, bir ihtiyar kadının bir keçisi vardı, keçiyi bir çoban otlatıyordu. Keçi Allah tarafından günde üç defa çocukları emdiriyordu. Bu keçi her gün geliyor, memeleri kupkuru. Kadın gidip çobanla kavga ediyor, sen benim bu keçimi sağıyorsun diye çoban da diyor ki:

"Anam, ben bu kadar davara bakıyorum, hiç birini sağmıyorum da seninkini mi sağıyorum?"

"Benim keçim ne zamandır gider gelir hiç sütü yok. Eve memeleri boş geliyor."

"Peki ben devara bakıyorum, sen gel keçini bekle."

Bu kadın sabahleyin keçisinin arkasından gitti, keçi biraz otladıktan sonra davardan ayrıldı. Keçi gitti kadın gitti, baktı keçi bir çalının dibinde durdu, çocuklar memelerini emdiler, keçi çıktı geldi. Kadın keçiye bakıyor hiç sütü yok. O çalının dibinde keçimi sağan kimdir, hele bir bakayım: "Gitti baktı bir çift uşak karşı karşıya oturuyorlar, yıldız gibi de yanıyorlar. Kadın seviniyor, çocukları eteğine sarıp eve getiriyor. Bir kazan su koydu, çocukları yıkadı, baktı çocukların suları hep altın oldu. Günde üç dört defa yıkıyor. Kadın zengin oldu çocuklar da büyüdü. Çocuklar kendilerini bildikten sonra bir dağın başına bir ev yapıp taşınıyorlar. Oğlan av kuş edip kız kardeşini besliyor. Bir zaman öyle geçiyor.

Bu .padişahın oğlu askerden geliyor, ava gidiyor. Avda bu çocuğa rastlıyor, çocuğa kanı. kaynıyor. Orada biraz konuşuyorlar. Devresi gün gene rastlıyorlar, bu padişahın oğlu bu çocuğa soruyor:

"Oğlum, sen nerede oturuyorsun?"

"Bak evim orada, biz bir bacı bir kardeşiz. Kimsemiz de yoktur."

"Sen kimin oğlusun?"

"Ben hiç bilmem kimin oğluyum, Padişahım, ben bu gece seni davet edeyim." .

Padişah da bu oğlanı öyle sever, öyle sever ki. Oğlan bunu o gece mi saf ir eder. O gün de Allah tarafından üç tane keklik vurur. Bacısı pişiriyor, üçü beraber yiyorlar. Devresi gün padişah çıkıp evine gidiyor. Diyor ki:

"Filân dağda bir bacı bir kardeş var, aynı bizim hanımın böyle böyle doğuracağım dediği gibi, İnsan bakmağa kıyamıyor. "

Bacılar bunu duyunca, diyorlar ki:

"Öyleyse bunlar ölmemişler, sağdırlar"

Gene o cadı kadını buluyolar, bu çocukları kaybetmeğe yolluyorlar. Cadı kadın bu kızın kapısının önüne gidiyor, ağlıyor sızlıyor, diyor:

"Gözlerim kördür, gözlerim görmüyor, bu gece beni misafir edin."

"Kardeşim gelene kadar ben seni içeri almam."

Kardeşi geliyor:

"Fakirdir, kördür bu biçareyi neden içeri almadın? Bu gece içeri al, sabahleyin istediği yere gitsin."

"Kardeş valla ben içeriye almam."

"Yok yok, benim hatırım için içeriye al."

Neyse içeri alıyorlar, sabah oluyor, kadın kıza soruyor:

"Kardeşin çıkıp gidiyor, sen neden böyle yalnız oturuyorsun?"

"Ben ne edeyim, biz bir bacı kardeşiz. Kimimiz var ki, burada oturuyoruz."

"Evin yapıla, kardeşini yolla. gitsin Zülfü Maviyi getirsin. Onun her teli bir saz çalar. O çalar sen eylenirsin."

"Nerededir?"

"Kardeşin bilir nerede olduğunu, gider getirir"

"Kardeşimi nasıl razı edeyim?"

- "Kardeşin gelince hiç yerinden kalkma, avını tüfeğini elinden alma. O senin rengini beğenmez gider alır getirir."

Kız oturur, kardeşini bekler. Kardeşi avdan gelince kız ne yerinden kalkar ne de tüfeğini avını alır. Cadı kadın da orada oturuyor. Oğlan sorar:

"Bacı, ben senin rengini beğenmedim neden böyle yapıyorsun?"

"Ne edeyim, ben burada yalnızım, canım sıkılıyor. Git bana Zülfü Maviyi getir. Zülfü Mavinin her bir teli saz çalarmış. o çalar bende eylenirim."

"Bacı ben onu nereden bulup getireyim."

"Ben ne bileyim, sora sora gider bulursun."

Oğlan gece yatar, sabap alkar, kızın sözünü kıramaz, yola çıkar. Az gider, çok gider. epeyce bir yol gider. Nereye gideceğini de bilmez. Yolun üzerinde bir ihtiyar adam görür. İhtiyar sorar:

"Oğlum, nereye gidiyorsun?"

"Nereye gideyim, Zülfa maviye gidiyorum."

"Oğlum, gençliğine yazıktır. Zülfü Maviye gidenlerin hiç biri geri dönmedi. sen de dönemezsin."

"Ne edeyim, babam, öleceğimi bilsem gene gideceğim." "Oğlum bu yandan, gideceksin. Züllü Mavi bu dağın ardındadır. Orada bir büyük bahçe vardır. Bahçenin dört köşesinde hep taş kesilmiş insanlar vardır.ı korkma. Duvarın arkasında durur, Zülfü Mavi, beni seni yaratan diye bağırırsın, o ses verene kadar sen taş kesilirsin ama korkma."

Oğlan ihtiyarın dediği yere gitti, baktı bir büyük bahçe, duvarın arkasında

durdu, çağırdı:

"Zülfü Mavi, Beni seni yaratanı seversen çık kapıya."

"Oğlum, buraya su koyuyorum, yıkanayım da geleyim."

Oğlan biraz durdu, baktı, atın ayakları beline kadar taş kesilmiş. Tekrar bağırdı:

"Zülfü Mavi, ben seni yaratını seversen çık dışarıya."

"Oğlum, soyundum, yıkanayım geleyim."

Oğlan bir zaman durdu, baktı beline kadar taş kesilmiş. Tekrar çağırdı:

"Zülfü Mavi, beni seni yaratanı seversen kapıya çık."

"Geliyorum oğlum."

Dedi ama oğlan da taş kesildi. Zülfü Mavi kalktı, üstünü başını giyindi.

Atını kapıya çekti hazırladı, bir sitil su doldurdu aldı geldi. Bu suyu serpti) kime serptiyse bütün taş kesilmişler canlandı. O dedi: "Ben tez geldim. benimle gel.", o dedi: "genimle gel.", Zülfü Mavi: "Ben kiminle gideceğimi bilirim. dedi.

Zülfü Mavi bu oğlanla beraber çıktı, o gece geldiler. evlerine kavuştular. Akşam Zülfü Mavi saz çaldı, dinlediler. Sabahleyin oğlan gene ava gitti. Avda gene Padişahın küçük oğluyla karşılaştılar, bu oğlan: "Ben gittim Zülfü Mavi'yi getirdim. Bu akşam bize gidelim." dedi. Geldiler eve, padişahın oğlu o gece orada misafir oldu. Zülfü Maviyle beraber oturdular, konuştular. Sabah oldu, Padişahın oğlu dedi ki:

"Zülfü Mavi, Allahını seversen, yarın üçünüzü beraber bize davet ediyorum. Bize gelin."

"Peki."

Padişahın oğlu gitti. Ertesi gün Zülfü Mavi kızı da oğlanı aldı, o kadının mezarına gittiler. Zülfü Mavi, bu çocuklara o kadının kim olduğunu, teyzelerinin neler yaptıklarını anlattı. Her biri birer deste gül aldılar, gittiler analarının terini sildiler. Analarına ağladılar, anaları da ağladı. Gülleri' analarının göğsünün üzerine koydular, Padişahgile gittiler. Padişahın evinde bu kızlar yemek yapmışlar, hepsine de zehir koymuşlar, Sofralar doluyor, masalar kuruluyor, Padişah diyor ki:

"Zülfü Mavi, Allahı serversen yemek ye."

"Padişahım, senin yemeğin yenmez."

"Nasıl bunca yemekten hiç bir kapda mı yenmez?"

"Hiç biri yenmez, şu köpeğe dök, köpek yerse, ben de yerim."

Köpeğin önüne döküyorlar, o köpek dakikada ölüyor. O yemekler döküldü. Yeniden yemekler yapıldı geldi. Padişah dedi ki:

"Sülfü Mavi, buyrun yemek yiyelim."

"Senin yemeklerinden bir kap yenmez. Şu kediye dök, o yerse biz de yiyelim."

Kediye döktüler, kedi o dakikada gurgur oldu. Zülfü Mavi, parmağından bir yüzük çıkardı, kabın kenarına çarpaladı, kızla oğlana dedi ki:

"Her biriniz üçer lokma yiyin."

Her birisi üçer kaşık yediler. Zülfü Mavi:

"Haydi kaldırın, sizin yemekleriniz yenmez."

Yemekten kalktıktan sonra Zülfü Mavi koynundan bir kürsü çıkardı üzerine birsini koydu, bir avuç altın arpa serpti bir de altın horoz koydu. Döndü dedi ki:

"Altın horoz, altın arpa yesene."

Horoz başladı, altın arpa yemeğe, Zülfü Mavi Padişaha dedi ki:

"Hiç altın horoz altın arpa yer mi, hiç insan evlâdı köpek eniği ile pişik eniği doğurur mu?"

Vallahi Zülfü Mavi, insan evlâdının köpek eniği ile pişik eniği doğurduğunu, gördük ama altın horozun altın arpa yediğini görmemiştik."

"Nasıl oluyor da onu görüyorsunuz da bunu görmüyorsun? Haydi oğlum kalk git babanın eline, kızım sen de. Bak işte bunlar senin çocukların, senin baldızların size kötülük yaptılar. Senin karın bu çocukları doğurdu. İnsan evlâdı hiç it eniği ile pişik eniği doğurur mu?

Kalktılar gittiler, analarına mezardan çıkardılar. Yıkadılar temizlediler, el-elbise giydirdiler. Teyzelerini de kovdular. Bunlar mesut oldular. Yedi içti muradına geçti.

Anlatan: Hayriye Gürkan

30

DALLAN REYHANIM DALLAN

Varmış yokmuş, Allanın kulu çökmüş, çok söylemek günahmış. Bir fukaranın bir kızı varmış. Adam fukara ama kız güzel, okumuş, temizmiş. Padişahın sarayı da bunlara yakınmış, bu fukara adamın bahçesi Şehzadenin odasından görünüyormuş. Bu kız da bahçeye çiçekler, naneler, maydanozlar, rehhanlar ekermiş. Her sabah abdest alır gelir, reyhana su serper, dermiş ki:

"Dallan reyhanım dallan."

Ben elin sakalına gülüyorum da

El benimkine gülmüyor."

Bu Şehzade bir iki üç bunu dinliyor: "Bu ne demek böyle, bu kız böyle söylüyor." diyor. Kız da Şehzadenin kendisine baktığını biliyor, fakat o bir fukara o bir Padişah oğlu. Şehzade buna kızıyor, çerçi kıyafetine giriyor, bir çekmece elmas, altın, küpe, mücevher, alıyor. Çerçi diye kızın kapısına gidiyor. Kız da bunu anlıyor, Şehzadeyi tanıyor. Bu kapıda bağırırken kız hemen çıkıyor, bunu çağırıyor, Çerçiyi bahçeye alıyor, çekmeceyi açıyor ki ne mücevherler, akıl durur. Kız çekmeceden seçiyor, soruyor:

"Bu kaç kuruş?"

"On kuruş."

"Bu kaç kuruş?"

"Beş kuruş."

Aklınca kızı kandırıyor, kız onu kandırıp bütün çekmecenin emaretini az bir parayla alıyor, Bir çift de elmas nalın alıyor. Çerçinin eline parayı verirken çerçi bunun elini sıkıyor:

"Gördün mü nasıl sakalına güldüm."

Halbuki kiz onun sakalına gülüyor, bütün emareti az bir parayla satın alıyor. Şehzade saraya dönüyor, pencereye çıkıyor, oturuyor ki kız gelmiş, o nalınları giymiş, elmasları incileri takmış, güzel mi güzel, pırıl pırıl parlıyor, reyhanı suluyor diyor ki:

"Dallan Reyhanım dallan.
Ben eli kandırıyorum da
El beni kandıramıyor."

Şehzade: "Yarabbi, şimdi kandırdım, gittim parmağını sıktım." diyor, öyle hırsı çıkıyor, öyle hırsı çıkıyor. Zaten eskinin padişahları densiz şeylere zihinlerini yorarlarmış. Bir tüccar dükkânı açıyor, ne mallar, ne hint kumaşları dünyanın eşyasını dolduruyor, Bir de kadın buluyor, kadına: "Git şu kıza, bir tüccar dükkânı açılmış gel de mal al, de." diye tembih ediyor. Kadın debelene debelene kıza geliyor, diyor ki:

"Ah kızım, senin dünyadan haberin yok. Bir dükkân açılmış, gel bak ne mallar gelmiş. Ama gece tüccarı, gece gideceksin."

"Anakarı, beni kardırma, o Padişahın oğlu beni niye kandırıyorsun? Doğrudan doğruya gel bana Padişahın oğlu seni çağırıyor, de. Niye malını telef ediyor, neden tüccar dükkânı açıyor? Git benden selâm söyle, tüccar dükkânına gideceğim, yalnız bir çift elmas nalınla bir kalbur altın yollasın."

Kadın sevine güvene Şehzadeye geliyor: "Şehzadem, kız senin çağırdığını anlamış. Diyor ki: "Benim için eşyasını telef etmesin. Beni görmek istiyorsa doğrudan doğruya söylesin yalnız bir kalbur altınla bir çift de elmas nalın göndersin, dedi.." diye naklediyor. Zaten Padişahın sarayında bir çift elmas nalın kalmış. Birini daha önce çekmeceyle kıza verdi. Şehzade hemen kalıyor, etek belde, tükrük elde koşa koşa geliyor. Bir kalbur altını hazineden dorduruyor, elmas nalını da bohçalıyor, kadının koltuğuna yeriyor. Kadın debelene debelene getiriyor, kıza veriyor. Kız beş lira kadına ayak teri parası veriyor, diyor ki:

"Ben yolu tanımam, sen gel akşama beni götür. Şehzadeye de deki, benimle konuşmayacak. Tanrı kelâmı etmiyecek, etimden et kopsa benim sesim çıkmaz. Bir de lâmba yakmayacak."

Kadın gelip kızın söylediklerini Şehzadeye söylüyor. O da kabul ediyor. Kız da çarşıya gidiyor, bir cariye satın alıp geliyor. Cariyeye: "Ben seni bu gece bir yere yollayacağım, yarın da azat edeceğim. Yalnız gittiğin yerde hiç konuşmayacaksın. Ne ederlerse etsinler sesini çıkarmıyacaksın." diyor. Eskinin cariyeleri emir kuluymuş ne etseler bir şey demezlermiş. Neyse cariyeyi banyola sokuyor yıkıyor paklıyor, elbisesini değiştiriyor, beziyor düzüyor. Akşam oluyor, anakarı geliyor, kızı kapının arkasına saklıyor, kendisi çıkıyor:

"Buyur anakarı buyur, söyledin mi isteklerimi yapacak mı? Lâmba yakarsa, konuşursa kıyameti kopartırım."

"Yok, ben söyledim, hiç bir şey yapmaz. Ben seni şafakla eve getiririm." Gece karanlıkta kendi içeri giriyor, cariyeyi kadının arkasına katıyor. Kızı alıp Şehzadeye getiriyor. Şehzade soruyor: "Neden konuşmuyorsun? Ben seninle konuşmağa meraklıyım." Cariye hiç sesini çıkartmıyor. Lâmba da yakmıyor, Şehzade kendi kendine: "Sabahleyin bu kız gene bana dallan reyhanım dallan, derse ben deli olurum, öpmekle sevmekle ben kâr edemem." diyor. Kalkıyor bunun parmağını kesiyor. Cariye ne etsin emir kulu, ses çıkartmıyor. Kadın geliyor cariyeyi alıp götürüyor. Kız bakıyor kadın cariyeyi yuvarlana yuvarlara getiriyor, hemen hemen kapının arkasına geçiyor, kapıyı açıyor, içeri girerlerken cariyeyi o yana saklıyor:

"Anakarı, geldim Allah senden razı olsun."

"Oğul, ne etti?"

"Hiç bir şey yapmadı, çok selâm söyle."

Cariyeyi yukarıya alıyor, soruyor:

"Ne var ne yok?"

"Valla ne bileyim, her türlü felâketi yaptı, parmağımı da kesti."

"Al sana beş yüz lira harçlık."

Cariyeyi azat ediyor. Kendisi içeriye geliyor hemen abdest alıyor. Şehzade de dükkânı kilitliyor gelip pencereye çıkıyor. Kızda elmasları altınları takmış, nalınları giymiş ay gibi bahçeye çıkıyor: "Dalan reyhanım dallan. Ben eli kandırıyorum da El beni kandıramıyor."

Şehzade: "Sabaha kadar kucağımdaydı, sen şunun haline bak, şuna parmağını göstereyim," diyor. Çantasından parmağı çıkartıyor bakıyor arap parmağı, kan mı oturdu diye götürüyor, yıkıyor, bıçaklarla kazıyor, olmuyor. Gelip pencereden bakıyor ki kız çiçekleri suluyor on parmağı da tamam. Şehzade sahiden beni kandırıyormuş diye ağlıyor sızlıyor: "Ya ben bu kızı öldüreceğim ya ben beni öldüreceğim." diyor. Bir camdan bir cama aşıyor, kızı bahçede gezer gördükçe oğlanın yüreği hatır patır yanıyor. Bu sefer annesine diyor ki:

"Git şu komşu kızını bana iste."

"Aman oğlum, başımıza taş yağar. Biz kim komşu kızı kim? O bir fukara adamın kızı, nane muhtaçlar. Ben istiyemem."

"Gidip istiyeceksin."

Sultan hanım çaresiz gidip istiyor. Kızın babası:

"Biz kim, siz kim, haddimiz mi, hiç olur mu?"

"Bilmem oğlum istedi, vereceksiniz."

"Siz istediniz ben de köleliğe veririm. Kıza da bir sorayım.

" Gidip kıza soruyor, kız da: "Niye köle olayım. Allahın emriyle vararım. Zengin oldu diye fukarayı almaz mı?"

Neyse Sultan hanım geliyor:

"Böyle böyle verdiler."

"Git emmim kızım da iste."

Sultan hanım gidiyor onu da istiyor. İki geline ayrı hazırlık yapılıyor. İkisi de bezeniyor düzeniyor, birbirinden habersiz, ikisinin de nikahı kesildi. Emmi kızını da bunu da getirdiler indirdiler. Kız hemen anlıyor ki emmi kızı da gelin geldi. Kırk odalı bir saray karşılıklı iki oda, ayrı oda aynı bezek aynı elbiseler. O girdi, oraya, o girdi oraya, emmi kızı da çirkin mi çirkin yüzüne bakılacak gibi değil. Bu kız da, çok güzel, hemen kalkıyor, önlüğünü bağlıyor, incilimi terliklerim giyiyor, Padişahın Sultan hanımın hizmetlerini görüyor. Su getirin, sigara getirin, halayıklara bağırıyor, ona çarpıyor, sarayın içinde fırıl fırıl dönüyor. Padişah: "Ah gözün kör ola niye emmi kızım getirdik, bu fukara olaydı bize çok hürmeti var." diyor. Bu kızın-da hiç sesi çıkmıyor, neden böyle yaptınız hem emmi kızını hem beni getirdiniz, demiyor. Yemekler yeniyor, düğüne gelenler, vezir vüzare hanımları buna bayılıyorlar. Bu sarayda yıldız, Akşam oldu, neyse yatsı zamanı gelince Şehzade köleye: "Seni everdim, gelinin yanına git."diyor. Köle arap, üstü başı eski püskü, kız da yıldız gibi. Şehzade kızı görünce kendi kendine: "Benim iki gözüm kör ola, bu hırsla ben bu işi nasıl ettim." diyor ama köleye de: "Bu odada ki hanım senindir." diyor Kendisi emmi kızının yanına gidiyor. Köle de o kızın yanına giriyor. Kız köleye diyor ki: "Köle." "Efendim."

"Al sana iğne bir de iğnedenlik, sabaha kadar bu iğneyi buna batırıp çekeceksin." "Peki."

Köle emir kulu, bu kız geceliğini giyindi, karyolaya yattı, uyudu. Köle de- sabaha kadar iğdenliğe battı çıktı. Sabah oldu, köle aşağı indi, atlara bakacak, onun işi o. Kız kalktı önce kendi odasını düzeltti, kedisi de bezendi düzendi. Padişahın yanına gitti. Sultanın hizmetini ayrı yaptı. Padişahın hizmetini ayrı yaptı. Herkesin durumuna göre hizmetini ayrı aptı. Emmi kızı da odasında. Şehzade kalktı, mansus salonda geziyor ki kız ne yapıyor diye görecek. Kız kendi güzel, giyinmesi hoş hizmeti hoş kıza vurulanların çarpılanların haddi hesabı yok. Bir de içeriden emmi kızı çıktı, bir dudağı yerde bir dudağı gökte saçlar didilmiş aynı al karısı, içeride oturuyor. O hizmetçiye bağırıyor, o halayığı dürtüyor. Sarayın ahaliside bu kızın peşine düşmüş, buna bayılıyorlar. Emmi kızı bu kızı görünce: "Kölenin karısına neden bu kadar emaret alınmış." diyor. Bu kız böyle bütün emaretlerin içinde ışıl ışıl ışıldar görünce çok kıskanır. Ertesi akşam oluyor, Şehzade gene köleyi getiriyor ama çanı da gidiyor. Köle içeri giriyor, elini bağlayıp bekliyor:

Köle."

"Efendim."

"Bu bardak dolu, şu bardak boş, suyu birinden ötekine ondan buna boşalt."

"Peki." .

Sabaha kadar ondan ona başıltıyor, sabap oluyor gene atlara bakmağa gidiyor. Kız kalkıyor yatakları yapıyor. Kaynatanın kaynanın hizmetlerini görüyor. Şehzade köleye soruyor:

"Ne yaptın bu gece?"

"Vallahi Padişahım, doldurttu, boşalttı."

"İyi iyi doldur boşalt."

Kız da içinden: "Sen öyle belle." diyor. Akşam oluyor, Şehzade gene köleyi alıp geliyor, içeri koyuyor. Kız sesleniyor:

"Köle."

"Efendim."

"Git, Padişahın tayını yukarı çıkar. O başta bineceksin, bu başta ineceksin, bu başta bineceksin, o başta ineceksin."

"Peki."

Köle içinden de kızıyor: "Padişahın oğlunu gözü kör ola, bir geceleri uykum vardı ondan da oldum. Ne belâya çattım." Gidiyor tayı getiriyor, bütün gece orada

biniyor burada iniyor, burada biniyor orada iniyor. Sabah gene Şehzade soruyor:

"Köle, ne ettin?"

"Valla başında bindi kıçında indi, kıçında bindi başında indi."

"İyi iyi."

Üçüncü geceden sonra kız köleyi odasına almıyor, köle aşağıda yatıyor. Bunlar hamama gidiyorlar, bu kız incili peştemalına sarınır, elmas nalınlarını giyer, emmi kızının yok. Bu kız bunları çerçiden almıştı ya. Bu emmi kızı da bunu çok kıskanıyor. Bu kız hamamda herkese yardım ediyor, emmi kızına da gidiyor:

"Hanım efendi ne emrediyorsunuz?"

"Çekil başımdan."

"Neden sinirlendiniz, hatam nedir?"

"Neden sen elmas nalın giyiyorsun de ben gümüş nalın giyiyorum?" "Ayıp ettin, senin öyle bir Şehzade beyinin olduğu yeter, elmas nalının ne kıymeti var, al senin olsun." "Peki." "Ama sen de Şehzadeyi bir gece bana vereceksin."

"Veririm ne olacak."

O gümüşü ona erdi, o elması ona verdi. Akşam oldu, geldiler yediler içtiler.

~ Kız her zamanki gibi hizmetlerini yaptı. Emmi kızıyla odaları değiştiler. Köleyi de emmi kızının odasına yolladı. Şehzade odaya geldi ama merakından da zil zurna sarhoş. Köle içeriye gidiyor, bakıyor hiç bir şey söylemiyor, emmi kızı: "Köle orada ne duruyorsun, soyun dayat." diyince köle tavanlara çıkıyor, üstünü başını yırtaraktan soyunuyor, karyolaya giriyor. Onlar yatmakta olsunlar, Şehzade de odasına giriyor, sarhoş ya diyor ki: "Emmi kızı sen böyle ne güzel olmuşsun." "Padişah nesli hamama gidince güzel olur?"

Oğlanın aklı fikri gidiyor, sabaha yakın köle atlara bakmağa gidiyor. Kızlar da gene odalarına geçiyorlar. Bu kız da gene kalkıyor bunların hizmetini görüyor. Şehzade sabahtan kalkıyor bakıyor gene aynı emmi kızı, şaşırıyor. Emmi kızı da pişman oluyor ama iş işten geçiyor. Bir kaç ay sonra Şehzade harbe gidiyor, kölenin karısı da Sultan hanım da iki canlı. Kölenin karısının bir oğlu oluyor, Sultan hanımın bir kızı oluyor. Emmi kızının çocuğu aynı köleye benziyor. Bu kızınki de aylı Şehzadeye benziyor, yumurta gibi güzel. Çocuklar altı aylık oluyorlar, Şehzade de muharebeyi kazanıyor, dönüyorlar. Köle çocukları alıyor karşı çıkıyor. Şehzadenin diye bildiği arap kız omzunda kendisinin diye bildiği oğlu kucağında gidiyor. Şehzade: "Bak görüyor musun Vezirim, şu köle ne keyif sürmüş benim çocuğum kucağında kendininki omzunda." diyor. Şehzade çok kızıyor, Vezir karşı geliyor, köleye birkaç tokat indiriyor: "Neden böyle yapıyorsun?" "Vallahi bu kız Şehzadenin, bu oğlan benim."

Kız da kapısını kilitliyor babasıgile gezmeğe gidiyor. Bunlar eve geliyorlar, kız gidip emmi kızının memesine yapışıyor. Bu oğlan da annesinin kapısında ağlıyor. Annesi evde yok. Haber yolluyorlar, kız gelmiyor: "Şehzade gelirse gelirim yoksa .gelmem." diye haber yolluyor. Çocuk ağladıkça Şehzade deli oluyor. Çocuğu kucaklayıp gidiyor, kıza diyor ki:

"Kız sen sihirbaz mısın nesin? Bu çocuk benim sana nereden geldi?"

"Hanımından sor."

"Niye hanımımdan sorayım, senden soruyorum."

"Yok ona sor."

Neyse harıl gürül eve geldiler, Şehzade emmi kızına sordu, ikisi birden ifadeyi veriyorlar. Hamama gittik, nalını beğendi, bir gece yerlerimizi değiştirdik, diye anlatıyorlar. Şehzade orada emmi kızını boşuyor köleye nikâh ediyor. Bunun nikâhını da kendine kesiyor. Yeniden kırk gün kırk gece düğün ediyorlar. Şehzade karısına: "Senin reyhanın dallansın, ben bir Şehzade olduğum

halde senin fendine söz geçiremedim." diyor. Çok mesut oluyorlar, hâlâ şimdiye kadar murad alıyorlar. Yedi içti muradına geçti.

Anlatan: Emine Öksüz

31
KELOĞLAN İLE DEV

Ne varmış ne yokmuş, vakti zamanında bir öksüz Keloğlan varmış. Bir analığı varmış, tabii babası yokmuş. Bunlar analığıyla halleşiyorlarmış, bir gün analığı bunu aç koymuş, o gün de analığı gömbe yapmış, külün içine pişirmişler, gaj olmuş. Bu Keloğlanın iştahı çekmiş, analığı suya gidince gömbeyi almış, götürmüş külünü silkeleyip biraz koparıp yiyecekmiş. Külünü silkeleyeyim derken gömbesi gındırlanmış, gaj olmuş ya öyle demir gibi olmuş. Neyse böyle gitmiş öyle gitmiş bir delikten içeri girmiş. Keloğlan da eğilmiş delikten içere ardı sıra girmiş. Girmiş ki deliğin altı bir mağaraymış, içi hep koyunla dolu, bir de dev içeride hem koyunları sağıyor hem de süt içiyor, kazanlar taslar süt dolu. Çocuk da gömbesini davarların arasında bir kenarda yiyor, yarı buçuk karnını doyururken dev birdenbire bir kabahat yapıyor, oğlan da birden sıçrıyor, dev soruyor:

"Hamm... Sen nereden çıktın?"

"Baba senin kabahatından çıktım, ben senin oğlunum."

"Ah, oğul iyi bana yardımcı olursun."

"Baba, yarın davarı ben otarayım."

"Oğul, seni bir kazaya getirirler, oğlumsun gayri, aman gidi."

"Yok, baba ben götüreceğim, ben durduğum yerde sen niye götüreceksin, ihtiyar ihtiyar davar otaracaksm."

"Peki oğul, bu yoldan götürme, bu yoldan da götürme bu yodan götür."

"Peki baba peki."

Öyle diyor ama davarı devin götürme dediği aksi yoldan götürüyor, bakıyor ki çim çayır herkes zevkte, Çobanlar değnek saklamaca oynuyorlar. Bu da gidiyor, bununla yedi oyluyorlar. kimin değneği bulunmazsa sürüler onun diye şart koşuyorlar. Bu şart üzerine değenekler atılıyor. biri öyle biri böyle atıyor, bu Keloğlan da akıllı, değneğini kara koyunun yününün altına sokuyor. Arıyorlar, dağı arıyorlar taşı arıyorlar, yeri arıyorlar, imkan yok bunun değeneğini bulamıyorlar: "Hak ettin kardeş, sürüler senin." diyorlar.-

Dev de: "Bu ins midir cins midir, diye gelmedi? O beni aldattı sürümü götürdü. Bir kazaya mı getirdi, ne etti ? Ahh, bu geleydi de ben bunu bir yiyeydim. Bu gelirse ben buna bir hal edeceğim. Buna ne oldu, öldürdüler mi davarımı elinden aldılar ? diye söyleniyor. Hırsından içeri giriyor, dışarı çıkıyor. Akşam namazı geçiyor karanlık oluyor, bir telâş bir gürültü bağırıyor kendi kendine. Bir de bakıyor ki, oğlan kavalını çalıyor, yedi sürü de katmış sürüye geliyor. Dev bilmiyor ki ne ede. Sesleniyor:

"Oğul, oğul, sen nerede kaldın, senin başına bir ismi getirdiler." "Baba, ben hepsinin başına iş getirmesem, hepsi benim başıma iş getiremezler Bak yedi sürü kattım davara getirdim."

"Kum açıl, davar gir."

Davar çekiliyor, zorla sığıyor. Sabah oluyor, dev diyor ki:

"Oğul, sen evde kal, ben götüreyim otarayım."

"Yok baba, ben götüreceğim."

"Öyleyse, bu yoldan götürme, bu yoldan da götürme, bu yoldan götür."

"Peki."

Biraz yürüyor, sürüleri döndürüyor, babasının gitme dediği yoldan gidiyor. Gidiyor bakıyor orada bir sürü otluyor, kavağın başında da gözden kör bir ihtiyar kadın duruyor: "Oğul oğul, bu kavağa benim saçımı bağladılar, gel sök de ineyim davarımı götüreyim." diyor. Halbuki o cadı kadın çıkanı kavaktan aşağı itermiş, düşer olurmuş. Sürüler de kendisine kalırmış. Bu oğlan çıkıyor bakıyor ki yedi bölük saçı var ama uzun bağı yok, hemen akıllanıyor, kendisini aşağıya atmak için böyle yaptığını anlıyor. Kadına diyor ki: "Ana başına bakayım bir şey var mı?"

Başına bakarken saçının yedi bölüğünü de ağacın dallarına bağladığı gibi kadını bir iteliyor, kadın saçlarından sallanıyor. O sürüyü de katıyor sürüsüne. Akşam oluyor gene devin canı sıkılıyor, bir az gecikmiş diye. Hırsı çıkıyor: "Gelseydi de bir kerede yutaydım." diyor. Gene

bakıyor ki dağın göğsünden çıktı sürüler ağıl gibi çok geliyor. Seviniyor; "Kom açıl, davar gir." diyor. Davar

yerleşiyor, dev oğluna diyor ki:

"Oğul, yarın ben davara gideceğim, sen çok yiğit bir oğlansın, seni öldürürler, senin düşmanın çoktur, en iyisi sen evde kal, ben götürüp otarayım. Ben ihtiyarım yerimi tutacak kimse yok."

Öyle deyince Keloğlan kabul ediyor, o zaman dev oğlana diyor ki: "Oğul, üç tane hınzırım var, hınzırlara üzüm ver, düldüle de kemik ver orada

otur işin yok." "Peki baba."

"Peki baba."

Dev sürüleri alıp götürüyor, düldül dile geliyor:

"Bunun sonu yoktur, ahırı bu seni yiyecek. Getir kemikleri hınzırlara ver, üzümü bana ver. Arpayı üzümü bana ver ben de seni kurtarayım."

Neyse oğlan düldülü besliyor, yediriyor. Hınzırlar zayıflıyorlar. Düldül bir

gün diyor ki: ,

"Vakit tamam, bu devin sonu olmaz, ahırı seni yiyecek. Bir büyük kalıp sabun al bir kalıp da küçük sabun al. Bir büyük bir de küçük üsküre al. Bir büyük su tuluğu bir de küçük su tuluğu al. Bir de ekmek al, yeter. Haydi yola çıkalım."

Neyse bunları alıyor heybeye koyuyor, atın üstüne koyuyor, kendi de biniyor, yola çıkıyorlar. Bunlar giderlerken dev bunları görüyor:

"Oğul oğul, sen nereye gidiyorsun?"

"Baba ben geliyorum?"

"Gördün mü düldülü kaçırttı gitti, ben de gideyim şunu yiyeyim."

Geliyor hemen büyük bir hınzıra biniyor, ardı sıra gidiyor. Düldül:

"Bize kavuşmasına çok kaldı mı?" "Valla hemen hemen, şimdi beni parçalayacak." "Küçük üsküreyi önümüze, büyük üstüreyi arkamıza at." Büyük üsküreyi arkaya atıyor, meşelik ağaçlık oluyor, küçüğü de atıyor süldürgen müldüren çöp möp oluyor. Hınzırın ayağı meşeliğin arasında kırılıyor dev geri dönüyor, gidip ortanca hınzıra binip geliyor, düldül soruyor: "Çok kaldı mı kavuşmasına?" "Valla hemen hemen."

"Küçük kalıp sabunu ömünüze, büyük kalıp sabunu arkamıza at." Büyük kalıbı arkaya atıyor, atınca arkaları dağ taş oluyor, Küçüğü de önlerine atıyor, önleri kum çakıl oluyor. Ortanca hınzırın ayağı da orada kırılıyor. Bu sefer dev gene geri dönüyor, küçük hınzıra biniyor geliyor. Oğlan diyor ki: "Valla hemen hemen kavuşmakta .beni yakalarsa, hiç sağ koymaz, hemen yutar."

"Öyleyse su tuluğunun küçüğünü önümüze, büyüğünü de arkaya at."

Büyüğünü arkaya atıyor, bir deniz oluyor. Küçüğünü önüne atıyor, hendek mendek, küçük sular oluyor. Dev denizin önüne geliyor diyor ki:

"Oğul oğul, sen nasıl bu denizden geçtin?"

"Baba, vurda gel."

Dev hınzırı suya vuruyor, orada boğuluyor. Keloğlan gidiyor devin malına konuyor, sürülerini zapt ediyor. Yiyor içiyor muradına geçiyor.

Anlatan: Ahmet Çetin

32
KELOĞLAN

Varmış, yokmuş bir kadının bir kocası varmış, kocasının da kafası kelmiş. Bu kocası çift sürmeğe gidiyor, sabanını öküzlerini yazıda bırakıp geliyor. Karısı diyor ki:

"Yahu Keloğlan, sen bunu böyle yapıyorsun, ahırı bunun cezasını çekeceksin."

"Benim işime karışma."

Bir gün gene Keloğlan sabanını öküzlerini yazıda bırakıyor evine de gelmiyor, başka bir köye misafirliğe gidiyor. Bunun öküzleri eve gelmiyor. Kadın öküzleri aramaya gidiyor, bakıyor kurtlar öküzleri yemiş. Kadın: "Valla tamam, Keloğlan gelsin, ben onu bir elime dolayayım." diyor. Keloğlan gelip soruyor:

"Karı, öküzler geldi mi?"

"Keloğlan, öküzleri kurtlar yemiş."

"Nasıl yer, ben öküzlerimi yiyen kurdu bulurum

Bu gidip öküzlerin kemiklerini çatıp altına giriyor. Et koparmaya bir alaca karga geliyor. Keloğlan alaca kargayı yakalıyor. Eve gelip bağırıyor:

"Karı, karı, gözün kör ola, hele çık. Öküzü yiyen kurdu buldum."

Kadın bakıyor ne önünde bir şey var ne ardında bir şey var.

"Keloğlan, hani ya?"

"Koynumda."

"O nasıl şey?"

Keloğlan kargayı gösteriyor:

"Sen göreceksin, ben bundan neler kazanacağım. Karı ben gidiyorum."

"Nereye gidiyorsun, Keloğlan."

"Karga olmayan muhite gideceğim."

Keloğlan üç aylık yol gidiyor. Etrafa bir göz gezdirip bir köye giriyor. Orada karga değil kuş namına bir şey yokmuş, köye iniyor. Bir eve gidip yalvarıyor:

"Bacı, acım, beni bu gece misafir eder misiniz?"

"Valla kardeş, biz misafir almayız."

Meğer o kadınında dostu varmış. Bu kadınla epeyce münakaşa ediyorlar. bu kadın su getirmeğe gidiyor. Keloğlan içeriye giriyor, öküzün yemliğine saklanıyor. Biraz sonra kadın geliyor, kaz kızartıyor, şeker helvası yapıyor.'Kapı doğuluyor, kadının dostu geliyor. bunlar oturup konuşuyorlar. Kazı, şeker helvasını yiyorlar. Bu kadın dostunu yolladıktan sonra kazı selenin altına, şeker helvasına da dolaba saklıyor. Biraz sonra da kadının kocası geliyor. Kadına diyor ki:

"Karı, valla çok acıktım, bana bir parça bir şey getir de yiyeyim."

"Zıkkımın kökünü ye. Orada ayran var, al ye. Sana kim yemek verecek?"

Bu zavallıcağız ayranı alıp yiyor. Orada düşüp yatıyor. Sabahleyin kapı açılınca Keloğlan içerigiriyor, kadın bunu kovmak istiyor. Keloğlan:

"Valla beni öldürürsen de gitmem, ben acım. Bana yemek getir yiyeyim."

Kocası diyor ki:

"Kadın, Tanrı misafiridir, bir şey getir de yesin."

"Ne getireyim, orada ayranla ekmek var, yiyin. Ben bir de kalkıp size yemek mi hazırlıyacağım."

Bunlar ayran ekmek yemeğe oturunca Keloğlan koltuğunun altındaki kargayı sıkıyor, karga bağırıyor. Adam soruyor:

"O nedir hemşehrim?"

"O hacı bilendir."

"Ne söylüyor."

"Neden ayran ekmek yiyorsunuz, seker helvasıyla kaz var, onları yiyin, diyor."

Kadın diyor ki:

"Valla herif, yapmıştım, unuttum, Getireyim de yiyin."

Ev sahibinin bu iş hoşuna gidiyor, diyor ki:

"Bu hacı bileni bana satacaksın."

"Bunu sana satayım ama ben ne yapayım. Bana ekmek yemek yendiriyor, para kazandırıyor. Ben bunu sana nasıl satayım, ben bunu sattım mı öldüm."

"Valla ben düşman sahibiyim. Bu evde benim karımı bekler."

Keloğlan bakıyor yakayı kurtaramayacak, soruyor:

"Peki, ne verirsin?"

"Bir çift öküzüm, bir eşeğim, bir de ineğim var, hangisini istersen vereyim."

"Öküzünü alırsam aç kalırsın, ineğini alırsam ayran da bulamazsın, eşeğini alıp gideyim."

Keloğlan eşeğe binip gidiyor. Ev sahibi hacı bileni rafa koyuyor. Sabahleyin çiftini sürmeğe gidiyor. Kadının dostu geliyor, kapıyı doğuyor, kadın koşup kapıyı açıyor. Diyor ki:

"Aman eve girme."

"Neden?

"Bizde bir hacı bilen var, şeker helvasının, kazın yerini gösterdi. Bereket versin ki bizi söylemedi."

"O nasıl hacı bilendir?"

"Bilmem rafta duruyor."

Adam içeri girip bakıyor. Diyor ki:

"Yahu bunda ne var, bu bir kuştur. Bir ağaç parçası ver, onu öldüreyim."

Hacı bilenin kafasına atmak için bir ağaç parçası alıyor. Ağaç parçasını kuşa fırlatınca ağaç parçası kapıya çarpıyor oradan da bir yorga gelip bunun gözüne giriyor. Gözü kör oluyor. Adam kaçıp gidiyor. Bu kadın da kocasına koşup haber veriyor:

"Hacı bilen düşmanının gözünü kör etti."

"Valla karı, biz bunu ucuz aldık. Hele sandığa mandığa bak, para varsa bu adama götüreyim."

Kadın sandığını arıyor, iki tane altın buluyor. Bu adam altınları cebine koyup yola çıkıyor. Keloğlan arkasına bakıyor ev sahibi geliyor. Keloğlan; adam eşeğini almağa geliyor zanrediyor: "Kaçmanın kurtuluşu yok. Gelsin alsın, buraya kadar geldiğim kâr kalır." diyor. Ev sahibi gelip kavuşuyor, diyor ki:

"Yahu, Keloğlan, Allah senden razı olsun, o hacı bilen, düşmanımın gözünü kör etti. Bunu senden ucuza, aldık, al sana iki tane altın."

Keloğlan altınları cebine koyuyor: "Yahu demek bunda bir hikmet varmış, ben bunu niye sattım sanki.' diyor. Ama gene yoluna devam ediyor.

O kadın, hacı bilenin korkusundan tövbe istiğfar ediyor, kocasına gece gündüz hizmet ediyor.

Keloğlan bir eşekle karının yanına gidilmez diye düşünerek eşek olmayan bir muhite gitmeye karar veriyor. Üç aylık bir yol alıyor. Bir düzlükte kırk tane devle beş kişinin harp ettikleri görüyor. Oraya gidiyor: "Selâmün aleyküm." diyor. Müslüman taraf: "Aleyküm selâm. diyor. Devler eşeği görünce kaçıyorlar. O müslümanlar soruyorlar:

"Yahu hemşehrim, bu nedir?"

"Bu ordu bozandır."

Bunlar Keloğlanın etrafına toplanıyorlar:

"Bunu bize satmaz mısın ?"

"Gidin, yahu, ben altı aylık yoldan bu devlerin size eziyet ettiklerini duydum. Ben buraları temizlemeğe geldim. Siz bana bir haftalık arpa verin."

Bir hafta eşeğe arpa yediriyor, eşek zehir gibi oluyor. Devler de çıkıp geliyorlar. harp istiyorlar, diyorlar ki:

"Ya harp edeceğiz, ya da sizler bu köyden çıkıp gideceksiniz hem de filân adam kardeşini bize verecek."

Bu Keloğlan, devler lâflarının bitirmeden bir gürültü bir alâmetle eşeği devlerin arasına salıveriyor. Devler fellik fellik kaçıyorlar. Devin birisinin ayağı kırılıyor, oradaki çalıların arasına girip saklanıyor. Eşek gelip oraları kokluyor, ağzını havaya kaldırıyor. Epeyce dolandıktan sonra gidiyor. Bu dev çalıların arasından çıkıyor, topallıya topallıya öteki devlerin arasına gidiyor. Diyor ki:

"Arkadaş ben oraya düştüm, Bu öldü mü kaldı mı demediniz mi? Ordu bozan yanıma geldi. eğildi bu yer hakkı için, bir de doğruldu bu gök hakkı için için sizin bir tanenizi koymayıcağım diye dünya kadar yemin etti. Gelin biz gidip bunlara yalvaralım, bir de senet verelim, bütün malımız onların olsun. Bize karışmasınlar."

Bu baş dev geliyor, köylülere diyor ki:

"Biz artık sizin maiyetiniz altına girdik, biz sizinle barışacağız. Size senet verelim, biz çalışalım, siz yiyin, tek bize karışmayın."

Keloğlan araya girip bunları barıştırıyor. Bu müslümanlar ordu bozanı bize sat diye tutturuyorlar. Keloğlan:

"Ben ordu bozanı size satarsam ben ne yaparım. Ben daha çok memleketler kurtaracağım. çok kahramanlıklar yapacağım."

"Bu devler sen gidince gene bize sataşırlar. Ordu bozanı bize verirsen onun korkusundan bir şey yapamazlar"

"Bunun pahası olmas, bunu satarsam bana ne vereceksiniz?"

"Götürebildiğin kadar altın al götür."

"Bu Keloğlan, koynuma koysam az olur, cebime koysam az olur diye şalvarını çıkartıp paçalarını bağlıyor, içerisine altın dolduruyor. Elini kulağına atıyor türkü söyleye söyleye köyünün yolunu tutuyor. Karısı türkü sesini duyup dışarı çıkıyor Keloğlanı karşılıyor. Keloğlan:

"Gel, yüküm ağır, gel yardım et."

"Kadın bakıyor hep altın, Keloğlan:

"Karı bak sen bana akılsız dedin. Ben bir karga yüzünden seni milyon sahibi ettim. Gel otur da çatla."

Yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Şükrü Karapınar

33
KÖSE

Varmış yokmuş, bir karı koca varmış. Bu adam hiç bir iş görmezmiş, kadın çalışır kocası yermiş. Bir gün bu kadın diyor ki-

"Dünya alem çalışıp çabalayıp kazanıyor. Senin halin ne olacak? Sen kapıdan dışarı çıkmıyorsun."

"Kadın, benim adetim usulüm böyle, anladın mı. Haline el verirse dur, el vermezse durma."

Kadın düşünüyor, ben buna ne oyun yapayım da bundan kurtulayım. Bu adam da yıldızlardan korkarmış, kadın bir gün ekmek yapıp yağlıyor, kapının eşiğine koyuyor, karanlık olunca kocasına diyor ki:

"Herif, ben yoruldum, git şu ekmeği getir."

"Onda ne var, sen al getir."

"Bre adan sen getiremiyor musun?"

"Ben getiremem."

O sırada da yıldızlar görünüyor, adam:

"Karı karı, ya yıldızlar beni yerse."

"Herif yıldızlar niye seni yesin, o nasıl iş."

"Yok yıldızlar beni yer."

"Herif, ben senin peşindeyim, eğil getir ekmeği."

Adam ekmeği almak için eğilince kadın arkasından bir tekme vurup dışarı atıyor. Ekmeği içeri alıp kapıyı kilitliyor. Adam sesleniyor:

"Aman karı, yıldızlar beni yedi, kapıyı aç, içeri gireyim."

"Yok, nereye gidersen -git."

Adam yolu eline alıyor, az gidiyor çok gidiyor devlerin memleketine düşüyor. Devler hep çeşmenin başına toplanmışlar, Buna soruyorlar:

"Köse kardeş, sen nereden geliyorsun?"

"Öyle geziyorum, bir yer bulursam, boğaz tokluğuna gireceğim."

Devlerden biri:

"Gelbenim yanıma gir."

Köse o devin yanına giriyor, bir zaman ona hizmet ediyor, davarını otarıyor her işini görüyor. Bir gün dev diyor ki:

"Köse kardeş, şu tuluğu al suya git, su getir de içelim."

Köse tuluğu alıp suya gidiyor, orada bir kurnazlık yapıyor. Tuluğun içine bir tas su koyuyor, tuluğu şişirip sallaya sallaya getiriyor. Devler bakıyorlar, kendilerinin zorla taşıdığı tuluğu Köse kardeş oynaya oynaya getiriyor. Devler diyorlar ki:

"Köse kardeş, bize su ver de içelim."

"Kardeşler, önce ben içeyim, sonra da size vereyim."

Tuluğu başına dikiyor, tuluktaki hava boşalınca, tuluk fos diye iniyor. Devler diyorlar ki:

"Evin dinin yıkılmaya, biz sekiz on dev bir günde bir tuluk su içiyoruz, bir köse bir seferde bir tuluk su içiyor."

Devler kendi aralarında müşavere ediyorlar,diyorlar ki: "İyisi biz bunun evini yerini öğrenelim, bunun evine bırakalım." Köseye soruyorlar:

"Köse kardeş, sen ne iş görürdün?"

"Ben hiç bir iş görmezdim, evden de dışarı çıkmazdım. Karıyla aram açıldı, ben çıktım, geldim, sizin aranıza düştüm"

"Biz seni evine götürsek biraz da para versek memnun olur musun?" "Nasıl memnun olmam."

Buna biraz öteberi hazırlıyorlar, terkisine de para koyuyorlar, bir devde bunun önüne düşüyor, bura senin bura benim derken eve geliyorlar: Kapıyı dövüyor: "Kimdir o?". "Kadın, aç benim." "Sen kimsin?" Ben köseyim."

Kadın kapıyı açıp bakıyor, Köse bir devle beraber gelmiş. Hemen içeri kaçıyor. Devle köse orada kalıyorlar. Evlerinde tahtadan bend gibi bir şey varmış. Bu Köse oraya çıkıyor, dev soruyor: "

"Köse kardeş, sen ne ediyorsun orada?"

"Benim babamdan yedi batmanlık bir gürz kalmıştı, onu arıyorum, seni vuracağım."

"Evin dinin yıkılmıya, sen beni mi öldüreceksin?"

Hemen dev kaçıyor, doğru memleketine gidiyor. Bu kere Köseyle ailesi kalıyorlar. Köse sesleniyor:

"Karı karı, bak ben sana bir terki altınla, şu kadar da elbiselik getirdim.

Benim kazancımı gördün mü?"

"O yiğitlik sende mi oldu, benden mi oldu?"

"Canım, ben gittim kazandım, senden ne yiğitlik ola."

"Ben seni dışarı atmasaydım, sen bunları getiremezdin."

Neyse karı koca orada birbirlerine mukayyet oluyorlar. Epeyce yer yurt alıyorlar. Yiyorlar içiyorlar muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Emine Öksüz

34
BIZDIK

Ne varmış ne yokmuş... Vakti zamanında, üç kardeş varmış, bunlardan biri hedik, biri tavuk, pişirmiş, bunları yiye yiye bir yere gitmişler,- çırpıya gitmişler, akşama kalmışlar, karanlıkta kalmışlar, yolu şaşırtmışlar bir köye gitmişler, bakmışlar bir ev var, gitmişler, kapıyı döğmüşler. Bir nene karı kapıyı açmış, o nene karı da adam yiyormuş, demiş,ki:

"O ben sizi gündüz arıyordum, siz gece geldiniz." "Hani yiyecek ya?"

"Buyrun, gelin, başımın üzerinde yeriniz var."

İçeri alıyor, bu çocuklar oturuyorlar, korkuyorlar, en küçüklerinin adı da Bızdık, bu kurnaz, bir az anlayışlı. Oturuyorlar, konuşuyorlar, uykuları gelince nenekarı yatakları seriyor, tedarikine bakıyor ki bunları kese yiye. Yatıyorlar epeyce, nenekarı geliyor diyor ki:

"Kim yatar, kim uyanık?"

"Ben."

"Bızdık, oğul, derdin ne?"

"E... Anam beni öyle alıştırmıştı, kalkardı gece gömbe ederdi." Nenekarı kalkar gider, bir teşt bulur, hamur eder, getirir yufka açar, güzel bir gömbe yapar. Getirir testin içine kor, saçı da kapatır, bir kat üstüne ateş dizer, bir kat kömür de altına yayar, güzel kızartır getirir. Sabaha yakın olur yerler bu kere de yatarlar, eseret Bızdık, yatmaz, nenekarı sorar:

"Kim yatar, kim uyanık?'

"Bızdık uyanık."

"E... Bızdık derdin ne?"

"Sende saygı olsa, bu çocuk bu kadar gömbe, yedi, bu susar derdin."

"Ben gideyim, bir az su getireyim."

"Anam bana gömbe yedirirdi, fakat bir şarapla bana su getirirdi."

İhtiyar kadın, ya, demek ki aklı sarmıyormuş, şarabı alıp gidiyor, havuza batırıyor' boşbotırıyor çıkarıyor boş. Bızdık, kardeşlerine: "Kalkın bizi yiyecek." diyor. Kalkıyorlar, nenekarının her şeyini toplayıp arkalıyorlar, gidiyorlar. Karı geliyor ki daha bir şeyi kalmamış bir danası kalmış bir de petekde cevizi kalmış. "Vah vah, ben nasıl bunları göreyim de yutayım." diyerek kendisini o duvardan ötekine vuruyor. Bızdık kardeşlerine: "Ben kılıcımı nenekarıda unutmuşum, siz gidin, ben de gidip kılıcımı getireyim," diyor.

Dönüp geliyor, kapıyı açıyor, içeri giriyor bakıyor ki nenekarı koştu kolundan tuttu, oğlanı bir çuvala koyuyor, çuvalın ağzını bağlıyor, gidiyor oğlanın kılıcım keskin ediyorki kılıcı vura vura oğlanı eze. Oğlan da nasıl ediyorsa o çuvaldan kurtuluyor, gidiyor hemen "beşik danayı çuvala koyuyor, ağzını bağlıyor, tavana, asıyor, kendisi girip cevizlerin içine saklanıyor. Nenekarı o yandan geliyor: "Sen benim eşyalarımı da götürürsün değil mi ?" diyerek bir kılıç vuruyor, dana bee diye bağırıyor. "Sen beşik dananın adetini mi ediyorsun Bızdık?" bir daha vuruyor, bir daha vuruyor. İkinci üçüncü kılıçda artık ölüyor, sesi çıkmıyor. Bızdık da peteğin içinde cevizlerin üstüne oturmuş, Dana bağırdıkça şık şık cevizlerle oynuyor, oynattığı gibi nenekarı: "Sıçan, seni de böyle ederim ha." diyor.

Neyse, vuruyor, çuvalı iyice eziyor. Çuvalı tavandan indiriyor, ağzını açıyor ba-kıy orki beşikdana, nenakarı kendini o tarafa vuruyor, bu tarafa vuruyor, kendi kendini öldürüyor, beşik danasıda gitti. Ev de Bızdığa kalıyor. Yedi içti muradına geçti.

Anlatan: Ahmet Çetin

35
ALLAHIN BELASI

Varmış, yokmuş, çok söylemek günahmış. Keloğlanın bir karısı varmış. Bu kadın kendi bir karış boyu iki karış bir çocuk dünyaya getiriyor. Bütün komşular bu çocuğa bir isim koymak için toplanıyorlar. Biri soruyor:

"Ne koyalım?"

Biri soruyor:

"Ne koyalım?"

Biri de diyor ki:

"Ne koyalım, Allahın Belası." .

Bu Allahın Belası biraz büyüdükten sonra okula gidiyor, çocuklarla kavga ediyor. Çocuklardan birine bir yumruk atıyor, elleri çocuğun çenesine giriyor. Herkes gelip babasına şikayet ediyor. Babası da buna: "Oğlum biraz akıllı ol." diyor.Bu babasına da bir tokat atıyor. Allanın Belası biraz daha büyüdükten sonra babasına diyor ki:

"Bana bir çelik çubuk yaptırın, çelik bin batman çubuk da bir batman olacak."

Allanın Belasından herkes korkuyor, Padişah bütün demircilere emir veriyor. Demirciler nal parçası, çit demiri toplayıp buna bir çelik çubuk yapıyorlar. Bütün köylüler arabalarını koşuyorlar, beş altı arabaya çelik çubuğu yüküyorlar. getiriyorlar. Allahın Belası çelik çubuğu eline alıyor: "Biraz hafif oluş ama ziyanı yok." diyor. Çelik çubuk oynamak için meydanlığa çıkıyor, Padişanın da millete zulümkârlığı varmış, bu çelikle çubuğa bir vuruyor, Padişahın davar komünün üzerine düşüyor. Orada iki yüz davar dana ölüyor.

Bu arada da padişahın oğlu, gece rüyasında uzak bir mağarada bir kız görüyor. Padişahın oğlu günden güne sararıyor. Padişah ne kadar hocaya gösteriyorsa da bir çare bulamıyor. Çocuk hep hasta. Sonunda Allahın Belasını çağırıyorlar. Allahın Belası padişahın oğlunun yanına gidiyor, -soruyor:

"Yahu derdin neyse söyle. Senin baban Padişah, bize zulüm ediyor, îş kâr göremiyoruz."

Bu çocuk söylemeyince Allahın Belası bunun ayağını kırıyor. O zaman çocuk söylüyor.

"Valla benim, derdim, su dağın arkasında mağarada bir kız var, onu rüyamda gördüm, kıza aşık oldum."

Allanın Belası Padişaha oğlunun derdini haber veriyor. Padişah soruyor:

"Ne yapalım Allahın Belası".

"Seri büyük hazineyi bana vereceksin, bana kırk katırla kırk katır yükü de saman bir de adam vereceksin, ben o kızı alıp getireceğim."

Padişah bunun istediklerini veriyor, bu o dağın arkasına gidiyor. Orası da devlerin mağarasıymış, Allahın Belası katırları mağaranın önüne çekiyor, o sırada , devler uyanıyorlar, dışarı çıkıp bakıyorlar, içeri kaçıyorlar. Devlerden biri soruyor:

"Neden bakıp bakıp kaçıyorsunuz?"

"Bir adam gelmiş, kendi bir karış, boyu iki karış."

"Sen onu bırak, kır k tane katır geldi her birimize birer tane av."

Allahın Belası içeri alıyorlar, Allanın Belası otururken bunlar katırları parçalayıp yiyorlar. Allahın Belası belinden çeliğini çıkartıp yere saplıyor: "Şu çeliğimi çıkartın." diyor. Bütün devler toplanıyorlar, uğraşıyorlar, uğraşıyorlar kurtaramıyorlar. Allanın Belası, elini uzatıp çeliğini çıkartıyor, beline sokuyor. Devler bundan korkuyorlar. Bu devlerle gezmeğe çıkıyor çelik oynuyor. Diyor ki:

"Gidin çeliğimi getirin."

"Devler hepsi beraber çeliği zor belâ getiriyorlar, bu alıp beline sokuyor. Ertesi gün Allanın Belası:

"Bu gün ben gelmiyeceğim."

Devler seviniyorlar, "Bu yıkılası bugün gelmezse biz de istirahat ederiz." diyorlar. Devler gittikten sonra Allahın Belası kızı arayıp buluyor, kıza soruyor:

"Senin derdin nedir, buraya neden geldin?"

"Benim babam bir padişahtır, bunlar gelip beni kaçırdılar. Babam kırk sene bunlarla harp etti beni kurtaramadı."

"Sen merak etme, ben seni kurtaracağım."

Kızı oraya bağlamışlar, bu kızın iplerini çözüyor. Devleri ava gönderiyor, kendisi gidip Padişahın oğlunu getiriyor, o mağaraya sokuyor,soruyor:

"Senin rüyanda gördüğün kız mı?"

"Evet, rüyamda gördüğüm kızdır."

Bu kızla oğlanı baş başa bırakıp çıkıyor. Bu padişahın oğlu mağaranın içini geziyor, bakıyor kırk tane oda var. Kız odalardan otuz dokuzunun anahtarını veriyor. Oğlan dolaşıp geliyor, kıza soruyor:

"Neden sen bu odanın anahtarını vermedin?"

"Oraya girmek senin için iyi değildir."

"Yok, ben orayı da göreceğim.'

Kızdan zorla anahtarı alıyor. Gidip o odaya giriyor. İçeride, bir devi sımsıkı duvara zincirlemişler. Dev bunu görünce, diyor ki:

"Vah evlâdım, benim boynum ne kadar kaşınıyor, gel biraz boynumu kaşî"

Bu devin adı Sarı devmiş, insan eli değince sihir bozulurmuş. Oğlanın eli buna değince dev zincirlerinden kurtuluyor. Kızı alıyor, oğlana da: "Ben seni yiyecek olsam dişlerimin arasında kalırsın." diyor, oğlanı iki aylık yola fırlatıyor. Kendisi de kızla beraber kendi memleketine gidiyor.

Allanın Belası devlerle beraber akşam mağaraya geliyor. Her akşam kızla oğlan bunları kapıda karşılarlarmış. O.gün bunlar mağaraya geliyorlar ortada kimse yok. Allanın Belası: "Görüyor musunuz, ne kadar kabadayı oldular, artık bizi de karşılamıyorlar." diyor. Bu devler, Sarı devin bir şey yaptığını tahmin e-diyorlar ama korkularından bir şey söylemiyorlar. Bu Allahın Belası içeriye girip her yeri arıyor, hiç kimse yok. Sarı devin odasına girip bakıyor, her taraf yıkılmış, devlere soruyor. Hepsi korkup inkâr ediyorlar. Allahın Belası çeliği orada ateşe sokuyor, devleri yatırıyor, kiminin elini kiminin ayağını yakıyor. Mağarada feryat figan sesleri göğe çıkıyor. Diyor ki:

"Anlamam, bunun mahiyetini bana söyleyeceksiniz, ve bu çocuğu bulacaksınız." .

Bu devler hemen yola düşüp bir aylık yoldan o çocuğu bulup getiriyorlar. Allahın Belası, sarı devin hikâyesini .öğrendikten sonra soruyor:

"Sarı dev, kızı nereye götürebelir, memleketi neresidir?"

"Buraya altı senelik yolda onun biryer altı köyü var, oraya götürmüştür."

"Ben altı senelik yolu üç ayda alırım, üç ayda geldimse geldim, gelmezsem Padişahın oğlunu yersiniz."

Allahın Belası atına atlayıp yola çıkıyor, bir ormanın içine düşüyor, orada davar otaran bir çoban görüyor, onu çağırıyor:

"Çoban kardeş, hele gel. Burada bir sarı dev varmış, onun memleketi neresi-

"Kardeşim, sen nesin? Atın üzerine bir karga mı binmiş, bir sinek mi belli değil."

"Hele yakın gel."

Çobanın kulağını tuttuğu gibi koparıyor atın üzerinde kendi bir karış, boyu iki karış bir şey ama bin batman çelik çubuk elinde oturuyor. Çoban diyor kî:

"Bu ormanın içinden bir aylık bir yol gideceksin, önüne bir dağ çıkacak, o dağdaki ince yoldan bir ay gideceksin, dağın arkasına indiğinde orada derin bir kuyu göreceksin, oradan aşağı in, bir ışık göreceksin Sarı devin köyü orasıdır."

Allahın Belası, çobanın tarif ettiği yoldan gidip sarı devin köyünü buluyor. Kız bunu görünce: "Vay senin geldiğin yollara kurban,sen nerelerdesin ben bir aydır senin yolunu gözlüyorum. San dev, ekmek yemez, yemek yemez, her sabah beni karşısına alır, benim güzelliğimle karnı doyar." diyor. Allahın Belası, aşağıya iniyor, Sarı devi görünce bin batmanlık çeliği fırlatıyor, çelik devin göğsünden girip sırtından çıkıyor. Allahın Belası çeliği alıp gelene kadar sarı' devin göğsü

iyileşiyor. Kıza diyor ki:

"Bunu böyle öldüremem, sen bunun sırrını öğren."

Bu kız, devin yanına gittiği zamanlar ağlıyor, Sarı dev de merak ediyor, soruyor:

"Neden ağlıyorsun?"

"Bir aydır ben senin yanındayım, sen bana sırrını söylemedin."

"Benim sırrım süpürgedir, onu yakarsan ben ölürüm."

Bu kır gelip Allahın Belasına devin söylediğim söylüyor. Allahın Beası:

"Yok, o seni sınıyor."

"Süpürgeyi yakalım, bakalım ölecek mi?"

"Süpürgeyi yakarsak sırrını söylemez."

Bu kız gene .gidip ağlıyor, San dev soruyor:

"Senin derdin ne?"

"Benim derdim ne olacak, sen sırrını söylemiyorsun."

"Benim sırrım süpürgedir."

"Ben onu kabul etmem, senin gibi babayiğit devler kralının sırrı süpürge olur mu?"

"Benim sırrım, şu karşıda gördüğün urgan dolanmış dut ağacının karnında bir tavşan var, o tavşanın karnındaki kutudaki üç tane boz becektedir."

Kız. Allahın Belasına bunları anlatıyor. Allahın Belası, dutu devirince tavşan kaçarsa ben onu yakalıyamam diye düşünerek ormana gidiyor, bir tazı yakalayıp getiriyor. Yorgun düşüyor, Allah kerimdir deyip yatıyor. Yatıyor, uyuyor. Rüyasında Hızır Aleyhisselâm'ı görüyor, Hızır diyor ki:

"Oğlum, sen çok doğru ve sadık bir insansın. O kızı kendine almadın, sözünde durdun Padişahın oğluna verdin. Sana da Allah yardım edecek. Kalk abdest al, iki rekat namaz kıl, bismillâh de dut ağacına sarıl. Dut ağacı devrilecek, o zaman tavşan ortaya çıkacak, sen tazıyı salıver, o tavşanı tutunca, tavşanın karnından kutuyu al. böceklerin ikisini öldür, birini dev çatlayıncaya kadar öldürme."

Allahın Belası hemen kalkıyor, abdest alıp namaz kılıyor." Bismillah" deyip dut ağacına sarılıyor, dut devriliyor, tazı tavşanı tutuyor. Allahın Belası tavşanın karnından kutuyu alıyor, iki böceğin boyunlarını hemen kopartıyor, San dev yıkılıyor. Allahın Belası diyor ki:

"Bana Allahın Belası derler. Kendim bir karış, boyum iki karış, iki bin batman demir de sırtımda ona göre hazırlan."

Allahın Belası, buna bir çelik fırlatıyor, çelik bunu parçalayıp geçiyor. Allahın Belası çeliği alıp gelinceye kadar bunun yaraları iyi oluyor. Allahın Belası üçüncü böceğin de başını koparınca Sarı dev ölüyor. Üç ayın tamamlanmasına da on beş gün kalıyor. Allahın Belası kızı atının terkisine bindiriyor, atına da diyor

"Bak iki hasretliği birbirine kavuşturacağız ona göre beni on beş günde devlerin yanına kavuştur."

At kanatlanıyor, devler de günleri sayıyorlar, doksanıncı günün sabahı devler Padişahın oğlunu yemeğe hazırlanıyorlar. Bir de bakıyorlar Allanın Belası atının üzerinde çelik çubuk oynaya oynaya geliyor. Hemen oğlanı kucaklarına alıyorlar, yalvarıyorlar:

"Aman sana eziyet ettiğimizi söyleme."

"Yok söylemem."

Allahm Belası gelince oğlanın haline bakıyor, hemen çeliğini ateşe sokup, devlerin ellerini ayaklarını dağlıyor, oğlana eziyet ettiler, diye. Neyse, bunlar devlerle helâllaşıp yola çıkıyorlar. Allahın Belası, kızla oğlanı Padişaha teslim ediyor. Diyor ki:

"Padişahım, benim yapacağım iyilik[1] bu kadardır."

"Tamam büyük hazine senindir."

Allanın Belası hazineyi olduğu gibi fakir fukaraya dağıtıyor, Kendisi gene o devlerin yanına gidiyor.

Bu Padişah da kızı görünce ona aşık oluyor. Kızı oğlunun elinden almak için onu kuyuya attırıyor. Başına da bir nöbetçi koyuyor. Kimse ekmek yemek vermesin diye de emir veriyor. Kıza da: "Bana varacaksın, " diyor. Kız:

"Bana kırk gün müsaade et, ben kırk gün yas tutacağım, kırk gün sonra sana varırım."

Otutdokuzuncu gün Allahın Belası bunları görmeğe geliyor. Bakıyor, düğün başlamış, her tarafta bir keyif bir eylence. Bu Allahın Belasını gören kaçıyor. Allanın Belasının acaibine gidiyor. Padişahın .yanına geliyor. Padişah da oturmuş güveyi traşı oluyor. Berber hemen Allahın Belasının yanına gelip elini öpüyor, meseleyi anlatıyor. Allahın Belası kızı Padişanın alacağını duyunca çeliğim fırlatıyor, Padişahı toprak gibi ediyor. Oradan hemen oğlanın içinde olduğu kuyunun yanına gidiyor. Çocuğu oradan çıkartıyor. Beş on gün Padişahın oğlunu besliyorlar, çocuk iyileşiyor. Ondan sonra kırk gün kırk gece düpn tutup bunları evlendiriyorlar. Yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Asi Akış

36
KELOĞLAN

Bir Keloğlan varmış annesine demiş ki:

"Anne, komşular dağa odun kırmaya gidiyorlar. Ben de gideyim mi?"

"Evlâdım, odunumuz yok, gitsen iyi olur."

Annesi kalkmış birkaç tane ekmek yapmış, bunun torbasına koymuş. Bu Keloğlan komşularla yola çıkmış, yolun yarısına gelmişler, komşular: "Gel Keloğlan, önce senin ekmeğini yiyelim, sonra da bizimkini yeriz." demişler. Keloğlanın ekmeğini yemişler, odun yerine gitmişler. Herkes odun kırmış, Keloğlan kırmamış, Keloğlana ekmek de vermemişler, odunlarını hayvanlara yüklemişler, yola çıkmışlar. Keloğlan da merkebine binmiş boş geliyormuş. Komşular: "Yazık oldu bu Keloğlana, ekmeğini yedik, odun da kırmadı. Gelin herkes birer dal versin, onun da yükü tamam olsun." demişler.

Keloğlan odunları almış eve gelmiş, kapıyı çalıp seslenmiş:

"Anne gel, odun getirdim."

Odunu yıkarken odunun biri kafasına değmiş, kafası kanamış, Annesine bağırmış:

"Vay ben aç susuz gideyim, dağlardan odun getireyim de sen de benim kafamı kır."

"Evlâdım, görmedim, kör olayım görmedim- Kazayla değdi."

"Yok ben senin yanında durmam, ben amcamın yanına gideceğim."

Keloğlan horozunu kucaklayıp emmisigile gitmiş. Emmisinin karısı da biraz sabıkalıymış. Keloğlan geçe bakmış, "çat çat" kapı vurulmuş. Kadının dostu gelmiş, bir tepsi baklava getirmiş. Demiş ki:

"Bunu bir yere sakla, gündüz fırsat bulunca gelirim yeriz."

Kadın baklavayı sandığının üzerine koymuş, Keloğlan görmüş. Sabahleyin kalkmış, demiş ki:

"Emmi."

"Ne var?"

"Benim bu Horozumun yetmiş iki dili var."

"Nasıl dili var."

"Emmi, söyleteyim mi?" _-

Söylet bakalım."

Horozun boğazını sıkmış, horoz gır gır edince, demiş ki:

"Emmi ne diyor biliyor musun?"

"Ne diyor?"

"Şu yüklüğün üzerinde bir tepsi baklava var, getirin yiyin."

Kadın demiş ki:

"Alerin horoz, Kardeşimgilden gelmişti, getireyim de yiyin." Bunlar oturup baklavayı yemişler. Devresi gece Keloğlan gene ortalığı kol-laştırmış. Kadının dost gene gelmiş, bir tepsi de kadayıf getirmiş, Demiş ki:

"Bunu götür, muhafaza et, yarın yeriz."

"Bizim Keloğlanın bir horozu var, çatlıyası haber verdi, baklavayı yedik."

"Bilmem bunu güzel bir yere koy."

Kadın onu da güzel bir yere saklamış. Keloğlan yatağının içinden seyredip kadayıfın yerini öğrenmiş. Sabah kalkınca demiş ki:

"Emmi, bu bizim horozun dilinin altında gene bir şey var."

"Oğlum, hele söylet söylet."

Gene horozun boğazını sıkmış, horoz gar gür etmiş, Keloğlan "Emmi, bir tepsi kadayıf var, onu getirin yiyin, diyor." Kadın da gene demiş ki: "Aferin horoz, amcamgilden gelmişti."

Onu da oturup yemişler. Neyse efendim, devresi günü o adam gene gelmiş, kapıyı çalmış, kadın açınca demiş ki:

"Ben Keloğlanın horozu haber verdi, şu oldu, bu oldu anlamam, şimdi ben acım, benim karnımı doyuracaksın."

"Peki, mutfağa gel, ben senin karnını doyurayım."

Bunlar mutfağa girmişler, adam ocağın önündeki iskemleye oturmuş. Adam orada uyuya kalmış, ağzı da acıkmış. Kadın da helva pişiriyormuş, tavada yağı eritmiş, un getirmek için içeri gitmiş. Bu Keloğlan yerinden kalkmış, tavadaki yağı adamın ağzına boşaltmış, yatmış. Kadın gelmiş bakmış tavada yağ yok. Kadın adama seslenmiş: "Yağı sen mi içtin?" diye. Cevap alamayanca adamın yanına gitmiş bakmış^.adam ölmüş. Kadın Keloğlana seslenmiş:

"Kalk, hırsız gelmiş, bizim bacadan aşağı inmiş, burada ölmüş. Kalk bunu ne edersen et."

"Emmime de sesleneyim mi?"

"Sus, emmine de sesleneceksin? Kalk şunu def et."

"Bana iki bin kuruş verirsen onu götürürüm."

"Al sana iki bin kuruş."

Keloğlan kalkmış, ölüyü sırtlamış, emmisinin bacasından sarkıtmış, gelmiş emmisine demiş ki:

"Emmi emmi, hırsız gelmiş, bacadan sarkıyor."

Amcası kalkmış, çifteyi almış bacanın içine ateş etmiş. Adam bacanın içinden yere düşmüş. Keloğlan bağırmış:.

"Vay emmi ne yaptın, elin adamını neden vurdun öldürdün? Ben sana öldür mü dedim, vah vah yazık, hükümete haber vereceğim."

"Sus şimdi alem işitecek."

"Yok, haber vereceğim."

"Sana bir şey vereyim haber verme."

"İki bin kuruş verirsen haber vermem." "Peki, al iki bin kuruş."

Keloğlan iyi bir merkep bulup ölüyü oturuyormuş gibi merkebin üzerine bağlamış. Bir eline bıçak, bir eline de bir salatalık bağlamış. Çüş ha, çüş ha" diye yola çıkmış. Köylerde de harman zamanıymış. Keloğlan geride kalmış, eşek önden gidip harmanlardaki buğdayları yemeğe başlamış. Köylüler bağırmışlar:

"O kimdir, eşek kadar adam, eşeğe binmiş, harmanı yediriyor."

Köylüler gelip ölüye vuruyorlar. Ölü devriliyor. Keloğlan arkadan yetişmiş, başlamış, ağlamaya."

"Vah emmim, vah emmim, yeşil hıyarı elinde kaldı, vay emmim, emmimi öldürdüler. Şimdi gidip hükümete haber vereceğim. Sizin zararınızı ben öderdim."

"Sana ne istersen verelim, bizi hükümete haber verme." "Bana kırk kile buğday verin, eşeklerinize de yükleyip bizim eve kadar taşıyın. Bir gece de bizim evde misafir olursunuz, ondan sonra ben sizden vazgeçerim."

Köylüler toplanmışlar, her biri eşeğine bir kile buğday yüklemiş. Yola çıkmışlar, Yolda Keloğlan demiş ki-

"Benim anamın huyu kötüdür, evimde misafir olacaksınız ama yatakları malakları kirletmek yok."

"Biz bugüne kadar öyle bir şey yapmadık." "Peki."

Bunlar Keloğlanın evine gelip buğdayları yerleştirmişler. Keloğlan bu kadar buğday getirdim diye anasına çalım satıyor. Bunları yatırdıktan sonra Keloğlan: "Anne, bir tencere lapa pişir."

Kadın bir tencere lapa pişiriyor, Köylüler uykudayken Keloğlan hepsinin altına birer kepçe lapa döküyor. Bu köylülerin canına soğuk soğuk bir şeyler değince, kaza yaptıklarını zannederek, eşeklerini çuvallarını bırakıp kaçmışlar. Eşekler çuvallar da Keloğlana kalmış. Bu köylüler de bir Keloğlanla başa çıkamadık, bunca malımız gitti diye Keloğlanı öldürmeye karar vermişler. Gelip bu Kelolanı yakalamışlar. Bir çuvalın içine koyup ağzını bağlamışlar. Tam bunu muradın kenarına götürüp suya atacakları sırada cuma günüymüş selâ verilmiş. Bunlar: Cuma günü selâ vakti bunu suya atmak günah olur, camiden çıkalım da öyle atalım." demişler. Bunlar camiye gitmişler. Oradan da iki yüz tane koyunu güderek bir çoban geçiyormuş. Çoban bakmış, orada bir telisin içinde bir adam bağırıyor.

"Hakim olmam, hakimin kızını almam. Hakim olmam, hakimin kızını almam."

"Ne oluyor?"

"Efendim bana diyorlar ki bu şehrin hakimi ol, hakimin de kızını al. Ben de ne hakim olurum, ne de hakimin kızını alırım, diyorum."

"Sen çık şu çuvalın içinden, ben hakimde olurum, hakimin kızını da alırım." Çoban çuvalın ağzını çözmüş, Keloğlan dışarı çıkmış, çoban çuvala girmiş. Keloğlan üç yüztane davarı almış, götürüp çarşıda satmış. Bunlar da camiden çıkıp gelmişler, Keloğlanı suya atacaklar, çoban bağırıyor: "Kadı olurum, kadının kızını da alırım." Bu da siyasete dokunuyor, nasıl kadı olur, kadının kızını alır. Çobanı suya atmışlar. Çoban boğulmuş. Bunlar çarşıya gelmişler, Keloğlan çarşıda koyun satıyor. Bunlar soruyorlar:

"Keloğlan, biz seni suya attık, sen bu davarları nereden aldın." "Eviniz yapıla, beni biraz daha orta yere atsaydınız, daha çok çıkarırdım. Bunları sudan çıkardım." -

Bunlar hep birden suyun kenarına koşmuşlar. Bir ihtiyar kadınında oğlu varmış, ihtiyar kadın yalvarıyormuş:

"Keloğlan, ne olur evvela benimkini at, o çıkarsın."

"Anam senin oğlun sonraya kalsın."

"Yok illâ evvelâ benimkini at."

Keloğlan da çaresiz onu önden suya atmış, çocuk boğulurken "var var" demiş. Köylüler sormuşlar:

"Ne diyor?"

"Kıllıyı mı tutayım, yünlüyü mü diyor."

O köylülerin kırkı birden kendilerini suya atmışlar, hepsi de boğulmuş. Keloğlan da işine dönmüş.

Anlatan: Şükrü Karapınar

37
YOGUD PAŞA

Varmış, yokmuş, iki kardeş varmış. Birisi okumuş, gayretle Paşa olmuş. Biriside ağa reçber olmuş. Gel gelelim bunlar birbirlerine düşman olmuşlar. O ağanın gözü Paşayı görmüyor, Paşamın gözü de Ağayı görmüyor. Velhasılı ne başınızı ağrıtayım Paşa bu Ağaya zor ediyor. Ağa kendi köylülerini kaldırıyor. Paşa da askerlerini kaldırıyor, bunlar birbirleriyle adam akılı harb ediyorlar. Paşanın topu tüfeği var, reçberin gücü Paşaya nasıl yetsin. Paşa kardeşini öldürüyor. Reçberin ailesi de hamile kalıyor, gel zaman git zaman bir oğlan çocuğu doğuruyor. Bu ailenin köyü var, adamları var. Köyün ekinini ekiyorlar, geçimlerini sağlıyorlar. Bu çocuğu da yapıp yakıştırıyorlar, büyütüyorlar. Anası bakıyor, kaynının gözü bu çocuğu götürmeyecek, paşanın kızını oğluna istiyor, o da kardeşinin oğluna kızını veriyor. Sonra bunlar birbirlerine çok yakın oluyorlar. Aradan düşmanlık kalkıyor. Bu çocuğa sağdan soldan diyorlar ki:

"Senin babanı amcan- vurdu, sen nasıl babayiğitsin ki ortada dolaşıyorsun?"

Fesatlık yapıp bu oğlanın zihnine giriyorlar. Çocuk anasına gidip soruyor:

"Ana, benim babamı kim vurdu, doğru söyle?"

"Oğlum, senin baban vadesiyle öldü. Sana söyleyenler yanlış söylemişler."

"Ana doğru söyle, ne olmuşsa olmuş."

"Oğlum, onun kızını ben sana nişanladım, babanı da amcan öldürdü."

"Madem ki, babamı amcam öldürdü, niçin kızın bana nişanladın?"

"Oğlum, ben korktum, onun topu var tüfeği var, askeri var. Bizim kimsemiz yok. Hiç olmazsa bize sahiplik yapar."

Bir kere şeytan oğlanın zihnine giriyor. Nişanlısı gene nişanlısıdır. Tüfeğini alıyor, atma biniyor, amcasının kapısının önüne gidiyor. Amcasının kapısının önünde bağırıyor:

"Ya sen beni öldüreceksin, ya da ben senden intikamımı alacağım."

Paşa dışarı çıkıyor bakıyor kimse yok. Olan köşeye bucağa saklanmış. Oğlan tekrar bağırıyor:

"Ya sen beni öldüreceksin yada ben babamı intikamınım alacağım."

Paşa kızına diyor ki:

"Kızım, git bak bu ins midir cins midir, kimdir?"

Kız gelip bakıyor, yengesi oğlunun resmini kıza vermiş, oğlanı resminden tanıyor. Babasına gidip inkâr ediyor:

"Baba ne bileyim, bir yiğit ortada dönüyor, ya öldüreceksin, ya öldüreceğim, diyor."

Çocuk birkere daha bağırıyor. Paşa çıkıp bakıyor, kardeşinin oğlunu tanıyor. Diyor ki:

"Oğlum, git sen bana güç yetiremezsin. Allahın emriyle kızımı sana verdim. Hem amcanım hem de akraba oluyoruz seninle. Bir kere bir şeytan girdi bizim zihnimize, bu iş oldu. Olduyla öldüye çare yok."

"Yok, ya sen beni öldüreceksin ya ben seni."

Velhasıl kelâm bu askerini döküyor, bu oğlan da karşı taraf da birbirlerine atıyorlar. Nişanlısı sabredemiyor, ambardan bir tüfekle bir sandık cephane alıp dereden nişanlısının yanma gidiyor. Oğlan bir karartının geldiğini görüyor, soruyor:

"Sen kimsin, buraya neden geliyorsun?"

"Ben senin nişanlımın."

"Hoş geldin safa geldin, benim gözümün üstünde yerin var."

"Sen yoruldun, sevgilim, biraz sen dur, ben atayım."

Biraz da kız harp ediyor. Velhasılı Paşanın askerini bozuyorlar. Kız diyor ki:

"Benim babamın askeri kalmadı. Madem ki biz birbirimizi seviyoruz. Sen nereye emrediyorsan ben oraya geleyim."

"Ben filân yerde beklerim. Sen onları uykuya vurunca gel, beraber gidelim."

Kız her şeyini topluyor, nişanlısının olduğu yere gidiyor, ata binip yola çıkıyorlar. Ha bura senin şura benim derken sıcak bastırıyor, bir su başında iniyorlar, oğlan diyor ki:

"Biraz burada oturalım, sen otur ben başımı dizine koyayım, biraz uyuyayım. Epeyce zamandan beri uykusuzum."

"Peki sevgilim."

Oğlan yatıyor, kız bakıyor geriden bir toz duman geliyor. Biraz yaklaşınca üç kardeşiyle babasının geldiklerini görüyor. Nişanlısını uyandıramıyor, ağlıyor. Kızın göz yaşı oğlanın yüzüne düşüyor, oğlan gözünü açıyor, soruyor:

"Niye ağlıyorsun?"

"Ben seni uyandırmaya kıyamadım, babam üç kardeşimle geliyor."

"Kalk gaz ocağını yak, kahve pişir, Hiç keyfini bozma."

Kalkıyor, kahvesini içiyor, diyor ^ki: "Hiç yaklaşmayın sizi vuracağım."

Oğlanın zihnine girip kandırıyorlar. Bir kardeşe bacı geride kalıyorlar, iki kardeşle baba önden gidiyorlar. Oğlana da diyorlar ki:

"Sen önden git."

"Amca sen benden büyüksün ben nasıl senin önünden gideyim"

"Yok sen böyle babayiğitsin, böyle boylusun, böyle soylusun".

"Birbirimizin önüne geçemiyorsak hep beraber gidelim."

Bir kardeşleri arkada kalıyor, bunlar önden gidiyorlar. Oğlanın adı da Dervişmiş. Arkadaki kardeş tabancasını çekip Derviş'i vuruyor. Kız saçını çeke çeke kendisini Dervişin üzerine atıyor. Derviş diyor ki:

"Eğer sen benim güzel nişanlımsan Malatya'da Mehmet Ağa var. Ona gider, Dervişi benim babam vurdu, dersin. Gelsin benim intikamımı alsın."

Derviş orada teslim oluyor. Babasıyla kardeşleri bu kızı dögüyorlar. Otuz sene bir odaya kilitliyorlar. Bu kız elli elli beş yaşına geliyor, artık bu bir yere gidemez diye bu kızı odadan dışarı çakırtıyorlar. Birkaç gün sonra bu kız bohçasını toplayıp Malatya'ya kaçıyor. Mehmet Ağanın harem tarafına gidiyor. Mehmet Ağanın hanımı soruyor:

"Sen kimsin? Ne iş için geldin?"

Kız diyor ki:

"Benim nişanlım Derviş beni Mehmet Ağaya yolladı, intikamını alsın diye."

"Peki kızım, meclis dağılsın, seni mehmet Ağanın yanına göndereyim, kendin ona anlat."

Bunlar oturuyorlar, epeyce vakit geçiyor, meclis dağılıyorlar. Mehmet Ağa yalnız kalınca bu kızı yanına götürüyorlar. Mehmet Ağa soruyor:

"Sen kimsin?"

"Ben filan memlekette Yoğud Paşanın kızıyım. Derviş ağa da nişanlımdı. Nişanlımı babamla kardeşlerim kandırıp öldürdüler. Nişanlım bana sana gelmemi söyledi, intikamımı alsın diye. Beni otuz sene haps ettiler. Şimdi fırsat buldun geldim."

Mehmet Ağa kıza göz koymuş, diyor ki:

"Sözün doğru, ben senin babanı kardeşlerini öldüreceğim, konağı da yakacağım, konağın yerinde çift süreceğim, tohum ekip geleceğim. Beni alırsan böyle yapacağım, beni almazsan vazgeçerim."

"Benim sevdiğimin sözünü yerine getir de benim de kimim var, Allahım emriyle ben de seni alırım."

Mehmet Ağa, adamlarını topluyor, Yoğud Paşanın üzerine gidiyor, dediği gibi yakıp yıkıyor, tohum ekip çıkıp geliyor. Mehmet Ağa diyor ki:

"Haydi nikâhımız kıyılsın da sen benî al."

"Benim yanıma bir adam kat, nişanlımın mezarını ziyaret edip geleyim. Daha kimim var, seni alayım."

Mehmet Ağa bu kıza iki hayvan veriyor, yanına da bir adam katıyor. Kız doğru nişanlasının mezarının üzerine gidiyor. Söylüyor, ağlıyor, söylüyor, ağlıyor:

"Aslan gibi koskoca ordulara karşı koyan nişanlımdan oldum, üç kardeşimden oldum, babamdan oldum. Bundan sonra ben, Mehmet Ağayı alıp gün mü göreceğim, yaş mı yaşacağım."

Usturayı partından sokup ağzından çıkartıyor. Onu da orada gömüyorlar.

Anlatan: Emine Öksüz

38
HELVACI GÜZELİ

Ne varmış ne yokmuş, vakti zamanında bir kan kocanın bir oğlu bir kızı varmış. Bu adam oğluyla beraber bir memlekete gitmeğe niyet etmiş. Karısıyla kızını Allah'ın ilmi ağzındadır, merhametlidir diye mahallelerindeki müezzine emanet etmiş. Müezzine demiş ki:

"Benim kızımın karımın neye ihtiyaçları olursa sen gör, her şeylerinden haberdar ol. Çarşıya pazara çıkmasınlar, ben kadın kısmının dışarı çıkmasını sevmem. Ben sana emanet ediyorum."

"Peki başımla gözümle."

Neyse bu adam oğluyla beraber sağ selâmet yola çıkmış, gitmiş. Bu müezzinde minareye çıkmış, oradan bu adamın avlusunu görüyormuş. Bakmış, kadın geziyor,kız geziyor, kanaviçe işliyor gergef işliyor. Müezzin kızı görünce aşık oluyor. Eve gidiyor, erzak götürüyor, her ne isterlerse götürüyor, ama kız hiç çıkmıyor. Annesi kapının arkasından müezzine: "Sen herşeyi oraya indir git, ben alırım." diyor. Müezzin bakıyor ki böyle olmayacak, o mahallede bir ihtiyar kadın varmış, ona gidip diyor ki:

"Ne ediyorsan et, sen şu kızı bana kandır."

"Ben nasıl kandırayım, onlar ehli perde, dışarı çıkmazlar."

"Al sana birkaç tane altın."

"Ben sana kandırırım, inşallah."

Kocakarı biraz dantel, çorap, lif, yazma tülbent alıyor, bir bohçaya koyuyor, bu kızın evine gidiyor:

"Dellâl karışıyım, açın kapıyı."

Kapıyı açıyorlar içeri giriyor, kıza bakıyor ki kız ayın ondördü gibi yetişkin, diyor ki:

"Kızım, bak her şey getirmişim, gel beğen al."

"Ben onları ne edeyim nene, ben her şeyimi kendim yapıyorum ihtiyacım yok."

"Ne ediyorsunuz, ne haldesiniz sizden iki ev aşağıda oturuyorum. Niye hiç bana gelmiyorsunuz, neden hiç dışarı çıkmıyorsunuz." "Biz seni hiç tanımıyoruz." "Nasıl tanımazsınız, şu iki komşunun evinden aşağıda oturuyorum Kızın annesine diyor ki:

"Canım, yazık değil mi bu kıza, böyle içerde bir hastalığa tutulur. Yazıktır, çıksın bir az hava alsın. Evin yapıla, ben yaşlı kadınım, benimle hamama gelsin, çocuk biraz hava alır. Hep böyle içerde oturmak olur mu?"

"Kocam tembih etti, dışarı çıkmayın diye. Ben nasıl çıkarayım, olmaz."

"Yok, olur mu, sen ihtiyar kadınsın durabilirsin ama bu yavrucağın ne günahı var? Bu kadar havasızlıkta oturuyor."

Kız da yalvarıyor:

"Ana, ne olur, biraz gideyim hamamı göreyim. Hiç görmedim, neneyle gider gelirim." Anası hatırını kıramıyor, diyor ki:

"Oğul, haydi git ama tez gel, baban tembih etti bir yire gitmeyin diye."

Neyse devresi gün oluyor, kocakarı geliyor, kapıyı doğuyor: "Hazırlandın mı yavrum? Haydi gidelim kızım." diyor. Kızı alıyor, gidiyorlar. Kocakarı o müezzinle söz birliği yapmış, müezzin o günü hamamı tutuyor, anahtarı da alıyor. Kocakarı kızı hamama götürüp kilitliyor. Kız birde bakıyor ki hamam bomboş, hiç kimse yok. Bir tek müezzin içeride oturuyor, kız diyor ki:

"Oy nene karı, sen nasıl beni bu yere getirdin, bu adam kimdir, neyin nesidir?"

"Oy oğul, korkma. Sen delimi sin? Bu senin aşığındır. Ne var bunda, hiç mi kimse böyle iş etmemiştir?"

Kız sinirleniyor, o yana gidiyor bu yana gidiyor bakıyor olacak gibi değil: "Peki, yalnız ben böyle kötü iş kabul etmem. Ben onu bir temiz yıkıyayım, o evine gitsin, ben evime gideyim. Allanın emriyle gelsin beni annemden istesin, ben kendisinin! alırım."

Müezzinin yanına gidiyor, tutuyor başını iyice bir sabunluyor, sabunlan yüzüne gözüne sürüp kaçıyor, o kocakarıyı da hemen bir yere çarpıyor, anahtarı elinden alıyor, kapıyı açıp kaçıyor. Eve geliyor, annesi: "Kızım geldin mi?" Geldim anne."

Annesine hiç bir şey anlatmıyor. Kocakarıyla müezzin: "Gördün mü, biz nasıl başımıza iş açtık. Bu ağa gelirse bizi öldürür." diye konuşuyorlar. Müezzin o ağaya kızın kötü yollara düştü diye mektup yazıyor. Ağa mektubu alınca, oğluna: "Oğlum, sen dön git, müezzinin mektupta yazdıklarını ilân etme, kimse o haberdar olmasın. Namusumuzu pakla, o kızı ya bıçakla kes ya da tabanca ile vur. Kimseye göstermiyesin ki seni de içeri atmasınlar. Benim sülâlemde kötü yola dökülen kimse yoktur."

Kardeşi eve geliyor, hoş beşten sonra: "Yarın bir yere gideceğim, bu bacım da epeydir sokağa çıkmadı, içerde zavallı sararmış solmuş. Anne bunu hazırla, onu da beraber götüreyim, bir kaç gün beraber gezelim hava alsın." diyor.

Kız hazırlanıyor, giyiniyor, kardeşimle gezmeğe gideceğim diye seviniyor. Yola çıkıyorlar, bir halvet yere geliyorlar. Oğlan kıza bakıyor yetişkin kız altın topu gibi eli varmıyor, kıza diyor ki:

"Bacım, benim gayem seni öldürmekti, onun için seni bu tenha yere getirdim." "Niye kardeş?"

"Sen kötü yollara düşmüşsün."

"Yallah yok kardeş, katiyen ben böyle işleri kabul etmem. Ben babamın kîzı-yım namusluyum."

"Seni öldürecektim, elim gitmiyor. Sen başını al başka memlekete git, ortadan kaybol, kimse seni bilmesin sağdır, ölüdür. Ben bir kuzu keseyim, kanlı gömleğini babama götüreyim, kestim diyeyim."

"Peki kardeş, seni kötü etmem, başımı alır giderim."

Ayrılıyorlar, ağlaşıyorlar. Oğlan kanlı gömleği alıp babasına götürüyor. Kız da şu dağda yatıyor, bir kayanın dibinde saklanıyor, o mağaraya giriyor, öyle böyle perişanlık çekiyor, ağlıyor sızlıyor. Dağdan aşağıya iniyor, bakıyor orada bir köy ama kimin evine gitsin, garibin biri. Orada bir kavağın üzerine çıkıyor, kurtlardan yılanlardan korkuyor. Kavağın üzerinde yatıyor, gün doğuyor sabah namazı oluyor, bir genç babayiğit bir at getirip sulamak istiyor, at göle baktıkça ürküyor, babayiğit de eğilip göle bakıyor bu at niye ürküyor diye. Bakıyor ki ayın ondördü gibi bir kız görünüyor, birden başını yukarı kaldırıyor, kız kavağın başına sarılmış nazlı nazlı duruyor:

"Sen kimsin? Hele in aşağıya. Bu kadar güzellikle sen nereden geldin burada bulundun."

"Ben garibim, neden ineyim."

"İn anam, sen ne zamandan beri bu kavağın basındasın? Garipsin gel seni evime götüreyim, besleme edeyim."

Kız da acıkmış, ağaçtan iniyor, beraberce eve gidiyorlar. Bu kıza yemek veriyorlar, üstünü değiştiriyorlar, bakıyorlar nur topu gibi bir kız. O babayiğit babasına: "Ben bu kızı alacağım bunu bana nikâh edin." diyor.

Toy düğün ediyorlar, bunları nikahlayıp everiyorlar. Bunların iki tane de oğullan oluyor. Biri beş, biri de yedi yaşma geliyor. Bir gün otururken kız öyle bir hasret çekiyor ki, kocası yemin veriyor diyor ki: "Niye öyle derin bir nefes çektin?"

"Çekmiyeyim de ne edeyim, ben de hasretim. Benimde anam babam kardeşim vardı. Memleketim durdukça içindedir, aşikâr etmiyorum."

"Hazırlan seni göndereyim, çok şükür elimde mi yok, malım mı yok, param mı yok."

Hemen bir katırcı çağırtıyor, iki katır yükü tutuyor, eşya hediye dolduruyor.

İki oğluyla beraber karısını katırcıya teslim ediyor:

"B.ak doğru dürüst götür bu adrese babasına."

"Peki, başımla gözüm üstüne."

Bir gün yol gidiyorlar, iki gün yol gidiyorlar, katırcı bakıyor terbiyeli dürüst bir gelin. Katırları tenha bir yere götürüyor:

"Ben bu yükü burada indireceğim, sen beni alacaksın, benimle konuşacaksın."

"Kardeşim, ben o yolun yolcusu olsaydım bu halde olmazdım. Beni doğru dürüst babamın evine götür, benim yakamdan düş."

"Bak küçük oğlunu keserim ha."

Kız yalvarıyor yakarıyor olmuyor, katırcı küçük" oğlunu kesiyor, ama gene kız kabul etmiyor.

"Büyük oğlunu da keserim."

"Hiç imkânı yok, beni kessende büyük oğlumu kessende ben namusumu pay-ı mal etmem."

Bu kerede büyük oğlunu kesiyor. Kadını da esir alıyor, ipi beline bağlıyor:

"Seni de keseceğim evet demezsen."

"Kes, kaderim böyleymiş, yalnız bana mühlet ver, iki rekat namaz kılayım."

Biraz uzağa gidiyor, ipi belinden söküyor, ağaca bağlıyor, Katırcı bir saat bekliyor, gelen giden yok, kalkıyor oraya bakıyor buraya bakıyor, yok. İpi ağaca bağlayıp kaçmış, Katırcı dönüp kocasına gidiyor kocası: "Baba, sen karımı aldın götürecektin, ne oldu."

"Gittik, katın birine tebelleş oldu, kaçtı, gitti, oğullarını da öldürdü, gitti."

"Sen iyi yapmışsında dönüp gelmişin. Allah belâsını versin, ben onun böyle olduğunu bilmiyordum."

Bu kadın da erkek elbisesi giyiyor, babasının oturduğu şehre gidiyor. Geziyor, iş arıyor, bir helvacıya gidiyor:

"Ne olur, beni tutmaz mısın?"

"Ne olurmuş senin yaptığın helvadan, sen ne bilirsin helva yapmayı."

"Yallah çok iyi bilirim."

"Hele yap bir helva."

Bir helva yapıyor, gelen müşteri:

"Bugün ne güzel helva yapmışsın, helvacı."

"Bugün bu helvayı benim bu şakirtim yaptı."

Bakıyorlar şakirt nur topu gibi, erkek belliyorlar, adını helvacı güzeli koyuyorlar. İsmi her tarafa yayılıyor, Müşteriler çoğalıyor, helvacı öyle zengin oluyor paralarını da ne edeceğini bilemiyor. Neyse günün birinde Helvacı Güzeli bakıyor babası, kardeşi, müezzin, kocası hep dükkâna gelmişler. Bu onları tanıyor onlar bunu tanımıyorlar. İçi yanıyor, bunlara helva getiriyor, muhabbet ediyorlar. Akşam oluyor dükkân kapanacağı sıra, Helvacı Güzeli:

"Gitmeyin, bir şart koşalımda kumar oynayalım."

"Peki, Helvacı Güzeli."

"Kim üterse elini ayağını bağlıyacağız, bir kere üttü mü elini, iki kere üttü mü ayağını, üç kere üttü mü gözünü de bağlıyacağız."

Oynuyorlar, üç keresinde de hepsini ütüyor, hepsinin elini ayağını gözünü bağlıyor. Kardeşinin, babasının, kocasının ellerinin bağlarını çözüyor. Müezzinle katırcının ellerini çözmüyor: "Gelin size bir masal anlatayım," diyor, başından geçenleri bir bir anlatıyor. Babasına: "Ben senin kızınım, erkek kıyafetine girdim, bu da benim kocamdır." diyor. Babası müezzinle katırcının boyunlarını vurduru, yor. Kocasıyla tekrar evleniyor. Yiyor içiyor muradına geçiyor.

Anlatan: Emine Öksüz

39

NASİHAT

Ne varmış ne yokmuş, vakti zamanında bir baba bir ana bir oğul varmış. Baba ana ölünce oğlan öksüz kalmış. Artık anasını babasını merak etmiş:

"Ben bu memlekette duramayacağım, başka yere gideceğim." diyerek yola çıkmış. Gezmiş gezmiş bir memlekete gitmiş, orada bir ağanın yanına hizmetkâr olmuş. O ağada akıllı adammış. Bu çocuk üç sene hizmetkârlık ettikten sonra bir gün: "Ben artık memleketime gideyim, burada niye sürüneyim, hele bakalım ağam bana para verir mi, bir şey verir mi? Ben ona bu kadar sene hizmet ettim." diye düşünerek çıkmış ağanın elini öpmüş:

"Ağa bana müsade ver, artık memleketime gideyim."

"Oğul, git, uğurlar olsun."

Bakmış ki ne para ne pul ne bir şey bunu merak etmiş, gitmiş bir komşuda yatmış, o gece demiş: "Allah merhamet versin de sabahleyin bana bir kaç kuruş versin de gideyim."

Sabah olmuş, gitmiş demiş:

"Ağa, falan komşu bırakmadı gideyim, onlarda yattım, bugün gideceğim, haydi allahısmarladık."

"Oğlum uğurlar olsun."

Bu oğlana acı veriyor, üç sene çalıştıktan sonra eli boş dönemiyor, dolanıyor dolanıyor, tekrar gidip bir komşuda misafir oluyor, sabah gene ağaya gidiyor:

"Ağa Allahaısmarladık."

"Oğlum, fikrini anlıyorum, bir şey vermemi istiyorsun ama ben de para yok, yalnız sana üç nasihat vereyim, onları tutarsan bu paradan hayırlıdır."

"Söyle."

"Oğlum, birinci nasihatim, suyu çok olan bir çaya gelirsen kendini suya bırakma, deme ki ben kendimi kurtarırım. İkinci nasihatim, oğlum bir eve gidersen birbirleriyle döğüşsünler kesişsinler, ne yaparlarsa yapsınlar, sen hiç işlerine karışma. Üçüncü nasihattim da oğlum bir gün evlenirsen karını düğünlere yollama."

Neyse çocuk "allahaısmarladık" deyip ağasının elin öpüyor, yola çıkıyor. Bir gün gidiyor.iki gün gidiyor, üç gün gidiyor, gidiyor ki bir çay dolusu geliyor, önünde duruyor geçmeyi gözü kesmiyor. Aklına da ağasının nasihati geliyor: "Ağamın nasihatini dinliyeyim, geçmeyeyim bakalım Allah ne gösterir." Bir de bakar ki geriden bir atlı geldi atını hemen suya vurdu, at atlıyor adamı düşürüyor, adam suya gidiyor at geri geliyor, çocuk atı tutuyor terkisini indiriyor bakıyor ki içi hep altın dolu. Ata biniyor terkiyi de alıyor, "bismillah yarabbi sen beni kurtar." diyerek usul usul çayı geçiyor. Bir çıra ışığı görüyor, gidiyor bakıyor bir konak, kapının önünde iniyor diyor ki:

"Beni misafir etmez misiniz?"

"Ederiz."

Misafir ediyorlar, aşını yemeğini önüne koyuyorlar, hizmetini yapıyorlar. O ağanın da bir kızı varmış, getiriyor çocuğun karşısında direğe bağlıyor, vurmağa başlıyor, kız ağlıyor, o vuruyor. Bu da yemek yiyor, rahatsız oluyor, ne etmiş o eksik etek o kadar vuruyor, diye düşünüyorsa da ağasını nasihati aklına geliyor, hiç sesini çıkartmıyor, Yemeğini yiyor, kaşığını indiriyor, kalkıyor. Ağa diyor ki:

"Oğlum gel hele sana bir kapı açıyım da gör."

Bir kapı açıyor, hep insan öldürmüş atmış içeri, öldürmüş atmış içeri:

"Oğlum çok sabırlı bir insansın, çok dürüstsün, ben kızımı sana vereceğim."

Orada kızını buna veriyor. Oğlan alıp memleketine gidiyor. Bir zaman sonra bir oğullan oluyor. Ağa da oğlunu evlendirecekmiş, kızına da haber yoluyor, çağırıyor. Fakiri de zengini de geliyor, düğün tutuluyor, bu oğlanın aklına ağasının nasihati geliyor, karısını düğüne yollamıyor.

Kızın babası mektup yazıyor: "Hemen kızımı gönder, sonra iş fenaya döner, oğlumun düğünü oluyor."

Neyse hatırını kırmıyor, mecbur oluyor karısını yolluyor. Kız çocuğunu kucağına alıp düğüne geliyor. O köyde de bir cadı karı varmış, nenekarı diyorlar, vaktiyle bu kıza sahip olmuş, bakmış. Bu kızın kocası da bezirgan kılığına girmiş, bu nenekarının evine geliyor, diyor ki:

"Nenekarı bu gece ben senin evinde kalayım, yerin yok mu?"

"Oğlum, ben kim, evim kim? Bir kozmiğim var, içinde ben kalırım, seni nereye alayım."

"Nenekarı, idare et, al sana bir avuç altın."

"Uy oğul, yer mi yok, gel başımın üzerinde yerin var, hemen sen gel."

O yana dolanıyor bu yana dolanıyor, oğlanı içeri alıyor:

"Nenekarı, sizin bu köyde hoş bir düğün var."

"Oğlum, bizim ağanın oğlu evleniyor."

"Şimdi güzel kadınlar orada çoktur."

"Ya çok, ağamızın bir kızı var ki görsen."

"Nenekarı, nasıl etsek de onu buraya getirsen."

"Oğul, o hiç buraya gelir mi? O böyle kanlardan değil, nasıl gele."

"Nenekarı, al sana bir beş on altın."

"Gideyim, oğul bakayım."

Gidiyor, düğün evine giriyor, kadınlar, kızlar, gelinler oynuyorlar, nenekarı da ellerini koynuna koyuyor, oturuyor. O ki z da geliyor, haniya zamanında biraz kendine sahip olmuştu, köyün tanışığı, diyor ki:

"Oy, nene kadın, sen yaşlısın neden oraya oturdun, gel buraya yukarı otur."

"Yok yok, sen şimdi ev sahibi oldun bark sahibi oldun, zengin oldun neneyi kim tanıya, demiyorsun ki bu emeğimi yedi, bu bana baktı bir içim suyun hakkı var, bir gün de bunun evine basayım." [x]

"E... Nenekarı ben ne edeyim, benim evim yakın değil ki ben sana bakış görüş edeyim. Sana bir şeyler vereyim fakirsin."

"Yok ben fakirliğinde değilim, hiç olmazsa tenezzül et de evime gel."

"Onda ne var gelirim."

"Neneni sevindirirsin, bu akşam gelir de evimde misafir olursun."

"Nene geleyim."

Akşam oluyor, yatsıdan sonra nenekarı kızı alıp götürüyor, çocuk da kucağında, bir de bakıyor ki orada bir yatak serili:

"Oy nenekarı, bu ne?"

"O ne, bir bezirgancı başıdır, yolu şaşırmış bir garip adamdır, orada yatıyor, ne olacak sen gelinsin."

Kadın mahcup oluyor ama neyapsın, oturuyor, nenekarı ocağa odun koyuyor, tezek koyuyor yakıyor:

"Nene senin neyin var neyin yok? Fakir misin, elinde var mı yok mu?"

"Neyim var, işte, gözümün önünde neyim var."

"Ne edeyim evim yakın değil ki seni bakış görüş edeyim."

"Ne edersin oğul işte gelmişsin buraya bu adamın" ayak dibine giriver, bana birkaç kuruş verir."

"Oy nenekarı, sen nasıl öyle derdin, ben nasıl yüzümü kara edeyim, bu nasıl iştir? Sen beni aldın getirdin olur mu?"

"Ne olur, kimin haberi olur, sen beni seviyorsun, ben de senin emeğini yemişim, sana sahib olmuşum böyle bir şey."

"Oy nenekarı, ben edemem, ben adamın..."

"Ben demiyorum ki adamın yanına gir, ayağının altına." Neyse, kız giriyor, kız uykuya dalar dalmaz adam oğlunu kucağına alıyor gidiyor, sabah oluyor ki kız bakıyor ki kucağın da çocuğu yok:

"Oh... Nenekarı hani ya oğlum? Bu adam benim oğlumu çalmış gitmiş." "Oğul, hiç dallatma, git de ki Allanın emriyle öldü, söyleme sonra adın kötüye çıkar."

Hemen bir kuzuyu kesiyor, bir kefene sarıyor ağaya gidiyor. "Kız üstüne düşmüş, çocuk boğulmuş, çocuğu kaldıralım, hiç haber vermeyin, düğünü iptal etme."

Gidiyorlar, yalandan bir mezar yapıyorlar, o kuzuyu gömüyorlar. Kız ağlıyor, ağlıyor. Düğün bitiyor, anası babası:

"Biz bu kızı götürelim, eniştemizin de halini hatırını soralım, oğlan Allanın emriyle öldü diyelim, çıkalım gelelim."

Bunlar atlara biniyorlar, ağlıya sızlıya yola gidiyorlar. Evin penceresinden adam bakıyor, kaynanası, kaynatası karısını da almışlar, geliyorlar. Hemen çocuğu götürüp mutfağa koyuyor, kendi de karşı çıkıyor: "Buyrun buyrun, çıkın yukarı." Üzülüyorlar, diyorlar ki:

"Canım çıka, ama üzülme sana bir şey diyeceğiz, oğlun Allanın emriyle öldü." -

"Adam, canınız sağ olsun, bize ayıp değil mi, biz genciz, daha, bir çocuk nedir ki? Çocuğa üzülüyorsunuz, hiç üzülmeyin."

Kadın kalkıp mutfağa yemek yapmağa gidiyor, bakıyor ki oğlan elmasıyla oynuyor:

"Oy... Benim oğlum, buradaymış." Babası da şaşırıyor, kalkıyor:

"Bu nasıl iş?"

"Durun ben size anlatayım, ben tövbeliydim karımı düğünlere göndermiyordum, siz ısrar ettiniz, gönderdim, ben geldim oğlanı böyle böyle çaldım." Baba tabancasını çekiyor kızını vuracakken eniştesi elinden tutuyor: "Allah'ını seversen vurma, fakat ben nasihatliyim karımı düğünlere göndermem."

Yedi içti, muradına geçti.

Anlatan: Hüseyin Altunbaran

40
AHMET AĞA

Tarihin birinde bir Ahmet ağa varmış. Bu Ahmet ağanın çocuğu yokmuş. Ahmet ağa daima Allaha yalvarıyor:

"Yarabbim, bana bir çocuk ver."

Ailesi kocasına:

"Ahmet ağa, hayırlıysa versin, hayırsızsa vermesin."

"Yo kadın, Allah versin de hayırlısı da bir hayırsızı da."

Bunlar gene bir gün böyle konuşurlarken bacadan bir yılan düşüyor. Bunlar yılandan korkup kaçmağa başlıyorlar, yılan dile geliyor:

"Kaçmayın, siz Allah'tan evlât istediniz işte Cenabı Allan da beni size gönderdi."

Neyse bunlar yılanı evlât ediyorlar, bir zaman geçiyor, Yılan bir gün babasına diyor ki: ı "Git bana Padişahın kızını iste."

"Sen bir yılansın, Padişah kızını hiç sana verir mi?"

"Gidip isteyeceksin, Padişaha çare yok kızını vereceksin, de."

Babası yılana: "Peki" diyorsa da korkusundan yarı yoldan dönüyor. Padişahın önüne nasıl çıksın. Eve geliyor ama yılan oğlan Ahmet ağanın Padişah gitmediğini biliyor. Yılan soruyor:

"Gittin mi?"

"Gittim vermedi."

"Yok yalan söylüyorsun, git."

Yılan kuyruğunun üzerinde kalkınca Ahmet ağa fırlayıp saraya gidiyor. Padişahın huzuruna çıkıyor, Padişah:

"Baba bir emrin mi var? Bir şey mi istiyorsun?"

"Yok, Allahın emriyle kızını oğluma vereceksin."

"Kızımı oğluna vereceğim ama oğlun yılan. Hem de benim şartlarım var. Şartlarımı yerine getirirseniz, kızımı veririm, yok şartlarımı yerine getirmezseniz hepinizin kellelerinizi uçururum."

Ahmet ağa boynunu büküyor evine geliyor, Padişah bir ay müddet veriyor. Neyse idamlarına bir gün kala yılan diyor ki:

"Baba, filan yerde bir murat var, onun üzerinde bir taş var, sen oraya git. Eline üç tane taş al, o taşlan muratın kenarındaki taşa at birini mutlaka o taşa değir. Bir tanesi değse yeter. O zaman

benden selâm söyle, binanın altından bir avuç toprakla her ağaçtan bir çiğit versinler, arkana bakmadan dön gel."

Ahmet ağa yılanın söylediklerini yapıyor, geri dönerken yoldan buna kavuşup istediklerini veriyorlar. Yılan yerde dolaşarak daireler yapıyor, Ahmet ağa her dairenin içine tohum serper gibi o topraktan serpiyor, orası bittikten sonra başka tarafa geçiyorlar, oraya da adım başına bir çiğit atıyor. İşlerini bitirip yatıyorlar. Ahmet ağanın ailesi sabah kalkıp bakıyor, evlerinin karşısına bir büyük saray yapılmış, bir bahçe bitmiş hiç olacak gibi değil. İnanamıyor, Ahmet ağaya sesleniyor:

"Kalk şu vaziyete bak, gözüme bir saray görünüyor, sahi mi korkudan mı anlıyamadım."

Ahmet ağa kalkıyor bakıyor ailesinin dedikleri doğru ama bir türlü inanamıyorlar.

Sabahleyin Padişah uyanıyor, saat on olmuş ne güneş var ne ışık, soruyor:

"Arkadaşlar, güneş mi tutulmuş, bu ne karanlıktır böyle?" "Karşıya bir bina yapılmış, onun gölgesidir."

"Peki, tamam."

Ahmet ağa şartları yerine getirdi diye Padişah kızım Ahmet ağaya veriyor. Yalnız gelini götürmek için yüz tane süvari istiyor, hepsi aynı boyda aynı renkte olacak, atları da hep aynı olacak.

Yılanla babası gene aynı muratın kenarına gidip taş atıp dileklerini söylüyorlar. Yüz tane aynı renkte aynı boyda atlıyla gelip kızı alıp konağa götürüyorlar. Kız konakta yılanı görünce korkusundan kendisini pencereden atmağa kalkıyor, yılan konuşuyor:

"Korkma, ben de senin gibi bir insanım, bu yılan derisini çıkartırsam insan
olurum, yalnız sırrımı kimseye söylemiyeceksin."

Kız biraz rahatlıyor, kimseye söylemem diye yemin ediyor. Yılan derisini başından çıkarıp atınca, güneş gibi bir delikanlı oluyor. Bu sefer kız sevincinden bayılıyor, oğlan su buluyor, kızı ayıltıyor. Kız uyandıktan sonra bir zaman rahat yaşıyorlar.

Padişahın küçük oğlu varmış, onu evlendirmeğe karar veriyorlar. Her tarafa haberciler gönderip düğüne davet ediyorlar. Kıza da bir haberci gönderiyorlar. Herkes geliyor, düğün başlıyor. Yılan sürüne sürüne gene o muratın kenarına gidiyor, o taşın altından güzel bir at çıkartıyor, elbisesini değiştiriyor, tozu dumana katarak düğünün olduğu yere geliyor. Düğün başlamış davullar zurnalar çalınıyor, bir alem bir keyif. Bakıyorlar, tozu dumana katarak bir atlı geldi, cirit oynayanların arasına giriyor, bir ona vuruyor bir buna vuruyor, atını oradan oraya sürüyor, cirit oynayanların nepsi kaçıyorlar, bu yalnız ortada kalıyor. Davulcu tokmağı vuracak şaşırıyor, zurnacının kafasına vuruyor, zurnacı zurnayı çalacakken davulcunun ağzına sokuyor. Kimse bunun gibi güzel oğlan görmemiş, bunu gören kadınlar bayılıyorlar. Kız kocasını tanıyor ama ses çıkartmıyor. Kızın anası akrabaları kıza:

"Keşke böyle bir enişteniz olsaydı da başka bir şeyimiz olmasaydı. Nedir o sende gittin bir yılana vardın."

"Ben ne yapayım kaderim böyleymiş, verniyeydiniz siz verdiniz." Bu kadınların kendi gönülleri yılan oğlana düşüyor, kıza yükleniyorlar. Bir, iki, üç, beş, bu lâflar kızın çok zoruna gidiyor, diyor ki:

"Beni çok söyletmeyin, benim asıl kocam odur."

Kız kocasının sırrını söyleyince kocası bir güvercin olup uçuyor. Kız ne- kadar dövünüp ağlıyorsa da fayda vermiyor. Gitti iş işten geçti. Babası:

"Kızım üzülme, seni filân Padişahın oğluna veririm."

"Olursa, bu olmazsa başkasını istemem. Baba, bana üç kat erkek elbisesi bir terki altın, bir de at verin ben gideyim."

Çaresiz istediklerini veriyorlar, yola çıkıyor, uzak bir memlekete varıyor, orada soruyor:

"En büyük lokanta hangisidir?"

"İstanbul'da filân lokantadır, iki kapısı vardır."

"Güzel, herkese haber verin, bir hayır sahibi gelmiş, bedava yemek verilecek, isteyen başından geçeni anlatıp bedava yiyip içecek."

Neyse bütün ahali sağ kapıdan girip bu kıza başından geceni anlatıyor, bedava yiyip içip sol kapıdan çıkıp gidiyorlar. Kız erkek elbisesi giymiş, herkes onu erkek zannediyor. Bir zaman sonra bu kızın yaptığı hayır her tarafa da duyuluyor. Bir başka memlekette bir ihtiyar da bunu işitiyor. Torununu da alıp yola çıkıyor. Geze geze, dinlene dinlene yollarına devam ediyorlar. Dede

yoruluyor bir yerde yatıyor. Çocuk da ufak, bir tepe görüyor çiçek toplıya toplıya tepenin başına çıkıyor. Tepenin başında güzel bir havuz görüyor, bir sürü güvercin geliyor, havuzda yıkanıp insan kılığına giriyorlar, oradaki mağaraya giriyorlar, çocuk da gidip mağaranın içine bakıyor, güzel karyolalar eşyalar var. Çocuk dönüyor, dedesini kaldırıp yola çıkıyorlar. Neyse o memlekete geliyorlar, kız soruyor:

"Baba sen bu kadar yaş yaşadın başına neler geldi?"

"Oğlum, neler gelmedi ki, benim oğlum seferberlikte harbe gitti, şehit oldu. Bu torunumla yalnız kaldık. Seni işittik, çıktık yanına geldik."

"Peki geç içeri."

Çocuğa soruyor:

"Söyle bakalım sen ne gördün?"

"Valla amcam, ben dedemle gelirken dedem yoruldu filan yerde yattı, ben çiçek toplamağa gittim. Bir sürü güvercin geldi, oradaki havuza girip yıkandılar, insan oldular. Ben de seyrettim."

Kız sevincinden çocuğa bir kepçe altın veriyor, Ahçı başını çağırtıyor: "Gel oğlum, al bu kadar altın sana, ben gelene kadar bu lokantayı işlet, ben gelmezsem bu da sizin payınız. bırakır gidersiniz."

Kız, çocuğu yanına alıp çocuğun dediği yere gidiyor, kız bakıyor birbirinden güzel babayiğitler kocasını tanıyor. Gidip başından yakalıyor, kocası: "Nereden geldin, beni burada buldun? Beni koyver."

"Yok koyuvermem."

"Peki gidelim öyleyse."

Bir ata binip yola çıkıyorlar, yolda oğlan diyor ki: "Şimdi çok kuvvetli bir arap gelecek, bir dudağı yerde bir dudağı gökte, Bu araptan korkma, o benim annemdir. Üç defa sevdiğinin başını seversen bize dokunma, dersek bize dokunmaz. Şaşırır söyleyemezsen bizi parçalar."

Bakıyor ki bir arap geliyor, bunları yakalamak istiyor, kız da üç defa oğlanın dediğini tekrar ediyor, o zaman Arap:

"Sana bunu öğreten oğlumdur. Haydi oğlum, ben de seni insan oğluna verdim."

Bunlar peri imişler. Neyse bunlar kızın babasının memleketine geliyorlar, padişah yeni baştan düğün yapıyor, yeni baştan nikâh Kıyıyor. Bunlar muratlarına geçiyorlar, siz de gecesiniz."

Anlatan: Emine Öksüz

41
BACILAR

Ne varmış, ne yokmuş, iki bacı varmış, Bacılardan biri çok zenginmiş biri de çok fakirmiş. Zengin olan bacı fakir olana çalım edermiş. Bu fakir kadının kocası çoban, akşama kadar davar otarıyor, Akşam da bir yıkık pegin içinde oturuyorlar. Bir gün bu kadın her zamanki gibi kocasının yemeğini götürür verir, hamiledir, sancısı tutar kendini zor o pege kavuşturur. Gelir orada bir kız çocuğu doğurur. Bakar ki üç tane kız çıktı. Üç tane peri kızı birbirinden güzel bezekli.

Diyorlar ki:

"Tuttuğu altın olsun." "Güldüğünde gül açılsın." "Gezdiği yerler çayır çimen ola."

Öyle geçip gidiyorlar, bu eksik etek bir motil'in içinde yatıyor, sonra kendi kendine bir ufak kabın içinde su kızdırıyor, çocuğun göbeğini kesiyor, kendi işini görüyor, çocuğu yıkamak için bir tas su döküyor bakıyor su altın oluyor, bir tas daha döküyor o da altın oluyor: "Yarabbi sana şükür, bu nasıl kudumlu çocuktur." diyerek pis çaputlara sarıyor. Kendisi lohusa diresgen ev aramaya gidiyor. Bir ev bulup satın alıyor, kenedi ayakta dönüyor fakir. Gene su kızdırıyor çocuğa döküyor, hep altın oluyor. Kocası çoban gelip bakıyor kadın pegin içinde yok. Komşulara soruyor:

"Bizim kadın nereye gitti?" "Senin kadın falan konakta yatıyor."

Adam hemen gidiyor, değneğini indiriyor, "Bu bizim ev değil, bizim ev bir pegdi, nasıl olur buraya gelir?" diyerek içeri giriyor. Yukarı çıkıyor bakıyor karısı atlasların içinde karyolalarda yataklarda yatıyor, çocuk yanında belenmiş, yatıyor. Kadınlar hizmet ediyor:

"Karı, bu nedir?"

"Şimdi doğurdum, üç kız çıktı, kızımıza dua ettiler, döktüğüm su altın oluyor."

Neyse seviniyorlar, hemen her sabah su kızdırıyorlar ılık ediyorlar, çocuğa dökdükçe altın oluyor, Böylece zengin oluyorlar. Bîr- gün çocuk gülüyor, evin dört tarafı gül oluyor, kış gününde

güller açıyor. Çocuk epeyce büyüyor, gezmeğe başlıyor, bastığı yerler çayır çimen oluyor. O zengin bacısı kardeşine soruyor, nasıl böyle zengin oldunuz diye, o da anlatıyor. Zengin bacı da hamileymiş, o da gidip o pegin içinde doğum yapıyor, onun da bir kızı oluyor, üç huri kızı çıkıyor, diyor ki:

"Alnına."

"Ağzına."

"Eme."

Bir de bakıyorlar ki o kız çocuğunun alnında bir hortum çıkıyor. Annesi oraya gittiğine pişman oluyor ama bir faydası olmuyor. Öbür bacının kızıyla beraber büyüyorlar. Bir kız varmış döktüğü su altın olurmuş, güldüğünde güller açarmış, gezdiği yerler çayır çimen olurmuş diye her tarafa yayılıyor. Bir memleketin padişahı bunu işitiyor, bu kızı oğluna istetiyor, veriyorlar. Bu zengin teyze de kahırlana kahırlana ölüyor. Kızın düğünü tutuluyor, kızı alıp götürecekleri zaman teyzesi: "Ben de beraber gideyim." diyor. Eskiden yaylılar varmış, yaylıya gelinle beraber teyzesi, teyzesinin kızı da biniyorlar, padişahın askeriyle beraber yola çıkıyorlar. Epeyce gittikten sonra bir ara dinleniyorlar, bir halvet yerde oturuyorlar, yemek yiyorlar, su içiyorlar, abdest alıyorlar, namaz kılan kılıyor kılma-mayan dinleniyor. Sonra yola koyuluyorlar, gelin diyor ki:

"Teyze, ben acıktım susadım."

"Su yoktur, veremem."

"Teyze ne olur bir damla su ver bana Allah için."

"Bir gözünü çıkar vereyim."

Gelin mecburi elini gözüne sokuyor, gözünü çıkartıyor, teyzesi su veriyor. Biraz daha yol gidiyorlar, üç günde kavuşacaklarmış, ikinci gün oluyor, gelin diyor ki:

"Ben susadım bayıldım, öleceğim."

"Öbür gözünü de çıkart."

Öbür gözünü de çıkartıyor veriyor, kör oluyor. Bir öğle vakti gene yemek için bir yerde duruyorlar. Bu gelini teyzesi kolundan tutuyor, su içirmeğe diye bir dikenin altına götürüp bırakıyor. Elbiselerini de soyuyor kendi kızına giydiriyor, duvağı da yüzüne çekiyor, gidiyorlar. Padişahın evine geliyorlar, yataklar yemekler hazır. Yemeklerini yiyorlar, bu kızı güveğinin odasına koyuyorlar kız: "Ben yeminliyim, yüzümü açmam." diyor. Yüzünü açmıyor, zaman geçiyor, bakıyorlar ne gül açıldığı var, ne de gezdiği yerde çimen bitiyor.

O kör kız da o dikenin dibinde kalıyor. Bir ihtiyar kadın da kuzu otanyormuş. Bakıyor ki atlı geliyor, dikenin dibinde kör bir kız, soruyor:

"Sen ins raisin cins misin? Nereden buraya geldin, bu tenha vadiye düştün? "Nenekarı, ben bir garip eksik eteğim, ne olur beni de evine götür. Gözüm yoktur, Allah rızası için."

Bu kadın kuzularını önüne katıyor, bu kızı da arkalıyor, evine getiriyor. Bu kadın da fakir, sevaptır Allah rızası için bu kıza bakıyor. Bir gün bu kız "Ana, biraz su koyar mısın başımı yıkıyayım." diyor. Kadın suyu koyuyor bir tas döküyor, altın oluyor, bir tas daha döküyor altın oluyor: "Oğul, sen neredeydin, geldin bir devlet başıma kondu." diyor. Kadın zengin oluyor. Bir gün de kız gülüyor, nenekarı bakıyor kış günü güller açılıyor, kız: "Ana, bu gülü götür, padişahın sarayında gezdir, Bir deste gül bir göze, bir deste gül bir göze diye sat. Bir satın alan bulunur." diyor. Nenekarı gülleri topluyor, deste ediyor, eline alıyor., gidiyor, Padişahın sarayına giriyor, çağırıyor:

"Bir deste gül bir göze, bir deste gül bir göze"

Hemen o gelin çağırıyor:

"Getir nenekarı."

Bir gözü veriyor, gülleri alıyor. Nenekarı gözü kıza getiriyor, yerine koyuyorlar,- o gözü görüyor. Kız bir daha gülüyor, bir daha güller açılıyor. Nenekarı desteliyor saraya götürüyor, o gelin alıyor öbür gözü de veriyor. Kızın iki gözü de tamam oluyor. O gelin de gülleri kocasına gösteriyor, o da: "Benim sultan hanımın marifetleri bundan böyle olacak." diyor.

Bir gün kıtlık oluyor, padişah tellâl bağırtıyor: "Padişah, atlarını yarıya veriyor, kimin samanı varsa atları bahara kadar beslesin." diye. Herkes birer ikişer alıp götürüyor. Bu haberi nenekarı da duyuyor, kız diyor ki:

"Ana git, sen de bir tane getir."

"Oğul, biz nasıl besliyelim?"

"Sen ne edeceksin? Git getir."

Nenekarı da gidiyor padişahtan bir at istiyor, Padişah nenekarıya bakıyor, yanındakilere? Bu nenekarı yarıbuçuk ölmüş, buna o ölmüş[1] atı verin, zaten gittiği gibi ölür."

Nenekarı o zayıf hastalıklı atı alıp eve getiriyor, kız avluya çıkıyor bir aşağı bir yukarı geziyor, çayırlar bitiyor, sular deşiliyor, kuşlar ötüyor. Atı eğerden çıkartıyor, avluya kazığını çakıyor, bahara dek yeşil ot çayır çimen yiyor şişmanlıyor, aslan gibi oluyor, Hep öteki atlar ölüyorlar, kimsede ot yok. saman yok. Neyse bahar oluyor atları topluyorlar. Padişahın oğluyla vezirin oğlu beraber geziyorlar, bakıyorlar verdikleri atların çoğu ölmüş, ölmemiş olanlar da kemik gibi olmuşlar. Bir kapının önünden geçerken:

"Bu da nenekarının evi."

"Bir tane de o götürmüştü."

"O zaman ölmüştür o."

"Yok canım belki öldürmemiştir, bir kere soralım."

Giriyorlar içeri, bakıyorlar at yatıyor, öyle de şişmanlamış ki: "Allah Allah, bu kadın nasıl beslemiş bu atı?" diye birbirlerine soruyorlar. Yürüsün diye ne kadar uğraşıyorlarsa da at ne yerinden kalkıyor ne de yürüyor:

"Nene, bu at böyle şişmanlamış, bu kadar aslan gibi olmuş. Neden yerinden kalkmıyor. kimsen var mı? Başkasının sözüyle kalkar belki."

"Kimsem yok, bir kızım var."

"Git hele getir."

Kız geliyor, iki ayağı ile ata vuruyor: "Kalk kalk, ben sahibinim." diyor. Kızın öyle demesi padişahın oğlunun ağırına gidiyor: :

"Sen nasıl benim atıma sahibinim dersin?"

"Hele sen git de karının yüzünden o perdeyi kaldır, daha kaldırmamışsın git bak hele o kimdir? Benim gözlerimi çıkarttılar, dikenin dibine attılar. Nenekarı beni buldu besledi, bak benim marifetlerim, çayır çimen ettim. Bu at bahara kadar yedi böyle oldu."

Padişahın oğlu gidiyor, karısının perdesini açıyor, alnında bir şey var, ucu da ağzında emiyor emzik gibi."

Tutuyor katırın kuyruğuna bağlıyor, köpekleri de katıra salıyor. Karısına da kırk gün kırk gece düğün yapıyor, getiriyor, yiyor içiyor muradına geçiyor.

Anlatan: Şükrü Karapınar

42
BALIKÇIGİL

Zamanında zengin bir adam varmış, gayet de zenginmiş. Gel zaman git zaman bu adam fakir düşmüş, utandığından hiç dışarı çıkmıyormuş. Külfetleri de çökmüş, sekiz on nüfus, bir gün karısı diyor ki:

"Böyle oturmakla, olamaz, biz perişan olduk, bir iş yap."

"Ben ne iş yapabilirim, ben işlerden bu kadar geri kaldım, dışarıya çıkmaya utanıyorum."

Kadın da kocasının sözüne hak veriyor, kendisi nakış, oya işleyip evini idare ediyor Bunların bir çocukları yetişiyor, delikanlı oluyor, soruyor:

"Baba, Fen hiç bir iş göremez misin?"

"Oğlum ben ne iş göreyim."

"Anam, bize bir tor yapsın, balıkçılık yapalım."

"Peki."

Anaları bunlara bir balık toru dokuyor, kocasına veriyor. Adam sabah namazı hiç kimse görmeden, balığa çıkıyor, satıyor savıyor, çocuklarına ekmek alıyor, öylelikle idare ediyorlar. Bir gün oluyor, oğlan diyor ki:

"Baba, ben de seninle beraber geleyim."

"Oğlum, senin gücün yetmez, sen daha çocuksun, büyük büyük balıklar çıkıyor sen yapamazsın."

"Yok baba, ben de geleceğim."

Babası götürmüyor, çocuk ağlaya ağlaya ardı sıra gidiyor, saklanıyor. Babası toru atıyor atıyor bir şey tutamıyor, diyor ki:.

"Bu çocuk, bir yere mi saklandı, oğlum neredeysen gel."

"Baba, ben buradayım."

Oğlan gidiyor, toru eliyle atıyor, dana kadar bir balık çıkıyor. Oğlan balığı sırtlıyor, caddeden baş aşağı iniyor. Padişahın kızı, pencereden bu çocuğu görüyor, altın topu gibi babayiğit. Beslemelerine Diyor ki:

"Şu balıkçıyı çağırın, balığı alalım."

Beslemeler, çocuğu çağırıp soruyorlar:

"Fiyatı kaça, parasını verip balığı alacağız."

"Siz gidin, hanımınız gelsin."

Gidip hanıma söylüyorlar, hanım da:

"Ben neden geleyim, kaç para istiyorsa söylesin verelim."

Bu çocuk illâ hanım gelsin diye ısrar ediyor. Hanım da yedi peçenin altında hiç kimse görmemiş. Geliyor, soruyor:

"Balıkçı, yavrum, ne istiyorsun?"

"Hanım, ben senin sağlığını istiyorum."

"Acaip, benim sağlığımdan sana ne."

"Ben senin sağlığını dilerim."

"Size kim derler?"

"Bize Balıkçıgil derler."

"Sizin işiniz gücünüz nedir?"

"Bizim işimiz balıkçılıktır."

Peki söyle, parasını vereyim.

"Ben senin sağlığını isterim."

"Benim sağlığım nedir?"

"Senin sağlığın gıdıktan yukarı, gerdandan yukarı, aç göreyim."

Padişah kızı şaşırıp kalıyor ama oğlanı geri de gönderemiyor. Beslemelerin her birini bir işe yolluyor. Yedi kat peçeyi açıp gıdıktan yukarı gösteriyor. Oğlan bakıyor bir ben bir yanağında bir ben de bir yanağında var. Oğlan kaçıp eve gidiyor. Babası soruyor:

"Ne yaptın?"

"Baba, sus, filân caddeden aşağı iniyordum, köpekler balığı gördüler, üzerime hücum ettiler. beni parçalayacaklardı, balığı attım kaçtım."

"Hay Allah senin belânı vermiye."

O gece aç kalıyorlar, babaları sabahtan gene toru alıp balığa gidiyor, bu çocuk da ardı sıra gidiyor. Adam gene toru atıyor atıyor balık gelmiyor. Sesleniyor:

"Gene mi bu çocuk geldi? Oğlum, geldiysen aşirkâre çık."

"Baba, ben buradayım.'"

"Oğlum, gel şu toru at, belki Cenabı Allah çocukların rızkını verir."

Oğlan gene toru atıyor, o danadan daha büyük bir balık çıkıyor. Babası:

"Ben götüreyim.", oğlan: "ben götüreyim." diyor, oğlan hasır parçasını boynuna attığı gibi balığı sırtlıyor gene o caddeden aşağı iniyor. Sultan hanım bunu pencereden görüyor, diyor ki:

"Şu balıkçıyı çağırın, zannedersem bu balık dünkünden daha güzel."

Beslemeler balıkçıyı çağırıyorlar, soruyorlar:

Ne istiyorsun?

"Haydi gidin hanım gelsin."

Gidip Sultan hanıma veriyorlar, o da diyor ki:

"Söyleyin, bunun da ötekinin de parasını vereyim, gitsin."

Çocuk ısrar ediyor, gene hanım yedi peçenin altında geliyor, soruyor:

"Balıkçı, bu balığa ne istiyorsun?"

"Hanım, ben senin sağlığını istiyorum."

"Benim sağlığımdan sana ne, sen bir balıkçı ben bir padişah kızı. Söyle ne kadar istiyorsan sana balıklatın parasını vereyim."

"Yok, ben senin sağlığını istiyorum."

Padişah kızı bunu geri de gönderemiyor, çaresini de bulamıyor, beslemelerin her birini bir tarafa yolluyor. Soruyor:

"Balıkçı, sen her daim böyle külüstür mü gezersin? İyi çamaşır iyi elbise giymez misin?"

"Benim yaptığım fiyakayı kimse yapamaz."

"Peki, benim sağlığım ne?"

"Senin sağlığın, göbekten yukarı aç göreyim."

"Kız göbekten yukarı açıyor, oğlan bakıyor bir ben bir göğsünde bir ben bir göğsünde var. Oğlan hemen kaçıp eve gidiyor. Babası soruyor:

"Balığı ne yaptın?"

"Baba sus, gittim eşrafın içine girdim, ben fiyat söyledim, bu fiyattan balık mı olur diye onlar bana hırslandı ben onlara hırslandım, beni değeceklerdi, ben de kaçtım geldim."

O gece aç susuz per perişan yatıyorlar. Sabah oluyor, seher vakti, şafak daha yeni atıyor, babası toru alıp gidiyor, oğlan da ardı sıra gidiyor. Adam toru atıyor atıyor balık gelmiyor, diyor ki:

"Olmaya ki bu çocuk gene gelsin, oğlum neredeysen gel, hele bir de sen at.

"Çocuk toru atıyor inek kadar bir balık çıkıyor. Çocuk babasına diyor ki:

"Baba, bu kere de ben götüreyim, bir daha götürmem."

Oğlan gene balığı sırtlıyor, gene o caddeden aşağı iniyor, bağırıyor:

"Balık alın balık."

Kız gene pencereden görüyor, diyor ki:

"Şu oğlanı çağırın, o balığı da alalım."

Oğlan gelip balığı kapıya atıyor, beslemeler soruyorlar:

"Ne istiyorsun?"

"Hanımın sağlığını istiyorum."

Beslemeler gidip hanıma söylüyorlar, hanım diyor ki:

"Bu nedir, bizim kapımıza geldi?"

Beslemeler gidip balıkçıyla konuşuyorlar, o gene diyor ki:

"Siz gidin, hanım gelsin."

Hanıma söylüyorlar, hanım gene yedi peçenin altında aşağıya iniyor:

"Balıkçı, bu üç balığında fiyatlarını söyle, paralarını vereyim."

"Ben parada değilim, ben de para çok."

"E... Benim sağlığımın sana ne menfaati var?"

"Hiç bir menfaati de yok. Diz kapağından yukarı aç da göreyim."

Onda da var, gözü kör, lâkabı alçakmış, diz kapağından yukarı açıyor, oğlan bakıyor, bir edüğünde bir ay, bir edüğünde de bir yıldız, kaçıp eve geliyor, diyor ki:

"Baba, ben daha gitmem, ne edersen et, ben bu balıklarla derde girdim."

O çoluk çocuk acından per perişan, o gecede yatıyorlar. Sabahtan adam balığa gidiyor, oğlan artık gitmiyor. Babalan balık tutuyor, çocuklarına her bir şey alıp getiriyor. Çocuklar biraz gözlerini açıyorlar. Bir zaman böyle geçiyor. Bu çocuk bir gün çarşıya gidiyor, bir tellâlın bağırdığını duyuyor, kulak verip dinliyor. Tellâl diyor ki:

"Padişahın kızı büyük vezirin oğluna "verilecek. Padişahın kızım dünya yüzünde gören yoktur. Eğer gören varsa gelip nişanlarını söyliyecek. Doğru söylerse Padişahın kızını o alacak, doğru söylemezse boynu cellat olacak."

Bu oğlan bunu duyunca güzel bir konakları varmış onu satıyor, parayı alıyor. Çoluk çocuk dışarı atıyorlar. Babası ekmek öte beri almış eve geliyor ki çoluk çocuk sokakta, burası benimdir, oğlan satamaz diyorsa da kimse onu dinlemiyor. Adamcağız o evin yanına bir lâğım kazıp çoluk çocuğunu oraya yerleştiriyor.

Oğlan da konağın parasını alınca terziye gidip kendisine üç kat elbise kestiriyor. Üç gün de günü var, bara gidiyor, saza gidiyor, keyf ediyor, para geniş. Kızın tarifini vereceği gün geliyor, tarifi veremiyenlerin boyunları cellât oluyor. Bu padişahın kızı da beslemeleri tembihliyor:

"Göz kulak olun, o balakçı buradan geçerse, hemen onu içeri alın. Beni gören biri o var, gidip babama söylerse, babam beni ona veril."

Beslemeler bir de bakıyorlar, gözlüklü, kunduraları cızırtılı, yumurtanın içinden çıkmış gibi bir çocuk, insan bakmaya kıyamıyor. Diyorlar ki:

"Vallah işte geliyor balıkçı."

Kız da pencereden çocuğu görünce vuruluyor, beslemeleri yolluyor:

"Aman balıkçı hanım seni çağırıyor."

"Haydi gidin, ben gidip Padişaha söyliyeceğim, kendisini alacağım."

"Gel, hanım seni çağırıyor." .

Bunu iteleyip içeri sokuyorlar, koltuklayıp kızın odasına götürüyorlar. Kız diyor ki:

"Sen beni ne edeceksin? Sen ne kadar para istiyorsan söyle, ben sana parayı vereyim. Böyle yapma."

"Yok."

Boğuşuyorlar, itişiyorlar, yemiş getiriyorlar, anlatmanın saati varmış, saati bitince daireler kapanıyormuş, bunu oyalıyorlar. Kız:

"Sana para vereceğim, söyleme."

"Ne kadar?"

"Bin lira vereyim."

"Yok olmaz."

"Üç bin lira."

"Ben sana vereyim, ben parayı ne yapayım."

"Altı bin lira vereyim."

"Ver."

Altı bin lirayı alıp doğru babasının yanını gidiyor, diyor ki:

"Baba, al bu birinci balığın parası. Aman ne yaparsan yap on beş güne kadar Padişahın sarayının karşısına bir apartman çoktur."

Babası parayı alıyor, Oğlan gene gidiyor, zevkine keyfine bakıyor. Sabah olunca gene daireler açılıyor. Padişahın kızı gene beslemeleri tembihliyor:

"Aman balıkçı buradan geçerse hemen içeri alın."

Beslemeler, balıkçıyı görünce kapının önüne çıkıyorlar, diyorlar ki:

"Gel içeri, hanım seni bekliyor."

"Benim hanımın yanında ne işim var, gidip söyliyeceğim de kendisini alacağım."

"Hele gel, seni çağırıyor."

Oğlanı içeri itiyorlar, koltuklayıp yukarı çıkartıyorlar. Erişiyorlar, boğuşuyorlar, muhabbet yapıyorlar, çerez yiyorlar, oğlanı oyalıyorlar. Dairelerin kapanmasına bir saat kala, çocuk diyor ki:

"Ben kalkıp gideyim."

"Nereye gideceksin?"

"Daireler kapanmadan söyliyeyim de seni alayım."

"Sana altı bin lira vereyim, söyleme."

"yok."

"Dokuz bin lira."

"Peki ver."

Dokuz bin lirayı alıp babasına gidiyor, diyor ki:

"Baba, bu dokuz bin lira da ikinci balığın parası, aman sen devam et, konağı çoktur."

Sabah olunca bu çocuk gene hamamına traşma gidiyor, vakit tamam, oluyor, daireler açılıyor. Oğlan gene caddeden yukarıdan aşağı iniyor, beslemeler hemem bunun önüne çıkıyorlar: "Hanım seni çağırıyor."

"Baba, gidin hanımın yanına. Bu gidin son gündür, ben gidip söyliyeceğira." Velhasılı gene oğlanı zorla içeri sokuyorlar. Dairelerin kapanmasına bir saat kalana kadar bu oğlanı Padişahın kızı oyalıyor. Oğlan: "Ben kalkıp gideyim." "Para vereyim söyleme." "Ben parayı ne edeyim"?' "Sana on iki bin lira vereyim."

"Yok."

"On beş bin lira."

Kız oh beş bin lirayı veriyor, daha kavuşamaz diye oğlanı salıveriyor. Oğlan parayı gene babasına götürüp diyor ki:

"Baba, bu on beş bin lira da üçüncü balığın parası."

Hemen seğirtip meclise gidiyor, meclis de ayağa kalkmış, dağılacak bu çocuk diyor ki:

"Benim tarifem yar, ona söyliyeceğim. Eğer bir noksanım varsa benim boynumu cellat edersiniz."

Meclistekiler tekrar oturuyorlar.

"Söyle."

"Padişahın kızını birinci tarifesi, bir ben bir yanağında bir ben de bir yanağında var. İkinci tarifesi, her iki göğsünün üzerinde de birer ben var. Üçüncü tarifesi de, bir bacağında bir ay şekli, bir bacağında da bir yıldız, şekli var."

Tutup çabucak bir Ermeni bir de İslâm hemşire gönderiyorlar. Hemşireler kızı muayene ediyorlar, bakıyorlar oğlanın dedikleri doğru. O vakit, kızı oğlana veriyorlar, yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Asi Akış

43
KARA DİRHEM HOKKASI

Bir varmış bir yokmuş. Allah'tan gayri kimse yokmuş, Deve tellâl iken sıçan berber iken, bir Padişahın oğlu gezerken bakmış ki, bir alan pişman, bir de almayan pişman diye tellâl bir sandık satıyor. Padişahın oğlu üç aşağı beş yukarı alıyor bu sandığı. Açıyor bu sandığı ki bir dudağı yerde bir dudağı gökte çirkin bir arap çıkıyor. Arap "Aleyküm selâm" diyorsa da Padişahın oğlu hiç memnun kalmıyor. Bu çirkin adam nasıl bana rast geldi, ben bununla ne yapacağım diye düşünüyor. Padişah oğlu bunu hizmetçi yapıyor. Bunu nereye gönderse anında şimşek gibi gidip geliyor.. Padişah oğlu bunun hizmetinden memnun ama suratına bakılmıyor. Keşke koyup gitse bana hizmeti de lazım değildi diye düşünüyor. Arap bir gün diyor ki:

"Padişahım, ben biliyorum sen bir Padişah oğlusun. Ben de Ecinli Padişahının oğluyum. Beni o sandığın içine tılsımla hapsettiler. Sen beni kurtardın ben sana çok iyilik edeceğim. Ben babamı annemi çok özledim, bana izin ver gideyim."

"Hay hay izin senindir."

"Ama seni de götüreceğim."

"Canım beni ne edeceksin?"

"Yok, seni de babamın makamına götüreceğim."

Ecinli Padişahının oğlu diye bundan korkuyor, kalkıyor bununla beraber yola çıkıyor. Taşlık bir yola giriyorlar, kötü kötü yollardan gidiyorlar, bu Arap elini ağzına atıp bir ıslık çalıyor, bütün ecinli tayifesi ortalığa dökülüyor. Dünya akser kesiyor. Babası da atına binmiş, oğlunu karşılıyor. Arap bu oğlana diyor

"Yalnız senden bir ricam var. Benim babam da bir Padişahtır, geldiği zaman senin resmi tazim et."

"Ben resmi tazım ederim."

"Ben resmi tazım ederim.

Babası bunların yanına gelince bu çocuk resmi tazim ediyor. Bir taşın deliğinden içeri sokuyorlar. Bu Padişahın oğlu, Yarabbi ne yapacağım diye düşünüyor. Arap da babasına: "Baba amanın bunlar çok naziktir, dilberdir hoştur. Bana çok iyilik etti. Nerede güzel taife varsa onlara hizmet ettir, "diyor. Bunu yediriyor içiriyorlar, hizmet ediyorlar. Üç gün geçince bu oğlan: "Ben artık gideceğim." "Yok nereye gideceksin, daha şu karşı ki taşın deliğinde benim hemşiremin payı tahtı var, daha oraya gideceğiz."

"Baba etmeyin, bana izin verin, ben gideyim."

"Babam sana, şamdanım evlâdımı kurtarmışsın, işte muradını derse, sen üç tane kara dirhem hokkasını iste, başka bir şey kabul etme."

Bir zaman daha geçiyor, Ecinli Padişahı diyor ki:

"Evlâdım, iste muradını, seni yolcu edeyim."

"Muradım sağlığındır, senden üç tane kara dirhem hokkası varmış, onları bana ver."

"Eyvah neden onları söyledin, o sırdı. O sır verilmez."

"Baba ahır vereceksin."

"Verelim oğlum ama bu sır taşıdır, Kullanamazsan seni öldürül." Birinci kara dirhem hokkası, her ne muradın varsa ondan iste, birinci kara dirhem hokkasını açtın mı istediğin şeyler yapılır. İkincisinde yiyecek içecek bulunur. Üçüncüsünde de Ecinli taifesinin askeri vardır. Nereyi feth etmek istiyorsan, anında fethedersin."

Padişahın oğlu kara dirhem hokkalarını alıp yola çıkıyor. Elazığ'a iki saatlik yolda üç tane hırsız, yol kesici adam soymak için bekliyorlar. Bu hırsızlar yüzer metre aralıklarla bekliyorlar. Bu hırsızlardan birincisini görüyor, yanına geliyor, selâm veriyor. Soruyor:

"Necisin efendim sen?

"Yolcuyum."

Kalbinden bu hırsız herhalde diye geçiyor. Diyor ki:

"Oğlum, şuradan biraz çalı çırpı getir de şurada birer kahve içelim, koyup gidelim."

"Peki efendim."

O adam çalı çırpı toplayana kadar bu kara dirhem hokkasını açıyor, içinden bir arap çıkıyor. Soruyor:

"Yapayım mı yıkayım mı?"

"Yüz direkli bir çadır isterim."

Hemen yüz direkli bir çadır kuruluyor, hırsız arkasını dönüyor ki dünya çadır olmuş. Neyse halayıklar hizmetçiler kaveyi pişiriyorlar. Bunlar kahveyi içiyorlar. Padişah oğlu:

"Haydi oğlum, şu ocak yaptığın taşları topla, seninle binip gidelim."

"O taşları götürüp atana kadar, Padişah oğlu hokkayı kapatıyor, hırsız dönüyor hiç bir şey kalmamış. Bunlar beraber yola çıkıyorlar, ikinci hırsızın yanma geliyorlar. İkinci hırsız arkadaşının yanında bir adamla geldiğini görünce bunun gücü soymaya yetmemiş, beraber soyalım diye getiriyor, diye düşünüyor. Padişah oğlu bunlara diyor ki:

"Haydi siz beraber gidin biraz çalı çırpı getirin de birer fincan kahve içelim."

Onlar gidince kara dirhem hokkasını açıyor, beş yüz direkli bir çadır istiyor. Çadır hemen kuruluyor, hizmetçiler halayıklar hizmet ediyorlar. Hırsızlar, bunun sırrını merak ediyorlar. Neyse orada da yiyip 'cip kalkıyorlar. Padişah oğlu hırsızlara farkettirmeden gene hokkayı kapatıyor. Bu sefer üçü beraber yola çıkıyorlar, üçüncü hırsızın yanına geliyorlar. Orada da aynı oyunu oynuyor. Bunlar diyorlar ki:

"Sende biriş var gel bize söyle."

"Söylenmez bu bir sırdır. Benimle arkadaş olur musunuz?"

"Peki olalım."

Bunlar arkadaş oluyorlar, az gidiyorlar, uz gidiyorlar, dere tepe düz gidiyorlar. bir çuvaldızlık yer gidiyorlar. Bir dağın başına gidiyorlar, orası da Padişahın sarayının karşısıymış, Padişah oğlu diyor ki:

"Gidin biraz taş getirin, burada bir saray yapalım, burada oturalım." Kara dirhem hokkasını açıyor, Ecinli taifesi çıkıyor, soruyorlar:

"Yapalım mı yıkalım mı?"

"Öyle bir saray yapın ki Padişahın sarayı benim sarayımın gölgesinde kalsın.

O dakikada Padişah oğlunun istediğinden âlâ bir saray yapılıyor. Padişah uyanıp bakıyor kendi sarayı gölgede kalmış. O sarayı kimin yaptırdığım öğrenmek için bekçileri yolluyor. Bekçiler gidiyorlar, kapıyı çalmak için ellerini uzatınca burunları kulakları yere düşüyor. Vuranı da göremiyorlar. Padişah hizmetkârlarına:

"Gidin, buranın Padişahı sizin sarayınızı görmeye gelecek deyin."

Bekçiler gidip haber veriyorlar. içeriden "buyursun, gelsin" diye bir ses geliyor. Padişah askerini toplayıp gidiyor. Oturuyorlar çeşit çeşit yemekler, içmeler, Padişah şaşırıyor. Diyor ki:

"Sen de benim sarayıma buyur, benim bir kahvemi iç."

"Peki efendim, geliriz."

Kalkıyorlar ertesi gün, Padişahın sarayına gidiyorlar. Gitmeden önce bu kara dirhem hokkasını kapatıyor, ne saray ne de bir şey kalmıyor. Padişah bunlara ziyafet veriyor ama bu oğlanın ziyafeti gibi değil tabi. Padişahın askerine de birer avuç altın dağıtıyor. Akşam oluyor Padişah diyor ki: . "Sizden bir arzum var, kabul eder misiniz?"

"Buyrun."

"Biz, malum öşür aldık Buğdayı arpaya. arpayı yulafa katmışlar. Anbara yığdılar. Askere yemek verilecek, seçmeyle bitmiyor, bu gece siz de dört kişi bize yardım etmez misiniz?"

"Ayıklarız, baş üstüne efendim."

Padişan yattıktan sonra hırsızlar buna kızıyorlar:

"Nene lâzım da ayıklarız diyorsun, biz bunu nasıl ayıklıyalım? Hepsi birbirine katışmış."

Ayıklamağa başlıyorlar, biri diyor ki:

"Öf kamun ağrıyor."

"Kalk git yat."

O gidip yatıyor, bu sefer ikincisi başlıyor:
"Öf başım ağrıyor, öyle ağrıyor ki:
"Cehennem ol, sen de yat."
O dagidip yatıyor, bu sefer üçüncüsü başlıyor:
"Valla ben onlardan da fena oldum."
"Sen de git, yat."
O da yatınca bu hemen kara dirhem hokkasını açıyor, ecinni çıkıyor:
"Yapalım mı yıkalım mı ?"
"Bütün taifeler dökülsün, bunları ayıklasınlar, her birini ayrı ayrı çuvallara koysunlar, cirbirlerinin üzerine istif etsinler." "Yum gözünü, aç gözünü." Bakıyor hepsi ayıklanmış düzenlenmiş. Sabahleyin Padişah hayret ediyor.
Diyor ki:
"Oğlum, iste muradını."
"Senin sağlığını."
"İste muradım."
"Muradım, sağlığın."
"İste muradını."
"Sağlığın."
Etrafındakiler: "Padişahım, kızını bu adama ver, bunda bir is var." diyorlar. Bu Padişah da kızını buna veriyor. Bu padişahın kızım alıyor fakat kılıcını ortaya koyuyor, yatıyor. Bu Padişah oğlu rüyasında bir peri kızına aşık olmuş. Bunun için Padişah kızım hatır için alıyor ama elini sürmüyor. Padişahın da dört tane kızı varmış birini buna üçünü de o hırsızlara vermiş. Bu padişah oğluyla evlenen kız babasına haber veriyor, bu oğlan benimle konuşmuyor diye. Padişah oğlanı çağırıyor, soruyor:
"Oğlum, kızımın ne kurusu var?"
"Padişahım kızının hiç bir kusuru yok. Yalnız benim bir nişanlım var, eğer onu bulursam. senin kızın el değmemiş gene senindir. Bulamazsam gene gelirim benim ailemdir."
Padişah oğlu, kara dirhem hokkalarım alıp yola çıkıyor. Gidiyor, gidiyor, az gidiyor, çok gidiyor, bir çuvaldızlık yol gidiyor. Daracık bir evde çıkrık eğiren bir kadın görüyor. Diyor ki:
"Anakarı, ne olur beni misafir etmez misin?"
"Oğlum, gözün kör mü, görüyorsun çıkrığın yarısı içerde yarısı dışarda seni nasıl misafir edeyim."
"Anakarı, al sana bir avuç altın vereyim, beni misafir et."
"Oğul, atına da yerim var, itine de yerim var. Buyur buyur içeri".
Alıyor içeri, oturuyor, soruyor:
"Anakarı, bu sizin şehirde Gülperi isminde bir kız varmış. Sen biliyor musun?"
"Nasıl bilmem ay oğul, o dünya güzelidir."
"Anakarı, onu bana yapmaz mısın?"
"Yaparım oğul, sen bana bir avuç altın daha ver."
"Peki anakarı, vereyim."
"Şimdi sen çerçi gibi onun kapısının önünden geç. Sen kızı gör, o da seni görsün. Ben o kızı sana yapayım."
Oğlan kadının dediği gibi kızın evinin önünden geçiyor. Oğlan rüyasında bu kızı gördüğünde bu kız da oğlani görmüş. Kız pencereden bakıyor rüyasında gördüğü çocuk. İğne iplik almak bahanesiyle bunu içeri alıyor. Birbirlerine macerayı anlatıyorlar. Kız diyor ki:
"Benim anam devdir, seni parçalar. Ben seni saklıyayım. Annem gelince hamur yoğurmaya oturur. Bir memesini bir omuzunda bir memesini de bir omuzuna atar. Annem çok çirkindir ondan korkma. Hamur yoğururken arkasından gel iğneyi memesine sok. O ölür, o zaman biz de evleniriz. Batıramazsan bizi muhfeder."
Dev karısı geliyor, hamur yoğurmaya oturuyor, oğlan kavuşup buna iğneyi batırıyor. Dev karısı:
"Yiğit, erkeksen bir daha sapla."
"Yiğidin şartı birdir."

İğneyi çekmeyince dev orada ölüyor. Bu kızla oğlan oradan muhabbet ediyorlar. Bu kız o kadar güzelmiş ki oğlan onu görünce namazını şaşırıyor. Kız da çocuk namazını şaşırtmasın diye saçından beş tel koparıp seccadeye koyuyor. Bir rüzgar geliyor, kızın saçlarını oradaki suya savuruyor. Bunlar otururlarken o cadı kadın geliyor, diyor ki:

"Aferin aferin, birbirinizi buldunuz, maşallah ne hoş."

Gizliden kıza da diyor ki:

"Kızım, sen onu çok seviyorsun ama o seni o kadar sevmiyor."

"Nereden anladın?"

"Belli belli kızım, seni sevseydi sırrını sana söylerdi."

Kız oğlanın yanına geliyor, diyor ki:

"Bak, anakarı bile anladı, sen beni çok sevmiyorsun."

"Yok, çok seviyorum."

"Seviyorsan sırrını söyle?"

"Benim sırrım bu kutudadır."

Oğlan söylüyor, düşüp ölüyor. Kız kalkıp cadıyı yakalıyor, sen bana bunu nasıl yaptın diye ağlayıp sızlıyor. Cadı kadın:

"Kızım, korkma bunlar Padişah sülalesidir, kırk gün uyur, kırk gün sonra kalkar."

Kız da inanıyor. Sıçanlar da gelip kara dirhem hokkalarını duvarın deliğine taşıyorlar. O Vaktin Padişahı da balık avına çıkmış, balık tutmuş, balığın karnından bir kaç tel pırıl pırıl saç çıkmış. Padişah o saç tellerini görünce cadı kadım çağırmış:

"Bu saçın sahibini sen tanıyor musun?"

"O benim elimde."

"Sana ne verirsem onu bana verirsin?"

"Bana bir çift ayakabı al."

Padişah bir çift ayakabı alıyor. Cadı kadın küpüne binip kızın avlusuna iniyor. Kıza diyor ki:

"Gel kızım gel, sen kırk günü say o Padişah oğludur ayılacak. Gel şu küpteki çalgıları dinle de ferahla."

Kızı kandırıp küpe sokuyor, Padişahın sarayına indiriyor. Padişah kızı görünce seviniyor, kızı razı edemiyor, kız diyor ki:

"Bana kırk gün mühlet ver."

Padişah çaresiz kabul ediyor. Kırk birinci gün kız kendinden kalan kara hokkasına açıyor. Bir Arap çıkıyor, soruyor:

"Yapayım mı yıkayım mı?"

"Padişah oğlunu dirilt."

Oğlan hemen canlanıyor, kızın Padişahın yanında olduğunu öğreniyor. Duvarın kenarından kara dirhem hokkasını bulup alıyor, açıyor. Arap çıkıyor, soruyor:

"Yapayım mı yıkayım mı?:"

"Padişahı Kaf dağının arkasına at, beni de kızın yanına."

Padişahı Kaf dağının arkasına atıyorlar. Bunu da kızın yanına götürüyorlar. Yiyor içiyor, muradına geçiyor.

Anlatan : Teyibe Yaman

44

ÖKSÜZ KIZ

Bir varmış bir yokmuş, bir baba, bir anne bir de kızları varmış. Bir gün anne ölmüş, yerine analık gelmiş; Her gün bir kızı yazıya gönderirmiş. Eline-de bir dilim arpa ekmeği verirmiş. Çocuk ağlaya ağlaya gidermiş, arpa ekmeğini ne yiyebilirmiş nede yutabilirmiş. Bir gün yazıya götürdüğü inek dile geliyor, diyor ki:

"O ekmeği getir ben yiyeyim. Sen gel benim kulağıma gir, orada güzel yemekler var, onları ye."

O günden sonra, kız arpa ekmeğini ineğe veriyo, kendiside ineğin kulağına girip güzel yemekler yiyor. Bu analığında bir kızı oluyor. Analık bakıyor, üvey kızı günden güne şişmanlıyor, güzelleşiyor, kendi kızına yumurtalar içirtip tereyağlar yedirdiği halde üvey kızı gibi olmuyor. Bunun için bir gün de kendi kızını yazıya gönderiyor. Ona da bir dilim arpa ekmeği veriyor. Üvey

kızı evde alıkoyuyor. Kız gidiyor, yazıya, acıkıyor. Arpa ekmeğini yiyor, ekmek boğazında kalıyor, gözleri yaşarıyor. Analığın üvey kıza neler ettiğini bildiği için inek hiç sesini çıkartmıyor. Kız eve geliyor, diyor ki:

"Anne anne, beni daha gönderme, ben o ekmeği yiyemiyorum. Gene o kızı gönder, ben az kalsın ölüyordum."

Ertesi gün analık üvey kıza biraz pamukla bir iğ veriyor, diyor ki:

"Bugün bunu eğir, makara ipliği gibi yap."

Kız alıp geliyor, pamukla iğe bakıp ağlıyor, inek soruyor:

"O ne, neden ağlıyorsun?"

"Analığım dedi ki, bunu makara ipliği gibi eğir."

"Getir o pamuğu, ben yiyeyim, sen de yanımda otur sar."

Kız pamuğu iğneğe veriyor, inek pamuğu yutuyor, kulağından inceçik makara ipliği gibi çıkartıyor, kız da sarıyor. İpliği eve götürüyor, bu kız artık hepsinin diline düşüyor, bu-kız-böyle güzel ip.eğiriyor diye. Analık kızına diyor ki:

"Bak kızım, o nasıl herkesin gözüne giriyor, bugün de sen al pamuğu götür eğir."

Kız pamuğu alıp gidiyor, kalın kalın eğiriyor. Tabi hiç pamuk iğde eğirilir mi? Eve geliyor, annesine diyor ki:

"Anne ben eğiremedim?"

"Sen yapamamışsın, bak o kız inek otarıyor, hem şişmanlıyor, hem de pamuk eğiriyor."

Analık inekten şüpheleniyor, kocasına diyor ki:

"Bu ineği keselim."

"Nasıl keselim, biz onun sütünü içiyoruz, yoğurdunu, yağını yiyoruz." "Yok keseceksin."

Kadın sonunda kocasını kandırıyor. İneği kesmeğe karar veriyorlar. Bu öksüz kız gidip ineğin yanına oturuyor, ağlıyor. İnek soruyor.

"Neden ağlıyorsun."

"Seni kesecekler, ben ne yapacağım?"

"Beni kestikleri zaman, ben etimi onlara haram edeceğim, onlar yiyemiyecekler, onlara acı gelecek. Sana da şeker gibi gelecek, sen ye. Kemiklerimi de bir beyaz patistakaya sar, benim yemliğimin altına koy."

İneği getirip kesiyorlar, eti bunlara acı geliyor, yiyemiyorlar. Kıza etler şeker gibi geliyor, o yiyor. Kemikleri toplayıp beyaz patistakaya sarıyor, yemliğin , altına gömüyor. Aradan bir iki ay geçiyor. Bir padişah evleniyormuş, bunlara da davetiye kâğıdı geliyor. Analık kendi kızını beziyor, düğüne gitmeden evvel üvey kızma da diyor ki:

"Bu kazanın, içini biz gelene kadar göz yaşı ile dolduracaksın."

"Ben bunu nasıl göz yaşıyla doldurayım?"

"Dolduracaksın işte."

Bir teneke, buğdayla bir teneke mercimeği birbirine karıştırıyor, kıza diyor ki:

"Bunları tek tek ayıracaksın. Biz iki güne kadar geleceğiz, sen hem bunları ayıkla, hem de kazanı göz yaşınla doldur."

Onlar gidiyorlar, bu kız da oturup ağlıyor, ağlıyor. Ne kadar ağlasın ki kazan dolsun. O taraftan da bir tuzcu geçiyormuş, ağlama sesini duyunca, soruyor:

"Ne ağlıyorsun kızım?"

"Analığım dedi ki, sen bunu göz yaşınla dolduracaksın."

"Gel kızım, al bir ölçek tuz, iki teneke de su koy, işte sana göz yaşı. Göz yaşı da tuzlu."

Neyse göz yaşı oluyor, oturuyor mercimeklerle buğdayları ayıklıyor, kapıdan kalbur satan gurbetler geçiyor, bundan ekmek istiyorlar, bu da veriyor, diyor ki:

"Analığım bunları ayıkla dedi, ayıkladım ama bitmiyor."

"Getir sana eliyelim."

Eliyor hep buğdaylar altına iniyor, mercimekler üste kalıyor, kızın aklına ineğin kemikleri geliyor. Yemliğe gidip kemiklere bakıyor, orada altın işlemeli elbiseler, atlar, ne araşan var. Kız hemen giyinip ata biniyor doğru düğüne gidiyor. Orada bakıyor analığı ile bacısı ayakabılığın içinde oturuyorlar. Bu gidince herkes bunu padişahın kızı zannediyor, bunu karşılayıp oturtuyorlar. Biraz oturuyor, bakıyor analığı ile bacısının dönme zamanı hemen onlardan önce kalkıyor. Yolda

gelirken aceleden ayakkabısı çeşmeye düşüyor. Bu eve geliyor, üstündekileri çıkarıp saklıyor. Analığı da eve geliyor, bu soruyor: "Nasıl abla düğün keyifli miydi?"

"Ya çok keyifliydi, hele görseydin bir de Padişahın kızı geldi, karşıladılar, o kadar kıymet verdiler ki, Düğün çok güzeldi, o kız da çok güzeldi."

Analık kendi üveyi olduğunu bilmiyor. Padişahın oğlu atını çeşmeye götürüyor, orada kızın ayakkabısını buluyor. Diyor ki:

"Bu ayakkabı isimin ayağına olursa ben onu alacağım." Her tarafı gezdiriyorlar, kiminin ayağına küçük geliyor, kiminin ayağına büyük geliyor. O kızın ayağına tam geliyor. Analığı az kalıyor patlıya. Düğün yapıyorlar, kızı bindirip götürüyorlar. Yiyor içiyor, muradına geçiyor.

Anlatan: Emine Öksüz

45
SIÇAN ÇOCUK

Vakti zamanında, bir karı bir koca varmış, hiç çocukları olmamış, "Yarabbim ne olur bize bir evlât ver, hele nasıldır evlât tadı, nasıl büyütür insan, nasıl eder? Bize de bir tane bağışla Yarabbi." demişler. Kadın hamile olmuş, doğurmuş bir sıçan: "Yarabbi bu ne haşarattır?" demeleriyle Sıçan dile gelmiş:

"Ana, git Padişahın kızını bana iste."

"Oğlum, ben fakir kadın nasıl gideyim Padişahın kızını istiyeyim."

"Ne edeceksin sen git iste."

Kadın gitmiş, Padişahın evine merdivenden çıkarken, Padişah yukarıdan görmüş: "Şu fakire bir şey verin gitsin." demiş, kadın da dönmüş gelmiş eve:

"Padişah beni gördü, cariyelerine: "Şu fakire bir şey verin gitsin." dedi hiç daha yukarı çıkmadım."

"Ana, sen yukarı çık git orada altın sandalye bir de gümüş sandalye var, sen altın sandalyaya otur, o bilir ki kızını istemeğe geldin."

Neyse, kadın bir daha gidiyor, altın saldalyaya oturuyor, Padişah anlıyor ki kızını istemeğe gelmiş, oğlu da sıçan ama Padişah bilmiyor:

"Allanın emriyle küçük sultan hanımı bizim oğlana vereceksiniz."

"Benim üç şartım var, eğer yerine getirirseniz vereyim. Biri benim evimle senin evinin arasında öyle bir çeper çekilecek ki yılan bile geçemiyecek kadar sık olacak. İkinci şartım, benim sarayımın karşısında benim sarayımdan daha yüksek bir saray olacak, gölgesinde benim sarayıma güneş gelmiyecek. Üçüncü şartım da, bir tabak yemek olacak bir cemaat yiyecek, yemek kurtulmayacak."

Bu kadın eve geliyor.

"Oğlum, ben gittim öyle de pişan oldum, öyle bir şeyler söyledi Padişah."

"Ne dedi ana?"

"Dedi ki, bir çeper çekilecek, çeper o kadar sık olacak ki yılan bile geçemiyecek benim kızım, benim evimden sizin evinize gide gide. ikincisi sarayımın karşısına bir saray daha yapılacak. o Saray da benim sarayımdan yüksek olacak ki benimkine gölge edecek. Üçüncüsü de bir sahan yemeği bir cemaat insan yiyecek gene de kurtulamayacak."

"Ana, onda ne var, sen onu mu merak ettin? Falan yerde bir delik var, oraya git içine çağır, de ki, Ahmet, Mehmet sana selâm söyledi, bu gece Padişahın sarayı ile bizim evin arasına biraz sıçan dikeni neyin taşıyacaksın?"

Kadın gidiyor, Sıçan çocuğun dediğini yapıyor. Sabah oluyor, bir de bakıyorlar ki ne bakalar bir çeper çekilmiş ki üstüde örtülmüş altı da hiç güneş bile girmiyor, öyle sık bir çeper. Birinci vaadi yerine geldi.

Sıçan çocuk diyor ki:

"Ana, git gene o delikten çağır, de ki, Ahmet, Mehmet sana selam söyledi, bizim Padişahın evinin karşısına bir kaç kerme merme taşıyacaksın."

Kadın gene gidip söylenileni yapıyor. Sabah oluyor bakıyorlar ki öyle bir bina yapılmış ki kerpiçten, Padişahın evinden daha yüksek daha güzel. Öyle de gölge vermiş ki Padişah bilmiyor, uykudan kalkmıyor, gece zannediyor. İkinci şart da geliyor yerine. Kadın gene' o deliğe gidiyor, diyor ki:

"Ahmet, Mehmet selâm söyledi, bir cemaat çağıracak biraz yemek göndereceksin."

Bir balık kızartması yapıyor, pirinç pilâvıyla karışık indiriyor. Gelen yiyor, giden yiyor, ordular yiyor, yemek kurtulmuyor. Üçüncü şart da yerine geliyor. Gelini getirecekler, düğün tedariki oluyor artık davullar zurnalar başlıyor, düğün oluyor. Kadın gidip o delikten bağırıyor:

"Ahmet, Mehmet sana selâm söyledi, biraz ufak tefek kumaş parçalarını göndereceksin, lâzım."

Öyle atlaslar öyle ipekler öyle kumaşlar geliyor ki hadsiz hesapsız. Neyse gerek mücevheratı gerek ufak tefeği tamamlanıyor. Gelin tedariki görülüyor, davullar, zurnalar, gelini zevkle keyifle getiriyorlar. Kız içeriye giriyor kibir sıçan, ayağıyla vuruyor, nasıl vuruyorsa o sıçan bir güvercin oluyor, pencereden uçup gidiyor, Anası içeri giriyor:

"Hani oğlum, hani oğlum?"

"Oğlunu görmedin mi? Tekmeyle vurdum, bir güvercin oldu pencereden uçtu gitti."

"Ah, sen oğluma öyle ettin demek, dar ü dünyada bir tek oğlum ola ona da sen tekmeyle vurasın."

Padişahın kızı sıçanın güvercin olduğunu görünce merak ediyor, ağlıyor sızlıyor: "Bunda bir iş var, nasıl edeyim de ben bunu bulayım." diyerek aramaya çıkıyor. Bir eğer alıyor bir ata biniyor, gidiyor arıyor tarıyor, bakıyor ki bir kaya var, bu kayanın dibinden bir tuluk çıktı kendi kendine gitti bir çeşmeden su doldurdu, kendi kendine ağzını bağladı, gitti gene o kayanın dibine girdi, kız da ardı sıra gidiyor: "Bunu görmek lâzım, bunun sırrına ermek lâzım, bu nedir böyle geldi doldu gitti" gidiyor kayanın dibine bakıyor ki bir delik var,deliği biraz genişletiyor, başını içeri sokuyor orada öyle bir yiğit oturuyor:

"Ha geldin mi? Ben senin koçanım, sırrımı söyleme, anam şimdi seni aramaya çıkmış, seni öldürmek niyetiyle geziyor, gel, buradan kaçalım."

Kaçıyorlar anası da öyle kudurmuş niye öyle tekmik vurmuş da oğlunu kaçırmış diye ardı sıra geziyor teziyor. Oğlan kıza diyor ,ki:

"Sen bostan ol, ben de bostancı."

Kız bostan oluyor, oğlan da bostancı oluyor."

Kadın, geliyor:

"Kardeş, buradan Padişahın kızı, benim gelinimle bir yiğit geçti mi?" "Teyze, bostanım çok iyidir, çok tatlıdır, karpuzları çok iyidir, sen ne diyorsun, sana ucuz satayım."

"Ben ne diyorum, o ne diyor."

Kadın gidiyor, bunlar kaçıyor o erseliyor, oğlan: "Ahırı, anam gene yakın oldu, sen bağ ol ben bağmancı olayım ki gelip bizi öldürmesin." Kız bağ oluyor, oğlan bağmancı: "Buradan iki adam geçtiğini gördün mü?" "Üzümüm tatlıdır, yeni değmiş, ham da var, tatlısı da var, sen ne dersen öyle edelim, ucuz satayım."

"Yere giresin, ben ne diyorum o ne diyor."

Onu da geçiyor, yine erseliyor, bir çöksek yere giriyorlar:

"Şimdi tepeye çıkar bizi görür, gel sen değirmen ol, ben de değirmenci."

Kız değirmen oluyor, oğlan da değirmenci oluyor, anası bu kere de geliyor:

"Değirmenci, buradan geçen iki adam görmedin mi? Bir kadınla bir kişi geçmedi mi?"

"Benim değirmenim iyi öğütür, boştur buğdayın varsa getir öğüteyim Kadın biraz şeytan: "Benim oğlum sır sahibi bunlar değirmen olmuşlar." diyor. Bir taş alıyor yuvarlıyor değirmeni ortadan yarıyor. İkiside ölüyorlar, sizlere de Allah ömür versin.

Anlatan: Hayriye Gürkan

46
TUFIL

Varmış yokmuş Allahın kulu çökmüş, çok söylemek günahmış. Vaktinde bir Arif efendi varmış. Arif efendinin de dar ü dünyada bir tek kızı varmış. O kadar güzel o kadar zenginmişler ki Padişahın sarayında bulunmayan bunlarda bulunuyormuş. Gel zaman git zaman vakit geçiyor, kız yetişiyor, babası düşüp ölüyor. Babası ölünce kız ağlıyor sızlıyor merak ediyor, kendini parçalıyor. Bir tek babası varmış, bu kadar serveti ben nasıl döndüreceğim ne edeceğim diye kız günden güne hayal oluyor, zayıflıyor, Ağlamaktan perişan oluyor, kimsenin tesellisini kabul etmiyor. Evde bir süt annesi varmış, diyor ki:

"Kızım, baba ana ölümü adettir, sen gelin olacaksın, bunları unut." "Gelinlik nasıl olur?"

"Şimdi kendine göre bir adam bulacaksın, aklına yatarsa onu alırsın, yatmazsa almazsın. Konuşursan anlarsın, sözleri hareketleri hoşuna giderse evlenirsin."

"Nasıl olur, ben onu nasıl bulayım, koca İstanbul, adamı nereden bulup, nereden getireyim?"

"Tellâl bağırtırız, Arif efendinin kızı arif ister, zarif ister, canına lâyık can ister, diye arif olan anlar."

Neyse bir adamın avucuna beş lira sıkıştırıyorlar, adam bunların dediklerini bağırır, evin sokağını numarasını tarif eder. Bu adamın ne demek istediğini bir padişah, bir veziri bir de Padişahın büyütmesi Tufil anlıyor. Bu Tufil da çok güzel çok bakımlı bir çocukmuş. İstanbul da daha onun mislinde hiç kimse yokmuş. Padişah da bu çocuğu o kadar çok seviyor ki padişah uyurken başı kıllında bekliyor. Tufil Padişahın söylenileni anladığını, o gece oraya gideceğini hissediyor.

Padişah gece tahtından tacından kalkıyor, elbisesini değiştirip gidiyor. Vezir de kolluyor Padişah gitti, diye. Padişah gidiyor kapıyı çalıyor, hizmetçiler kırk tane birden bunu koltuklayıp yukarı götürüyorlar. Padişah hayret ediyor, kendi sarayında bulunan burada bulunuyor. Padişah: "Yarabbi, ben bu memleketin padişahı olayım, bu kadar da zengin olayım, dünyanın iliği benim elimde ola da bu kadar güzel eşyası olan bir adamı ben tanımıyayım." diyor. O yana bakıyor bu yana bakıyor, o hizmetçiler fırıl fırıl dönüyorlar. Kahve geliyor, şeker geliyor çukulata geliyor, bu hiç bir şeyden almıyor, durmadan: "Hanımına az söyleyin gelsin." diyor. Hizmetçiler, gidip "Hanımefendi, bir adam gelmiş, dakikada bir hanımınıza söyleyin gelsin." diyor, diye haber veriyorlar. Hanım geliyor, kapının deliğinden bakıyor, hizmetçilere: "Padişah ama gözü etrafında, söze tutun bu adam bir şeyden anlamaz." diyor. Bunu söze tutuyorlar çay getiriyorlar, ud getiriyorlar, keman çalıyorlar. Padişah:

"Ben bunlara gelmedim, hanımınıza söyleyin gelsin."

"Şimdi gelecek."

Sabaha yakın bir altın tepsi.içinde altın çatal, altın bıçak, bir piliç, bir karpuz, bir fırancala getirip önüne koyuyorlar. Padişah sevincinden akşam da yemek yememiş, oturup hepsini birden yiyor. Hizmetçiler tepsiyi alıp kıza götürdüler, kız bunu görünce: "Söze tutun, Padişah olmakla bu söz anlayan bir adam değil." diyor, padişah bakıyor şafak açıldı, kalkıp gidiyor.

Yarınki akşam oldu, vezir geldi, kapıyı doğdu, o da padişahın sarayında yetişmiş, hayret etti, böyle zengin, böyle takım, böyle hizmetçiler hiç görülmemiş bir şey. Buna da hizmetler, çaylar, kahveler, bisküvitler, sigaralar, çalgılar udlar, kemanlar, sazlar, bu da durmadan: "Hanımınıza söyleyin gelsin, biz çalgı görmedik mi, yemek görmedik mi?" diyip duruyor. Onlar da: "Şimdi geldi gelecek, uyudu kalktı, elbisesini giyiyor, tuvaletini yapıyor." diye oyalıyorlar. Aynı yemek buna da geliyor, sevincinden vezir iki günden beri açmış, horozu da fıranrancalıyı da karpuzu da yiyor. Baktı şafak da açıldı, kalktı gitti.

Tufil anladı Padişah da gitti eline geçmedi, vezir de gitti eline geçmedi. O akşam da o traş oldu, banyo yaptı, elbisesini değişti, bezendi düzendi gitti. Tufil'a bir bakan bir daha bakamıyor, öyle bir delikanlı. Sesi hafif çıksın diye tokmağın altına mendil koyup kapıyı doğdu. Kapı döğüldüğü gibi, kız: "Kapıyı açın, kapıyı döğüşünden belli, bir arif adam geldi." dedi. Bu içeri girdi, hizmetçiler halayıklar gören bayılıyor, çocuğun güzelliğine. İçeri girdi, oturdu, ya bu sedir mi ya bu takım mı, bu ayna mı, mobilya mı, hiç bakmadı. Oradan iskambil kâğıdı aldı,oynadı, tavla aldı oynadı, başka bir şey aldı oyalandı. Hizmetçiyle bir keyif çıkardı, hiç hanımınız neredir, gelecek mi, demedi. Sanki o evde doğmuş o evde büyümüş. Çalgı çalıyorlar, o da karışıyor, o da keman çalıyor, ud çalıyor, onlarla zevk sefa etti. O yemek ona da geldi. Tufil güldü, kalktı, kollarını çevirdi, yanındaki boş tabağa horozu diddi, etini koydu, kemiğini de ayrı tabağa koydu. Bıçağı da karpuza sapladı, çatalı da fmncalaya sapladı. El çaldı hizmetçiler geldi tepsiyi götürdü. Kızın önüne koydular, kız bunu görünce, kaktı bezendi, düzendi, kız da çok güzel, bakanın gözü kalıyor, Tufil bir türlü, o bir türlü, Süt anne: "Böyle anlayışlı, böyle arif yok, kızım sana lâyık bir çocuk." dedi. Kız, koltuklarla alkışlarla Tufifin yanına gitti. Tufil kalktı,-bunu karşıladı koltukladı getirdi, oturdular, beraber konuştular, epeyce vakit geçti, hiç kendilerini bilmediler. Baktılar saatler durmuş, bunlar üç gün, üç gecedir mütemadiyen güldüler söylediler. Tufil sordu:

"Ne kadar zamandır buradayız? Hiç gün doğduğunu ay doğduğunu görmedik."

Çıktı, kapıya baktı, süt anne orada, ona sordu: "Süt anne, acaba, kaç saattir biz içerideyiz?"

"Üç gündür."

"Padişah bana çok meraklıdır, ben başı kıllında olmazsam yatmaz.- Şimdi o saray birbirine karışmıştır."

Hemen kalktı, uykusuz sarhoş, hanıma aşık, saçlar didilmiş, mahmur mahmur, çorabının lâstiği düşmüş, bir yandan ayakkabısının bağını bağlıyamaz, bir arabaya atlar saraya gider ki saray karalara kaplanmış, bütün tellâllar çağırıyor:

"Tufıl'ı bulana doyumluğu verilecek."

Kapıdan içeri girer ki Padişah kırk yorganın altında yatıyor, Tufıl:

"Padişahım." dedi. Padişah gözünü açtı, sordu:

"Neredeydin?"

"Buradaydım."

"Ne demek, ne buradası, vezirim Tufıl neredeydi?" , "Üç gündür kayıptı, Padişahım."

"Hayır, ben başı kıltızdaydım. Padişahım, siz bilmiyorsunuz."

"Oğlum sen seni topla, kaybolduğun yetmiyor, yittiğin yetmiyor, ben sana bu kadar emek çektim, sen beni yalancı mı çıkartıyorsun?"

Bu saray birbirine karışıyor. Padişah emir veriyor: "Cellâtlar hazırlansın, Tufıl'ın boynu vurulacak, diyor. Cellâtlar geliyorlar, ağacı kuruluyor, fermanlar yazılıyor, Padişah gene soruyor:

"Oğlum, boynun cellât olacak, neredeydin?"

"Buradaydım."

Herkes toplanıyor, Padişahın sarayında has bahçede dar ağacı kuruluyor, Tufıl diyor ki:

"Padişahım, beni asıyorsun, kanım sana helâl olsun, Sevginin sonu budur. Kaderim böyleymiş, ne yapalım. Yalnız bir ricam var, ben gencim bu ricamı kabul et, ne olur."

"Hay hay oğlum."

"Ben murad almadım, hiç evlenmedim, bekârım, ana baba görmedim senden başka sahibim yok. Beni İstanbul'un içinde bandolarla gezdir."

"Hay hay."

Bunun boynuna vur emri asılıyor, bondalarla bu köşe senin bu köşe benim gezdiriyorlar. Bandolarla kızın kapısının önünden de geçiyorlar, hizmetçiler kıza haber veriyorlar. Kız pencereye düşüyor ki nedüşe, Tufıl'ı m boynunda vur fermanı, taburlarla askerler, jandarmalar, tüfekler silahlar, kızın aklı başından gidiyor. Pencerede büyük bir şişe damla yağı varmış. Camı kırıp damla şişesini sokağa atıyor. Bu koku bütün İstanbul'a yayılıyor. Tufıl: "Artık dönelim." diyor. Kıza selâm veriyor, kız pencereden parçalanıyor, geliyorlar, bıçaklar bilenmiş cellâtlar hazır, gidiyor Padişahın elini öpüyor. Önünde diz çöküyor, diyor ki:

"Padişahım, boynunu vurdutunca söyletirler mi?"

"Söyletirler."

"Beni niye söylet miyorsun."

"Oğlum, ben sana altı senedir ısrar ediyorum, söyemiyorsun, buradaydım, diyorsun, Üstelik de beni yalancı çıkartıyorsun."

"Söyleyeceğim şimdi."

"Söyle bakalım."

"Padişahım, tellâl çağırdı, Arif efendinin kızı arif ister, zarif ister, demedi mi ?"

Padişah sakalını sıvazlar, kendi foyası da çıkacak. Padişah hovardalığa gitti diye."

"Evet."

"Sen gitmedin mi?"

"Gittim."

"Tellâl, ne dedi?"

"Arif efendinin kızı arif ister, zarif ister, canına lâyık can ister, dedi."

"Padişah ister, malı ister dedi mi?"

"Yok."

"Sen gittin sanki sen Padişah değilsin gibi bu ayna ben de yok, bu mobilya ben de yok diye ortalıktan gözünü ayırmadın. Hanımınıza söyleyin gelsin diye tutturdun."

Padişah nasıl bozuldu, foyası meydana çıktı, bir İstanbul oraya dolmuş. "Ahırı kız, seni beğenip çıkmadı yanına. Yemek geldi, öyle zengin evde öyle bir fırıncalayla bir horoz gelir mi? Kırk türlü yemek çıkacak. Padişah sarayından oraya aç gittin, horozu kemiklerine kadar yedin."

"Yiyeyim diye geldi, ya ne edecektim."

"Yarın ki günde senin vezirin gitti. Aynı senin yaptıklarını o da yaptı. Yedi içti, hanımınıza söyleyin gelsin diye tutturdu. Hanım sizi beğenir mi? Padişah, vezir istiyorum dedi mi? Zevkime lâyık zevk istiyorum dedi. Siz yediniz içtiniz geldiniz."

"E... Sen ne ettin?"

"Ben gittim o hizmetçiyle bir keyif çıkarttım. Oradan radyo çaldım. Piyaro çaldım, ud çaldım. İskambil kâğıdı, tavla oynadım. Beni tellâlla çağırtmış, ben niye onun derdine düşeyim de hanımınızı çağırın diyeyim, o kendi haliyle gelecek. O yemek bana da geldi." "Sen ne yaptın?" "Yemeğin yanında boş tabağı görmedin mi?"

"Gördüm."

"Tavuğu diddim, bir yana etini bir yana kemiğini koydum, bununla sen çık, ben seni telef etmem, etimi kemiğimi böyle birbirinde ayırsalar kimseye söylemem, demek istedim. Bıçağı karpuza sapladım ki ciğerime böyle bıçak saplasalar gene seni ele vermem, fırancayla da çatalı sapladım ki beni idam etseler gene de seni telef etmem."

"Peki nasıl söyledin?"

"Sor askerine camı kırdı, damla şişesini kapıya attı, bunun kokusu nasıl bir İstanbul'a yayılırsa sen de beni söyle yayılsın, tek canın kurtulsun, Onun için söyledim."

"Haydi cellatlar kalksın, düğün tutulsun."

Düğün tutuldu, kırk davul kırk zurna kıyametler koptu. Kız da merakından hastalanmış, dudakları çatlamış, kanlar akıyor. Süt anne başı kıllında: "Aman yavrum, iyi olur, dur bakalım ne olacak." derken, müjdeler geldi, Açlar doyuruldu, çıplaklar göğüldü. Kırk gün kırk gece düğünleri oldu. Kırk davul kırk zurnayla Padişah, Tufıl'ı, getirdi, bu eve iç güveysi koydu. Hâlâ şimdiye kadar murad alıp veriyorlar. Yedi içti muradına geçti.

Anlatan: Şükrü Karapınar

47
ÜÇ NAR

Vakti zamanında bir Padişah varmış, bunların hiç zürriyeti yokmuş. Bir gün Padişahla hanımı oturup düşünüyorlar. Padişah diyor ki:

"Ailem, bizim bu kadar malımız, mülkümüz var, her şeye hükümdarız ama bizim bu halimiz ne olacak?

"Ne yapalım efendi, Cenabı Allahın işi, vermiyor ne yapalım."

O sırada tak tak kapı doğuluyor, açıyorlar bir derviş baba. Yukarı çıkartıyorlar, hizmet izzet ikram, namaz niyaz yapıyorlar. Bu Padişah da düşünüyor, derviş baba soruyor:

"Padişahım ne düşünüyorsun?"

"Derviş baba, mesele böyle böyle, ne oğlum ne de kızım. Benim halim ne olacak?"

"Yat Allah kerimdir."

Yatıyorlar, sabah oluyor, derviş baba gidecekken Padişah soruyor:

"Derviş baba, sen yat Allah kerimdir, dedin ama bunun manasını vermedin."

Derviş baba bir kağıt yazıyor, diyor ki:

"Bunu suda ezin için, Allah kerimdir."

Padişah, derviş babanın bahşişini de veriyor, derviş baba gidiyor. Gel zaman git zaman Cenabı Allah bunlara bir evlât veriyor. Bunlar varlarını yoklarını hep bu çocuğa sarfediyorlar. Çocuk epeyce büyüyor. Padişah oğluna altından bir top yaptırıyor. Bir gün bu çocuk cadde de topuyla oynaya oynaya gelirken top elinden düşüyor, o sırada da bir kocakarı sudan geliyormuş, top kocakarının bardağına değiyor, bardağın kulpu kocakarının elinde kalıyor, çömleği kınlıyor. Kocakarı bu çocuğa diyor ki:

"Oğlum, ben sana bir şey demem. Allah'tan umarım sen üç nara aşık olasın."

Bu çocuk bu lâfı işitince hemen eve geliyor, bir odaya giriyor. Hiç dışarı çıkmıyor, bir besleme yemeğini suyunu kapının arasından veriyor. Padişah gene düşünmeye başlıyor. O, bu haldeyken kapı çalınıyor. Açıp bakıyorlar gene o derviş baba. Derviş baba yukarıya çıkıyor. izzet ikram yapıyorlar. Bu Padişah gene dalıp gidiyor. Derviş baba soruyor:

"Padişahım, neden daldırdın?"

"Derviş baba, ben daldırmıyayım da kimler daldırsın, benim derdim birdi, iki oldu."

"Nedir Padişahım? İnşallah iyi olacak."

"Sen bize bir kağıt verdin, o kağıt üzerine Cenabı Allah bize bir evlât verdi. Ben de onu çok sevdim, bir de altın top yaptırdım, onunla oynuyordu. Ne oldu bilmem' birgün içeri girdi kapandı. Ekmeğini suyunu, çamaşırını besleme kapının aralığından veriyor. Yüzünü bile görmüyoruz."

"Yat, Allah kerimdir."

Bunlar yatıyorlar, sabah kalkınca derviş baba gitmeye hazırlanıyor. Padişah diyor ki:

"Derviş baba, dün gece sen yat Allah kerimdir, dedin, bunun manasını vermedin?"

"Padişahım, dağdan bir keklik tutarsın bir hafta o kekliğe ne yemek, ne de su verirsin, sonra içini adamakıllı doldurtup kızarttırsın, kapaklı sahana koyar, oğluna yollarsın. Derdini o kekliğe söyler."

Padişah, derviş babanın dediği gibi bir keklik hazırlatıp beslemeyle oğluna yolluyor. Besleme, kekliği kapının..aralığından verdikten sonra kapının, arkasında içeriyi dinliyor. Çocuk, sahanın"kapağını açıp bakıyor, bir keklik içi doldurulmuş, ama bir dirhem eti ok. O zaman diyor ki:

"Ey hayvan, bana, üç narlara aşık olasın diye beddua ettiler, sana kim beddua etti, üzerinde hiç bir damla et yok."

Besleme gidip Padişaha oğlunun derdini haber veriyor. Padişah, o zaman oğluna diyor ki:

"Oğlum, ben sana bir terki altınla bir de at veririm, aradığın üç nar neredeyse git bul, al da gel."

Bu çocuğun tedarikini görüyorlar, çocuk anasının babasının ellerini öpüyor, atına binip yola çıkıyor. Bura benim, şura senin derken gidip üç yola dahil oluyor. Hangi yoldan gideceğim diye oğlan atın üzerinde daldırıp gidiyor, bakıyor Hızır Aleyhisselam karşısında, ama çocuk ihtiyarın. kim olduğunu tanımıyor. Hızır soruyor:

"Oğlum, niçin kamandın kaldın?"

"Efendi, ben- üç nara gitmek istiyorum, hangi yoldan gideceğimi şaşırdım."

"Oğlum, bu yoldan gitme, aslan var, bu yoldan da gitme, onda da kaplan var. Bu yolu tut, git, Gittikçe yol incelir, yol inceldikçe ağzı açık usturalar dikili durur. Sen o usturaları yağlar, örtersin, O usturaların bir nöbetçisi vardır. Seni görünce usturalara seslenip ey usturalar şu yiğidi tutun. O usturalar da dile gelirler; biz filân zamandan beri burada ağzı açık duruyoruz, kimse bizi ne yağladı, ne de örttü, niçin tutalım. Oradan ileriye geçince bir sustalı kapıya rast gelirsen, o kapının da rezesini açar örter yağlarsın, açık bırakırsın. O kapıyı geçeceğin sırada da bir bekçi seslenir: kapı şu yiğidi tut. O kapı dile gelir; ben filân Zamandan beri kapalıyım, benim mandalımı bugüne kadar kimse açıp yağlamadı, bu yiğit geldi yaptı, neden tutayım. Orayı da geçince önüne bir bahçe gelir, bahçede bir tarafından kan, bir tarafından irin akan bir çeşme var, sen bir yudum kandan bir yudum da irinden içersin. Çeşmenin bekçisi seslenir; çeşme şu yiğitti tut. Çeşme dile gelir; ben filân vakitten beri burada harıl harıl akarım benden kimse bir yudum içti mi? Bu yiğit içti. neden onu tutayım. O yalancı cennet gibi bahçeye gider bakarsın, güne karşı bir nar ağacı vardır. Ağaçta üç nar vardır. Üçünü de kopartırsın, gene girdiğin gibi çıkar gelirsin. Haydi işin rast gelsin evlâdım."

O mübarek sözünü bitirir kaybolur çocuk. Hızır'ın dediklerini yaparak bahçeye girer, üç narı koparır, gene girdiği gibi çıkar, selâmeti bulur. Memleketine yaklaşınca bu narların içinde ne var diye bir tanesini keser, içinden ay parçası gibi bir kız çıkar: "Yiğitim su." der. Oğlan suyu kavuşturamayınca orada ölür. Oğlan onu oraya gömer. Bir çeşme başına gelince ikinci narı.keser. ondan da ay parçası gibi bir kız çıkar: "Yiğidim su." der, çocuk avucuyla su getirene kadar o da ölür. Çocuk geri kalan tek narı kesmez. Kendi memleketine yakın bir çeşme, çeşmenin yanında da bir pınar ağacı varmış. O çeşmenin yanma oturur, suyu da yanına hazırlar, ondan sonra narı keser. ay parçası gibi bir kız çıkar: "Yiğidim su." der demez suyu ağzına dayar. Oğlan kıza der ki:

"Sevgilim, ben bir Padişah oğluyum, ben seni böyle götürürsem herkes bize güler."

"Ne yapalım"

"Sen bu çınar ağacının başına çık, orada beni bekte. Ben gideyim sana altın emaret, çamaşır her bir şey getireyim. Seni öyle götüreyim."

Oğlan gidip getirmekle olsun, o çeşmeye yakın gurbet evleri varmış, Oradan bir gurbet kızı elinde bir testiyle suya gelir. Suya bakar, suyu içerisine bir şelve vurmuş, gurbet fcızı o yana bakar bu yana bakar, hiç kimse-y ok. Der ki:

"Demek ki bu benim şelvem. Ben güzel, kendim güzel. Ben bu çeşmede ne-gezem."

Testiyi kırar, eve gider, aynaya bakar. Hiç gurbet kızı güzel olur mu ? Aynı tas aynıtarak. Devresi gün sabah, gene eline bir testi alır, suya gider. Gene aynı şelve suda görünüyor. O yana bakıyor, bu yana bakıyor kendinden başka kimse yok. Diyor ki:

"Ben güzel, kendim güzel. Ben bu pınarda ne gezem."

Testiyi kırıp eve gidiyor, aynaya bakıyor, aynı tas aynı tarak. Hiç gurbet kızı güzel olur mu?"

Devresi gün gene testiyi alıp suya gidiyor. Gene suyun içinde ay parçası gibi bir şelve parlıyor. Diyor ki:

"Buralarda benden başka kimse yok, ya ayna yanlış gösteriyor, bu benim şelvem. Ben güzel, kendim güzel, Ben bu pınarda ne gezem."

Gene testiyi kıracakken yukarıdan kız bağırıyor:

"Hanım hanım, neden bardakları kırıyorsun? O suya vuran benim şelvemdir."

"Ey hanım, sana da kurban, geldiğin yollara da kurban. Sen bu ağacın başına nasıl çıktın? Ben de biraz senin yanma geleyim."

Kız saçını aşağıya sarkıtıyor, gurbet kızını yanına alıyor. Biraz konuştuktan sonra gurbet kızı başlıyor istemeğe:

"Hanım, şunu çıkart, ben giyeyim, bakalım bana yakışıyor mu?

Diyerek o eksik eteğin bütün elbiselerini alıp onu anadan doğma yapıyor. Bir tekittik vuruyor, kız ağaçtan aşağı düşüyor, o çınar ağacının yanında bir nar ağacı oluyor. Birkaç gün sonra gurbet kızı bakıyor bir babayiğit önde arkada arabalar, davullar zurnalarla geliyor. O yiğit çınar ağacının yanına gelip bakıyor, kapkara bir kız oturuyor. Soruyor:

"Hanım, neden öyle karardın?"

"Sen geciktin, ben de güneşin altında mavholdum."

Bunu aşağıya indirip üzerini beziyor, arabalara bindirip götürüyorlar. Herkes Padişahın oğlunun getirdiği üç narı görmeye geliyor, bakıyorlar kapkara bir kadın oturuyor. Bir zaman geçtikten sonra bu gurbet kızı bir çocuk doğruyor. Padişahın oğluna diyor ki:

"O çınar ağacının yanında bir nar ağacı var, onu kes, benim kapıma eşik, çocuğuma da beşik yap."

Hemen o nar ağacını kesiyorlar, marangoz geliyor. Gurbet kızının kapısına eşik, çağasına da beşik yapıyor. Bir zaman daha geçiyor, bu çocuk kemale eriyor. Bu gurbet kızı eşiği de beşiği de yıkıyor. Çamaşırcı kadına diyor ki:

"Çamaşırcı nine, al bunları yak, çamaşırları yıka."

Kadın, eşikle beşiği götürüp yakıyor, çamaşırı yıkıyor. Çıkıp gidiyor. Bir de külleri döken nenekarı varmış. O da külleri dökmeğe geliyor. Külleri dökerken içinden bir çuvaldız yere düşüyor. Çuvaldızı çitine takıyor, işim bitince hanıma veririm, diye. Hanıma götürmeyi unutuyor evine gidiyor, Yerleri süpürürken çiti başından yere düşüyor, yerden alırken çuvaldız yere batıyor. Diyor ki:

"Ana, yere gireyim, bu çuvaldızı hanıma .vermeyi unutmuşum, şuraya koyayım da sabahleyin götürüp veririm."

Sabah oluyor, nenekarı gene çuvaldızı götürmeyi unutuyor, külü dökmeğe gidiyor. Nenekarı gidince çuvaldız yere düşüyor, güzel bir kız oluyor, düzeniyor, bezeniyor. Odaları silip süpürüyor. Yemek pişirip yiyor, nekarının hissesini de ocağın üzerine koyuyor. Kabı kaçağı yıkayıp geliyor. Ayak ayak üzerine atıp sedire oturuyor. Nenekarı gelirken "çing" çuvaldız oluyor. Nenekan gelip bakıyor odasından envayi türlü kokular geliyor. Yerler silinmiş süprülmüş. Yemekler pişmiş, kaplar yıkanmış. Nenekarı bu işe şaşıyor, diyor ki:

"Kim buraları böyle temizlemiş, yemekleri pişirmiş? Berim kimim var, her halde ben yapmıştım, benim aklım başımda yok."

Sabah oluyor, nenekarı gene kül dökmeğe gidiyor. O çuvaldız, gene "çing" bir kız oluyor. Kız gene düzeniyor bezeniyor, bütün işleri görüyor, gidip sedirde oturuyor. Nenekarı kapıyı açınca "çing" gene bir çuvaldız oluyor. Nenekarının aklı bozuk, çuvaldız aklına gelmiyor. Bu nedir diye düşünüp duruyor. Üçüncü gün, nenekarı yalandan şangır mangır kapıları kilitliyor, kapının arkasına saklanıp bekliyor. Bakıyor ki, o çuvaldız "çing" yere düştü, bir kız oldu. Düzendi bezendi, işleri gördü, geldi sedire oturdu. Hemen nekarı kapıyı açıyor, diyor ki:

"Kızım, sen benimsin ben de senin. Sen benim işimi yap, benim senden başka kimim var."

Arası bir müddet geçiyor, Padişah ölüyor, bu çocuk babasının yerine geçiyor. Bir zaman sonra da hastalanıyor. Nenekarı gidiyor, kapının önü çok kalabalık soruyor:

"Ne oluyor?"

"Padişah hastalanmış, iyi olana kadar herkes atlarından birer ikişer götürecek bakacak."

Nenekarı bunu duyunca ben ihtiyarım, bu padişah iyi kötü benim idaremi veriyordu, ölürse ben ne yapacağım diye ağlamağa başlıyor. Herkes birer ikişer atları götürüyorlar. Nenekarı o gün gecikiyor, ağlaya ağlaya eve geliyor. Kız soruyor:

"Ana, sen neden ağladın, neden geç kaldın?"

"Ah kızım, o derdi açma."

"Ne oldu ana?"

"Padişah hastalanmış, tellâl bağırtmış, herkes gelsin birer ikişer hayvanlarımı götürsün, ona sebeb geciktim."

"Ana git, ne kalmışsa bir tane de sen getir, ben besliyeyim."

"Kızım, bizim otumuz yok, biz neyle besliyeyim."

"Tok ana, illah getireceksin."

Nenekarı gidip bakıyor, tavlanın ucunda üç ayaklı bir beygir var. Zayıflıktan yerinden kımıldanamıyor. Nenekarı zor şer atı kaldırıp yularından tutup eve getiriyor. Avluya bağlıyorlar. Kız -bir secdeye yatıyor, at oluyor dört ayaklı, bir secdeye daha yatıyor, o avlu çayır çimen oluyor, at orada otluyor. Kız hayvana istediği gibi hizmet yapıyor. Gel zaman, git zaman Padişah iyi oluyor. Herkes padişahın atlarını geri götürüyor. Bir gün nene karı kül dökmeğe gidiyor, Padişah pencereyi doğuyor, diyor ki:

"Nenekarı, sormak ayıp olmasın, sen de bir at götürmüştün, onu getirdin mi?"

"Oğlum, gidip getireyim."

Nenekarı hayvanı getirmeğe gidiyor, hayvanın yularını söküyor, kız soruyor:

"Ana, ne ediyorsun?"

"Padişah, atı istedi."

"Nenekarı, sen karışma, kendileri gelsin götürsün."

Neyse nenekarı gidip Padişaha diyor ki:

"Oğlum, ben o hayvana o kadar baktım, ben getiremedim, adamlar gelsin götürsün."

Padişah üç adam yolluyor. Kız, onlar gelmeden önce atın kulağına diyor ki:

"Ben yanına gelmedikçe yerinden kalkmıyasın."

Bu adamlar geliyorlar, ne yapıyorlarsa atı yerinden kaldıramıyorlar. Padişaha haber veriyorlar. Padişah geliyor, dürtüyor, at yerinden bile kımıldamıyor. Padişah dalıp düşünüyor, soruyor:

"Nenekan, bunu kim besledi? Doğru söyle."

"Benim bir kızlığım var, o besledi."

"Söyle gelsin bu hayvanı kaldırsın."

Nenekarı kızı çağırıyor, kız başına bir örtü örtüp geliyor, diyor ki:

"Haydi kalk git, sahibinden ne hayır gördüm ki senden ne göreceğim."

Hayvan hemen kalkıyor, hoplaya zıplaya gidiyor. Padişah da evine gidiyor ama aklı hep kızın sözünde. Bu ne iştir, bu ne hoyratlıktır hiç bir şey anlıyamıyor. Ne de olmasa eski Padişah, düşünüyor taşınıyor, bir tellâl bağırtıyor:

"Padişah hastalıktan kalkmış, salonunda bir hasavan çekecek, ne kadar gelin kız varsa gelip başlarından geçeni anlatacak."

Vakit tamam olunca bütün gelinler kızlar Padişahın salonunda toplanıyorlar. Nenekarının kızı da gidiyor. Herkes başından geçeni anlatıyor. Soruyorlar:

"Kim kaldı, kim kalmadı?"

"Nenekarının kızı kaldı."

"Ey nenekarının kızı söyle."

Kız başından geçenleri anlatmağa başlıyor, gurbet kızı ayıkıyor, bağırıyor:

"Ana, ölüm sana, o nasıl masal, başka masal bilmiyor musun?"

Padişahın oğlu da ayıkıyor, diyor ki:

"Nenekannın kızı söyle, senin hikâyen çok hoşuma gitti." Kız başından geçenlerin hepsini anlatıyor. Bunun üzerine o gurbet kızıyla çocuğunu bir katırın kuyruğuna bağlıyorlar, her bir

parçaları bir dağda kalıyor. O kızla Padişahın nikâhları kıyılıyor. Kırk gün kırk gece toylar düğünler tutuluyor, açlar tok oluyor, çıplaklar taze oluyor, yiyor içiyor muratlarına geçiyorlar, siz de gecesiniz."

Anlatan: Muhsine Karaçorlu

48

YABAN TEZEĞİ

Bir varmış bir yokmuş, çok fakir bir anneyle bir kız varmış. Kız ne kadar iyi kalpli ise annesi de o kadar zalimmiş, cimriymiş, Annesi evde yokken kapılarına bir ihtiyar adam gelmiş, kız sormuş: .

"Kim o?"

"Allah rızası için bana bir sadaka ver."

Kız gitmiş, küpleri çinileri her yeri aramış dolaşmış, bir yemeklik mercimek bulmuş. Bu mercimeğin yansını o ihtiyara vermiş. İhtiyar adam mercimeği alınca: "İnşallah sultan hanım olursun, memleketin beğine hanım olursun." demiş. Kız mercimeğin geri kalanını eve pişirmiş, annesi gelmiş, yemişler, annesi demiş ki:

"Ah kızım, ne kadar güzel olmuş, ne kadar tatlı olmuş, yarın gene pişir."

"Nasıl pişireyim, ben geri kalanını bir fakire verdim."

"Vah vah, ne kadar tatlı olmuştu. Neden verdin kızım?"

Böyle bir zaman geçmiş aradan, burada adettir, yaban tezeği toplanır. Bu kız komşularıyla beraber yaban tezeği toplamağa gitmiş. Bunlar yaban tezeği toplarken bir fırtına kopmuş. Sonbaharda kışta Harput'ta çok fırtına kopar. Bunlar orada çabalarlarken bir atlı koşmuş germiş, demiş ki:

"Beni de aranıza alın, ıslanacağım."

Diğer kadınlardan hiç ses çıkmamış, bu kız:

"Buyrun, benim misafirim olun."

Fırtına yağmur daha fazlalaşınca, çuvallarını yaban tezeklerine örtmüş, öbür kadınlar yaban tezeklerinin çuvallarını başlarına örtmüşler. Bu yabancı kıza sormuş:

"Herkes yaban tezeğinin örtüsünü kendisine örttü. Sen neden öyle yapmadın?"

"Eve gidince görürsün."

Fırtınayı atlattıktan sonra hep beraber evlerine dönmüşler. Ötekilerin hepsinin yaban tezekleri ıslanmış, bu kızınkiler kuru kalmış. Bu kız çabucak ateşi şenlendirmiş, güzel bir ateş yakmış, hem o gelen yabancının üstünü hem de kendi üstünü kurutmuş, bir taraftan da ısınmışlar. Kız:

"Misafirim, gördün mü, ben de. eğer tezekleri ıslatsaydım, şimdi sen böyle ne kurulanabilirdin ne de ısınabilirdin."

"Peki."

Misafir çıkmış gitmiş. Ertesi gün güzel bir arabayla birileri gelmiş:

"Allahın emriyle seni memleketin beyine isteriz."

"Peki, ama ben onu tanımam."

"O seni tanıyor."

Neyse güzel Allahın emriyle annesini de kabul etmişler, gidip saraya yerleşmişler. Kızın annesi bu kadar devlete konduğu halde her gün kızına dermiş ki:

"O mercimeği keşke o adama vermeseydin ne kadar tatlıydı"

Ne kadar yemek yese o fakire verilen yemeğin tadı ağzından çıkmazmış. Bir gün bu kızın canına tak etmiş, bu beni, beye ve saraya bir gün rezil edecek diye annesini kuyuya atıvermiş. Sarayda kimse annesinin yokluğuna dikkat etmemiş. Bir zaman sonra bey demiş ki:

"Cuma namazına gideceğim, abdest alacağım, su hazırla"

Kız gitmiş kuyudan su çekmiş, abdest alacak kocası diye bir damla su kuyunun başına düşmüş, kuyunun taşında o bir damla su demiş ki:

"Ah kızım, o mercimeği o fakire vermeseydin şimdi de ne güzel yerdim."

Kız gülmüş, kocası güldüğünü görmüş, sormuş:

"Neden güldün? Bana söyle."

"Yok, bir şey yok, ben bir şeyden gülmedim."

"Ben Cuma namazından dönünceye kadar söylersin söyle, yoksa, cezana razı ol."

Kız ne yapsam diye düşünürken o mercimeği verdiği adam gelip kapıyı çalmış:

"Ne var babacığım?"

"Kocan camiden gelince on da ki, ben seni babamın yüznumara süpürgesine benzettim, ondan güldüm. Eğer istersen şu mahalleye çık gel."

Kocası camiden dönmüş sormuş:

"Düşündün mü, ne cevap vereceksin? Neye güldüğünü hesabını bana vereceksin."

"Seni babamın yüznumara süpürgesine benzettim, ona güldüm."

"Sen bunu ispat etmezsen ben seni öldürürüm. Ben seni yaban tezeği toplarken gördüm. Senin baban benim gibi süpürgeyi nereden buldu?"

Arabaya biniyorlar, o fakir adamın tarif ettiği yere geliyorlar, orada elmaslara, incilere, madalyalara gark olmuş bir süpürge öylece duruyor. O zaman kız diyor ki:

"Benim sana benzettiğim şeyi gördün mü? Sen böyle süsleri elmasları, madalyaları camiye giderken takıyorsun, benim babamın böyle şeylere ihtiyacı yoktur. Mütevazi ve sessizdir ama her şeye maliktir."

O adamcağız kıza yaptığı hakaretten pişman olmuş, helâllaşmışlar, bir daha da o yaban tezeğini başına kakmamış, Onlar ermiş muradına. .

Anlatan: Emine Öksüz

49
AVCI MEHMET'İN OĞLU

Ne varmış ne yokmuş, vakti zamanında bir kan koca varmış. Onların bir oğlan çocuğu olmuş. Sizlere ömür ya bu çocuğun babası vefat etmiş. Oğlan büyümüş aklı epeyce yetmiş, annesine demiş ki:

"Benim babam ne iş görürdü?"

"Oğlum, senin baban ava giderdi, avcılık ederdi."

"Öyleyse ben de babamın sanatını edeceğim."

Tüfeği alıp gidiyor, bir gün geziyor, boş geliyor. İki gün geziyor, eve boş geliyor. Üçüncü gün bakıyor bir kayanın üzerinde bir kuş, nişan alıyor, hemen vuruyor. Getiriyor, bakıyor bir acaib kuş, kanatları zümrütten, karkucu mercandan, ayakları lülüden, her türlü renk var, anasına diyor ki:.

"Biz fakir insanlarız, bu kuşu ne edelim, ben bunu götüreyim padişaha satayım, hiç olmazsa bir şey verir de idaremizi ederiz."

"Oğul, bu antikadır, biz bunu ne edelim. Bu kumun içine indirelim de ne yapalım."

Alıyor götürüyor, padişahın huzuruna çıkıyor:

"Padişahım, sana bir hediye getirdim."

Padişah alıyor bakıyor acaip bir kuş, satılsa kıymet bulunmaz, orada lalası varmış, padişah soruyor:

"Biz buna ne verelim?"

"Ne vereceksin, ver bir altın gitsin."

Lala çocuğu istemiyor, eline bir altın veriyor. Çocuk birkaç gün evde kalıyor, annesiyle yiyorlar içiyorlar, oturuyorlar. Bir gün lala o kuşa bakıp padişaha diyor ki:

"Sen bir padişahsın, senin bu-kuşa yakışır bir odan olmalı, kaplan sütüyle sıvansa bembeyaz olur, tam bu kuşa lâyık."

"E... Nasıl edelim, kaplan sütünü nereden bulalım?"

"Falan memlekette bir dev varmış. O kaplan beslermiş, sütlerini sağarmış."

"Kim getirebilir?"

"Avcı Mehmet'in oğlu."

Avcı Mehmet'in oğlunu çağırıyorlar, geliyor padişahın divanına duruyor öksüz yavru tir tir titriyor. Padişah:

"Oğlum, sana üç gün mühlet, gidecek bana bir tuluk kaplan sütü getirecek sin."

Çocuk hiç sesini çıkaramıyor, ben nereden bulayım, nereden getireyim, di yemiyor. Gelip annesine: "Anne, sütünü emeğini helâl et, benim döneceğim yoktur. Kaplan sütü bir devde yarmış, ben o deve gideyim, Allah verede işim rast gitsin." diyor. Neyse bu çocuk gidiyor, bazan ağlıyor, bazan Allah'a yalvarıyor, sıkılarak epeyce yol alıyor. Bakıyor dev kapısının önünde oturmuş.

ayağını sarmış, sıtma tutmuş, şakır şakır dişleri birbirine değiyor. Bu saklanıyor, okla yay elindeymiş, nişan alıyor, ayağına değiyor, ayağında yara varmış, deşiliyor, dev: "Bu kimdir? Yakalasam da bir yudumda yutsam." Sonrada cerahat gittiği gibi rahatlıyor, rahatladığı gibi diyor ki:

" Bu kimse çıksaydı meydana da ben buna ne murat istiyorsa verseydim."

"Dev amca, benim."

"Oğlum, ne istiyorsan malım mülküm herşeyim senin olsun."

"Bir şey istemem, bir tuluk kaplan sütünden bana ver."

"Onun neyi var oğlum, tosunu kes, hemen tuluk çıkar."

Hemen bir tosun kesiyor, tuluk çıkartıyor, kollarını çemirliyor. Kaplanları sağıyor, tuluğa sütlerini dolduruyor, ağzını bağlıyor: "Dev: "Haydi oğlum, uğurlar olsun Allah senden razı olsun, ayağımın ilâcı sen oldun." diyerek kalsın, oğlan tuluğu arkalıyor, yorula üzüle, ağlaya sızlaya, geliyor, Padişaha veriyor. Padişah lalasına soruyor:

"Bu oğlan bu işi de başardı, buna ne verelim?"

"Ne vereceksin, bir altın ver gitsin."

Çocuk altınını alıyor, sevine sevine getiriyor, fakir anasıyla birkaç gün yiyorlar. O lala hain ya istemiyor çocuğu, diyor ki:

"Bir de hınzın işi olsa da bu kuşun yanına koysan iyi olur Padişahım."

"Onu nasıl edelim de getirtelim?"

"Evin yapıla padişahım, avcı Mehmet'in oğlu getirir."

Çağırtıyorlar hemen, gene çocuk titriye titriye geliyor, huzura duruyor:

"Oğlum, sana iki gün mühlet, bir hımzır dişi çekip getireceksin."

Vay babo, hınzır dişi çekilir mi? Neyse bu ağlaya sızlaya gidiyor:

"Anne, daha veda edelim, sütünü emeğini helâl et. Ben gideyim bakayım hınzır dişini nasıl çekip getireceğim."

Gidiyor, yazılara yabanlara düşüyor, ağlıya sızlaya gidiyor bakıyor, bir kuyu var hınzırlar oraya geliyorlar, kuyudan iki ayak aşağı iniyorlar, su içiyorlar. Kuyunun dibine ayak yeri yapıyor, eline bir kerpeten alıyor. Hınzır su içmek için ağzın açınca kerpetenle dişini çekiyor. Padişaha getiriyor, padişah:

"Sen çok iyilik ettin bana, ben sana ne yapsam. Lala, çok fedakâr çocuktur, buna ne verilim?"

"Ne vereceksin, bir altın ver gitsin."

Gene bir altın veriyorlar, çocuk onu da alıp gidiyor. Annesiyle bir hafta kadar onu yiyip içiyorlar. Lala da kahırlanıyor, nasıl etsem de bu çocuğu bir kazaya getirsem, diye. Padişaha diyor ki:

"Padişahım, falan yerde, büyük bir âlimin çok güzel bir kızı varmış, o kızı sana istetsek çok iyi olur."

"Kimseye vermiyorlarmış, ben nasıl alayım?"

"Avcı Mehmet'in oğluna istet, gider getirir."

Çağırtıyorlar, çocuk titriye titriye geliyor, padişah diyor ki:

"Oğlum falan memlekette, falan yerde bir büyük alim varmış. Git onun kızım bana işte, al getir. Getirirsen getir, getirmezsen başını vururum."

"Peki, başüstüne."

Gidiyor annesinden helâllik alıyor. Ağlıya sızlıya ayrılıyor. Yoldan yola memleket aşırı gidiyor. Bakıyor birisi kulağını yere kovmuş, dinliyor:

"Selâmün aleyküm Yer Dinleyen"

"Aleyküm selam avcı Mehmet'in oğlu."

"Beni nasıl tanıdın?"

"Seni tanımıyan mı var, ne olur beni de arkadaş et."

"Peki."

. Bunlar ikisi yola koyuluyorlar, bir yere gidiyorlar bakıyorlar, bir değirmen öğütüyor bir adam da avuç avuç yiyor:

"Selâmün aleyküm Silip Süpüren."

"Aleyküm selam avcı Mehmet'in, oğlu. Nereye gidiyorsun böyle, beni de arkadaş etmez misin?"

"Ederim, kardeş sen de arkadaş ol, falan yere kız istemeye gidiyoruz.'"" "Lâzım olurum beni de götür."

Onu da arkadaş ediyor, bunlar birkaç gün yol gittikten sonra bakıyorlar bir adam bir dağı kaldırıp diğerinin üzerine koyuyor:

"Selâmün aleyküm Dağ Deviren."

"Aleyküm selam avcı Mehmet'in oğlu Beni de arkadaş etmez misin? Belki sana lâzım olurum."

Bunlar dördü arkadaş olup gidiyorlar, o konağa dahil oluyorlar. O Âlimin evine gidiyorlar. "Selâmün "aleyküm, "aleyküm selâm" diyip, oturuyorlar Sohbet ettikten sonra çocuk söze başlıyor:

"Ben falan memleketten geldim, falan padişah Allanın emriyle kızını istedi. Beni gönderdi. Ne diyorsun?"

"Oğlum, dört şartım var, eğer o dört şartı yerine getirebilirsen sana kızımı vereceğim."

"Nedir?"

"Birincisi, benim konağım buradan kalkıp şu dağın üzerine konacak. İkincisi, kırk kazan yemek pişirteceğim hepsini bir adam yiyecek; üçüncüsü de yere bir kile darı serpeceğim, bir adam toplayacak, dördüncüsü, bir salkım üzüm de sabah namazının üzerine benim önümde bulunacak"

Peki"

Ağlaya ağlaya dışarı çıkıyor, arkadaşları merak ediyorlar, soruyorlar: Kardeş "ne var?"

"Kardeş, konak şu dağa gidecek, kırk kazan yemeği bir adam yiyecek, bir kile buğday dökülüp toplanacak, sabah namazından sonra bir salkım üzüm konulacak âlimin önüne."

Dağ Deviren: "Konağı ben alır o dağın üzerine koyarım."

Silip Süpüren: "Kırk kazan yemeği yerim de doymam."

Yer Dinleyen: "Evin yapıla, onun neyi var, ben karıncalara söylerim bir kile darıyı bir saniyede toparlar."

Avcı Mehmet'in oğlu: "Bir salkım üzümü de ben getiririm."

Sabah oluyor, âlim bakıyor konağı dağın tepesine taşınmış. Kırk kazan kurduruyor, bir adam kırk kazanı: "Aman acımdan öldüm." diyerek boşalt yedi. Darıyı döküyorlar yere karıncalar topluyorlar, ölçüyorlar gene bir kile geliyor. Avcı Mehmet'in oğlu da bir salkım üzümü tabağa koydu getirdi. "O zaman âlim: "Şartlarımı yerine getirdin, kızımı alıp götüreceksin."

Neyse, bunlar kızı da alıp atlara binip yola çıkıyorlar. Yolda Dağ Deviren, Yer Dinleyen, Silip Süpüren, kendi memleketlerinde kalıyorlar. Bu çocuk kızla giderken dönüp arkasına bakmıyor, olmasın o gelin bühtan eder diye. Atı çekiyor götürüp padişaha teslim ediyor. Padişah lalasına diyor ki:

Lala biz bu oğlana ne verelim?

Ne Vereceksin, bir altın ver gitsin."

Kız da âlim sır sahibi ya, beddua ediyor: "Padişah kedi ola, Lala da sıçan, her vakit birbirinizi erseliyesiniz."

Avcı Mehmet'in oğluyla bu kız evleniyor, avcı Mehmet'in oğlu padişah oluyor. Yiyor içiyor muradına geçiyor, siz de geçersiniz. Allah size de uzun ömürler versin.

Anlatan: Hüseyin Sever

50
BALIKÇI GÜZELİ

Varmış yokmuş, Allah'tan başka kimse yokmuş. Bir ihtiyar kadının bir çocuğu varmış. Bu çocuk avla kuşla uğraşıyormuş.- Bir gün tipiye tutulmuş, demiş ki:

"İlâhi yarabbi, bu benim çektiğim nedir? Benim babamın sanatı neydiyse, ben de onunla uğraşayım. Bir gün ayılar, kurtlar, canavarlar beni tutarlarsa benim bu halim ne olacak? Gidip anacağızıma sorayım, babamın vazifesi ne idiyse ben de onun sanatıyla uğraşayım."

Bu çocuk, akşam namazı eve gider, anası sorar:

"Vay, evlâdım, ne oldu sana?"

"Ana, bir şey yok. Yalnız sen bana doğruyu söyleyeceksin."

"Nedir evlâdım?"

"Benim babamın kârı, sanatı neydi? Bana söyle, ben avcılığı bırakacağım."

"Oğlum senin babanın sanatı, torculuk, balıkçılıktı."

"Peki, anacağızım, babamın toru nerede?"

Anası babasının torunu çıkarıp çocuğa veriyor. Çocuk toru tamir ediyor. Sabah olunca torunu sırtlıyor, doğru denize gidiyor. Torunu denize atıyor, bir balık tutuyor, Balığı satıyor, beş kuruş kazanıyor, onunla idaresini yapıyor. Birkaç kuruş artırıyor, bir tüccarın yanına giriyor. Bu Yahudi tüccarın rüyasına, bu çocuğun karnında altın tas olan balık tutacağı giriyor. Bu çocuk da bir iki sene böyle uğraşıyor, bir gün balığa çıktığında diyor ki:

"Yarabbi, ben üç senedir böyle uğraşıyorum. Anacağızımla evimde bir balık yemedik. Bugünkü risk anacağızımla benimdir. Yahudi, milyon verse vermiyeceğim."

Çocuk bu niyetle torunu atıyor, tutuyor, atıyor tutuyor, akşam namazına yakınken bir göle giriyor. Torunu atıyor, bir müddet bekliyor, toru çekiyor, tor ağır geliyor. Çekiyor bakıyor bir balık. Yahudi köşede bekliyor, hemen çocuğu yakalıyor, diyor ki:

"Getir balığı."

"Verememem."

"Yüz lira vereyim, iki yüz lira vereyim, üç yüz vereyim."

"Yok katiyyen vermem sana. Bu balık anamla benim nesibim

Bu Yahudi bin liraya kadar sarı altın teklif ediyorsa da çocuk kabul etmiyor. Bu çocuk%alık elinde evine gidince bu yahudi de hırsından orada patlar. Çocuk diyor ki:

"Anacağızım, tepsi getir, bugün bu seninle benim nasibim."

Tepsiyi getiriyor, balığı yarınca içinden altın tas çıkıyor. Tası suya değdirince su altın kesiyor. Çocuk Cenab-ı Allah verdi deyip kendine bir altın sandal yapıyor. Her gün altın sandalına biniyor, keyif zevk içinde adalarda geziyor. Bir gün bir adaya geliyor, bu adanın içindeki saraydan Padişahın kızı bakıyormuş, bir güzel delikanlı altın sandala binmiş geliyor. Sesleniyor:

"Balıkçı güzeli, balıkçı güzeli, getir balığı alayım."

"Peki hanım efendi."

İki üç tane de balık avlamış, alıp götürüyor, sandalını kıyıya bağlıyor. Saraya çıkıyor, bunlar kızla anlaşıyorlar. Kız diyor ki:

"Allanın emriyle gel sen beni babamdan iste."

"Ben fakir bir çocuğum, külhanda büyüdüm, Bir ihtiyar anamdan başka kimsem yok. Sen koca bir padişahın kızısın, sonra başıma kakarsın. Sen bu altın sandala bakma, bütün varım odur. Tuttuğum balıkları tüccara götürüyorum, o kaç kuruş verirse onunla idare ediyorum."

"Başına kakmam, yarın anam gönder beni istet, babam ne isterse gel bana söyle ben tedarik ederim."

"Peki, yalnız benim başıma kakarsan, ölünceye kadar beni göremezsin Çocuk evine gidiyor, anasına bir elbiselik kestiriyor, her şeyin en iyisinden anasına düzüyor. Kadıncağızı Padişahın sarayına gönderiyor. Kadıncağız, Padişahın sarayına gidiyor, orada altın saldalyaya oturuyor. Diyorlar ki:

"Anam, yanlış olurdun, öbür sandalyaya oturacaksın."

"Yok, Allahın emriyle Peygamberin kavliyle, Padişahın kızını oğluma istiyorum."

Bunu Padişahın huzuruna çıkarıyorlar. Padişah, diyor ki:

"Anacağızım, benim yüküm ağırdır, sen kaldıramazsın."

"Emrin ne ise söyle de yapalım."

"Kırk katır yükü altın getirip benim hazineme boşaltacaksın, kızı alıp götüreceksin, Yapabilirsen kızı alırsın, yapamazsan da ben seni gördüm, ne sen beni gördün."

Kocakarının dizlerinin bağı çözülür, kalkar evine gelir, oğluna der ki:

"Oğlum, biz kim padişahın kızını almak kim. Sen başımıza ne işler açtın."

"Nedir?"

"Kırk hayvan yükü altın getirip hazineme boşaltırsanız, kızı alıp götürebilirsiniz dedi."

Oğlan sandalına binip doğru kızın yanma gidiyor. Olanları kıza anlatıyor. Kız da diyor ki:

"Hancıya gider kırk hayvan alırsın, hayvanları keçeciye götürüp ayaklarının altına keçe diktirirsin. Hayvanlar gece takırdamasınlar. Kırk tane de çuval alır gece hayvanları buraya getirirsin. Ben hazinenin önünde sizi beklerim. Hazineden hayvanları yükleriz. Sabahleyin de anan kırk hayvanı getirir, hazineye altınları boşaltır."

Çocuk kızın dediği gibi hayvanları buluyor, ayaklarının altını keçeletiyor. Padişahın hazinesinin önüne götürüyor. Kızı kendini bekler buluyor. Hazineyi açıp çuvalları dolduruyorlar.

ağızlarını dikip, hayvanlara yüklüyorlar. Oğlan hayvanları evine getiriyor. Sabahtan ihtiyar kadın hayvanları alıp Padişaha gidiyor. Yükleri hazineyi boşaltıyorlar. Kızı da Allahın emriyle veriyorlar. Bunlar bir zaman beraberce geçiniyorlar. Bir zaman sonra nasıl oluyorsa, karı kocalık işidir, oğlanın kolu kızın burnuna değiyor, Kız

"Bu balıkçı küreği değil, sultan burnudur."

Kız böyle deyince oğlan hemen kalkıyor, kaynatasının verdiği saati, kaynanasının verdiği gümüş hançeri alıp gidiyor. Vapura biniyor, kaptan bunu görüyor, güzel bir oğlan yalnız dilsiz. Onu İran Şahına götürmeğe karar veriyor. Bunlar İran'a varıyorlar. Kaptan, İran Şahına gidip meseleyi anlatıyor. İran Şahı bakıyor, eli ayağı temiz bir delikanlı, bakmaya kıyılmıyor. Her ne söylüyorlarsa anlıyor, yapıyor. Fakat bir türlü konuşmuyor. İran Şahı doktorlar, cerrahlar getiriyor, muayene ediyorlar, çocuğun dilini açamıyorlar.

Gel gelelim kıza, kız bakıyor çocuk kayıp, babasına gidiyor:

"Baba bana bir vapur yaptıracaksın, her tarafı yeşil olacak. Ben de kaptanlık öğreneceğim."

Padişah, emir veriyor, vapur yapılıyor, her tarafı yemyeşil. Kız da erkek elbisesi giyiyor, kaptan oluyor. Yanına kırk tane de cariye alıyor. Cariyelerin her biri bir, çeşit, bir renk, öyle güzellik dünya güzelinde bulunmaz. Bunlar da vapura binip denize açılıyorlar. Bu kız da İran Şahının yanına gidiyor. Orada misafir oluyor Diyor ki:

"Padişah hazretleri, senin bu kahveci çırağın her şeyi güzel anlıyor ama neden dili yok?"

"Oğlum, onu sorma. Bugün üç dört yıldır benim yanandadır, doktorlara cerrahlara gösterdim, bunun çaresini bulamadılar."

Ben onun dilini bu gece açarım."

Bunları bir odaya koyuyorlar, sabaha iki üç saat kala oğlan giyiniyor, bir başka vapura binip gidiyor. Kız vapura geliyor, nişanlısının saatini görüyor, soruyor:

"Babayiğit, o saati bana satmaz mısın?"

"Satarım."

"Sen bunu nereden aldın?"

"Mısır Şahının yanında bir lal kahveci çırağı var, ondan aldım

"Kız saati yanına alıyor, vapurunu Mısır Şahının yanına çekiyor, Bakıyorlar, akşam namazı zamanında bir vapur geldi, demir attı, dünyaya ışık veriyor. Mısır Şahına haber veriyorlar:

"Bu gelen dost mudur düşman mıdır? Nereden geliyor bu vapur?"

Gidip vapura bakıyorlar, cariyeler güzel, kaptan cariyelerden güzel. Herkesin ağzı açıkta kalıyor. Kaptana soruyorlar?"

"Sen nereden gelip nereye gidiyorsun bayayiğit?"

"Ben bir seyyar kaptanım, ne dosttum ne de düşmanım. Ben kendi kendime Gezerim, tüccarlık yaparım. Filân memleketten gelip filân memlekete giderim."

"Padişahımız seni davet ediyor."

"Önce Padişahınız buyursun burada bir fincan kahve içsin, ondan sonra biz de geliriz."

Padişah gelince cariyelerin kırkı birden Padişahı yukarı çıkartıyorlar. Kahveler geliyor, Padişah bakıyor, cariyeler birbirinden güzel, kaptan hepsinden güzel. Neyse bunlar Padişahın sarayına gidiyorlar. Kaptan bakıyor, nişanlısı orada, nişanlısı bunu tanımıyor. Meclisin dağılacağı sırada:

"Padişah hazretleri, senin kahveci güzelinin dili yok mu?"

"Söyletme, bugün beş altı senedir benim yanımda çalışıyor. Ne kadar doktora gösterdimse de bir çare bulamadık."

"Peki Padişahım ben bu gece bunun dilini açtım açtım açamadımsa kırk cariyemi sana vereceğim." Yapma, sen garipsin."

"Yok- olmaz."

Bunlar senet yapıyorlar, kaptan kahveci güzelini konuşturamazsa kırk cariyesini Padişaha verecek diye. Herkes yatıyor, bu kaptanla kahveci güzelini aynı odaya koyuyorlar. Kaptan bavulundan kendi elbiselerini çıkarıyor, üzerindeki erkek elbisesini çıkartıp, kadın elbisesi giyiyor. Sabaha kadar kahveci güzeline yalvarıyorsa da oğlan ağzını açmıyor. Sabah olunca gene erkek elbisesi giyiyor. Padişaha kırk cariyeyi veriyor. Devresi gün gene oturup konuşuyorlar, gene dağılmadan önce, kaptan diyor ki:

"Padişahım, bu gece gene kapveci güzelini istiyorum. Dilini açtım, açtım, açamazsam vapurumu sana vereceğim."

"Vazgeç bundan, senin gençliğine yazık. Vapurun da elinden gider, ben o kadar emek çektim, bir türlü çare bulamadım."

"Yok Padişahım."

Gene bir senet yaparlar, altını imzaladıktan sonra padişah gider yatar. Balıkçı güzeliyle kaptan gene aynı oda da yatarlar. Kaptan gene kadın elbisesi giyer, balıkçı güzelinin yanma gider ağlar, sızlar, yalvarır, oğlan hiç ses çıkartmaz. Şafak atınca kız gene kaptan kıyafetine girip makamına oturuyor. Padişah geliyor, vapur da elden çıkıyor. O gece gene oturdular sohbet ettiler, yatacakları zaman kaptan:

"Padişahım, bunu eğer bu gece de söyletmezsem boynumu cellât edersiniz."

"Aman yapma, sen daha gençsin, vapurun da gitti, kırk cariyen de gitti."

"İmkân yok, Padişahım."

Gene aralarında bir senet yapıp imzaladılar. Kahveci güzeli ile kaptan aynı odaya girdiler. Kaptan gene kadın kıyafetine girdi, sabaha kadar yalvardı, kocasından ses seda çıkmadı. Kız bakıyor şafak açıldı, gene erkek kıyafetine giriyor. Padişah geliyor, dar ağaçları hazırlanıyor, idam kararı veriliyor. Kahveci güzeli de koltuğunun altına bir çarşaf alıp kızın idam edileceği yere gidiyor. Padişah tekmil veriyor, kaptanı götürüp sandalyanın üzerine çıkartıyorlar. Asmak için ipi boynuna takar takmaz balıkçı güzeli diyor ki:

"Ey bu balık başı değil, sultan başıdır."

Kızı çarşafladı, aldı, Padişahın yanına gittiler. Yemini yerine geldi karısını kurtardı. Meseleyi Padişaha anlattılar. Padişah bunlara yeniden bir nikâh kıydı, cariyelerini verdi, vapura da eşya doldurdu. Allanın emriyle bunları yolcu etti. Yedi içti muradına geçti.

Anlatan: Hayriye Gürkan

51
CEVHERİ FİROŞ

Varmış yokmuş, Allah'ın kulu çökmüş, çok söylemek günahmış. Zamanında bor bezirganın bir oğlu varmış, ismi de Cevheri Firoş'muş. Annesi babası bu çocuğa o kadar meraklılarmış ki dünyalarını unutmuşlar, Malları mülkleri, her şeyleri o çocuğun elinde Çocuğa evde hoca tutuyorlar, din dersi ayrı, başka okumalar ayrı. Çocuk evde okuyor, meraklı oldukları için memuriyete bile koymuyorlar. Tüccar yapıyorlar, mağazada oturuyor. Çocuk da o kadar güzel yanından geçenler mail oluyorlar. Bir gün bir arabayla bir hanım geliyor. Başında siyah çarşaf mağazaya giriyor, diyor ki:

"Cevheri Firoş size bir teklifim var, yapar mısınız?"

"Hay hay hanımefendi."

Bu hanım, cebinden limon biçiminde bir elmas çıkarıyor:

"Buna bir kıymet koyun."

"Peki, baş üstüne, koyalım."

"Nedir fiyatı?"

"Beş yüz medeni lira."

"Aferin, tam fiyatını koydun."

"Satmaz mısınız hanımefendi?"

"Yok, bunun fiyatını anlamak istiyordum."

Hanım elması aldı gitti ama çocuğun zihni dağıldı. Hanımda yaşlı kâmil bir hanım. Çocuk, bu hanım kimdi, bu elması nereden buldu, bana neden sordu, diye düşünür durur. Evde annesine babasına bir şey söylemedi. Ertesi gün, aynı saat, ayni dakikada gene elinde portakal biçiminde bir elmas getirdi, dedi ki:

"Cevheri Firoş, kusura bakma, buna da bir kıymet koy."

"Hay hay hanımefendi, senin ne kadar emrin varsa ben yerine getiririm."

Hanım, o elması da gösterdi. Cevheri Firoş:

"Bu da bin medeni lira."

"Aferin oğlum, bunun da tam fiyatını söyledin."

Uzatmıyalım onu da aldı gitti, ertesi gün oldu, armut biçiminde bir elmas getirdi, sordu:

"Buna ne fiyat koyarsın?"

"Buna da sekiz yüz medeni lira."

"Oğlum, sana bir şey söyliyeceğim, fakat sözümü yere bırakmıyacağından eminim ondan söylüyorum."

"Hay hay, buyrun hanımefendi."

"Ben bunların fiyatlarını koydurmak için böyle gidip gelmiyeyim, seni bize götürsem de bunlara fiyat koysan olmaz mı?"

"Hay hay, baş üstüne gelirim."

"Fakat şartım var, ben senin gözünüzü bağlıyacağım, bir arabaya bindireceğim, yolu hiç görmeden geleceksin."

"Hay hay, başım üstüne."

Dükkânı örttü kilitledi, hanım koynundan bir mendil çıkarttı, gözünü bağladı, arabaya aldı gitti. Bir saraydan içeri girdiler, yukarı çıktılar ki çocuk bu saray gibisini görmemişti. Kendilerinin de malları mağazaları vardı, zengindiler ama bu çocuk gezmemiş tozmamış, bir yerlere gitmemiş, bunu gördü hayret etti. Burana nın padişah saray olduğunu anladı. Odalar hizmetçiler, halayıklar, cariyeler dolu O hanım gitti bir çekmece getirdi, bunun önüne koydu. Hak Taalâ ne meyva yaratmışsa o meyvanın şeklinde elmas var, bunlara teker teker fiyat koydu, ne bir kuruş aşağı ne bir kuruş yukarı, Hanım:

"Aferin oğlum, tam fiyatlarını koydun. Cevheri Firoş benim size bir teklifim var, kabul edersen söyliyeyim."

"Hay hay, buyrun hanımefendi."

"Benim bir kızım var, almaz mısın?"

Cevheri Firoş, eve baktı, kadına baktı, elmasa baktı hayret etti:

"Siz verirseniz, alırım. Başım üstüne."

"Fakat şartlarım var, bu şartlarla alabilirsiniz."

"Peki, nedir şartlarınız?" . .

"İşine gözü bağlı gideceksin, gözü bağlı geleceksin, arabadan hiç bir tarafı görmiyeceksin. Dışarıdan saman çöpü bile alıp gelmiyeceksin, Bizjm evimiz ne varsa onu yiyecek onu giyeceksin. Kapıdan bizim eve bir çiğit bile girmiyeçek. Bir de benim kızımın üzerine katiyen kimseye bakmıyacaksın, huri melek gelse bakmıyacaksın."

"Hay hay, başım üstüne."

"Haber verin düğün tutulsun."

Haber verildi, düğün tutuldu. Bunlar ahbaplarım, eşlerini dostlarını çağırdılar. nikâh merasimleri oldu, elbiseler biçildi dikildi. Oğlan bir daha ne dükkâna gitti, ne kapısına uğradı. Gelelim annesigile, annesigil ağlıyorlar sızlıyorlar, tellâllar çağırtıyorlar. Belediyeler, polisler, komiserler, hariç memleketlere telefonlar, mektuplar, böyle bir adam görmediniz mi, diye, hiç bir cevap alamıyorlar. Dükkânın önüne kara perdeyi çekmişler, anası babası ağlıyor sızlıyorlar. Cevheri Firoş'u gören yok. Onlar orada ağlamakta olsunlar, biz bunların düğünü anlatalım. Oğlanı bezemişler düzemişler, köşede oturuyor. Kırk davulla kırk zurnayla gelin içeriden çıkacak, oğlan bakıyor ki on tane hizmetçi bir yanda on tane hiç-metçi bir yanda, o tane önü sıra on tane ardı sıra, bir kız çıktı bakmaya kıyamıyorsun, oğlan hemen kalkıyor koltukluya, kızın annesi: "Kerem et oğlum, bu kızımın hocasıdır." diyor. Bu kalbinden: "Hoca böyle olursa gelin nasıl olacak." diyor. Hocayla tokalaştılar, konuştular, çocuk hiç bir yere girmemiş ama onlarla istedikleri gibi konuşuyor. Arası yarım saat geçiyor, bir tane daha çıkıyor, ana: "Bu da kızımın terbiye hocasıdır." dedi. Onu da karşıladı hizmetçiler, ardı önü sıra onar tane. O da oturdu, arası yarım saat sürer sürmez bir tane daha çıktı, bu gene kız, sandı, hemen ayağa kalktı koltukluya getire, anne: "Rahatsız olma, bu da kızımın din dersi hocasıdır." dedi. Oturdular konuştular, hocalar buna tarihten dinden sordular, bunu pek beğendiler. Derken kız çıktı, teller duvaklar, evi öyle bezemişler her taraf ayna, o kız kırk tane görünüyor. Annesi: "Buyrun damat bey, mesut olacağınız aileniz budur." dedi. Koltukladılar getirdiler, güldüler söylediler, adam artık evini barkını dünyasını unuttu. Bu kızla üç gün yemediler, içmediler, dünya ışığı görmediler, kapıyı açmadılar. Bir gün oğlan kıza dedi ki:

"Nasıl etsek? Ben annemin babamın bir tanesiyim, şimdi beni ararlar üzülürler. Ben yalnız İstanbul'a gitmedim, o kadar üzülürler."

"Gider bulursun, Annemin şartlarını kabul ettin mi?"

"Tabiî"

Kalktılar, yediler içtiler, güldüler söylediler. Geldi annesinden izin aldı:

"Beni dükkânıma göndermez misiniz? Annem merak eder."

"Hay hay oğlum." '

Gözünü bağladılar, arabaya oturttular, annesi de beraber dükkâna gittiler. Dükkânın üzerine kara perdeler çekilmiş, üzerine Cevheri Firoş'u görüp bulana bilmem ne kadar müjde mağazaları vereceğiz diye yazılar asmışlar. Dükkânı açtı oturdu, evine müjdeler gitti. Kurbanlar kesildi, sadakalar verildi, açlar doydu, çıplaklar göğüldü, dünya tenge tenge gitti Cevheri Firoş gelmiş diye. Sordular:

"Oğlum neredeydin?" "Buradaydım."

"Ne demek, nasıl burayadın?"

"Buradaydım, hiç bir yere gitmemiştim, Gitsem de mâni olmayın."

"İyi ama biz öldük, ne hale geldik."

"Bundan sonra gider gelirim."

Onları atlatır, akşam olunca araba gelir, gözünü bağlarlar, giderler. Ertesi gün gene dükkâna gelir, bakar bir başka kadın elinde elma biçiminde bir elmas dedi ki:

"Cevheri Firoş buna bir fiyat koymaz mısın?"

"Koyarım."

"Nedir?"

"Yedi yüz medeni lira."

"Tam fiyatını verdin."

Aklına geldi, onlar nazik insanlar, bana bir şey getirmiyeceksin dediler ama ben bu elması alayım da hanıma hediye götüreyim, dedi. Sordu

"Yedi yüz medeni lira bunun değerini vereyim, bunu bana sat."

"Ben bir öpüşe veririm."

Dükkânda kimse yok, kim gidip haber verecek, kadın bunu dişledi gitti, akşam olunca araba geldi, atlar siyah, araba siyah, gözüne bağlayacağı çevre siyah. Bunu görünce oğlanın ödü koptu, annesi: "Gel bakalım Cevheri Firoş." dedi. Ama Cevheri Firoş'un eline ayağına titremeler düştü, hiç dili tutmadı. Gözünü bağladılar, saraya geldiler, içeri girdiler ki o saray gitmiş başka saray gelmiş. Karalara bağlanmış, bütün halayıklar, hizmetçiler, o hocalar hep siyahlar giymişler, bir mahsurluk, hiç kimsenin yüzü gülmüyor ama Cevheri Firoş'un da dili dönüp bu da böyledir demiyor. Annesi geldi, dedi ki:

"Cevheri Firoş yüzüne ne oldu?"

"Dükkânın darabası değildi."

"Öyle mi?"

"Evet."

"Şu cebindeki elması çıkart."

Elması çıkartıyor, kadın:

"Getirin şu çekmeceyi."

Bakıyor çekmecede o elmasın yeri boş. Bir cariye varmış, bu oğlana âşık olmuş, çekmeceden elması çalmış, götürmüş. Bunlar da fark etmişler, Kızı takip etmişler. Bir zil çalıyor, diyor ki:

"Getirin.tepsiyi."

Tepsiyi getiriyorlar, bakıyor, o kendini ısıran kadını parça parça etmişler, tepsiye doldurmuşlar, kafası üzerinde. Oğlanın dili dönmüyor, hiç bir şey diyemiyor. Hanımı geliyor, diyor ki:

"Cevheri Firoş, vaadimiz bu muyduk Biz sana demedik mi kapıdan bir saman çöpü getirmiyeceksin? Bir elmas için sen bu çiğliği nasıl yaptın?

Annesi: "Kalk giyin." dedi. Kalktı giyindi, gözünü bağladılar, arabaya bindirdiler, götürüp dükkânına bıraktılar. Oğlan sarayın yolunu bilmiyor, kimdirler tanımıyor, gözü bağlı gitti geldi. Ağladı sızladı hiç çaresi yok. Ona sordu, buna sordu bilen yok. Oğlan zayıflamağa başladı, doktorlar geliyor gidiyor, sonra bir bahçe aldı. Bu bahçenin ucundan ucu görünmüyor. Bu bahçeye bir de salıncak yaptırdı. Salıncağın içine girdi yattı. İki tane sesi güzel hizmetçi buldu, bunlar nöbetle şarkı söylüyorlar, salıncağı sallıyorlar. Bu dünyaya da duyuldu. Böyle bir babayiğit bir

salıncakta yatıyor, herkes gidiyor, seyrediyor,birbirlerine anlatıyorlar: Padişah: "Hele ben de gidip göreyim, bu nasıl adamdır." diyor. Ama bu çocuğu görende bayılıyor, o kadar güzel ki, ismi nasıl Cevheri Firoş'sa kendi de öyle. Padişah lalasıyla beraber geliyor, soruyorlar:

"Oğlum, derdin nedir?"

Bu da derdini anlatıyor, gelenin Padişah olduğunu bilmiyor, diyor ki:

"Ben karıma aşık oldum, işte şimdi burada şarkıyla türküyle vakit geçiriyorum."

"Kalk biraz da bize gidelim, belki orada eğlenirsin." Bunu arabalarına bildiriyorlar, alıp saraya getiriyorlar. Padişah da bunu o kadar seviyor ki, bunun sevdiği yemekleri pişirtiyor, ahçılar, işçiler, doktorlar, bunu eyletecek keyifler yapıyorlar, çalgılar çalıyorlar. Selâmlık tarafında kırk odayı geziyorlar, sonra harem tarafına geliyorlar. Padişah soruyor:

"Gittiğin ev hiç mi buraya benzemiyordu? "

"Benziyor Padişahım, benim gittiğim yer de aynı böyle bir saraydı."

"Peki, bir de gidip kardeşimgilin sarayını gezelim."

Kardeşigile gidiyorlar, kapıdan içeri giriyorlar, Bütün karalar Çekilmiş Cevheri Firoş:

"Padişahım, benim geldiğim saray budur."

İçeri giriyorlar, kız kendinden beter, bir karyolanın içinde, yüzünde incili çevre örtülü, burum burum terler içinde yatıyor. Gelene Cevheri Firoş'u gördünüz mü, deyip bayılıyor. Emmisi giriyor içeri, diyor ki:

"Desti Gül."

Kız gözünü açıyor, emmisi de bu kızı oğluna istemiş, anasıgil vermemişler. Sonra Cevheri Firoşa vermişler. Bu padişah o zamandan bunlara küsülü. Bu çocuğu görünce açıyor, getiriyor. Kız emmisini görünce şaşırıyor:

"Efendim?"

"Kalk Cevheri Firoş'u getirdim."

Kız bir kere bayılıyor, bir,kere ayılıyor, kalkıyor emmisinin ayaklarına eğiliyor. Cevheri Firoş'da takat yok kızda da. Hemen banyonu yaktırıyorlar, kız yıkanıyor, oğlan yıkanıyor. Bunlara elbiseler dikiliyor, düğünler tutuluyor, yeniden nikâhları kesiliyor. Padişah kendi reyiyle bunları evlendiriyor. Şimdiye kadar murat alıyorlar. Yedi içti muradına geçti.

Anlatan: Zeliha Demir

52
HIRSIZ

Bir kadın kocaya gitti, kocası öldü. Kadın çocuklu kaldı. Kadının bir oğlu oldu. Oğlan büyüdü, hırsızlık yaptı. Bir gün birisi: "Sen niye böyle yapıyorsun oğlum? Bu fukaranın horozunu götürüyorsun hapis oluyorsun, bunun tasını götürüyorsun, mapus oluyorsun. Böyle yapma, başka yere git büyük şeyler çal, zengin ol, bunu yapma." demiş. Çocuk gitmiş anasına sormuş:

"Ana benim hiç mi kimsem yoktur?"

"Vakti zamanında senin bir tane dayın vardı."

"Nereye gitti."

"İstanbul'a göçtü, kaybettik, bir daha hiç görmedim."

"Ana, İstanbul'a gidelim, dayımı bulayım."

İstanbul'a gidiyorlar, bu arıyor arıyor, dayısını buluyor, dayısına yeğeni olduğunu söylemiyor, Dayısı buna soruyor:

"Oğlum, senin sanatın nedir?"

"Hırsızlık yapıyorum."

"Yapabilir misin?"

"Yaparım."

"Seninle bu gece Padişahın hazinesine gideriz. Herbirinrz birer çul altın getiririz. Sakın kimseye söylemiyesin, söylersen başımızı vururlar."

"Peki, sen nerelisin?"

"Ben filân yerliyim, bir zamanlar bir ablam vardı, bir çobana verdik. Ben de sahipsiz kaldım. Buralara geldim."

"Öyleyse sen benim dayımsın. Gel ablanı gör. Benim anamdır."

"Peki oğlum geleyim."

Gidiyorlar, anasını görüyorlar. Sonra gidip Padişahın altınlarını çalıyorlar. Padişah hırsızları aratıyor, ama bulamıyor. Bir de gavur padişahı bir kral varmış. Bu padişaha yazıyor: "Sen nasıl bir padişahsın, senin hazineni açan hırsızı bulamazsın." diyor. Bunlar da her gece gidip hazineden altınları çalıyorlar. O kral da bu padişaha her gün haber yolluyor, sen ne kadar kötü bir padişahsın, diye. Bu padişah da hazinenin önüne bir kuyu açtırıyor, içine de katran koydurtuyor, hırsızları yakalatmak için. Gece bunlar geliyorlar, dayısı katranın içine düşüyor, çıkamıyor. Bu çocuk altınları alıyor, dayısının başını da kesiyor, alıp eve geliyor. O kral gene yazıyor, sen o hırsızı bulmazsın diye. Padişah emir veriyor, o ölüyü altınla elmasla bezeliyorlar, koyuyorlar, Mm gelir ağlarsa yakalayacaklar. Bu çocuk gider çalgıcılarla beraber çalgı çalar, ölüyü bekler. Çalgıcılar yatınca bu ölüyü arkalar, eve getirir. O kral gene yazar, sen bir hırsızı yakalayamadın, diye. Bu sefer padişah emir verir, bir deve benzetirler, çarşıya salarlar, kim deveyi evine alırsa onun boynunu vuracaklar. Oğlan damdan bakar, deve evinin hizasına gelince deveyi içeri alır, keser. Elini yıkar, kapıya çıkar. Gene o kral bu padişaha haber yollar. Padişah da kızar ama elinden bir şey gelmez. Bir kocakarı Padişaha gider der ki:

"Padişahım, ben bu hırsızı bulursam sen bana ne verirsin?"

"Sen bulursan, sana üç kere senin kadar altın tartar veririm."

Kocakarı oğlanın evini bulur, anasına ağlar ağlar, çocuğun anası da sorar:

"Ne var, neden ağlıyorsun?"

"Benim bir tek oğlum var, İki gözü narime olmuş, doktorlar derman gösteremiyorlar."

"Ne istiyorlar?"

"Devenin kırmızı ciğerini gözüne koyarsam iyi olurmuş."

"Sana biraz vereyim ama oğlum duyarsa beni keser."

"Yok yok, ben koynuma koyarım, hiç kimseye göstermem."

Kadın kapıdan çıkarken elini sürer, kapıyı kan yapar. Oğlan da damdan görür, bütün İstanbul'daki kapıları kan yapar, Kocakarı Padişaha haber verir, giderler, bakarlar, bütün İstanbul kan. Kimi hırsız diye tutsunlar bir değil on değil. Bu sefer padişah tellâl çağırtıyor:

"Benim hırsızım her kimse ben onu af ettim. Ona bir sözüm var, eğer o sözümü tutarsa Allanın emriyle kızımı ona nikâhlıyacağım."

Oğlan kalkar gider:

"Benim Padişahım."

"Madem bu kadar erkeksin, bana bunca işleri yaptın. Bana şu kralı getirirsen sana Allanın-emriyle kızımı vereceğim."

"Peki, padişahım, getirmezsem o vakit başımı kesersin. Sen bana her teline bir zincir takılı bir postla bir de sandık ver. Ben kralı sağ olarak senin yanına getirim. Eşek gibi bağırtıp, köpek gibi havlatıp, kedi gibi miyavlatmazsam, sen o zaman benim başımı kes."

"Peki oğlum, ben de onu istiyorum. Kızımı sana yerdim."

Bu çocuk kalkar krala gider. Kapısını çalar:

"Ben Azrailim, aç kapıyı, senin canını alacağım."

"Peki, yalnız bugün rica edeyim, beni annemin hatırına bırak, çoluk çocuğumu göreyim, yarın bu saatte gel."

Bu o gün müsaade ediyor, ertesi gün tekrar gidiyor. Kralı sandığa koyuyor. Padişahın sarayına getiriyor. Bunu eşek gibi, köpek gibi, kedi gibi bağırtıyor. Sonra sandığı açıyor, kral bakıyor Padişahın sarayında, padişaha diyor ki:

"Padişahım, ben de kızımı senin hırsızına verdim. Senden mal gitti, benden can gitti, hem de beni eşek gibi zırlattı."

Kelimeyi şahadet getiriyor, orada kral da Müslüman oluyor. Kızını da hırsıza veriyor, işine gidiyor.

Anlata: Muhsine Karaçorlu

53

KIRK GÜN ÖLÜ BEKLEYEN KIZ

Evvel zamanda bir varmış bir yokmuş, bir padişahın kıymetli bir kızı varmış. Bu kız bir gün gergef işlerken, bir kuş gelmiş gergefin üzerine konmuş demiş ki:

"Sultan hanım, sultan hanım, sen kırk gün cenaze bekleyeceksin."

Sultan hanım korkmuş, kimseye -bir şey söyleyememiş. Üç gün aynı şekilde bu kuş gelmiş. böyle söylemiş. Sultan hanım da üçüncü gün annesine söylemiş, annesi: "Kızım, kaçalım bu saraydan, muhakkak baban ölecektir de onu beklemeğe mecbur olacaksın." demiş. Anne kız kaçmışlar, kaçmışlar, bir dağın tepesine gitmişler, orada yeşil boyalı bir kapı görmüşler. Kız, buradan su ekmek istiyeyim diye içire girmiş. Sultan hanım içeri girince kapı kapanmış, o içerde kalmış, annesi de dışarıda kalmış. Kız içeriyi dolaşmış, gelmiş, annesine: "Anne, haydi sen git. bekliyeceğim cenaze buradaymış." demiş. Annesi dönmüş gitmiş. Kız da o konağın içindeki cenazenin başına gelmiş, cenazenin orada, kim bu cenazeyi kırk gün beklerse, bu beyin oğlu kalkıp onu alacak, yazıyormuş. Kız beklemiş «beklemiş canı sıkılmış, kalkmış pencereden dışarı bakmış. orada gurbet kızlarını görmüş. O gurbet kızlarından birini içeri almış. Gurbet kızma başından geçenleri anlatmış, O hanım, o hizmetçi bunlar otururlarken, Sultan hanımın uykusu gelmiş. Gurbet kızı: "Hanım, sen yat. ben ölüyü beklerim." demiş. Hanım yatmış, o saat bey uyanmış. Bey uyanmış, karşısında gurbet kızını görmüş. Gurbet kızı sultan hanımdan duydu ya, sultan hanımın hikâyesini kendi başından geçmiş gibi anlatmış. Adamcağız da mecbur olmuş gurbet kızını almış. Sultan hanım da hiç sesini çıkartmamış, hizmetçiliğe razı olmuş. Bir zaman geçmiş, bey hacca gidecek olmuş. Hacca giderken ev halkının hepsine: "Ne.istersiniz[1]?" diye sormuş. Bu gurbet kızı neler istemiş, neler. Bu sultan hanım, utanmış hiç bir şey istememiş. Bey giderken:

"Kızım, sen de bir şey iste benden."

"Yok, bey sağlıklı gidip selâmetle geri dönmenizi dilerim."

"Olmaz olmaz, ille bir şey iste."

"Sabır taşı isterim."

Bey gitmiş, hacı olmuş, gurbet kızının her istediğini aldığı halde sultan hanımın istediğini unutmuş. Yolda gelirken devesi kuma batmış. Deveci: "içinizden bin bir garibin isteğini unutmuşsunuz, geri dönüp bunu alın." demiş. O zaman beyin aklına gelmiş, geri dönmüş, sabır taşını aramış, bir yerde bulmuş, Hicazda sabır taşını satan dükkâncı: "Bu sabır taşını isteyeni bekleyin, bir hikmeti var ki sabır taşı istedi." demiş. Bey evine dönmüş, herkesin hediyelerini dağıtmış, sonrada hepsini bir başka yere göndermiş, Kızı gözlemeğe başlamış Sultan hanım sabır taşını eline almış, başlamış anlatmağa:

"Sabır taşı, sabır taşı, sen mi sabır ben mi sabır? Bir kuş gelmedi mi gergefimin üzerine konmadı mı? Sen kırk gün cenaze bekleyeceksin demedi mi? Annemle beraber kaçmadık mı? Buraya gelmedik mi, demirkapı kapanıp ben içerde annem dışarda kalmadık mı? Sabır taşı sabır taşı, sen mi sabır ben mi sabır?"

Sabır taşı çat diye çatlamış, bey de dışarda dinliyormuş. Kız gene devam etmiş:

"Sabırtaşı, sabır taşı, beş senedir hizmetçi olmadım mı? Benim eve aldığım gurbet kızı da hanım olmadı mı? Sen mi sabır, ben mi sabır? "

Sabır taşı çat diye çatlamış, kız tekrar devam etmiş:

"Bu kadar emeklerim boşa gitmedi mi? Sabır taşı, sabır taşı sen mi sabır, ben mi sabır?"

Sabır taşı üçüncü defa çatlayınca, dışarıdan bey gelmiş: "Ben ettim sen etme." demiş. Gurbet kızını evine yollamışlar, onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine."

Anlatan: Selahattin Bağcı

54

ISFAHAN PADİŞAHININ ÜÇ OĞLU

Çok eskiden Isfahanda yaşamış.bir Padişahın hikâyesidir. Bu padişah kendi hükmüne göre yaşıyormuş, üç oğlu olmuş. Bu oğlanlara gereken ihtimamı göstermiş, tahsilleri için hocalar tutmuş, bunları yetiştirmiş. Bunların yetişmelerini ölçmek için bunlara denemeye karar vermiş. Büyük oğlunu çağırıp demiş ki:

"Oğul, ben yaşlandım, bu padişahlığı sana devredeyim, sen idare et."

"Siz sağ iken ben padişah olamam."

Padişah bu cevaba kalben memnun olmuşsa da yüzden buna kızmış, makamından kovmuş. ikinci oğlunu çağırmış, ona da aynı şeyi söylemiş:

"Ben yaşlandım, sen padişah ol."

O da kabul etmemiş, onu kovmuş. "Memleketi terket." demiş. Üçüncü oğlunu çağırmış, ona da aynı şeyleri teklif etmiş. O da kabul etmemiş onu da kovmuş, demiş ki:

"Memleketimi en geç yirmi dört saat içinde terk edeceksiniz." Bunlar babalarının odasından çıkmışlar, herkes kendi odasına çekilmiş. Biraz düşünmüşler. Ortancıl büyüğün odasına gitmiş, konuşmağa başlamışlar. Küçük de bunların yanma gelmiş, bakmış bu ikisi konuşuyorlar, dönmüş. Büyük kardeş seslenmiş:

"Gel kardeş, bizim gizlimiz yoktur, babamız bizi memleketten kovdu."

"Beni de kovdu."

Bunlar aralarında sabahleyin erkenden babalarının memleketini terk etmeğe karar veriyorlar. Eşyalarını topluyorlar, birer de at buluyorlar. Sabahleyin atlarına atlayıp yola revan oluyorlar. O iklimden çıktıktan ve epeyce yol aldıktan sonra gece bastırınca mecburi bir su kenarında konaklıyorlar. Yemek yedikten sonra yatıp uyumak istiyorlar, o anda etraflarını adamlar çeviriyor. Soruyorlar:

"Siz burada deveye binmiş bir kadın gördünüz mü?"

Büyük oğlan:

"Devenin bir terkisinde yağ, bir terkisinde bal vardı."

Ortancı oğlan:

"Kadın hamileydi."

Küçük oğlan:

"Deveninbir gözü kördü."

Bunlar böyle söyleyince kadının ve devenin sahibi olan erkek bunlardan şüpheleniyor. Bunları alıp kadıya götürüyor. Bunları denemeye tabi tutuyorlar. Soruyorlar:

"Devenin bir terkisinde yağ, bir terkisinde bal olduğunu nasıl anladınız?"

Büyük kardeş:

"Benim okuduğum bilgiye göre arılar bala, karıncalar yağa gider. Devenin gittiği yolun bir tarafına arılar, bir tarafına da karıncalar hücum ediyordu, devenin bir terkisinde yağ bir terkisinde bal olduğunu oradan anladım."

"Kadım hamile olduğunu sen nereden anladın?"

Ortancıl kardeş:

"Deve bir yere çökmüştü, kadın eliyle dayanarak deveye binmiş, oradan anladım hamile olduğunu."

"Sen nereden anladın devenin bir gözünün kör olduğunu?"

Küçük kardeş:

"Devenin gittiği istikamette gayet güzel çayır vardı, sol taraf tamamen yendiği halde, sağ tarafa dokunulmamıştı, devenin sağ gözünün kör olduğunu oradan anladım.

Gene de bunlara pek inanmıyorlar, bunları bir denemeye daha tutuyorlar. Dolaba bir horoz koyuyorlar.. Bunlara soruyorlar:

"Dolapta ne var?"

Büyük kardeş:

"Kanattı hayvan var."

Ortancıl kardeş:

"Başında yeleği de var."

Küçük kardeş:

"Dolapta horoz var."

Bunu da bilince bir deneme daha yapıyorlar. Dolaba portakal koyup soruyorlar:

"Dolapta ne var?"

Büyük kardeş:

"Yuvarlak bir meyya var."

Ortancıl kardeş:

"Hem yuvarlak hem de sarı."

Küçük kardeş:

"Poktakal var."

Bunu da bilince padişah bunları saraya davet ediyor. Bunlara ziyafet hazırlatıyor. Bir odaya sofra kuruyorlar, bir kuzu kesiyorlar, temiz şarap getiriyorlar. Bunlar sofraya oturuyorlar. Büyük kardeş kuzudan birparça ağzına alıyor, diyor-ki:

"Tuh bu kuzu it sütü emmiş."

Ortancıl biraz şaraptan içiyor, diyor ki:

"Ölü kanından meydana gelmiş."

Küçük kardeş sofraya gelmeden yekten diyor ki: '

"Padişah piçtir."

Padişah bunları kapıdan dinliyor. Hemen kuzuyu yetiştireni buluyor, soruyor:

"Bu kuzuyu nerede yetiştirdin?"

"Ben kendim yetiştirdim."

"Doğru söyle, nasıl yetiştirdin? Doğru söylemezsen boynunu vurdururum."

"Kuzu iki haftalıkken anası öldü. köpek sütlü olduğu için mecbur kaldım köpeğin sütünü emdirdim. Böyle büyüdü."

Padişah şarabı yapanı çağırtıyor, ona soruyor:

"Doğru söyle, bu üzümleri hangi bağda yetiştirdin?"

"Bağı ben yetiştirdim, ilk mahsulünü de size gönderdim."

"Yeri neydi?"

"Yeri mezarlıktı."

Ona da kanaat getirdikten sonra doğru anasına gidiyor, anasını sıkıştırıyor, soruyor:

"Doğru söyle, beni kimden aldın?"

Anası ilkin söylemek istemiyor, diyor ki:

"Senin baban padişahtı."

"Yok doğruyu söylemezsen senin boynunu uçururum."

"Senin baban harbe gittiğinde bizim köle vardı, onu koynuma aldım, sen ondan oldun."

Bunu duyunca hem üzülüyor, hem de bu gaip bilicileri takdir ediyor. O kızgınlıkla bunların yanına geliyor, bunları memleketinden kovuyor. Bunlar yola çıkıyorlar, epeyce gittikten sonra arkalan sıra bir atlı geliyor. Bunlara diyor ki:

"Padişahımız, içlerinden hangisi isterse kızımı ona vereceğim. Benden sonra padişah olacak."

Üç kardeş birbirine bakıyor, sonunda büyük kardeşi yollamaya karar veriyorlar. Büyük kardeş bunlardan ayrılıp geri dönüyor. Bunlar iki kardeş yola devam ediyorlar. Birkaç gün gittikten sonra iki yol ağzına geliyorlar, ortancıl kardeş diyor ki:

"Kardeş yollarımızı ayrılıyor."

"Sen bilirsin, o ki yollarımız ayrılıyor, sen bir tarafa ben birtarafa." Bunlar karar veriyorlar, helâllaşıyorlar, ortancıl kardeş sağa, küçük kardeş sola gidiyor. Biz ortancılı takip edelim. Ortancıl oradan ayrıldıktan sonra bir iki konak daha konaklıyor, bir ikindi vakti bir şehre varıyor. Hana inmeden bir kalabalık görüyor, bir ihtiyardan soruyor:

"Bu ne kalabalıktır, bu şehrin adeti nedir?"

"Bu şehrin padişahının has bahçesi var, has bahçeye padişahın kızı çıkar, kız kime işaret ederse o saraya gider. Saraya gittikten sonra iki gün sonra ölüsü çıkar. Şimdiye kadar oradan sağ çıkan olmadı. Neden soruyorsun?"

"Hiç merak ettim, ben buranın yabancısıyım."

"Senin yabancı olduğun belli, ahaliyi takip et, görürsün."

Bu hana gitmeden has bahçenin olduğu yere gidiyor. Bir yer bulup duruyor. Aradan bir iki saat geçtikten sonra padişahın kızı has bahçeye iniyor. Padişahın kızı, ortancıl kardeşe işaret ediyor. Ortancıl kardeş gitmiyor. Babasının ettiği bir tavsiye aklına geliyor, ne kadar zorda kalırsan kal sabret, en kaili bildiğin adamdan akıl danış. Dönüyor hana geliyor, ihtiyara soruyor:

"Bu ne iştir?"

"Padişahın kızına giden üç günden fazla yaşamıyor, ne kadar zorda kalırsan sabredeceksin. Daima sonunu bekliyeceksin."

O hafta handa kalıp istirahat ediyor, ikinci hafta Cuma günü herkes gene hasbahçenin etrafında toplanıyor. Bu da gidiyor ama bir kenar yerde duruyor, kendini göstermek istemiyor. Kız bahçeye çıkınca herkese bakarak bunu arıyor, göz göze gelince buna işaret ediyor. Bu sefer oğlan karar veriyor, gidiyor, saraya çıkartıyorlar, güzel bir ziyafet veriyorlar. Yiyorlar içiyorlar, evleniyorlar. Gece olunca herkes odasına çekiliyor, buna da bir oda veriyorlar. Bu odasına gidiyor, biraz istirahat ediyor. Kapı açılıyor, Padişahın kızı geliyor, bu duyduğu sözlerden dolayı kızı kabul etmek istemiyor, o da diyor ki:

"Dur sana her şeyi söyliyeyim, biz babamla anlaştık, nerede bir genç varsa getiririz. Bir iki gün misafir ederiz, ben odasına giderim. Çocuk ikna olunca ben kaçarını, o da arkam sıra gelir, hemen cellât boynunu uçurur. İstersen kapıyı aç, bak."

Oğlan yarı inanıyor, yarı inanmıyor, kıza yanaşmıyor. Kız bunu sıkıştırınca, babasının sözünü hatırlıyor, ne kadar darda kalırsan kal sabret sabrediyor. Bakıyor kız yakasını koyuvermiyor, fırsatını buluyor, kaçıyor. Padişah cellatlarıyla beraber orada bekliyormuş. Bunun kaçtığını görünce Padişah bunu kucaklıyor: "Aferin oğlum, kazandın." diyor. Bunu odasına götürüyor, izzet ikram yapıyor. Devresi günü bunların düğün hazırlıklarına başlıyor. Üç gün üç gece düğün yaptıktan sonra gerdeğe giriyorlar. Rahata kavuşuyorlar."

Biz gelelim küçüğe, küçük kardeş yoluna devam ediyor, bir iki konak konakladıktan sonra bir şehre vasıl oluyor. Bir hana iniyor, orada istirahat ederken bir tellâl sesi duyuyor. Tellal diyor ki:

"Padişahımızın kızı, perşembe günü saat birde cemali olan resmini pencereden aşağı sarkıtacak, arzu eden saraya çıkacak, kim muvaffak olursa Padişahımızın kızı onunla evlenecek."

Bu oğlan da bunu duyuyor, merak ediyor. Devresi gün kalkıyor, bakıyor herkes bir tarafa gidiyor. O da kalabalığa karışıyor fotoğrafın olduğu yere gidiyor. Kimse cesaret edip saraya çıkamıyor. Bunun aklına babasının tavsiyesi geliyor; akıllı bildiğin kişiye akü danış. Oranın en yaşlısını buluyor, diyor ki:

"Baba, böyle böyle ben sana geldim. Tecrübeli, adamsın, buranın durumunu da biliyorsun, ben yabancıyım. Ben padişahın kızının sarayına çıkacağım, bana akıl ver."

"Oğlum, o saray çok usta sihirbazların elinde yapıldı. Oraya çıkmak isteyenlerin hiç biri muvafak olamadı. Benim sana bir tek sözüm var. Sarayın merdiveninin hizasına saklan, mutlaka oraya- çıkan giren bulunur, onu kontrol et, bak nasıl girip nasıl çıkıyorlar."

Bu da buna inanıyor, sarayın kapı tarafındaki merdiveninin altına gizleniyor. İki gün orada bekliyor, giren çıkan yok, üçüncü gün bir cariyenin yukarıdan merdivenleri ikişer ikişer indiğini görüyor. O hafta geçiyor, ikinci hafta gene kızın fotoğrafını pencereden sarkıtıyorlar. Bu da gidip kaydoluyor. Bunu kaydeden adam diyor ki:

"Oğlum, sana yazıktır, sen gençsin tecrübesizsin. Ben sana acıdım. Ben burada iki senedir buraya çıkacakları kaydederim, hiç bir tanesi muvaffak olamadı. Hepsi gövde bir tarafa baş bir tarafa merdivenlerden aşağı yuvarlandılar. Sen bu işten vaçgeç."

"Ben kararımdan dönmem, çıkacağım."

"Peki, benden sana söylemesi, sen bilirsin. Yalnız benden sana bir tavsiye gayet dikkatli ol, adımını attığın yere dikkat et."

Bunu orada selametliyorlar. Bu merdivenin başına geliyor, birinci basamağı eliyle yokluyor, hafif bir inilti geliyor. İkinciyi yokluyor, bir şey yok. Üçüncüye elliyor, aynı ses var. Cariye de ikişer ikişer atlıyordu diye düşünerek ikişer ikişer atlayarak on basamağı çıkıyor. Orada elinde kılıç bir heykel duruyor bir tekmil atıp onu kırıyor. Dönüp bekleyenlere: "Birinci maniayı atlattık." diyor. Ondan sonraki merdivenleri eliyle yokluyor. Bakıyor bilinci ve ikinci basamaklarda inilti var. Bu sefer de üçer üçer on basamak daha çıkıyor. Orada da karşısına bir ejderha çıkıyor, onu da deviriyor. Gene basamakları kontrol ediyor. Bu sefer bakıyor, üç basamakta inilti var dördüncü de

yok. Ama dörder dörder çıkmasına imkân yok. Bunda bir iş var diye düşünüyor, eliyle yerleri yokluyor, ejderhanın ayağının altında bir anahtar buluyor. Anahtarı yavaş yavaş çeviriyor, basamaklar da ses kalmıyor. Yukarıya çıkıyor. Büyük bir salona giriyor. Her taraf duvar kapı yok. Elini duvara sürterek bir saat duvarları yokluyor. Eline ince bir tel rastlıyor. Teli çekince kapı arkasına devriliyor. Padişahın kızının nedimesi bunu karşılıyor, "Sen kazandın, padişaha git söyle, kızı razı oldu. Düğün hazırlıklarına başlasın." diyor. Bu padişaha gidiyor, padişah bunu karşılıyor. Bunlara üç gün üç gece düğün yapıyorlar, bu da rahata eriyor.

Bu kardeşler ayrılırken rahat vaziyete giren, büyük kardeşin yeri belli ona mektup yazsın diye kararlaştırmışlardı. Rahata eren mektup yazıyor bunlar mektuplaşıyorlar. Büyük kardeş, Padişah piçliğine üzüldüğü için öldü, şimdi ben padişah oldum. Ben burayı bırakıp gelemem. Siz buraya gelin, hep beraber babamıza gidelim, elini öpüp dönelim, diye yazıyor. Bunlar büyük kardeşin yanına gidiyorlar, o da hazırlığını yapıyor, yola çıkıyorlar. Babalarının yanına geliyorlar, epeyce konuşup dertleştikten sonra babalarının elini öpüp diyorlar ki:

"Bizim artık vazifemiz var, biz çok kalamayız."

Babalarından izin alıp herkes kendi yerine dönüyor. Onlar erdi muradına biz çıkalım kerevetine.

Anlatan: Hayriye Gürkan

55
ARİF YUSUF

Varmış yokmuş, Allanın kulu çökmüş, çok söylemek günahmış. Arif Yusuf isminde bir adam varmış. Fukara nane muhtaç, hiç bir şeyi yok. Bir annesi, bir tek göz damı var, günde kazandığıyla doyamıyor bile. Çocuklar kapının önünde oynuyorlar, onlara oyun öğretiyor. Çelik çubuk oynuyorlar, bunu böyle atın, böyle oynayın diye çocuklara tarif ediyor.

Eskiden Padişahlar harbe giderlermiş, bu padişah da askerini toplamış vezirler vüzeralar, askerler leşkerlerle oradan geçiyorlar. Arif Yusuf diyor ki: "Padişahım, sen harbe gidiyorsun, hiç selâmsız sabahsız gidiyorsun. Benden bir kâğıt almayınca muharebeyi fethedemezsin."

Padişah gülüyor, on beş yaşında bir çocuk koyup gidiyor. Bakıyor, öyle düşman hücum ediyor ki günde beş bin tane asker ölüyor. Vezir rüyasında görüyor diyor ki:

"Padişahım, yolda bize bir çocuk rast geldi, bize böyle söyledi sen de buna ters cevap verdin, ben rüyamda gördüm siz bundan kâğıt almayınca muharebeyi feth edemiyeceksiniz."

"Haydi git Vezirim."

Vezir hemen ata biniyor, nanca yol geliyor geceli gündüzlü Arif Yusuf, Veziri görünce diyor ki:

"Ya, bak benden kâğıt almayınca muharebeyi kazanamazsınız demiştim size, nasıl geri geldin."

Hemen kulağının arkasından bir kalem çıkartıyor, bir kâğıda bir muska yazıyor, katlayıp Vezire veriyor, Vezir muskayı cebine koyuncaya kadar gökten öyle asker geliyor, öyle asker geliyor ki düşman hududunu mududunu geçiyor verdikleri memleketleri geri alıyorlar, düşmanın elindeki memleketleri de alıyorlar, on beş günde feth edip geliyorlar. Arif Yusuf'un kâğıdından olduğunu anlıyorlar ama padişah bu Arif Yusuf kimdi diye sormuyor. Geliyorlar gene sarayda vekiller vezirler vüzaralar işlerine bakıyorlar. Bu Arif Yusuf kızıyor diyor ki:

"Bak gördün mü bir gün sordu mu? Ana, haydi git, padişahın büyük kızım bana iste."

"Evin yıkıla, taş yıkar başımıza, padişah kim biz kim. Ben cesaret edip komşunun kızını istiyemem. Biz acımızdan ölüyoruz. Padişah kızı hiç gelir mi? sergimiz yok, yiyeceğimiz yok, çömleklerimizde bir avuç bir yerde döğme, bir avuç bir yerde bulgur, bir gün birini bir gün ötekini pişiriyoruz, onunla gün geçiriyoruz,

Ben nasıl gideyim, naşı istiyeyim."

"Sen git, nene lâzım, sen git Arif Yusuf selâm söyledi, büyük kızım istedi,de."

Kadın ağlaya sızlaya bir çarşaf örtüyor bir telini çeksen kırk tane yamalık dökülüyor. Gelip kapıdan içeri giriyor, o itiyor, öbürü dürtüyor, öbürü vuruyor, bu diyor ki:

"Vurmayın, dürtmeyin, ben Padişaha dünürüm."

"Sen kim, Padişaha dünür kim."

Fukara diye biri avcuna biri lira koyuyor, biri avucuna on kuruş koyuyor. Bu hizmetçilere: "Padişaha söyleyin Arif Yusuf'un annesi gelmiş diye." diyor. Gidip padişaha haber veriyorlar:

"Padişahım, Arif Yusuf varmış, anası gelmiş, seni görmek istiyor."

"Ha getirin, getirin."

Kadının koltuğuna giriyorlar, o kırk yamalı çarşafla gidiyor. Padişah bunun önünden kalkıyor, diyor ki:

"Hoş geldim, sefa geldin, Arif Yusuf nasıl iyi mi ?"

"Padişahım, Arif Yusuf selâm söyledi ellerinden öptü, senin büyük kızını istedi."

"Peki, baş üstüne", Vezirim kızıma söyleyin, hazır olsun gelsin, beraber gitsinler."

Kadının aklı çıkıyor, padişah nerede ben nerede, böyle kız vermek nedir diye. Kıza haber veriyorlar ki bir fukara kadın gelmiş, acından ölüyor, çır çıplak, başında bir çarşafı var, üstünde bin tane yama var. Padişah seni ona verdi. Kız ağlıyor sızlıyor, saçını yoluyor, başını yoluyor.. Bu nasıl iştir, ben babamın yüzüne bir kin mi getirdim, beni nasıl veriyor diye ağlayarak ta koyup gidiyor Padişah emir vermiş. Kapıya çıkıyor, kapının önünde bir kadın çarşafından hırçıklar dökülüyor, kirli, mi kirli, pis mi pis, Yalın yapıldak bu kızı arkasına katıyor, düşe kalka eve geliyorlar. Arif Yusuf evde yok, bunlar içeri giriyorlar, kız ağlıyor saçını başını yoluyor, bu nasıl iştir başıma geldi diye. Bu padişah böyle ismi edermiş, kör ola diye ağlıyor, çarşafını açmıyor. Kadın kalkıyor, ateşe bir çömlek koyor, çömleğe bir avuç bulgur bir avuç kavurma atıyor, pişiriyor. Kız yemiyor. Arif Yusuf da gelmiyor, kadın yemeğini yiyor, kalkıp komşuya gidiyor Gelin geldi diye evde yatmıyor. Oraya kirli bir yatak seriyorlar. Arif Yusuf gece geliyor, kız da orada oturuyor. Arif Yusuf hiç bir şey sormuyor, ya sen kimsin, Padişah kızı mısın, neden ağlıyorsun demiyor. Yorganını başına çekiyor hemen yatıyor. Kız:" Yarabbi, bu nasıl iştir? Ben bu adama tenezzül edeyim geleyim de bu benimle konuşmasın." diyip çarşafını başına çekiyor orada minderin üzerinde uyuyor. Sabahleyin anası geliyor, Arif Yusuf diyor ki:

"Ana."

"Ne kurban?"

"Sen bunu yalnız getirmişsin ben ortanca kızı istemiştim. Bunu götür orta kızı getir."

"Taş yağar başımıza padişahla oyun olur mu ben götürmem."

"Götürürsün."

Kız seviniyor, yüreğinin çiçeği yanlıyor: "Yarabbi iyi ki yanlış olmuş." diyor. Kalkıyor hemen başını örtüyor. Kadın diyor ki:

"Arif Yusuf, etme eyleme beni öldürür."

"Öldürmez, git bunu götür öbürünü getir."

Kalkıyorlar, gidiyorlar, bu kız kapıdan girince hizmetçilerin, halayıkların, vezirlerin ayaklarına eğiliyor: "Yarabbi şükür." diyor. Gelip kardeşlerine vaziyeti anlatıyor, ortanca kardeşine, seni istiyor, sen gideceksin diye haber veriyor. Kadın da gidiyor padişahın elini öpüyor, diyor ki:

"Padişahım, kusura bakma, ben yanlış bellemişim, büyük kız değilmiş orta kızmış."

"Peki peki, ortayı versinler."

Haber veriyorlar, orta kız hazır olsun diye. O da ağlıyor sızlıyor kadını itiyor, dürtüyor: "Kadın sen bize nereden tebelleş oldun, nasıl adamsın?" diyor. Ağlıya sızlıya o da geliyor. Uzatmayalım, aynı vaziyeti bu da yapıyor. Kadın bir kaşık lapa pişiriyor, kendisi yiyor, bu kız yiyebilir mi, yemiyor. Akşam Arif Yusuf geliyor, yatağına girip yatıyor. Arif Yusuf da öyle güzel, öyle güzel ki, a-ma fukara mı fukara, hırçık mı, hırçık, fukaranın güzelliği görünür mü? Kız da: "inşallah, beni de yollar." diyor, çarşafını açmadan yatıyor. Sabahleyin annesi geliyor, Arif Yusuf diyor ki: "Ana yanlış getirmişsin."

"Aman oğul, taş yağar başımıza, ölsem gitmem." "Ölsen" de gideceksin. Bunu istemedim, küçüğü istiyorum." Kız hemen başını örtüyor, kadınla beraber yola çıkıyorlar. Saraya giriyorlar, kadın Padişahın huzuruna çıkıyor:

"Padişahım ne edeyim oğlumun söylediğini yanlış anlamışım, küçüğü ver." Padişah da hiç bir şey sormuyor, kızlarımı neden götürdünüz, kız mı dul mu demiyor:

"Gidin, küçük kızı verin."

Bunlar ağlıyorlar, bacılar birbirine sarılıyorlar, küçük kız diyor ki: "Bedbahtlar, siz derdinize ağlayın, bak bu adamın fukaralığını böyle anlattınız, öyle bir adam sizi beğenmedi, geri yolladı. Siz

buna ağlayın ki şimdi ne olacaksınız. Beni de geri yollarsa ben intihar ederim. Nasıl olur bir padişah kızı gitsin de fukara adam geri yollasın."

Kalkıyor, hepsine: "Allahaısmarladık, inşallah beni de geri yollamaz, alnıma böyle yazılmış, geri gelirsem beni içeri almayın." deyip, yola çıkıyor. Kadının koluna giriyor: "Anne, buradan şuradan," diye diye eve geliyorlar. Kapıdan girince kadının çarşafını açıp alıyor, katlayıp bir kenara koyuyor. Kendi başını açıyor, orada bir süpürge buluyor, oraları süpürüyor, siliyor, Arif Yusuf'un yatağım seriyor, soruyor: "Ne pişecek?" "Orada yarma bulgur var."

Kalkıyor onu pişiriyor, annesine yediriyor, soruyor: "Arif Yusuf, gelmeyecek mi?"

"Bilmem ki gelirse yer."

Akşam oldu, gene Arif Yusuf her zamanki gibi geldi, kıza hiç bakmadan yattı. Kız da çarşafını başına çekti yattı. Sabahleyin korka korka anası geldi, şimdi bunu da geri götürürsem padişah muhakkak benim boynumu vurdurtur diye düşünerek sordu:

"Oğlum, nasılsın iyi misin?"

"İyiyim ana."

Bu kız da evde oturuyor, siliyor süpürüyor, kendine göre işini görüyor, lapasını pişiriyor. Arif Yusuf camiye gitmeden evvel abdest suyu veriyor, havlusunu tutuyor. Yatağını topluyor. Fakat Arif Yusuf bunun yüzüne sen de insanımsın diye dönüp bakmıyor. Kız kardeşleri bakıyorlar öğle oldu kız gelmedi, akşam oldu kız gelmedi, bunları bir fit alıyor, bu nasıl kaldı orada diye. Bekliyorlar, bakıyorlar yok, üçüncü gün süt annelerine: "Al şu inciyi götür, bacıların bunu sana münasip gördüler, bunu satın alacaksın, de." diyorlar.

Süt anne geliyor, dünya başına zindan oluyor, bu nasıl yer böyle padişah kızı nasıl böyle yerde oturur diye ağlamağa başlıyor. Kız: "Ağlama süt anne, kaderim." ,

"Ah oğul, bu inciyi gönderdiler ama, gider evde yoktu derim."

"Yok, yalan sana yakışır mı? Akşam Arif Yusuf gelsin söyliyeyim, yarın gel haberini al."

İnciyi alıp bir çıkına sarıyor, bir kenara koyuyor. Arif Yusuf geliyor, gene yorganı başına çekiyor. Başı kıllında da şamdan varmış. Kız diyor ki:

"Şamadanım efendim, sana söyliyeyim, sen dinle, bacılarım bir keler inci yollamışlar. Ben onlara ne cevap vereyim?"

Arif Yusuf da yorganın altından:

"Sultanım, sen o inciyi alırsın. Onlara da haber yolla böyle kıymetli ne varsa yollasınlar." "Yok, ben.Arif Yusufa söyleyemedim, ya da gelmedi gibi bir şey söyleyeyim."

"Yok, hiç bir şey söyleme. Kapının arkasında bir taka var, o takadaki taşı kaldırırsın, oradan yüz lira incinin parasını alırsın, beş lira da süt annene ayak teri parası verirsin."

Seviniyor güveniyor ama hiç gümanı yok, taş nerede altı nerede. Sabahtan gene Arif Yusuf'un abdest suyunu veriyor. Arif Yusuf camiye gidiyor. Annesi geliyor, onu oturtuyor, hizmetini yapıyor. Gidiyor, kapının ardındaki taşı kaldırıyor, bakıyor orası altın dolu, yüz lira incinin parasını alıyor, beş lira da süt annesine alıyor, daha bir kuruş ellemiyor: "Allaha şükür bacılarıma karşı yüzüm kara çıkmadı." diyor. Süt anne ağlaya ağlaya geliyor:

"Kızım, ver inciyi ben götüreyim, ben bin tane yalan söylerim." "Yok süt anne, sana yalan yakışır mı, işte incinin parası, buda sana ayak teri diye Arif Yusuf verdi, oradan buraya yorulmuş gelmişsin. Bacılarıma da söyle, orada böyle kıymetli ne varsa yolla ben alırım."

Kadın alıp götürüyor, bacıları iyiden fit alıyorlar: "Kaşla göz arasında hazineden nasıl para aldı da biz görmedik." diyorlar. Yarın oldu, bir elmas çelenk yolladılar, öbür gün oldu bir broş yolladılar, bu emaretler gelince, kız:

"Şamadanım efendim, sen niye böyle söyledin? Ben sana karşı mahcup oluyorum."

"Hiç mahcup olma,bundan sonrada bana söyleme, sen paranın yerini tamdın, oradan al, her geldiğinde de kadına beş lira ayak teri ver."

Bir zaman böyle geçiyor, bu kızlar: "Bu herhalde hazinenin parasını götürdü, biz bunu bir sıkıntıya sokalım, haydi süt anne git de ki, arkadaşların seni görmek istiyorlar, biz mi oraya gelelim, omu buraya gelsin? Arkadaşları gelini görecekler, hediyeleri var, bizi mahcup etmesinler." diyorlar. Süt anne gelip bunu söyleyince kıza bir mahsunluk geliyor, bir çarpıntı geliyor. Arif Yusuf geliyor, gene yorganım başına çekip yatıyor, kız:

"Şamadanım efendim, bacılarım böyle böyle ısmarlamışlar."

"Senin daha kırkın çıkmadı, sen nasıl gidersin? Onlar yirmi otuz ahbab demişler, sen ne kadar ahbabınız varsa hepsini çağır."

Kıza büsbütün çarpıntı geliyor, ben bu eve nasıl getirteceğim, nasıl mahcup olacağım diye dinelip kalıyor, Arif Yusuf: ,

"Hiç dinelme, kızım, sen söyle onlar gelsinler. Sen sabahtan kalkarsın, süt , annene söylersin, gene ona beş lira-avak teri ücreti-verirsin. O takada altınların yanında bir zil var, o zili çekersin, senin karşına bir çift halayık çıkar, onlar, hanımefendi yakalım mı yıkalım mı, diye sorarlar, sen onlara, benim bugün otuz kırk metine misafirim gelecek dersin. Onlar hazırlığı yaparlar, sen de misafirlerini yandaki büyük konağa alırsın."

Neyse sabah oluyor, gene Arif Yusuf'un abdest suyunu veriyor, onu yolluyor. Kendisi takaya gidiyor, orada bir zil var, zili çekiyor, bir çift halayık çıkıyor:

"Buyur hanımefendi, ne emrediyorsun, yakalım mı yıkalım mı?"

"Benim bugün kırk elli metine misafirim var, hazırlık görün."

"Hay hay, baş üstüne."

Bunlar çekiliyorlar, o ona zil çalıyor, o ona zil çalıyor, öyle bir saray ki fcendi de Padişah sarayından çıkıyor ama o sarayın yanında kendinin ki solda sıfır Kız oradan seyrediyor, ne oluyor diye, kasaplara adam gidiyor, koçlar kesiliyor Kız: "Yarabbi, bin kere şükür." diyor. Arif Yusuf geliyor:

"Sen onlardan önce saraya git, otur misafirlerini karşıla. Orası kırk odadır, odaların otuz dokuzunu aç gez, has bahçeye git, sen emret istediğin ikramı yaptır, fakat kırkıncı odayı sakın açmayasın. Hiç çekinme hepsi senin emrinde."

"Allah senden razı olsun."

Kız zili çalıyor, halayıklar geliyor, anneyi saraya götürüyorlar, yıkayıp paklıyorlar, kürkünü postunu giydiriyorlar. Götürüp bir odaya oturtuyorlar. Ona ikramını yapıyor, kahvesini sigarasını veriyor. Kızı da götürüp beziyorlar, saçlarının tellerini bütün inciyle döşüyorlar; Kız: "Allahım, şu bacılarıma karşı mahcup olmayayım." diyor. Odaları geziyor, odaların her biri bir türlü, bir oda elmas dolu bir oda altın dolu. Kırkıncı odanın kapısında bir köle bağlı. Bu kız da öyle güzel öyle güzel, kıyamıyorsun ki bakasın. O köle de buna öyle acıyor öyle acıyor: "Vah vah Arif Yusuf'la bahse değmedi." diyor. Kız orada hizmetçiyi tembihliyor: Misafirler gelince sen tez tez gel.- Hanımefendi Arif Yusuf seni çağırdı, dedi."

"Peki hanımefendi."

Kız giyinmiş, kuşanmış, incili terlikler, incili elbiseler, Bakıyor kornalar öttü, kızkardeşleri dünyayı toplayıp getiriyorlar, bu kızı mahcup etmek için. Bu bacıları içeri giriyorlar, sarayı görünce akılları başlarından gidiyor. Bu sarayı nereden buldular, bu bacımızın fendine akıl erdiremedik diye duduklarını sallıyorlar. Bu kız bunlara hizmet ediyor, şekerin türlüsü, izzetler ikramlar. Bunları topluyor sarayı gezdiriyor, has bahçeye götürüyor. Oraya o hizmetçi kız geliyor: "Hanımefendi beyefendi seni çağırıyor." diye haber veriyor. Çıkıyor kapıya ne beyefendi ne bir şey, biraz orada duruyor. O kıza: "Tez tez çağırma ara ver." diyor, Mahcup oluyor, kızarıyor bozarıyor, o köle oradan bunu görüyor. Kız içeri giriyor. Biraz sonra hizmetçi kız gene çağırıyor. Kız dışarı çıkıyor, köle:

"Hanımefendi gel gel."

"Gelemem, Arif Yusuf'un izni yok."

"Gel, Arif Yusuf benden korkuyor da ondan seni içeri koymuyor. Sen gel."

Kız gideyim mi gitmiyeyim rai diye düşünüyor, köle:

"Al şu anahtarı da aç kapıyı, içeri git ama bir şeyini bırakma, gez de gel."

"Gelemem, Arif Yusuf beni öldürür."

"Arif Yusuf benden korkar, hiç korkma git."

Anahtarı alıyor, kapıyı açıyor, içeri giriyor, bir pencereli küçük bir oda bir karyolada Arif Yusuf'la bir sultan hanım yatıyor, bakmaya kıymıyorsun. Meğer bu kız peri Padişahının kızıymış, Arif Yusufa yedi yaşında gönüllü olmuş. Arif Yusuf bu kızı Padişaha garaz olsun diye almış, yoksa peri kızının izni yokmuş. Bakıyor pencereden güneş düşmüş kız terlemiş, güneş gelmesin diye, koynundan incili çevreyi çıkarıyor, daldalık ediyor, çıkıyor. Kölenin ayaklarına düşüyor:

"Aman kurban olayım, Arif Yusufa söyleme."

"Söylemem, hiç korkma."

Kapıyı kilitliyor, anahtarı verip geliyor ama kızın şekli de değişiyor, harab oluyor, ama belli etmiyor. Bu iki bacının meraklarından dudakları sallandı, kimi yattı, kimi oturdu, kimi sancılandı. Has bahçeye gidiyorlar, türlü türlü meyvalar, ağaçlar çiçekler, geziyorlar. Ahçılar koçları kesmişler, yemekleri hazırlıyorlar.

Peri padişahının kızı uyanıyor, bakıyor baş ucunda incili çevre diyor ki

"Arif Yusuf, kalk kız buraya gelmiş."

"Gelemez."

"Vallahi gelmiş." "İmkânı yok, gelemez."

"Gelmiş bak başım kıltına bana güneş düşmüş diye kendi çevresiyle buna daldalık etmiş. Demek ki köle bunu civdanı için içeri koydu. Sen benim dünya ahiret kardeşimsin. Bu sarayım bu tahtım bu tacım bu elmaslarım bütün altınlarım hep onun olsun. Ben böyle sabırlı kız görmedim. Sen de ona helâl olasın." Şimdiden sonra sen benim dünya ahiret kardeşimsin, her şeyimi ona verdim." Kız kalkıp gidiyor, kapıyı içeriden doğuyor, köle korkusundan kapıyı açamıyor, kız bir vukuat etti, şimdi benim boynumu vuracaklar diye düşünüyor. Arif Yusuf sesleniyor:

"Aç köle, korkma."

Açıyor, Arif Yusuf soruyor:

"Kız içeri mi geldi?"

"Geldi."

Arif Yusuf karısını çağırtıyor. O hizmetçi kız gidip diyor ki:

"Hanımefendi, vallahi seni bey çağırıyor, billahi bey seni çağırıyor."

Kız geliyor yukarıya bakıyor, hakikaten Arif Yusuf orada, o da korkuyor. Arif Yusuf kızın koluna giriyor:

"Hiç korkma, şimdiden sonra ben senin beyin oldum, vaziyeti gördün, o bütün bu serveti sana verdi, Şimdiden sonra biz mesut olacağız."

Damatla beraber misafirlerin yanma gidiyorlar, tokalaşıyorlar. Büyük bacıların ikisi birden orada felç oluyorlar. Biz sabretmedik böyle oldu diye. Yemekler geliyor, padişahın sarayında olmayan izzet ikram yapılıyor. Üstü inciyle mercanla süslü bir taksi geliyor, peri kızı akrabalarını gezdirsin diye Arif Yusufa hediye etmiş. Herkesi incili mercanlı arabayla evlerine götürüyorlar. Kırk gün kırk gece düğün oluyor, nikâhları kesiliyor. Açlar doyuruluyor, çıplaklar görülüyor, Bunlar şimdiye kadar murad alıyorlar. Yedi içti muradına geçti.

Anlatan: Hüseyin Sever

56

ÇULFACI OĞLU MEHMET ONBAŞI

Zamanın birisinde bir dul kadının bir çocuğu varmış, bu çocuk odun getirir satarmış, Onunla geçinirlermiş. Bir gün bu çocuk der ki:

"Anacağız, ben acım."

"Oğlum, ekmek orada, tabakda da pekmez var, otur ye, Başka neyimiz var evlâdım."

Oğlan gider ekmeği alır, gelir bakar pekmez tabağına kırk tane sinek konmuş. Tabağa nasıl vurursa sineklerin kırkı birden ölür. Der ki:

"Benim böyle bir erkekliğim-var, ben neden böyle durayım."

Ekmeğini yer yemez çilingirin yanına koşuyor, diyor ki:

"Çilingir."

"Emret."

"Bana bir kılıç yapacaksın."

"Yapayım."

"Üzerine, Çulfacı oğlu Mehmet Onbaşı, bir vuruşta uçurur kırk başı, yazacaksın." ,

Çilingir dediği bir kılıç yapar. Bu kılıcını alır dağa çıkar. Bura derken şura derken bir iki aylık yol gider. Bir çayırlık çimenlik yerde bir çeşmenin başında, bir ağacın altında yatar. Orayı da bir padişahın üç oğlu zapt etmiş. Kimse bu oğlanların korkusundan oraya gelemezmiş. Bunlar dürbünle bakıyorlar, birisi kılıcını dikmiş, ağacın gölgesine yatmış. Büyük kardeş kalkanını kılıcını alıp geliyor. Kılıca bakıyor, Çulfacı oğlu Mehmet On Başı, bir vuruşta uçurur kırk başı, yazıyor. Böyle bir babayiğidin yanına yaklaşamıyor. Atma binip savuşup gidiyor. Kardeşleri sordular:

"Niçin o adamı getiremedin ?"

"Ben getiremedim."

Ortancılı diyor ki:

"Yahu, sende de hiç iş yok, durun ben gideyim."

Ortancıl kalktı atma bindi, kılıcını bağladı, geldi baktı, kılıcı gördü. O da korkusundan atına binip geri gitti. Küçük sordu.

"Niçin getirmedin o adamı?"

"Getiremedim."

Küçük de kalktı, kılıcını bağladı, atına bindi, geldi baktı, kılıcı okudu. A-tından indi: bu da bir beni insandır beni yemez." dedi. Yavaşça yanına gitti, dürttü Dedi ki:

"Ey hemşerim kalk, neden burada yatıyorsun? Kalk saraya gidelim."

Birden bire sıçradı korkusundan, sinek vurdu, insan değil, kendi kendine serkeşlik yapıyor. Dedi ki:

"Adam yoruldum, geldim buradan su içtim, yattım."

"Peki, atına bin saraya gidelim."

Oğlan atına bindi saraya gittiler. Oturdular, hoş beş yaptıktan sonra bu üç kardeş kendi aralarında hemşirelerini bu çocuğa vermeğe karar verdiler. Bize arka olur diye düşündüler. Bu çocuk dedi ki:

"İslâm dini aşikâredir, neden gizli konuşuyorsunuz?" [N]

"Allahın emriyle Peygamberin kavliyle biz hemşiremizi sana vereceğiz. Sen bize damat olasın."

"Ne yapalım, Cenabı Allah yazmışsa, kaderimde varsa olur."

Biri hoca olur biri şahit Allahın emriyle bunların nikâhını hemen kıyarlar. Hemşirelerini bunun yanına koyarlar. Bu oğlan kızın yanına gitmez. Kılıcını kapının arkasına koyar yatar. Zavallı kız: "Benim kaderim böyleymiş. Dur bakalım sonu ne çıkacak." der, oturur.

O üç kardeş her gece gider bir kervan soyar gelirler. Onlar günlerini ikmal ederler, sıra eniştelerine gelir. Hemşireleri kocasına der ki:

"Bu gece sıra senindir. Büyük bir kervan geliyor, sen vurup geleceksin." Kız bundan iş çıkmayacağını anlıyor, erkek elbisesi giyiyor, kılıcını kuşanıp gidiyor. Kervanı vurup getiriyor, diyor ki:

"Kalk gözün kör ola, hayvanları tut.kapıyı döv, kardeşlerim içeri alsınlar. Sırrını verme."

Bu kervanı kapıya çekip kılıcını eline alıyor, kapıyı doğuyor. Bunlar uyanıp kalkıyorlar, bakıyorlar öyle bir kervan ki gözle görülmemiş." Enişte sen çık rahat et, biz içeri alırız." diyorlar. Bir zaman da böyle geçiyor. Bir gün babalarından bir mektup geliyor: "Oğullarım, aslanlarım, kaplanlarım, filân memlekette bir ejderha türemiş, hiç insan, kervan bırakmamış, siz bunun çaresine bakın." diye yazmış. Büyük kardeş okuyor, ortancıla veriyor, ortancıl okuyup, küçüğe veriyor, küçük okuyup, eniştesine veriyor. Enişte okuma yazma bilmiyor. Dördü beraber gitmeye karar veriyorlar. Ama enişte kaçmanın yollarını arıyor.

Enişten sabahtan kalkıyor, eşyalarını toplayıp yola çıkıyor. Allahtan ejderha karşısına çıkıyor. Ejderha nasıl bir hu diyorsa bunun elinden yorganı elbiseleri ejderhanın ağzına gidiyor, boğazını tıkıyor. Ejderha orada ölüyor. Üç kardeş sabah kalkıyorlar, enişteleri yok, bacılarına birer tefcmik vuruyorlar atlarına atlayıp yola çıkıyorlar. Bura derken şura derken eniştelerinin yanına kavuşuyorlar ki ejderha ölmüş. Öteki ejderhayı hâla ölmedi zannediyor tir tir titriyor. Bunlar diyorlar ki:

"Aman enişte, ne yaptın, bize de haber verseydin."

"Aman canım size zahmet obuasın, bunda ne var ki sizi rahatsız edeyim."

Eve dönüyorlar, bacılarına eniştemiz böyle böyle yapmış diye anlatıyorlar. Bacıları kendi kendine: "Benim bildiğim enişte adam değil ama dur bakalım yazım kaderim böyleymiş." diyor. Bir zaman da böyle geçiyor, Bir gün babalarından bir mektup daha geliyor. "Yavrularım, aslanlarım, kaplanlarım, filân dağda bir aslan türemiş. Davar, tavuk, insan bırakmıyor, parçalıyor. Şunun çaresine bakın." Büyük kardeş okuyup ortancıla veriyor, ortanca okuyup küçüğe veriyor, küçük de okuyup eniştesine veriyor. Enişte gene kafa sallıyor. Kardeşler bacılarına diyorlar ki:

"Aman eniştemize sahip ol, bu ejder gibi değildir, bu aslandır, Allah korusun.

Sabaha kadar bu kız kocasını bekliyor. O da kaçmak için fırsat arıyor. Sabaha doğru bir fırsatını buluyor, elbisesini giyiyor, kılıcını alıp kaçıyor. Giderken yolda aslan rastlıyor. Nasıl

ediyorsa aslanın üzerine binip kulaklarım büküyor, sırt üstü yatırıp ayaklarını karnının altında çıtlatıyor. Aslan bağırıyor, çağırıyor, patlıyor. Enişte de aslanın üzerinde korkusundan inemiyor. Kayınları sabaha yakın uyanıp bakıyorlar enişteleri yok. Bacılarına vurup yola çıkıyorlar. Bura derken şura derken enişte lerinin olduğu yere geliyorlar. Bakıyorlar enişteleri aslanın üzerinde oturuyor. Bunu aslanın üzerinden indiriyorlar, bu aslanın öldüğünü o zaman anlıyor. Kayınları:

"Yahu sen neden bize haber vermedin?"

"Ben sizi rahatsız etmedim."

Bunu ata bindirip, getiriyorlar. Hemşirelerine gördüklerini anlatıyorlar. Hemşireleri de: "Eğer benim bildiğim adamsa bu hiç birini yapamaz ama dur bakalım." diyor. Epeyce bir zaman daha geçer. Bir gün babalarından bir mektup geliyor: "Oğullarım, aslanlarım, kaplanlarım, Fransız kralı bizimle harp edecekmiş. Cepheyi filan yerde kurmuş, siz de oraya gelin." Bunlar mektubu okuyorlar kardeşlerine: "Aman enişte mize sahip ol, yalnız başına harbe gitmeğe kalkmasın." diyorlar.

Bu gene sabaha kadar fırsat bekler, bakar kız uykuya dalmış, hemen kalkıp çıkıyor. Tavlaya gidiyor, Allah tarafından ceylân ata biniyor,-at uçuyor, beri yazıda bir ağaç görüyor, ağaca tutunayım da aşağı ineyim diye ağaca el atar atmaz ağaç köküyle.çekiliyor, küffarın askerinin içine düşüyor. Padişah da gelmiş, bakıyor bir toz duman, .kâfirin içinde dönüyor. O yanda bu kardeşler bakıyorlar gene enişteleri yok, Kalkıp atlarına atlıyorlar, geliyorlar ki toz-bir duman almış ortalığı, bütün küffarın askerini bozdu geçti.

Bu da düşmanı bozduktan sonra kendi kendine bir seyahate çıkıyor. Eline bir tüy geçiyor. Tüyden bir arap çıkıyor:

"Yapayım mı yıkayım mı?"

"Ne yap ne yık, buraya gözle görülmemiş bir çadır kur, ben filân padişahın oğluyum. seyahate çıktım."

O kayınları da ava çıkmışlar, orada enişte lerinin olduğundan haberleri yok. Dağın tepesinde gözle görülmemiş bir çadır görüyorlar. Dost mu düşman mı diye bir elçi gönderiyorlar. Bu diyor ki:

"Ben filân padişahın oğluyum, hava tebdili için seyahate çıktım."

Bu padişahla oğullarını çadırına davet ediyor, kılları birbirine sürtüyor, bunları çeşit çeşit yemeklerle ağırlıyor. Padişahın askeri leşkeri yiyor. Bu seferde padişah bunu davet ediyor. Kız bunun elinde kendi çevresini görünce tanıyor. Kız, kardeşlerine söylüyor. Kayınları buna soruyorlar:

"Yahu nedir bu senin yaptığın?"

"İşin doğrusu ben fakir çocuğuyum, ben sizi mahcup etmemek için bunları uydurdum. Allah da bana yardım etti. Gece rüyamda bir arap gördüm. Bana filân yerde filân taşın altında bir tüy var onu al, bir şey istediğin zaman birbirine sürtersin, muradın yerine gelir, dedi. Ben de öyle yaptım."

Padişah, orada tekrar kendi eliyle bir düğün tutar, bunları everir. Allah'ın emriyle kızını verir, yer içer muratlarına geçerler.

Anlatan: Emine Öksüz

57
KARA KÖPEK

Ne varmış ne yokmuş, vakti zamanında bir padişah varmış. Bu padişahın üç kızı varmış. Padişah öyle bir şart etmiş ki: "Benim kızlarım cirit oynarken kime cirit vururlarsa ben kızlarımı ona vereceğim." Kızlar iyi cirit oynuyorlarmış. Neyse bu kızlar atlara biniyorlar, cirit oynuyorlar. Kâinat toplanıyor,.büyük kız ciridini atıyor bir vezire vuruyor, ortancıl kız ciridini atıyor bir paşaya vuruyor, küçük de atıyor bir kara köpeğe vuruyor. E... Ne edelim kaderi öyle, babası da şart etmiş, onu da kara köpeğe nikah ediyorlar. Bu üç bacının da düğünleri oluyor, o kara köpek de sır sahibi imiş, kah insan oluyor kah köpek oluyor her kıyafete giriyormuş. Kara köpek karısına diyor ki:

"Banim sırrımı kimseye söyleme, sana bir şey derlerse sen benim kaderim öyle ben kaderime razıyım, dersin, başka bir şey söylersen sırrım elimden gider."

Kara köpek beyaz bir elbise giyiyor, beyaz bir ata biniyor, eline de bir beyaz gümüş kamçı alıyor, cirit oynuyor. Bu üç bacı da meydanlıkta oturuyorlar, büyük bacılar küçük bacının başına kakıyorlar:

"Yere giresin, attın attın da Kara Köpeği vurdun, ha böyle bir yiğite ataydın."

"Kaderim böyleymiş, ne yapayım ben kaderime razıyım." Padişah da hayran oluyor, akşam oluyor evine geliyor hep o beyaz elbiseli yiğiti, anlatıyor. Sabah oluyor, gene cirit oynuyorlar. Kara .Köpek bu sefer kırmızı kamçı alıyor, kırmızı elbise giyip kırmızı ata biniyor, cirit oynuyor, herkes hayret ediyor, kimdir böyle diye, gene bacıları diyor ki:

"Yere giresin, biz paşalara vezirlere vardık, sen niye Kara Köpeğe vurdun? Böyle bir tane alsaydın bacımız da evlendi derdik." "Ne edeyim benim kaderim böyle."

Üçüncü gün oluyor, Kara Köpek siyah bir elbise giyiyor, bir siyah ata biniyor, bir siyah kamçı da eline alıyor, giriyor meydana gene cirit oynuyor, oynuyor, gene bacıları küçük kıza:

"Yere giresin, vurdun vurdun da Kara Köpeğe vurdun, böyle bir yiğide vuraydın."

"O, benim kocamdır, Kara Köpektir."

Kız böyle der demez birisi cirit vuruyor, koluna değiyor, Kara Köpek attan düşüyor. Padişah: "Benim mendilimi götürün şu yiğitin koluna bağlayın." Padişah o yiğitin Kara Köpek olduğunu bilmiyor. Neyse Kara Köpek de eve geliyor, diyor ki:

"Gördün mü, sırrımı söyledin ben attan düştüm, geçti artık beni daha göremezsin, ancak bir çarık demirden dikesin, bir demir değnek alasın, beni arayasın, değeneğin ucu kırılırsa çarığın dibi delinirse belki o zaman bulursun."

Kara Köpek öyle diyor gidiyor,kayboluyor, bu kız ağlıyor sızlıyor, eline bir demir değnek alıyor, demirden de bir çarık diktiriyor, padişaha gidip diyor ki:

"Baba, gidip kocamı arayacağım."

"Kızım, senin kocan bir kara köpekti, sen ne diyorsun?"

"Kara köpekti ama sır sahibiydi, ben sırrını söyledim, o da gitti."

Kız gidiyor, bu köy senin şu köy benim, bu yol benim şu yol senin, ne gece diyor, ne gündüz diyor, hem göz yaşı döküyor, hem kocasını arıyor, Gidiyor gidiyor, bakıyor bir çiftçi çift sürüyor ona diyor ki:

"Çiftçibaşı."

"Ne kızım?"

"Kara köpeğin köyünü tanıyor musun ?"

"Kızım, Kara köpeğin adım işitmedim, köyünü de tanımıyorum."

Oradan gidiyor, başka bir çiftçiye rastlıyor, diyor ki:

"Çiftçibaşı."

"Buyur kızım."

"Kara köpeğin köyünü tanıyor musun?"

"Nereden tanıyalım, Kara köpeği nereden işitmişsin, sen ne diyorsun?" "Ne diyeyim, Allah belanı vere, senin de haberin yok."

Oradan da geçip gidiyor, bir kaç gün yol gittikten sonra bakıyor ki değneğin ucu kırılmış çarığın da dibi delinmiş: "Ha yakın oldum, öyleyse bulacağım." diyor. Orada da bir çiftçi görüyor, gidip diyor ki:

"Çiftçibaşı."

"Ne kızım?"

"Kara Köpeğin köyünü tanıyor musun?"

"Tanımıyorum kızım ama şu dağın arkasında diyorlar."

Bu gidiyor dağın arkasına çıktığın da bakıyor ki etrafı çitli güzel yeşillik içinde beyaz bir konak var. Gidiyor giriyor içeriye. Kara Köpek bir yatak da uyuyor, yanına oturuyor gözyaşı döküyor, yüzüne gözyaşı dökülünce Kara Köpek gözünü açıyor, bakıyor karısı, soruyor:

"Sen nereden geldin, nasıl geldin?"

"Sen dedin ki demir değnekle demir çarık kırılırsa yırtılırsa beni bulursun, ben de öyle yaptım geldim seni buldum."

"Bak sırrımı, söyleme, iyi ki geldin beni buldun."

Bu artık kocasının yanında oturuyor iyi mesut, yalnız anasını bacılarını özlüyor. Kara köpek bir gün karısına diyor ki:

"Her yeri gez ferahla ama şu üç kapıyı açma."

"Peki."

İşini bitirdikten sonra düşünüyor: "Acaba niye bu kapıları açma dedi, hele birini açayım bakayım ne var." diyor, bir kapıya bir kilit vuruyor, nasıl oluyorsa kapı açılıyor, içeri bakıyor bir

çeşmeden altın bir çeşmeden gümüş akıyor. İkinci kapıyı açıyor, bakıyor İstanbul gibi bir şehir içinde bakkal içinde çakkal içinde, her şey içinde mevcut büyük bir şehir. Onu da kapatıyor. üçüncüyü açıyor, bakıyor orada Kara Köpek bir adamı yiyor, onu görünce korkuyor. çekiniyor kapıyı kapatıyor. Kara Köpek eve geliyor:

"Karı senin benzin öyle sararmış, sen niye böyle zayıfladın?"

"Valla ne edeyim, annemi özledim."

"E... Gidip alıp getireyim, onun kolayı var."

Hemen gidiyor annesinin kılıfına giriyor giriyor geliyor, diyor ki:

"Oy, anası kurban, niye öyle sararmış solmuşsun. canım çıka. Kara Köpek sana vuruyor mu. sana eziyet mi ediyor? Derdin ne ise bana söyle."

"Yok, ana Kara Köpek çok iyidir, benim hatırımı da bilir, bana kıymet de verir."

"Peki ben gideyim oğul, baban durma gel, dedi."

Çıkıp gidiyor, kendi kıyafetine girip geliyor, soruyor:

"Anneni getirdim, gördün mü?"

"Gördüm Allah senden razı olsun."

Bir kaç gün geçtikten sonra:

"Gideyim ablamı getireyim, sen gene kötüledin. herhalde üzüntün var"

"Ablamı özledim."

Gidiyor, hemen bir saatin içinde kıyafetini tedbil ediyor, bacısının sıfatına girip geliyor:

"O, bacın öle, hu hal nedir, ne olmuşsun, sen, niye böyle sararmışsın solmuşsun? Derdini bana söyle."

"Yok abla bir şey, iyiyim."

Neyse gidiyor, kıyafetini tedbil ediyor, gelip diyor ki:

"Ablanı gördün mü, getirdim."

"Gördüm Allah razı olsun."

Arası bir iki ay geçiyor. Kara Köpek bakıyor karısı zayıflıyor, diyor ki:

"Gene anneni özlemişsin ben biliyorum karı, ben gene kötüledin."

"Yok canım sana zahmet oluyor, niye gideceksin, zahmet çekeceksin, o kadar yol getireceksin."

"Yok neyi var, ben gider getiririm."

Hemen gidiyor, anasının kıyafetine giriyor, geliyor, alâmet ediyor, göğsüne vuruyor:

"Çanım çıka oğul, sen niye derdini söylemiyorsun, söyle sen niye böyle sararmış solmuşsun"

"Ana iyiyim,"

Gene söylemiyor, üç kere oluyor. Kara Köpek gidip kendi kılığına girip geliyor soruyor:

"Anneni getirdim. Gördün mü?"

"Gördüm, Allah razı ola, hiç diyeceğim kalmadı."

Bir zaman daha arası geçiyor, Kara Köpek bakıyor karısının hali iyi değil, diyor ki:

"Ne ediyorsun kan? Bugün gene sararmış solmuşsun."

"Bir şeyim yok."

"Yok gidip anneni getireceğim, sen gene zayıfladın."

"Ne edeceksin canım zahmet çekme."

"Yok getireceğim, sen hastasın, senin şeklinden belli ki zayıfsın."

Çıkıyor, annesinin kılığına girip geliyor, dizlerine vuruyor, alâmet ediyor göğsüne vuruyor diyor ki:

"Canım çıka, sen ölmüşsün, daha neyin kalmış, ne gördün, ne oldu sana, Kara Köpek vurdu mu sana, zahmet mi ediyor, ne derdin var ? Ananım bana söyle."

Kız önce kendini tutuyor, söylemiyor, sonra tahammül edemiyor, anlatıyor:

"Bana dedi ki: Şu üç kapıyı açma. Ben de açtım, birinci odayı açtım, bir çeşmeden altın akıyor, birinden gümüş akıyor, kapattım, ikinci odayı açtım, bir büyük şehir içinde her şey var, oy ana gözlerin Kara Köpeğinkilere benziyor."

"Yok oğul Kara Köpek burada ne arıyor."

"Üçüncüyü de açtım ki Kara Köpek orada bir adam yiyor."

"Oğul, korkma ne edelim bu Kara köpektir, ben gideyim."

"Git, ama, kimseye bir şey söyleme."

Kara Köpek dışarıdan geliyor diyor ki:
"Karı, anneni getirdim. Gördün mü?"
"Gördüm."
"Sen bana yaramazsın."
"Niye?"
"Sen sırrımı söyledin."
"Böyle oldu, şöyle oldu, ne olur affet."
"İmkânı yok, olmaz, yalnız sana iki kıl vereyim tüyümden, dara düştüğün zaman bunları birbirine sür, yanında bulunurum."

Kara Köpek kayboluyor, bunun da yüzü tutmuyor babasıgile gidemiyor, başka bir memlekete gidiyor, bir erkek elbisesi giyiyor, başını da tıraş ediyor, bakıyor arada bir adam hazırlanmış hacca, gidecek bu adam da bakıyor kendi halinde bir genç bunu satın alıyor, evine götürüyor:

"Sen evimin kethüdası ol, ben haca gideceğim oğlum, ne işim olursa sen gör, kızımla karım dışarı çıkmasınlar." "Peki."

Helâllaşıyorlar, vedalaşıyor, adam hacca gidiyor. Bu her işi görüyor. Bu hacının karısı da bu oğlana göz koyuyor, ayıptır, söylemesi. Neyse ısrar ediyor, bakıyor ki yüzüne bakmıyor, tenezzül etmiyor, bu sefer kızıyor: "Herif gelince bunu astırayım, öldürteyim." diyor. Hacı geliyor .soruyor:

"Ne var ne yok?"
"Senin tuttuğun hizmetçi bana böyle böyle etti, tecavüzlere kalkıştı."
"Bir su kaynatın ki ben bunu suya atayım."

Bu ben kadınım nasıl öyle şey yapayım demiyor, suyu fıkır fıkır kaynatıyorlar. Birden bunun aklına geliyor ki Kara Köpek iki tüy vermişti, o tüyleri bir birine sürtüyor. Kara Köpek o dakika da üzengilerden ayağını çekti indi, kapıdan içeri girdi:

"Selâmün aleyküm."
"Aleyküm selam."
"Hacı efendi ne var ne yok? Bu su nedir üzerinde kaynıyor?" "Benim bir hizmetkârım var, cezasını çektireceğim, böyle namusuma hıyanetlik etmiş."
"O bir padişah kızıdır, getirin bakın o kadındır, benim de katımdır, yalnız
dili durmadı benim sırrımı söyledi, ben ona nerede olsa yardımcıyım."

Hacı bakıyor ki hakikaten de kızmış, suçuna pişman oluyor, karısını kovuyor. Kara Köpek de karısını gene alıp gidiyor. Yiyor içiyor, muratlarına geçiyorlar, siz de gecesiniz, hayırlı uğurlu olasınız.

Anlatan: Sahne Özen

58
KARA ÜZÜM

Bir varmış, bir yokmuş, bir baba.bir kız, üç oğlan varmış. Bunlara babaları vasiyet etmiş, demiş ki:

"Oğlum, üç tane çekmecem var, ölürsem büyük çekmecem büyük oğluma, ortancıl çekinecek ortancıl oğluma, küçük çekinecek küçük oğluma. Vasiyetnamem çekmecede, açar okursunuz."

Babaları öldükten sonra çekmecelerini açıyorlar, birer kâğıt çıkıyor. Aşağı yoldan gitmeyin, yukarı yoldan gitmeyin, orta yoldan gidin diye yazılmış. Büyük oğlan aşağı yoldan gidiyor, dönmüyor. Ortancıl oğlan da aşağı yoldan gidiyor, gelmiyor. Küçük oğlan da orta yoldan gidiyor, bakıyor, bir tarla bostan ekili, içinde de bir derviş: "Buyur oğlum, buyur oğlum, ben sizin amcanızım." diyerek bu oğlanı içeri alıyor. Bu oğlan, kardeşlerinin başına su koyanın bu adam olduğunu anlıyor. Küçük oğlan atını bağlarken bakıyor kardeşlerinin atları da terkileri de orada duruyor. Bunlar biraz sonrada oturuyorlar, derviş buna kahve pişiriyor, içiyorlar, Derviş buna diyor ki:

"Buyur oğlum, merdivenden yukarı çık."
Oğlan merdivenin dibinde denizi görünce dervişe:
"Yok sen çık amca, ben büyüklere hürmet yaparım."

Bu derviş önden çıkarken bu küçük oğlan merdiveni döndürüyor, derviş suya düşüyor. Bu oğlan yukarıya çıkıyor, evi.geziyor. Kardeşlerinin ölülerini de görüyor. Kızkardeşleri de küçük oğlanın arkası sıra geliyor. Kardeşini buluyor. Köşkler saraylar kalıyor. Bu derviş de yüze yüze

sudan çıkıyor. Bir küpün içine giriyor. Kız bu dervişe aşık oluyor. Kardeşi ava gidiyor, bunlar keklik güvercin kızartıp yiyorlar. Bu kız dervişten gebe kalıyor. Doğumunu yapıyor, çocuğu kardeşinin yolunun üzerine bırakıyor. Kardeşi avdan dönerken çocuğu bulup getiriyor. Bunlar çocuğu büyütüyorlar. Kardeşi, çocuğun bacısının olduğunu bilmiyor. Bu çocuk altı yaşına giriyor. Kız da gizli gizli dervişi besliyor. Bir gün derviş: "Ne yapacağız, bizim bu halimiz ne olacak? Ben bir çift zehirli güvercin olayım, kardeşin beni vursun, sen güvercinleri kızart kardeşine yedir. Ben kekliği yeme, zehirlenme. Kardeşin ölsün ki hiç değilse seyahate çıkalım, çocuğumuzla beraber oturalım." diyor. Küçük kardeş, güvercin olan dervişi vurup eve getiriyor. Bacısı kızartıyor, bunun önüne koyuyor. Çocuk diyor ki:

"Dayı, sakın sen bunları yeme, anneme yedirelim."

"Neden oğlum, ne var bunda?"

"Onlar sana hainlik yaptılar."

Bu oğlan güvercinlerden biraz kediye Veriyor, kedi ölünce, kıza diyor ki:

"Sen yiyeceksin bunu."

Kız yemiyor, Zorla kıza güvercinleri yediriyor7 kız zehirleniyor, Çocuk dayısını alıp küpe götürüyor. Oğlan küpün içinde dervişi görüyor. Onu da orada vurup öldürüyor. Bunlar bir dayı bir yeğen kalıyorlar. Dayısı her gün ava gidiyor. av avlıyor, bunlar yiyip oturuyorlar. Dayısı bu çocuğa diyor ki:

"Aman oğlum, evi süpürürken siyah üzüm bulursan sakın yeme. Ateşin söner bir daha da yakamazsın."

Bu oğlan da evi süpürürken bir siyan üzüm buluyor, yiyor. Ateşi sönüyor: "Aman ne yaptım, dayım gelmeden çıkıp ateş bulayım, "diyor. Gidiyor gidiyor, bir dağda bir ateş görüyor. Oraya gidiyor, üç tane kazan, biri kaynıyor, birine dökülüyor, biri kaynıyor, ötekine dökülüyor. Üç tane hoca kağıt yazıp içine atıyorlar. Onların yanına gidiyor: "Aman hocam, ben size yardımcı geldim, ben de sizdenim." diyor. Bu oğlan da hemen iki üç tane kâğıt karalayıp kazana atıyor. O insanlar meğer devmiş, buna inanıyorlar. "Oğlum, biz bir yol uyuyalım, sen bu kazana yaz at, yaz at." diyorlar. Bu devler uyuyunca o kazanlardaki katranlan bunların ağızlarına döküyor, bunları öldürüyor. Bu devlerin kağıtlarını okuyor, Yemen Padişahının kızına Hint Padişahının oğlu aşık olmuş. Bunlar, onlar birbirlerini anlasınlar diye kağıt yazıyorlarmış. Bu oğlan bu devlerin kardeşlerinin evlerine kavuşuyor. Orada bir tellâl çağırıyor: "Kim devlerin yedi kulağını keserse ona kızımı vereceğim." Bu oğlan hemen devlerin kulaklarını kesiyor. Götürüp dayısının cebine koyuyor. Padişah tellâl bağırtıyor: "Kim devleri öldürürse ben kızımı ona vereceğim." Bu oğlan gidiyor:

"Devleri benim dayım öldürdü."

Dayısını çağırıyorlar:

"Devleri sen öldürmüşsün ben kızımı sana vereceğim."

"Hayır ben bir şey yapmadım."

Çocuk diyor ki:

"Dayım inkar ediyor, Cebine bakın, devlerin kulakları cebinde."

Padişah kızını bu çocuğun dayısına veriyor. Bu padişahın oğlu da deli olmuş, her gün bir insan yermiş. Parayla fakirlerin kızlarını alıp bu deli yesin diye onun yanına alıyorlarmış. Üç tane kız delinin yanına gitmemişler, orada bir iskele varmış onun üzerine çıkıp oturmuşlar. Bayram olmuş kızların biri: "Yarın bayram, , haydi bir tanemiz gidelim, kına tef getirelim, keyfedelim." diyor. Kızın birini oradan aşağıya şeritle sarkıtıyorlar, kız kına alıp getiriyor. Bunlar kınaları yakıp, çalıp oynuyorlar. O çocuk, ocakları söndürüp kazanları boşaltınca bu deli oğlan da akıllanmış. Bu oğlan kızlara sesleniyor:

"Ne olur, kızlar ben de sizinle oynayayım. Ben burada kala kala ölmüşüm."

Onu da çıkartıyorlar, bunlar dördü çalıp oynuyorlar. Padişahla karısı da artık bu oğlana verecek kız bulamıyorlar, kamanıp kalıyorlar. Neyse bir fakirin, kızını bulup oğlana getiriyorlar, kapıdan içeri vereceklerken bir de bakıyorlar, oğulları kazlarla çalıp oynuyor. Kapıyı açıyorlar, oğlan diyor ki:

"Anneciğim, ben artık iyileştim."

"Seni kim iyi etti?" .

"İşte şu kız beni iyi etti."

"Kızım, sen bunu nasıl iyi ettin."

"Ben kendimi bu çocuğa yedirmedim, buraya çıktım, yanıma iki arkadaş aldım. Bu çocuk ansızın iyileşti."

Sorup soruşturdular, o yeğenin iyileştirdiğini anlıyorlar. Yeğeni padişah, dayısını da vezir yapıyorlar. O kendini yedirmeyen kızı da padişah oğluna alıyor. Yiyor içiyor, muradına geçiyor.

Anlatan: Kasım Yaman

59
ŞAH MERANIN YÜZÜĞÜ

Bir varmış bir yokmuş, bir zamanın birinde bir kadınla bir oğlu varmış. Bunlar çok fakirlermiş, oğlan gündüzleri gidip dağdan odun topluyor, satıyor. Günde yirmi kuruş kazanıyor. onunla bir ekmek alıyor, anasıyla beraber yiyorlar. Bir gün gene dağdan odun getirirken bakıyor. mahallenin çocukları bir yılan yavrusu öldürüyorlar. Bu çocuklara soruyor:

"Niçin öldürüyorsunuz?"

"Bu zararlıdır, bizi sokar öldürür."

"Öldürmeyin size yirmi kuruş vereyim."

Çocuklar kabul ediyorlar. Bu yirmi kuruşu Veriyor, yılan yavrusunu alıp eve getiriyor. Bir sepetin altına koyuyor. Anası diyor ki:

"Oğlum, sen bunu neden getirdin? Biz bu gece aç kalacağız."

"Ana bir şey olmaz. Öldürüyorlardı, yazığım geldi ben de aldım."

İkinci gün gene oduna gidiyor, odunu topluyor, sırtına vuruyor, getirip çarşıda satıyor. Yirmi kuruşu alıyor, fırına ekmek almaya gidiyor, bakıyor orada bir köpek yavrusunu öldürüyorlar:

"Öldürmeyin, ne istiyorsunuz bundan?"

"Bu bize zarar veriyor, bizim tavukların cücüklerini kaçırıyor."

"Yirmi kuruş vereyim bunu bana verin."

Çocuklar razı oluyorlar. Yirmi kuruşu da onlara veriyor, yavruyu alıp eve getiriyor. Onu da ilanın yanına koyuyor. Anasıyla beraber gene aç yatıyorlar. Üçüncü gün gene oduna gidip yirmi kuruş kazanıyor, bakıyor bir kedi yavrusunu öldürüyorlar.

"Neden öldürüyorsunuz, yazık değil mi?"

"Bu bizim yoğurdun kaymağını yedi, bize zarar verdi."

"Size yirmi kuruş vereceğimde onu bana verin"

Yirmi kuruşu veriyor onu da alıp gidiyor. Aradan zaman geçiyor. Her gün bir ekmek paralık odun getiriyor, satıyor. Akşamları ekmeğin bir parçasını anasıyla kendisi yiyorlar, bir parçasını da o hayvanlara yediriyor. Bir gün sepetin altındaki hayvanlara bakıyor, üçü de büyümüşler. Yılan dile geliyor:

"Sen beni kurtardın. Ben Şah Meranın oğluyum, gel beni babama götür, babam sana dünyalığını verir."

Bunlar yola çıkıyorlar, şurası benim burası senin derken, bir kuyunun başına geliyorlar. yılan: "Sen de buradan aşağı gel, yâlnız babam sana ne verirse alma, babamın elindeki yüzüğünü iste." diyor. Bunlar kuyudan aşağı inip babasının yanına geliyorlar. Yılanın babası soruyor:

"Oğlum neredeydin?"

"Beni çocuklar yakaladı, öldürüyorlardı, bu adam beni kurtardı."

Yılanın babası bu sefer o çocuğa soruyor:

"Oğlum benden ne dilersen dile."

"Canının sağlığını."

"Benim canımın sağlığından sana fayda yok. Dile benden sana dünyalığını vereyim."

"Ben dünyalık istemem, o parmağındaki yüzük hoşuma gitti onu bana ver."

"Onu benden isteme, ne istersen vereyim."

"Yüzüğü verirsen ver, vermezsen haydi allahaısmarladık."

Oğlan düşüyor yola gidersen yılan da onun arkası sıra gidiyor. Babası diyor ki:

"Oğlum sen nereye gidiyorsun?"

"Baba, bu adam beni kurtardı, bu kadar besledi, sen bir yüzükle beni değişiyorsun. Ben de bu adamla gideceğim."

"Gel oğlum, gel al yüzüğü de git."

Oğlan dönüyor yüzüğü alıp parmağına takıp yola çıkıyor. Eve gelirken acıkıyor, kendi kendine bu yüzüğü ben ne yapacağım, dünyalığımı verdiler de almadım, diye düşünüyor. Bakıyor yüzüğün üzerine bir saman çöpü düşmüş, diliyle yalıyor, iki arap çıkıyor:

"Yapalım mı, yıkalım mı?"

"Ne yapın ne yıkın, ben açım."

Bir tepsi dumanlan üzerinde tüten yemek getiriyorlar. Oğlan bir güzel karnını doyuruyor. Geliyor eve, annesi soruyor:

"Sen bizi aç bıraktın, o yılan yavrusunu büyüttün. Sana ne verdiler?"

"Ana, katırları yüklediler, güzel hediyeler, yolda geliyor. Sen çabuk git çeşmeden su getir. şimdi gelirler, yorgundurlar."

Anası su doldurmaya çeşmeye gidiyor, bu hemen yüzüğü yalıyor, arap çıkıyor:

"Yapalım mı, yıkalım mı?"

"Ne yapın ne yıkın. Bu evde ne varsa içini doldurun, bir de kadın elbisesi getirin."

Evde kap kaçak, küp küçek ne varsa hepsini buğday, bulgur, un, yağ, kavurma dolduruyorlar. Bir de kadın elbisesi getiriyorlar. Anası geliyor:

"Oğlum, hani katırcılar gelmediler mi?"

"Ana, geldiler de gittiler bile. Sen^nerede kaldın? Çok geciktin, bir su bile içiremedik. Bak sana bir anteri getirmişler."

Anası kalkıyor bakıyor her taraf dolu. Bir ekmek yapıyor, güzel karınlarını doyuruyorlar. İkinci gün oluyor çocuk anasına:

"Ana git Padişahın kızını bana iste."

"Oğul, sen delir din mi? Padişah kızını sana verir m'?"

"Sen git iste."

Anası korka korka kalkıp gidiyor. Padişah bunu dilenci zannediyor, buna biraz bir şeyler veriyorlar, bu da kalkıp geliyor. Ertesi gün oğlan gene anasını yolluyor. Gene buna bir şeyler verip gönderiyorlar. Üçüncü günü oğlan anasına diyor ki:

"Ana, bu seferde gidip istemezsen seni öldüreceğim. Git merdivenlerden çık, padişahın odasına gir, padişahın yanındaki koltuğa oturma, onun yanındakine de oturma, daha alttakine otur. O senin neden geldiğini anlar."

Kadıncağız korka korka gidiyor, padişahın huzuruna çıkıyor, oğlunun tarif ettiği koltuğa oturuyor. Padişah gülüyor, diyor ki:

"Peki, anladım, sen Allanın emriyle kızımı istemeye geldin. Kızımı oğluna veririm ama benim bir şartım var. Bu gece benim konağımın karşısına bir konak yapacaksınız, benim konak yaptığınız konağın gölgesinde kalacak." Kadın kalkıyor eve geliyor, çocuk soruyor: "Ana, gittin mi?"

"Gittim." "Padişah ne dedi?"

"Oğlum, bu gece bir konak yapacaksın, padişahın konağı gölgesinde kalacak."

"Peki ana."

Çocuk anası uyuduktan sonra yüzüğü yalıyor, arap çıkıyor:

"Yapalım mı, yıkalım mı?"

"Ne yapın ne yıkın, padişahın konağının karşısına bir konak yapacaksınız. Padişahın konağı gölgesinde kalacak."

Gece konak yapılıyor. Padişahın penceresine her sabah güneş vururmuş, padişah uyanıyor, bekliyor, bakıyor güneş daha doğmadı. Kalkıp pencereden bakıyor, konağının karşısına öyle bir konak yapılmış ki kendisininki gölgede kalıyor. Kızını bu çocuğa veriyor.

Düğün hazırlıkları başlıyor, davullar zurnalar, çalınıyor, düğün yapılıyor. Gelini konağa getiriyorlar, yalnız gelin gelirken bir de sandık getiriyor, sandığı yatak odasına koyuyor. Ertesi sabah bu çocuk çıkıp ava gidiyor. Sandıkta kızın-eski sevgilisi bir arap varmış, çocuk gidiyor o dışarı çıkıyor. Kız onu hep sandıkta saklarmış. Çocuk eve gelince arap gene sandığa giriyor. Sabah oluyor, çocuk ava gidiyor, arap, kıza diyor ki:

"Öğren bakalım bunun sırrı ne? Bunda mutlaka bir iş var."

Üçüncü gün çocuk ava giderken, kız diyor ki:

"Sen ava gidip eyleniyorsun. Benim evin içinde canım sıkılıyor sen sırrını söyle bana, ben de onunla eyleneyim."

"Benim sırrım kapının arkasındaki süpürge."

Çocuk ava gidiyor, arap sandıktan çıkıyor, kızla beraber kapının arkasındaki süpürgeyi yakıyorlar. Bakıyorlar sırrı bozulmadı. Kız ertesi gün tekrar soruyor. Oğlan da: "Benim sırrım şapkamda." diyor. Onu da yakıyorlar. Üçüncü gün oğlan: "Bu bana ne yapabilir." diye düşünüyor ve sırrını söylüyor.

Bunlar gece uyurlarken arap sandıktan çıkıyor, çocuğun yüzüğünü parmağından çıkartıyor. Yüzüğü yalıyor, iki tane arap çıkıyor. Araplar yüzük kimdeyse onun emrine girerlermiş. Araplar soruyorlar:

"Yapalım mı yıkalım mı?"

"Ne yapın, ne yıkın. Bu adamı eski kulübesine götürün, bizim bu konağı da denizin ortasına götürün."

Çocukla anası sabahtan eski kulübelerinde eski hasırların içinde uyanıyorlar. Oğlan dışarı çıkıp bakıyor.kendi konağı denizin ortasında geziyor. Bu çocuğun eskiden beslediği kediyle köpek yanma geliyorlar, soruyorlar:

"Nedir senin derdin? Derdini bize söyle?"

"Görüyorsunuz derdimi, elimden yüzük gitti. Evim denizin ortasında yüzüyor."

Köpek:

"Ben gider yüzüğünü getiririm."

Kedi:

"Ne olur beni de sırtına bindir götür."

Orada bir sıçan da diyor ki.

"Ne olur ben de kedinin kulağına girip gideyim."

Köpek kediyi sırtına alıyor, sıçan da kedinin kulağına giriyor, bunlar konağın kenarına çıkıyorlar. Bakıyorlar kapılar kilitli, girecek yer yok. Sıçan birdelik bulup içeri giriyor, kapıyı açıyor. Kediyle köpek de içeri giriyorlar. Bakıyorlar kızla arap karyolada yatıyorlar. Arap yüzüğü ağzında saklıyor. Köpek:

"Ben buna saldırayım ağzını olduğu gibi kopartayım."

Kedi:

"Yok öyle olmaz. Ben tırnaklarımla ağzını yırtayım, yüzüğü öyle kaçıralım."

Bunlar böyle konuşurlarken sıçan gidiyor, bakıyor bir sirke küpü buluyor. Kuyruğunu sirkeye batırıp, geliyor, kuyruğunu arabın burnuna sokuyor, arap pıskırıyor. Yüzük ağzından düşüyor. Kedi yüzüğü kapıyor dışarı çıkıyor. Köpek diyor ki: ,

"Yüzüğü bana vermezseniz ben sizi götürmem." Kediyle sıçan:

"Yahu etme, eyleme, senin nefsin kötüdür, giderken balık görürsün havlarsın, yüzük ağzından düşer."

"Yok, yüzüğü vermezseniz götürmem. Siz kalın burada arap uyansın sizi öldürsün."

Bunlar mecbur oluyorlar, yüzüğü köpeğe veriyorlar. Köpek yüzüğü ağzına alıyor, kedi sırtına biniyor, fare de kedinin kulağına giriyor. Köpek yüzmeğe başlıyor, tam karaya" çıkacakları sırada bir balığa rastlıyorlar, köpek havlıyor,' yüzük ağzından düşüyor. Balık yüzüğü yutuyor. Bunlar karaya çıkıyorlar, çocuk , soruyor:

"Ne yaptınız?"

"Yüzüğü aldım ama, balığa nasip oldu."

"Neyse, o ki onlara kalmadı, balığın olsun. Onlar orada ne yiyecekler ne içecekler, yüzük olmayınca ölüp gidecekler."

Balıkçılar da o gün balık avına çıkmışlar, ağlarını atıyorlar, atıyorlar bir şey gelmiyor. Bakıyorlar orada bu köpeği kediyi, fareyi görüyorlar. Bir de onların şansına atıyorlar. O zaman yüzüğü yutan büyük balığı yakalıyorlar. Sıçan hemen balığı tanıyor, balığın ağzından girip yüzüğü çıkartıyor. Getirip çocuğa veriyor. Çocuk yüzüğü yalıyor, araplar çıkıyor:

"Yapalım mı yıkalım mı?"

"Ne yapın yıkın, Şu konağı eski yerine getirin."

Konak eski yerine geliyor. Çocuk Padişahı çağırıyor:

"Gel padişahım kızının vaziyetini gör."

Gelip bakıyorlar, arapla kız bir yatakta yatıyorlar. Padişah orada kılıcını çekiyor arapla kızını kafalarını bir seferde kesiyor. Bu çocuğa da bu sefer küçük kızını veriyor. Kırk gün kırk gece düğün yapıyorlar, davul zurna çalıyorlar, yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Hüseyin Sever:

60

BİR ALLAHIM BİR

Vakti zamanında bir berber varmış. Bu fakir berberin bir de çocuğu varmış. Bu adam berberlik edermiş, bu oğlanda serkeşlik edermiş. Bir gün .bu çocuk parasız kalmış. Gidip babasının dükkanını açmış, içeri bir Lord gelmiş. Demiş ki:

"Berber efendim, beni traş etmez misin?" "Traş ederim."

Bu çocuk tutmuş o Lordun ağzını yüzünü sabunlamış, bir Allahım bir, demiş. Usturayı vurmuş boğazını kesmiş. Parasını alıp kaçmış. Berber sabah gelmiş, orada ölüyü görmüş. Bu biçareyi yakalayıp içeri atmışlar.

Bu çocuk da İstanbul'a gitmiş, gezmiş tezmiş, gitmiş kabristana yatmış. Gece yarısı tak tak bir sesler duymuş. Bu oğlan kulağını yere vermiş dinlemiş, bir inilti duymuş. Dinleye dinleye gitmiş, bir sandık görmüş. Sandığı açmış bakmış, içinde bıçaklanmış bir kız yatıyormuş. Kız demiş ki:

"Ben sana bir kağıt yazıp vereyim, filân tüccar sana şu kadar para verir, gider falan numaralı evi tutarsın. Gelir bir faytonla beni götürürsün."

Bu çocuk mektubu alıp o tüccara götürmüş, tüccar parayı vermiş. Kızın dediği evi tutmuş. gelip kızı da oraya götürmüş. Kız demiş ki:

"Filân cerraha gidersin, bana getirirsin. Benim bir hemşirem var onu tedavi et, ücretin ne ise veririz, dersin."

Bu çocuk gidip o doktoru getirmiş. Doktor bu kızı tedavi etmiş. Kız iyileşmiş. Bu kız bu oğlana güzel bir elbise alır, giydirir. Oğlan da güzel kibar. Kız demiş ki:

"Filân yerdeki Lordların kahvesine git. Oraya şişman gözlüklü elinde baston bir adam gelir. Sen bir kahve içirsin. bir kahvede ona ısmarlarsın. O zaman o seni çağırır, sorar nerelisin- diye. Sen de, ben Harputluyum, buraya para yemeğe gelirim dersin. O zaman o seni davet eder, sen kabul etmezsin. Sen onu davet edersin ne derse gelir bana söylersin."

Bu çocuk gitmiş Lordlar kahvesine oturmuş. Bir kahve içmiş, bakmış kızın tarif ettiği şişman gözlüklü adam gelmiş. Garsonu çağırmış, demiş ki:

"O beye benden taraf bir kahve söyle."

Garson, kahveyi o adama götürmüş, adam da sormuş:

"Oğlum bu nedir?"

"Bu bey sana ısmarladı."

"Acaip, beyefendi, böyle teşrif edin."

"Peki geleyim, selâmün aleyküm."

"Aleyküm selâm. Nerelisin?"

"Harputluyum."

"Neye geldin?"

"Para yemeğe."

"Ben de senin gibi bir delikanlı arıyordum. Cuma günü seninle filân yere gidelim, eylenelim."

"Ben bu memleketin, garibiyim, önce ben seni davet edeyim, sonra sen beni."

"Peki evlâdım."

"Buraya gelir ben seni haberdar ederim, o zaman beraber gideriz."

"Hay hay".

Bu çocuk gelip kıza anlatmış, kız da demiş ki:

"Meyhaneciye git, yedi senelik şarapla rakı versin. Al sana para."

Kız meyvesiyle, sebzesiyle, kıymasıyla sofrayı düzmüş. Oğlana da demiş ki:

"Şimdi gider o adamı getirirsin, bardağı doldurur hep ona verirsin sen hiç içme, hep onu zorla."

Bu bir fayton tutmuş adamı alıp getirmiş. Bunlar oturmuşlar masaya bu adam içmiş o oğlan içkiyi yakasından aşağı dökmüş. Bu adam sonunda devrilmiş. Kız demiş ki:

"Gel bunu kes."

"Aman yapma tutma."

"Yok kesersen, kes, yoksa başına iş getiririm."

Ne yapsın zavallı, bıçağı atmış boynuna: "İkidir Allahım iki." demiş, doğram doğram etmiş. Torbaya koymuş. Kız demiş ki:

"Götür, şu caddenin ortasına bekle."

"Aman yapma, katil oldum zaten."

"Yok, götürmezsen bağıracağım.

"Ey Yarabbi ne iştir başıma gelen."

Bu zavallı, çuvalı alıp caddeye çıkmış. Devriye polisler bunu yakalayıp karakola götürmüşler. O zamanın devrine göre bu çocuğu padişahın huzuruna çıkartmışlar. Kız da çarşaflanıp bununla beraber gitmiş. Padişah sormuş:

"Oğlum, sen niçin benim bir kâtibimi parçaladın?"

Kız demiş ki:

"O ifade veremez, ifadeyi ancak benden alırsınız.'"

"Sen bir kadınsın, biz senden ne ifadesi alalım."

"Ancak benden alırsınız. Bu. senin neyindir padişah hazretleri?"

"Benim bir kâtibimdir."

"Öldüren benim, ben kimim?"

"Ben ne bileyim sen kimsin?"

"Senin kız evlâdın nerededir?"

"Beş altı aydır, arıyorum, yoktur bulamadım."

"Senin kızın benim. Bu kâfir hınzır beni götürdü, zorla ırzıma geçecekti, ben el vermedim. Beni bıçakladı, sandığa koydu, kabristana götürdü. Bu çocuk da garipti. Beni kurtardı. Sır meydana çıksın diye ben de bu felâketi yaptım."

Padişah Allahın emriyle kızını bu çocuğa veriyor. Bunlar beraber yaşamağa başlıyorlar. Bir gün bu oğlan yemeğin başında ah çekiyor. Kız soruyor:

"Niçin ah çekiyorsun? Hem sen neden ikidir Allahım iki, dedin?"

"Niçin ah çekmiyeyim, hali keyfiyet böyle böyle. İhtiyar anamla baban var, memlekette ne oldu ne olmadı, hapis mi ettiler. Ondan ah çekiyorum."

"Peki sabahleyin babama anama söylerim, telgraf çekerler, buraya çağırırlar."

"Yok, illâ biz oraya gidelim.

Kız sabah olunca anasına babasına gidiyor:

"Benim kocacağızımın memleketinde ihtiyar anasıyla babacağızı varmış, oraya gitmek istiyor"

"Hay hay kızım."

Bunlar yanlarına bir bölük asker, eşya para alıp yola çıkarlar. Epeyce bir yol gittikten sonra bir beri yazıda çadır kurarlar. Çocuk diyor ki:

"Hanım, burası beri yazıdır, asker de olsa belli olmaz. Bir saat sen uyukla, ben bekliyeyim. Bir saat ben uyuyayım sen bekle."

"Hay hay."

Kız yatıyor, oğlan bekliyor. Bu kızın saçıyla oynuyor, bakıyor kızın başında -bir altın çelenk, eline alıyor.. O sırada da bir serçe geliyor, çelengi alıp kaçıyor. Bu da kızı uykuda birikip serçenin arkasına düşüyor. Bura derken şura derken bir ormanın içine giriyor. Ejnebi bunu ormanda yakalıyor, casus diye içeri atıyor. Bu içerde olsun, bu kızcağız kalkıp bakıyor, kocası yok. Elbiseleri her şeyi yerinde duruyor, kendisi yok. Bu kız babasına bir mektup yazıyor, askere de bir ay izin veriyor. Diyor ki:

"Aman ağzınızdan bir şey çıkmasın. Sağ selim götürdük teslim ettik, döndük dersiniz."

Askerler bir ay izin yapıyorlar, mektubu götürüp padişaha veriyorlar. Gel gelelim kıza, kız bir erkek elbisesi giyip kocasını arıyor tarıyor, bulamıyor. Bir memlekete gidiyor, bir dükkânda iki kalıp sabun, bir kilo tuz, leblebi meblebi satan bir ihtiyar görüyor. Kız diyor ki:

"Selâmünaleyküm ihtiyar baba."

"Aleyküm selâm evlâdım."

"İhtiyar baba, kimin var kimin yok?"

"Bir ihtiyar karım var, bir de ben."

"Beni evlât etmez misin?"

"Yavrum, benim neyim var, işte hepsi ortada."

"İhtiyar baba, burada yövmiye sen ne kazanıyorsun?"

"Ekmek parası, bir lira iki lira."

"İhtiyar baba, ben sana yövmiye beş lira vereceğim, sen evde rahat otur, ben bakkallık ederim."

"Peki evlâdım."

Akşam oluyor, ihtiyar bunu evine götürüyor, izzet ikram. Bu orada bir tüccar dükkânı açıyor. her gün ihtiyara on, on beş lira götürüyor. Bir zaman sonra ihtiyar bu ne yapıyor diye dükkânına gitmek istiyor. Gidiyor orada bir büyük mağaza, ağzına kadar dolu, Komşuları soruyorlar:

"Babacağızım, ne arıyorsun?"

"Benim dükkânım neredediır? Benim aklım başımda kalmamış, dükkânımı bulamadım."

"Babacağızım, bu mağaza senindir."

İhtiyar içeri girince bu oğlan:

"Baba buyur."

İhtiyara bir sandalye verip oturtuyor. İhtiyar bakıyor, her tarafı doldurmuş. Sevine sevine evine gidiyor. Bu kız, orada bir kahve Varmış bir de Otel, lokantası her şeyi içinde, orayı satın alıyor, üzerine kahveci güzeli diye ismini yazıyor. Diyor ki:

"Buraya gelenler, bedava yiyip içecekler, hamama, traşa, otele para vermeyecekler yalnız bana başlarından geçeni anlatacaklar."

Dünyanın insanı geliyor, yiyor içiyor, başından geçeni anlatıp gidiyor. Gel gelelim o zavallıya, bir gün kralın kızı cariyeleriyle beraber geziyor, zindandan bir ağlama sesi duyuyor. Pencereden bakıyor bir güzel delikanlı söylüyor söylüyor ağlıyor, soruyor:

"Delikanlı, niçin ağlıyorsun, derdin nedir?"

"Adam, sana ne, çekil git. Sen benim derdime derman mı olacaksın?"

"Söyle, belki olurum."

Oğlan başından geçenleri anlatıyor,diyor ki:

"Padişahın kızı beri yazıda ne yaptı diye ağlıyorum."

"Delikanlı ben seni buradan kurtarırsam Allahın emriyle beni alır mısın?"

"Çekil git, benimle keyf çıkartma, bırak ben kendi derdimle yanayım."

"Ben seni buradan çıkartacağım, sen beni alırsan."

"Benim bir yitiğim var, o yiğitimi aradım buldum, onun rızası olursa ben seni alırım. Onun rızası olmazsa ben seni alamam, ister kurtar, ister kurtarma."

"Babayiğit, o ki senin bu mertliğin var, ben seni kurtaracağım. Eğer onun emri olursa beni alırsın, olmazsa ben de sizin yanınızda cariye olurum."

Akşam olunca herkes yatar, kız iki tane at çeker, iki tane kılıç alır, bir terki de altın alıp gelir zindancının başını uçurur. Oğlanı zindandan çıkartır, atlara binip yola revan olurlar. Bura derken şura derken hududu geçerler. Bir çeşmenin başında atlar yem yesin biz de kahvaltı edelim diye otururlar. Oğlan der ki:

"Ben dizine yatayım, biraz uyukluyayım."

Kızın dizine yatar, uykuya dalar dalmaz sanki birisi onu dürter, uyanır bakar o altın çelenk ağaçta asılı. Der ki:

"İşte buldum."

"Kendine gel, ne oluyor?'

"Bir şey yok."

Ağaca çıkar çelengi alır, meseleyi kıza anlatır. Atlarına binerler yola revan olurlar . Gezerler. o memlekete gelirler. Kız bunların geldiklerini görür, kocasını tanır, hemen seyisleri yollar, der ki:

"Şu yabancıları tutun, hayvanlarını ahıra koyun, kendilerini de bir odaya kilitleyin, anahtarı bana getirin."

Seyisler bunları karşılıyorlar, atlardan indiriyorlar, hayvanlarını ahıra götürüyorlar. Kendilerini de odaya koyup kilitliyorlar. Epeyce bir zaman sonra kahveci güzeli bunları yanma

çağırtıyor. Kendisi erkek kıyafetinde bir sandalyade oturuyor. Bunlara da birer sandalya gösteriyor, diyor ki:

"Oturun, nereden geliyorsunuz nereye gidiyorsunuz, başınıza neler geldi bana anlatın."

"Hiç beni söyletmesen daha iyidir."

"Yok yok söyle."

Oğlan başından geçenleri olduğu gibi kıza anlatıyor, kız hizmetçileri çağırıp diyor ki:

"Köyün muhtarını hocasını çağırın."

Köyün muhtarıyla hocası gelince bunların nikâhlarını kıydırıyor, kendisi de gidip erkek elbiselerini çıkartıp çarşaflanıp geliyor. Diyor ki:

"Hocam, Allanın emriyle Peygamberin kavliyle benim nikâhımı da tazeleyin, ben de bunun ailesiyim. Hocam ben de bir Padişah kızıyım, böyle böyle başımıza bu felâketler geldi. Ben kocacağızımı bulayım diye bu dükkânı açtım. Bu benim kocamdır, kocamın rızasıyla nikâhımızı yenile."

Orada tekrar nikâhları kıyılır, toydüğün ederler, yer içer muratlarına geçerler.

Anlatan: Şükrü Karapınar

61
GÜLÜKÂN

Vakti zamanında bir padişah varmış. Bu padişahın üç tane oğlu vardı. Bu padişah çok zulumkâr bir insanmış. Bir tellâl bağırttırmış, akşamlardan sonra ne çıralar yanacak ne kimse birbiriyle konuşacak ne de kapı komşu birbirine gidecek.

Arası bir müddet geçtikten sonra bunun üç oğlu lalalarını almışlar, babasızın nüfusu Türkiye'ye tesir ediyor mu etmiyorum diye gezmeğe çıkmışlar, Bu üç oğlanla beraber laları gitmişler gezmişler, millet, babalarından fazla bunları dinlemiş. Bunlar eve dönerlerken bir ovaya germişler. Ovanın orta yerinde bir harman yapılmış ama etrafta başka bir şey yokmuş. Biraz ilerde bir delik görmüşler, gidip içine bakmışlar, Deliğin altında oda gibi bir yerde üç bacı oturmuş. saçlarının telinden çekip nakış istiyorlarmış. Büyük bacı demiş ki:

"Ah Padişahın büyük oğlu beni alsaydı, ateşsiz tuzsuz bir yemek pişirirdim, padişahın askeri. iti pişiği yerdi, yarısı da gene kalırdı."

Ortanca bacı demiş ki:

"Ah, padişahın ortancıl oğlu da beni alsaydı, bir halı bir kilim dokusaydım, bütün askeri, iti pişiği otururdu da yarısı da boş kalırdı."

Küçükleri de demiş ki:

"Ah, padişahın küçük oğlu da beni alsaydı, inci dişli bir kızla altın perçemli bir oğlan doğururdum."

Bunlar bu sözü duymuşlar, lalaya demişler ki:

"Bu sözleri işittin mi?"

"Evet işittim"

"Buna göre davran"

"Peki, bu işi ben hallederim."

Bunlar evlerine dönmüşler babalarına demişler ki:

"Senin nüfusun hakkıyla dağa taşa kâr etmiş, bu fakir fukaraya bu kadar zulüm yaptın, artık yeter- Bunları eskisi gibi serbest bırak, kapı komşularına gitsinler, lâmbalarını yaksınlar."

"Peki evlâtlarım."

Halkı eskisi gibi serbest bırakmışlar. Bir gün padişah, bir toplantı yapmış. Mebbuslar gibi bütün vezirleri toplanmışlar, Lala her zaman padişahın yanında otururmuş, o gün meclisin alt başına, kapının ağzına, oturmuş. Herkes bir lâf söylemiş, padişah da başını eğmiş bu lâfları dinlemiş. Vezirlerin söyledikleri bitince padişah başını kaldırmış, bakmış ki lalası kapının ağzında oturmuş. Lalasına sormuş:

"Lalacığım, sen neden orada oturuyorsun, ne düşünüyorsun?"

"Bir şey yok padişahım."

"Sende bir şey var söyle."

"Yok padişahım, bir şey yok."

"Yok söyleyeceksin."

"Ben ne düşüneyim, ben seni, düşünüyorum."

"Acaip, sen benim neyimi düşünüyorsun? Cenabı Allah her bir marifeti bana vermiş."

"Ben seni düşünüyorum."

"Sana bu kadar efkâr veren nedir?"

"Senin üç tane oğlun var, artık yetiştiler, bunlar rakıya, şaraba şuraya buraya dökülmeden, senin adın lekelenmeden biz bunları Allanın emriyle everelim."

Orada bütün meclis ayağa kalkmış, lala hakkıyla bir lâf söyledi, hem de seni düşünmüş diye. Orada padişah da demiş ki:

"Madem ki bu cemaat böyle karar verdi, lalam da beni düşünmüş, ne masraf giderse gitsin benden, evermekte lalamdan."

"Peki padişahım."

Aradan iki üç gün geçtikten sonra, lala, padişaha gitmiş, demiş ki:

"Padişahım, ben bir yerde üç kız kardeş gördüm, üçünü de muvafık buldum."

"Ben karışmam."

Bu lala, kızların babasına gitmiş, demiş ki:

"Allahın emriyle üç kızını padişahın üç oğluna vereceksin, ben sana ne istersen vereceğim."

"Kabul etsem de etmesem de götürecekler, peki verdim."

Padişah bütün masrafları görmüş, düğün yapılmış, lala kızların babasıyla padişaha demiş ki:

"Ben bu kızları sırayla götüreceğim, gecede birini gerdeğe koyacağım."

Düğünden sonra, lala büyük kızı almış, götürmüş büyük oğlanla gerdeğe koymuş. Büyük oğlan kıza demiş ki:

"Sen filân gece filân saatte böyle bir vaat yapmıştın, eğer vadini yerine getirirsen ailemsin, gözümün nurusun. Vaadini yerine getiremezsen doğrudan doğruya babanın evine gideceksin."

"Madem ki ben bu sözü söyledim, vaadimi yerine getireceğim, Gidip ocağı çamurlayın kazanı temizleyin, suyunu koyun, geri çıkın."

Kızın dediklerini yerine getirmişler, Kız gidip dediği gibi bir yemek pişirmiş, padişahın kimi varsa yemiş, kazanın yansı da artmış. Bu kız muradına ulaşmış.

Gel gelelim ortancıla, devresi gece onu getirmişler, gerdeğe koymuşlar, padişahın ortanca oğlu demiş ki:

"Filân vakit, filân saatte sen böyle bir vaat yapmışın, vaadini yerine getirirsen ailemsin, gözümün nurusun. Vaadini yerine getiremezsen doğrudan doğruya babanın evine gideceksin."

"Mademki ben bu sözü söyledim, vaadimi yerine getireceğim."

Hemen o dakikada halatları getirmişler, kız bir halı kilim dokumuş. Padişahın her kimi varsa oturmuş, yansı gene boş kalmış, o da muradına nail olmuş.

Gel gelelim küçük kıza, onu da getirip gerdeğe koymuşlar. Vakit saat tamam olmuş, dokuz ay on gün dolmuş. Bu iki bacı aralarında konuşuyorlar:

"Biz vaadimizi yerine getirdik, bu bacımız da vaadini yerine getirecek, bizim değerimiz onun yanında kaybolacak. Ne yapalım?"

Hemen bir cadı kadın buldurmuşlar, cadı karıya bir avuç altın vermişler, demişler ki:

"Çabuk git, gözleri açılmamış, iki it eniği bul, bize getir."

Bu eksik etek, kendi derdine düşmüş, kendine sahip değil, o kadar sıkıntıda. Neyse, inci dişli bir kızla altın perçemli bir oğlan doğurmuş, bu teyzeleri bu çocukları alıp yerine iki it eniği koymuşlar, Oğlana da haber vermişler:

"Senin ailen iki tane gözleri açılmamış, it eniği doğurdu."

"Karımı yedi caddenin ortasına koyun, gelen giden yüzüne tükürsün."

O kadın yedi caddenin ortasında kalsın, gel gelelim çocuklara, teyzeleri çocukları bir sandığın içine koymuşlar ağzını kapatıp murada atmışlar. Sabahleyin iki balıkçı, torlarını almışlar, balığa çıkmışlar. Biri torunu atmış, toru boş gelmiş, öbürü torunu atmış, toruna bir sandık dolanmış, arkadaşına demiş ki:

"Arkadaş gel vaat yapalım, cansa bana, malsa sana."

"Peki."

O adamın hiç evlâdı yokmuş, hemen sandığı çekmişler, sandığın kapağını kaldırmışlar ki iki tane yavru, kızın parmağı oğlanın ağzında, oğlanın parmağı kızın ağzında. O adam bu çocukları bağıma basmış, götürmüş ailesine demiş ki:

"Mesele böyle böyle."

"Adam, Cenabı Allah bize verdi."

Bunlara emek çekiyorlar, hizmet ediyorlar, bunları kemale erdiriyorlar. Bu çocukları çok seviyorlar. Bir zaman sonra bu çocuklar, okula gitmeğe başlamışlar. Çocuk alameti, bir gün bu çocuklar komşunun çocuklarıyla döğüşmüşler, o komşunun çocukları bunlara demişler ki:

"Haydi anası babası belirsizler, siz de mi adam oldunuz."

Bu çocuklar, bu sözü duyunca, evlerine girip analarına babalarına sormuşlar:

"Bu komşunun çocukları, bize anası babası belirsizler, dediler."

"Onlar bizim düşmanımızdır yavrum, onlar bizi istemiyorlar, biz sizin hem ananınız hem de babanızız."

Arası bir zaman geçtikten sonra çocuklar gene dövüşmüşler, Komşunun çocukları aynı sözü tekrarlamışlar. Çocuklar da gelip demişler ki:

"Siz bizim anamız babamız değilsiniz. Biz gidip anamızı babamızı bulalım." Bu çocuklar neden bize böyle acılı acılı lâflar söylesinler."

"Yok kızım, yok oğlum, onlar eskiden beri bizi istemezler." Çocuklar razı olmuşlar. Bir zaman sonra gene komşu çocukları aynı sözü tekrarlayınca bu çocuklar demişler ki:

"Yok artık, bu iş kıvamına geldi. Siz bizim anamız babamız değilsiniz. Bizi şuradan buradan alıp büyüttünüz. Allah sizden razı olsun. Biz gidip anamızı babamızı bulacağız."

Neyse bunlar yola çıkmadan önce oğlan annesine demiş ki:

"Ana, şuradan bana bir kalbur getir."

"Oğlum, kalburu ne edeceksin?"

"Getir, bana lâzım."

Anası kalburu getirmiş, bu çocuk kalburun içine ağladıkça göz yaşı altın kesilmiş. Anasına demiş ki:

"Bu bir kalbur altını al, hakkını bize helâl et."

"Oğlum, hem hakkımı zaten size helâl ettim."

Babaları bunlara bir atla bir de bir silah vermiş, anaları da çamaşırlarını hazırlamış. Bunlar analarının babalarının ellerini öpmüşler, onlar da oğlana demişler ki:

"Oğlum, hakkımız size helâl olsun, sen bacının sözünden çıkma." Az gitmişler, çok gitmişler, karanlık olmuş. Bir dağa gelmişler, bakmışlar, büyük büyük taşlar, çıra gibi yanıyor. Meğer orası cevahir dağıymış. Bacısı demiş ki:

"Kardeş nereye gideceğiz? Bak bura da ne güzel çıra gibi taşlar var. Burada kendimize bir yer çevirelim. Burada kalalım."

"Peki bacım."

Attan inmişler, cevahir taşlarını toplayıp, Meteris gibi bir yer yapmışlar. Oraya yerleşmişler. Ekmekleri tuzları yok, oğlan gidip av avlıyormuş bacısı çırpı mırpı toplayıp kuşları kebab ediyormuş, günleri öylece geçiyormuş. Aradan birkaç gün geçtikten sonra bir gün bu çocuk demiş ki:

"Her gün Elâzığ tarafına gidiyorum, bugün de Malatya tarafına gideyim."

Malatya tarafına gitmiş bakmış, bir adam ata binmiş, Kuranı Kerim elinde, atın üzerinde okuya okuya geziyormuş, bir sürü adam da ardı sıra geliyormuş. Meğer orası devlerin hududuymuş. Padişah, devler memleketini basmasın diye hududu bekliyormuş. Bu çocuk padişahın yanına gitmiş:

"Selâmül aleyküm baba."

"Aleyküm selâm benim oğlum."

Bu padişah bu çocuğa hayran olmuş, ben bu kadar askerimle devlerin ülkesini zaptedemiyorum, burada bekliyorum. Bu çocuk yalnız başına buralarda geziyor, diye düşünüyor. Neyse bunlar oturmuşlar, Padişah sormuş:

"Oğlum, senin kimin kimsen yok mu, nereden geliyorsun?"

"Benim kimsem yok, şu dağda bir bacım var. Av kuş ediyorum, götürüyorum, kebab edip yiyoruz."

"Oğlum, ekmeğiniz tuzunuz var mı?"

"Baba ekmeğimiz yok ama tuz nedir?"

"Oğlum, kuşları pakladığınız zaman, etin üzerine ufak ufak serpersiniz, pişirdiğiniz zaman daha lezzetli olur."

Padişah bu çocuğa bir torba tuzla epeyce ekmek vermiş, bu da alıp eve gelirmiş. Bu oğlan ava gidince peri kızları gelir bacısıyla eylenirlermiş, kızın canı sıkılmasın diye, oğlan eve dönünce peri kızları güvercin olur uçarlarmış. Neyse oğlan eve gelince bacısı ağabeyisini karşılamış. kuşları almış paklamış, oğlan demiş ki:

"Bacı, ben bugün bir işe rast geldim, Ava giderken bir adam gördüm, epeyce konuştuk. bana tuz verdi tarifini de yaptı, etin üstüne serpip kebab edersek daha lezzetli olurmuş."

Hakikaten adamın dediği gibi yapmışlar, evvelki gibi et yavan olmamış, ağızlarına bir tat gelmiş. Kız demiş ki:

"Kardeş, gidersen bundan çok getir."

"O adamın yanında çok var, çuvallarla."

O çocuk attık her gün padişahın yanına gitmeğe başlamış, Padişahın da bu çocuğa kanı kaynamış aradan biraz zaman geçtikten sonra bir gün padişah: "Oğlum, ben seni konağa davet etsem gelmez misin?" "Baba, çok doğru söylüyorsun ama benim bacım var, eğer bana izin verirse gelirim, için vermezse ben gelemem."

Oğlan gidip bacısına söylemiş, bacısı da demiş ki:

"Gakgo git, sen gittikten sonra öyle hoş kızlar geliyorlar, eyleniyoruz, sen gelince güvercin olup uçuyorlar."

"Peki, ne diyorsun?"

"Git ama bir geceden fazla kalma."

Padişahla oğlan sarayın önündeki meydanlık yere gelmişler, padişah:

"Oğlum, burada seninle cirit oynayalım mı?"

"Oynayalım baba."

Padişah atmış oğlanı vuramamış, oğlan atmış padişahı vurmuş ama kalpağı başından düşmüş altın perçemi görünmüş. Teyzeleri bunu pencereden görmüşler, '"bunların sağ olduklarını anlamışlar. Cadı karıyı çağırıp kızı bulmağa gönderiyorlar. Cadı kadın, orada burada dolaşmış. gidip Cevahir dağını bulmuş, meterisin içinde tek bir kızın oturduğunu görmüş. Kıza demiş ki:

"Kızım sana da kurban, geldiğini yollara da kurban, neneye karıyı yanına misafir almaz mısın?"

"Gel nene karı."

"Kızım, senin kimin kimsen yok mu, bu dağda oturuyorsun böyle canın sıkılmıyor mu?"

"Benim bir tek kardeşim var, bir adam onu evine davet etmiş, oraya gitti, gelecek."

"Kızım, şehirler var, sinemalar, var, eylenceler var. Sen nasıl bu dağda yalnız oturuyorsun?"

"Ne yapayım."

"Kardeşin gelince gönder sana gülükân çiçeğini getirsin. onun herbir teli bir saz çalar. onunla eylenirsin."

"Peki, kardeşim gelince gönderir o çiçeği getirttiririm."

Cadı karı sevine sevine gidip teyzelerine haber vermiş. Padişah da bu oğlanı ağırlıyor, sabah olunca gene aynı yere geliyorlar, Padişah orada bekliyor. Bu oğlan da av kuş edip eve geliyor. Bakıyor her gün onu karşılayan bacısı ortada yok. Oğlan attan iniyor, gidip kardeşine soruyor:

"Bacı, neden bugün çehren vurgun, halin mi yok?"

"Bir şey yok."

"Bacı, kalk kuşları kebab et, ekmek de getirdim, oturup yiyelim."

"Sen köye gidiyorsun, ava gidiyorsun, ben bu dağda yalnızım. .Git bana gülükân çiçeğini getir, ben de onunla oynayayım."

"Bacı bunu sana kim tembihledi, kızlar mı tembihledi ? Kalk yemeğimizi yap, ben gider getiririm."

Sabah oğlan yola çıkmış, az gitmiş, çok gitmiş, bir yolun üstünde bir topal dev görmüş, topal dev bu çocuğu parçalamak için yaklaşmış ama yanına gelince bakmış altın topu gibi bir çocuk. kıyamamış, demiş ki:

"Seninle kardeş olalım, sen nereye gidiyorsun?"

"Topal dev, mademki benimle kardeş oldun, ben de hakikati sana söyleyeceğim. Benim Cevahir dağında bir bacım var, bana beni besleyen adam bacının sözünden çıkma demişti, şimdi benim bacım gülükân çiçeğini istedi. Gülükân çiçeğini aramaya gidiyorum."

"Biz seninle kardeş olduk, yoksa ben seni burada parçalardım. Gel sen bu sevdadan vazgeç. Senin bacın cadı şerrine uğraması. Geri dön git?"

"Yok, Cenabı Allah alnıma ne yazdıysa onu göreceğim."

"Bu yolu takip et, karşına bir davar komu gelir, komün önünde de bir dut ağacı vardır. Atını dut ağacına bağla. Babam orada yatıyordur, anam da ekmek yapıyordur, sağ memesini sol omzuna, sol memesini de sağ omzuna atmıştır. A-tını bağlar bağlamaz memelerine sarıl, her birinden birer yudum em. Haydi git."

Çocuk,topal devin dediği yoldan gitmiş, dediklerini yapmış, dev anası demiş ki:

"Eyvah, insanoğlu bana evlât oldu."

Kocası da uyanmış, demiş ki:

"Bize evlât oldu, bir şey yapma."

Neyse bunun halini hatırını sormuşlar, karnını doyurmuşlar. Sormuşlar:

"Nereye gidiyorsun evlât?"

"Benim bacım, filân dağda, bacım eylensin diye gülükân çiçeğini getirmeğe gidiyorum."

"Evlâdım, gel bu sevdadan vazgeç, senin bacın cadı şerrine rastgelmiş. Başına bir kaza gelir."

"Yok, Allah alnıma ne yazmışsa onu göreceğim."

"Peki git, bizden bu kadar, git de belânı bul."

Oğlan biraz gitmiş, dev anasının yazığı gelmiş, tutup parmağından yüzüğünü çıkarıp bu oğlanın parmağına takmış, demiş ki:

"O yanda benim kırk tane daha oğlum var. Onlar da gülükân çiçeğini bekliyorlar, biz de bekliyoruz, topal dev de bekliyor. Kırk oğlum birbirleriyle boğuşup oynuyorlar. Onlar seni telef etmek isterler. Sen yüzüğünü gösterirsin, büyük oğlum yüzüğü tanır, sana gülükân çiçeğinin tarifesini verir."

Çocuk bunların ellerini öpmüş, atma binip gitmiş, Az gitmiş çok gitmiş bu kırk kardeşin yanına varmış. Kırk kardeş oynayıp boğuşurken insan oğlunu görünce kırkı birden ona hücum etmişler. Oğlan yüzüğünü göstermiş, büyük oğlan annesinin yüzüğünü tanımış, demiş ki:

"Bu bize kardeş olmuş, anamızın yüzüğü parmağında, buna bir şey etmeyin."

Oğlanı yanlarına almışlar, hoş beş ettikten sonra sormuşlar:

"Nereye gidiyorsun?"

"Bacıma gülükân çiçeğini götüreceğim."

"Kardeş, gel bu sevdadan vazgeç. Sen bir şerre rast gelmişsin."

"Cenabı Allah alnıma ne yazdıysa ben onu göreceğim."

Ne yapıyorlarsa razı edemiyorlar, büyük kardeş:

"Yol şu iki dağın arasından geçer, bismillahirrahmanirrahim dersin, o iki dağın arasından geçtinse, kurtuldun demektir. Gülükân çiçeği güne karşıdır. Bir dal kopartır, atının terkisine koyarsın, gene bismillahirrahmanirrahim der o iki dağın arasından geçersin, benden bu kadar."

"Peki Allah'a ısmarladık."

Devin dediği gibi yola çıkmış, o iki büyük dağın arasından geçmiş, bir bahçeye gelmiş ki sanki yalancı cennet, gülükân çiçeği güne karşı duruyormuş. Gülükân çiçeğinden bir dal koparmış, atının terkisine koymuş, bismillah deyip, o iki" dağın arasından geçmiş. Öldürmeyen Allah öldürmez. O kırk kardeşin yanına gelmiş, sormuşlar:

"Ne ettin?"

"İşte böyle, Cenabı Allah kurtardı"

"Git, bir daha gelme."

"Ne işim var ki bir daha geleceğim."

Dev anasıyla babasının yanına gitmiş, oradan da topal devin yanına gitmiş, hepsi bir daha gelme demişler. Neyse bacısının yanına gelmiş, gülükân çiçeğini vermiş. Gülükân çiçeğinin her bir telinden bir seda çıkıyormuş. Bacısı onunla evleniyor, bu da gene ava çıkıyormuş. Padişah da bu çocuk kaç gündür görünmedi diye merak ediyormuş. Oğlan gene padişahın yanına gitmiş. Padişah sormuş:

"Oğlum, ben seri çok seviyorum. Şimdiye kadar neredeydin?"

"Baba, biraz işim vardı, bu tarafa gelemedim."

Oğlan, benim başımdan böyle böyle bir hadise geçti diye padişaha bir şey anlatmıyor. Padişah gene bunlara ekmek tuz vermiş. Aradan biraz daha zaman geçmiş, oğlan gene av kuş ediyormuş, bacısı da gülükân çiçeğiyle eyleniyormuş. Bir gün gene oğlan padişahın yanına geldiği zaman, padişah:

"Ben seni gene konağa davet edeceğim, gelir misin?"

"Gidip bacıma söyliyeyim eğer izin verirse gelirim, izin vermezse gelemem."

Gidip bacısına sormuş, bacısı da demiş ki:

"Kardeş, sen gittikten sonra öyle hoş kızlar geliyorlar, bu çiçeği de getirdin, ben eyleniyorum ama sen gene de bir geceden fazla kalma."

Gene padişahla o meydan yere gidip cirit oynamışlar, padişah atıp vuramamış, oğlan atıp vurmuş ama gene kalpağı düşmüş, altın perçemi görünmüş, kâfir teyzeleri gene pencereden görmüşler. Hemen o cadı kadını çağırmışlar, bir torba altın verip kıza yollamışlar. Cadı kadın da gene kızın olduğu yere gitmiş, demiş ki:

"Bak kızım, çiçekten ne güzel sedalar çıkıyor."

"Evet nenekarı, çok hoş, ben de bununla eyleniyorum."

"Kızım bak, bu çiçeğin her bir teli bir saz çalıyor, kardeşini gönder, bu çiçeğin sahibi Gülükânı getirsin."

"Olur kardeşim gelince yollar, getirtirim."

Cadı kadın sevine sevine gidip teyzelerine demiş ki:

"Valla söyledim, gidip Gülükânı getirecek, Gülükânı getiremiyecek orada taş kesilecek."

Bu çocuğa padişah sarayında hizmet ediyorlar, sabahtan da gene padişah çocuğa yiyecek içecek verip yolluyor. Oğlan da av kuş edip eve geliyor. Bacısı yerinden bile doğrulmuyor. Oğlan:

"Bacı ben sana bir şey demem, bizi besleyen o insanlar, bana, bacının sözünden çıkma, dediler, ben onların sözünden çıkmıyorum. Gel yemekleri yap, yiyelim. Ben gene seni kırmıyacağım. Cenabı Allah alnıma ne yazmışsa ben onu göreceğim."

Sabah olunca bu çocuk gene yola çıkmış. Topal devin yanına gelmiş, hoş beş ettikten sonra, topal dev soruyor:

"Nereye gidiyorsun?"

"Gülükânı getirmeğe gidiyorum."

"Senin cadın da kuvvetliymiş, git de belânı bul, ben sana daha bir şey demem."

Oradan dev anasıyla babasının yanına gitmiş, orada ekmek yemek yedikten sonra, onlar da sormuşlar:

"Nereye gidiyorsun?"

"Gülükânı getirmeğe gidiyorum."

"Oğlum senin cadın kuvveti, gidersin orada taş kesilirsin."

"Ana ne edeyim, Cenabı Allah alnıma ne yazdıysa onu göreceğim."

Onlar da koyvermişler, kırk kardeşin yanına gitmiş, sormuşlar:

"Kardeş niye geldin?"

"Gülükânı götürmeğe geldim."

"Kardeş, sen gel bu sevdadan vazgeç. Sen cadı şerrine rast gelişmişsin."

"Ne yapayım, Allah alnıma ne yazmışsa onu göreceğim."

"Gel kardeş gel, Allah belki senin yüzüne bakar da kurtulursun. Gene o dağı geçebilirsen, kurduldun, geçemezsen ben ne yapayım. Kurtuldunsa o bahçenin orta yerinde bir bina var. Binanın ne kapısı ne bacısı vardır. Bir tek penceresi var. Şafak atmazdan evvel düzenir bezenirsin, abdestini alır, namazını kılarsın. Allah rızası için iki rekat da fazla kılarsın. Güneş doğmadan, atına biner, o pencerenin dibinde üç defa kız Gülükân diye bağırırsın. Ne var, derse, bil ki sen de gönlü var. Taş kesil, derse taş kesilirsin. Haydi git."

"Allahaısmaladık."

Gene bismillah deyip dağı geçmiş, o yalancı cennet bahçeye girmiş. Bahçede oturmuş, meyva yemiş, bakmış seher vakti açıldı, kalkmış abdestini almış, namazını kılmış. Kendine düzen vermiş. Ortalık ışıldarken, atına binip o pencerenin dibine gidip bağırmış:

"Kız Gülükân."

Yukarıda da cariyeler, altın ibrikten altın leğende Gülükânın başını gıdıktan yukarı yıkıyorlarmış, Oğlan da bağırıyor:

"Kız Gülükân."

Gülükân an vızıltısı gibi bir ses duyuyor. Oğlan bir daha bağırmış::

"Kız Gülükân."

Gülükân cariyelere:

"Bu insan oğlunun sesi de nereden geliyor? Karın ağrısı taş kesil."

O taş kesil derken cariyelerden biri de pencereden bakmış oğlanı görünce, elinden tas Gülükânın başına düşmüş. Gülükân sormuş:

"Hey sen o insan oğluna aşık mı oldun?"

"Hanım, ben gördüm aşık oldum, bir de sen eğil bak, sen nasıl olursun."

Gülükân başı sabunlu sabunlu pencereden uzatmış, altın topu gibi bir çocuk atıyla beraber taş kesilmiş. Demiş ki:

"Çabuk çekmeceyi getirin."

Çocuk da sıcakmış, soğumamış. Gülükân çekmeceyi almış, yazmış çizmiş, atla beraber çocuk sıçramış, eskisi gibi olmuş. Galükân çekmeceyi tekrar eline almış, yazmış, çizmiş. Allah'tan oradan bir kapı açılmış, oğlan atıyla beraber içeri girmiş, kapı gene kapanmış. Gülükân bu çocuğu o kadar çok sevmiş ki, orada nikahlanıp karı koca olmuşlar. Arası bir müddet geçtikten sonra.bu çocuk günden güne sararıp solmaya başlamış. Gülükân sormuş:

"Sevdiğim, sen neden böyle sararıp soluyorsun?"

"Bir şey yok."

"Sevdiğinin hakkı için bana doğru söyle."

"Ben ne söyliyeyim, derdime çare bulacak mısın?"

"İnşallah bulacağım."

"Ben buraya seni bacıma götürmeye geldim. Kardeşimi Cevahir dağında bıraktı. Onu merak ediyorum."

"Yiğitim, sen hiç merak etme. İstersen bacını buraya getiririz. İstersen biz oraya gidelim."

"Sevgilim, biz oraya gitsek daha iyi olur."

Akşam olunca, bu çocuk uykuya yatıyor. Gülükân devlere telefon etmiş. Topal dev, anası babası kırk kardeşi hep gelmişler. Gülükân onlara demiş ki:

"Benim müddeti tamam oldu, buralar size ana sütü gibi helâl olsun. Biz gideceğiz."

"Yok sen neredeysen biz oradayız, sen ölürsen biz de ölürüz." "Vakit tamam olu, hepiniz çıkın dışarı, yalnız topal dev kalsın." Bunlar dışarı çıkmışlar, topal dev Gülükânın yanında kalmış. Gülükân çekmecesini almış, yazmış çizmiş, yazmış çizmiş, namaz kılmış, Cenabı Allaha çok dualar etmiş. O bahçe, o kanak olduğu gibi gidip Cevahir dağına konmuş Sabah olunca oğlan uykudan kalkmış, bacısıyla Karşılaşmış. Gülükân araya girmiş, demiş ki:

"Sevgilim, biz konağımızla her şeyimizle bacının yanına geldik, birbirinize mukayyet olun."

Bu kardeşler birbirlerine sarılıp öpüşüyorlar. Çocuk:

"İşte bacı sana Gülükânı getirdim."

"Peki kardeş, Allah senden razı olsun."

Padişah da gene bu çocuk ortada görünmedi diye merak etmeye başlamış. İki üç gün sonra çocuk gene padişahın yanına gelmiş. Padişah sormuş:

"Oğlum, bunca zamandır hiç görünmedin, neredeydin?"

"İşim vardı baba."

Padişah gene bu çocuğa ekmek tuz vermiş, çocuk da eve getirmiş. Gülükân sormuş:

"Bunları kim verdi?"

"Böyle böyle bir adam verdi."

Gülükân her şeye ayanmış. Bu çocukların teyzelerinin bunlara kötülük ettiğini, analarının yedi caddenin ortasında domuz derisine sarılı yattığını, herkesin yüzüne tükürdüğünü, bunlara her zaman ekmek tuz veren adamın bunların babalan olduğunu hep biliyormuş. Neyse birkaç gün daha geçmiş, padişah bu çocuğu gene konağına davet etmiş. Çocuk da gelip bacısına sormuş, Gülükânda da duymuş, demiş ki:

"Bacına ne masal anlatıyorsun?"

"Sevgilim, bir adam var beni evine davet etti, ben de bacımdan izin istiyorum."

"O adam seni kaç defa davet etti?"

"İki defa."

"Adet öyle değildir. O seni iki defa davet etmiş, şimdi de sen onu maiyetiyle beraber davet edersin."

Çocuk gidip padişaha demiş ki:

"Ben bacıma söyledim, izin vermedi. Dedi ki, sen iki seferdir gidiyorsun, ayıp oluyor. Maiyetini al da bu sefer sen bize gel."

"Peki, ne vakit?"

"Cuma günü öğleden evvel gelin."

Cuma günü padişahın maiyetiyle şehirden çıktığı Gülükâna ayan olmuş. Çekmeceyi almış, yazmış çizmiş, Padişahın geçeceği dağı taşı arpa yapmış. Bir daha yazmış çizmiş, padişahın yanında ne kadar mahlukat varsa hepsine göre çadır, çadırların içinde altın tabakların içinde yedi türlü yemek hazırlatmış. Hususi olarak padişahın çadırını da elmaslar, cevahirlerle döşetmiş.

Bunlar atlarını otlatarak gelip çadırlara yerleşmişler. Oğlan padişahı karşılamış, elmaslı çadıra yerleştirmiş. Altın kaplardan altın çatallarla altın kaşıklarla yemeklerini yemişler. Padişah teşekkür edip gitmek için müsaade istemiş, çocuk gelip bacısına, sormuş, Gülükân da demiş ki:

"Ne masal anlatıyorsun?"

"Misafir gidecek, bizden müsaade istiyor."

"Konağa çağır."

Oğlan padişahı konağa getirmiş, Gülükân seslenmiş:

"Sevdiğim, misafiri harem tarafına getir."

Padişah bu lâfı işitmiş, demiş ki:

"Kızım, bizim kitabımızda değil harem odasına harem eşiğine basılmaz. Selâmlığınız varsa gelelim, yoksa biz gelmeyiz."

"Baba, yabancı kimse yok, hepsi senin evlâdın."

"Yok kızım ağızla evlât olmaz."

Zorla padişahı içeriye sokmuşlar, padişah başını yerden kaldırmıyormuş. Gülükân tutup meseleyi başından sonuna kadar anlatmış, demiş ki:

"İşte bu senin kızın, bu oğlun, Allah'ın emriyle ben de gelininim. Çabuk üç tane süvari gönder bunların annesini yedi caddenin ortasından alsınlar, hamama götürüp düzsünler, arabaya koyup buraya getirsinler."

Padişah üç tane süvari yolluyor, kadını oradan çıkartıp hamama götürmüşler. Gülükân topal devi çağırıp demiş ki:

"Git, hamamın kapısında bekle, hiç kimseyi içeri koyma. Padişahın konağından yemek gelecek, o kâfirler yemeklere ağu katacaklar, sen yemekleri kokla, hangisine ağu katılmışsa onları dök, katılmayanları içeri yolla."

Topal dev Gülükânm dediklerine yapmış, ağulu yemekleri dökmüş, ağu katılmayanları içeri yollamış. Çocukların annesi karnını doyurduktan sonra arabaya bindirip Gülükânm yanına getirmişler. Gülükân önada meseleyi anlatmış.

O vakit açlar tok, çıplaklar taze olmuş. Yeni baştan kırk gün kırk gece düğünler tutulmuş, nikâhlar kıyılmış, O iki teyzelerini de iki pis katırın kuyruklarına bağlamışlar, her bir parçalan bir dağda kalmış. Bunlar yemişler içmişler muratlarına geçmişler, siz de geçersiniz. "

Anlatan: Emine Öksüz

62
RÜYA

Ne varmış, ne yokmuş, vakti zamanında bir karı bir kişi bir de oğulları varmış. Oğlan bir sabah kalkmış demiş ki:

"Anne, ben bir rüya gördüm."

"Söyle oğlum."

"Söylemem."

"Söyle, niye söylemiyorsun?"

"Ben söylemem."

Dövmüş, ne yapmışsa çocuğa söyletememiş, Babası gelmiş bakmış çocuk ağlıyor sormuş:

"Nedir oğlum, neden ağlıyorsun?"

"Annem beni dövdü."

"Niye?"

"Bir rüya gördüm, söyle dedi, ben de söylemem dedim, onun için dövdü."

"Oğlum bana söyle."

"Söylemem."

Babası da dövmüş, çocuk ağlamış: "Böyle inat çocuk mu olur." diyerek çocuğu dışarı atmışlar. Çocuk gitmiş bir yolun ortasına oturmuş ağlıyormuş, bir yolcu geçiyormuş, sormuş:

"Oğlum, niye ağlıyorsun?"

"Rüya gördüm, annem söylee dedi, söylemedim. Babam söyle dedi, söylemedim ikisi de beni dövüp sokağa attılar."

"Bana söyle."

"Söylemem."

"Ne inat adamsın."

O da çocuğa vurmuş, orada bir kuyu varmış, çocuğu onun içine atmış, Çocuk orada bir gün ağlamış iki gün ağlamış, bakmış olmuyor, kuyunun duvarını delmiş, bakmış, orada bir saray var. Sarayda da padişahın kızı oturuyor. Gece olmuş padişahın kızına yemek sofrası gelmiş, yemeğini kız yemiş artanını da dolaba koymuş. Bu da acıkmış, herkes uyuyunca gitmiş gizlice dolaptaki yemeği yemiş. Bir gün yiyor iki gün yiyor, üçüncü gün sultan hanım cariyelerine diyor ki:

"Yemeği hazırlayan siz, gelip çalıp yiyen de siz. Niçin, benim dolabımdan yemek yiyorsunuz?"

"Sultan hanım biz böyle iş yapmayız."

"Bekleyin öyleyse."

Bekliyorlar, gece bakıyorlar ki delik açıldı bir oğlan içeri girdi, yemeği yedi gidiyor, hemen yakalıyorlar:

"İşte sultan hanım yemeğinizi çalıp yiyen."

"Getirin boynunu vurun."

"Hanım, hanım niçin boynumu vuracaksınız? Beni kazlarınıza çoban edin kazlarınızı otarayım."

"Peki af ettim, git kazları otar."

Gidiyor kazları otarıyor, akşamdan akşama saraya geliyor. Bir gün geliyor, sultan hanımın çehresi durgun, düşünceli, bu soruyor:

"Hayrola Sultan hanım, neden öyle düşüncelisin?"

"Hele bak adam olmuş da karşıma çıkmış, benden sual soruyor."

"Ne olur söyle, belki derdine derman olurum."

"Ne derdime derman olacaksın, bir yerden bir kıral oklava göndermiş, iki ucu da bir görünüyor, hangisi daha kalındır hangisi daha hafif.diye soruyor onun düşüncesindeyim."

'"Evin yapıla onun kolayı var, at suya hangi ucu kalınsa tez batarsa bilki o uç kalındır."

Öyle yapıyor, bakıyor bir ucu tez batıyor, öbürü daha sonra batıyor. İşaretleyip kirala gönderiyor. Bu da gene kaz otarmaya gidiyor, akşam geliyor gene sultan hanımın çehresi vuruğun:

"Hayrola sultan hanım, çehren gene vuruğun, neyin var?"

"Bugün de kral iki tane kılıç göndermiş, biri ham biri sam, hangisinin sam olduğunu soruyor."

"Evin yapıla, ben de dedim ki nedir? İki tane yufka ekmeği yaptır, sıcak sıcak sar, hamı kararır, samı parlar"

Öyle yapmışlar, bakmışlar samı parladı işaretleyip göndermişler. Üçüncü gün çocuk gene gelmiş bakmış sultan hanımın çehresi bozgun, sultan hanım da artık buna alıştı, kıymet veriyor, bunu çağırıyor:

"Hele gel."

"Nedir?"

"Kral gene sual yollamış."

"Nedir?" .

"Üç tine katlı yollamış, katırların üçü de birbirene benziyor. Hangisi yavru, hangisi teyzesi, hangisi anasıdır diye soruyor."

"Evin yapıla onu mu düşünüyorsun, üçünü bir dama koy kapıyı kilitle, üç gün arpa ile tuz ver, su verme. Üç gün susuz kalsınlar. Üç gün sonra ben sana söylerim."

Hayvanları üç gün kapatıyorlar, yen ve tuz veriyorlar, hayvanlar susuyorlar kapıyı açıyorlar önden anne arkadan teyze, ondan sonra da yavru çıkıyor. Üçünü de damgalayıp, kirala gönderiyorlar. Bu sefer kral, benim atım burada kişniyor, onun atı orada gebe kalıyor, bu ne demektir, diye haber yolluyor. Çocuk da: "Sultan hanımla adamı çıkıp gelsinler, manasına gelir." diyor.

Bunlar beraberce yola çıkıyorlar, önlerine çıkan hayvanı öldürüyorlar, bu çucuk bir cam parçası buluyor, alıp cebine kovuyor. Bunlar gidip kralın evine dahil oluyorlar. Bunlara hizmet ikram ediyorlar. Yemekten içmekten sonra kral seğmenlerine: "Gidin paşanın atının alt dudağını kesin." diyor. Bu oğlana paşa" diyorlar, çünkü sultan hanımın vekil harcı oldu. Bu oğlan da kendi askerlerine: "Gidin kiralın atının kuyruğunun altın kesin." diyor. Devresi gün oluyor, ava çıkıyorlar, kral en önde, oğlan onunun arkasında, kız en arkadan atlara binip ava gidiyorlar. Kral diyor ki:

"Senin atın gülüyor."

"Benim atım seninkinin kalçasına gülüyor."

Bunlar gidiyorlar, geliyorlar,. bu kıral bakıyor hakikaten kendi atı daha beter olmuş, Gelip oturuyorlar, kıral bir güveç parçasını eline alıp diyor ki:

"Sen, iyi isen bundan bir cüppe yaparsın."

"Sen daha iyi isen bu camdan ip çıkartırsın, ben de safla cüppe yaparım."

Kıral: "Çok akıllısın." diyerek bu oğlana kızını veriyor. Sultan hanım da bu çocuğa varıyor. Altın leğeni getiriyorlar, kiralın kızı sol yanında duruyor, sultan hanım da sağ yânında duruyor, biri mahremeyi tutuyor, biri de su döküyor, çocuk diyor ki:

"Ben bir rüya gördüm."

Kızların ikisi birden:

"Hayır ola."

"Baktım ki ay sol çinime kondu, Güneş sağ çinime kondu."

Kıralın kızı: "Sol çinine konan ay bendim." diyor. Sultan hanım da: "Sağ çinine konan da bendim." diyor. Orada rüyasını tabir ediyorlar, yiyor içiyor, muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Emine Öksüz

63
KELOĞLAN

Ne varmış, ne yokmuş, vakti zamanında bir Keloğlan varmış. Babası ölmüş, anasının umudu bunda, buda durmazmış evde her gün kaçarmış. Bir gün: "Ben gideceğim bir tarafa, anamın derdini çekemem." demiş. Torbasına ekmeğini koymuş, gitmiş. Bir gün gitmiş, iki gün gitmiş, bakmış bir yazının düzünde üç adam birbirlerine vuruyorlar, hemen koşup soruyor:

"Niye vuruyorsunuz, kardeş, siz kimsiniz?"

"Biz kardeşiz."

"Peki, niye birbirinize vuruyorsunuz, ayıp değil mi, kardeşler kıza kıza birbirini vurur mu?"

"Kardeşim, sen derdimizi bilmezsin, babamız öldü, babamızdan bize miras kaldı, şimdi uyuşamıyoruz."

"Neyin üzerine, param mıdır, mal mıdır, nedir?"

"Yok, babamızın bir seccadesi, bir torbası, bir de külahı var. Bunlar üzerin de uyuşamıyoruz."

"Peki, bunların marifeti nedir?"

"Seccadeye oturup dedin mi, seccade, seni beni yaratan beni at İstanbul'a gözünü kapatıp açıyorsun İstanbul'dasın, seccadenin marifeti bu. Torbanın marifetiyse dara düştün mü torbayı sallarsın içi altınla dolar. Külahın marifeti, bir hırsızlık etsen, cinayet işlesen başına külahı çekince hemen kaybolursun."

"Kardeş, her biriniz bir değenek getirin, ben değnekleri atayım, hanginiz tez getirirseniz seccade onun, ondan sonra getirene torba, en sonra getirene de külah."

Değeneklerin her birini bir yana atıyor, onlar koşup gidiyorlar. Kendisi torbayı külahı alıyor, seccadeye oturuyor: "Seccade beni seni yaratan, beni İstanbul'a at." diyor. Bir de bakıyor ki

İstanbul'a gelmiş. O çocuklar geliyorlar Keloğlan yok, daha ne yapsınlar. Bu Keloğlan İstanbul'da geziyor teziyor, o yana bu yana. Bir gün: "Padişah kızını gelin edecek, fakat tartısına altın istiyor." diyorlar. Keloğlan seccadeye oturuyor: "Seccade seni beni yaratan, beni padişahın kızının odasına at." diyor. Bir de yarı gece bakıyor ki kızın başı kıllında bir mum ayak dibinde bir mum yanıyor. başı kıltındakini ayak dibine getiriyor, ayak dibindekini baş kıltına getiriyor. Kız çağırıyor: "Burada beni insan var." diyor. Kız öyle derdemez külahı başına çekiyor, kayboluyor. Geliyorlar arıyorlar tarıyorlar bir şey yok. Devresi gün oluyor, kızı müzayedeye götürüyorlar, tartıyorlar ne kadar altın koyarlarsa koysunlar kız ağır geliyor. Keloğlan da torbasını sallıyor sallıyor yarım çuval altın oluyor, kızın karşılığına koyuyor yetmiyor, kız ağır geliyor. Tevresi gün oluyor, gece Keloğlan gene: "Seccade beni seni yaratan, beni padişahın kızının odasına at." diyor. Saat onda padişahın kızının odasına gidiyor, mumların yerini değiştiriyor, kız çağırıyor: "Gelin, beni insan var burada, arayın," diyor. Bu külahı başına çekiyor, kayboluyor Devresi gün Keloğlan gene torbasını sallıyor sallıyor altın oluyor, kızın tartısına karşılıklı koyuyor, kız gene ağır geliyor. Kendi kendine bunda bir sır var diye düşünüyor. Seccadeye oturuyor: "Seccade beni seni yaratan, beni padişahın kızının odasına götür." diyor. Kızın odasına girince gene mumu alıyor aşağıdakini yukarı, yukarıdakini aşağı koyuyor. Kız uyanıyor, soruyor:

"Benden ne istiyorsun, niçin kayboluyorsun ?"

"Senin sırrın nedir? Bana söyle."

"Ne edeceksin benim sırrımı? Benim sırrım bu yüzüğümde."

"Yüzüğünü çıkarıp bana verir misin?"

"Tek bir daha gelme, al senin olsun."

Yüzüğünü çıkarıp Keloğlana veriyor. Devresi gün Keloğlanı altın koyup tartıyor, karşılık geliyor. Padişah:

"Vaadimi yerine getireceğim, yalnız benim bir şartım daha var, onu da yerine getireceksin. bir yerde düşman azmış sana asker vereyim, orayı fethet gel. Kızımı sana vereceğim, düğününü yapacağım."

"Peki, Padişahım."

Bir ordu askeri önüne katıyor, kendisi de asker oluyor. Alıp gidiyor, harbe-diyor, kazanıyor. sevinerek geliyorlar dinlenmek için bir deniz kenarında oturuyorlar. Denizden bir deniz adamı çıkıyor, Keloğlanı alıp denize giriyor. Ordu bozuluyor, böyle gam gussadayken geliyorlar, padişaha haber veriyorlar: "Enişteni su adamı aldı."

Nişanlısı bir az efkârlanıryorsa da, "Hiç üzülmeyin ben onu inşallah çıkarırım." diyor.

Su adamı da hakıta çok düşkünmüş, kız üç tane hakıt alıyor, gidip deniz kenarına Keloğlanın oturduğu yere oturuyor. O halatlarla oynuyor oynuyor, atıyor tutuyor, atıyor tutuyor, bir de bakıyor ki su adamı çıktı:

"Ne olur o hakıtlardan birini benim çocuğuma ver."

"Adamın başını göster, vereyim."

Adamın başını gösteriyor, kız bakıyor nişanlısı, bir tane hakıt veriyor iki tane ile oynamağa başlıyor. Su adamı tekrar çıkıyor, elini uzatıyor: "Ne olur bir tane daha ver." "O adamı beline kadar göster."

Beline kadar gösteriyor, tabii şüphesi kalmıyor daha nişanlısı olduğuna bu sefer bir taneyle oynuyor, su adamı üçüncü kere geliyor, diyor:

"Ne olur onu bana ver, çocuğuma takayım."

"O adamı çıkar ayaklarına kadar göreyim, sana vereyim."

Ayağına kadar çıkarıyım derken kız elinden tuttuğu gibi fırlatıyor, dönüp geliyorlar. Kırk gün kırk gece düğün oluyor, yiyor içiyor muradına geçiyor.

Anlatan: Emine Öksüz

64

HAYIRSIZ KIZ

Ne varmış ne yokmuş, vakti zamanında bir padişah varmış. Bu padişahın üç oğlu varmış. ama padişah bir kızı olmasını çok istermiş. Bir gün Padişah: "Yarabbi, keşke bir kızım olsaydı da hayırsız olsaydı." demiş. Arası çok geçmemiş Cenabı Allah bir kız evladı vermiş. Hayırsız kızın doğduğu gece tavlada bir at patlamış: "Acaib, kazasını götürsün demişler. İkinci gece olmuş gene bir at patlamış. Üçüncü gecede de bir tane patlamış. Padişah: "Hele bekleyin ne oluyor." demiş. O gece büyük oğlu beklemiş, yarı gecede uykusu gelmiş, gitmiş yatmış. " Sabah bakmışlar gene bir at patlamış. İkinci gece ortancıl oğlan beklemeğe gitmiş, onu da yan geceden uyku bastırmış. o da yatmış. uyumuş. Sabahleyin bakmış gene bir at çatlamış. Üçüncü gece küçük oğlan beklemeğe gitmiş, yarı gece olmuş onun da uykusu gelmiş. tutmuş parmağını kesmiş biraz tuz basmış. Parmağının acısından uyuyamamış, bakmış ki şafağa yakın o kundaklı kız geldi atı boğdu. kız gidecekken bu küçük oğlan kapının ağzından bir kılıç vurup kızın bir kolunu kesiyor. Geliyor. öbür kardeşlerine anlatıyor:

"Kardeşler, öyle bir iş ettim, küçük kızın kolunu kestim, babam onu çok seviyor. üçümüzü de öldürecek."

"Ne etsek?"

"Gelin üçümüz beraber kaçıp gidelim."

Bunlar beraber yola çıkıyorlar, kaçıp gidiyorlar. Epeyce yol gittikten sonra acıkıyorlar. yanlarında da hurma varmış. Her biri birer hurma yiyorlar. Küçük oğlan çekirdekleri gölün kenarına dikiyor. Üç yol ağzına geliyorlar, orada birisi bunlara: "Kardeş, bu yoldan giden bir senede geliyor, bu yola giden iki senede geliyor, bu yola giden ya geliyor ya gelmiyor." diyor. O zaman küçük oğlan, kardeşlerine: "Büyük kardeş, sen bu bir senelik yola git, ortanca kardeş, sen bu iki senelik yola git, ben de bu tehlikeli yola gideceğim. Haktan hayırlısı." diyor.

Onlar gitmekte olsunlar, küçük oğlan da kendi yoluna gitmiş, Bakmış bir davar otluyor, iki gözden kör bir dev davarları otarıyor:

"Baba, senin kimsem yok mu? Böyle kör kör davar otarıyorsun."

"Oğlum, yoktur."

"Beni evlât et, sana davar otarayım, yardım edeyim,"

"Peki oğlum, başımla gözük üstüne." İkisi beraber davar otarıyorlar, bu oğlan soruyor:

"Baba, ne oldu da gözün kör oldu?"

"Oğlum, ayıların çayırı diyorlar bir yer var, oradaki ayı oraya giden malı davarı yiyor. giden adamın kolunu kesiyor, gözünü kör ediyor."

Devresi gün oluyor bu oğlan:

"Baba, ben davarı götürürüm, sen gelme."

"Aman oğlum, ayıların çayırına gitme."

"Valla baba, ben gitmem."

Öyle diyor, ama ,. malı davarı alıp ayının çayırına götürüyor. Çayıra salıyor. ayı hemen hücuma geliyor, oğlan ağacın başına çıkıyor. Ayı oğlanı yakalamak için başını uzatıyor. başı çatal bir dalın arasına sıkışıyor. Bununda ustura gibi bilenmiş bir çanağı var. O çanağı ayının başına vuruyor, soruyor:

"Söyle sen dev babamın gözünü nereye koydun?"

"Dolaba koydum, ne olur beni öldürme."

Bu vuruyor, vuruyor o ayıyı orada öldürüyor. Gidiyor, ayının evine giriyor. dolabı açıyor devin iki gözünü cebine koyuyor, Biraz da gecikiyor, devin de canı sıkılıyor. bu malı davan önüne katıyor, kavalını çala çala alıp getiriyor. Dev soruyor:

"Oğul, sen nerede kaldın? Ben yarım adamım. sen niye böyle ediyorsun?"

"Baba, sen korkma geldim."

Dev kapıda duruyor, her geçen davarın sırtını elini sürüyor, bakıyor hepsi de doymuş, karınları havaya kalkmış. Memnun oluyor. Çocuk diyor ki:

"Baba sana bir müjde vereyim mi?"

"Ver oğlum."

"Ayının evinden senin gözlerini getirdim."

"Nasıl ettin?"

"Baba, ayayı öldürdüm, evinden de senin gözlerini getirdim."

"Oğlum, ne istersen iste, al sana anahtarlarım teslim. Kırk anahtar, her kapıyı aç, yalnız bu kapıyı açma."

Dev gidiyor uyukluyor, bu otuzdokuz odayı açıyor, bakıyor birinde bakkal, birinde bir çeşmeden altın akıyor, birinde gümüş akıtan bir çeşme, her birinde bir şey var. Devin sözüne aldırmıyor, kırkıncı odayı da açıyor, bakıyor orada öyle bir at bağlı, tüyünü çeksen yağ dökülecek, o at dile geliyor:

"Eğer üzengilerimi sırtıma vurursan, kapıya da değmeden buradan beni çıkarırsan, seni kurtarırım, ama kapıya değersen kırk saatlik yola ses gider. Dev uyanır, yanına bir ustura, bir torba tuz, bir şişe de şarap al."

Çocuk atın dediklerini yapıyor, üzengilerini atın sırtına vuruyor, kapıdan çıkarken biraz kapının kenarına değiyor, çingilti devin kulağına gidiyor, dev uyanıyor, bakıyor çocuk ata binmiş gidiyor, arkalarına düşüyor. At soruyor:

"Bize kavuşmasına çok kaldı mı?"

"Hemen hemen bize kavuşacak."

"Usturayı arkaya at."

Çocuk usturayı atıyor her yer ustura oluyor, devin ayaklarını kesiyor dev , kan içinde kalıyor. Oğlan diyor ki:

"Gene yaklaştı, hırsla bizi yiyecek."

"Tuzu at, tuz ayaklarına girince sızı yapar."

Tuzu atıyor, devin ayaklarını acıtıyor ama o dönmüyor. Çocuk:

"Gene yaklaştı."

"Şarap şişesini at."

Şişeyi atıyor bir kara deniz oluyor, dev soruyor:

"Oğlum, sen buradan nasıl geçtin?"

"Baba, geçtim işte, sen gelemezsin, git evine ben gelirim."

"Aman gel, senin iyiliğin bana çoktur, gözlerimi sen getirdin, ne zaman darda kalırsan gel."

Bunlar atlar epeyce yol gidiyorlar, at dile geliyor: "Beni artık sal, benden üç kıl al, ne zaman darda kalırsan o üç kılı birbirine sür, ben hemen gelirim."

Bu üç kılı alıyor epeyce yol gittikten sonra, ati denemek için üç kılı birbirine sürtüyor, at hemen yanında bulunuyor:

"Niye beni çağırdın? Ben darda kalırsan dedim, darda kalmadan niye beni avare ediyorsun?"

"Ben yoruldum, yol gittim biraz bineyim dedim."

Biraz biniyor, bir köye yaklaşıyor, attan iniyor, ebisesini de atın sırtına bağlıyor, atı yollarken: "Ne zaman darda kalırsam gel." diyor. Biraz gidiyor bir davar parti başına çekiyor, bir Keloğlan oluyor. Bakıyor bir bağmancı bağ bekliyor,

"Ne olur, beni hizmetkâr etmez misin?"

"Gel Keloğlan, benim bu bağımı bekle, bekçi ol."

Anama söyliyeyim., Keloğlan bağı bekliyor, epeyce bekledikten sonra ağa geliyor, yanına, diyor ki:

"Oğlum, yarın paşanın kapısını önünde cirit oynayacaklar, ben de gideceğim, bahçeye sahip ol, kimseyi içeri sokma."

"Peki ağa, o benim vazifemdir., ekmeğini yiyorum, hiç hıyanetlik olur mu?"

Bu ağa giyiniyor, cirit oynayanları seyre gidiyor, herkes cirit oynuyor. Bu oğlan da üç tüyü birbirine sürtüyor, at geliyor, elbiselerini giyiyor, ata biniyor, gidip ciritin içine giriyor, adamların her birini bir yana kaçırıyor, o yana tepeliyor, bu yana çarpıyor, hepsinin ödü çatlıyor. "Bu ne biçim atlıdır ne biçim insandır?" diye birbirlerine soruyorlar. Bu içlerinden çıkıp gidiyor, biraz da atı bağda oynatıyor, bağı eziyor. Hemen elbisesini ata bağlıyor parti da başına çekiyor. Anama söyliyeyim, pegin dibine oturuyor. Ağa geliyor:

"Bu bağ tepelenmiş"

"Ne edeyim ağa, bir kıratlı geldi, içeri girdi tepeledi çıktı gitti."

"O atlıyı deme, tufan mıdır, neyin nesidir? Bütün milleti yok edecekti."

"Ne bileyim, bir sille de bana vurdu gitti."

Öbür cumaya da cirit oyunu varmış, ağa giderken:

"Aman gidi, iyi sahip ol, kimese gelip bağı tepelemesin,"

"Yok ağa, Allaha emanet, öyle hıyanetlik olur mu? Ben canımı veririm. O adam gelirse taşlıyacağım."

Neyse gene herkes toplanıyor, cirit oynuyorlar. Bu da gene tüyleri birbirine sürtüyor, at geliyor, biniyor gidiyor meydana, herkesi tepeliyor, herkes korkuyor, içlerinden: "Bu ne biçim attır hepimizi tepeliyecek." diyorlar. Bu dönüp geliyor, biraz da bağı tepeliyor, Sabini geliyor:

"Bu ne haldir? Ben sana sahip ol demedim mi?"

"Ne edeyim, ağa elimden ne gelir, bir kır atlı geldi, girdi içeri her şey un ufak etti, bir iki sille de bana vurdu gitti."

"Allah, Allah, biz bu atlıyı ne edelim?"

Meğer paşanın küçük kızı bunu pencereden seyredermiş. Paşa tellâl bağırtıyor:

"Üç tane kızım var, her biri birer elma atacak, elmaları kime değerse onunla evlenecekler."

Herkes paşanın konağı önünde toplanıyorlar, birer birer geçiyorlar. Büyük kız atıyor, bir vezire vuruyor, ortanca atıyor, bir paşaya vuruyor. Herkes geçiyor kimse kalmıyor, küçük kız atmıyor, başka kimse kalmadı mı diye arıyorlar keloğlanı bulup getiriyorlar. O geçerken kız elmayı onun başına atıyor. Padişah utanıyor utanıyor, yer oluyor, yere giriyor: "Ben bir padişahım, nasıl olur da benim kızım bir köylünün hizmetkârı keloğlanı ala. Verin bunlara bir hayvan ahırı gidip orada barınsınlar" diyor. Kızı alıp oraya götürüyorlar. Keloğlan kıza: "Sen benim dünya ahiret hemşinemsim, ben bir hizmetkârım, senin lâyığın değilim." diyor. Bu kızın merakından ağlaya ağlaya padişahın gözleri kör oluyor. Doktorlar geliyorlar: "Ceylân sütü olsa gözlerin iyileşir." diyorlar.

Padişahın damatları ceylân sütü aramaya gidiyorlar. Keloğlan da kıza: "Git babana söyle ben de süt aramaya gideceğim, bana bir at versin." diyor. Kız kalkıp babasına gidiyor, babası diyor ki:

"O kim süt bulmak kim, benim paşa, vezir oğlu damatlarım bulamayacak, o mu bulacak."

Kız boynunu eğince, anası diyor ki:

"Canım kızımızın, kalbini kırma, ona da bir at ver."

"Gidin bir topal at verin gitsin."

Topal ata biniyor, bir dağlık yere gelince topal atı bırakıyor. Tüyleri birbirine sürtüyor,at geliyor. Kır ata biniyor, şimşek gibi o devin evine gidiyor, deve diyor ki:

"Baba geldim."

"Hoş geldin oğlum, sefa geldin."

"Misafirliğe geldim."

Bir gün duruyor, ikinci gün diyor ki:

"Baba bana ceylan sütü lâzım, çok darda kaldım."

"Oğlum, bir tosun kes, ceylân sütünü doldur ama iki gün daha kal da öyle git."

Bu hemen ceylânları sağıyor, bir tuluğa dolduruyor, bir tuluk da eşek sütü dolduruyor, iki tuluğu alıp geliyor. Yolun üzerine bir çadır kuruyor, bir ordu da asker konduruyor.

Vezirle paşa geliyorlar, Keloğlan onları tanıyor, onlar Keloğlanı tanımıyorlar. Keloğlan soruyor:

"Siz kimsiniz?"

"Biz padişahın vezirleriyiz."

"Benden gayrı padişah var mı?"

"Bizimki padişah değil paşadır."

"Ne arıyorsunuz?"

"Ceylân sütü."

"Ceylân sütü bende var."

"Peki, kaça verirsiniz."

"Ben para ile satmam."

"Ya ne istersiniz?"

"Sizin kalçalarınıza nal vurayım ondan sonra vereyim, götürün."

"Adam burada kim var, kim bilecek , vur."

Nalı basıyor bunların kalçasına, eşek sütünü de veriyor, bunlar gidiyorlar. Bu da çadırını bozuyor, askerini dağıtıyor, kır atı yolluyor. Topal ata binip eve geliyor, kıza diyor ki:

"Ceylân sütünü getirdim, götür babanın gözüne koy."

Öbür sütten koymuşlar, iyi gelmemiş, bu kız gidiyor:

"Baba, bu ceylân sütünün hakikisidir. Keloğlan getirmiş."

"Kızım, sen bozdun mu? Ötekiler getiremediler de o mu getirecek?"

Anası da merak ediyor, diyor:

"Kızım kalbini kırma, onun hatırı için gözüne koy."

Gözüne koyuyorlar, gözleri açılıyor. Padişah: "O oğlanı eşek ahırından alın davar ahırına koyun." diyor.

Bir kral bunlara harb açmış, herkes toplanıyor, harbe gidecekler, bu oğlana da gene bir topal at veriyorlar. Bu herkesi arkadan takip ediyor, sakin biryere gelince bu tüyleri birbirine sürtüyor. kır atına biniyor, bunların önüne geçiyor, çadır kurdurtuyor, ordusunu askerini oraya kondurtuyor, başlıyor düşmanlarla harp etmeğe, padişah da geliyor bakıyor, harb başlamış, merak ediyor, bunlar kimdir düşman mı Türk mü diye. İki asker gönderiyor, sordurtuyor. çocuk: "Gidin benden selam götürün, o gelmesin, ben ondan taraf harbi kazanırım." diyor. Harbi kazanıyor ama karşıdan bir kurşun atıyorlar, kolundan yaralanıyor. Paşa mendilini veriyor, gidip kolunu sarıyorlar. Neyse harb bitiyor, bunlar dönüyorlar. Herkes evine Keloğlan da davar komuna giriyor. Paşa da pek hayret ediyor, bu kimdi bana yardım eden diye. Bir gün paşa sultan hanımla davarlara bakmağa, iniyor. bir de bakıyor ki Keloğlan yaralı kolunda paşanın mendili sarılı, uzanmış yatıyor. Paşa:

"Sultan hanım, bu benim mendilimdi, harbe girende o kır atlıydı, aman tez cariyelere hizmetkârlara haber ver, sarayımda yer yapsınlar, bu adamı uyandırmadan yukarı taşısınlar."

Geliyorlar hiç uyandırmadan , taşıyıp yatırıyorlar. Gözünü açıyor

"Ben neredeyim, benim yerim davar ahırıydı."

"Yok ben senin marifetini anladım. Sen kimsin? Doğru söyle benim kızımı neden almadın?"

"Ben senin kızını almam, benim bir hayırsız bacım var, ona da zararı dokunur. Ben bir padişahın oğluyum, senin yanında durmayı canıma yediremem, alıp memleketime gideceğim ama benim hayırsız bacımın zararı dokunur. Onun için ben gideyim onu hal edeyim geleyim."

Bu yola çıkıyor, deve uğruyor: "Sana bir aslanla kaplan vereyim, götür eve, birisi sana zarar verirse onların haberi olur." diyor.

Bu aslanı kaplanı getirip karısının yanına koyuyor, diyor ki:

"Sen bunları bekle, ben gelene kadar günde bir davar ver, eğer sesleri çıkarsa benim başım dertte demektir, o zaman bunları hemen sal."

"Peki." diyor, kız, oturup aslanla kaplanı bekliyor. Bu da çıkıyor gidiyor, bakıyor diktiği hurmalar büyümüş ağaç ölmüş, Gidiyor bakıyor saray harab olmuş, baba ana kardeşleri ölmüşler. hiç kimse kalmamış. Hayırsız bir kolla duruyor diyor ki:

"Oy kardeş, kurban olayım sana, sen nerelerdeydin geldin?"

Ama ciğeri de yanıyor, kolunun birini kesmiş,, ben bunu yiyem diye. Yaklaşıyor, tutsun da oğlanı yesin diye, oğlan kaçıyor kız kovalıyor, oğlan gidiyor, o gölün başındaki hurmalardan birine çıkıyor, kız da hurmayı sallıyor devrilsin diye, aslanla kaplan uğulduyorlar, kız onları salıyor. Bunlar bir anda kavuşuyorlar, kızı paramparça ediyorlar. Oğlan dönüp geliyor, kırk gün kırk gece toy düğün ediyorlar. Yiyor içiyor muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: Kasım Yaman

65
ELMA AĞACI

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur zaman içinde deve tellâl horoz berber iken ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken iken bir padişah varmış. Bu padişahın üç tana oğlu. bahçesinde de bir elma ağacı varmış. Bu elma ağacı senede bir sefer meyva verirmiş, onu da her sene bir ejderha gelir koparır götürürmüş. Bir gün evde otururken padişah çocuklarına demiş ki:

"Üç tane oğlum var, bahçemdeki elmadan bir tane yiyemedim."

Büyük oğlan:

"Baba bu sene ben ağacı beklerim, mutlaka sana elma getiririm."

Elmanın meyva verecek zamanı geliyor, o gece büyük oğlan okunu yayını kılıcını kalkanını, evinde ne kadar silah varsa hepsini alıp ağacın altına gidiyor, bekliyor. Gece yarısından sonra bir toz duman, gök gürültüsü bir yağmur, bir Şimşek bütün her tarafı kasıp kavuruyor, oğlan

korkusundan kılıcını kalkanını bütün silahlarını bırakıp kaçıyor. Ejderha da elmayı alıp götürüyor, ikinci sene ortanca oğlan ağacı beklemeğe karar veriyor. O da ağabeysi gibi kılıcını kalkanını bütün silahlarını toylayıp ağacın altında beklemeğe başlıyor. Gene gece yarısından sonra bir yağmur, bir şimşek, bir rüzgâr, gürültüden durulmuyor, o da korkusundan kaçıyor. Üçüncü sene sıra küçük oğlana geliyor, babasına diyor ki:

"Baba bu sene de ben bekliyeyim."

"Oğlum sen küçüksün, bak ağabeylerin gitti, bir şey yapamadan döndüler.

Sen de yapamazsın."

"Yok baba, ben bekliyeyim." "Oğlum bekle ama korkarsan tez kaç." "Peki baba, korkarsam tez kaçarım."

Bu da eline okunu yayını alıyor, bir de Kurân-ı Kerimle mum alıyor, gidip ağacın dibine oturuyor. Mumu yakıyor, Kuran okumaya başlıyor, epeyce zaman geçiyor. Bir rüzgâr bir gök gürültüsü mum sönüyor. Bu hiç korkmuyor, salavat getirip bekliyor. Bakıyor karşıdan yedi başlı ejderha geliyor, nefes alıp verirken ağzından ateşler püskürtüyor. Bu okunu yayını hazırlıyor, ejderha elmayı koparacağı sırada, "Ya Allah" deyip okunu fırlatıyor, ejderhanın bir kafasından vuruyor, ejderha kaçıyor. Elmayı koparıp babasına, getiriyor:

"Al baba sana elmayı getirdim, fakat bana izin vereceksin, ben o ejderhayı yaraladım, yaralı olunca her tarafa zarar verir ben gidip onu keseceğim."

"Oğlum, gel etme eyleme."

"Yok baba, hiç imkânı yok."

Büyük kardeşleri:

"Biz de gelelim."

"Siz de gelin."

Bunlar sabahtan kalkıp elma ağacının yanına geliyorlar, oradan ejderhanın kan izlerini takip ederek bir dağın başına gidiyorlar, ejderha orada bir kuyunun içine girmiş. Büyük oğlan diyor ki:

"İlk önce ben ineceğim."

"Peki in."

Büyük oğlanın, beli ne ip bağlıyorlar, kuyunun içine sarkıtıyorlar, biraz indiriyorlar: "Aman dondum, beni yukarı çekin." diye bağırıyor. Hemen yukarı çekiyorlar. Bu sefer de ortanca oğlan inmek istiyor, onun da beline ip bağlayıp kuyuya sarkıtıyorlar, o da biraz aşağıya inince: "Aman yandım, ne yaparsanız yapın beni kurtarın." üye bağırıyor. Onu da çekiyorlar, sıra küçüğe geliyor, küçük: "Ben ineceğim ama ne kadar bağırırsam bağırayım beni geri çekmeyin, daima aşağıya indirin."

"Peki."

Küçük oğlanı indiriyorlar, küçük oğlan biraz aşağı iniyor, bakıyor çok sıcak, kendini biraz sıkıyor,dayanamıyor, bağırıyor, kardeşleri ejderhayı yaraladığı için buna kızgınlar, hiç aldırmıyorlar bunu aşağıya kadar indiriyorlar.

Küçük oğlan kuyunun içine inince bakıyor orada bahçeli şehir gibi koca bir yer var. Bahçenin ortasında bir büyük bina var, biraz oturup dinlendikten sonra kalkıyor salavat getirip okunu yayını alıyor o büyük binaya giriyor, merdivenden yukarı çıkıyor, birinci kapıyı açıp bakıyor bir kız oturmuş gergef işliyor, bu büyük ağabeyimin kısmetidir, deyip kapıyı kapatıyor. İkinci odanın kapısını açıyor bakıyor, orada da bir kız oturmuş gergef işliyor, bu da ortanca ağabeyimin kısmetidir, deyip kapıyı kapatıyor. Üçüncü kapıyı açıyor bakıyor, orada da bir kız bir karyolada uyuyor, baş tarafında bir altın şamdan ayak ucunda bir gümüş şamdan duruyor. Altın şamdanı ayak ucuna gümüş, şamdanı baş ucuna koyuyor. Kendisi de oradaki dolabın içine girip saklanıyor. Kız uyanıp şamdanların yerini değişmiş görünce:

"Muhakkak buraya bir insan oğlu girmiş, insan oğlu neredeysen çık."

Çocuk saklandığı yerden çıkıyor, kız soruyor:

"Sen inmişin cin misin, nereden geldin buraya?"

"Ben buraya ejderhayı öldürmeye geldim."

"Aman buradan durma, nereden geldiysen oraya git, ejderha, yaralı, kalkarsa seni parça parça eder."

"Onu yaralayan benim, öldürmek için geldim. Sen bana odasını göster yeter."

"Yok ben yatarken vurma"

"Ejderhanın odası karşıda, kafasını vur kes."

Çocuk bir nara atıyor, ejderha uyanıyor:

"Sen mi geldin, ben seni gökte ararken yerde buldum."

"Ben de seni öldürmeğe geldim."

Ejderha gürzünü alıyor, oğlana fırlatıyor, oğlan yana kaçıp kılıcını sallayıp ejderin kafasını uçuruyor. Ejderha:

"Erkeksen bir daha vur."

"Ben anamdan bir kere doğdum."

Bir daha vurursa ejderha dirilirmiş onun için bir kere vuruyor. Ejderhanın kulaklarını kesip cebine koyuyor. Pahada ağır yükte ağır ne varsa topluyor kızları da alıp koyunun dibine geliyorlar. Büyük ağabeyisine sesleniyor:

"Haydi, ip at, bu gelen senin kısmetindir."

İp uzatıyorlar, kızı yukarı çekiyorlar, ortancasına sesleniyor:

"Bu kısmet de senindir."

Onu da yukarıya gönderiyor, sıra kendininkine geliyor, o zaman kız diyor ki:

"Sen önce çık."

"Ben önce çıkarsam sen kaçar gelmezsin, önce sen çık."

Kız ne kadar ısrar ediyorsa da oğlanı kandıramıyor, diyor ki:

"Önce ben çıkacağım, belki kardeşlerin kıskanır, sana iki tane tüy vereyim, ben çıktıktan sonra sen kuyunun dibinde kalırsan tüyleri birbirine sürtersin biri kara biri beyaz iki koç gelir, eğer beyaz koçun üzerine çıkarsan gök yüzüne çıkarsın, yok kara koçun üzerine binersen yedi kat yerin dibine inersin."

"Ağabey ipi sallayın bu da benim kısmetim."

Bu kızı da yukarı çekiyorlar, kızı görünce kendine en güzelini almış diye kardeşlerini yukarıya çekerken ipi kuyunun kenarına sürte sürte kopartıyorlar, küçük oğlan gerisin geriye kuyunun dibine düşüyor. Onu orada bırakıp kızları da alıp yola çıkıyorlar. Kızlara da: "Babamıza söylerseniz sizi keseriz." diyorlar. Neyse evlerine geliyorlar, babaları soruyor:

"Hani küçük kardeşiniz nerede?"

"Baba, o kuyuda kaldı, ejderha da onu parçaladı."

Babaları ağlıyor, sızlıyor. Neyse o ağlamakta olsun biz gelelim küçük oğlana, kuyuya düşünce bayılıyor. Aradan biraz zaman geçiyor, gözlerini açıyor, sağa dönüyor, sola dönüyor, neyse o kızın verdiği tüyler aklına geliyor. Tüyleri birbirine sürtüyor, bir ak koçla bir kara koç çıkıyor. Koçlar oradan oraya zıplıyorlar, bu oğlan beyaz koçun üzerine bineyim derken kara koçun üzerine biniyor, yedi kat yerin dibine iniyor.

O yedi kat yerin dibindeyken biz biraz da kardeşlerine gelelim. Bu iki kardeş de o kız için kavga ediyorlar. Kız bunlara diyor ki:

"Ben kırk gün yas tutacağım, kırk gün sonra size cevap verebilirim."

Kız yas tutmakta olsun biz gelelim oğlana, oğlan yedi kat yerin 'dibinde bir şehir görüyor, gidip içinde biraz dolaşıyor, sonra fakir bir evin kapısını çalıyor, bir kocakarı çıkıyor:

"Nene bu gecelik beni misafir etmez misin?'

"Oğul oğul, benim neyim var ki seni misafir edeyim. Benim bir bir mutilim var onda da ben yatıyorum."

Nenekarıya iki üç tane altın veriyor, o zaman nenekarı:

"Gel oğul, elbet sana bir yer bulurum."

"Nene su yok mu?"

Kadın gidip biraz su getiriyor, çocuk bakıyor suyun dibine kurt düşmüş, çocuk soruyor:

"Nene bu memlekette su yok mu?"

"Oğul, burada su yok. Bir tane çeşmemiz var, o da bir ejderhanın elinde, yarın padişahın kızını ejderhaya verecekler, ejderha kızı yiyene kadar herkes suyunu alacak."

Oğlan yatıyor, sabah kalkıp kılıcını kuşanıyor, çeşmenin yanına gidiyor. Bakıyor herkes kabını almış bekliyor. Cariyelerle beraber padişahın kızı siyahlar giyinmiş geliyor. Cariyeler çeşmeye yakın kızı bırakıp geri dönüyorlar. Bu oğlan kızın yanına gidiyor: "Hiç korkma ben seni ejderhadan kurtaracağım." diyor. Kızla beraber ejderhanın yakınına gidiyorlar, ejderha keyifleniyor:

"Bu sefer benim kısmetin iki tane mi oldu?"

Oğlan:

"Şimdi sen görünsün."

Neyse biraz daha yaklaşıyorlar, oğlan kılıcını çekip ejderhanın boynunu vuruyor. Kız orada elini kana bulayıp oğlanın sırtına sürüyor. Kaçarak eve gidiyor, babası kızını görünce: .

"Kızım, neden geldin? Şimdi bütün millet susuzluktan ölecek."

"Baba Allah'tan bir adam geldi, ejderhayı öldürdü, bak su nasıl akıyor."

"Kızım sen o adamı tanır mısın?"

"Baba, arkasında kanlı iz bıraktım."

Tellâl bağırtıyorlar:

"Ejderhayı öldüren saraya gelsin."

Bir gün, iki gün bekliyorlar kimse gelmiyor. Bu sefer padişah herkes sarayın önünden geçsin diye emir veriyor. Bütün millet sarayın önünden geçiyor kız da balkondan seyrediyor. bakıyor o oğlan yok, Soruyorlar:

"Kim kaldı, kim kalmadı?"

"Şurada nenekarının evinde bir misafir var, o kaldı."

"Gidin onu da getirin."

Gidip onu da getiriyorlar, kız sarayın önünden oğlanın geçtiğini görünce mendilini aşağı atıyor. Hemen oğlanı alıp yukarı çıkartıyorlar. Padişah:

"Sen hem kızımı hem de koca bir şehrin ahalisini kurtardın, dile benden ne dilersin?"

"Canının sağlığını padişahım."

"Benim canımın sağlığından sana fayda yok, dile dileğini."

"Padişahım bana bir kaç gün mühlet ver, dileğimi ondan sonra dileyeyim."

"Peki sen benim misafirimsin."

Sarayda yiyor içiyor, kalkıyor geziyor. Bir gün öyle sıcağında bir kavağın gölgesinde yatıyor. Bir kuş sesi duyuyor, kalkıp bakıyor kavağın üzerinde zümrütü anka kuşunun yuvası var, bir yılan ağaca sarılmış yavruları yiyecek. Hemen oturduğu yerden yayını çekiyor, bir ok atıp yılanı düşürüyor. Kendisi gene gene oraya yatıp uyuyor, Akşam olunca kuşların anaları geliyor. ağacın altında insan oğlunun yattığını görünce: "Demek her sene benim yavrularımı yiyen budur diyor." Oğlanı öldürmek için bir kaya alıyor, yavrular kuş diliyle:

"Ana ana, onu öldürme, bizi o kurtardı, yanında yatan yılana bak."

Neyse zümrütü anka kuşu da orada yatan yılanı görüyor. Bakıyor kavağın gölgesi geçmiş. oğlanın üzüne güneş vurmuş, kanatlarını gölge ediyor. Çocuk uyanınca Zümrütü Anka kuşu:

"Sen benim yavrularımı kurtardın, dile benden ne dilersen."

"Benim dileğim yerüzüne çıkmaktır."

"Ah... Sen benim son zamanıma rastladın ama gene de ben seni çıkartacağım. Yalnız sen bana kırk deve gövdesi et, kırk deve tuluğu su getireceksin."

Oğlan hemen kalkıp padişaha gidiyor, diyor ki:

"Padişahım senden dileğim, kırk deve gövdesi et, kırk deve tuluğu da su."

"Sen benden başka bir şey iste, gel kızımı sana vereyim, bu memleketin kiralı olursun."

"Yok, sen bana bunları ver, yeter. Allah senden razı olsun."

"Peki."

Kırk deve kestiriyor, kırk deve postunu da su dolduruyor. getirip Zümrütü Anka kuşunun üzerine yüklüyor. Oğlan da kuşun üzerine biniyor, kuş gak dedikçe su, guk dedikçe et veriyor. Böylelikle tam dünya yüzüne çıkacakları sırada kuş gene et istiyor, çocuk bakıyor et yok. hemen baldırının bir tarafından bir parça et kesip kuşa veriyor. Neyse kuş bunu dünya yüzüne indiriyor, diyor ki:

"Haydi yürü git."

"Sen git, ben ondan sonra giderim."

"Yok sen yürü."

Neyse oğlan bir kaç adım atıyor ama topallıyor, o zaman Zümrütü Anka kuşu:

"Gel, gel."

Dilinin altından çocuğun etini çıkartıyor, kestiği yere yapıştırıp bir de dua okuyor, yarası iyileşiyor. Oğlan aslan gibi oluyor, babasının memleketine geliyor. Keloğlan kılığına girip bir kuyumcunun yanına giriyor:

"Kuyumcu, ne olur beni yanına al."

"Git Keloğlan, pis herif seni gören tir daha dükkânıma gelmez."

"Vallahi usta kimseye görünmem, bu arka tarafta kalırım. Tenha zamanlarda dükkânını siler süpürürüm, sana su getiririm, Benim sana zararım olmaz, bana günde bir ekmek yeter."

"Haydi gel, belki senin yüzünde de bir hayır vardır."

Öteki tarafta kızın istediği müddetin sona yaklaşıyor, düğün hazırlıkları görülüyor. Kardeşleri her gün cirit oynuyorlar, davullar zurnalar çalınıyor, keyif yapıyorlar. Kırkıncı gün doluyor, kıza soruyorlar:

"Vakit tamam, kimi alacaksın?"

"Benim üç dileğim var, kim onları yaparsa onunla evleneceğim."

"Peki, söyle birinci dileğini?"

"Altın bir tepside altın tavşan kaçacak, altın tazı erseliyecek."

Babaları bütün kuyumcuları çağırıyor, diyor ki: "Böyle böyle tepsi yapacaksınız."

"Padişahım, bu olacak iş değil. Haydi altın bir tepside bir tavşanla tazı yapalım ama bunlar nasıl birbirlerini erselesinler."

"Ya yaparsınız yada boynunuzu cellat ederim."

Bütün kuyumcular ağlaya ağlaya geri dönüyorlar. Keloğlanın ustası da geliyor ağlıyor:

"Usta ne var, neden canın sıkıldı?'"

"Git, canımı sıkma, zaten kellemiz gitti sen başımı belaya sokma."

"Ne var, derdini söylemeyen derman bulamaz, gel şu derdini söyle."

"Söylesem ne olacak Keloğlan, padişah bir tepsi istedi, içinde bir tavşanla bir tazı olacak, tavşan koşacak tazı da erseliyecek."

"Aman usta ondan kolay ne var, sen bana bir kilo fıstık al ben yapayım."

"Keloğlan dalga geçme." diye bir tokat indiriyor.

"Vallahi yaparım usta, neden vuruyorsun?"

Kuyumcu nasıl olsa benim kelle gitti, şu Keloğlana bir kilo fıstık alayım diye düşünüyor. Keloğlan fıstıkları alıyor, yatıyor. Sabah kalkıyor, kızın verdikleri tüyleri birbirine sürtüyor, bir arap çıkıyor:

"Yapalım mı yıkalım mı?"

"Baba, ne yap yık. O ejderhanın evindeki tepsiyi çabuk kavuştur."

Arap hemen tepsiyi getiriyor, Keloğlan tepsiyi dolaba koyup yatıyor. Sa-bantan ustası gelip kapıyı açıyor:

"Keloğlan Keloğlan."

"Efendim usta."

"Kalk hâlâ ne yatıyorsun?"

"Usta, bu gece çok çalıştım daha yeni yattım."

"Ne iş gördün?"

"Dolabı aç da gör."

Ustası dolabı açıp bakıyor ki Padişahın istediği tepsi orada. Hemen alıp Padişaha koşuyor.

"Padişahım yaptım."

Kız tepsiyi görünce: "Tamam bizim ağa yakayı kurtardı." diyor, ikinci gün oluyor kız:

"Benim bir dileğim daha var."

"Nedir?"

"Bana öyle bir elbise yapacaksınız ki makasla kesilmiyecek, iğneyle dikilmeyecek, fıstık kabuğuna girip çıkacak."

Keloğlanda kuyumcunun yanından çıkıp bir terzinin yanına gidiyor, Keloğlan kızın bunları istiyeceğini biliyor. Padişah bütün terzileri yanına çağırıyor: "Böyle böyle bir elbise yapacaksınız."

"Padişahım, hiç öyle şey olur mu? Biz yapamayız."

"Yapacaksınız, ya yaparsınız ya da boynunuzu cellât edeiim."

Keloğlanın ustası da düşüne düşüne dükkânına geliyor, Keloğlan:

"Usta nedir öyle canın sıkılmış, ne oldu sana?"

"Git Keloğlan."

"Baba söyle, derdini söylemeyen derman bulamaz."

"Ne söyliyeyim, Keloğlan, padişah makasla kesilmemiş, iğneyle dikilmemiş, fıstık kabuğuna girip çıkan elbise istedi."

"Aman usta ondan kolay ne var, sen bana bir kilo fıstık al ben sana hemen yapayım."

Terzi inanmıyor ama nasıl olsa bizim kelle gitti, şu Keloğlana bir kilo fıstık alalım diye düşünüp, fıstığı alıyor. Keloğlan fıstığı alıyor, sabaha kadar yiyor, sabah üzeri tüyleri birbirine sürtüyor, bir arap çıkıyor:

"Yapalım mı yıkalım mı?"

"Ne yap ne yık, ejderhanın evindeki içinde elbise bulunan fıstığı getir."

Arap hemen fıstığı getiriyor, Keloğlan dolaba koyuyor. Ustası geliyor. Sabah oluyor, ustası geliyor:

"Ne yaptın Keloğlan?"

"Hazır usta."

"Nerede hazır?"

"Dolapta."

Terzi hemen alıp padişaha koşuyor. Bunlar da kellelerini kurtarıyorlar. Keloğlan oradan da çıkıyor. Kız üçüncü dileğini söylüyor:

"Cirit oynasınlar, ciritde kim birinci gelirse onunla evleneceğim."

Davullar zurnalar, bütün herkes atını alıp cirit meydanına gidiyor, oğlan da bir derenin içine girip tüyleri birbirine sürtüyor, arap çıkıyor:

"Ne istiyorsun?"

"Bir beyaz atla bir de beyaz elbise."

Arap hemen getiriyor, bu giyinip cirit meydanına giriyor. İki dizi olmuşlar, kardeşleri bir taraf, öbür ahali bir taraf. Bu ahalinin tarafına geçiyor. Önce büyük kardeşi geliyor, bir cirit atıp gidiyor. Bu arkasından yetişiyor kardeşinin sırtına ağaçla vuruyor. Kardeşi yıkılıyor. Padişahın oğluna vurdular diye kıyamet kopuyor. Bu atıyla kaçarken kuyumcu ustasını görüyor bir sopa da ona vuruyor. Askerler koşuyorlarsa da bunu yakalayamıyorlar. İkinci gün oluyor, cirit devam edecek, bu bir siyah atla siyah elbise istiyor araptan, giyinip, çıkıyor. Bakıyor büyük kardeşi gelememiş, bu sefer küçük kardeşi cirit atıp kaçıyor, bu arkasından yetişip onunda sırtına bir sopa vuruyor, onu da attan düşürüyor. Bu sefer bunu yakalayıp Padişahın huzuruna çıkartıyorlar. Padişah:

"Sen benim oğullarıma neden vuruyorsun?"

"Kim birinci gelirse kızı o alacak değil mi?"

"Ama bu iki kardeş arasında, sen dışarıdan geldin."

"İki kardeş olmasında üç kardeş olsun, ne olur yani."

" Bu ne demek?"

"Demesi var mı? Üç oğlun yok mu senin? İkisi onlar üçüncü de ben."

Orada kız da çıkıyor, oğlanı tanıyorlar, bu oğlan babasına: "Senden bir dileğim var, ağabeylerime bir şey deme, herkes kısmetine razı olsun, düğün devam etsin diyor." Babası da oğlunun hatırını kırmıyor, gene düğün devam ediyor. Kırk gün kırk gece düğün yapıyorlar, yiyip içip muratlarına geçiyorlar.

Anlatan: İbrahim Dündar

66
KIR ATLI

Eski zamanlarda bir padişah varmış, bu padişah bir emir vermiş, saat sekizden sonra kimsenin ışığı yanmayacak diye. Saat sekizden sonra dokuza yakın padişah tebdili kıyafet etmiş şehri gezmeğe başlamış. Bir kenar mahallede alt kat bir evin penceresinde ışık görmüş. Gitmiş pencereden içeri bakmış, bir kadın oturmuş, bir delikanlı da dizinde uyumuş. O kadın delikanlının yüzünü seyre-diyormuş. Padişah, herhalde bunlar işitmedi diye düşünerek ertesi gün gene tellâl bağırtmış. O gece gene çıkıp dolaşıyor, gene aynı evde ışık görmüş, gidip bakmış, gene o kadının dizinde delikanlı uyuyor, kadın da delikanlıyı seyrediyormuş. Üçüncü gece de aynı şeyi görünce iki

muhafız yollayıp evin sahibini getirmelerini emretmiş. Muhafızlar gidip kapıyı döğmüşler, bu kadın gelmiş, sormuş:

"Kim o?"

"Padişah sizi istiyor, senin kocan nerede?"

"Benim kocam erkenden işe gider, geç vakit gelir."

"Padişah bize emir verdi, evde kim varsa alın gelin, dedi."

"Peki gidelim."

Kadın kalkmış muhafızlarla beraber padişahın sarayına gitmiş. Bunu padişahın huzuruna çıkartmışlar, bir yer gösterip oturtmuşlar. Padişah demiş ki:

"Kızım, bugün üç gündür tellâl bağırttım, kimse ışığını yakmayacak diye. üç gecedir de senin ışığın yanıyordu, sen işitmiyor musun?"

"Padişahım, ben yakarım."

"Niçin yakıyorsun?"

"Benim bir tek kocam var, ben onu çok severim, o erkenden işe gider, geç vakit gelir. gündüzleri onun yüzünü görmediğim için, geceleri ben kocamın yüzüne bakarım."

"Çok mu seviyorsun?"

"Çok seviyorum."

"Peki, haydi git."

Kadın gittikten sonra padişah bir ihtiyar kadın çağırtmış demiş ki

"Filân kenar mahallede filân evde bir kadın var. Ne yap yap onu kandır, bizim eve getir. Ne istersen vereceğim."

"Peki padişahım."

İhtiyar kadın, oraya gitmiş, bu kadına dil dökmüş, demiş ki:

"Sen bu yeraltı evinde nasıl oturuyorsun, sen buraya lâyık mısın? Padişah seni koskoca saraya çağırtıyor, seni görmüş aşık olmuş. Sen bunu bırak saraya gel. Padişah beni bunun için gönderdi."

"Katiyen olmaz nine, bir tek kocam var onu da bırakıp gelemem."

Bu kadın çok uğraşmış, gelip padişaha demiş-ki:

"Kocam var, gelemem, dedi. Kocam olmasaydı gelirdim, dedi."

"Kocasının yemeğine biraz zehir katsın, öldürsün gelsin."

Bu ihtiyar kadın gide gele, dil dölce döke ahırı bu kadım kandırmış. Kadın kocasının yemeğine zehir katmış, onu öldürmüş. Bu ihtiyar kadın, genç kadını alıp padişahın sarayına getirmiş. Padişah demiş ki:

"Geldin mi?"

"Geldim."

"Peki sen bu kocanı çok seviyordun, neden zehirledin geldin."

"Siz söylemişsiniz padişahım."

"Ben söyledim diye öyle iş yapılır mı?"

"Filân meydana dar ağacı kurdurun, ferman yazın, bu kocasını zehirledi öldürdü diye. Bu mikrobu dar ağacında sallayın."

Kadım götürüp dar ağacına asmışlar. Padişah emir vermiş: "Ne kadar kadın varsa dar ağacına asın."demiş. Yakaladıkları kadınları asmaya başlamışlar. Birkaç gün böyle geçtikten sonra şehrin büyükleri toplanmışlar : "Bu padişah böyle yapıyor ama zürriyet kaybolacak, bütün bu kadınlar aşılırsa bu erkekler nereden doğacak." diye konuşmağa başlamışlar. Cesaret edip kimse padişahın yanına da gidemiyormuş. Muhammet isminde ihtiyar bir adam varmış. Bu adem gençliğinde çok delikanlıymış. Onu çağırmışlar, demişler ki:

"Biz cesaret edip padişaha bir şey söyliyemiyoruz. Seni ona göndereceğiz, sen git, bu kadınların hepsini Öldürürse erkekler nereden olacak, de."

"Peki gideyim."

Muhammet ağa izin almış, padişahın yanına gitmiş, demiş ki:

"Es selamün aleyküm."

"Aleyküm selam."

Padişah yer göstermiş, Muhammet ağa oturmuş, Padişah sormuş:

"Buyrun amca, bir dileğiniz mi var?"

"Padişahım, ben size bir hikâye anlatmağa geldim."

"Anlat bakalım-"

"Bir zaman ben de gençtim, otuzbeş yaşlarındaydım, vaziyetim de iyiydi. Davarım, atlarım, malım mülküm, servetim vardı. Benîm sopam öyle bir sopaydı ki kime vurursam o bir daha kalkamazdı."

"E..."

"O zaman ben davarımı kendim otarıyordum, akşam getirdim davarı içeri koydum. Bana dediler ki, üç saat uzakta bir çiftlik var, o çiftlikte çok altın var. Bana çiftliğin yerini tarif ettiler, ben de o çiftliğe gidip akınları getirmeğe karar verdim, Atıma bindim, sopamı aldım, gece karanlıkta yola çıktım. Yolda bir çay vardı, o çaya gelmeden, gece ardım sıra bir at nalı sesi duydum. Döndüm baktım, arkamdan bir kır atlı süvari geliyor. Geldi bana yetişti. Dedi ki:

"Es selamün aleyküm."

"Aleyküm selam."

"Nereye gidiyorsun delikanlı?"

"Bu çiftliğe gidiyorum, orada iyi altın varmış. O altınları alacağım."

"Benim bu kıratımın üzerindeki terkisinde altın var, o çiftliğe beraber gidelim, oradaki altınları da alalım, hepsini kardeş payı bölüşelim."

Ben de kabul ettim. Gittik, aşağı inerken yol daraldı, kır atlı önce düştü, ben arkada kaldım. Ben kendi kendime düşündüm, bu adamla beraber çiftliğe gideceğiz, bakalım becerip içeri girebilecek miyiz, girsek bile altınları alabilecek miyiz. En iyisi ben bu kır atlıya bir sopa vurayım, ondaki altını alıp geri döneyim, diye karar verdim. Zaten benim sopama da kimse dayanamazdı. Sopamı kaldırdım bunun kafasına vuracaktım, sopa çinine geldi. Bu hiç istifini bozmadı." Kır at kuyruğu sallama." dedi. Benim sopam ona o kadar hükmetmiş. Biraz daha gittikten sonra sopamı hazırladım, daha hızlı vurdum. Bu sefer beline geldi. "Kır at kuyruğunu sallama, sonra pişman olursun." dedi. O zaman ben sopamı belime koydum, buna sopa mopanın hayretmediğini anladım. Ben de erkekliği varmış diye düşündüm. Beraber çiftliğe gittik. Kapının önünde ikimiz de atlarımızdan indik. Kır atlı terkisindeki sekiztane demir çivi çıkardı, bana: "Atını bana ver, sen bu çivileri yarım metre aralıklarla çak. Bunlara tutuna tutuna çıkalım, hedefin üzerinden inelim. Bu altınları alalım." dedi. Padişahım, çivileri yanıma aldım, yerden bir taş buldum, çiviyi kerpiç duvara koydum, bir iki kere vurdum vurmadım, o delikanlı çinimden tuttu, beni bir salladı, yere fırlattı. Bana: "Yahu ne yapıyorsun? Çiviler böyle mi çakılır, sen takırtı yapıyorsun. Takırtı olunca çiftliktekiler uyanır. Gel sen atları tut, ben çivileri çakayım."

O delikanlı çivileri yarımşar metre aralıklarla duvara koydu eliyle çaktı. Ne takırtı oldu ne de bir şey. Çivilere basarak yukarı çıktık içeri girdi. Yarım saat sonra çivileri çeke çeke indi geldi. Elinde de yarısına kadar dolu beyaz bir torba vardı."

"E..."

"Aşağı indi, hemen atına atladı, bana: "Sen de atla." dedi. Ben de atladım, o önde ben' arkada geri döndük. Daha sabah açılmamıştı, şehre yaklaştık, kabristanın kenarından geçecekken o kır atlı kabristana girdi, ben de peşinden gittim. Bir mezarın yanında atmdan indi, ben de indim. Bana: "Sen atını bana ver, şu mezarı aç." dedi. Padişahım, ben korkumdan hiç bir şey diyemedim. Mezarı açtım, ortalık da yavaş yavaş ışıdı. Ben mezarı açana kadar kıyafetini değiştirmiş. Döndüm baktım meğer bir kadınmış. Bana: "Delikanlı bu beyaz torbadaki altın değil, bir kafadır. O çiftliğin sahibi benim nişanlımı öldürtttü. Başım kestirttti. Ben de gittim onun başını kestim, intikamını aldım. Sen al şu kılıcı beni öldür, nişanlımın yanına göm. Bu terkideki altınla bu kır at da senin olsun. Al da git." dedi.

İşte padişahım, böyle, öyle kadın var, kocasını zehirler, böyle kadın var kocasının intikamım alır. Bütün kadınları asmak olur mu?"

"Kadınları daha asmasınlar"

Anlatan: Mehmet.Gülmez

67

MÜCEVHER TOPU

Varmış yokmuş, zamanında birinde bir padişah varmış. Bu padişah da on üç, on dört yaşında bir çocukmuş. Babasının yerine padişah olmuş. Bir gün lalasını çağırıp diyor ki:

"Lala, ben padişahım ama seferi zaman olsa bu millet beni dinler mi, yoksa çocukluğumdan istifade edip beni red mi ederler?"

"Bu husus için akıldaneyi çağıralım, bir fikir edinelim,"

Akıldaneyi çağırıp soruyorlar?"

"Sen bu husus için ne dersin?"

"Çok basit, efendim, bir talimat veririz, emirlere riayet edenlerle etmeyenler belli olur."

"Ne gibi bir emir vermemiz lâzım?"

"Bir tellâl bağırtımız, bu akşam saat üçten sonra herkesin ışığı sönecek, hiç kimsenin evinde ışık görünmeyecek. Kimin evinde ışık olursa o asılacak."

Tellâllar kapı kapı herkese haber veriyorlar. Saat üçte herkes ışıklarını söndürüyor. Lala, padişaha diyor ki:

- "Buyrun padişahım dolaşmağa çıkalım. Bakalım emirlere riayet ediyorlar mı görelim."

"Lala, şimdi saat üç ama bizim saatimiz ileri gitmiş olabilir, yarım saat bir ara tanıyalım. Üçbuçukta dolaşmağa çıkalım ki saatler geri de kalsa ileri de gitse yarım saat fark etmez. O zaman emirlerimizin yerine geldiğini anlarız."

"Peki."

Saat üç buçukta bunlar dolaşmağa çıkıyorlar. Bütün şehri dolanıyorlar, hiç bir yerde ışık görünmüyor. Padişahın sevincinden çiçekleri yarıyor. Dar bir sokaktan çıkarlarken yıkık harebe bir evde ışık görüyorlar. Padişahın garibine gidiyor, lalasına diyor ki:

"Allah Allah, memlekette benim çapmadaki zenginlerin evinde ışık yok, şu fakir kulübede ışık var. Lala şu evin adresini al."

O evin adresini alıp saraya dönüyorlar. Padişah merakından sabaha kadar uyumuyor. Sabah olur olmaz adamlarını gönderip o evde oturanı çağırtıyor. O evin sahibi de genç bir çocukmuş. Hemen gidip padişahın huzuruna çıkıyor. Diyor ki:

"Buyrun Padişahım, beni istemişsiniz?"

"Nerede oturuyorsun?"

"Filân sokak filân numarada."

"Dün padişah tellâl bağırttı mı?"

"Bağırtttı, şevketli Padişahım."

"Niçin bağırttı?"

"Saat üçten sonra çıralar sönecek diye bağırttı."

"Peki duydun mu?"

"Duydum."

"Neden sen çira yaktın?"

"Padişahım, biz anadan fakir kimseleriz, evde ışık yakmak için edevatımız yok."

"Bunu bir başkası söylese belki inanırdım ama bizzat ben kendi gözümle gördüm."

"İçeride ışık görmüş olabilirsiniz ama o çıra değildir." "Nedir?"

"Bizim babadan, kalma bir mücevher topumuz var, Ben ailemi âşık olarak aldım. O mücevher topunu ben ona atarım o bana atar birbirimizi doya doya seyrederiz."

"Ailen necidir senin?"

"Amcamın kızıdır."

"Amcan nedir?"

"Köyün çobanıdır."

"Köy çobanının kızına da bu kadar aşık olunur mu?"

"Mukadderat padişahım, mukadderata boyun eğmek lâzım."

"Canım mukadderat senin elinde, almak da hak boşamak da hak. Allanın emriyle onu boşarsın ben sana bacımı veririm. Hiç olmazsa padişah kızı, ona aşık olursun, aynı zamanda sultan. Seni de vezir tayin ederim. Refah içinde yaşarsınız."

"Senin bacın Kabe eşiğinde ve dünya eşiğinde benim kardeşim. Ben mukadderatımdan da hayatımdan da memnunum."

"Sen bacımı görmedin de ondan böyle söylüyorsun. Çağırın bacımı gelsin." Gidip kızı getiriyorlar. Sultan hanım bütün incilere elmaslara gark olmuş, üzerindeki elbise kızın güzelliğini bir misli daha arttırmış. Kız içeri girince çocuk yüzünü çevirip diyor ki:

"Padişahım, senin bacın dünya ahiret benim bacımdır."

"Peki. git."

Padişah yanındakilere diyor ki:

"Bu eve kavuşmazdan gidin önce bana ailesini getirin."

Oğlan eve gitmeden padişahın adamları öteki sokaktan gidip ailesini alıp padişahın huzuruna getiriyorlar. Oğlan gidip bakıyor ailesi yok. Geceden de uykusuz yatıp uyuyor. Padişah kadına soruyor:

"Nerede oturuyorsunuz?"

"Filân yerde."

"Peki, dün tellâl bağırdı mı?"

"Bağırdı şevketli Padişahım."

"Ne için bağırdı."

"Saat üçten sonra ışıkların sönmesi için efendim."

"Duydun mu?"

"Duydum."

"O halde neden çıra yaktınız?"

"Af buyurun padişahım, bizim evde ne çıra ne bezir yağı ne de gaz yağı yoktur."

"Peki kızım ama ben sizin evde ışık gördüm.' "Doğrudur Padişahım ama o çıra değildi."

"Nedir?"

"Bizim babadan kalma bir mücevher topumuz va.r. Ben kocama aşık olarak vardım. Biz birbirimize doyamıyoruz.O mücevher topunu ben kocama kocam bana atar, onun ışığından istifade ederek birbirimizin yüzünü doya doya seyrederiz. Böylece hem eyleniriz hem de vakit geçiririz."

"Kocan necidir?"

"Amcamın oğludur"

"Amcan necidir?"

"Köyün koyuncusudur efendim."

"Bir koyuncu çocuğuna da bu kadar aşık olunur mu?"

"Mukadderat Padişahım."

"Mukadderat herkesin elinde, almak da hak, boşamak da hak. Allahın emriyle boşanırsın. seni kardeşime alırım. Hiç olmazsa aşık olduğuna göre bir baş vezire aşık olursun, sen de sultan olursun."

"Senin kardeşin dünya ahiret kardeşimdir. Biz mukadderatımıza razıyız."

"Kardeşimi görmedi böyle söylüyor, kardeşimi çağırın gelsin."

Padişahın kardeşi geliyor, sülün gibi bir delikanlı. Kadın çocuğa tepeden tırnağa bakıyor. Baş vezirlik, sultanlık bu aklını kadının başından alıyor. Baş vezirle padişahın konuşmalarından faydalanıp oradan fırlayıp evine gidiyor. Padişah etrafına bakıyor kadın yok. Soruyor:

"Kadın nerede?"

"Efendim, kardeşinizi görünce çıktı gitti."

"Koşun kocasına hakarette bulunacak. Allah vere yetişesiniz."

Padişahın adamları koşarak gidiyorlar, bakıyorlar kadının elinde ustura kocasının başım gövdesinden ayırmış. Kadını yakalayıp padişahın huzuruna getiriyorlar.

"Padişahım, mukadderat o yoldaymış, koştuk ama kavuşamadık. Kocasının başını gövdesinden ayırmış."

"Kızım, sen kocanı aşık olarak almıştın, geceleri sabaha kadar kocanın yüzünü seyrediyordun. Benim kardeşimi görür görmez hemen koştun kocanın başını gövdesinden ayırdın. Demek benim kardeşimden daha üstün birini görünce onun da kellesini gövdesinden ayıracaksın. Bunu derhal cellat edin, bu kadın değil bir fahişedir."

Bu kadını orada cellat ediyorlar. Padişah diyor ki:

"Bir tahtıravaran hazırlansın, ben kısa bir seyahate çıkacağım. Ben dönünceye kadar şu memlekette ne kadar kadın varsa benim anam bacım değil, hepsinin başını vuracaksınız."

"Baş üstüne Padişahım."

Padişah lalasını yanına alıp yola çıkıyor. Bunlar seyehate çıktıktan sonra baş vezir kılıcını kuşanıyor, ilk olarak ailesinin ikinci olarak da bacısının boyunlarını vuruyor: "Üçüncü olarak anamın boynunu vurayım, bu acı içime çoksun, hiç kimsenin acısına dayanamamızlık etmiyeyim. Kadınların kökünü keseyim." diyor. Kılıcını kaldırıyor anasını kesecekken babası kılıcının kabzasından yakalıyor, diyor ki:

"Oğlum, sen hangi selahiyetle benim ailemin boynunu vuruyorsun?"

"Baba, padişahın emri."

"Haşa padişah böyle bir emir veremez. Katledeceğin adamın elinde mahkemeden verilmiş bir idam fermanı olmalı. Senin elinde ferman yok. Senin vazifen bitti oğlum. Asılacak kesilecek biri varsa o da ben. Padişahın suallerini cevaplandıracak biri varsa o da ben."

Çocuk da o zamanın hükmüne göre padişahın emirlerine nasıl riayet ediyorsa atalarının sözüne de öyle riayet ediyor. Ailesiyle hemşiresini defnediyor. Bir hafta sonra padişah seyehatten dönüyor. Yollar da bu nasıl bir padişahmış diye kadınlar peçelerini kaldırıp padişaha bakıyorlar. Bu padişahı iyiden çileden çıkartıyor. "Ben em>r verdiğim halde benim emirlerim yerine getirilmemiş. Kadınlar büsbütün peçelerini de açmaya başladılar. Bu nasıl iş ? diyor. Doğru tahtına çıkıp oturuyor. Baş veziri, cellatları huzuruna çağırtıyor. Baş vezir korka korka padişahın huzuruna geliyor.

"Buyurun şevketli padişahım hoş geldiniz."

"Hoş bulduk, benim emirlerim yerine gelmediği için derhal cellat edileceksiniz."

"Padişahım, ben mukadderatıma razı olurum, yalnız ben vazifemi yaptım. Birinci olarak ailemin, ikinci olarak hemşiremin boynunu vurdum. Üçüncü olarak anamın boynunu vurayım dedim. Ondan sonra hiç kimsenin acısı beni sızlatmaz diye düşündüm. Anamın boynunu vuracaktım babam araya girdi. Padişah da olsa mahkeme etmeksizin kimseyi asamaz. dedi. Padişahın suallerini ben cevaplandırırım. dedi."

"Gidin o ihtiyar bunağı bana getirin."

Padişah sinirinden yerinde duramıyor, ayakta dolanıyor. İhtiyar içeriye giriyor."

"Selâmün aleyküm."

"Aleyküm selâm ihtiyar, sen hangi hakkı selahiyetle benim emirlerime karşı . geldin?"

"Af buyrun padişahım, siz sinirli aynı zamanda genç, bense konuşmaktan aciz bir ihtiyarım. Buyrun kürsünüze oturun, benim ifadem biraz uzun sürecek. Cellatlar burada dursun katlim helâldir size."

"Peki buyrun, sizi dinliyorum."

"Şimdi sen nasıl padişah, benim oğlum senin baş vezirin ise rahmetlik baban ben de onun baş veziriydim. Ben o kadar gürbüz kuvvetli bir pehlivandım ki benim gürzümün önünde duracak bir pehlivan bulanamazdı. Bir gün saraya erken geldim, baktım rahmetlik padişahım uyuyor. Yanında otursam belki rahatsız olur diye has bahçeye indim. Padişahla birbirimize sevgimiz çoktu. Benim ona sonsuz hürmetim onun da bana sonsuz sevgisi vardı. Onu bir deste gülle karşılayım diye düşündüm. Bir tebrizi gül kopardım, bir at nalı sesi duydum. Bir tabur asker geliyor, zannettim. Döndüm baktım bir atlı geliyor. Bizim has bahçenin karşısında da tahta merdivenle çıkılan bir kahve, önünde de güzel bir mermer taş var. O atlı geldi, mızrağını o taşa hilafı olmasın bir karış sapladı. Atından sıçradı, tahta merdivenlerden tak tak yukarı kahve içmeye çıktı. Bu benim kanıma dokundu, beni sinirlendirdi. Elimdeki gülü yere attım, gürzümü, kalkanımı, kılıcımı kuşandım atıma bindim, kahvenin önünde bekledim. O- arkadaş kahvesini içti aşağıya indi. Atına bindi, ben de onu takip ettim, Şehirden çıkar çıkmaz buna fırsat vermeden arkadan bir gürz vurdum, hiç umursamadı. Sinirlendim, ikinci gürzü öyle bir attım atın eğerine yapıştırdım, gene umursamadı. Üçüncü gürzü atınca atın yediğini çekti, geri döndü, beni göğsümden tuttu, yere vurdu. Atından indi ellerini arkaya bağlattı benim atımı salıverdi. Kendisi atına bindi, bana: "Yürü ulan." dedi. O atıyla gitti ben de yayan onu takip etti. Az gittik uz gittik, dere tepe düz gittik, altı aya bir güz gittik, bir tepeyi o yana devirdik, dümdüz bir ovaya geldik. Bir mürgi zar bir bahçelik çimenlik yerin orta yerinde beş altı katlık bir binanın önüne geldik. Attan aşağı indi, geldi benim ellerimi söktü, atın yedeğini bana verdi. Atın üzerinden bir terki aldı gitti. Sarayın yanma gelince terkiden

kırk tane sikke çıkarttı,onları çaka çaka sarayın burcuna çıktı, orada içeriye girdi. Ben saate baktım, bir saat geçti geçmedi, kırk tane devin başını pencereden aşağı attı. îndi aşağı kapıyı açtı, geldi atına bindi, ellerim serbest olarak ben de onu takip ettim. Epeyce daha gittik, bir mürgi zar, bir bahçelik, çimenlikte durduk. Orada bir çeşme iki tane de mezar vardı. Bana: "Abdest al, bu sırrı kimseye vermiyeceğine beni de aşikare koymıyacağına yemin et." dedi. Ben de abdest aldım, yemin ettim. Kendisi de abdest aldı. Üzerindeki elbiseyi çıkardı, bir kaz bakan bir daha bakamıyor. Bana: "Bu benim beşik kerkme nişanlımdı, bu devler benimle çok uğraştılar, benim pehlivanlığımla başa çıkamadılar, bana hakaret olsun diye nişanlımı parçaladılar. Ben de nişanlımın intikamını almak için yemin ettim. Sen gözünle şahit oldun, kırk devin başım pencereden aşağı attım. Şimdi o rahat uyuyabilir. Biz seninle iki rekat namaz kılacağız Allah rızası için. Ben bir dua edeceğim, sen de sıtkı sadakatle amin diyeceksin. Cenabı Allah benim ruhumu burada kabzedecek, sen benim babam olarak hocam olarak beni yıkayıp bu suyun başına göm. Benim bu atım, kılıcım, gürzüm, terkimin bir gözündeki altınlar benden sana hediye olsun." dedi.

Kızın dediklerini yaptık, ben onu gömdükten sonra padişahın huzuruna döndüm. Olanları padişaha anlattım. Padişah: "Kadının pehlivanı erkekten daha üstündür." dedi. Padişahım, kadınların öylesi de var, böylesi de, biri öyle yaptı diye hepsinin boynunu vurmak suçtur. Benim ifadem bundan ibarettir. Benim boynu kıldan incedir Padişah ihtiyarın ifadesini makul görüyor. Diyor ki:

"Beş parmağın beşi de bir değil, iyisi de olabilir, kötüsü de olabilir. Kadınların hepsinin boynunu vurmak suç olur."

İhtiyarı af ediyor, bacısını da baş vezire veriyor, kırk gün kırk gece toy düğün ediyorlar. Gene kendi padişah olarak baş vezirle beraber vazifesine devam ediyor. Yiyor içiyor, muradına geçiyor. Darısı da sizlerin başına.

Anlatan: Hüseyin Sever

68
ÇİNİ MAÇIN PADİŞAHI

Bir padişahın üç tane oğlu varmış, bu padişah oğullarına vasiyet etmiş, demiş ki: .

"Oğullarım, evlâtlarım, ben ölünce filan memlekette, filân ovada oturan süt kardeşime gidersiniz, o ne derse onu yaparsınız, onun sözünden dışarı çıkmazsınız."

"Hay hay."

Babaları ölür, mevlüt okuturlar, büyük kardeşleri der ki: "Biz babamızın vasiyeti üzerinde duralım, süt amcamıza gidelim." Kalkıp atlarına biniyorlar, yola revan oluyorlar. Gidip o memleketi buluyorlar. Bunlar babalarının tarif ettiği saraya gidip misafir oluyorlar. Babalarının süt kardeşi bunların yanına üç gün uğramıyor. Oranın usulü öyleymiş. Üç gün sonra geliyor, diyor ki:

"Selâmün aleyküm misafirler, hoş gelmişsiniz. Nereden gelip nereye gidiyorsunuz ?"

Büyük, kardeş:

"Biz filân padişahın oğullarıyız, sen bizim babamızın süt kardeşiymişsin. Babamız geçende, bize vasiyet, etti, süt kardeşimin yanına gidin, onun sözünden dışarı çıkmayın, dedi. Biz de sana geldik, sen bizim kısmetimizi vereceksin, biz de senin sözünden çıkmayacağız."

"Hay hay başımla gözüm üzerine, saray, taht büyük kardeşin, razı oldunuz mu?"

"Evet."

"Filân yerde ortancıl kardeşin, sen de razı oldun mu?"

"Peki."

"Filân yerde de küçük kardeşin, sen de razı oldun mu?"

"Peki."

"Allah'ın emriyle, peygamberin kavliyle ben sizi evereceğim."

"May hay, başımızla gözümüz üstüne."

"Üç bacı var, üçü de aynı bir çiçek gibi."

Allah'ın emriyle hocayı çağırır, bunların nikâhlarını kıydırır. Her birini birer odaya koyarlar. Orada epeyce bir vakit geçer. Bu çocuklar derler ki:

"Artık bize izin ver, memleketimize gidelim."

"Hay hay."

Bunlar kalkarlar, helâllik alırlar. Atlarına binip yola revan olurlar. Memleketlerine üç dört gün kala bir beri yazıda, bir çayırlıkta gecelerler. Çadırlarını kurarlar, hayvanlarını bağlarlar. Akşamlıklarını yer, yatarlar. Sabahtan kalkar bakarlar ki küçük kardeşin çadırının etrafında bir ejderha, başını dikmiş duruyor. Bunlar çaresini bulamazlar, ailelerini alır memleketlerine giderler. Küçük kardeşle karısı orada kalır. O yılan der ki:

"Ey beni insan, benden hiç korkma, gidip Çini Maçının hikâyesini öğrenip gelirsen, seni de karım da bırakırım, gidersiniz."

"Ne yapayım, demek ki kaderi ilâhim böyleymiş."

"Kalkar atına biner yoluna revan olur. Az gider, çok gider, dere tepe düz gider, arkasına bakar ki bir çuvaldızlık yol gitmiş. Zavallıcağız, aylarca senelerce dolaşıp gider. Bir çayırlık yere gelir, hayvanını bağlar yatar. Bir kavak ağacının üzerinde bir yuva varmış onun gölgesine yatar. Yuvadan civ, civ seslerini duyunca kalkar bakar, bir ejderha gelmiş kavağa sarılmış o yavruları yiyecek. "Bismillah" deyip kılıcını çeker, ejderhayı parçalar. Meğer bu yavrular, Zümrütü Anka kuşunun yavrulanmış. Her sene bir çift doğururmuş, bu ejderha da gelir, yavrular tam uçacak sırada iken yermiş. Bu Anka kuşu da gitmiş bir değirmen taşı almış, kanatlarının üzerinde getirmiş, yavrularını öldürenin üzerine alacakmış. Orada insan oğlunu yatar görünce benim yavrularımı yiyen demek ki buymuş diye tam değirmen taşını bırakacakken, Cenabı Allah yavrulara dil veriyor :

"Aman ne ediyorsun? O beni insan bizi kurtardı."

Zümrütü Anka kuşu taşı atar, güneş çocuğun üzerine gelmiş, kanatlarını gerer çocuğun üzerine gölge yapar. Çocuk gözlerini açınca Zümrütü Anka kuşu iner, der ki:

"Evlâdım, sen benim yavrularımı kurtardın, Cenabı Allah'tan muradını iste. ben de senin muradını vereyim."

"Benim muradım, senin can sağlığın." -

"Yok, beni insan söyle.' '

"Hali keyfiyet böyle böyle, bana Çini Maçının meselesini öğrenmekte yardım et."

"İhtiyar zamanıma rast geldin ama yavrularımın hatırı için seni götürüp getireceğim. Bana kırk batman su, kırk batman da et getirirsen gider geliriz."

Çocuk, kırk batman et, kırk batman su getirir, Anka kuşunun kanatlarına bağlar, gak dedikçe et, guk dedikçe su verir. Öylelikle yedi denizin ortasında yedi adalara geliyorlar. İhtiyar hikâyesi dışarı çıkmasın diye o adalarda bir saray yaptırmış orada oturuyormuş. Zümrütü Anka kuşu bunu yavaşça oraya indirip der ki:

"Ben seni burada beklerim, sen o ihtiyara, ben denizde kaldım, bir tahta parçasına, bindim, dalgalar beni buraya attı, artık benim kurtulacağım yoktur, dört bir tarafımız deniz, ibriğini ver de bir abdest alıp namaz kılayım, dersin."

Çocuk kuşun dediklerini ihtiyara söyleyince o da der ki:

"Oğlum, benim meselem buradan dışarı çıkarsa senin başın gider.

"Başım gitsin."

"Yavrum, ben Çin padişahıydım, Çine hükmediyordum, bu altın sandaldaki kara kedi de benim ailemdi. Bunlar iki bacıydılar, bilmem ne mektebinde okumuşlar. Bir de seyisimle atım vardı, atımı üzümle besliyordum. Bir gün tavlaya gittim, atlarıma baktım, atlarım çubuk gibi olmuş. Seyise sordum:

"Yavrum, sen niçin benim atlarına sahip olmuyorsun ? Hayvanlar bu hale düşmüş."

"Ne yapayım, padişahım, sen altındakine sahip ol."

Eve geldim, beni bir düşünce aldı. Aman oğlum, benim bu hikâyem dışarı çıkmayacak. Dışarı çıkarsa ya ben seni telef edeceğim, ya sen beni."

"Babacağızım, ben nereden dışarı çıkayım, anlat da ne yaparsan yap."

"Daldım, düşündüm düşündüm. Gece yattım, baktım ailem geldi kulağıma bir şey tıktı. Bezendi düzendi, merdivenlerden aşağıya indi, Ben de kulağımdakini yavaşça çıkardım, arka sıra sıra takip ettim. Tavlaya gitti, dedi ki:

"Atlar hazır mı?"

"Hazır."

Bindiler gittiler, ben de bindim, bunların arkası sıra gittim. Gece karanlık, ufak ufak yağmur yağıyor. Bunların atlarının nallarından ateş çıkıyor, ben de onu takip edip gidiyorum. Gittik ki bir

beri yazıda büyük bir mağara, attan aşağı indiler, seyis atları tuttu. Ailem içeri girdi, içeride kırk tane eşkiya, eşkiya başı kalktı, bir kamçı vurdu, dedi ki:

"Kaltak, şimdiye kadar nerede kaldın?"

"Köpeği zorla uykuya vurdum."

Ben dinledim, onlar keyef ettiler. Ailem de emmim kızıdır. Sabaha yakın oldu, ben hemen kalktım, atıma bindim, onlardan önce geldim, yatağıma girdim. O şeyi de kulağıma tıktım. Biraz sonra ailem geldi, üşümüş, yazığım geldi, kendisini ısıttım. Bir gün öyle iki gün böyle, üçüncü gün gene bunlarla gittim, bu içeriye girdi, zevke keyfe daldı, ben de otuz dokuz eşkiyanın başını kestim. O eşkiya başıyla karıma kıyamadım, bıraktım geldim. Eşkiya başı baktı bütün adamları ölmüş, bir kendi kalmış. Karımla beraber bizim eve gelmişler. Karım onu saklamış benim haberim, yok. Bir gün karımla beraber has bahçeye indik, Karının eline diken battı, dedi ki:

"Öf"

"Neden öf diyorsun, eşkiya başının kamçısını yediğin zaman neden öf demedin?"

Ben öyle der demez bana bir çubuk vurdu, dedi ki:

"Seni köpek ettim."

Ben bir köpek oldum. Sokaklarda köpekler beni boğuyorlar, gezip teziyorum. Filân kazada küçük baldızım var sürüne sürüne, havlıya havlıya oraya gittim. Onların penceresinin önünde durdum, baldızım beni gördü, dedi ki:

"Ana, bizim enişte."

"Kız söyleme, koca Çini Maçın Padişahı dünyaya hükmeder.

"Vallahi ana bizim enişte."

"Kızım yapma."

"Yok ana."

"Peki, git getir."

Beni içeri aldılar, baldızım da karımla yanı mektepte okumuş. Kırk gün bana okudu üfledi, bir çubuk vurdu, eski halime girdim. Baldızım dedi ki:

"Enişte, okuya okuya gideceksin, oraya kavuşur kavuşmaz bu çubukla karına vurur kedi yaparsın. Sen onu yapmazsan o seni yapar, dünyada sökülmez bir daha."

Kırk gün beni okudu, ders verdi. Ders bitince çubuğu aldım, olcuya okuya geldim, karıntı görür görmez bir çubuk vurdum, kedi yaptım. Altın kafese koydum. Benim meselem budur, dışarıdan duyulmasın diye burada oturuyorum."

"Peki, sen ibriği ver, ben bir abdest alayım da geleyim, iki rekat namaz kılayım."

Bu ibriği alıp Anka kuşunun yanına gidiyor, hemen sırtına biniyor, Anka kuşu havalanıyor, İhtiyar: "Benim meselem dünyaya yayıldı." dey-'p kendini pencereden aşağıya atıyor, suda boğuluyor. Bu çocuğu da Anka kuşun aldığı yere getiriyor. Bu çocuk orada atına binip ejderhanın olduğu yere gidiyor. Ejderha çadıra sarılmış bekliyor. Ejderha meseleyi öğrenince" bir dünya güzeli kız olur. Meğer ejderha da Çini Maçın Padişahının kardeşiymiş, onu da okuyup ejderha etmişler.Kız diyor ki:

"Ben senin sen benim, iki tane olduk. Ben kaç senedir böyle kaldım, ben kim gider de meseleyi denizden öğrenir gelir, benim büyümü sökerse onu alacağım demiştim. Demek ki Allah beni saha kısmet etmiş."

Allahın emriyle onu da alır, yer içer muradına geçer.

Anlatan: Emine Öksüz

69
GÜL SİNAN'A NE YAPTI SİNAM GÜL'Ü İNCİTTİ

Ne varmış ne yokmuş, vakti zamanında bir padişah varmış. O padişahın üç tane oğlu varmış. Epeyce yaşadıktan sonra bir gün oğullarını etrafına toplayıp demiş ki:

"Oğlum, artık ömrüm yaklaştı, sizin malınızı ben bölüştüreyim ki sonra doğuş yapmayasınız. Benim kırmızı çadırım büyük oğluma, kırmızı atım ortanca oğluma, sarayım da küçük oğluma."

Evlatlarına vasiyetini yapmış, arası çok geçmeden padişah vefat etmiş. Çocukları vasiyetinden anlamışlar ki; büyük oğluna kıkmızı çadırı Vermekle bütün askerlerini bütün çadırlarını vermiş, ortancıl oğluna verdiği kırmızı at ne kadar canlı hayvan varsa onun olacağına işaret ediyormuş, küçüğe saray vererek ne kadar ev, konak, dükkan varsa ona vermiş. Birbirleriyle

uyuşurlar, yalnız babalarını bir vasiyeti daha varmış, sarayın yanından ayrılan yoldan gitmeyin diye tembihlemiş. Bir gün büyük kardeş demiş ki: "Babam bu yoldan gitmeyin dedi ama hele ben gideyim bakayım bu yolda ne varmış."

Kılıcım kalkanını bağlar yola çıkar, epeyce yol gittikten sonra bakar yolun üzerinde bir ihtiyar kadın iğ eğiriyor, oğlanı görünce sorar:

"Oğlum sen nereye gidiyorsun?"

"Nene ben bu yola gidiyorum hele ne var?"

"Aman gitme oğlum, bu yolda tehlike var, bu yolun sonunda Dünya Güzeli var, giden gelmiyor."

"Ben gideceğim hele Dünya Güzelini göreyim, derdi neymiş giden gelmiyor anlayayım."

Gider bakar ki cellatlar ellerinde kılıç, ortada duran da yüzüne maske çek mis, elinde kılıç der ki:

"Sen kimsin ki benim memleketime geldin ? Benim şartım var, sorduğuma cevap verirsen seni alacağım, cevap veremezsen boynunu vuracağım."

"Hele sualini sor bakalım."

"Gül Sinana ne etti ki Sinan Gülü incitti?"

Bu padişahın oğlu dalar düşünür cevap veremez. Sinan k'mdir, Gül kimdir, buna aklı ermez. Dünya Güzeli de bunun boynunu vurdurtur. Bu tarafta ortanca kardeş rahatsız oluyor, diyor ki:

"Büyük kardeşimiz, gitti niye gelmedi, ben gidip onu takip edelim."

Gidiyor o kocakarı önüne çıkıyor:

"Oğlum, bu yola gitme senden evvel genç güzel bir oğlan gitti geri gelmedi."

"Nenekarı ben gideceğim., o benim kardeşimdi neden gitti gelmedi, kim öldürdü? Ben bunun aslına ereceğim neden kardeşimi öldürdü."

Ortancıl kardeş de gider bakar ki kılıçları ellerinde dünya güzeli de maske çekmiş yüzüne:

"Yiğit hoş geldin memleketimize, bir sual soracağım, bilirsen seni alacağım, bilmezsen seni öldüreceğim."

Dünya Güzeli maskeyi yüzünden çıkarınca oğlan bakar ki ayın ondördü gibi bir kız, beni alır diye güvenir, der ki:

"Sualim sor."

"Gül Sinana ne yaptı ki Sinan Gülü incitti?"

Şaşırır kalır, dalar düşünür. Cevap veremez. Dünya güzeli cellatlara emir verir."

"Bunun boynunu vurun."

Padişahın küçük oğlu evde merak eder, kendi kendine der ki:

"Bende nefis olsa benim iki kardeşim gitti gelmedi ben evde böyle oturmam, gidip kardeşlerimi ariyayım."

Kılıcını kalkanını kuşanır yoluna revan olur. Epeyce yol gittikten sonra bakar bir ihtiyar kadın yolun kenarında iğ eğiliyor, oğlanı görünce koşar yolun üzerine:

"Ay aman oğlum, bu yoldan gitme, senden evvel bu yoldan iki yiğit geldi geçti, hemen hemen güzellikte sana benziyorlardı, gittiler gelmediler, Dünya Güzeli herhalde onları da öldürdü."

"Ben kardeşlerimin kanım arayacağım."

Kadını dinlemez yolu geçer, gider. Gider bakar gene orada aynı şekilde toplantı, selam verir, durur. Dünya Güzeli maskesini çıkarır, oğlan görür görmez kardeşlerinin kanını unutur. Dünya Güzeli der ki:

"Sana bir sual soracağım, cevap verirsen seni alırım, eğer veremezsen boynunu vururum."

"Gül Sinana ne etti ki Sinan Gülü incitti?"

O da dala düşünür, cevap veremez, onlar boynunu vurmağa hazırlanırlarken küçük oğlan kaçıyor, cellatlar arkasına düşüyorlarsa da tutamıyorlar. Bu oğlan tenha bir yazıda bir ağacın altına oturuyor, kardeşlerimi öldürdü ben canımı zor kurtardım diye düşünüyor ağlıyor, oraya bir pir ihtiyar geliyor, diyor ki: "Selâmün aleyküm, padişah oğlu niye öyle melulsun?" "Baba derdim büyüktür, Dünya Güzeli benim iki kardeşimi öldürdü, ben de canımı zor kurtardım."

Hikayeyi ihtiyara anlatır, o da der ki:

"Oğlum sana bir insanlık yapayım, sana bir at bir kılıç vereyim, sen git filan memlekette, bir âlim vardır, onun ismi Sinandır, bunu ancak ondan öğrenebilirsin. Yalnız sana nasihatim var, kimse gidip o memlekete dahil olamıyor, çünkü o memleketin önünde bir dağ var, daima açılır, örtülür. O

dağın arasından yol geçer başka yol yoktur. Dağın arasından geçerken atı çok hızlı sür dağın arasında kalma. Bu macunu da al, atına bundan yumurta kadar yedir, kendin de badem kadar yersin, başka yemek istemez, öyle gidersiniz."

İhtiyar dedenin elini öpüyor, himmetin benimle olsun diye yola çıkıyor. Epeyce yol gidiyor, o memlekete yaklaşıyor, bakıyor ki dağ bir kere açılıyor, yol oluyor, bir kere örtülüyor. Orada at dile geliyor:

"Ey padişah oğlu, bu dağın arasından geçerken üzengilere öyle vuracaksın ki kaburgalarım birbirine geçecek canım acıyacak, hızla geçeyim ki dağın arasında kalmayalım."

O macuna benzer yemden biraz kendi yiyor, biraz da ata yediriyor atın kolanını sıkı çekiyor, biniyor üzerine dağ açılıyor, ya Allah deyip dağın arasından şimşek gibi geçiyor. Bakıyor ki önü yeşillik güzel bir ova, bir çevirmenin içinde bir konak, at diyor ki:-

"Üzerimden in, ben buralarda otlayıyım, sen çevirmeden içeri gir, aman acele etme üç gün misafir ol, sonra Sinan'a sualinin cevabını sor."

Attan iniyor, demir kapıdan içeri giriyor bakıyor ki başında sarık bir hoca, önünde bir Kuranı Kerim, oturmuş okuyor, çocuk diyor ki:

"Esselâmün aleyküm."

Hoca Kutanı kapatıyor:

"Aleyküm selam ey insanoğlu, nasıl oldu da sen bu dağı geçtin geldin?"

"Allah yardım etti geldim."

"Peki hoş geldin sefa geldin, üç gün misafirim ol, yüzünden belli sen iyi bir yerin evladısın."

Üç gün misafir oluyor, üç günden sonra diyor ki:

"Benîm bir derdim var, sana anlatacağım sen de bana cevabını ver."

"Buyur söyle derdini."

"Hocam bizim o taraflarda bir Dünya Güzeli var, iki kardeşimi öldürdü, ben de canımı zor kurtardım, Bir sual soruyor cevabını veremiyeni öldürüyor."

"Sual nedir?"

"Gül Sinan'a ne etti ki, Sinan Gülü incitti?"

"Oğlum, bu sualin cevabını sana söyliyeceğim ama ya canına kıyacaksın ya da temelli burada benim yanımda kalacaksın."

"Cevabını söyle beni öldür."

"Gül benim karımdı, o Dünya Güzelinin de bacısıydı. Ben onu aldım. Kıymıyordum ki gül atıp diken batmasın. Böyle iken kırk cariye kendisine hizmetçi tutmuştum. Kırk tane de atım vardı. Bir seğmen tutmuştum, devamlı atlara sahip oluyordu, ben bir gün sabah namazını kıldım, gittim ki seğmen atların eğerlerini üzerlerinden yeni alıyor. Ben kendisine darıldım: "Şimdiye kadar sen bu atların eğerlerini niye kaldırmadın da şimdi kaldırıyorsun?" O da dedi ki: "Kıymetli efendim sen yarın gel gece, burada saklan gözle." Yarı geceden sonra gittim saklandım, baktım ki Gül kırk cariyesiyle beraber gelip seğmene dedi ki: "Atları eğerle." Oda eğerledi, en kıymetli atıma Gül bindi, öbür atlara da kırk cariye bindi, gittiler. Ben de arkalarından takip ettim. Gittiler bir dağın gözünden kırk tane harami çıktı, cariyeleri alarak içeri gittiler. Gülü de haramilerin başı alarak karşıladı, içeri girdiler. Ben dönüp eve geldim, onlarda sabaha bir saat kala bir şey olmamış gibi gelip yatağa girdiler. Sabah oldu, cellatlara emrettim, kırk cariyeyle beraber Gül'ün de boynunu vurduttum. Şimdiye kadar da benim sırrımı kimse bilmiyordu, kusura bakma oğlum, boynunu vuracağım ki sırrım ifşa olmasın."

"Peki efendim, canım sana feda olsun, bana biraz müsaade ver ki abdest alayım, iki rekat namaz kılayım. Ondan sonra boynumu vurursun."

"Çevirmenin içerisinde bir havuz varmış, orada abdest alayım diye dışarı çıkmış, bakmış at çevirmenin altında bekliyor, duvarın üzerinden atlıyarak tam atın üzerine oturmuş, at şimşek gibi uçmuş, at dile gelmiş:

"Sırrı ifşa olduğu için Sinan senden önce intihar etti."

Yola devam etmişler, gene o dağın arasından geçerek, doğru Dünya Güzelinin yanına gelmişler, dünya güzeli demiş:

"Yiğit, geldin ama sualime cevap verebilecek misin?"

"Sualim sor?"

"Gül Sinan'a ne yaptı ki Sinan Gülü incitti?"

"Gül senin bacındır, Sinan'ında karışıdır, Sinanın namusuna hiyanetlik etti, Sinan da onu öldürttü."

"Doğru cevap verdin, seni alacağım."

"Ben padişah oğluyum, seni memleketime götüreceğim."

Hazırlıklarını tamamlıyorlar Dünya Güzeli de atma biniyor epeyce yol gittikten sonra çocuk diyor ki:

"Sen iki kardeşimi öldürdün, kaçmasaydım beni de öldürecektin, hem de Gülün bacısısın, alçak kadın."

Kılıcını çekip Dünya Güzelinin boynunu vuruyor, kendi kendine yolu tutup babasının memleketine kavuşuyor, yiyip içip muradına geçiyor.

Anlatan: Hüseyin Sever

70
DÜNYA GÜZELİ

Varmış, yokmuş Allah'tan gayri kimse yokmuş. Bir padişahla bir lalası varmış. O padişahın da lalasının da evlâtları yokmuş. Kalkmışlar ikisi seyahate çıkmışlar. Neyse seyahat ederler, Cenabı Allah bunların ikisine de birer oğlan evlât veriyor. Bunlar hocalar tutarlar, evlâtlarını mekteplerde okuturlar. Bu çocuklar hemen hemen on iki yaşlarına girerler. Padişah bir gün lalasına der ki:

"Lalam, çocukları götür, hazineyi gezdir, görsünler."

Lala çocukları hazineye götürüyor, orada bir dolap varmış, Padişahın oğlu lala görmeden dolabı açıyor, içinden dünya güzelinin resmini alıp koynuna koyuyor. Bunlar gene hocada okuyorlar, bu padişahın oğlu gün be gün sararıyor. Bir padişah bakıyor, oğlu gittikçe eriyor, soruyor:

"Bu çocuk neden böyle sapsarı oldu?"

"Valla ne bileyim padişahım, işte böyle oldu."

Padişah hazineye gidip bakıyor, dünya güzelinin resmi orada yok. Çocuğu çağırıyor, diyor ki:

"Bak evlâdım, ben koca bir padişahtım bu kız için o kadar asker telef ettim, alamadım. Zorla resmini alabildim. Bu kız sihirlidir. Kalesi insan başından yapılmıştır, tamamlanması için bir tek baş eksitmiş."

"Babacığım hakkınızı helâl edin, ben gideceğim."

Padişah her ne kadar yapma etme dediyse de lâf dinletemedi, çocuk gidecek o zaman lalanın oğlu da diyor ki:

"Ben kardeşimden ayrılmayacağım, ben de beraber gideceğim, o nerede ö-lürse ben de orada kalacağım."

Padişahın karısı oğluna beşibirlik dizili bir pamuklu diker. Lalanın karısı da oğluna altın dizili bir pamuklu diker. Başlan dara geldiği zaman bu altınları söfcüp sarfetsinler diye.

Bunlar sabahtan kalkar giyinirler, her birine birer terki altın verirler. Babalarıyla analarıyla helâllaşırlar. Bunlar yola revan olurlar. Bura derken şura derken Malatya gibi bir yerde bir otele yerleşirler. Gezerler tezerler, gelip yatarlar. Sabah olur, kalkarlar, yola revan olurlar. Padişahın oğlu bakar bir beşibirlik pamukladan sökülmüş. Bunu arkadaşıma söylesem mi söylemesem mi diye düşünür, sonunda söylemez. Bunlar biraz daha giderler. Adana gibi bir yere gelirler. Orada da bir otele yerleşirler. Giderler, gezerler tezerler, akşam gelir yatarlar. Sabah kalkınca padişahın oğlu bakar bir beşibirlik daha yok. Kalktılar yola revan oldular, yolda padişahın oğlu der ki:

"Lalamın oğlu, siftah gece Malatya da otelde yattık, benimle senden başka kimse yoktu, benim pamukludan bir beşibirlik sökülmüş, ben sana söylemedim, belki sana ağır gelir diye."

"Estağfurullah padişah oğlu, senin ki benim, benim ki senin. Eğer sende beşibirlik varsa bende de altın var. Bir terki altın sende, bir terk' atın bende. İkimiz de beraberiz."

"Ama iki beşibirlik eksik."

"Peki padişah oğlu, düşünelim bunu."

Yola revan olurlar, söz temsili İstanbul gibi bir yere geldiler. Hayvanlarını bıraktılar, otele girdiler, odanın anahtarlarını aldılar. Bunlar gezdiler tozdular, lalanın oğlu, padişahın oğluna der ki:

"Biraz tuz alalım."

"Peki."

Tuz aldılar, otele geldiler, lalanın oğlu dedi ki:

"Padişah oğlu, parmağını yar, bu tuzu bas. Etrafını dinle, uyuma bekle, bunda bir hikmet var. Anla bakalım beşibiriklerini kim alıyor."

Padişahın oğlu çifte parmağını yardı, tuzu bastı. Bekledi, parmağı sancı yaptı, hemen hemen sancı kesilirken, baktı, pamukludan bir pıtırtı geliyor. Elini attı bir sıçan, sıçanı tuttu. Sıçan dile geldi:

"Padişah oğlu, bana dokunma, ben senin yardımcımın."

Padişan oğlu sıçanı geri koynuna koyup yattı. Sabah kalktılar, çaylannı içip yola revan oldular. Padişah oğlu, lalanın oğluna meseleyi naklediyor, o da diyor ki:

"Ben sana söylemedim mi padişah oğlu, bunda bir iş var."

Yola revan olurlar. Dünya Güzelinin memleketine vardılar. Bir hana yerleştiler. Sonra kralın sarayının önüne gittiler, baktılar orada bir altın sandalya bir de gümüş sandalya var. Padişahın oğlu gitti altın sandalyaya oturdu. Oradakiler dediler ki:

"Delikanlı gençliğine yazık, orada oturma, kellen gider."

"Gitsin."

"Gittiler krala haber verdiler, dediler ki:

"Böyle böyle bir delikanlı gelmiş."

Kral, padişahın oğlunu çağırttı, dedi ki:

"Oğlum gençliğine yazık, kalenin tamamlanmasına bir kafa gerek, sana üç gece mühlet, üç gecede kızımı söylettin, kızımı aldın, söyletmedin kellen gitti."

Akşam oldu, sıçan, padişahın oğluna dedi ki: "Sarayın kapısı açılıp kızın yanına girince, beni koynundan çıkart, içeri koy ver."

Padişah oğlu, saraya girince sıçanı koyuverdi, sıçan gitti halının altına girdi Seccade dedi ki:

"Buyur buyur padişah oğlu, bu kız sekiz yorganın altında yatıyor, bir şehzade geldi diye yerinden doğrulmuyor, gel otur."

Bu kız şaşırdı, ben kaç senedir burada yatıyorum bu halılar, kilimler hiç benimle böyle konuşmadılar, bu oğlanla nasıl konuşuyorlar diye merak etti. Padişah oğlu oturdu, halının altından sıçan dedi ki:

"Padişah oğlu, bu gece değirmendeymiş gibi bir masal söyle de vakit geçsin."

"Hay hay. Bir zamanın birinde, üç arkadaş yola revan oldular gittiler bir ormanda gecelediler. Arkadaşlarından biri, "arkadaşlar, burası ormandır, ne olur ne olmaz, her birimiz birer saat nöbet bekliyelim," dedi. İkisi yattı, marangoz beklemeğe başladı. Uykusu kaçsın diye bir tahta buldu. bıçkısını aldı, tahtayı oydu bir insan yaptı. Baktı saati tamam, terzi olan arkadaşının kaldırdı. kendisi yattı. Terzi baktı orada bir insan gördü. Gitti elledi, marangoz tahtadan bir insan yapmış. Bu terzinin de yanında makinasıyla bir top da kumaşı varmış. Terzi de buna bir kat elbise dikip giydirdi. Saatine baktı, saati tamam, hocayı kaldırdı, kendisi yattı. Hoca baktı, orada bir insan duruyor, bu nedir diye yanına gitti, baktı tahtadan bir insan yapmışlar, üzerine de bir elbise giydirmişler. Bunların marifeti buymuş, diyor. Arkadaşlarını kaldırıp dedi ki:

"Arkadaşlar gelin, abdest alalım, iki rekat namaz kılalım. Cenabı Allah'a dua edelim. Bu adama ruh versin."

Bunlar da kabul ettiler, kalktılar gittiler, çeşmede abdest aldılar, iki rekat namaz kıldılar. Hoca dua etti, bunlarda amin dediler. Cenabı Allah bu insana ruh verdi. Marifet kimde?"

"Halı"

"Marangozda"

"Padişah oğlu"

"Terzide."

Bunlar ikisi yarım saat birbirleriyle kavga ettiler. Bu kız da başını kaldırdı, dedi ki:

"Ey akılsızlar, marifet hocada, marangoz tahtadan bir insan yaptı, terzi de buna bir elbise dikti giydirdi. Hoca kalktı Cenabı Allaha yalvardı, namaz kıldırdı dua etti. Cenabı Allah da onun duasını kabul etti, can verdi. Marifet hocanın."

Bunları söyledi gene yorganın altına girdi. Sabah oldu, Padişah oğlu sıçanı koynuna koydu. çıktı gitti. Sabahleyin kız da kalktı ne kadar halı kilim varsa testi doğradı attı, sıçan da padişah oğluna der ki:

"Padişah oğlu, halı kilim hepsi gitti, girer girmez beni koyver ben şamdanın altına girerim.

Neyse gece oluyor, içeriye üç tane de nöbetçi koyuyorlar, kız konuşursa krala haber verecekler. Padişah oğlu içeri girince sıçanı gene koynundan çıkardı bıraktı, sıçan gitti şamdanın altına girdi, dedi ki:

"Buyur buyur padişah oğlu, bu kaba kız yorganı başına çekmiş, yerinden kalkmıyor, padişah oğlu gelmiş misafir diye."

Kız baktı bu sefer de şamdan konuşuyor ama ses çıkarmadı. Şamdan dedi ki:

"Otur otur, bu gecede bir beri yazıda gibi bir masal söyle de vakit geçsin."

Padişah oğlu başladı anlatmağa:

"Zamanında bir emmi oğluyla bir emmi kızı varmış. Emmi oğlu fakirmiş, Emmi oğlu zenginmiş bunların birbirlerinde gönülleri varmış. Fakat kızın babası, oğlan fakir diye kızını oğlana vermiyormuş. Bu kız da bir derde tutulmuş. Oğlan da ekmeğini beline bağlamış, gideyim de gözüm görmesin diye. Yola çıkmış epeyce gitmiş, yolda iki arkadaş bulmuş. Bunlar birbirlerine dertlerini anlatmışlar bu arkadaşlarından biri remilciymiş. Remil atıp bakmış bu çocuğun emmi kızı sağ mı ölü mü diye, demiş ki:

"Valla can veriyor, bir berber olsa da şah damarından kan alsa kurtulurdu, yarım saatlik ömrü kalmış."

Bu çocuk berbermiş, öbürü de adımcıymış. Bu çocuğu sırtlamış, üç aylık yolu, üç adımda almış. Kıza kavuşmuşlar. O adımcı arkadaş demiş ki:

"Babacağız, Allah'ın emriyle bu kızı bu çocuğa ver, bu kızı kurtaralım,"

Adamın da darı dünyada bir tek evlâdı varmış, bakmış etrafdakiler de çok ısrar ediyorlar, demiş ki:

"Peki verdim.",

Oğlan usturayı almış, kızın şah damarından kan almış. Kız gözünü açmış, demiş ki :

"Lâilâhe illallah muhammeden resuallah, anne baba nasılsınız?"

Nişanlısı görmüş, daha çok sevinmiş, Allatan emriyle bunları evlendirmişler Marifet kimdedir?"

Şamdan, marifet berberdedir, padişah oğlu remilcidedir, der. Bunlar bir saat kavga ederler, nöbetçiler de kapıdan dinlerler. Kız dayanamaz başım kaldırır der ki:

"Siz de hiç akıl yok. İş adımcıdadır, adımcı olmasaydı, o kız ölmüştü Aduncı kurtardı kızı."

Kız böyle söyledi, hemen yattı yerine. Krala haber verdiler, kızın konuştu diye. Oğlanın bir gecesi kaldı. Kız sabahtan kalktı, şamdanı parça parça etti, pencereden attı. Şamdana: "Ben kaç senedir burada yatıyorum, benimle konuşmadın da onunla konuştun." dedi. Sıçan: "Padişah oğluna dedi ki:

"Padişah oğlu, şamdanlar da gitti, bu gece için iki üç deste mum al."

Padişah oğlu, saraya giderken iki üç deste mum aldı, içeriye girince sıçanı gene bıraktı. Bu sefer sıçan gitti, tahtanın arasına girdi. Dedi ki:

"Buyur buyur Şehzadem, sekiz yorganı üzerine çekmiş, yerinden doğrulmuyor. Ölmüş beygirler gibi yatıyor. Şehzade gelmiş diye yerinden kalkmıyor. Mumları yak, sanki bu gece değirmendeyiz gibi bir masal anlat vakit geçsin."

Nöbetçiler gene kapıda bekliyorlar, şehzade anlatmağa başladı:

"Zamanında bir zengin ağanın kızı bir çobanın oğluna gönül vermiş. Koca ağa, çobanın oğluna kızını vermemiş. Bir gün bu kızın anasıyla babası evde yokken bu çobanın oğlu gelmiş, kıza demiş ki:

"Yerin altında, bir ev yaptım, üç senelik yiyeceğini suyunu koydum. Ben diyarı gurbete gideceğim, üç sene çalışıp geleceğim. O zaman Allahın emriyle seni tekrar isteyeceğim. Verdi verdi, vermezse bir şey düşünürüz."

Kız kabul etmiş, oğlan da kızı alıp hazırladığı yere götürmüş. Kendisi de ekmeği beline bağlamış, yola çıkmış. Bu kızın anası babası gelmişler, bakmışlar kız yok. Çoban mı kaçırdı diye kızın babası atına binmiş gitmiş, bakmış oğlan yalnız gidiyor. Bir şey demeden geri dönmüş. Oğlan diyarı gurbette üç sene kalmış, bu kızcağızın da üç seneden beri bir ay sonra yiyeceği kurtulmuş. Kız evinin penceresinden bakmış, kasabın oğlu eline bir parça et almış gidiyor, kız seslenmiş:

"Kasapoğlu, kasapoğlu."

Oğlan bu ses nereden geldi diye bakmış ama kimseyi görememiş, daha adımını atar atmaz, kız gene seslenmiş:

"Kasapoğlu, kasapoğlu."

Oğlan, bu ses nereden geldi diye bakmış ama bir şey görememiş. Adımını atar atmaz gene ses gelmiş. Kulağını yere dayamış, deliği bulmuş. Kız demiş ki:

"Nişanlım diyarı gurbete gitti, benim yiyeceğim bitti, beni burada besle."

"Peki ama bana vaat edeceksin eli kınalı, yüzü duvaklı gerdeğe girdiğin zaman gelip bana bir öpüş verip gideceksin. Ben de seni nişanlın gelinceye kadar besliyeyim."

"Hay hay."

Bu kasap oğlu, bu kızı bir ay beslemiş. Kızın nişanlısı bir ay sonra geldiğinde ağanın da hanımının da öldüklerini öğrenmiş. Kızı yer altından çıkartmış, hocayı çağırtmış. Allahın emriyle bunların nikâhları kıyılmış. Gerdeğe girmişler, kız demiş ki:

'"Sen bana elini vurmayacaksın."

"Niçin?"

'"Kasabın oğlu beni bir ay besledi, ben ona borçluyum. Ona söz verdim, eli kınalı, yüzü duvaklı ona bir öpüş verip geleceğim."

Nişanlısı da bu sözü kabul etmiş, kız kalkmış gitmiş. O gece de kasapgil bir çerik et almışlar, kızartmışlar önlerine almışlar. Kapı döğülünce, kasap: "Kadın, git bak, bu kaburgada kimin kısmeti var?" demiş. Kadın kapıyı açmış ki.eli kınalı, yüzü duvaklı bir gelin içeri girmiş. Anası babası oğlana bakmışlar sormuşlar:

"Bu nedir?"

"Baba, hali keyfiyet böyle böyle."

Kız da demiş ki:

"Nişanlım, geldi, ben de eli kınalı, yüzü duvaklı öpüş vermeğe geldim" Oğlanın anasıyla babası da:

"Kızım sen sözünde durdun buraya geldin, o artık senin kardeşindir."

Eti de sarmışlar, bu kıza vermişler. Kızı da alıp evinin kapısına götürüp bırakmışlar. Nişanlısı da içeride uyumuş, kapıyı açmamış. Gel gelelim o köye de kırk tane eşkiya gelmiş. Eşkıya başı köyün alt tarafında durmuş, otuz dokuz tanesi köye girmişler, gelip kapının önünde bu kızı görünce alıp eşkiya başının yanına götürmüşler. Eşkiya başı kızmış, kılıcını çekmiş, sormuş:

"Bu nedir?"

"Valla köyün içine gittik, bu gelin elinde bohçayla kapının önünde duru-ordu, Biz de aldık getirdik."

"Kızım bu ne biçim iştir?"

"Hali keyfiyet böyle böyle."

"Otuz dokuzunuzun da boynunu uçururum, bunu sapasağlam evine götüreceksiniz. Bir şey olursa otuz dokuzunuzun da başı gidecek."

"Bunlar götürdüler, kızı teslim ettiler. Marifet kimdedir?"

Nöbetçiler, kapıda bekliyorlar, bunlar gene birbirlerine giriyorlar marifet telaydı yok ötesindeydi, diye. Kız kalktı dedi ki:

"Hey akılsızlar, marifet eşkiya başında, vicdanlı adamdı da kızı nişanlısına teslim etti."

Krala haber verdiler, davullar çalındı, düğünler yapıldı, bunlar kızı da alıp çıktılar. Malatya'da sıçan artık bu oğlandan ayrılacak, meğer sıçan da periydi. Cenabı Allah onu bı.-çocuğa yardımcı diye göndermiş. Sıçan demiş ki:

"Ben bir sofra kuracağım, bir yemeğimi yiyin öyle geçin gidin."

Padişah oğluyla lalanın oğlu:

"Hay hay."

Dünya Güzeli:

"Kala kala sıçanın yemeğine mi kaldım. Ben yemem."

Padişah oğluyla lalanın oğlu oturup sıçanın yemeğini yediler. Sıçan padişahın ma dedi ki:

"Bak benim yemeğimi yemedi. benim sana bu kadar iyiliğim dokundu, bende bunun acısını çıkartırım."

Padişah oğlu babasına bir telgraf çekti; baba, kaz damını boşalttır, bir et parçası koydur, Dünya Güzelini oraya koyacağım, dedi. Kaz damını boşattığı bir eski çul koydular. Bunlar geldiler, kaz damına yerleştiler. Orada bir mücktet sıkıntı içinde yaşadılar. Bir gün padişahın oğlu. Dünya Güzeline dedi

"Padişahın oğlu evlenecekmiş, inci mercan dizilecekmiş, sen de git, yardım et. Bir inci bir de mercan al dilinin altına sakla, satar bir ihtiyacımızı görürüz.

Sabahtan Dünya Güzeli saraya gitti, oturdu inci mercan dizdi, birer tane de alıp dilinin altına koydu. Padişahın karısı, bu inci mercan eksik diye her tarafı arıyor, bu kızı dilinin altına bakıyor. inci ile mercanı orada görünce Dünya Güzelinin yüzüne tükürüyor. Ertesi gün padişahın oğlu, dünya güzeline dedi ki:

"Geline elbise dikilecekmiş, gelin de aynı senin boyundaymış, sen de git yardım et. Hem de biraz kumaş çal."

Dünya Güzeli gene gider, elbiseler biçilir dikilir, her şey tamam olur. Bakarlar bir parça eksik, ararlar gene Dünya Güzelinin üzerinde bulurlar yüzüne tükürürler. Ertesi gün Dünya Güzeline padişahın oğlu derki:

"Bu gün de beşi birlik dizilecekmiş, git yardım et. Bir tane de saçının arasına sakla."

Dünya Güzeli gene kocasının dediğini yapar, ararlar saçının arasında beşibirliği bulurlar. Yüzüne tükürürler.

Dördüncü günü hamama giderler, düğünler tutulmuş, davullar çalınıyor. Hamamdan çıkınca bütün hazırladıklarını dünya güzeline giydiriyorlar, inci mercan beşi birlikler hep dünya güzeline takılır. Saraya giderler, orada Allah'ın emri yeniden nikâh kıyarlar. Yedi içti muradına geçti.

71
TİLKİ

Zamanın birinde bir değirmancı varmış. Bir gün eve getmiş ekmek yoh. iki gün voh, üç gün yoh. Bahar ki bir tilki pencereden girdi herifin yemeğini yedi. Çıhacah sırada değirmenci yabaladı.

"Ben seni öldürecem"

"Gel kardaş olah"

"Yav sen bir tilkisin nasıl kardaş olah?"

"Sen büyük kardaş ol ben küçük kardaş"

Değirmancı oldu büyük kardaş, tilki oldu küçük kardaş. Bir gün, bele gezer iken tilki der:

"Yav ikimizde bekârıh ben seni everem. Bir garı getireh bize yemeh memeh bişire."

Değirmancı der:

"Ya benim aklım keser ama gülmem geler aklım kesmer. Nasıl beni everecehsin?"

"Yav sen karışma"

"Ele mi?"

"He"

Degirmancıya der:

"Ben kalhıp gidecem. Bir hafta içinde geldim geldim, gelmedim bil ki köpekler beni boğmuş."

"Tamam"

Kalhar bura benim, şura senin. Diyelim ki İstunbul'a gider. Padişah"m evine gider. Padişahın tek bir kızı var. Kıza giden adam da bir altın iskemle var, o iskemlede oturacah padişahın dairesinde.

"Selamın aleyküm padişam"

"Aleyküm selam tilkim, hoş geldin. Ora senin yerin değil tilkim"

"Bana bah padişam buraya gelen elbet bir işe gelmiş."

"Buyur söyle"

"Padişam ben Allah'ın emriyle, peygamberin kalbiyle gelmişim senin kızın kardeşime isteyecem."

"Allah Allah. Peki tilkim size kim derler?"

"Bize San Çizmeli Memet Ağa derler işitmişsin ?"

"Valla işitmişim bu lağamı ama kimdür bilmerim."

"Peki tilkim ne dersin?"

"İşte kızını istim"

"Peki o zaman damat, damat da değirmencidir ya, gelsin görem?'

"Padişam yedi gün içinde burdayıh"

Benim tilkim bu yanı hoplar, o yanı hoplar neyse yedi gün içinde degirmana gelir, der:

"Kardaş"
"Nedir?"
"Ben padişanın kızını istemişim?"
Degirmancı güler.
"Gülme, ben söz vermişim"
"Eee ne olacah ?"
"Padişah seni ister"
Eee, degirmancının üstü hep unlu. hırçik. pirçik neyse
"Yav ben bu elbise ile padişahın önüne nasıl ciharım"
"Sen karışma"
Giderler bir nehrin kenarına, Degirmancıya der :
"Kardaş senin üstün müstün, ayakkabın neyin varsa hepi ver sudan gitsin sudan aşağı ver"
Vallâ bu degirmana üstü başı, şapkası neyi varsa hepsini sudan aşağı verir. Benim tilkim geçer gider, der:
"Sen de bu nehrin kenarında dur"
Az gider, çoh gider, padişahın sarayına gider
"Selamınaleyküm"
"Aleykümselam tilkim netdin"
"Yav padişam heç sorma"
"Ne oldu geçmiş olsun"
"Ya senin enişten sudan gidecekti boğulacaktı, yalnız çıharduh. Elbisesi bir tene kalmadı"
"Ele mi'?"
"Harem tarafına bildirir, der :"
"Kızım ele bir elbise biçtir ki damat giyacah"
Hemen beş dakikanın içinde bir elbise biçtirir tilkim alır gider. Degirmancı giyer.
Tilki der:
"Kardaş, sen padisanın yanında üstüne bahasın. Bah sana söylim"
"Tamam"
"İkinci yemeh yenildiği zaman olmıya yiyesin. En evvel benle padışayı çağıracahsın."
"Tamam"
Neyse uzatmayalım. Bunlar gettiler. Padişanın yanına. Padişah yuharda otirer tabiî, bunlarda aşağıda oturer.
"Padişah bir göz geçirer ki degirmancı üstüne bahar"
"Niye"
"O sudan gettiği elbise varya hemin bu üçte biri gelmer"
"Ele mi?"
"He"
Padişah, der:
"Kızım ele bir elbise biçtir ki hemin göz görmemiş"
Degimancı onu ater.
Üç dört gün oler tabiî padişanın evinde kalerler. Tilki der :
"Padişam"
"Buyur tilkim"
"Senin ekmeğin kurtulmaz, bizim partimiz yırtılmaz."
"Eee ne olacak tilkim"
"Biz koyun sahibiyuh. deve sahibiyuh. davar sahibiyuh. Bizlere kim derler? Seri Çizmeli Memet Ağa derler. Davarımız hepi yaylada."
"E ne olacah"
"Bize müsade ver"
"Tamam tilkim"
Sabah olur. Padişah ekmeğini, çayını, Allah ne nasib ettiyse hepsini degirmancının çantasına doldurur. Bi de bir çadır verir.
Ha babam, de babam çekip giderler. Biraz şehri çıktıktan sonra bele bir düz yerde der ki :

"Kardaş hele ben bir gidem hele baham ne var ne yok? Develerimiz mi var, ulak davarlarımız mı var bir baham."

"Tamam get"

Zaten her degirmanıcının yanında kalkar. Bura benim şura senin. Gelir ki bir yere ulak davarla çoban.

"Selamın Aleyküm"

"Aleyküm selam"

"Bu davar kimindir?"

"Falan adamındır"

"Bah benle bi adam, bi kadın burda geçerken diyecem bu davar kimindir? Sende Sarı Çizmeli Memet Ağa'nın"

Daha ileri gider deve sürüsü. Onu da tembeler, daha ileri gider mesela sığır sürüsü onuda tembeler gelür.

Az gider çoh gider. Bir gece bir muğaraya girer üff devlerin muğarasıdır. Devler içeri girer. Orada kılınç asılı yazılmış "Karamanoğlu Kara Mustafa, çalmada atmış, vurmada getmiş"

Tabiî içeri girer girmez tilki kalher ayağa yalvarer.

"Sen bizim büyük kardaşımız, biz senin küçük kardaşın"

Tilki der:

"Yav budur seferberlik ilan olmuş devleri kırerler haberiniz, yon mu?"

"Vallâ mı"

"Valla"

"Ne yapacağı"

Çıher dışarı odunları topler, iki teneke de kaz getirer, devleri koyer, yaher, gider içeri ki kırh tene anahtar var. Cevahir mi dersin elmas mı dersin?

"Tamam yerini bulduh" der.

Sabah gelir kardaşını alır yola düşer. Yolda çobana sorar :

"Çoban bu sürü kimin?"

"Sarı Çizmeli Memet Ağa'nın."

"Bu develer kimin"

"Sarı Çizmeli Memet Ağa'nın"

Padişanın kızının koltuhları şişer, der :

"Babam kimdir? Bu daha zengin"

Neyse gelirler, yatarlar, sabah olur, kalkarlar.

Tilki der :

"Kardaş bu bizim gelinimizdir hele anahtarları vereh kapıları açsın"

Kapıları açarlar ki bir muğaranın içinde halılar, kilimler. Padişanın kızı der:

"Benim babam kaça gider? Bu bu kadar bu kadar zengindir."

Neyse lafı uzatmayah. Bir kaç gün bele kalır. Değirmancı degirmancılığı bırahtı tabiî. Tilki der:

"Ben bu adama bu kadar eyilih ettim. Kendimi bi hastalığa verem hele baham bu ey iliğimin altından çıher mi? Çıhmer mi?"

Bir gün benim değirmencim ava giderken, benim tilkim yater. Çoh af buyur altına da pisler. Degirmancı gelir o yandan bir tekme vurur.

"Ulan kalh, pis!"

Tilki bagırer :

"Ulan degirmancı"

Padişahın kızı işiter der :

"Vay baba demeh beni degirmancıya vermişsiz he!"

Yuharıdan aşağı iner bura benim şura senin. Degirmancı bu sefer tilkiye yalvarer

"Kardaş etme eyleme. Elin ayağın öpem"

"Yoooh"

"Ben seni everem, padişanın kızını getirem, bugün de hasta olam sen hana tekme sallıyasın."

"Kardaş yedi sülaleme tövbe"

"Peki"

Tilkim kuyruğunu kaldırer. Ha babam de babam kız daha nehiri geçecek kavuşer kıza der :

"Terbiyesiz dön"

"Yoooh sen beni degirmancıya vermişsin."

"Degirmancı demişssem sana ne. Her bir adamın bir lağamı var. Haso ise Hüsen derler, Hüsen ise Haso derler. Senin kocanın lağımı da değirmancı."

Dönderir getirir evine. Az gider çoh gider. Bir gün tilkim gene hastalanır.

Degirmancı gelir der:

"Kiz karı senin gözün çıha. Kardaşım hastalanmış niye almersen içeri."

Bilir da! bir kurnazlık düşüner. Neyse tilkiyi içeri alerler, üstünü basını yıherler. Sabah kalherler ki tilki kupkuru olmuş, ölmüş.

72
KADER MASALI

Varmış, yohmuş Allah'ın kulu çoh çohmiş. Padişahın birisi varmış. Padişahın bi de lelesi varmış. Bir gün bu padişahla lele gezmeye çıherler. Denizin kenarına inerler, baherler orda pirufan elinde bi kalem bi kağıt yazer. yazer ater suya lele sorar, der :

"Pirufan nedir yazesin"

"Kader yazerim kader."

"Benim kızımın kaderini kime yazdın?"

"Falan yerde bi nahırcının oğluna."

"Ben bi padişa olam. Nasıl kızımı nahırcıya verem."

"Ben yazmışım."

Bu çocuh dünyaya geler. Padişah gönderer bu nahırcının oğlunu alerler ellerine, alerler gelerler bi köyün üst tarafından geçerken bi muğaradan aşağı aterler. Allah tarafından çocuğa bi şey olmer. O kövde de çoban varmış . Bi dul karı varmış . O karının da tek bi davarı varmış. Bu koyunu her gün davardan ayrıler. Gider o çocuğu emzirer. Karı davacı olur, der :

"Çoban. Ben bi dul karıyım benim bu koyunumu niye her gün sağersin. Bana yazığın gelmer mi?"

Çoban der :

"Ben senin koyununu sağmim"

Bir gün köyden gelerken çoban bu koynu takib eder. Bahar ki, koyun duvardan ayrıldı. Gider muğaraya doğru. Çoban arha sıra gider orda bi çıplah çocuğ. Çocuh ağzını açmış şıpır şıpır çocuğun ağzına süt damler. Çoban bunu çıhına sarer getirer.

Karıya der ki :

"İşde anam şimdiye kadar senin sütünü aha bu çocuh emimiş"

Çocuğu ona verer. Dul karının yanında bu çocuh bi zaman kaler padişah bu lelesine bir remil arttırer der :

"Hele lele bi remil attır benim kızımın kaderi nerde?"

"Vallâ padişam nahırcının oğlu ölmemiş. Senin kızının kaderi gene nahırcının oğlunda. Nahırcının oğlu da falan yerde falan dul kadının yanında."

Padişah gene iki adam gönderer nahırcının oğlunu alerler. Köyün başından seçerken aterler değirmenin oluğuna. Değirmenci baher su ahmer gider bahar bi çocuh. Çocuğun başı şeden çıhmış. Ayah mayağı gövdesi kalmış suyun içinde, oluğu tıhamış su geçmer. Çocuğu çıharer. Çocuh ölmemiş. Çocuh bi ara da değirmencinin yanında galer. Padişah bir gün remil attırer. Lele der :

"Vallâ padişam çocuh ölmemiş falan yerde falan degirmancının yanında."

Padişah gene adam gönderer ordan da alerler. Esgiden bezirgâncılar varmış. Çocuğu gölürerler çeşmenin başında aserler. O yandan kervancılar çıher bunlar kaçerler kervancı başı der ki:

"Ulan hele bahun bu ağaçda bir karartı sallaner. Malsa si/e cansa bana. (liderler bahiler bi çocuh. Neyse çocuhden sorer"

"Yav senin bu halın ne kim seni bele etti. "İşde çocuh başından geçenleri anluler. Çocuh daha tamam oler. Ergin çağına geler bezirgancı der :

"Daha seni Allah'tan başka kimse elimden alamaz sen benim yanımda kalacahsın daha."

Neyse padişah bir gün yene remil attırrer.

Lele der :

"Valla senin gızının kaderi gene nahırcının oğlunda. Nahırcının oğlu ölmemiş. Falan yerde falan bezirgâncının yanında."

Bezirgancıdan da oğlanı almağ biraz zor. Padişah dünya turuna çıher gelir bezirgancıyı buler der :

"Ben falan yerin padişahıyım dünya turuna çıhmışım ben bi meklub yazmışım bu çocuh götürsün."

"Götürsün"

Mektubu çocuğa vererler. Atına biner gider ki mektubu padişahın oğluna vere. Mektupda yazar :

"Bunu sabah yetiştise sabah boynunu cellat edin, ahşam yetişdise ahşam boynunu cellal edin." Çocuh alır mektubunu gide gide sora sora padişahın memleketine varer, der ki :

"Ben yorulmuşum burda biraz yatam. Atı da bu bahçaya salam"

Bahçede padişahın bahçasıymış salmış oraya padişahın kızı da ordan baher, der:

"Yav benim babamın korhusundan sinekler bu bahçaya gelemezdi bu at kimindir."

Derhal bağırer:

"Erkek olan kimse çıhmasın ben bahçaya çıhacam"

Padişahın kızı çıher gezmeye oğlan kızı nasıl görer aşıh oler. Neyse baher ki, çilinin ucunda bir şey var. O zaman fes çit zamanı. Bahar ki babasının möhürü babasının imzası.

"Ahşam yetişdi ahşam boynunu cellat edin, sabah yetişdi sabah boynunu cellad edin." Haman o kız mektubu değiştirer. Altına babasının mührünü vurer "Ahşam yetişdi ahşam kızımı verin, sabah yetişdi sabah kızımı verin." Çitin ucuna koyer bağler gider eve. Oğlan ne zaman kalhtı mektubu götürer padişahın vekil harcının yanına baher ki:

"Sabah yetişdi sabah kızımı verin, Ahşam yetişdi ahşam kızımı verin"

Davuller çaler gırh gün gırh gece padişahın kızı aler. Kızın bi de bir çocuğu oler haber alerler ki padişah geler, karşılamaya giderler. Vekil hare çocuğu da kucağına aler gider karşılamaya.

Padişah der :

"Vekil hare o çocuh kimindir. O çocuğa kanım kaynadı hele ver sevem."

"Valla padişahım bu senin torun."

"Ula ne torunu benim torunum mu var?"

"Sen bu çocuhla mektup yollamışsın. Sabah yetişdi mi sabah buna kızımı verin, ahsam yerişdise ahşam buna kızımı verin."

"Hele o mektubu çabuh getirin bana" der.

Götürürler baher kendisin mührü kendisinin yazısı.

"Heyvah hey ben hata ettim. Çağırın çabuh." Çağererler çocuh geler.

Padişah der :

"Ben ana karşı çoh zulümkârlıh ettim. Bana hakkını helal et. Benim yerime padişah ol ben de senin vekilharcın olam."

Der:

"Yooh. aslını yitiren haramzadedir. Sen padişahsın ben de senin yanında kalacağım."

Yer içer, orda muradına geçer.

73
KINALI DİREK

Varmış yohmuş, Allah'ın kulu çoh, çohmuş. Bi ana, bi baba bi de bi padişanın oğlu varmış. Bu padişah oğlu emişi kızına nişanlı. Her gün balıh götürer, tavşan götürer, kuş götürer. Her gün bişey götürer. Bi kız da babasının evinde. Analuğunun elinden kurtulamer. Analuğ bunu istemer, sevmer. Babası bi direk gaptırer, düreği hoş süsler, kınalı hoş. İçinde de anahlaru yapturer. Kızı içinde kitler. Kızı verer denizden aşağu. İki tene. üç tene avcu da o yandan geli göri Padişah oğlu, der :

"Malsa size. cansa bana."

Geler hoş bi direk, der :

"Vallâ bunun hediyesi neyse kaç kuruşsa verin bana"

"Peki"derler.

Merisine bikaç kuruş Para verer. Direği aler götürer odasına arhasına yasler. Bu padişah oğlunun yemeği de her gün odasına gölirilir.Kız her gün çıher biraz yer direğe girer. Bi gün ele. üç gün ele. Bu padişah oğlu anasına der:

"Ana benim yemeklerim yiyiler."

Anası der :

"Oğlum senin yemeklerin nasıl yerler. Ben her gün kapıyı kitlim kimse gidip yiyemez."

"Vallâ yerler."

"Oğlum hele kolla. Kim yer, nasıl yer?"

Oğlan kollar. Yater gibi yaper. Kız direkten çıher. Yemeklerin berisinden biraz yer. Kızın şevlesi ortalığa vurer. Kız nasıl eder direğe gire oğlan bileğinden tuter, der :

"Sen in misin, cin misin?"

"Vallâ ben ne inim ne cinim. Senin kimin insan evlalıyım."

"Ya sen niye bu direğe girmişsin"

"Hal mecal bele bele. Benim bi analuğum vardı. Beni istemerdi. Babam da koydu bi direğe dedi: "Kızım şansan nereye ki rastladınsa " Ben de geldim buraya rastladım."

Bu oğlan daha emişi kızına ne davşan yoller, ne balıh yoller, ne keklik yoller. Bu kız anasına der:

"Vallâ ona bu emim oğlunda hi iş var. Artuh bize ne davşan yoller ne keklik yoller. Bişey yollami. Ne varsa o kınalı direkte var. O geldi böyle oldu."

Hamalları gönderer o direği alsunlar. getürsünler diye.

Oğlan da anasına deyi :

"Ana ne olursa olsun, kim getirse gelsin benim direğimi kimseye vermeyesin."

Anası der :

"Valla kızım (o oğlanın nişanlısına der) oğlum demiş kimseye verme."

Kız der :

"Ana nedecez. Bahıb yollayacaz."

O kız da direğe girmiş. Elbisesi bi tırnah dışarda kalmış. Neyse bu direğin bu yanına baharler ne hoş bi direk o yanına haberler ne hoş bi direk. Bahiler elbisenin bi ucu görini. Görikise, açiler vallâ bu kızı boğiler yatiriler içinde. Hamallara veriler gönderiler.

Karı der ki :

"Gene o yerine koyun."

Yatsı oler karı geler. Yatsı zamanı daha yemek yiyeceh, kıza der :

"Gel çıh. gel çıh yemek yiyah"

Bu kız çıhmer. Oğlan açer baher ki boğmuşlar. Götiriler kızı yerine koyer. Anasına der :

"Ana sen bu direği kime vermişsin?"

"Oğul bele bele. Emin kızı götürdi, tekrar gönderdi."

Tabiî anaya demi ki bele sole. Oğlan cihi dağlara. Bikaç ay dağlarda ge/i. O karı da ele direğin içinde. O yanda bu yanda gezi. Bahi sabah seherinde iki tene kuş o yandan :

"Bil. bil. bil. bil. Beni tutsa kesse. kanımı şuşeye koysa götürse boynunu sürse"

O bi tenesi de deyi :

"Ben de tüvümü döksem götürse boynunu sürse iyiler."

Oğlan o bi teneyi keser. O bi tenenin de tüvünü aler, kalher eve geler. O kutuyu açer kanını, tüvü boynuna sürer. Kız kalher, der :

"Seni kim bele etti."

"Emin kızı beni boğdu."

Oğlan anasına der :

"Ana daha düğünümüzü yap"

Nişanlısı anasına der:

"Ban ana, nasıl düğünümüzü yaper. Kızı boğduk daha düğünümüzü yaper."

Kalher davul zurna çaldırer. Neyse kız geler yemekler yener. Sıra gelir ahşama oğlan direği açer. kıza der :

"Onlar nasıl seni yapmış sen de o hiçim onları yapacahsın."

"Onlar yaptı ama ben onlara yapamam. Elim gitmer."

Oğlan kalher onlar nasıl yapmış ele yaper. O kızın elini de keser bilekten. Keşkekin içine koyer gider verir geler. Anası, bacıları nasıl yerse deyiler :

"Ana bah et de var ha içinde. Öldürmesedüh heç bacımı götürerdi. Nasıl vurise baher bacının kolu bütün çıhtı içinden."

Oğlanla kız yer içer, muradına eçer.

74
SANDIKTAN ÇIKAN KIZ

Bir zamanda bir padişah varmış, Padişah çoh zengin bir adammış. Padişah ölüyor, ailesi kalıyor. Büyük oğlan malı yiyor, içiyor, süpürüyor, bitiriyor. Küçük oğlan on-on beş yaşına geliyor. Bir gün anasına soruyor diyor:

"Ana bizim gelirimiz nerden geliyor?"

"Oğlum bizim bir tarlamız vardı sürüyorduk, gelirimiz ordan geliyordu."

"Peki ne yapacağız"

"Git meclise diyor."

Gidiyor meclise öküzle, tohum istiyor, saban falan. Epey de para tutuyor. Geliyor bu annesine söylüyor.

"Anne para bulamaz mısın?"

"Hayır" diyor.

Anası ahşam yatarken bakıyor bir altın kemer belinde kemeri çalıyor götürüyor, satıyor. Tohumunu, herşeyini alıyor tarla ekmeye çalışıyor. Bir gün bezirgâncı başı geliyor. Oğlanı alıyor İstanbul'a götürüyor. Bu oğlanla bir gün çarşıya gidiyor. Bakıyor bir hamal sandık salıyor.

"Alan da paşman, almayan da, fiyatı beş kuruş"

Alıyor, annesine gönderiyor. Annesi bunu açmadan alıyor gözel bir yere yerleştiriyor. Çıhıb sabahleyin gidiyor. Ahşam dönüyor ki ne döne ev tertemi/. yemek, yapmışlar, diyor :

"Ya bi gözüm var ona da göz koymuşlar. Yemek yapmışlar, içinde zehir katmışlar ki yiyem evim onlara kala."

İkinci gün bekliyor ki ne bekleye sanduk açılıyor içinden bir kız çıkıyor. Kız buna derdini anlatıyor, diyor:

"Git bana bir elbise al padişanın elbisesini, kendine de ne alırsan al."

Karıcağız çarşıya gidiyor. Kıza bir elbise getiriyor. Padişah kıyafetinde. Kız kadına soruyor :

"Senin kimin var kimin yok?"

"Bir büyük oğlum var"

Oğlunu. çıkarıp getiriyor . Kardeşine mektup yazıyor. Senin böyle ailen gelmiş, hele iken hele. Yalnız iki üç kat bina yapılmış. Oğlan geliyor, diyorlar :

"Senin karın böyle iki üç kat bina yapmış"

Millet çekildikten sonra kızı alıyor, götürüyor, bıçaklayıp yolun üzerine bırakıyor. Bezirgâncı bunu alıp doktora götürüyor. Doktor diyor:

"Kırh gün sonra varlığını al gel, bunu götür."

Kırh gün hayvanları dağda otarıyor. Kırh gün sonra hayvanları getirip, kızı götürüyor. Gece oluyor bezirgana uyu diyor, uyumuyor. Sabah oluyor kaçıp gidiyor. Sabaha karşı kırh tane deve denk geliyor. O diyor ben alırım, o diyor ben alırım derken bir birini vuruyorlar. Otuz sekizi kırılıyor, ölüyor, iki kardeş kalıyor. Dev diyor ki :

"Yav biz kardeşler bir birimizi kırdık bunu yüzünden. Gel bir soralım hangimizi alırsa o birimiz buna hizmatkârlık yapalım."

"Oldu" diyor.

Kıza soruyorlar kimi alıyorsun?

"Onu" diyor.

Neyse gece oluyor, uyuyorlar. Kız diyor :

- Sen onu öldür, yohsa seni öldürür beni alır götürür.

Neyse dev yatıyor. Bu kardeşini vurup öldürüyor kız kaçıp gidiyor. Bir çobana denk geliyor. Çoban ne yapıyorsa, çobanı gönderiyor. Bu padişahın elbiselerini giyip geliyor. Bu gidiyor o şehirde padişah oluyor. Her tarafını geziyor, yedi yol üzerine geliyor. Orda bir çeşme yapıyor. Fotoğrafını da o çeşmenin üzerine yapıştırıyor, diyor :

"Kim gelirse bu fotoğrafı görürse ah çekerse onu tutun bana getirin."

İlk başda dev geliyor. Çeşmede su içeceği sıralarda bahıyor ki. ne baha kıymisin su içesin. Onu alıp getiriyorlar ayrı bir yara koyuyorlar bir zaman geçiyor, bezirgana geliyor, onu da götürüp ayrı bir yere koyuyorlar, bir zaman geçiyor oğlan geliyor onu da götürüp ayrı bir yere koyuyorlar. Padişah bunarı sorguya çekiyor. Soruyor ilk başda oğlanan soruyor:

"Sen bacıma ne yaptın?"

"Durumu böyleydi, kardeşim bana mektup yazdı, geldim sorup sual etmeden öldürdüm. Götürüp bir çuvalın içine bıraktım geldim. "

Bezirgâncıya soruyor "Sen ne yaptın" diye.

"Ben yolun üzerinde buldum. Doktora götürdüm. Gittim dağda kırh gün hayvanlarımı, dağda otardım, doktora verdim. Bunu aldım dağ eteğine geldim. Yatmağa kalktım. Sabah kalktım kız yok."

Sıra deve geliyor, dev diyor :

-Biz kırh kardaştık. Bir birimizi vurduk.

"İki kardaş kaldık, dedik "hangimizi alırsın" beni aldı. Bana dedi :

"Git kardeşini vur yoksa o seni vurur beni alır." Kardaşımı vurdum

Deve kanın bedeli kırh kese altın verir. Bezirgâncıya hazırlıyor aynısı veriyor. Oğlanı da alıyor orda muratlarına eriyorlar.

75
KUŞ MASALI

Bi ana varmış, bi baha varmış, iki de kızı varmış. Bi kızı ele deli dolu ortalıhda gezi. bi kızı da aküh. Bu kız gidi bi boncuh buli zibiligin başında çepe vurer, getirer çanağa dürter. O çanahtan Allah tarafından o boncuh acurlani, çiçek oli. Akıllı bacı ortalıhda gezi padişah oğlu deli dolu bacıyı göri aşıh oli. Padişah oğlu bu kızı isli. Anası babası deyi :

"Bizim akıllı kızımız duri sen bunu niye islisin."

"Ya oğlumuzun göy nü bunu isti. biz bunu istiyacağız."

Bu akıllı kız gidi servi ağacının dibine. Kaynana da ele oturi, oğlan da ele oturi.

"Selvi"

"Buyur"

"Seni kimler dikti"

"Pamuh eller"

"Saan kimler bahdı"

"O humar gözler"

"Yırgalan sende"

Hur, hur, hur, allun. Doldiriler bi çuval allun aliler gel iriler yuharu. Oğlan giden bazarluğun eder, düğün eder bu akıllı kızı aler, gider. Taht duvaran yapmışlar bu kızı koymuşlar üzerine padişah oğlu kıymer ki baha. Ahçı yemek bişerer her şey bi yanda.

Bu böyük bacı der ki:

"Ben giderim bacımı görmağa."

Bacısını görmağa gider.

"Bacı hele o küpelerin ne hoş hele bi baham, o elbiselerin ne hoş hele giyinem"

Ne var aler, kızı soyer. Her şeysini aler giyinir. Mavi boncuh da boynunda.

Der:

- Bacı bu nedir.?

"Ona basmayasın ben kuş olur uçarım."

Nasıl ele derse baser aha guş oler üçer. Ahşanı oler herif geler aha bi zobba burunlu essek sıpası orda oturer.

"Sen niye bele kararasın?"

"Güneşten"

"Sen niye ele kararasın? sen içerdesin."

"Senin burnun niye ele uzamış"

"Burnumu sile sile"

"O gözlerin niye ele?"

"Tütün gözüme dolmuş onun için beleyim."

Bu kerem neyse herifi kanderer. Her şey bişer kuş geler pençireden pırr içeri :

"Aşçı kadın vallahi
Aşçı kadın billahi
Bir inci bülbül inci
Bıldır diktiğim inci
Ah inci vah inci
Kimlere kaldı o inci."

Şah şah eder kaçer.Aşçı geler ki, yağ yanmış padişah oğlu geler der :

"Aşçı senen boynun cellat indirir. Sen niye bu yağı yandurersin?"

"Vallâ der padişahım bir gün iskemleyi at gel yanımda otur. Kuş geler bir şeyler söyler ben ona uyerim gelerim ki, yağ yanmış."

Padişah oğlu geler. Yemekler üzerine koner yağ nasıl kondusa kuş geler içeriye :

" Aşçı kadın vallahi
Aşçı kadın billahi
Bir inci bülbül inci
Bıldır diktiğim inci
Ah inci vah inci
Kimlere kaldı o inci."

Der pır üçer. Padişah oğlu buna kafayı taher bahar ki, gerçekten yağ yandi. Der : "Ben bir gün kapının ardına geçcem o nasıl geldise kapılan kapatacağım. Geler gene yağ kondusa içeri geler".

"Aşçı kadın vallahi
Aşçı kadın billahi
Bir inci bülbül inci
Bıldır diktiğim inci
Ah inci vah inci
Kimlere kaldı o inci."

Derken o kapıyı pençeyi kapatiler. Padişah oğlu kuşu aler eline o yanışını sever bu yanışını sever baher eline bi lop geldi. Nasıl elini bele atise oldu elinde atletle kilot karısı.

Der:

"Senin başına bu ne işlerdi geldi. Sana ne oldi."

Der:

"Ya bacım buraya gelmişti. Bana dedi hele şunu çıhart bana uyer. Bunu çıher bana uyar elbisemi aldı üstümde bi atlet kilot kaldı. Benim mavi boncuh buramdaydı. Nasıl bu mavi boncuğu bastı yerinese ben kuş oydum uçtum. "

Yooh derler yalan söyler.

Der :

"Yalansa kalhun gidek ben selvi ağacunun sirkeleyecem. Giderler. Hepsi düzülmüsler bi ayahçanın üstünde ."

Der:

"Hade sole"

Der :

"Selvi kottik! Seni kimler dikti?"

Der:

"O kırılası eller "

"Saan kimler bahtı?"

"O kor olası gözler."

"Yırğalan sen hele. pisluh"

Hur, hur, hur döküler.

Karısına der ki (o kuş olana)

"Hele sen sole"

Nasıl derse:

"Selvi"

"Buyur"
"Seni kimler dikti"
"Pamuh eller"
"Saan kimler bahdı"
"O humar gözler"
"Yırğalan sen de"
Hur, hur, hur döküler altun.
Kalher der karısına :
"Sana yağlı kılıç lazım yohsa, hürriyet lazım?"
"Yağlı kılıç barmağan olur. Getir ki binem gidem evime, babam gile"
Getirer karıyı ate binderer. Bi taneyi aş kıyer bi taneyi susuz koyer. Birini ota çeker birini suya çeker. Parça parça eder. Biner kır atma. Yer içer murudına geçer.

76
FİNİK

Varmış yohmuş bi finik varmış, bi de padişanın kızı varmış. Padişanın kızı da bi camekânda yati. İçeri kapatmışlar dışarı salmiler. Bahar ki, bi gene adam damın üstüne çıhdı, yattı. Kız gider. ne deli ne akıllı. Çocuğun üzerinde ağlar. Çoh güzelmiş oğlan bi damla yaş düşer oğlanın yüzüne oğlan kalhar kıza der :
"Puuu senin yüzüne. Sen beni ne tanisin , ben seni ne tanim. Sen ne demeye oli benim üzerimde ağlisin."
Bahar bi tepeyi aştı getti. Kızın finigi var finige deyi:
"Finik hele bah nereye getdi."
Firik konisi hanımının sözünde. Finik bahar tepeyi aşdı. Getdi evine. Dağın arhasında tek evi var. Çoh güzel ama evi. Geli eve, der :
"Gelti evine. Evi çoh güzel. Bele pırıl pırıl. "
"Ben bu hayfı ona bırakmayacam."
Kırh tane besleme toparlar. Kırh tene alın rengi bir olacah. Kırh tane beslemenin giyimi bir olacah. Ayakkabısı bir olacah. Binerler, otuzdokuz hanımla beraber kırh ederler.
Binerler atlara; ama o beslemeler de hepi ohumuşlar. Eski yazı ohumuşlar, yani hepisi seyirbazlar.
Neyse o finik öne düşer. Gece giderler. Bu gecelerin birinde hanım beslemelere der:
"Aynen bele bi bina çöktürecehsiz buraya."
İşte o gece biri ters ohur, biri düz ohur, biri arapça ohur. Büyü, seyil yaparlar. Ahan biri taş taşır, biri su, biri beton. Ele bi bina dikerler. Oğlanın binasından daha güzel. Oğlan sabahtana kalhar. Kalhar bahar ki ele bi bina çökmüş, kendi binasından daha güzel.
Neyse oğlan kalhar bahar, içinde de çok güzel kızlar dolaşi. Kalhar anasına der : "Ana hele kalh. Bunlar cindi, peridi, bunlar nedi kurdular heç görmedik." Bi kaç gün sonra der:
"Ana hele get. Bi hoş geldin et. Bunlar cindir, peridir, gör gel hele."
Anası kalhar gider. Der ana :
"Bu bileziği götür. Evlerini herli et. Sole sizi görmeye geldim. Hele bah bunlar nasıl bişeydir?"
Anası kalhar gider. Finik hemen haber eder der ;
"Hanım odur anasını yollacayak. Bilezik elinde. Sen hemen o geldiği zaman yıbrihla. beslemeyle in aşağıya. Gidersin tuvalete abdestin alırsın, namazın kılarsın onu selamladığın zaman sana bi bilezik verecek o bileziği koy havana dög kül et uvcuiu koy, sep eve."
Neyse bu oğlanın anası koyur gider. Bu beslemeler hemen :
"Hoş geldin"
"Hoş bulduh"
Hizmet azat ederler karıya. Hanım iner tuvalete abdest alır, namazını kılar. Selamını verir. Karıya der :
"Hoş geldin"
O der:
"Hoş bulduh"

Bileziği verir. Der :

"Seni görmeye geldim. Komşumuz olmuşsuz eviniz herli olsun."

Beslemeye göz eder havanı getirir. O bileziği döver kül eder. Karının önünde avcuna kor seper eve

Karı der:

"Uuuu... bunlar nasıl insan?"

Neyse kalhar. Allahaısmarladık der gider. Finik de arhasıra gidi dinli. Gider dögüşür oğluyla. Der beleyken bele

"Sen niye o bilezeği verdin. Senin haram paran mı var?"

"Ana belki beğenmemiş a!"

Aradan bi kaç gün geçer. Daha güzelini verir. Hanımı görmüş gönlü düşmüş.

Neyse bileziği verir der :

"Git de kusura bahma. O zaman eyi bişe değildi bunu getirdim sana."

Finik gelir der hanım :

"Gene bize bişey getiri. Gene onu nasıl ettin bunu da ele edesin"

Neyse gene geli kadın. Oturur hoş beş eder. Gene hanım beslemesiyle gider tuvalete abdest alır. Namazını kılar. Tabiî beslemeler karıya çay, kahve ikram etmişler. Namazım selamlar.

"Hoş gelmişsen teyze"

"Hoş bulduh. Kızım sana göre bişey yohdu. O bilezik eyi değildi, begenmediz herhalde bu bilezik eyidi bunu getirdim. Bunu begenirsiz heralde."

Alır onu da havana kor döger. Gene onu da kül eder. Kor avcuna seper evin içine.

Kadın kor gider evine oğlunla gene dögüşiir der :

"Sen niye bele edişin niye benim bileziklerimi gönderisin?"

"Ana bu kere de bu Kur'an-ı Kerim"i götürecehsin.Bunu da ele ederse, nalel olsun. Bi daha getme evine."

Bi kaç gün sonra ali. Kur'an-ı Kerim"i ali gidi.

Bu kere finik gidi deyi:

"Hanım bu kere Kur'an-ı Kerim'i getiri, aman aman bunu ele etmeyesin. Nasıl o yandan geldi, sen beslemenle in. Gene tuvalete get. abdestin al, namazın kıl, selamın ver. Hoş geldin de. O sana Kur'an-ı Kerim[1] i verecek. Kur an-1 Kerim"i alırsın üç kere öpersin başın üstüne korsun koy, gardolabın üstüne mesela." Ondan sonra der : "Peki"

Karı o yandan gelir. Karı aşaği iner, abdesteni alır, namasını kılar, selamlar. Der : "Hoş geldin"

Tabiî beslemeler de ona azat hızrnat etmişler. Çay, kahve ikram etmişler, der:

"Hanım sana bu Kur'an-ı Kerim"i getirdim. Dedim ohur eğlenirsin."

"Neyse alur. Üç defa öper. Besleme elinden ahır. Gardolabın üstüne koyur. Kadın der:

- Hıı demek doğru. Beğenmedi bilezikleri.

Gider der oğlum. Bunu bele etmedi. Üç defa öptü kodu rafın üstüne. Oğlan der :

"Yaaa ben sana demedim mi?"

Neyse finik gelir, der :

"Eselat hasta ol gir yatağa beslemeler de düşsünler pençirelere ağlasınlar desinler. Heç mi burada bura müslüman yoh. Kur-an ohuyan yoh. Geleler. Bi baş kur-an ohuyalar. Hanımımız odur öli."

Ağliler sizliler deyiler : "Hanımımız öli"

Hanım düşer yatağa. Yatar. Beslemeler düşer pençirelerin önüne ağlar der : - Heç mi burada Kur-an ohuyan yoh. Hanımımız odur can veri. Kur-an'sız gideceh.

Aman bu oğlan kalhar. Abdest alır. Bir ayakkabısını giyer. Birini giymez. Gelir içeriye Kur-an'ı hemen alır ohur. Ağlar onun da yaşı düşer üstüne. Karı birden sıçrar der:

"Tuuu senin yüzüne sen kimsin ki benim üstüme ağlisin?"

Oğlan kalhar ağlar, anlar, der :

"Heyvah ben falan yerde, falan kıza bele yaptım demek bu odur."

Kalhar eve gider. Anasına anlatır. Ana bele bele. Ben o kıza bele yahmışdım. Oda bana bele etti. Gerek sen o kızı bana isteyesin. Der :

"Oğlum get. Ben onlara onca bilezik verdim. Kur-an'ı verdim. Onlar bana neler etti. Onlar insan değil. Canavar mıdır? Haydut mudur? Onlar nasıl insandır?"

"Yoh, yoh ana get iste. Onun göynü düşmüş bana onun için bele edi."

Neyse finik düşer yola der :

"Hanım odur geliler, seni islemeye, istedilerse sen şartların sole. De sabahtan kalhacam ki bi bina yapılmış. Bele kuşlar içinde öteeeh. Meyvalar, bülbüller şakıldayacah. Bele bi gecenin birinde ha her ağaçta türlü türlü meyvalar olacah. Ben de bahacam. Ondan sonra seni alacanı. Bele yaparsan hay hay"

Neyse anası geldi.

"Allah'ın emriyle, peygamberin kalbinle işte oğlumun göynü sana düşmüş. Biz burada komşuyuz, oğlumu alır mısın?"

"Alırım. Hay hay da, şartlarım var kabul ederse alırım niye almıyam."

Neyse gider eve, oğlum der :

"Şartı beleyken bele. Nasıl olacah. Sen nasıl bu şartı getirirsin.?"

"Çetin vâlla. Nasıl olur bilmem."

Neyse oğlan atına biner, yolu alır eline. Ay. gider uz gider. Bahar bi arap çıhdı karşısına.

-Oğlum nereye gidisin."

"Hal mecal beleyken bele. Ben de şaşmışım."

"Oğlum sana bi yüzüğüm var hediye edeceğim. Nasıl yalarsan cinler, periler, kırh türlü millet cihar karşına sana yardım eder ne istersen ele yapar."

Tahar batmağına gider. Gece o yüzüğü yalar. İşte türlü türlü cinler, periler cihar. "İşte gecenin birinde bana hem bi bina yapacahsız, hem bahça yapacahsız işde türlü kuşlar ötecek. türlü türlü meyvalar olacah. Sular olacah. Patır, patır. İşte bu şeyimi yerine getirin."

Oğlan düşer yattar. Sabah kalhar ki ne baha! Bi bina kurulmuş. O bahçada gezer. Her ağaçtan meyvalarını alır, yer, içer.

İşte o zaman ister. Toylan düğünle geçer muradına.

77
TEKE

Varmış yohmuş Allah'ın kulu çoh coh muş bi padişahın biri varmış. O padişahın bir kızı varmış. Kızına başka bi padişahın oğlunun göynü düşmüş. Babası verimiş. Ama kız almimiş.

Demiş ki:

"Kızım seni padişahın oğluna verecem"

"Hayır baba ben almam."

Kız kurtulamamış. Kızı koymuşlar kırh perdenin ardına. Düğün başlamış. Kızın nişanlısının haberi olmuş ki düğün tutulmuş, demiş:

"Bèn ne yapam ki, gidem kızı görem."

O memlekete girmiş ki padişahın kızının düğünü çaliner. Kasaba demiş :

"Sen bana bi teke verebülürsün? Bir sarı altun."

"Verürüm"

Kasapdan bi teke aler. O tekeyi kür kür ağzından çıharir. İki türlü boya vurer. O tekeyi boyer. O kendinin de bi arkadaşı varmış. Bu oğlan da padişanın oğluymuş : Bu padişamn oğlu (o kızın nişanlısına) demiş. Arkadaşı yardım eder. Koyer tekenin içarısma. Yularını aler gider padişahın kızının düğününe.

Derler :

"Bi teke gelmüş ne güzel oyner."

"Hele gedin padişahın kızına da haber verin derse gidah onun yanında da oynasın. Zaten canı sıhıler. "

Haber veriler. Orda yöneticileri varmış.

Derler:

"Bele bele bi teke gelmiş."

O kızın adı da Yalanmaz hanım.

"Getürün."

Kırh tene kapıcısı var. O kırh kapıdan çıher çıher yuharuya. Padişunın kı/ı kırh perdenin ardından çıher.

Kız der:

"N'olursun sen getsen bu teke yalnuz benim yanımda kalsa."

"Yoh. Benim yiyacağım bunla geler. Servetim bu. Ben bu teki odada kalurum Benim tekem günde bir elme yer. Kabuğunu soyacahsın verecehsin"

Kız kapıcılara der :

"Gidin üç gün benim düğünüm çaliner. Üç gün de bu teke benim yanımda kalacah."

O nişanlısı tekenin içinde o arkadaşı da başka odada. Sabahtana kız o yandan geler. Teke nasıl nişanlısını gererse bayiler. Kız öteki odaya koşer. Arhadaşım çağırer, der:

"Tez gel senin teken öler."

Arhadası geler. O yanı dönderer bu yanı dönderer.

"Sen yere giresin kalh iki gün getti. Bi gün kaldı. Sana çor çıhmış kah daha bundan eyi fırsat ne dersin de."

Kız gene elmayı soyer kaba koyer. Götürer öğüne koyer. Ondan arkadaşı olan padişahın oğlunu gözler. Bıçah da kendi öğüne koyer. Kız o yandan cihanda der:

"Ağır gel ağır
Öldürdün beni
Gonca güller kimin
Soldurdun beni
Dünya düşmanım olsa
Alacam seni."

Vurer tekeyi yarer çıher ki nişanlısı.

Der : "Ne yapah, ne yapmayah." Ya ben seni alurum, ya ölürüm.

Der ki:

"Ya sen niye bu tekeyi yırttın şimdi beni içine koyardın, arkadaşın da alırdı gider di."

Arkadaşı der :

"Siz münakaşa etmeyin. Ben şimdi giderim getiririm."

Gider aynısını yaptırer getirer. Padişahın kızını içine koyer. Kendi de o padişahın kızının esbaplarını giyiner duvara yaslanir. Bi günü galmış. Tekeyi nişanlısına verer. Der :

"Sen get."

"Ya sen?"

"Sen gel. Senin neyen lazım sen get muradın et. Aman beni bi yerde beklemeyesin."

O da kızın esbabını giyer ki gelin gidecah. Götürerler. düğün ederler, keyfederler.

Padişah der ki :

"Kızımın keyfine karışmayacahsız ne zaman dedi o zaman siz ona tohana bilürsüz."

Padişahın kızı orda otururken görümcesi geler, der :

"Yenge ben seni çoh severim"

"Tamam bu kalacah benim yanımda."

Ahşam üstü der :

"Ben seni çoh severim keşke sen kız oladın ben oğlan. Seni abem almayaydı ben alaydım."

Gel Allah'a yalvarah.

Allah'a yalvarerler. yalvererler günü geçer kalır devrisi günü, der:

"Ben oğlan oldum."

O da der:

"Ya bende kızım."

Giderler bir çift at çekerler. Biri biner bi ata biri biner bi ata giderler. Baher ki arkadaşı orda bekler. (O padisanın oğlu)

"Sen burda ne beklersin? Ben saa demedim sen seni kurtar."

"Sen gelme süzün ben gidemem."

Binerler atlara giderler ki bi bina. Bi bina da bi ana iki kız oturer.

Kızım :

"Misafirlerin kim?"

"Heç görükmer." Kayıp bilici der :

"Ana bunlar muradına yerecahlar. Bi padişanın kızına bi padişanın oğlunun göynü düşmüş vermemişler. Bu arhadaşı da buna yardımcıl olmuş. Bunlar gitmiş o evde kalmış. Bu teke olmuş, bunu içine koymiş. Ondan sonra kız görmüş bunları yolçulamış demiş :

"Siz gidin, siz, sizi gurtarun" bunlar gitmemiş. Heyvah bunlar murat almayacah."

"Heyvah kızım niye?"

"Bi deniz var. Bu suyu geçemezler bunları yahalayacahlar."

O padişahın arkadaşı dinler. O görümü almış ya.

Der ki:

"Gidacahlar öglerinde bi deniz, bi saldaş. Saldayın içinde bi kamçı. Nasıl kamçıyı suya vurdu su bölünecah bunlar geçecah.

O oğlan gene dinler, gelir der :

"Hadi kardaş gidah."

Giderler önlerinde bi deniz. Arha sıra düşmüşler peşlerine baha ki bi sal daş. Nasıl sal daşı kaldırilerse bi kamçi. Bismillah deyiler nasıl kamçıyı vurilerse yariler geçerler, ü padişah madişah geri döner. Bu ikisi gel git zamanda hamile kalırlar onunki de onun ki de ikisi de hamiye kaler. Bu padişanın oğlu arhadaşına deyi :

"Nasıl geçtin anlatacahsun."

"Yoh der. Nasıl geçtim geçtim arhadaş sana anlatamam. Anlatsam sen beni bulamassın."

"Yoh. Ben bulurum."

Anlattığı yerde daş keser. Padişahın oğlu bağırer çağırer. Meç yolu yoh. O iki gelini bıraher düşer dağlara. Dağda yıhtiyarlar. Daha aklını kaybetmiş. Orda bi guş geler der :

"Viç, viç, viç. Sen bana biraz yem versen ben sana bi müjde veririm."

Bi daha bi daha. Üçüncü kuşta somun ekmek kendinde var doğrer, kuş diyor, kuş der:

"Bele gidesin. Gidesin kanlar çamaşır yıherler İki tene doğmuşlar. Heresi bi beşikte. O kardasın varya, onun öğünde hangi çocuh seninse kesersen o kardasın dirileceh."

Dağlarda gezmiş. Hemen kalher. Saçı sakalı çıhmış, insanlıhtan çıhmış. Geler baher ki karılar ikisi de esbab yıherler. İki tene bebek beşikte var. Onu mu alsam, bunu mu alsam?. Baher birine kanı kayner. Aler ki kese, daş dile gelir, der :

"Nedisin"

Ayıher, der:

"Kardas ben bilmedim sana bele bele ettim." Orda birbirlerine sarılerler. Yüzlerini öperler.

78
YEDİ BAŞLI DEV

Bir padişah varmış. Üç tene kızı varmış. O çevrede, o mülkiyette yedi başlı bir dev türemiş. O yedi başlı devden bir gün millet davacı olur.

Der ki :

"Padişam yedi başlı dev çıkmış. Bu devlerin kökünü getirirsen getir getirmessen biz seni padişahlıktan red edeceyüh."

Bir gün bele padişah dalıp düşünür, der ki:

"Yav bu nola?"

Düşünürken büyük kızı gelir, der ki:

"Baba bu gün senin durumun niye bozuktur? Niçin düşünürsün?"

"Kızım nedecehsin?"

"Sen söyle."

"Kızım yedi başlı dev türemiş. Bu milletin kökünü getirmiş. Ondan sonra millet benden davacıdır."

Derler :

"Ben bu yedi başlı devin kökünü getirirsen getir, yohsa biz seni padişahlıktan red edeceyüh."

"Bele mi derdin var?"

"Evet"

"Ooo! Baba ben sandım beni istemeye gelmişler, sen vermemişsin."

Devrisi gün ortanca kızı gelir :

"Baba kaç gündün hasta gibisin, üzüntün mü var?" der :

"Bele bele"

"Ooo! Baba ben sandım beni istemeye gelmişler, sen vermişin kocaya."

Devrisi gün olur küçük kızı gelir, der :

"Baba niye bugün, bir kaç gündür senin moralin bozuk sebebi ne?"

"Kızım ben onlara söledim ki ne anladım: sana söliyem ne anlayam"

"Baba söyle."

"Bele bele."

"Ooo! Baba sen hele yat. Sabah ola her ola. Allah büyüktür"

Baba ahşam yatar, sabah kalkar der :

"Baba bana kırh tene at, kırh tene silah, kırh tane asker kadın. Ben haca gidecem."

"Peki"

Padişah tellal tutar bağırır ki :

"Benim oğlum evleneceh. Kimin kızını begendise alacam."

İneği öküzü satanlar kızlarına üst baş aliler, götüriler padişanın evine koyiler. O der benimkini alacan, öder benimkini alacah neyse uzakmayah. Padişanın kızı tabiî resmi elbise tahmis, erkek elbisesi, der ki:

"Bacılar ben kızım. Bele bele bir hadise var. Biz devleri kırmaya gideceyüh."

"Tamam"

O gün olur silah, kırh kat elbise alırlar giderler. Bura benim, bura senin giderler devlerin mağarasına dayanırlar kİ devler evde yohtur. Devler mağaraya girerken baniler ki ulan bu nedir? Mağaraya girmişler. Neyse giren girmiş tabiî. Padişahın kızı der ki:

"Arkadaş gidah bunlara misafir olah. Yalnız misafir olurkan ne biçim olacayuh. Otuz sekiz tene içeri girecek, iki tanesi sağı solu gözetecek süngülü. Onlar muğaradayken iki at birbirine bağlayacaklar onlar birbinine bağırdığı zaman yedi başlı dev birini gönderecek diyecek ki:"

"Hele gidin bahın bu misafirlerin atı var"

Neyse gelir gelmez bir tanesi dışarı çıkar biri bu yandan süngüyü batırır, biri o yandan bu ölür. Öteki gelir aynı şekil

Velhasılı yedi başlı dev kalır. Bu padişahın kızına der :

"Giden gelmedi hele ben de bir gidem siz oturun."

Padişahın kızı oturur. Yedi başlı dev gider. Vallâ bu, bu yandan batırır, o bu yandan batırır tabiî yedi başlı dev ölmez. Padişahın kızı o yandan gelir. Padişahın kızı götürür bunu bir derin mağaraya atar.

O muğarada kalır o yarayla. Derken o yazrya bir çoban gider, bahar ki; can kurtaran diye bağırır kimse yoh. Devrisi gün gider iplen o muğaradan çıharır.

Yedi başlı dev iyileşir. İyileştikten sonra, gelir bir şehire bir adamın yanına gider der ki:

"Ben bekârım beni bir everin."

"Ulan bu adam temiz bir adamdır, biz kimi getiren, kimi getirmiyeh?"

"Filan padişahın kızı bele bele. Gidiler tabiî kızı verirler. Kızı götürürler. Bir gün ele iki gün ele, beş gün ele. Yedi başlı dev kanya der ki:"

"Yav karı sen heç anan baban özlemedin? Hadi gidah baban gile."

Gece babası gile giderken doğru gider muğaraya. Kız ayıhır ki ulan bu yedi başlı devdir. Dev gider çırpı mırpı, odun toplar. Padişahın kızını baş üstü asar. Yahacak. Bir bakar ki. kibrit yoh. O muğaradan cihar, yakın bir köye gider, kibritini alır gelir. Gelmeden önce, tabiî yol üstü ya, bir bahar ordan bezirgâncılar geçer der :

"Ya padişahın kızı bele bele etti, yedi devi öldürdü hele gidah muğaraya bahar."

Giderler ki:

"Can kurtaran yoh?"

"Kızım sen kimsin?"

"Ben padişahın kızıyım, bele bele. Dev gitmiş kibrit getire beni yaha."

Kızı ordan sırtlarlar. Getirirler sandığın içine koyarlar. Eee! Kırh tane bezirgana. Dev gelir. Devin bir tane remili var. Remil atar atmaz gelir bazirgâncıların önünü keser. Nasıl ederse geçerler, derler :

"Ulan biz bu kızı kime vereh ki heyatını kurtarah?"

Neyse bir ağaya verirler. Bir iki gün kalır. Dev gene remil atar. Gider ağanın evine konar.

Neyse gene derler ele bir adama vereh ki biz bu kızın hayatını kurtarah. Giderler adama derler:

"Bele bele bir kız var. Senin oğluna verecez."

Yalnız kız der ki:

"Allah'ın kabulü benim başım üstünde. Benim şartım var. Bir aslanla kaplan olacah, kapının önünde bağlanacah. ikinci bir burgulu merdiven olacah ben bu oğlanı alırım."

Bir aslanla bir kaplanı kapının önüne bağlarlar. Dev gene remil atar, bu adamın başına konar. Gelir der ki:

"Sen bu kızı bu adama verdin, ben nasıl edem ki oraya gidem?"

Kızı veren adam der :

"Bir tarafta aslan var, bir tarafta kaplan var. Aslana et götürürsün. Kaplana ot götürürsün. Yukarı ciharsın başka çıkamassın."

"Neyse et, ot getirir yuharı çıkar ki o adamla hanımı yaterler. Yavaş padişahın kızını merdivanın başına getirir. "

Yedi başlı dev der ki :

"Hele yen aşağı."

"Ben bir esketeğim, kornerim ben nasıl inem aşağıya. Sen yen."

Derken yedi başlı dev peşinden tutar padişahın kızının nasıl merdivanın başına gelir gelmez padişahın kızı el atar vidaya. Nasıl vidaya el atar atmaz, yedi başlı devin bedeni doğru uçar aşağı.

Neyse tekrar yukarı cihar, kocasınla beraber yatar, sabah olur der ki:

"Ulan herif hele kah"

"Oğlan eder ki aşağı ine bahar biri duvara yaslanmış"

"Yav babo bu kimdir burda"

Karısı der :

"Hele yen aşşağı"

"Vallâ yenmem"

"Ula ne var sen bir erkeksin!"

Vallâ bu kız yener aşağı nasıl yener bir tokat bu yedi başlı deve sallar, kız der :

"Bana burgulu merdiven lazım değil aslanla kaplan lazım değil benim için önemli olan bu vedi başlı devi öldürmen. "

Orda devi tam öldürer, yerler içerler muratlarına geçerler.

79
ALTUN KİRPİKLİ

Varmış, yohmuş hi padişah varmış. Padişahın tek bi kızı varmış. Bi oda varmış. O oda da camekân. Heç bırahmimiş kız dışarı çıha. Canı sıkılmış. Gelirmiş hamur ;. öğütmüş, bebek yapmış. Oğlan çocuğu. Her tarafını yapmış kirpikleri unutmuş. Çıharmış boyunundun iki tene akün gömlemiş. Demiş adı da allun kirpikli olsun. Koymuş beşiğe. Nennilemiş, nenni söylemiş. Bi bahar ki çocuh mışıl mışıl yati, canlanmış Allah tarafından işte başka memleketin padişahın kızı duyi kaçiri oğlanı nasıl görise göynü düşi. Kaçiri oğlanı. Götüri kendilere, o kendini büyüten kalhi. Ahun kirpikli yoh. O yanı ahun kirpiklim bu yanı altını kirpiklim. Dahi yoh. Dabasına deyi :

"Bana bi at versin gideni ahun kirpiklim yanına. Ahun kirpiklimi bulmasam deli oluram."

Babası izin verir. Atıma biner yanına da kıymetli eşyasını alır. Altım, emanet. Biner alına gider. Bura benim, bura senin. Onun memleketinde cihar. Gider bi yerde sorar:

"Bele bele bi altun kirpikli var. Heç görmüşsüz heç duymussuz?"

"İşte bi lokantası varmış. Lokanta çalıştirimiş. Padişahın kızı onunla evlenmiş." Kadın biner ata gider sorar :

"Bele bele bi altun kirpikli duymuşsuz heç."

"Bele bi lokantamı çaliştiri, kahve mi çaliştiri.?"

Neyse gider bahar o kaveye ki ahun kirpiklisi orda. Kendisi kılık değiştirmiş. Kardeş der :

"Ben de burda çalışam ne olur?"

Ama karısı heç bırahmi deyi :

"Heç kadın madın burda çalıştırma." Der:

"Yoh karım bana izin vermi."

Oğlana sürekli içki içirirler. Oğlan kendine ayıhmi nedir?

Neyse deyi :

"Ne olursun beni evine götür. Gelem beslemelik yapanı. Sana, karına beslemelik yapam."

"Gidem izin alam gelem"

"Bende senle gelem "

Beraber giderler.

"İşte bele bi kadın gelmiş. Dilencidir, eli ayağı temizdir. Ne olur yanımızda çalışsın?"

"Eyi gelsin çalışsın. Zatin beslemelerimiz var. Bi tene de o olsun."

Çalışturi yanında. Sabah oli. Bu besleme yenidir ya ona iş gördüriler. O diğer beslemeler buna tarif veriler. Bele bele yapacahsın deyiler. Kalhar bi bilezik tahi koluna parıl parıl yani. O beslemelerin gözü kali içinde gidi hanıma haber veri deyi:

"Hanım, hanım"

"Ne"

"Gel gör hele nasıl bilezik tahmis. O bilezik sana layıktır."

Geli göri deyi :

"Ooo o bileziği bana ver ben koca bi hanımım"

"Canan kurban olsun niye vermeyem. Sen bana ne verisin."

"Ne verem"

"Bi gece kocan benim yanıma yolla, ne olur.?"

"Toprah başına ola. Kocam bi gece de olsa sana veririm ne olur?"

Neyse ahşam oli. Adam nasıl gelişe karısı beslemelerle saraya yolli ki bu şarabı içsin bayılsın getsin. Kadın heç konuşmasın onunla . Neyse beslemeler şarabı götiriler. Kadın nasıl içişe sırt üstü düşi yati. Bilmi kim. gelmiş kim gitmiş.

Neyse odasına yollarlar. Bu kadın etrafında döner, ağlar.

"Altun kirpiklim! Altun kirpiklim. Ben sana bele bele ettim, üç gün üç gece seni yağurdum. Kirpiklerin yohtu. Akün görnledim. Adını da allun kirpikli kodum."

Ağli, söli, sabah edi. Heç yatmi sabaha ten. Sabah kalhi adam işine gidi. Heç bişe bilmi. O gün başka bi bilezik tahar koluna.

Neyse iş görür. Gene beslemeler görür. Giderler hanıma derler :

"Hanım, gel gör. Bu günde başka bilezik tahmis. Hemin bu ondan güzel. O sana lavıktır. Niye elinden almisin?"

Hanım gelür der :

"Kaltah bögün de daha güzel bilezik tahmissin. Hele onu ver bana."

"Bilezüğü veririm. Sen de gerek kocan verisin bu gece."

"He toprah geçe başına . Gönderdim bi kere , gene gönderem ne olur?"

Neyse kocası gelür. Gider onun odasına. Gene şarabı gönderiler. Herif ölü gibi gider. Artıh bu kan söler, ağlar sabaha ten. Sabah namazında bi yaşlı adam pençirenin önünden geçi deyi ki. Bir ağlama sesi var deyi :

"Altun kirpiklim. Seni üç gün üç gece"yoğurdum, yaptım. Emek yedim. Kirpiklerin yohtu altun gömledim. Seni çoh sevdim. Adın da altun kirpikli kodum. Sen niye çıktın buralara. Seni kim getirdi buralara. Söler, ağlar. Herif hep toplar bu laflan der :

"Hallâ hallâ kimdir bu bele."

Sabah olur. Herif gider o altun kirpiklinin yanına der :

"Altun kirpikli. Sabahtana ağlamak sesi gelidi deyidi. "Altun kirpiklim seni yoğurdum yaptım, emek yedim. Bele boyuttum seni seni kim getirdi buralara" sen neye geldin buralara. İşti ağlidi ne biçim? Sabaha ten ağladı o kimdi ise."

Anli deyi: "Deme odur gelmiş buralara."

O kız bu defa da kıymetli bi yüzük tahi barmağına besmeleler der :

"Hanım bu gün de bi yüzük tahmis barmağına elmas mıdır nedir? Sen al elinden"

Gelür der :

"He ama bu gece kocanı gönder yanıma."

Ahşam olur. Kocasını yollar onun odasına şarapları da arka sıra gönderir. İçmi herif şeytanlık edi. Bele vahasından aşağı salar gider. O beslemeler gider derler :

"Hanım bayıldı getti."

Neyse bu gene ağlar, sızlar : "Ben sana bele ettim, bele yoğurdum. Emek çektim. Seni bele büyüttüm. Kim getirdi seni buralara söler ağlar."

Altun kirpikli hemen uyanır, der :

"Sen mi gelmişsin?"

"Kalharlar. Sabaha yohun iki tene at çekerler gelürler memleketine. Evlenürler, kırh gün kırh gece muratlarına geçerler."

80
DEVLET KUŞU

Bir zaman varmış. Bir adam varmış, fakirin biri. Bu üç gün üç gece rüya görüyor, diyor ki :

"Bir gün yağmur yağacak sel gelip sizi kökten yoh edecek."

Karısı buna inanmamış. Bele bir yağmur olmuş sel gelmiş bunun evini barhını götürmüş bunlar sabah kalhmış, evini çağa çoluğunu almış gidecekler. Bir çayın önüne denk gelmişler.

"Karı sen bu çayın önünde dur. Ben bu büyük oğlanı götürem de sizi sırtlayam sırasıyla göt ürem"

Neyse büyük oğlunu alıp götürüyor. Geliyor küçük oğlunu sırtlaya götüre, çayın ortasına geliyor kurt büyük oğlunu orda kapıyor. Bu bağırmayla çağırmayla sırtındaki oğlan çayın içine düşüyor. Bu adam artık kurt götürdüğü oğlunun peşine düşüyor. Bu oğlan gidiyor değirmenin oluğuna düşüyor. Degirmancı geliyor, suyu kesiyor, oluhtan oğlanı çıkarıyor. O da kurt götürürken çoban kurdun elinden oğlanı alıyor o da oğlanı besliyor.

On altı, on yedi yaşlarına geldiklerinde degirmancının yanındaki degirmancıyı terk ediyor, çobanın yanındaki de çobanı terk ediyor. Geliyorlar bunlar yolda birleşip gidiyorlar bir şehire, orda kalıyorlar. Hvini sel götüren adam iş arıyor bulamıyor. Padişah devlet kuşunu gönderiyor bunun başına konuyor, (iç sefer salıyor üç sefer de bunun başına konuyor. Bunlar gidiyorlar, bu çocuklar, padişaha yalvarıyorlar. Padişah bunlara iş veriyor. Günün birinde bezirgancı yolda karıya rast geliyor. Alıyor kadını gidiyor. Gidiyor padişahın yanına diyor:

"Padişam bana iki kişi ver, benim bir emanetim var sana vereyim."

Padişah düşünüyor, taşınıyor, bu ikisine acıyor onlarla gönderiyor.

Bunlar gidiyorlar, gece yarısı oluyor. Küçük oğlan diyor ki:

"Ya abi sen bir şey bilmiyorsun bana anlat?'

Nasıl babası rüya görüyor sel geliyor bunları götürüyor hepsini kökten anlatıyor. Nasıl öyle diyor anası sandıktan bağırıyor:

"Aman oğlum sandığı kırın beni çıkarın"

Sandığı kırılıyor, çıkarıyorlar. Bezirgana sabah geliyor padişaha anlatıyorlar. Padişah geliyor muradlarına eriyorlar.

81
MURADINA ERMEYEN DİLBER

Bi padişah varmış, bide başka bi padişah varmış. O padişanın bi kızı varmış. O bir padişanın da bi oğlu varmış. Bu padişanın oğlu günbe gün zayıfli, gün be gün eri. Neyse bu padişa deyi:

- Benim bu oğlum niye gün be gün eri. Ben koca bi padişayım, aç komim, susu/ komim. Benini bu çocuğum niye bole eri.

Arkadaşlarını tembeli deyi :

"Hele bi öğrenin. Benim bu oğlum niye bele gün be gün zayifli?"

Gidiler. Geziler, toziler, deyiler :

"Sen niye bele zayiflisin? Sen koca bi padişa oğlusun. Biz de fakır çocuğuyuz. Senden eviyiz. Sana ne olmuş"

"Siz benim derdimi bilmişiz."

"Derdin nedir?"

"Derdim. Bir rüyadır. Rüya gördüm bi padişanın kızını gördüm. O padişanın kızının ağladığı zaman inciler dökili gözünden, güldüğü zaman güller açi yanağında. Yolda gittiği zaman arkasında çayır çimen biti. İşte ben bele bi kıza aşık oldum. O bana yüzük tahtı. Ben de ona yüzük tahtım. Onun yüzüğü budur benim batmağımda benim ki de şimdi ondadır. Bilmim bu nerdedir? Ben bu derde üzilim."

Neyse padişaya haber veriler. Deyiler beleyken bele.

"Senin oğlun bi padişanın kızına gönlü düşmüş. O padişanın da nerde olduğu belli değil. Oğlun buna üzili. O kızı da ağladığı zaman gözünden inci dökili. Güldüğü zaman yanağından güller bitimiş. Yolda gettiği zaman arhasından çayır çimen bitimiş. Bele bi kız nerde var."

Neyse padişa der :

"Ya ondan kolayı ne var. Nerde ki bi padişa var oraya gideriz."

Mesela bi padişa Angara'da var. Neyse kırh tene atli, oğlanın anası, kırh tene beslemesi. kırh erkek, oğlanın babası gediler. Deyelim Angara'ya gidiler. İşde padişanın evine misafir oliler. Soriler, sual ediler. Kız gelir işde. Kaynananın elini öper. Kız nasıl güli yüzünde güller biti. Oğlan önceden tembelemiş, deyi:

"Ana gidersin su iste hele bi damla yüzüne at ağlasın."

Su ister

"Hele kızım bana su ver. Susamışım."

Su içer. Altında bi damla kala, atar kızın yüzüne. Kız üzülür ağlar. Bahar ki, inciler yüzünden pıltır pıltır dökildi. Ondan sonra der :

"Tamam budur. Oğlumun sevdiği budur."

Oğlanın babası padişa der:

"Oğlum bele bele rüya görmüş. A budur yüzüğü tahmis oğlanın banmağına ki/ da tahmis oğlanın barmağına. Gelmişuh Allah'ın emriyle istemeğe."

Padişa der :

"Hay. hay. O ki Allah etmiş ben de verdim getti."

Kızını verir. Kırh gün müddet ister. Kırh günden sonra der gelin götürün. Nişan tahar dönerler. Oğluna karı der :

"Tamam senin aradığın budur."

"Kırh günden sonra gene kırh atlı kadın, kırh atlı erkek binerler giderler. Cariyeleri beslemeleri de gider. Gider. Kırhının atının rengi bir, kırhının ayakkabısının rengi bir. Hepsi bir giymişler. Giderler kızı almaya. Kızında anası yohmuş. Analığı varmış. O gece dururlar sabahtana kızı ata bindirirler. Gelürler. Toylan dügünnen gelirler. O gecede analığı tuzlu bişe bişirmiş. Bu kıza yedirmiş. Gelirler yolda kız der:

"Susuzdan öldüm, susuzdan bayıldım."

Kadın, o analığı erkeklere deyi:

"Siz durun. Ben kızıma su içirir gelirim."

Getiri bi dereye. O derede de bağırsan ses gelmi. O kızın gözlerini çıharur, Sağdakini sol cebe koyur. Soldakini de sağ cebe kor. Ondan sonra kızı orda bırahır. Üstünü başını da kendi kızına giydirir, bezetir, alır getürür. Ondan sonra beraber giderler. Giderler bu padişanın evine. Yüzünü açarlar ki kız okız değil. Bu padişanın oğlu gene üzülür der :

"Yarabbi bu kız niye degüşüldü? Bu kız o degül."

Kıza deyi:

"Hanı senin yüzünde gül bitidi hanı senin güllerin, ağladığın zaman gölünden inci dökilidi?"

"Vallâ ne bilem yohtur."

Neyse, oğlan üzili. Ne yapsın evlenmiş bir kere. Gözleri cihan kız sürüne sürüne cihar tepeye yolun üstüne. Ağlar ağlar inciler önünde yığılmış. Bir bezirgancı gelir urdan. Bahi ki bir kördür ağli. sizli inciler dökili gözünden verhâ.

Herif zaten fakırmış. Bir devesi mi, atı mı, lek kalmış. Demiş ben bu şeyi alam bu terkileri doldurur inci. Kızı alır eve. Gelir karıya der :

"Karı bu kızın kıymetini eyi bilesin beleyken bele. Bunla ben bi terki inci doldurmuşum. Götürem satam gelem.Kız başını yıhadığı zaman saçını taradığı zaman altın tökilimiş hasından. Kız durmadan ağli, inci tökili, adam şali geli. Ondan sonra deyi:

"Beni çimdirin ne olur. Analığım bana bele bele etti. Gözlerimi ciharın cebimden tahin. eyi olur."

Tahi işte eyi edi. Kız eskisi gibi eyi olur. Neyse o kadın teste koyi yıhi. Nasıl kıza su tökise altunlar şınk, şınk demir teste yağı. Neyse adam zengin oli, lord oli. Götiri kuyumculara veri. Ev ali. davar ali, mal ali. Zengin oli. Neyse güldüğü zaman da yüzünde gül biti. O adama artuh baba deyi :

"Baba bu gülleri götür, padişanın binasının öğünden geçlerken gül alan, gül alan de. Onlar gelür alır."

Neyse götiri o gülleri "gül alan, gül alan" deyi. O kurbet karı hemen deyi : "Gül alam yüzlerime yapıştıranı ki herif beni seve."

Ali götiri gülleri yüzüne yapiştiri. Nasıl ki padişah eve gelişe yüzünden ali kuhli. Deyi :

"Off seni ele geçirdim. Senin sayıbını da elime geçirseydim."

Tani gülünü. Nasıl gülü kohlise, o kız orada hamile kali. Gün be gün karnı boyu

Bu kız anasını tembeli deyi:

"Ana biri eğer biri gelirse kapının önüne fukara geli, kim gelür."Beni bu gece içeri koy" dey i. Almayasın. Kaybedersin her şeyi."

Karı deyi:

"Yoh babam yoh. Neyse ben deliyim bişey."

Neyse onlar öğrenilen ki bu yüzünde gül biten kız ordadır. Hemen bu kadın padişanın karısı anasına haber veri. Analığı cadı kıyafetine giri. Sora sora geli. Baher ki kürdür, deyi:

"Ben bi körüm. Beni misafir edin ne olur. Yerim yoh. Yurdum yon."

O adamda karının da yazığı geli. Bu kördürdür bize ne eder? Abu salında yatsın. Cadı deyi :

Beni bu kapının ardında yatırın ben içeride gelmem. Yanınıza da gelmem.

O muradına ermeyen sırrı da bileziktedir. O bilezih nasıl çıhsa ölür.

Abunlar uyhuya daldıhtan sonra cadı yavaşça gelür. O bileziği kadının kolundan çıhanr. Kadın ölür. Hamiledir de ölür. Cadının küpü var. Küpüne de biner gider. Gider eve bu bileziği kor kızının sandığına.

Neyse o evin adamları uyaniler. Gidi baniler ki o cadı yoh. Kız da ölmüş. Kolunda bilezik yoh. Ağlarlar, sızlarlar, dizlerine vurarlar. Ama artıh iş işten geçmiş.

Dilber ölmeden evvel demiş :

"Ben öldüğüm zaman camdan kulibe yaparsız. Kapı taharsız. Benim tapulumun kapısını açıh korsuz. Muradına ermeyen dilber ya/arsız. "

Neyse bi kulübe yapiler. Tabutu da camdan yapiler. Kapısını açıh koyiler. Kanısına muradına ermeyen dilber yaziler.

Her gün atla orda gezi. Bani bir kulübe var orda. Deyi:

"Şimdiye kadar burda kulibe yohdi. Nerden geldi bu kulibe geldi?"

Üzerinde yazi muradına ermeyen dilber. İçeri giri ki odur. Kadın doğurmış. Nur topu gibi bi oğlan çocuğu. Anasının memesini mıçır mıçır emi. Hemen kızı da tani. Çocuğu getiri eve. Karısına deyi:

"Bu çocuh ağlasa, sesi kulağıma gelsin, ben seni param parça ederim. Bu çoçuh ne dese yapacaksın. Ne istese vereceksin". Karı korhusundan mecburi. Neyse bu çocuk ağli ağli. Karı deyi ben çocuğa ne verem. Açi sandığı çocuk bilerzigi göri. Ağli ağli. Nasıl bileziği eline verişe sesi kesili. Vermi. Padişah, kızi deyi:

"Getirin çocuğun eline verin. Çocuh heç ağlamayacak. Bah"

Bileziği veri çocuğun sesi kesili. Neyse hergün çocuğu götiri anasına emziri getiri. Bahi nasıl o bilezik degil anasının canına kan canlani. Nasıl getiri bu yana karı öli. Bu bileziği tahi karının canına kan dirili deyi: Ya ben o dilberim. Sen beni tanıdın.

Neyse bu adam geli evden üst başta getiri, karıya giydiri, karıyı ata bindini geliri. Karısına deyi :

"Bu ters değirmeni sen çevirdin benim başıma"

Bir atını aç kor. Bir atını susuz kor. Karıyı bağlar. Cırma cırik eder. Yeniden toy düğün ederler. Kırh gün kırh gece. Muratlarına geçerler.

82
PADİŞAH VE ÜÇ OĞLU

Bi zaman varmış. Bi padişah varmış bi de üç oğlu varmış. Üç oğlu da gerekmezin biriymiş ama en küçüğü daha fenaymış. Bu padişah Kankala'nın şehrine gidiyor. Orda bir deniz var. O denizden bu yanı hayvan kuzluyor bir tane toy oluyor. Tayı çalıp getiriyor padişah. Kehdi odasının altında bisliyor bu tayı kimse görmüyor. Bu gözlerinden kör oluyor, diyor ki:

"Kim gider, bu toprağı getirirse benim gözlerim eyi olursa ben bu padişahlığımın yerine onu koyacam."

Büyük oğlusu kalkıyor, iki üç sene geziyor, toprak alıp geliyor. Geldikten sonra soruyor.

"Oğlum ne kadar gezdin?"

"Üç sene oluyor."

"Benim için on dakikalık değil" diyor.

"Eeh senin evin yıhıla. Ben üç sene gezdim de on dakikalık değil diyorsun."

İkinci oğlan da gidiyor altı sene kalıp toprah alıp geliyor. Ona da soruyor:

"Kaç senedir?"

"Altı sene"

"Benim için onbeş dakika değil"

Bu küçük oğlan düşünüyor. Bu leleye soruyor diyor :

"Ya bunun geliri nerden geliyor? Bunun hayvanı var mı? Yuh mu?"

"Oğul babanın odasının altında bir at var, eğer o atı çalar götürebilirsen at seni bildiği yere götürebiliyor. Başka ne toprak gelecek ne de o iyi olacak."

Neyse o yattıktan sonra bunlar atı alıyorlar. Oğlan yiyeceğini giyeceğini alıyor, oğlan kayboluyor. Gittikten sonra bir dağ eteğine gidiyorlar.

Ahşama yahın orda bir kuşların kanadını buluyor. Bulduktan sonra bu kanadı alıyor gidiyor Kankala'nın şehrine. .Şehrine gidiyor kimse buna bir yer vermiyor. Adam bakıyor atıyla kapının önünde. Kadın diyor :

"Be herif bi adam. Allah bize göndermiş. Kızımız yaşı evlenmedi. Gel bunu kandıralım ahır da verelim, kızımızı verelim."

Neyse bir kaç gün kalıyor. At dile geliyor, diyor ki:

"Kızı sana veriyorlar, eyice dög, at kapıya yanıma gel"

Bu padişah gidiyor tabiî. Kızı içeri koyuyorlar oğlan kızı döğüyor, dışarı atıyor. Atın yanına gidiyor, hadi gidah diyor.

"Gimah değil, durmah değil diyor. Bu seni şikâyat edeceh, padişah kuşun kanadını bizden alacah diyor."

Neyse sabah oluyor. Bu adam gidiyor padişaha şikât ediyor.

- İste böyle bi adam var. Yanında kuş kanadı var. Yanın da yattı mı lamba gibi yanıyor.

"Ya misafir gelmiş, ayıptır"

"Yok imkanı yoh"

Neyse gidiyorlar, kanadını bundan alıyorlar bir zaman gene arası kalıyor. Padişah diyor ki :

"Get bu kanadı düşüren kuşu bana al gel."

"Ya padişahım ben dağdan geçerken bir derenin kenarında bir kanat buldum. Ben ne hilem kuş nerde."

"Neyse bu bi düşüneyim"

Kalkıyor atın yanına gidiyor. Ata söylüyor, at diyor ki :

"Get padişaya söyle. Bi danayı alsınlar kessinler. Bizi aynen o derenin oraya götürsünler. Yalnız üstte bi delik bıraksınlar. Dedikten elini götürecehsin kuşu tutup getirecehsin kaçıp gideriz."

Neyse padişaha bunu anlatıyor. Kuşu aynen kesip buraya getiriyorlar. O kuşlar, o kuşa yalvarıyor.

"Şuraya bir nasip gelmiş gel gidip yiyelim."

"Yoh oğlum siz gidin. Ben bi defa oraya gettim. Benim kanadım düştü, adamın biri aldı getti."

Neyse buna yalvarıyorlar bu geliyor. Delik olan yere konuyor, bu elini götürüp bunu yakalıyor. Atın yanına gidiyorlar, hadi banalım gidiyor. Bu kadın gene kızı götürüyor, yanma koyuyor. Bu gene döğüp dışarı atıyor.

Adam "Padişam kuşu getirmiş."
Adam kuşu da alıyor
Neyse bir zaman geçiyor. Adam diyor ki:
"Padişam bu adamın atı var. Ne oluyorsa bu attadır diyor."
"Ne yapacağız."
"Atın anasını getirsin"
Padişah diyor :
"Acaba bu atın anası sağ mı ölü mü? Nerden bulup getiracah."
"İllam bulacah."
Neyse zaman geçiyor. Adama diyor :
"Get bu adamın atın anasını getir."
"Ya padişahım nerden bilem anası ölmüş mü kalmış mı"
Bi hafta buna gün veriyor. Bu geliyor atına yalvarıyor, ağlıyor. At diyor:
"Heç ağlama, anamın yanına gideceğiz. Bir deniz var. Anam denizin içinde. Biz adaya gedeceğiz sen adamın içinde sahlayacahsın kendini. Ben anamı çağracam. Bir kardeşim var, bir anam var, yalnız toprağı anem gemdikten sonra ben itelecem anamı, çalının yanına getirecem. Memeyi tutacahsın emeceksin, süte geliyor, ordan sonra sana karışmıyor."
Aynı bu şekilde adaya gidiyorlar. Oğlan çalının içine giriyor. Bağırıyor. Bağırıyor kardaşıyla anası geliyorlar. Bu iteliyor çalının içine giriyorlar, emiyor, süte geliyorlar.
"Gel oğlum. Ben biliyorum senin baban benim bu kurigimi aldı götürdü. Ben biliyorum senin baban kör. Al bu toprağı mendiline koy götür de o gene eyi ola."
Neyse bunlar geliyorlar. Atı götürüyo padişaya teslim ediyor. Teslim ettiği sırada:
"Heç arkana bakma diyor. Dünyanın atı geliyor, atlan satacahsın."
Neyse kan gene kızı oğlanın yanına götürüyor. Oğlan dögüp dışan atıyor. Adam diyor ki :
"Bağ getti atın anasını da getirdi. Bir de bizi ahirete götürsün." Padişah diyor :
"Ya oğlum imkanı var mı?"
"Yoh illa gidecek"
Oğlanı çağırıyor, diyor ki:
"Get ahirete, benim annemin babamın parası neredeyse öğren gel, seni biraham git."
Neyse bir haftalık söz veriyor. Geliyorlar atın yanına gidiyorlar büyük bir tane Sal var, bir de çubuh var. Çusuğu taşa vuruyor kapı açılıyor. Bu ahirete gidiyor. Gidiyor ki padişahla karısı bir yerde oturuyorlar. At diyor ki:
"Aman aman elini bir yere sürtmeyeceksin."
"Sılamınaleyküm ya padişah!"
"Aleyküm elam"
"Niye geldin?"
"Senin oğlun gönderdi. Paran pulun neredeyse babam sana söylesin, sen de gel bana söyle."
"Oğlum evin orta direğinin altında bir kazan altın var. Benim neyim varsa hepsi orda?"
"Allahaısmarladık."
Yine kapıyı sürüp geliyor, padişaha söylüyor. Padişah aynısını açıyor altın buluyor.
"Bizi ahirete götür."
"Sizi ben nasıl ahirete götürecem?"
Altın yanına gidiyor, at diyor ki:
"Hepsi odun çekecek bir düzlüğe. Ortasını boş bırakacak. Gaz sepeceksin, atlayah ahirete gidiyor. Bu şehir mahvolacak. Biz para pulu alacam, babanın yanına gideceksin"
Neyse bunu söylüyor. Odunları topluyorlar, yakıyorlar. Atlayan yanıyor. At gidiyor padişanın ne hazinesi varsa yükleyip geliyor. Geliyorlar babasının önüne. Toprağı koyuyor, diyorlar:
"Oğlun gelmiş."
"Allah çok şükür."
Elini yerde ki toprağa sürüp, gözlerine sürüyor. Gözlerini açıyor.
Burda muratlarına eriyorlar.

83
ÜÇ NAR

Üç tene arkadaş varmış. Bunlar kankardaş oluyor. Köyün içinde, gidiyorlar. Kimi kemence çalıyor, kimi def çalıyor, kimi zurna çalıyor derken günleri geçip gidiyor. On sekiz, on dokuz yaşlarına geliyorlar, bir şehre gidiyorlar. Şehirde kimse bunlara yer vermiyor. Bir yıkık evin içerisine gidiyorlar, bir bahçenin içerisinde. Bunlar orda ateş yakıyorlar ekmeğini yiyiyorlar. Padişah bakıyor ki ne baka ateş yanıyor orda. Padişah geliyor oraya kimseye kendini sızdırmadan. Bekliyor ne oluyor. Büyük kardaş diyor ki:

"Ah padişah bana kızını vere, birazda şerbet vere ben burdan gidem"

Küçük kardaş da diyor ki:

"Ya Allah vermedikten sonra padişah nerenin köpeği."

Padişah kalkıp gidiyor.

İkinci gün padişah gene geliyor. Bu defa ortanca kardeş diyor :

"Ya padişah bana ortanca kızını vere birazda şerbet vere ben gidem."

Ahmet gene diyor.

"Allah vermese padişah nerenin köpeği."

Sabah oluyor geliyorlar. Bunları götürüyorlar kızları veriyorlar, küçük kardeşi de alıp doğuyorlar.

Neyse bunlar kızları alıp gidiyor. Ahmet tek kalıyor, çarşıya gidiyor. Ağlıyor , sızlıyor. Bir yaşlı, adam geliyor:

"Oğlum ne"

Ahmet diyor :

"Benim kardeşlerim vardı. Padişahın kızlarını istediler bir de risk istediler. Ben de dedim. "Allah vermedikten sonra padişah nerenin köpeği" Kardaşlarına kızları verdiler beni de döğdüler, get falan saat da gel dediler."

Bu yaşlı adam buna para veriyor, yiyacah veriyor, diyor:

"Oğlum falan yolu takip et gel."

Oğlan geliyor ki ne gele. Sel gelmiş, eniştelerle büyük kızları götürmüş, küçük kıy. ağacın üzerinde. Çağırıyor :

"Niye geldin?"

"Heç sonra yağmur yağdı sel geldi. Bacımla eniştelerimi götürdü ben de burda kaldım"

Bunu alıyor bir şehire gidiyor. Bu evlenmek istiyor. Kız diyor :

"Hayır benim babamla vezir gelmeyinceye kadar Allah'ın emrini kılmayıncaya kadar evlenmem."

Neyse şehre gidiyorlar, bir ev buluyorlar. Ahmet çalışıyor. Bir gün bezirgâncı buraya denk geliyor. Ahmet de çok güzel bir adammış, diyor ki:

"Oğlum senin neyin var, neyin yok. Sana bu kadar aylık verecem. Gel benim yanımda çalış."

Bu diyor ki:

"Benim bir arkadaşım var. Ben gelemeyecem. Ona bir bayan lazım, yanında dursun ki ben gelem."

Onun yanına bir kız getiriyorlar. Bir senenin, iki senenin yiyeceğini veriyorlar. Ahmed'i alıp götürüyor. O şehirden posta onların şehirine iniyor:

"Ya padişam, bana üç tene altın ver."

"Ben gelmeden sevgilim üç tene nar istedi. Narı alayım da postaya vereyim götürsün."

Neyse bu üç tene altın veriyor. Gidiyor bir adam denk geliyor diyor :

"Kim bana bir altın verirse ona bir söyliyecem."

Altını veriyor, söyle diyor. Adam diyor :

"Bu yolu takip et git. Hangi yol önüne çıkarsa kaybetme o yolu takip et git"

"Te ben bunu zaten biliyordum."

İkinci köşeyi dönüyor dönüyor, gene bir altın alıyor, diyor:

"Gördüğünü öp, görmediğini de söyleme" diyor:

"Bunu da biliyordum."

Narların parası bitiyor. Gidiyor padişahın yanına diyor:

"Ben narların parasını kaybettim."

Üç tane daha altın alıyor, geliyor çarşıya. Bahıyor bir adamın elinde üç tane nar, koymuş mendilin içine narları satıyor, diyor:

"Kaç para."

"Öç altın."

Narları alıyor, postaya gönderiyor. Padişahın kızı diyor hizmetkârına get bıçakla tepsiyi getir bu narları kesek. Kız gidiyor bıçak getirmeye kadın bakıyor içi cevher dolu, diyor :

-Aman bu narların içi geçmiş-"

Onları saklıyor. Başka narları getiriyor yiyorlar. Ondan sonra bu kız padişahın üstünü giyiniyor. Şehrin içerisine giriyor. Padişahın arazisinden yarısını alıyor, satıyor. Kendisine de öyle bir yer yapıyor ki otel, kahve, berber. Yirmi dört saat kim gelecek parasız, pulsuz burda yiyecek, yatacak. Bu burda kalıyor.

Bezirgâncı diyor ki:

"Ahmed'im hazırlan biz falan zaman sizin memleketinize gidecez."

Neyse bunlar hazırlanıyorlar, geliyorlar. Topluyorlar işini, gücünü, hayvanları geliyorlar. Orda da bir kuyu varmış. Herkes o kuyudan su alacak, başka bu bulamaz. Kim gelmişse oraya bezirgâncı bir tel sarmış para atmışlar üzerine, kim bu kuyuya inerse o paraları alacak. Neyse Ahmed geliyor, paraları görüyor, diyor:

"Bun kuyuya inecem paraları alacam."

"Oğlum etme eyleme."

"Yoh."

Neyse iki arkadaşlardan biri iniyor. Bir kurbağa bir de dünyanın güzeli yer altında oturuyorlar. O adam yeniyor aşağı, iki tene sitil su eriyor yukarı ip kesiliyor. İkincisini iniyor aşağı o da iki üç kova su veriyor gene ip kesiliyor. Ahmet diyor:

"Ben inecem aşağı."

"Oğlum etme eyleme."

"Yoh."

Ahmet iniyor, iniyor, iniyor ki o adam arkadaşlarını asmış. Oraya. Bir kurbağa orda, bir dünya güzeli orda, soruyor:

"İsmin ne?"

"Ahmet"

-Peki bu kurbağa m, güzel, dünya güzeli mir

-Kurbağa daha güzel."

Kurbağa üstündeki postu atıyor ki ne ata dünya güzeli yanında halt etmiş, ele ki güzel!

"Ahmed'im bas sağ ayağını üzerime ben seni yukarı atacayım."

Basıyor ayağını üzerine ki ne basa, ne kervanı var, ne pulu var hepi gitmişler. Ahmet adımını atıyor, devamlı bu yoldan gidiyor. Düşünüyor ben bu yola bir altın verdim. Geliyor içeri gireceği sırada iki tene bekçi. Hepi içeri hah serilmiş.

"Oğlum nereye gidiyorsun"

"Ben buraya geliyorum bu yola bir altın verdim.'"

Kız oradan bakıyor ki Ahmet gelmiş.

"Hoş geldin Ahmed'im."

"Hoş bulduk."

"Kız bu ne?'

"İşte sen üç tane nar göndermiştin. Bir tanesinin yandan yarısı gitmemiş. Padişanın yansını satın almışım. Benim on tene de sürüm var çobanlarım var."

"Ele ne olacak."

"Ne olacak, babamı bekleyeceğiz. Babam gelmeyene kadar biz Allah'ın emrini kılmayacağız."

Vezir bunu işitiyor ki filan şehirde böyle bir yer var. Yirmi dört saat yiyacah, içacah. gidacah, diyor :

"Ya padişam böyle bir yer var gel gidelim"

Padişah diyor:

"Eğer aynısı olmassa senin kelleni kesecem."

Bunlar kalkıp geliyorlar.

Kız bahıyor ki ne baha! Babasıyla vezir gelmişler dışanda sandalyenin ü/erinde oturuyorlar.

"Ahmed'im git bunlarla sohbet mohbel et de ben bir kahve yapayım getireyim."

Ahmet aşağı iniyor. Padişah Ahmed'i tanıyor. Ahmet padişayı tanımıyor.

"Ahmed'im anlat"

"Ahmet diyor ki:

"Biz bi tarafta böyle üç arkadaş vardık. Padişanın bahçesine girdik. Onlar risk istediler. Ren de dedim. Allah vermedikten sonra padişah nerenin köpeği. Bunun ü/erine kızı ağacın üzerinde gördüm. Sel gelmişti, bele bele"

Bunu anlatırken kız aşağı iniyor, kahveler veriliyor. Bunun üzerine padişah :

"Allah'ım çok şükür bu kahvede kızımın kokusu geliyor."

"Kızı başını açıyor. Babasının elini öpüyor."

"Baba Ahmet budur ben de senin kızınım."

Burda padişah Allah'ın nikasıyla kılıyor, kutlu ediyor, burda muratlarına eriyorlar.

84
ASKER KIZ

Varmış, yohmuş, Allah'ın kulu çoh çohmuş. Bi baba var üç tene de kızı var. Bu babayı gelerler isterler askere. Bu böyük kızı düşüner. Babasına der :

"Baba sen neye bele düşinisin?"

"Kızım nedem. Ben gioim askere siz kalisiz burada. Üç tene esketek ne yapacahsız."

"Baba get askerliğin yap da gel. Ben sanim gelmişler beni istemeye."

Bi daha herif sesini çıharmer düşüner. Bu defa ortancıl geler, der :

"Baba ne düşünürsin?"

"Kızım o geldi avul etti sen de geldin davul edesin. Ben ne edem siz ortaluhta kalmışsız bana der "gelirler beni istemeye."

Der:

"Baba sandım bende gelmişler beni istemeye."

Küçüğü gelir, der :

"Baba nasılsın?"

"Ben söylemem. Onlar geldi avul etmeye sen de geldin davul etmeye?"

"Baba benim sen adımı Ali koy de get bana bi da gel. Ben kat elbise al ben gidem senin yerine askerliğe. Finigimi de alam gedem."

Finigini de aler. Asker esbabını da giyer. Gidi bi padişah oğluna hizmetçi kaler. Padişah onda. Bahar bu kıza benzer. Padişah oğlu ahşam anasına der :

"Ana Ali kız oğlan kızdır. Barmah yüzük yeri, kollar bilerzük yeri. Ali kız oğlan kızdır."

Anası der :

"Oğlum heç kız kısmı askere gelürT"

"He gelür. bu kızdır."

"Gidin hamama yıhanmaya."

Gelirler hamama yıhanmaya.

Finik gider kıza haber verir. Kız bi düğmesini açer, bi düğmesini kaper. Finik gider atlan bir birine saler. Herif hatta ki gider atlan birbirinden ayırer geler, kız üstünü giyer oturer. Gene oğlan eve geler, der :

"Ana bele iken bele. Gittim atları aynam. Gelrim ki kız üstünü giymiş."

"Ya nedecahsız?"

"Gidacahsız mercan dağına."

Gider oğlan la bu kere mercan dağına. Bu oğlan ele topler, ele topler.

Finik der :

"Sen heç toplamayasın ben sana toplarım."

Topler, topler kız toplamer, der:

"Sen niye toplamısın?"

"Benim dişim kırılmış. Ben bi tek alam bu dişime koyam."

Bi tek aler dişine koyer, geler.

Anası oğluna der:

"Nettin?"

"Bele, bele. Toplamer ama bu kızdır."

Askerliğini kız bitirer bi mektup yazer. Padişah oğlunun kapısına biraher, der:

"Kız geldim kız giderim, padişah oğlunun kapısına bilmem ne ettim giderim."

Padişahın oğlu sabah mektubu oher ki babooo! Neler var. Gelir kızı ister. Oğlan da emişi kızına nişanlı gelir bunu ister. Tüterler, bunu verirler. Davul zurna düğün bu kızı aler götürer. Bi kuyu eşer, götürer kızı gömer Kızı kuyunun içine biraher. Geler haftadan hafaya kıza der :

"Nedisin padişan kızı?"

"Nedeni padişah oğlu, burda oturerim."

Babagil ayriyatan kızı kuyudan çıharer. Kız babagilde. Nasıl padişah oğlu gelişe, fınik gider haber eder. Kız gene gider kuyunun içine girer. Bi gün bu padişah oğlu davarı çeker dağa geler kıza :

"Padişah kızı"

"Ne var"

"Ben giderim Turp dağına gelmersin?"

"Git Allah sana ömürler versin."

O gider, kız erkek elbisesini giyiner. Babasının davarını çeker. Orda oğlanın arha sıra o da oraya. Oturerler santraç oynerler.

Oğlan der ki:

"Ben seni utlumsa incili mendilin alurum. Sen beni uttunsa senin yanına ahsam üstü bi halay ıh yollarım."

Kız yuter oğlanın incili mendilini aler.

Oğlan da tuter, kendi gider nikahler şeyi. Gider devrisi seneye dönerler bi oğlan oler. Bi daha padişah oğlu geler kuyunun başına der : "Padişah kızı ben giderim Türap dağına gelmersin"

"Yoh sen get Allah sana ömürler versin."

O gider o da elbisesini çeker. O da davan aler gider arha sıra. Onda da oynerler ü/.ük. Gine kız üter. Kıza bir hançer verer. Kız da gider gene yanına. Karı bu kere bir kız doğurer. Seneler yıllar geçer bu padişah oğlu daha emmisi kızını alacah. Davullar tutuler. Gelir kuyunun ağzına der :

"Padişah kızı evlenecem ne dersin?"

"Evlen nedem, Allah ömürler versin."

Gider davulu çalınır. Padişah oğlu bi taşın üzerindc oturer. Kız gelir o yandan kızım, der :

"Bah o taşın üzerinde oturan babazdur. "

İncili mendili aler kızın başına örter. Hançeri oğlanın yanına ürer.

"Gidin babanızın yanında oynayın söleyin
Turp dağı, Türap dağı
Tutam bacımın elini
Beybabamın düğününde
Tıpır tıpır oynayan."

Kızlar oğlan gelir söyler. Adam baher mendille hançer benim bu kı/lan oğlan kimin ya?

"Kızım sizi kim yolladı buraya."

"Annem yolladı."

"Annen nerde?"

"Kuyuda."

Gelir kuyuya der :

"Padişah kızı."

"Ne var padişah oğlu"

"İncili mendille hançer benim bu kızları oğlan kimin ya?"

"Kızları oğlan da senin. İncili mendille hançer de senin. Turp dağında santraç oynayan da bendim. Türap dağında santraç oynayan da bendim."

Yerler içerler, muradlarına geçerler. Düğünlerini yaperler muradlarına geçerler.

85
GULBAHANLA CERBEHAN

Varmış yohmuş bi padişah varmış. Bir karı bir koca heç çocuhlan olmer. Bahiler bir gün bi şıh, girer içeri, der :

"Padişa senin çocuğun olmer?"

"He"

"Sana bi elma verecem. Ahşam üstü soyun, kabuğunu ata verin, almayı da kan koca yeyin."

Kan koca kabuğu soyer ata verer. Almayı da kendisi yer. At doğurer bi toy. Karıda doğurer bi kız, şıh demiş ben gelmeyinceye dek ismini komuyacahsız.

"Tamam bırahmam." Demişler.

Bu kız büyer, oler gelinlik kız adı yoh. Padişah köylüyü topler ad\nı koyacah. Baher şıh girdi içeri der :

"Nedür toplanmışsız?"

"Vallâ şıhım sana ayandır. Çocuğun adını koyacağuz."

"Kızın adı Gülbehan atın adı Cerbahan heç kimsenin yanında kızın adını çağırmayacahsın. Kim bildi kızını ona verecehsin."

"Tamam "

Bir gün bi bire karının birini, yahudi yollamış. Kapının önünde sacı kurmuş ekmek yaper. Unu da eseleti döküler, ekmeği yaner. O kız pencireden gözler, gelir ekmeğini düzler, der:

"Nene ben tekim burada. Bi tekim. Gel senle beraber arkadaş olah."

Yedi sene o neneyle barabar otiriler. Bu nene onun adını kaldıramer.

"Ben daha giderim."

"Nene neye gidisin?"

"Bah ben yedi senedir buradayım daha senin adunu kaldıramadım. Daha ben burada neye duram gidecem."

"Ben ismimi sülesem sen kimseye Bölemezsin."

"Yoh."

"Benim adım Gülbahan adımın adı Cerbahan"

Nasıl karı kalhise yahudiye haber verer.

Aaa yahudi geler. Padişahın karşısına çıher.

"Ne var."

"Gelmişim kızını istemeye."

"Benim kızımın bi adı var. Kaldurursan kızımı sana verem."

"Kızın adı Gülbehan, atının adı Cerbahan."

"Tamam kızımı verdim."

Kızı bindirer atına. Bi tabur asker bi de yahudi. Kız arhasını döner, baher, Yahudi hepi askeri kırmış nerdese kıza kavuşacah.

At der ki:

"Gülbehan kalh kuskunumu çek. Ele bana vurasınki ben bilmeyeni nereye sıçrayanı. "

Kız iner kuskunu çeker, ele bi zengi vurer ki at yedi dağın ardına ulaşer.

Gider dağda çadır açer. Onda oturer. Atı da araya bağlamış. Kendi de av kuş eder. Getirer o çadır da yer.

Bi gün bu köyden bi fakır adam dağa çıher. Bu avcıyı kız çağırer yemek verer. İki üç kere rastlar. Oğlan gider anasına der :

"Ana bi tene kız var bizim dağda. Bi at da var. At da güzel, kız da güzel ama kız erkek elbisesi giymiş. Hade gidah o kızı istiyah."

Gider ister. Kız ata danışır. At al der :

"Tamam ana alım."

Aliler kızı da atı da kör kümes hepsi giderler. Gelirler, Allah tarafından bu gün çoh zengin der. Oğlan Elazize gider işe girer. Onda işte herif çalışır. Bu kız güman oler. Herif der ki:

"Kan kurduldusa bana haber edesiz."

Abunca da bi şişe su karı verer, der :

"Abu su kaynadısa benim başıma bi iş geler. Gelip beni bulasın."

Bu kız bi kız bi de oğlan doğurer. Allah tarafından. Anası bi mektup yazar bi çocuğa verer.

Bu fakır çocuğa bi kaç kuruş da para verer :

"Bunu götür falan yerde falan dairede çocuğum vardır. Bunu ver sole ki, Altun kenküllü oğlan, sırma saçlı da kızın olmuş."

Bu herif, o mektubu götüren, gider gider bi yerde yater. Bir şey bilmer. O yohudi de o yandan gelür. Baher ki kepin alturda kâğıt var. Aler oher ki :

"Altun kenküllü oğlun olmuş, sırma saçlı kızın olmuş durma gel. O yazar der ki : "Giilbehan umumhane açmış, bi çift iteliği doğurmuş durma gel." Bu adam açer o mektubu oher fittırer. deli oler, der :

"Nasıl oli ki?'

Bu oğlana mektup verer, der ki:

"Sole Gülbehan o memlekette durmasın çeksin getsin, nereye giderse getsin."

Mektup geler. Oğlan oher.

Anası baher ki o

"Abooo Gülbehan o memlekette durursa ben heç gelmem."

"Vallâ kızım ben seni ne kadar sevsem abu oğlum kadar sevmem. Oğlum daha bu memlekete girmez. Ben nedecem?"

Karı bi çinine bi çocuğu koyer, bi çinine bi çocuğu koyer kulher doğa, ağlıya sızlıya. Epeyim doğa cihar, bahar yahudi onda. Bu yahudi karının ellerini bağler çocuhlarmı da yanına koyer. Ot topler diken topler ki bu karıyı ataşlayacah.

Bu oğlan bahar bu su ele kayner, fıkır fıkır kayner. Yener atına baher al eşelemiş eşelemiş neredeyse patlıyucah. Nasıl kapıyı açerse at çıher, nasıl geldise yahudiye vurer. Gülbehan'a der :

"Korhma ben yanerem, yahudi de yaner. Sen benim bağursahlarım, tütünümü, dumanımı toplarsın çocuhların da alırsın üzerimde otururşun."

Kan geler herşesini topler. At yanmuş. Çocuhlarmı almış üzerinde yater. Sabahtana karı kalhar ki ne bi binadadir, ne bi binadadur? Çocuhlar da binada. P.le ne ihtiyacın varsa binanın içindedür.

Oğlan gelir evine anası der :

"Oğlum o ne biçim bi mektuptu sen yazmıştın. Benim gelinim koca gül bibigi kimin çocuh doğurmuşti. Altun kenküllü oğlan sırma saçlu kız kıymerdin ki bahasın. Sen nasıl benim gelinime dedin ki durma gidesin."

"Ana bana mektup geldi aha mektup burdadur. Dedi "umumhana açmış, iteligi doğurmuş" ben de dedim dema bağda bayırda gezmiş, demah Kötü kadındı. Ben dededim çeksin gelsin. Vallâ ana ben giderim dağlara ben buldum buldum, bulamadımsa bu memleket daha bana heram olsun. Bu memlekete girmem."

Dağa çıher, baher bi bina par par parler. Oğlan gider suyun başında elini yıher . Bu kan taner. Oğluna der :

"Get o emiceyi çağır içeriye."

Emce geler, oturer. Kalher kar yemek pişirer, verer. Yemeğini yer karnını doyurer. Bi tepsiye altunu koyer, birine de horozu koyer. Oğlan horozu tutar, kız da altunu tüter.

Götürür horoza deyin ki:

"Horozum altun ye. Horozum altun ye." O diyacah ki:

"Oğlum heç horoz altun yer mi?"

Sende de ki: "Gülbehanda heç itelügü doğurur mi?"

Aliler, gidiler babasının öğünde oturerler. Onlar bilmiler ki babalarudur. Oğlar der ki:

"Horozum altun ye. Horozum altun ye"

Adam da der:

"Oğlum heç horoz altun yer mi?"

Kız da der :

"Ya heç Gülbahan da itelügü doğurur mi?"

Herif der :

"Vay yavrularım demah siz benim çocuhlarimsiz?"

Karılar anlaşır, çocuhlardan anlaşer.

Yerler içerler, muradlarına geçerler.

Anlatan: Semiha SARTAVUL

86

EMİNE İLE FETİYE

Varmış, yohmuş çoh eski zamanlarda yaşlı mı yaşlı iki gadın varmış. Bu gadınlardan birinin adı emine birinin adı da Fetiye imiş. Bunlar fakırmı fakırmış. Yatanları yorganları, yastıkları yamalıhlımış.Bir gün Fetiye her şeyi göze alarah Emine garıya demişki:

"Gel seni şu padişahın oğluyla everek"

Emine garıda:

"Giz dur hele bu son zamanda boynumu kılıca vurdurma" demiş

Fetiye:

"Yon Emine ,nasılsa aciz,gamımız doysun ölisek ölek" demiş.

Padişahın oğlu her cuma günü bu garıların gapısının önünden geçermiş. Fetiye bir gazan gaynar suya gohu döki, padişahın oğlunun atının önüne dökmüş.Ortalığ burcu burcu gohmuş. Fetiye cama çıhmış:

"Ah ah! O benim yavrumun elinin suyudur gohan" demiş.

Padişahın oğlu içinden:

"Elinin suyu bele gohise, kendisi nasıl gözel gohidir " demiş

O günden sonra aşık olmuş,yatanlara düşmüş günden güne erimiş Heç kimseye sırrını vermemiş.

Padişah hanımına :

"Hanım bu oğlan bahan sırını vermi.Hele bide sen ğet sor.Çaresini bulah" demiş.

Anası oğlunun yanına gitmiş ve:

"Oğlum senderdimizin dermanısın, gönlümüzün ilacısın, başımızın tacısın .Sölederdin derman bulah sahan" demiş. Oğlan:

"Ana sen benim derdimin dermanını nasılbulasın. Çarşıda iki tene goca garı varya onun gizli.bir gizi varmış. Ben o gıza aşık oldum. Onu bahan isteyin" demiş. Anası:

"Oğul onlarıngızları yoh. Onlar fakir fukara iki yaşlı garı. Etme, eyleme "demiş.

Ama çaresiz gadın gitmiş. Allahın emriyle gizini istemiş. Canların yürekleri hoplamış. Goca garılar:

"Verdik,gitti" demişler.

Ama bir kürek altın istemişler ki gizi hamama götüreler.Oğlanın anahtar deliğinden gıza yüzük tahmasını istemişler.Emine garının elini süte batırmışlar. Anahtar deliğinden barmağını çıharmış Oğlan barmağını görünce içinden:

"Eli,barmağı böyle gar topağı gibise kendisi nasıldır?"demiş yüziiyü tahmis.

Yüzük tahıldıktan sonra 40 gatır altın göndermişler. Emine garı hamamda bir gözel yıhanmış. Yıhandıktan sonra gelinliğini giyinmiş.Gerdek gecesi namaz kılınmış ve şeker lohum dağıtılmış Fetiye Emine'yi sıhı sıhı tembih etmiş:

Sakın şeker almayasın, lohum alasın . Şekeralırsan rezil olu-ruh" demiş.

Emine gari yüzü puşulu şekeri almış. Başlamış şekeri takır tukur yemeye. Oğlan:

Giz senin dişin yohmu ki takır tukur yeyesin?" demiş.

Neyse namaz kılınmış, gelinin yüzünü açmış. Buruş buruş bir yüz görmüş. Gelini alıp hemen pencereden atmış. Gelinin gelinliği ağaca tahılmış. Oğlan içinden:

"Sabaha kazma kürekle bunu gömerim. Böylece kimsede görmez, rezilde olmam." demiş.

O sırada oradan 40 haramiler geçmiş, içlerinden birinin gözü körmüş. Kör şöyle demiş:

"Ay gibi parlasın, sırma saçlı, pembe pembe yanahlı, zeytin gözlü olsun.Allahda benim gözümü açsın görem" demiş.

Dileği kabul olmuş, gözleri açılmış. Gelinde adamın dediği gibi olmuş. Padişahın oğlu güneş doğdu diyerek gahıp bahiki akşamki gırışıh garının yerinde gözel mi gözel bir giz var. Demiş ki:

"Ahşamki girişik garı nereye gitti?"

Gelin:

"Ahşam sen yanlış görmüşsün O benim demiş.

Oğlan geline inmesini söylemiş. Gelin:

"40 gurban kesmessen inmem" demiş.

Oğlan gurbanları kesmiş. Düğün dernek yeniden gurulmuş. Fetiye Emine'nin öldüğünü sanmış. Ölüsünü görmek için gitmiş. Emine garının tahtta oturduğunu görmüş. Yıldız gibi parlimiş. Emine'ye sormuş:

"Giz söle hele seni ne böyle gözel etti?" demiş.

Emine'de sölemiş:

"Bir çuval elen al, aşağıdaki boyacılara git. Çuvalın içine gir, sahan vursunlar. Onlar vurdukça sen güzelleşirsin" demiş.

Fetiye'de gitmiş çuvala girmiş pala bıyıklı bir adam bir tane vurmuş. Öyle vurmuş ki Fetiye dakkasında ölmüş.

Fetiye öldükten sonra Emine padişahın oğlu kedine kaldığı için sevinmiş. Padişahın oğluyla mutlu bir ömür sürmüşler.

Anlatan: Ahmet DAMA

87

BEY BÖĞREK ve ALGAVABGIZI

Eski zamanlarda bir padişah varmış. Bu padişah çoh ünlü ve çoh iyiliksever bir adammış. Yalavuz bu padişahın hiç çağaları olmimiş. Onun için çoh üzülimiş. Bir gün vezirine demiş ki:

"Çoh canım sıhılı,seninle tedbili kıyafet edip bir lohma gezek, Belki dertlerimi azıcık unuturum."

Vezir:

"Peki sultanım" demiş.

Atlara atlayıp saraydan ayrılmışlar. Dağ yohuş dolaştıktan son ra bir gasabaya ahşamüstü girmişler. O devirde hanlarda altta ahır, üstte de odalar olimiş. Hancı bu seyyahları temiz bir odaya yerleştirmiş, içeri girdiklerinde odada pir-i fani bir ihtiyar görmüşler. Selam vererek oturiler, hal hatır sormuşlar. O zaman ihtiyar derviş:

"Nasılsın sultanım?" demiş.

Padişah ihtiyara:

"Benim sultan olduğumu nasıl bilişen derdimi de bilirsin" demiş .

İhtiyar derviş:

"He, derdini bilim padişahım. Senin çağan olmi. Sahan bir elma verecem. Bu elmayı soyup yarısını sen, yarısını garına yedireceksin. Gabuhlarını da gısrağına yedir.inşallah Cehab-ı Allah sahan bir erkek evlat verir. Yalavuz ben gelinceye gadar adını goymayasın" demiş.Ortadan gaybolmuş. Padişah :

"Galh vezir atları hazırla gidik" demiş.

Hemen hazırlıh görülmüş, atlarına atlamışlar,yola çıhmışlar. Az gitmişler uz gitmişler saraya varmışlar. Ahşam olunca padişah elmayı soymuş, gabuhlarını gısrağına yedirmiş, elmanın yarısını kendi, yarısını da garısına yedirmiş. Tatlı bir yuhuya dalmışlar. Çok zaman geçmeden Allah'ın izniyle sultan gebe kalmış. Gel zaman git zaman sultanın ağrıları başlamış. Vahtı saati tamam olunca sultan altın topu gibi bir erkek çağası doğurmuş. Padişaha müjde verilmiş. Şenlikler yapılmış, kurbanlar kesilmiş, fakir fukaraya dağıtılmış.

Çağa çoh itinayla büyütülmüş. Derken mektep çağı gelmiş. Çağa mektebe gitmeye başlamış. Ama çağada bir üzüntüdür başlamış. Çünkü arkadaşları ona "Adsız Bey" deyilermiş. Çağa bir gün babasına :

"Babacığım ben bir padişah oğluyum ama adım yoh.Bana bir ad vermezsez mektebe gitmem. " demiş.

Bunun üzerine padişah memleketin ileri gelenlerini toplamış. Tam ad verileceği zaman ihtiyar derviş saraya girmiş. Padişah çağaya ad vermesini istemiş. Derviş çağaya Bey Böğrek, gısrağına da Ben gibaz adını vermiş, ortadan gaybolmuş.

Çağa tahsiline devam etmiş, ata binme, kılıç kullanma dersleri almış. Derken çocuk deliganlı çağına gelmiş. Annesinde gayrı tabii değişiklik farketmiş. Annesinin bu değişikliğinin sebebi sarayda barınan Arap bir köleyle ilişkisinin olmasıymış. Köle hergün hanıma baskı yaparmış :

"Çocuk artık büyüdü. Padişah ilişkimizi duyarsa ikimizi de asar. Tek çaremiz Beğ Böğrek'in ölmesi. Yemeğine zehir göy. Yesin de ölsün " demiş.

Hayın anne Arap kölenin 'dediği gibi yemeğine zehir goymuş. Çocuk önce atının yanına uğramış. Ona yem ve su vermiş. Ama at ne yemiş ne de içmiş. Çocuk sormuş :

"N'oldu sahan güzel atım?"

At dile gelmiş, olanları anlatmış.

Çocuk:

"Sen merak etme bahan bir şey olmaz" demiş.

Saraya girmiş.Anası yemeğini getirmiş. Çocuk yemeği yememiş. Ertesi gün Arap köle bu sefer de elbisesini zehirlemesini sölemiş. Bey Böğrek saraya girmeden yine atının yanına uğramış. Atının gözlerinin yaşlı olduğunu görünce sormuş:

"N'oldu sahan güzel atım?"

At yine dile gelmiş ve anasının hazırladığı tuzağı anlatmış. Bunları dinledikten sonra adasına gitmiş. Anası gelmiş, sayısız dil dökmüş. Çamaşırlarını değişmesini istemiş. Çocuk bir yolunu bulmuş onları giymemiş. Arap köle çocuğun ölmediğini görünce hanıma:

"Bunları at haber veri. At ölürse işimiz golaylaşır" demiş.

Bir oyun hazırlamışlar. Gadın o gün yorgan döşek hastelenmiş. Padişaha sultanın çok haste olduğu haber verilmiş. Padişah gadının yanına gelmiş, hastalığını sormuş.

Gadın:

Çok hasteyim, hekimbaşı tek çarenin yeni tayın ciğerini yemek olduğunu söledi.Yemezsem ölecem" demiş.

Padişah:

"Olur" demiş.

Bey Böğrek o gün yine tayının yanına gitmiş. Tay yine ağlimiş. sebebini sormuş. Tay olanları anlatmış. Çocuh saraya anasının yanı na gitmiş ve sormuş:

"Sahan n'oldu ana? Nasıl bir günde sarardın soldun?" demiş.

Anası padişaha söledıklerini oğluna da sölemiş.

Bey Böğrek:

"Sahan bir at değil, bin at feda olsun. Yalavuz bu güne gadar ata hiç binmedim. Yarın atın sırtına binip gezeyim, sonra da keselim" demiş.

Bunları babasına da sölemiş. Odasına çekilmiş ve düşünmeye başlamış. Padişah atın saray bahçesinden dışarı çıkmaması için tedbir aldırmış, beden gapıları gapatılmış. Sabah olunca Beğ Böğrek yayını okunu almış, gılıcını kuşanmış ve atına binmiş. Bedende bir aşağı bir yuharı goşturmuş. Ne zaman ki atın ağzından salyalar ahmış. O zaman öyle bir üzengi vurmuş ki at şahlanmış saray bedenini uçar gibi aşmış.

Az gitmişler, uz gitmişler, altı ay bir güz gitmişler. Behr-i yazının ortasında bir saray ve bir gulübe görmüşler. Bey Böğrek atın dan inmiş ve gulübenin gapısını çalmış. Gapıyı bir gocagarı açmış. Bey Böğrek gocagarıya :

"Tanrı misafirini gabul edi misin ?" demiş.

Gocagarı onu da atını da içeri almış.

Biz gelelim padişaha... Oğlunun atla gaybolduğunu duyunca ah, vah demiş, yataklara düşmüş.

Sabah olunca oğlan galhıp atının yemini suyunu vermiş, tımarı nı yapmış. Sonra gadına garşıdaki sarayın kime ait olduğunu sormuş.

İhtiyar gadın:

"Oğlum o saray dünya güzeli Algavahgızı'nındır. Sağ tarafta insan ölüsünden beclen gafasından burç yapmıştır.Sakın ola sen böyle bir işe galhışmayasın. Onu almaya gelenler yenilmiş, başları kesilmiştir" demiş.

Bey Böğrek :

"Ben de onun sarayına gidecem. Ya başım kesilecek, ya da dünya güzeli Algavahgızı'nı alacam" demiş.

Gadın :

"Madem istisin, saraya git. Orada üç sandalye göreceksin. Biri altın, biri gümüş, biri bakır. Altın sandalyeye oturan harp etmek, gümüş sandalyeye oturan gönül rızası ile istemek, bakır san dalyeye oturmak iane istemek içindir." demiş.

Bey Böğrek ertesi gün doğruca Algavahgızı'nın sarayına koşmuş, altın sandalyeye oturmuş. Giz yüzünde mikabıyla Bey Böyreğ'in garşı sına çıhmış. Görünüşü çoh gorhunçmuş.

Giz:

"Ey deliganlı yanlış sandalyeye oturdun. benimle yenişemezsin. Gençliğine yazıh olur, vaz geç bu sevdadan" demiş.

Bey Böğrek:

"Hayır,yanlış oturmadım. Ya gafamı verecem, ya da seni alacam" demiş.

Giz:

"Üç şartım var: Birincisi, on saat uzaktaki çeşmeden su getireceksin. Görüşeceğiz ve güreşeceğiz, yarın sabah atını hazırla. Burda buluşah" demiş.

Bey Böğrek:

"Peki " demiş. Saraydan ayrılmış. Doğruca ihtiyar gadının evi ne gelmiş. Atını yemlemiş, su vermiş. Sabaha ihtiyar gadınla sohbet etmiş. Sabah olup ta Bey Böğrek atını hazırliken Algavahgızı garaba ca adlı atına binmiş şöle sölemiş:

"Haydi git vakit tamam"

Böylece aralarında yarış başlamış. Ne yazık ki atıyla birlikte yıhılmış. Algavah gizi:

"Bu külüstür beygirle yarışa çıkacahsan ben gidim" demiş.

Bey Böğrek:

"N'oldu sana güzel atım, böyle gıldırlandın?" demiş.

At:

"Bahsana galanın birini tahmamışsın. Onu tah ve üstüme bin, yum gözünü, çeşmeye geldiğimde aç gözünü, çeşmeden suyu alırsın, tekrar yola ciharız. Göreceksin ki, Algavahgızı daha yarı yolda " demiş.

Atın dediği gibi olmuş ve yarışı gazanmış. Döğüşte de, güreşte de Bey Böğrek gazanmış. Dünya güzeli mikabını çıharmış. Bey Böğrek gizin güzelliğini görünce dili tutulmuş. Yükte hafif, pahada ağır mücevherleri ile gizi almış, memleketine doğru yola goyulmuş.

Bunlar yollarına devam etmekte olsun, biz gelelim babasının sarayındaki duruma... Oğlu gittiği günden beri padişah, oğlunun hasretinden yaniken anası da Arap'la keyfedimiş. Dünya umuruna gelmimiş. Oğlanın geri geleceği hatırlarına gelmimiş.

Bey Böğrek saraya yakın yerde mola vermiş. Bu onun bir oyunu-muş. Yarı gece olunca yola devam etmişler. Saraya girmiş, doğruca babasının huzuruna çıhmış. El etek öptükten sonra bütün çektiklerini babasına anlatmış. Sonra anasının odasına girmiş, Arap'la anasının boynunu vurmuş.

Bey Böğrek dünya güzeli-Algavahgızı ile 40 gün 40 gece düğün yapmış. Yemişler, içmişler, muratlarına ermişler.

Anlatan: Ahmet DAMA

88
MEMET GARDAŞ

Vahtı zamanın birinde bir hükümdar varmış. Bu hükümdarın üç tene oğlu varmış. Bu hükümdar yaşlı olduğu için aniden gözleri gapanmış. O yanı hekim, bu yanı hekim arayıp durmuşlar. Daha sonra eyi bir buliler. Hekim:

"Şakı bülbülü ne zaman başında öterse, o vakit gözleri açılır. Ama Şakı Bülbülü ötmezse edebiyen gözleri gapanacaktır" demiş.

Üç oğlan nasıl bunu duyilerse atlarına atliler, Şakı Bülbülü ariler. Bahmışlarki olacağı yoh, üçüde ayrı ayrı yollara ayrililer. Büyük oğlan sağa, ortancı oğlan sola,küçük oğlanda kötü daşlı bir yola cıhmış.

Büyük oğlan az gitmiş uz gitmiş sonunda bir hamama rastlamış . O hamama gitmiş Girdiğinde ne görsün göbek taşında bir padişah oturmuş humar oynimiş. Bunu gören oğlan padişahın yanına gitmiş, humar oynamaya başlamış. Oynadıkça atını, erzağını, elbiselerini gaybetmiş. Elinde avcunda birşeyi galmayınca ha-mada dellek olarak çalışmayı başlamış. Gelelimortancı oğlana.. Ortancı oğlan az gitmiş uz gitmiş bir helvacı tükenine girmiş Bahiki helvacı tükeninde tali tali sohbet edili oda onların yanına otiri. Erzağını, atını ve elbiselerini onlara vermiş. Helvacı tükeninde çalışmaya başlamış. Gelelim küçük oğlana.... Küçük oğlan bir çeşmenin

başında oturi. Atımda yemini yemesi, suyunu içmesi için salmış küçük oğlanın adı Mehmet Gardaşmış. Peynir ekmek yedikten sonra artanı çeşmenin başına goymuş, içinden:

"Biraz yuhlayam, acınca yine yerim" demiş.

Uyanınca başında gurt görmüş. Gurt peynir ekmeğini yemiş. Gurt dile gelmiş ve sormuş:

"Ey insanoğlu! Nereden gelir, nereye gidersin?" demiş

Mehmet Gardaş cevap vermiş. Başından geçenleri Gurda anlatmış.Gurt Mehmet Gardaşa:

"Eyvah ey! Barsaklarım yırtıladı da senin ekmeğin yemiyedim" demiş.

Memet Gardaş gurda Şakı Bülbül'ün yerini sormuş.O da: "Dağın başında bir gala var. Galanın içine gir, orda bir padişah oturi. Padişaha ben seyyahım dersin. Padişah yuhladıhtan sonra odasına girersin. Tavanda yedi sikkeyle asılı gafesteki Şakı Bülbül'ü alırsın. O gadar dikkatli ol ki gafez sallanmasın. Sallanırsa tüm gala basan toplanır" demiş.

Gurt, Memet'i sırtına bindirmiş ve:

"Aç gözlerin" demiş.

Memet gözlerini açtığında bir galanın önüne gelmişlermiş.Galaya girmiş. Padişah sormuş:

"Ey yolcu! Nerden gelir, nereye gidersin?"

Memet:

"Ben seyyehım, ülkeyi gezerim" demiş.

Padişah Memet'i misafir etmiş.Gece olunca yuhlamış. Memet padişahın odasına girmiş. Bir, iki, üç derken yedinci sikkede gafes sallanmış, galadakiler başına toplanmış. Padişah Memet'e:

"Ben seyyahım dedin,hırsız çıhtın" demiş.

Memet Gardaş başından geçenleri tek tek anlatmış.

Padişah:

"Benim harbedip te alamdığım padişahın bir gizi var. Gizi getir, sahan meşhur yeratımı verem" demiş.

Memet Gardaş'ta gabul etmiş. Gurt Memet'e yol gösteri, o memlekete gidiler. Memet seyyah olduğunu sölemiş. Memet Gardaş'a hizmet eden cariyelerden biri ona aşık olmuş. Hemen gidip padişahın gızına:

"Öyle bir deliganlı ben hayatımda görmedim" demiş.

Gez da merak edi, geli Memet Gardaş'ı göri. O da aşık oli.

Memet Gardaş gıza:

"Seni gaçıracam" demiş.

Memet Allah'ın izniyle gizi saraydan dışarı çıharmış.Gurt onları gapıda beklimiş. İkisini de sırtına bindiriyor, uzuklaşiler. Gurt Memet Gardaş'a:

"Sizi çeşmenin başına götürecem. Orda senin atın duri. Gızı o ata bindireceksin. Sonra galaya gideceksin.Yeratını isteyeceksin. Atı alıp bineceksin. Onlar gıza attan in deseler bile giz inmesin. Sen gizi yeratının terkisine alır gaçarsın" demiş.

Gurt onları çeşmenin başına getirmiş. Gizi ata bindirmiş ve kalanın önüne gitmişler. Gürdün dediği gibi Yeratı'nı almış, gizi da vermemiş. Ordan gaçmışlar.Giz ve Yarıtı'yla beraber gürdün yanına geliler. Gurt Memet Gardaş'a:

"Gızı benim yanıma bırah, Sen Yeratı'nı götür Şakı Bülbül' ünü iste. Ama Şakı Bülbülü'ünü alsan bile Yeratı'nı verme" demiş.

Memet Gardaş gidip Şakı Bülbül'ünü almış. Şakı Bülbül'ünü de Gürdün yanına bırabmış.Yıhanmah için hamama gitmiş. Bahi ki büyük abisi delleklik yapi. Abisine sori. Abisi de:

"Yolda haramiler beni soydu. Ben de burada çalışim." demiş. Tabi ki yalan sölemiş.

Memet Gardaş abisini ordan çıharmış. Güzelce geydirmiş. Beraber yola çıhmışlar. Yolda Memet Gardaş'ın canı helva istemiş. Helvacı tiikenine girmiş. Girmiş ki ortanca abisi önlük boynunda çırahlıh yapi. Ona da sori 'o da yalan söli. Ortanca abisini de ordan gurtari, gözelce geydiri. Ahilerini bırahıp gidi ni -şanlısını ve Şakı Bülbül'ünü almaya. Memet gittikten sonra ahileri bir dalavere düşüniler. Böyük abi:

"Onları satranç oyniyah. Yenilirse gözlerini çıharah. Biz babamızın yanına hangi yüzle çiharız. Gizi ve Şakı Bülbül'ü alah. Ben padişah sen de başvezir olursun. Soranlara Memet'i aslan parçaladı derik" demiş. Ortanca da gabul etmiş.

Memet gelmiş. Bunlar hileyle gazanmışlar. Aniden Memed'in gözlerini çıharmış, çuvala goymuş dağdan yuvarlamışlar. Giz Memet'i sor muş. Ahileri de:

"Onu aslan parçaladı. Az galsın bizi de parçalayacahtı ama biz gurtulduh" demişler.

Gizi ve Şakı Bülbülü'nü almış memleketlerine gitmişler. Ama giz kendini sarayın odasına kitlemiş." 40 gün beklerim. Bu işte bir iş var. 40 gün sonra da kendimi öldürürüm" demiş. Şakı Bülbülü'de ötmez, yemez, içmez olmuş. Böyük abi babasına:

"Sen körsün, bundan böyle padişah benim gardaşım da başvezir" elemiş.

Bunlar oliken gurt, Memet Gardaş gelmediği için şüphelenmiş. Onu aramaya başlamış. Dağın eteğinde bir çuval görmüş. Çuvalı açıp bahiki Memet Gardaş, gözleri de çıhmış. Hemen bütün gurtları çağırmış onlara:

"Ab-ı hayat suyunu bilen var mı " demiş.

İçlerinden biri:

"Ben bilim" demiş.

Gidip ab-ı hayat suyunu getirmiş. Gözlerini bu suyla yıhamış-lar ve tahmışlar. Cenab-ı Allah'ın izniyle Memet Gardaş anasından doğmuş gibi olmuş.Memet Gardaş:

"Amma da yuhlamışım" demiş.

Gurt durumu tek tek Memet'e anlatmış. Hemen 40 yaylı araba bulmuşlar, memlekete gitmişler. Saraya girer girmez Şakı Bülbülü ötmüş, Yeratı kişnemiş. Memet Gardaş hemen gidip babasının elini öpmüş vaziyeti tek tek anlatmış. Sonra nişanlısının yanına gitmiş. Sarmaş dolaş olmuşlar. Dışarı çıhi bahiki iki tene darağacı yapılmış. Babasına bunların rniye yapıldığını sormuş.Babası da ik böyük oğlu için olduğunu sölemiş. Memet Gardaş:

"Baba onlar etti, sen etme, affet." demiş.

Babası da affetmiş. İkisini ayrı ayrı yerlere sürgün etmiş. Memet Gardaş babasına:

"Baba benim bir Gurt gardaşım var. O benim düğünüme gelmek i-çin kırk tahteravan istedi." demiş.

Babası da "peki" demiş. 40 tahterevan göndermiş. 40 tene gurt tahterevanla saraya girmiş. Sarayın en güzel odaları gurtlar için tahsis edilmiş. Sonra önde çoh yakışıhlı bir delikanlı arhada 39 tene delikanlı padişahın elini öpmüş. 40 gurt bir anda 40 genç olmuş. Memet'in arhadaşı gurt padişaha:

"Padişahım ben gurt perisinin oğluyum. Hepimiz gurt soyunda-nız, periyiz. Sen sen ol savaş etme. Eğer savaş olursa Memet Gardaş bir defa "Gurt Gardaş" desin yeter. Biz hallederiz" demiş.

40 gün 40 gece düğün yapmışlar, eğlenmişler. Onlar ermiş muradına biz çıhalım kerevetine...

Anlatan: Melahat ÇAKIKIRAN

89

GASIM'LA PADİŞAHIN GİZİ

Bir varmış bir yohmuş, çoh eski zamanlarda bir padişah varmış. Bu padişahın üç tene gizi varmış. Cızlar bir gün iddiaya giriler. Böyük giz:

"Babamız zengin olduğu için, malı çoh olduğu için padişah olmuş" demiş.

Ortanca gız:

"Babamız çoh güzel olduğu için padişah olmuş " demiş.

Küçük Gız:

"Allah izin verdiği için babamız padişah olmuş" demiş.

Bu sözler bir gün padişahın gulağına gidi. Böyük gızıyla ortanca gizinin sözlerini doğru buli. Küçük gizinin sözlerini de heç dinlememiş. Padişah vezirine:

"Get çarşıdan öyle fakır fukara birini bul ki heç bir şeyi olmasın. Gizimi ona verecem" demiş.

Vezir çarşıya getmiş. Öyle fakır fukara bir hamal buli ki her yeri yamalıhlımış. Ayağındaki çarığın her yanı delikmiş. Gedip yanına sormuş:

"Adın ne senin"

"Gasım" demiş.

"Senin neyin var, neyin yoh?" demiş.

"Valla heç bir şeyim yoh. Tek bir damım bir de yatağım var." demiş.

Vezir Gasım'ı alıp padişahın huzuruna getirmiş. Padişaha:

"Sultanım işte istediğin gibi bir insan" demiş.

Padişah Gasım'a sormuş:

"Neyin var senin?"

Gasım vezire söleđiğini padişaha da söleraiş. Padişah:

"Sahan benim küçük gizimi versem alır mısın?" demiş.

Gasım:

"Alırım" demiş.

Padişah gizini çağırti; giz geli babasına:

"Buyur babacığım" demiş.

Padişah gızına :

"Seni bu heç bir şeyi olmayan adama verim. Allah yardımcın olsun" demiş.

Giz da Gasım'a:

"Ben seni Allah'ın emriyle almışım" demiş.Evlerine getmişler. Gasım gıza:

Bah benim heç bir şeyim yohtur" demiş. Giz da: "Başımızdan ziyade, Allah verirse verir" demiş.

Giz evi süpürmüş tertemiz etmiş. Eskileri düzeltip yeni etmiş. Padişah ferman çıharmış. Fermanda:

"Her kim o gızla adama yardım ederse elimden gurtulamaz" demi ş .

Gız gocasına:

"Git tarlanın etrafından pamuh topla, kötü mötü al da gel"demiş .

Adam yola çıhmış. Pamuh toplamaya başlamış. Orda duran bir ambarcı Gasım'a:

"Nedisin orda?" demiş.

Gasım'da:

"Pamuh toplim, evde lazım oli" demiş.

Bu sözleri duyan ambarcı Gasım'a bir torba pamuh vermiş. Gasım da almış eve getirmiş. Garısı bunlarla güzel lif yapmış. Gocasına

"Bunları pazara götür 5 mecidiyeye ver" demiş.

"Adam lifleri pazara getirmiş. Bir adam gelip sormuş :

"Bunları gaça satisin?" demiş. Gasım'da:

"5 mecidiyeye" demiş.

Adam parayı vermiş ve şöyle demiş:

"Gönül kimi sevdi güzel odur" Sonra çekip getmiş.

Başka bir gün gadın yine lif yapmış. Bu sefer 6 mecidiyeye satmasını sölemiş. Gasım lifleri alıp pazara getmiş. Yine aynı adam gelmiş, parayı vermiş, lifleri almış. Gasım'a:

"Gönül kimi sevdi güzel odur" demiş, ortadan gaybolmuş.

Başka bir sefer lifleri 10 mecidiyeye satmah için pazara gitmiş. Yine aynı adam satın almış ve Gasım'a:

"Gönül kimi sevdi, güzel odur" demiş ortadan gaybolmuş.

Aslında bu adam Hz. Hızır'mış. Ama Gasım bunu bilmimiş. Bir gün bezirganlar bu memlekete gelmişler. Padişahın gizi bezirgana şöyle demiş:

"Benim gocam da sizden gelsin. Oralarda iş bulsun çalışsın" demiş. Bezirgan:

"Olur, o ki sen bir padişah gizisin ben onu ucuz bir fiyatla götürür getiririm" demiş.

Gasım'la bezirganbaşı yola çıhmışlar. Gide gide bir guyunun başına gelmişler. Bezirganbaşı:

"Sen hepimizin küçüğüsün. Onun için guyuya inip sen su çıharacahsın" demiş. Gasım da:

Olur" demiş. Guyuya inmiş. Onlara su vermiş. Ama ipi de yuharı çekmişler. Bahiler ki Gasım ortada yoh. Bunlar yükleri yükliler yollarına devam ediler.

Biz gelelim Gasım'a ...Gasım guyunun içinden bir gapı açıldığını göri. O gapıdan içeri giri. Giri ki ne gire bir Arap garı,bir dünya güzeli bir de gurbağa varmış. Arap garı:

"Bu guyuda altın var. Bir de leşlen insan gafası var. Sorduğum soruyu bilmezsen senin de gafanı keserim" demiş.Sonra sormuş:

"Ben mi,dünya güzeli mi yohsa gurbağa mı gözel?"

Gasım bir gece müsade isti. Gasım gidip yati. Sonunda pazardaki o adamın sözleri aklına geli. Gasım da arap garıya o sözleri söylemeyi düşüni. Vahit tamam oli, arap garı Gasım'ı çağıri, sori:

"Ben mi,dünya güzeli mi, yohsa gurbağa mı gözel?"

Gasım:

"Gönül kimi sevdi güzel odur" demiş.

O anda gurbağa çoh güzel bir giz olmuş. Arap garı bir heybe altın dolduri içine iki elma goyi ve Gasım'a:

"Yum gözün" demiş.

Gasım gözlerini yummuş.Açtığında dışardamış. Heybeye bahi ki altın dolu. İçinden:

"Ben bunları nasıl götürem. Bu çalıların arasına goyam" demiş.

O sırada gıratlı bir adam gelmiş. Gasım'a:

"Oraya ne sahlisin ?" demiş.

Gasım:

"Bir heybe altın ama ben taşıyamim" demiş

Adam heybeyi atına almış ve uzahlaşmış. Bu adam Hz. Hızır'mış. Ama Gasım yine bilmemiş. Hz.Hızır heybeyi padişahın yanına getirmiş ve getmiş. Ama giz adamın yüzünü görememiş.

Gadın kendi de calisi amelelik yapi, bu altınlarla 7 gatlı bir saray yaptıri. Henüz beş gat yapılmışken padişaha haberveriler. Padişah bunu çağıri. Giz erkek gıyafeti geyini gidi. Padişaha:

"Bu sarayı ben yapim, ama sahibi ben değilim. O para gönderi sadece. İstisen sen de para ver sahan verem sarayı" demiş.

Padişah bu parayı verecek kudrette delmiş. Saray 7 gat yapılmış. Yalavuz pencre ve gapıları yapılacağı sırada gadının parası bitmiş. Allah ona bir de erkek evlat vermiş. Gel zaman get zaman çağa böyümüş, yürümeye başlamış. bir gün bu çağa sandığı açmış, almaları görmüş. Ağlamış. sızlamış alma istemiş. Gadın çaressiz bir almayı ikiye bölmüş. Diğerini de gocasına sahlamış. Almanın içinden cevahir çıhmış. Diğer almayı da kesmiş. Onun da içinden cevahir çıhmış. Bu cevahirleri bir fukaraya vermiş. Allah'ın gönlüne hoş gitmiş. Allah ta ona vermiş. Yarım galan sarayı tamamlamış. Gasım bir gün memleketine dönmüş. Evinin önüne gelmiş. Ama bir saray yapılmış, ucu bucu yohmuş. Kendi kendine:

"Vay utanmaz herif, benim altınlarımı aldı, garımı da almış, burada oturi demek ki" demiş.

O gece orda yatmış. Sabah olunca garısı erkek gıyafetiyle dışarı çıhmış. Bunu görünce parasını alan adam zannetmiş. Adamın golundan çekmiş ve:

"Evin yıhıla sen benim garımı aldın" demiş.

Gadın Gasım'ı tutup saraya götürmüş. Gidip gıyafetini değişmiş. Sonra Gasım'a:

"Ben senin garınım, o da senin oğlun" demiş.

Gocasını gözelce bir hamama göndermiş. Heç kimsede olmayan gı yafetleri geydirmiş. Gasım'a:

"Get padişahı bize davet et" demiş.

Padişah gelmiş, giz yâlavuz kendinin bildiği yemeği -yapmış.Pa dişah yemekten sonra bir "of'çekmiş. Nedenini sormuşlar. Padişah:

"Benim bir gizim vardı. Benim padişahlığımın Allah emrettiği için olduğunu söledi. Ben ona inanmadım. Onu bir hamala verdim. Öl dil mü galdı mı bilmim. Onun yaptığı yemekten siz de yapmışsız."

Gasım:

"Biz sandıh ki yemeği beğenmediz" demiş.

Giz gidip gıyafetini değiştirmiş, gelmiş. Padişaha:

"Baba bu malı, zenginliği kim verdi?Allah sahan vermezseydi sen padişah olamazdın" demiş.

O zaman padişah:

"Eyvah" demiş.

Gızıyla, güveğisiyle sarılmış, barışmışlar. Onlara güzel bir düğün yapmış. Yemişler, içmişler mutlu bir ömür sürmüşler.

Anlatan: Semiha SARTAVUL

90

KELOĞLAN İLE KAMBE

Varmış, yohmuş zamanın birinde Keloğlan ile anası varmış. Anası bir gün Keloğlan'in eline bir desti vermiş.Onu çeşmeye suya göndermiş. Keloğlan gidi ki ne gide.Bir dudağı yerde bir dudağı gökte bir dev, omzunda da iki camuz derisi çeşmeye doğru gidi. Dev iki camuz derisini suya daldıri sonra yoluna devam edi. Keloğlan da merak edi, devi takip etmeye başli.Dev önde Keloğlan arhada gide gide bir dağın başına geliler. Dev:

"Açıl gapı açıl!" demiş. Demesiyle de gocaman bir gapı acili, Dev gapıdan içeri girmiş. Keloğlan da görünmeden girmiş.Keloğlan gözlerine inanamamaış.. Kocaman bir mutfah, üç goyun kesilmiş, yedi gulplu gazanın içinde gaynimiş. dev geli camuz derilerini haşlamanın içine daldıri. Sonra da bu sudan lıkır lıkır içi. Dev mutfahtan dışarı çıhi. Mutfakta bir de gadın aşçı varmış. Bu gadın biraz da sebilden anlarmış.Keloğlan bu gadına yavarmış:

N'olur beni devden şahla" demiş.

Gadın şaşırmış. Keloğlan'a:

"Dev seni görürse öldürür" demiş.

O sırada devin ayah sesleri duyulmuş. Gadın Keloğlan'ı bir alma yapmış. Dev mutfağa girmiş. Aşçıya:

"Burdan insan gohusu geli"demiş.

Aşçı:

"Yoh efendim ne insanı" demiş. Demiş ama dev inanmamış. Rafta duran almayı yemek istemiş.

Aşçı:

"Aman efendim o almanın içi harab yemeyin." demiş. Dev de:

"He be yemem" demiş.

Aşçı Keloğlan'ı eski haline çevirmiş. Mutfaktan dışarı çıh-mış. 40 gapı dikkatini çekmiş. Gapıları bir bir dinlemiş. 40.gapıyı açmış. Bir gögerçin bir bilerzigin östüne oturmuş şöyle deyimiş:

"Giz senin adın Kambe'dir Kambe
Senin gönlün kimdedir kimde
Benim sevdiğim Kambedir Kambe

Bunları söyliyerek gögerçin ağlimiş. Keloğlan etrafı kolaçan etmeye devam etmiş. Keloğlan bir odada da dev bir tavuğa:

"Yumurtla tavuğum yumurtla" deyimiş. Tavuh ta boyuna altın yumurtlimiş. Neyse dev altın yamurtalarını almış hazinesine goymuş. Keloğlan fırsattan istifade edip tavuğu almış bahmış ki dev camuz derilerini ali, yine çeşmeye gidi. Onun arhasına tahılmış. Dev gapıya:

"Açıl gapım açıl" demiş. Gapı açılmış.

Hem dev hem de Keloğlan dışarı çıhmışlar.

Keloğlan goşa goşa evine gelmiş. Anası Keloğlan'a:

"Oğlu ben seni tah tün ahşam suya gönderdim, nerede galdın?" demiş.

Keloğlan anasına gördüklerini tek tek anlatmış.

Bir gün padişah memlekete bir haber salmış. En güzel hikaye yi, masalı kim anlatırsa ve gizi beğenirse sarayı ona teslim edecekmiş. Herkes gidi gıza masal, hikaye anlati ama gıza bir türlü beğendiremilermiş. Keloğlan anasına:

"Ana ben gidip gördüklerimi anlatam" demiş.

Anası da:

"Olur" demiş.

Keloğlan doğru saraya gitmiş. Gıza bir bir anlatmış. Nasıl ki gögerçinin söledıklerini anlatise giz:

"Kambe benim adım. Benim bilerziğim gaybolmuştu" demiş.

Giz Keloğlan'a yalvarmış ki onu gittiği yere götüre. Keloğlan gıza çeşmede devi beklemesini sölemiş. Giz devi beklemiş, devi takip etmiş. Dağdan içe,ri girmişler. Gizi aşçı gadın görmüş. Gıza :

"Dün bir Keloğlan geldi, şimdi de sen" demiş.

Bunları duyan giz Keloğlan'a iyice inanmış. Gece olunca giz gapıları dinlemeye başlamış. 40 gapıyı açıp bahiki bilerziğinin üstüne tivini bırahmış bir deliganlı odada durimiş. Giz:

"Ben Kambeyim, senin sevdiğinim" demiş.

Bunlar sarılmışlar, evlenmişler. Bu giz 40 gün heç dışarı çıhmamış. Allah'ın izniyle bu giz hamile galmış. Giz gögerçine:

"Şimdi ben nerde doğuracam?" demiş.

Gögerçin de:

Bu duvara merdivan yapıp bu duvarı aşarsın. Garsan cihan ilk saray benim essah evimdir. Gapısını çalarsın, ben Beyaz Gögerçin İbrahim'in garısıyım dersen seni içeri alırlar" demiş.

Gız gögerçinin dediğini yapmış. Sarayda onu gögerçinin anası garşılamış. Onu yıhamışlar, geydirmişler. Aradan bir zaman geçmiş. Gögerçin gizin penceresine gonmuş. Gıza:

"Doğum yaptın mı,çağam benim yatağımda yattı mı?" demiş.

Gız da:

"Yoh" demiş. Gögerçin uçup gitmiş.

Zamanı gelince giz doğurmuş, bir oğlu olmuş. Gögerçin yine gelmiş, sormuş. Giz da söyleyince gögerçin pencereden içeri girmiş. Anası hemen oğlunun boynuna sarılmış, ağlamış. Gögerçin:

"Siz bahan dohunduz. Şimdi dev beni öldürür" demiş.

Padişahın gizi bir oyun hazırlamış, sarayın önüne bir gazan gatran gaynatmış goymuş. Gögerçin de içine düşmüş gibi yapmış ve:

"İmdat, imdat" demiş.

Bütün guşlar gelmişler ama gurtaramamışlar.Sonra dev gelmiş. Devin en sevdiği kuş bu guşmuş.Guşu gurtaram derken gazanın içine düşmüş ölmüş.

Bunlar artık serbest olmuşlar. Birlikte çağalarını böyütmüşler. Giz bir gün gocasına:

"Anamı babamı ösgedim. Gel gidek seni de tanısınlar" demiş.

Böylece yola çıhmışlar. Memleketlerine varmışlar. Önce Keloğlan'ı ziyaret etmişler. Ama Keloğlan bir saray yaptırmış ki, padişahınkinden daha güzelmiş. Sonra da babasına gitmişler. Giz çağasını ve gocasını babasına tanıtmış. Babasının elini öpmüşler. Bir ömür mutlu yaşamışlar. Onlar ermiş muradına, biz çıhalım kerevetine .

Anlatan: Melahat ÇAKIKIRAN

91
NAR TENESİ

Bir varmış bir yohımış çoh eski vahıtlarda bir padişah gızı varmış. Bu padişahın gizi ay yüzlü, zeytin gözlü, al yanahlıymış. Onun gibi gözel bir padişah gizi dünyada heç görülmemişmiş. Padişahın gizi bir gün sarayın penceresinde oturimiş, etrafına bahi-miş. Sarayın önünden gomşu ülkenin padişahının oğlu geçimiş. Giz buna bahiken padişahın oğlunun yerdeki bir nar tanesine eğilip onu ağzına attığını görmüş. Hemen aşağı inmiş ve padişahın oğlunun yüzüne tükürmüş. Padişahın oğluna:

"Sen bir gosgoca padişahın oğlu olasın, yerden nar tenesini ağzan atacah gadar ehvenleşesin" demiş.

Padişahın oğlu, padişah gizinin bu sözüne çoh içerlenmiş. Günlerce düşünmüş ki bu kendini beğenmiş padişah gızına nasıl bir ders vere.

Sonunda bu gıza ders vermek için tedbili gıyafet etmiş, baltacı olmuş ve saraya gelmiş. Gırılacah odunları olup olmadığını padişahın gızına sormuş. Giz:

"He, gırılacah odunumuz var, gel!" demiş.

Padişahın oğlu sarayın odunlarını gırmaya başlamış. Gel zaman get zaman padişahın gizinin gaibini de çalmış. Giz bu oduncuya sevdalanmış. Bir gün oduncu gıza:

"Seni babandan istiyecem" demiş.

Giz:

"Babam beni sahan vermez, sen fakırsın" demiş.

Bunun üzerine oduncu ile giz gaçmış. Gedilerken oduncu gıza yolda gördüklerini almasını sölimiş. Ama giz almah istemimiş.Oduncunun zorundan sonunda alimiş. Lafı fazla uzatmayan

sonunda memleketlerine varmışlar. Bu oğlan orda külhancı olarah çalışımış. Orda onlar külhan damında galilermiş. Bunlar geçinip gidiken saraydan ferman gelmiş:

"Herkes gelip padişahın oğlunun düğününün şenlikleri için yarpah saracah."

Bunu eşiten oğlan garısına:

"Ne edisen et ordan bahan bir avuç et getir, iştahım çeki." demiş. Gadın:

"Nasıl alam ben, görürlerse beni rezil ederler" demişse de oğlan zorlamış.

Gadın saraya gitmiş. Bütün gadınlar yarpah sarimiş. Gafasını galdıri bahi ki herkes yarpah sarmahla meşgul hemen bir avuç et alıp cebine goymuş. Sonra emir geli ki padişahın oğlu herkesin üstünün aranmasını sölemiş. Heç kimseden bir şey çıhmi bir zamanlar padişah gizi olan bu gadının cebinden et çıhmış. Oradakilerin hepsi garının yüzüne tüküriler. dışarı atiler. Gadın eve geli gocası sori :

"Nettin aldın mı et?" Gadın:

"He aldım ama herkes yüzüme tükürdü,beni attılar" demiş, ağlamış .

Aradan zaman geçmiş yine padişahın oğlunun düğünü için pirinç eklenecek diye ferman çıhmış. Adam bu sefer de garısına :

"Git pilavlık pirinç al getir. Canım pirinç pilavı isti" demiş. Gadın "yoh" demişse de mecburen getmiş.

Pirinç eklemişler,gene gizlice pirinç almış cebine goymuş. Herkesin aranacağı sölenmiş. Heç kimseden bir şey çıhmamış gadının cebinden pirinç çıhmış. Gene yüzüne tükürmüşler, dışarı atmışlar. Gadın üzgün eve gelmiş. Gocası sormuş:

"Pirinç aldın mı?"

Gadın olanları sölemiş. Aradan gene bir zaman geçmiş düğün için gürü üzüm ekleneceği haberi gelmiş. Adam bu sefer de gürü ü-züm çalmasını sölemiş. Gadın gene üzüm cebine goymuş ama görmüşler. Yüzüne tükürmüşler gapıya atmışlar. Eve geldiğinde gocası sormuş. O da olanları ağliya ağliya sölemiş.

Bir zaman sonra saraydan haber gelmiş ki tüm gadınlar gızlar gelin hamama gelecek. Herkes hamama gitmiş. Yıhanilerken padişahın emri gelmiş:

"Kim gösterilecek olan bilmeceyi bilirse onunla padişahın oğlu evlenecek."

Bir sininin içine altın, inci, gazel ve torpah goyulmuş. Herkese gösterilmiş, heç kimse anlamını bilememiş. Sıra bu gadına gelmiş. Gadın:

"Altın gibi parlahtım, inci gibi pırıldardım. Gazel gibi sarardım, torpah gibi garardım" demiş.

Bu sözler üzerine padişahın oğluna haber verilmiş. Bilmeceyi yalavuz bir külhancı garısı bildi" demişler. Padişahın oğlu:

"Tamam ben onla evlenecem" demiş.

Geyinmiş gadının yanına gelmiş. Gadın gocasının padişahın oğlu olduğunu anlamış. Padişahın oğlu gadına:

"Sen benim yüzüme tükürmüştün. Ben de senden öcümü almah i-çin bu oyunları yaptım" demiş.

İkisi de birbirini affetmiş. 40 gün 40 gece düğün yapmışlar muradlarına ermişler.

Anlatan: Melahat ÇAKIKIRAN

92
ESKİ HAMUR

Bir varmış bir yohmuş eski zamanlarda bir nene garı varmış. Bu nene garı yalavuz bir damda yaşimiş. Her zaman hamur yoğurimiş, eskimeye bırahimiş. Kendisi de trene atlimiş, tren nerde durise orda bir eve misafir olimiş. Gittiği yerde herkese yardım edimiş. İşi bitince de tekrar trene atli. evine gelimiş. Tabii bu zamanda da hamuru eskimiş olimiş. Oturup ekmeğini yapimiş.

Bu nene garı gene hamurunu yoğurmuş, trene atlamış. Tren bir memlekette durmuş, o da inmiş. Getmiş bir tüccarın tükenine. Tüccar nene garıya sormuş:

"Nene senin evin burda mı?"

Nene .garı:

"Yoh" demiş. Tüccar:

"Ahan ben çırağıma sb'lim seni bizim eve götüre. Bizde galır-sın" demiş. Nene garı:

"Peki" demiş.

Çırağ nene garıyı eve götürmüş. Evde gb'zel bir hanım nene ga-rıyı hoşça garşılamış. İkramda bulunmuş. Bu garı ahşama doğru sa-rarıp solmaya, titremeye başlamış. Nene garı:

"Gizim ne oli sahan?" demiş. Gadın:

"Ben şimdi 40 tene deynek hazırlayacam, gapının ardına goya-cam. Gocam gelecek bu 40 deynekten beni dögecek" demiş. Nene garı:

"Gizim nettin ki herifin bunu sahan yapi?" demiş . Gadın:

"Bir gün gocam çırağdan gürü üzüm göndermişti. Ahşamlayen ben gocama bu gara üzümü beyaz" tabağın içine goydum getirdim. O da bahan "vay demek sen beyazsın, senin dostun da gara, onun için bunu bele getirdin" dedi. O gün bu gün her ahşam eve gelişe beni 40 deynekten dögi" demiş. Nene garı:

"Gizim hele bögün de dişin sıh, yarına Allah kerimdir. Yalavuz sabahtan gocan işe gittikten sonra bahan gara bir parça bez veresin" demiş.

Ahşam olmuş, herif gelmiş. Bu garıyı 40deynekten vurmuş. Sonra yemeklerini yemişler. yuhlamışlar. Sabah olmuş herif tükene gitmiş. Gadın, nene garıya bir parça gara bez bulmuş vermiş. Nene garı bubez parçasını almış doğru tüccar tükenine gitmiş. Tüccar nene garıyı buyur etmiş ve ne istediğini sormuş. Nene garı:

"Bu beze uygun, bu bezi açan bu gadar bir bez istim" demiş.

Tüccar nanca gumaş varsa indirmiş. Gara beze tutmuş. Moru tutmuş açmamış, yeşili tutmuş olmamış, velhasıl heç bir reng uymamış. Tüccar da şaşırmış. Nene garı:

"Oğul hele şu beyaz bezi indir" demiş.

Tüccar beyaz bezi indirmiş, gara bezle yanyana tutmuş. Görmüşki garayı en iyi açan beyaz.ış. Sonra Nene garı tüccara:

"Oğul gördün mü? Garayı en iyi açan beyazdır. Senin hanımın da bunun için g ara üzümü beyaz tabağa goymuş getirmiş. Yohsa dostu mobtu yohtur. Get garınlan barış, gönlünü al. Hanım gibi bir garın var, gıymetini bil" demiş. Tüccar:

Nene ver elin öpem. Ben şimdiye gadar becerenin günahlı almışım. Boşa eziyet etmişim. Ahan şimdi beraber gidik. Gamdan af dilim" demiş.

Beraberce getmişler. Adam garısından af dilemiş. Gadın da affetmiş. Onların bu halını görünce nene garı:

"Ben müsade istim. Artık memleketime gidem" derciş.

Tüccarla hanımı nenenin erzağını hazırlamış, cebini parayla doldurmuşlar. Onu trene bindirmişler, uğurlamışlar.

Nene garı evine gelmiş, hamuru eşkimişmiş. Oturup ekmeğini bişirmiş. Aradan zaman geçmiş, nenenin gene ekmeği bitmiş. Oturmuş hamur yoğurmuş. Kendi de trene atlamış. Tren bir memlekette durmuş, nene de inmiş. Getmiş çoh gözel bir gonağın gapısını çalmış. Gapıyı hizmetkarlar açmış. Evin hanımının yanına götürmüşler. Evin hanımı nene garıyı Tanrı misafiri olarah gabul etmiş. Nene garıya ikramda bulunmuş. Bu hanımla gocasının herşeyleri varmış. Ama hep "ah" çekilermiş. Nene onların derdinin ne olduğunu hanıma sormuş.

Hanım:

"Biz çoh zenginik. Tek derdimiz Allah'ın bize bir çocuh vermemesi" demiş, ağlamış. Nene garı:

"Gizim ağlama, Allah'ın izniyle çocuğuz olacah" demiş. Sonra devam etmiş:

"Yalavuz bu ahşamdan itibaren gocanla ayrı odalarda galacah-sız. Her hafta garnan bir havlu saracam. 9 ay bu bele devam edecek. Sonrası Allah kerim" demiş.

Nene garı dediği gibi bu hanımın garnına her hafta bir havlu sarmış. Tabii boyna garnı böyümüş. 9 ay tamam olunca da hamurdan bir bebek yapmış. Hanımın sancıları tuttu diye bir odaya almış. Odaya heç kimseyi bırahmamış. Sonra da evin begine bir oğlu olduğu müjdesini vermiş. Ama gene şartlar sölemiş. 40 gün bu çağanın yüzüne beg dahil heç kimse bahmıyacahmış. Ta ki kırhı cihana gadar. Beg:

"Bunca yıl bekledim, kırh günde beklerim" demiş.

Zaman su gibi ahmış getmiş. 40 gün sonra hanımı ve çağayı almış hamama götürmüş. Hanım içerde yıhaniken bir it hamurun gohusunu almış beşikteki çağayı almış getmiş. Bunu gören nene garı bağırmış, feryat etmiş:

"Begin oğlunu it götüri!"

Herkes itin peşine düşmüş. Sonunda it ağzındaki hamuru düşürtmüş. O hamur Allah tarafından altın topu gibi bir erkek çocuh olmuş. Nene garı çağayı almış, hanıma vermiş. Beraberce gonağa getmişler. Hem hanımın hem de begin yüzü gülmüş. Ocağları şenlenmiş. Nene garıya da yol görünmüş.

Nene garı müsade istemiş. Beg neneye kese kese altın vermiş. O da ömrünün sonuna gadar rahat rahat yaşamış.

Anlatan: Melahat ÇAKIKIRAN

93

İNCİLİ ENTERİ

Bir varmış, bir yohmuş, vabtı zamanın birinde fakır bir garı gişi varmış. Bu garı gişinin Sayme adında bir de gızları varmış. Ana giz pamup başah ediler, getirip çırıhta eğiriler sonra da bundan lif tohilermiş. Bu lifleri herif pazarda satimiş. Belece geçinip gidilermiş.

Bir gün garı beriften para istemiş. Ana giz hamama gidecekler mis. Herif para vermiş ve ana giz hamama gitmişler. O gün padişahın garısı da hamamda yıhanimiş. Ana giz yıhanmış, geyiniken padişahın garısının incili bir enteri geydiğini görmüşler. Giz bu enteriye çoh heveslenmiş. Anasına:

"Nedip edip bahan da incili enteri alacahsız." demiş.

Anası:

"Gizim biz nasıl alah. Baban hırsızlıh mı etsin?" demiş.

Giz:

"Nedise etsin, ben incili enteri istim" demiş.

Eve gelmişler. Ahşam herif de gelmiş. Sayme'nin anası gişisine olanları anlatmış. Herif:

"Ben nasıl incili enteri alam?" demiş.

Garı:

"Giz çoh isti. Hırsızlıh et" demiş.

Herif biraz safmış, hemen inanmış. Zuvağa çıhmış. Bir köşede:

"Hırhızım, hırhızım!" diye bağırmaya başlamış.

Zuvahta bunu duyan bir gaç gişi adamın yanına gitmişler. Ona:

"Madem ki sen hırhızsın gel senden bir iş yapah. Bu gece sarayın haznesine gideceyik. Sen orda yükte yelincek, baha da ağır şeyleri alırsın." demişler.

Adam peki demiş. Gece olunca sarayın haznesine girmişler. Adamlar gapıda beklemişler, onu da içeriye göndermişler. Adam etrafına bahmış. Herşeyi galdırmış hepsi yelincekmiş. Bir havan görmüş

İçinde de ceviz varmış. Havanı galdırmış ağırmış. Gendi gendine:

"Bunu alam. En ağırı bu. Yalavuz bunun içinde ceviz var. Cevizleri dögem, kenara bıraham" demiş.

Havanı almış. Çünkü adam kendine sölenenleri yanlış anlamış. Ona yükte yelincek olanı almasını sölemişler. O da yükte ağırı anlamış. Neyse lafı fazla uzatmayah. Adam cevizi dögmeye başlamış. O zaman da bütün herkes başına toplanmış. Bu adamı yabalamışlar. Niye hazneye girdiğini sormuşlar. O da gizi Sayme için yaptığını sölemiş. Adama fazla inanmamışlar. Saf olduğunu anlamışlar. Ona bir avuç altın vermiş ve evine göndermişler, adam sevine sevine evine gelmiş. Altınları garısı ve gızına göstermiş. Garı:

"Bu altınlar incili enteri almah için yetmez" demiş. A d a m :

"E ben daha nedem?" demiş.

Garı :

"Pezemenglik et" demiş.

Adam saf olduğundan gine inanmış. Zuvağa çıhmış bu sefer de: "Pezemengim, pezemengim!" diye bağırmış.

"Madem ki sen elesin sahan bir sepet verecem. Bu sepeti dediğim eve götüreceksin" demiş.

Adam:

"Peki" demiş

Sepeti tarif edilen yere götürmüş. Bu ev bir tüccarın evimiş. Tüccar mal getirmek için başka bir memlekete gitmiş. Garısı evdemiş. Meğer sepeti veren adam tüccarın garısının dostumuş. Adam gapıyı çalmış. Gadın gapıyı açmış. Sepeti görünce adama:

"Oraya bırah da get" demiş.

Sonra da aynanın garşısında bezenmiş. Herifih heç yüzüne bile banmamış. Bizim saf adam garının kendiyle alakadar olmadığını görünce hemen eve girmiş. Garyolanın altına şahlanmış. Ahşam olunan garının dostu gelmiş. Yemişler, içmişler, eğlenmişler. Derken gapı çalınmış garının gocası gelmiş. Garı dostunu hemen garyolanın altına sahlamış. Tüccar garısına aldığı incili enteriyi göstermiş. Geyinmesini sölemiş. Garı enteriyi geymiş. Gocası sormuş:

"Nasıl üsten göre mi?"

"Biraz goltuğu sıhi" demiş.

Gocası:

"Biz de goltuğunu sökerik" demiş.

Bu sırada garyolanın altındaki Sayme'nin babası çıhmış ve bağırmış:

"Aman sökmeyin. O elbise tam benim Sayme'me göre"

Tüccar şaşırmış, garısına:

"Bu herif te kim?" demiş.

Garı:

"Bilmim ki, ben de yeni görim" demiş.

Adam hemen lafa atılmış:

"Bu garı yalan söli. Ben onun dostundan ona bir sepet erzah getirdim. Sen yohken bu garı garyolanın altındaki herifi eve alimiş. İnanmisen garyolanın altına bah" demiş.

Tüccar garyolanın altındaki herifi görmüş. Döge döge gapıya atmış, garıyı da hemen boşamış. Adam tüccara başından geçenleri bir bir anlatmış. Tüccar:

"Get gızın da garın da al getir buraya" demiş.

Herif goşa goşa eve gelmiş. Garısını gızını hemen tüccarın evine götürmüş. Gız incili enteriyi geymiş.

Tüccar:

"Essah ta tam üstüne göre oldu" demiş. Sonra Sayme'nin babasına dönmüş ve:

"Bu elbise gızına anasının sütü gibi helal olsun. Yalavuz sahan bir şey diyecem. Ben Allah'ın emriyle senin gızın istim. Verirsen gızı, sen de, garın da bu evde oturursuz. Evizmiş gibi davranırsız" demiş.

Sayme'nin babası garısına ve gızına danışmış. Onlar da gabul etmişler. Tüccar Sayme'yle evlenmiş. Sayme'nin anası ve babası da tüccarın evine yerleşmişler.

Ömürlerinin sonuna kadar rahat yaşamışlar.

Anlatan: Teyibe GÜLER

94

NAR TENESİ ve KELOĞLAN

Varmış, yohmuş vahtı zamanın birinde başka memleketlerin padişahı olan iki padişahtan birinin bir gizi, öbürünün bir oğlu varmış. Bu padişahın oğluna öbür padişahın gizini istemişler. Çüter çüter paytonlar yollara düzülmüş. Bu paytonlardan birine gelinden güvegiyi oturtmuşlar. Yolda gidiken padişahın oğlu bir nar tenesi görmüş. Padişahın oğlu paytoncuyu durdurmuş. Nar tenesini yerden almış, ağzına atmış. Padişahın gizi sinirlenmiş ve:

"Ana, bu ne biçim padişah oğlu. Bir nar tenesine tenezzül edi" demiş.

Hemen paytoncuları geri çevirmiş, babasının evine geri dönmüş. Padişahın oğlu buna içerlenmiş. Düşünmüş taşınmış Keloğlan gılığına girmeye garar vermiş. Keloğlan gılığında doğru padişahın sarayına getmiş. Padişaha:

"Padişahım eşittim ki bahçayan bir bahçıvan arisin. Ben yetim bir Keloğlan'ım. Eğer iznin olise çiçekleren ben baham" demiş

Padişah:

"Eyi olur. Get arhada bir gulübe var. Oraya yerleş" demiş.

Keloğlan oraya getmiş ve gulübeye yerleşmiş. Hem çiçeklere bahimiş, hem de yır sölimiş. Padişahın gizi da her gün bahçaya bu oğlanın yırlarını dinlemeye gelimiş. Bir gün ele, beş gün bele süriken padişahın gizi bu oğlana aşıh olmuş.Oğlana:

"Bahçıvan senin adın ne?" demiş.

Oğlan:

"Keloğlan" demiş.

Keloğlan:

"Senin adın ne gözel giz ?" demiş.

Giz:

"Benim adım Ümmü Gülsüm" demiş.

Keloğlan:

"Padişahın gizi gücen getmeye ama benim eski nişanlımın adı da Ümmü Gülsüm' dü" demiş.

Bunlar birbirlerine Sevdalarını açıhlamışlar. Padişahın gizi biliki babası onu bir Keloğlan'a vermez. Keloğlan'a

"Beni gacır" demiş.

Keloğlan'da gizi almış ve gaçmışlar. Yolda Keloğlan bir kel darağı görmüş. Gıza:

"Sultanım get o darağı al. Gideceğimiz yerde hamam var,başın neynen yıhayacahsın" demiş.

Giz diskine diskine o darağı almış. Keloğlan gidilerken yolda bir de gırıh bir tas görmüş. Gıza onu da almasını sölemiş. Giz zor bela onu da almış. Gine bunlar gidilerken yırtıh pırtıh bir peştemal parçası görmüşler ve almışlar. Epeycene gettikten sonra Keloğlan gizi yıhıh mıhıh bir gulübeye getirmiş. Gendisi de get-miş sarayda düğün hazırlıklarını başlatmış. Sona da eve gelmiş ve gıza :

"Sultanım eşittim ki padişahın oğlu evleni, bu gün de pirinç ayıhlama günümüş. Sen de get ayıhla, geliken de bir avuç ceben goy da gel ki yiyek" demiş.

Gız:

"Ben ele bir şey yapamam. Ya göreler, ben nederim sona" demiş .

Keloğlan:

"Yoh, yoh heçbir şey olmaz" demiş.

Gız, beçere saraya getmiş, pirinç ayıhlamış. Geleceğe yakın bir avuç pirinç cebine goymuş.Bu sırada padişahın oğlundan haber geli, herkes aranacahmış. Hepsi aranmış, daranmış. Bir tek Keloğlan'ın garısında pirinç bulmuşlar. Giz onca milletin içinde rezil olmuş, evine gelmiş.

Ertesi gün Keloğlan garısına:

"Bu gün padişahın oğlunun gumaşları kesili. Get ki bir parça gumaş çalasın. Çalamazsan doğacak çağamızı neye saracayıh" demiş.

Gız yoh dese de gene de getmiş. Gene yabalanmış ve rezil olmuş .

Keloğlan eve gelmiş. Gız olanları anlatmış. Keloğlan bu sefer de gıza:

"Sultanım yarın padişahın oğlunun hamamı var. Yolda bulduğumuz şeyleri al da sen de get. Nasılsa bedava hamam"demiş.

Gız ertesi gün hamama getmiş, bir köşede yıhanmış. Bu sırada Keloğlan gılığı değiştirip saraya getmiş. Bir siniye altın, gül, diken, şeker ve nar tenesi goymuş. Sona da adamlarını çağırmış ve onlara :

"Alın bu siniyi hamama götürün. Bundaki bilmeceyi kim çözerse onları ovlenecem" demiş.

Adamlar siniyi almış, hamama götürmüş. Kime göstermişlerse heç kimse bilmemiş. Gala gala Keloğlan'ın garısı galmış. Ona götüriler ve gösteriler. Gıza"

"Hele bu bilmeceyi çöz " demişler.

Gız siniye bahmış ve başlamış sölemeye:

"Altun gibi ezizdim
Şeker gibi lezizdim
Saltanat bahçesinde
Yetişmiş bir filizdim
Has bağında gül iken
Oldum bir kaba tiken
Sebep bir nar tenesi
Keloğlan'a vardım ben"

Gizin dediklerini yazmışlar ve padişahın oğluna götürmüşler. Padişahın oğlu:

"İşte benim bilmecemin cevabı budu. Ben o gızla evlenecem" demiş.

Padişahın oğlunun adamları gıza gelip durumu izah etmişler.

Gız:

"Ana siz delirdiz mi? Ben Keloğlan'ın garısıyım" demiş.

Adamlar gizi, zornan mornan arabaya atmışlar. Padişahın oğlunun odasına bırahmışlar.

Padişahın oğlu gelmiş. Gız:

"Heç gelme padişah oğlu. Ben Keloğlan'ın garısıyım" demiş.

Padişahın oğlu:

"Ele mi, demek sen Keloğlan'ı istisin?" demiş.

Odadan çıhmış, Keloğlan'ın gılığına girmiş. Sona da gizin yanına gelmiş. Gıza:

"Ya padişah gizi, sen bahan nar tenesi yüzünden ele ettin, ben de sahan bele ettim." demiş.

Padişahın gizi ile padişahın oğlu barışmışlar. 40 gün 40 gece düğün yapmışlar, muratlarına geçmişler.

Anlatan: Teyibe Güler

95

MACUN

Bir varmış bir yohmuş, memleketin birinde bir gocagarının Hasan adında tembel bir oğlu varmış. Oğlan heç bir işe bahmaz, ahşama gadar arba üstü yatar şeytanı sevindirirmiş. Bir gün rüyasında padişahın gizini görmüş ve sevdalanmış. Sabah gahar gahmaz ana sına:

"Giz ana, get bahan padişahın gizini iste" demiş.

Anası:

"Oğul sen gafayı mı yedin? Heç gosgoca padişah gül gibi gızını senin gibi işsiz güçsüz, çulsuz çuvalsız birine verir mi? demiş.

Hasan:

"Çoh uzatma ana, sen get iste" demiş.

Gadın zorlan saraya getmiş. Padişahın huzuruna çıhmış. Padişaha :

"Padişahım benim bir oğlum var. Senin gızan talib. Eğer vermezsen canına gıyacah" demiş.

Padişah bahi ki olacah gibi değil. Cadına:

"Sen hele oğlun bahan yolla" demiş.

Gadın eve gelmiş oğluna padişahın söylediklerini söylemiş. Oğlan da saraya getmiş. Padişah bahmış oğlanın halı hal değil, ipsizin biri. Oğlana:

Bahan bah, sen halan bahmadan sen benim gizimi nasıl istisin! Boynun vurdurmadan defol get!" demiş.

Hasan çoh bozulmuş. Utancından almış başını yola düşmüş. Yolda bir dervişe rastlamış. Derviş:

"Oğul bele nere gidisin?" demiş. Ha san:

"Valla baba ben de bilmim" demiş ve başından geçenleri anlatmış. Derviş Hasan'a:

"Bah sahan macun verecem. Eğer yapış macun dersen kimi istersen olduğu yere yapıştırırsın." demiş.

Oğlan macunu almış sevine sevine evine dönmüş. Bu sırada da padişah gizini vezirin oğluna vermiş. Hasan macunu almış gelinden güveginin odasına şahlanmış. Güvegi gelinin duvağını açiken Hasan:

"Yapış macun" demiş.

Gelinden güvegi olduhları yerde yapışmışlar. Sabah olmuş, öğle olmuş heç gelinden güvegiden ses çıhmamış. Ordakiler gapıya bahmaya gelmişler. Hasan yine:

"Yapış macun" demiş.

Hepsi gapiya yapışmış galmışlar. Her giden yapışmış galmış. Padişah gapıya yapışanları görmüş ve adamlarına:

"Hele gedin sebilciye. Bu işe ne deyi?" demiş.

İki adam yola çıhmışlar. Sebilciye varmadan bir gasabın ö-nünden geçmişler.Canları et istemiş. Alacahları eti gasaba gösteriken Hasan:

"Yapış macun" demiş.

Adamlar etlere yapışmışlar. Padişah beklemiş beklemiş, gelen giden yohmuş. Sonunda gendisi sebilciye getmeye garar vermiş. Sebilciye olanları anlatmış, nedenini sormuş. Sebilci:

"bir zaman Önce senin gizin bir oğlan istemiş, sen de vermemişsin. O da sahan bele bele yapmış" demiş.

Padişah hemen saraya gelmiş. Adam yollamış, Hasan'ı çağırtmış. Hasan'a yalvarmış ki yapışanları çözsün. Hasan:

"Eğer gizin bahan verirsen bu dediğin yaparım" demiş.

Padişah:

"Peki" demiş.

Hasan:

"Çözül macun" demiş.

Kim yapışmışsa çözülmüş. Geline yapışan güvegi de ele gaçmış, ele gaçmış ki kimseler yahalıyamamış.

Düğün dernek gurulmu. Yemişler içmişler muratlarına ermişler.

ÖZGEÇMİŞ

1971 yılında Elazığ'da doğdum. İlk, Orta ve Lise öğrenimimi Elazığ'da tamamlayıp, 1991 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine girdim. Bu üniversiteden 1996 yılında mezun olduktan sonra bir süre Iğdır'da öğretmenlik yaptıktan sonra Elazığ'a tayin oldum. Öğretmenlik mesleğime burada devam ederken 2001 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü Felsefe ve Dinbilimleri Anabilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladım. Halen öğretmenlik mesleğine devam etmekteyim.